Arta si Traditia in Europa
Art and Tradition in Europe

Studii de specialitate
Specialised studies

Editia I
First edition

20 februarie 2010
IASI

INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEŢEAN IAŞI
CASA CORPULUI DIDACTIC IAŞI
UNIUNEA ARTIŞTILOR PLASTICI IAŞI
COMPLEXUL NAŢIONAL MUZEAL MOLDOVA IAŞI
- MUZEUL ETNOGRAFIC AL MOLDOVEI IAŞI
CENTRUL DE STUDII EUROPENE IAŞI
ASOCIAŢIA MEŞTERILOR POPULARI DIN MOLDOVA IAŞI
ŞCOALA "NICOLAE IORGA" IAŞI
ŞCOALA "TITU MAIORESCU" IAŞI
LICEUL TEORETIC "VASILE ALECSANDRI" IAŞI
FUNDAŢIA EUROED IAŞI

COORDONATORI

Prof. LILIANA ROMANIUC - inspector general I.S.J. Iaşi
Prof. CONSTANTIN ŞERBAN - inspector general adj. I.S.J. Iaşi
Prof. MARIANA POP - inspector general adj. I.S.J. Iaşi
Prof. LIDIA ANDRONACHE - DIRECTOR C.C.D. IAŞI
Prof. RODICA LEONTIEŞ - inspector I.S.J. IAŞI
Prof. ALLA APOPII - inspector I.S.J. IAŞI
Prof. CLAUDIA TĂNASE - inspector I.S.J. IAŞI
Prof. CORINA IOANA ROTARU - inspector I.S.J. IAŞI
Prof. MIOARA PEŞTE - director Şcoala "Nicolae Iorga" Iaşi
Prof. CORINA APOSTOL - director şcoala "Titu Maiorescu" Iaşi
Prof. CRISTINA RUSU - director adj. Şcoala "Titu Maiorescu" Iaşi
Prof. NELU TUDORACHE - director Liceul teoretic "Vasile Alecsandri" Iaşi
Prof. ANCA COLIBABA - director fundaţia "EuoEd" Iasi
Prof. RAMONA CÎRSMARI - director fundaţia "EuoEd" Iasi
Prof. MARIEA BOZ - ŞCOALA "Titu Maiorescu" Iaşi / PICTOR MEMBRU A.P. IAŞI
Prof. MIHAELA BĂSU - Liceul teoretic "Vasile Alecsandri" Iaşi

---

COORDONATOR PROIECT:

Prof. CARMEN SÂRBU-Şcoala Nicolae Iorga Iaşi

SH

Editura
„Spiru Haret"

Casa Corpului Didactic

Str. Octav Botez 2 A, Ia i, 700116
Telefon: 0232/210424; fax: 0232/210424
E-mail: ccdis@gmail.com www.ccdis.ro

ISSN 2067 – 6719

Notă

Responsabilitatea în legatură cu originilitatea şi conţinutul ştiinţific al lucrătorilor aparţine în exclusivitate autorilor

Scanned with OKEN Scanner

Simpozionul internațional „Arta și Tradiția în Europa" - Ediția I - C. C. D. Iași

REFERENT ȘTIINȚIFIC

Profesor univ. dr. Constantin Țofan

Universitatea de Arte "George Enescu" Iași

Președintele Uniunii Artiștilor Plastici Iași

The International Symposium "Art and Tradition in Europe" - The I st Edition -

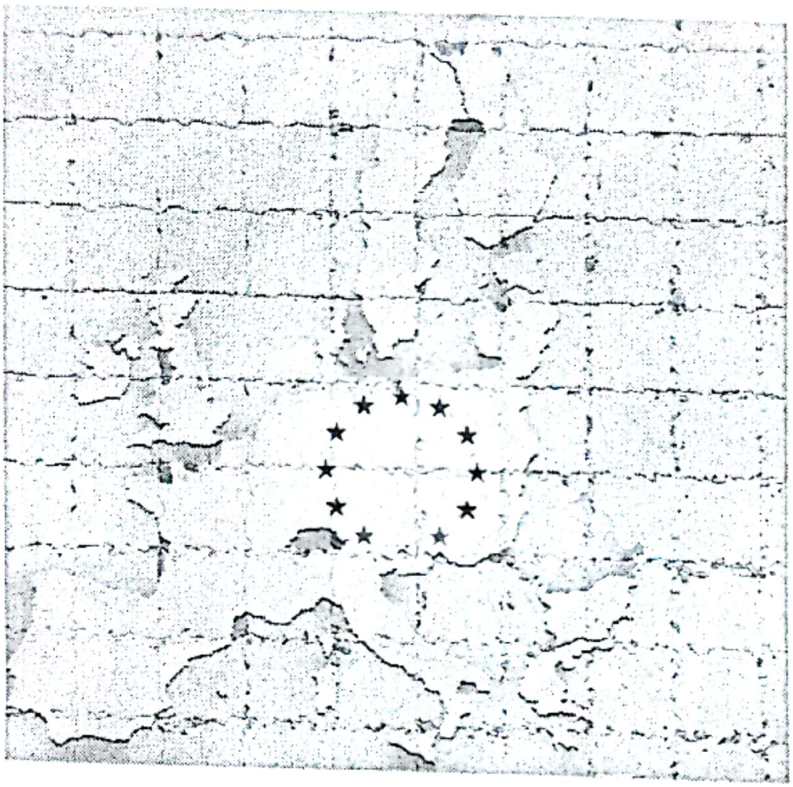

Sesiunea de comunicări științifice a cadrelor didactice - 20 februarie 2010 - C.C.D. Iași

CONSULTANT PROIECT

Etnograf Marcel Lutic

Complexul Muzeal Național Moldova Iași

Președintele Asociației Meșterilor Populari Moldova Iași

The Teachers and Professors' Session of Paper Presentations - February 20th, 2010 - C. C. D. Iași

Scanned with OKEN Scanner

PREFAȚĂ

Profesor univ. dr. Constantin Țofan
Universitatea de Arte "George Enescu" Iași
Președintele Uniunii Artiștilor Plastici Iași

Evoluțiile învățământului românesc aduse de valurile succesive de extindere si aprofundare a integrării europene încurajează abordarea unei dimensiuni mai ample care vizează exprimarea identității artei şi a tradițiilor proprii tuturor statelor membre ale Uniunii Europene.

Contribuția prin intermediul Simpozionului internațional „ARTA ŞI TRADIȚIA ÎN EUROPA" la dezvoltarea Comunității Europene evidențiază, stimulează şi promovează patrimoniul valoric național, participant activ la procesul educativ.

Integrat conceptului de „educație permanentă" care transcende granițele demersului educativ formal, evenimentul amintit este specific pedagogiei contemporane şi vizează integralitatea culturii naționale, însemnând un proces integrator al tuturor factorilor educativi implicați în sensibilizarea educabililor.

Educația pentru artă şi tradiție este o componentă a educației europene, fiind menită să valorifice şi să promoveze bogăția patrimoniului cultural a tuturor statelor membre UE.

Protejarea diversității culturale, în toate expresiile sale, este canalizată pe dezvoltarea sensibilității şi pe consolidarea conviețuirii între popoare de culturi diferite.

Diversitatea culturală, în toate formele ei de exprimare, reprezintă un mijloc de valorificare a identității proprii, prin prisma dialogului intercultural european. Uniunea Europeană face apel la zestrea culturală a statelor membre, cultura nefiind un element unitar pe plan național. Fiecare grup, fiecare regiune are propriile tradiții, valori şi caracteristici, care reprezintă şi îmbogățesc patrimoniul cultural european.

Componente ale dezvoltării societății, arta şi tradiția exprimă valori şi atitudini necesare societății pentru schimbare, spre înțelegerea şi promovarea culturii actuale europene.

Societatea eterogenă descoperă valorile individuale şi colective dezvoltându-se astfel elaborarea filozofiilor legate de rolul culturii în dezvoltarea comunității culturale transeuropene.

Pactul semnat cu valorile şi exigențele învățământului românesc şi european de către cadrele didactice universitare şi preuniversitare promovează calitatea în educație,

Scanned with OKEN Scanner

dezvoltând totodată valorificarea experienței tuturor dascălilor implicați în aplicarea practicilor educaționale menite să implementeze operele valorice ale culturii naționale și europene.

Prioritatea acordată promovării artei și a tradiției operelor transnaționale în context european, în scopul dezvoltării unei societăți durabile, trebuie să fie capabilă să stimuleze dialogul intercultural și să promoveze adevăratele valori și modelele culturale europene. Uniunea Europeană contribuie la păstrarea și la dezvoltarea valorilor comune, respectând diversitatea culturilor și tradițiilor popoarelor, precum și identitatea națională a statelor membre.

Coordonarea și implementarea la nivel european a educației interculturale subliniază importanța acceptării diversității formelor de exprimare proprii.

Multiculturalismul european este o bogăție potențială, cu condiția să nu diminueze sau chiar să anuleze identitatea fiecărei culturi în parte, convertindu-se astfel în interculturalism. Acesta din urmă reprezintă un principiu care vizează instaurarea modurilor de comunicare, de inter-relaționare, de schimb între multiplele modele culturale existente în acest spațiu.

Elaborarea unei noi metodologii de promovare a diversității culturale este esențială pentru formarea atitudinilor de toleranță și acceptare a culturilor diferite.

Implementarea unui mediu dinamic care să favorizeze perpetuarea adevăratelor valori culturale locale și naționale trebuie să reprezinte o prioritate a fiecărei țări.

„Dacă ar fi să refac ceva (e vorba, desigur, de construcția europeană), aș începe cu cultura" - spunea Jean Monnet, sintetizând astfel slaba valorificare a potențialului fiecărei țări.

Formarea comportamentelor de respect cultural prin utilizarea resurselor existente oferă națiunilor un mijloc de comunicare, de sensibilizare și promovare a identităților artistice.

Studiile din domeniul artei și tradițiilor ar trebui să se facă la nivelul Uniunii Europene, prin schimburi de practici și mobilități, conducând astfel spre receptarea valorilor naționale și internaționale, în contextul unei Europe democratice.

Stabilirea unui cadru de mobilitate pentru activitățile artistice și implementarea proiectelor, care să reprezinte o reală motivare pentru studiu, ar permite compararea competențelor profesionale din acest domeniu.

Zestrea culturală a Europei transcende dincolo de statele de origine, având un rol major în cuantificarea și promovarea dialogului intercultural dintre țările membre UE.

Salvgardarea valorilor tradiționale din anumite regiuni ale țărilor membre ar trebui să fie o prioritate pentru fiecare stat care vizează aplicarea conceptelor europene și valorizează schimbul de opinii și

Scanned with OKEN Scanner

informații asupra identității proprii.

Stimularea și promovarea patrimoniului valoric local contribuie la aplicarea conceptelor asupra configurării valorilor diversității culturale.

Impactul proiectului „Arta și tradiția în Europa" susține exprimarea identității proprii, vizând, totodată schimbul de opinii și informații asupra problemelor legate de artă și tradiție cu care se confruntă comunitatea europeană a anului 2010.

Principiul fondator al sesiunii de comunicări din cadrul Simpozionului internațional „Arta și tradiția în Europa" îl reprezintă dezvoltarea calității în învățământ prin valorificarea experienței românești în aplicarea practicilor educaționale tradiționale de promovare a culturii naționale.

Exprimarea identității proprii reprezintă o strategie de mobilitate transnațională asupra propriilor fundamente ale unei culturi, asupra deschiderii sale în fața expresiilor inedite.

Configurarea valorilor diversității culturale a țărilor Europei trebuie să țină cont de diferitele stiluri de viață, să se adapteze la nevoile și interesele fiecăruia, dar și să fie elaborată pe principiul participării egale a tuturor celor implicați în procesul educativ.

În acest scop, trebuie să existe spații în care oameni cu diferite culturi să aibă posibilitatea de a se implica, de a se manifesta și de a contribui fiecare cu propria moștenire culturală.

Sprijinind cunoașterea reciprocă și aducând în prim-plan avantajele diversității culturale, dialogul intercultural pune în valoare patrimoniul spiritual comun al Europei, stimulând, astfel, dezvoltarea unei cetățenii europene active.

Organizarea unei Sesiuni de comunicări științifice pe o astfel de temă, la Casa Corpului Didactic Iași este un bun prilej pentru diseminarea și promovarea celor mai noi realizări în domeniul tematicilor abordate, menținerea contactului între specialiști, conducând, astfel, la creșterea calității în învățământul românesc.

Eficientizarea structurării sistemelor de cooperare și coeziune socială sunt aspecte importante ce recomandă exprimarea unei cetățenii europene active, ce joacă un rol deosebit de important în promovarea identității europene.

Modelele și metodele de acțiune europene recomandă folosirea regulilor deschise de coordonare, care evidențiază patrimoniul cultural individual și comun, facilitând consacrarea culturii europene în lume.

Încurajarea structurării metodelor de acțiune, schimbul sau cooperarea în domeniul culturii, precum și dreptul la replică a organizațiilor artistice și culturale, cu grade diferite de independență, sunt acțiuni care au rolul de a face mai vizibile sferele de competență ale tuturor factorilor implicați în actul de cultură.

Eficientizarea politicilor de

Scanned with OKEN Scanner

colaborare interstatală între țările Europei reduce riscurile ca valorile culturii europene să rămână în abstracție pentru generațiile viitoare.

Grupurile de lucru pentru educație și cultură ar trebui să propună schimbări care să încurajeze sistemele de cooperare, să promoveze arta și tradițiile dincolo de granițele fizice sau geografice ale Europei.

Recunoașterea importanței rolului artei și al tradițiilor, extinderea preocupărilor pentru conservarea lor, implementarea unor proiecte pilot în sistemele de învățământ proprii, la toate nivelurile educației europene contemporane, dezvoltă atitudini și sprijină toate demersurile pentru perpetuarea adevăratelor valori ale societății.

Contextele educaționale superioare (licență, masterat și doctorat) recunosc rolul artelor ca pe un instrument pedagogic esențial în formarea profesională din domeniul artistic.

Diversitatea formelor de expresie artistică, consolidarea identităților sensibilizează gustul pentru frumos, fiind, totodată, un pilon ce stă la baza dezvoltării societății europene actuale.

Festivalurile, simpozioanele, întrunirile și proiectele joacă un rol important pentru transformarea unei societăți multiculturale într-o societate interculturală, fapt ce constituie o etapă strategică a procesului de integrare europeană.

Organizarea unor astfel de evenimente atrage un numeros public, facilitând împărtășirea cunoștințelor din domeniul culturii, fiecărui participant oferindu-i-se posibilitatea de a iniția un proces de schimb de experiență în diferite domenii.

Nu trebuie neglijat nici aspectul educațional al acestui tip de manifestări, ele promovând o politică și o cultură de pace, bună înțelegere și respect între participanții provenind din diferite țări europene.

Astfel se creează un dialog intercultural eficient, ca o unealtă de bază pentru o interacțiune pașnică între diverse culturi, credințe, limbi și tradiții. Participanții vor conștientiza diferitele aspecte care privesc dialogul intercultural, definit ca un schimb liber între comunități și indivizi, cu scopul de a promova și de a menține diversitatea culturală.

Consolidarea imaginii UE în lume, raportată ca o contribuție la dezvoltarea patrimoniului cultural, susține prioritățile din totalitatea sistemelor educaționale dezvoltând noi stiluri de expresii culturale și artistice.

Multitudinea teoriilor artistice și estetice care au influențat și încă influențează progresul științei și al tehnologiilor, stimulează și favorizează aplicații care depășesc zona artei, încurajând astfel, dezvoltarea relațiilor între artă, cultură și tradiție.

Deși există diferențe între modelele de educație artistică între sistemele educative europene, această componentă esențială și necesară educației lărgește spațiul formelor tradiționale sau inovative,

Scanned with OKEN Scanner

implementându-se inclusiv în sfera erei digitale actuale.

Arta şi tradiţia consolidează rolul culturii, reprezentând totodată şi un mijloc de comunicare a diversităţii acesteia, favorizând dialogul între aceste componente esenţiale, necesare dezvoltării societăţii.

Organizatorii primei ediţii a Simpozionului internaţional „Arta şi tradiţia în Europa" doresc să iniţieze şi să contribuie la promovarea ideilor de cooperare interculturală europeană şi universală în societatea românească.

Scanned with OKEN Scanner

PREFACE

Professor dr. Constantin Tofan
President of The Artists' Union

The evolution of the Romanian education brought about by the successive waves of extension and internalization of the European integration encourages a more serious approach that focuses on the expression of art and tradition in the EU states. The contribution of the international symposium called "Art and Tradition in Europe" to the development of the European community underlines, stimulates and promotes the valuable national patrimony that in its turn actively participates in our education.

The above mentioned event is specific to the contemporary pedagogy and focuses on the wholeness of our national culture, being integrated into the concept of permanent education which transcends the limits of the formal education and becoming a process that integrates all the educational factors involved in making the students more perceptive.

The education for art and tradition is a component of the European education and its aim is to value and promote the richness of the cultural patrimony of all the EU states. Protecting cultural diversity in all its manifestations is channeled towards developing artistic perception and consolidating harmony among different cultures. Cultural diversity in all its forms of expression represents a means of making our own identity valuable through the European intercultural dialogue. The European Union appeals to the cultural inheritance of its states; culture is not a unifying element at the national level. Each group and each region has its tradition, values and features that represent and enrich the European cultural patrimony.

Art and tradition, being part of the development of our society express values and attitudes that are necessary for a change towards the understanding and promotion of the contemporary European culture. The heterogeneous society discovers individual and collective values developing philosophies that are related to the role of the culture in the development of the Trans-European cultural community. The pact signed with the values and exigencies of the Romanian and European education by all the University professors and the Secondary and Primary school teachers promotes quality in education developing the value of the experience of all the educators involved in a teaching practice that implements the important works of the national and European culture. The priority given to promoting art and the tradition of the transnational works in the European context in order to develop a powerful society must be able to stimulate intercultural dialogue and promote the real European cultural values and models. The European Union contributes to

Scanned with OKEN Scanner

keeping and developing common values respecting cultural diversity and the peoples' traditions as well as the national identity of its states.

Coordinating and implementing the intercultural education at European level underlines the importance of accepting the diversity of the various forms of expression. European multiculturalism represents a potential treasure as long as it does not diminish or deny the identity of every culture, thus converting itself into interculturalism. The latter represents a principle that aims at establishing means of communication, inter relations and exchange among the multiple cultural models in this area.

Elaborating a new methodology that would promote cultural diversity is essential to the creation of attitudes of tolerance and acceptance of various cultures. Implementing a dynamic environment that would favour the perpetuation of real cultural local and national values must represent e priority for every country.

"If I had to change something (this is about the European framework), I would start with the culture. " Jean Monnet said, thus synthesizing the poor way the potential of every country was put into use. Educating the behavior of cultural respect by using the current resources offers the European nations a means of communication, of promotion for artistic identities and of making people perceptive.

Studies on art and tradition should be done at the level of the European Union by means of exchanges of types of practice and mobility leading to the reception of national and international values within the European democratic context. Establishing a framework for the mobility of the artistic activities and the implementation of the projects that represent a real motivation for study, would allow the comparison among the professional competences in this area. The cultural inheritance of Europe transcends beyond its states having a major role in quantifying and promoting the intercultural dialogue among the EU states.

Saving traditional values in certain regions of the European states should be a priority for each state that aims at applying the European concepts and values the exchange of opinions and information on their identity. Stimulating and promoting the valuable local patrimony contributes to applying concepts on configuring the values of cultural diversity.

The impact of the "Art and Tradition in Europe" project supports the expression of the national identity also aiming at the exchange of opinions and information on the problems related to art and tradition that the European community still faces in 2010. The underlying principle of the communication session within the international symposium called "Art and Tradition in Europe" is represented by the development of the quality of education by valuing the Romanian experience in applying

Scanned with OKEN Scanner

the traditional educational practice of promoting our national culture.

Expressing our own identity is a strategy of transnational mobility applied on its fundaments of a culture, on its unusual expressions. Configuring the values of the cultural diversity of the European countries must take into account different styles of life, adapt itself to the needs and interests of every one of them, and also be elaborated on the principle of equal participation of all the partners involved in the educational process. For this there must be areas in which people with different cultures would have the opportunity to involve, manifest themselves, and contribute to their own cultural inheritance. Supporting mutual knowledge and underlining the advantages of cultural diversity, the intercultural dialogue makes use of the common valuable European patrimony, thus stimulating the development of an active European citizenship.

The organization of a Session of Scientific Papers Presentation on such a topic at the Casa Corpului Didactic, Iasi (The House for the Teachers in the County of Iasi) is a good opportunity for dissemination and promotion of the most recent accomplishments in the area of the approached topics, keeping the specialists in touch, thus leading to a higher quality in the Romanian education.

Making the structures of the systems of social cooperation and cohesion effective is an important aspect that recommends the expression of active European citizenship which is essential to the promotion of European identity and citizenship. Being among the most important events in the European agenda, the extension of the European Union lead to the relaxation of the rules imposed on occupying a job and globalization, increasing the multicultural character of most of the European states. The European action models and methods recommend the use of open rules of coordination that underline the individual and common cultural patrimony facilitating the recognition of the European culture in the world. Encouraging the structuring of the action methods, the exchange or cooperation within the area of culture as well as the artistic and cultural organizations' right to reply, with different degrees of independence, are actions that are meant to make the competence spheres of the factors involved in the cultural act more visible. Making the interstates collaboration politics among the European states effective reduces the risk of the European cultural values to remain abstract to the next generations.

The work groups for education and culture should suggest changes that would encourage the cooperation systems, promote art and traditions beyond the European physical or geographical borders. Recognizing the importance of the role of art and tradition, the extension of the preoccupation for them, the implementation of pilot projects within the educational systems at all the contemporary European

Scanned with OKEN Scanner

educational levels, develop attitudes and support all the actions for the perpetuation of the real values of our society.

The superior educational contexts (BA, MA and Ph D) recognize the role of arts as essential pedagogic instruments in the professional artistic education. The diversity of the forms of artistic expression and the consolidation of identities make us perceptive to what is beautiful, being at the basis of the development of the contemporary European society.

The festivals, symposiums, meetings and projects play an important role in the change from a multicultural society into an intercultural one, which constitutes a strategic step in the process of European integration. The organization of such events attracts a numerous public facilitating the exchange of cultural knowledge, offering each participant the possibility to initiate a process of experience exchange in different areas. We should not neglect the educational aspect of these types of manifestations, which promote a politics and culture of peace, understanding and respect for the participants that come from different European countries. Thus an effective intercultural dialogue is created, as a basic tool for peaceful interaction among various cultures, beliefs, languages and traditions. The participants will become aware of the different aspects of the intercultural dialogue, defined as a free exchange among communities of individuals aiming at promoting and maintaining cultural diversity.

Consolidating the image of the EU in the world seen as a contribution to the development of the cultural patrimony supports the priorities among the educational systems, developing new styles of cultural and artistic expression. The multitude of artistic and esthetic theories that influenced and still influence the progress of science and technology stimulates and favours applications that go beyond art, thus encouraging the development of the relations among art, culture and tradition.

Although there are differences among the models of artistic education within the European educational systems, this component that is essential and necessary to education enlarges the space of the traditional or innovative forms, implementing them in our very contemporary digital era. Art and tradition consolidate the role of culture, representing at the same time a means of communication for its diversity, favouring the dialogue among these essential components that are necessary to the development of our society.

The organizers of the first edition of the international symposium called "Art and Tradition in Europe" wish to initiate and contribute to the promotion of the ideas of European and universal intercultural cooperation in the Romanian society.

Scanned with OKEN Scanner

PROIECTUL „MICII MEȘTERI DIN COPOU" MODALITATE VIE DE EDUCARE A TINERILOR ÎN SPIRITUL ARTEI ȘI TRADIȚIEI

Etnograf Marcel Lutic,
Muzeul Etnografic al Moldovei, Iași
Președintele Asociației Meșterilor Populari din Moldova

„Meșteșugul vreme cere, / Nu se-nvață din vedere" proverb românesc

Asociația Meșterilor Populari din Moldova (AMPM) *s-a înființat oficial la Iași pe 4 martie 2004* ca urmare a interesului manifestat de meșterii și creatorii populari din Moldova pentru păstrarea și valorificarea meșteșugurilor populare, a celor artistice în primul rând. Târgul organizat anual în preajma sărbătorii Sfintei Paraschiva (14 octombrie) de Muzeul Etnografic al Moldovei din Iași a fost un bun prilej pentru aceștia de a se cunoaște și de a încerca să se asocieze într-un ONG care să le reprezinte cât mai bine interesele. Apoi, existența la Chișinău a Uniunii Meșterilor Populari din Moldova (UMPM) și desele solicitări de colaborare venite de acolo s-a constituit într-un al doilea factor determinant pentru apariția AMPM. În sfârșit, un al treilea motiv ține de valorile la care această asociație se raportează, anume la acelea izvorâte din rânduiala specifică satului arhaic, din permanenta raportare a țăranului la natură, la pământ și la cer, la Dumnezeul atoateștiutor. Acestea sunt „cadrele" generale care au făcut posibilă apariția unei astfel de asociații.

AMPM are circa *100 de membri din toată țara și din Republica Moldova,* cei mai mulți fiind din domeniile prelucrarea lemnului și încondeierea ouălor; apoi urmează genurile împletituri, industrie casnică, măști, ceramică, port popular, podoabe ș.a. Criteriile de acceptare în asociație vizează, în special, păstrarea, în esență, a spiritului artei populare.

AMPM a organizat câteva *manifestări și activități* în care s-a vădit din plin spiritul care o animă. Astfel, la Casa Cărții, în Palatul Culturii și la Casa de Cultură „Mihai Ursachi" a Municipiului Iași s-au organizat în perioada 2002-2009 *cinci expoziții personale* ale unor creatori populari (Andrei Moruzov din Chișinău, Florin Cramariuc din Suceava, Doina Juravle și Elena Torac, ambele din Brodina-Suceava, ultimele trei expoziții beneficiind și de pliante editate de AMPM, Geanina Vatamanu din Iași), precum și *două expoziții de grup,* prima, în 2003, a unor meșteri lemnari din Fălticeni (Viorel Marian, Călin

Scanned with OKEN Scanner

Dănilă şi Valentin Purdilă) şi a două împletitoare în sfoară din Iaşi (Silvia Cozmîncă şi Tatiana Harja), iar a doua, în iulie 2009, numită sugestiv *„Mâini de aur"*, dedicată tuturor creatorilor populari din municipiul Iaşi; unele expoziţii au fost organizate în colaborare cu Casa de Cultură a Municipiului Iaşi şi cu Muzeul Etnografic al Moldovei. În anii 2004-2006, AMPM a fost co-organizator al *Târgului Meşterilor Populari din Moldova* de la Iaşi. În octombrie 2004 a apărut primul număr din „Lada cu zestre", revista asociaţiei; în 2009, revista a ajuns deja la al şaselea număr, fiind editată în condiţii grafice deosebite şi având 16 pagini color. De mare succes s-a bucurat o altă iniţiativă a asociaţiei noastre, anume iniţierea, din 2005, a unui *Festival al Mărţişorului* tradiţional; această iniţiativă a fost susţinută cu mare entuziasm de Asociaţia „Al. Lăpuşneanu", Muzeul Etnografic al Moldovei şi, în ultimă instanţă, de Primăria Municipiului Iaşi, iniţiativa vizând, pe lângă latura comercială, şi readucerea în actualitate a sensurilor mai profunde pe care le presupunea altădată purtarea mărţişorului. Tot în colaborare cu Asociaţia „Al. Lăpuşneanu" şi cu Fundaţia Bethany, AMPM organizează anual, din 2005 încoace, un *Târg al Micilor Meşteşugari* cu ocazia zilei de 1 iunie, târg care s-a bucurat de succes mai ales în rândul copiilor municipiului Iaşi, în special la cei din casele de copii. Anual, tot din 2005, în România şi în Basarabia, AMPM, în colaborare cu UMPM, organizează *tabere ale meşterilor populari* structurate pe o temă anume sau pe categorii de meşteşuguri (de ex., în România, în perioada 2005-2009, au avut loc astfel de tabere la Păltinoasa-Suceava, graţie creatorului popular Toader Ignătescu). De asemenea, AMPM a iniţiat şi organizat, în colaborare cu parteneri locali, în special cu muzeele etnografice, Centrele Creaţiei Populare şi Primăriile din municipiile respective, *Târgurile Meşterilor Populari* de la *Roman* (august 2005, 2006, 2007, 2008 şi 2009), *Piatra Neamţ* (mai 2006, iulie 2007, mai 2008 şi iulie 2009), *Botoşani* (aprilie 2007, 2008 şi 2009), *Paşcani* (iunie 2009) şi *Bacău* (octombrie 2009). O direcţie nouă a apărut în acelaşi prolific an 2005, e vorba de implicarea AMPM, ca beneficiar direct sau ca partener, *în proiecte de anvergură locală, regională, naţională şi internaţională.* Astfel, în perioada 1 decembrie 2006-30 noiembrie 2007 AMPM, în parteneriat cu UMPM, cu Asociaţia „Dialog pentru Dezvoltarea" şi cu Asociaţia Oamenilor de Afaceri Iaşi 2003, a implementat în judeţele Botoşani, Iaşi, Vaslui, precum şi în Republica Moldova, *proiectul Phare CBC 2004 „ART-Afaceri prin Renaşterea Tradiţiilor"*, proiect transfrontalier ce a avut ca obiectiv general *consolidarea abilităţilor antreprenoriale ale meşterilor populari* din regiunea transfrontalieră Prut prin crearea reţelei (ulterior Asociaţiei) „ART (-Meşteşugurile Prutului") în scopul îmbunătăţirii accesului meşterilor populari la informaţiile de piaţă şi facilitarea valorificării adecvate a

Scanned with OKEN Scanner

acestor informații. Prin organizarea *Festivalului Prutului* (12-13 octombrie 2007) şi prin editarea unor valoroase materiale de popularizare proiectul şi-a atins pe deplin scopul. Apoi, AMPM, în parteneriat cu Muzeul Etnografical Moldovei, ISJ Iaşi, FEDEI, Societatea Culturală „Ginta Latină" şi Liga Studenților de la Facultatea de Automatizări şi Calculatoare, a derulat în perioada 15 mai-30 iunie 2007 *proiectul „Micii meşteri din Copou – Tabără de creație populară"*, proiect cofinanțat de Primăria Municipiului Iaşi. Despre acest proiect, dar şi despre continuarea lui, în alte condiții, în vara lui 2009, vom oferi mai multe detalii în partea a doua a materialului nostru. De asemenea, AMPM a fost sau încă mai este *partener* în alte proiecte în care beneficiari sunt alte ONG-uri din Iaşi sau din Bucureşti; amintim numai proiectul gestionat de Fundația ieşeană „Alături de Voi" (în perioada 2005-2007), proiect centrat pe organizarea şi desfăşurarea unei *tabere de inițiere în arta populară pentru copii cu dizabilități*, precum şi proiectul *„Meşteri anonimi. Audit asupra domeniului meşteşugurilor în Regiunea de Nord-Est"* (2007-2008), proiect finanțat de către AFCN şi derulat de Fundația pentru Meşteşuguri din Bucureşti.

Aşadar, se poate afirma că asociația de la Iaşi a inițiat, impulsionat, organizat şi susținut multiple acțiuni, activități şi manifestări de ținută (expoziții personale, târguri de meşteri, tabere de creație, pliante şi reviste, seminarii şi sesiuni de informare-instruire, proiecte specifice locale, naționale şi internaționale ş.a.); astfel, a ajuns treptat să fie socotit *un partener credibil* şi *un polarizator de energii*, alături de muzeele etnografice şi Centrele Creației Populare, adesea fiind chiar *liantul absolut necesar* dintre aceste instituții statale şi meşteri; AMPM a contribuit la crearea unui *curent favorabil susținerii meşteşugurilor* în cadrul unor instituții administrative descentralizate din județele Moldovei (Iaşi, Suceava, Botoşani, Neamț şi Bacău), județe în care AMPM are membri sau desfăşoară manifestări; tot asociația de la Iaşi a provocat *dezbateri privitoare la calitatea actului meşteşugăresc*, mulți dintre membrii asociației fiind deja repere indiscutabile în privința păstrării autenticității meşteşugului pe care-l practică; de asemenea, AMPM a generat *simpatie pentru tradiția meşteşugărească* în satele Moldovei, acest fapt sperând să pună în mişcare factorii cu putere de decizie; în sfârşit, asociația cu sediul la Iaşi a devenit *un adevărat magnet* pentru mulți oameni care au preocupări de asemenea natură, trebuind să instituim *adevărate liste de aşteptare* pentru unele domenii de activitate (ouă încondeiate, prelucrarea lemnului, industria casnică ş.a.) până când respectivii solicitanți să devină efectiv membri ai AMPM.

***

A fost odată ca niciodată... În lumea tradițiilor de altădată veți găsi *povestea* noastră ... a românilor ... a României! Povestea începe la țară, în vacanță, la bunici. Povestea continuă

Scanned with OKEN Scanner

cu tradiții, obiceiuri, epopeea lemnului și a lutului, a costumelor populare, cu frumoasa primăvară și câteva din sărbătorile ei de căpătâi, la final întâlnindu-ne cu instrumentele muzicale ale vremurilor trecute. E timpul amintirilor. Povestea ajunge la fiecare dintre noi – ea ne vorbește despre un „frate", pe numele său „meșteșugul tradițional", și despre „sora" lui geamănă, cea care încă mai poartă numele de „arta populară românească". Aceasta e ca fata mare scoasă la petit de părinți, nimeni alții decât ... *meșterii populari*. Iar dacă povestea a ajuns la noi, credem că Dumnezeu vrea ca și noi să *cunoaștem* mai bine lumea celor doi frați care au trăit bine și frumos multe veacuri pe acest pământ; apoi, dincolo de cunoaștere va veni *prețuirea*, iar dincolo de prețuire ar putea veni *poftirea* și *ospătarea* în casa sufletelor noastre a acestor doi frați năzdrăvani. Astfel, pe nevăzute, noi am devenit sau vom deveni povestitorii...

Așadar, a fost odată ca niciodată, că de n-ar fi fost nu s-ar povesti... Așa încep, și astăzi, poveștile sub semnul cărora mulți dintre copii își încep copilăria, își formează și desăvârșesc personalitatea. Avem și noi, cu siguranță, un cuvânt de spus în privința înfățișării sub care trecutul se întoarce, din când în când, la noi. Dar trăim, din ce în ce mai intens, cu impresia că totul se petrece prea repede, că timpul modern nu ne aparține defel. Iar viitorul, părându-ni-se și mai nesigur, ne mărginim să îi căutăm antecedente pe care să le moștenim și să le ținem în viață. Când ochii istoricului par că slăbesc, că ne trădează, cerem *memoriei păstrate în tradiție* să ni-i împrumute pe ai săi. Iar aceasta pretinde obiectelor să povestească în locul nostru, să susțină legătura conștiinței de sine cu trecutul, adică să asigure continuitatea, coerența imaginii de sine, mai succint spus, *identitatea noastră ca neam și ca ființe umane*. Pe fondul crizelor de comunicare, ele ne permit să vorbim mai puțin și să ne exprimăm mai mult. Dacă acordăm obiectelor putere simbolică, le recunoaștem, implicit, capacitatea de a iradia felurite povești despre lumea care le-a instituit.

Credem că e posibilă conceperea și punerea în mișcare a unui adevărat *program de educare a tinerei generații în spiritul descoperirii și păstrării tradițiilor*. Drumul va fi, cu siguranță, anevoios, uneori cu pași nesiguri, alteori cu „bătălii" purtate împotriva neîncrederii celor din jur, dar, cu o speranță și încredere nemărginite, s-ar putea ieși la limanul dorit. Suntem convinși că cei doi frați (meșteșugul și arta populară) vor supraviețui asemenea „focului viu" și vor reprezenta, peste veacuri, marca noastră de identitate în concertul națiunilor lumii. Însă și de noi depinde dacă cei doi frați vor (re)deveni *mire* și *mireasă*, neridați de îmbolnăvirea specifică veacului în care trăim, la adăpost de kitsch-ul nimicitor, salvați, păstrați și iubiți ca niște eroi la care ținem din tot sufletul nostru!

...Arta populară a României își are rădăcinile în trecutul îndepărtat și tumultos al acestei regiuni. Fiind

Scanned with OKEN Scanner

situată la intersecția marilor civilizații istorice – greacă, romană, bizantină, orientală și occidentală – elemente ale acestor civilizații au fost absorbite de înaintașii noștri, toate acestea dând naștere unei viziuni originale care se regăsește tocmai în arta populară, meșteșugurile și muzica României. Arta noastră populară încă mai reprezintă o bogată sursă de inspirație pentru arta nouă, națională în formă și europeană în conținut. De altfel, arta populară românească se caracterizează prin două însușiri fundamentale legate de împrejurările istorice în care s-a dezvoltat: *unitate în varietate*. Mai mult, arta populară românească are însușiri deosebite care îi dau *o puternică originalitate și o valoare artistică aparte*. Pe de altă parte, noțiunea de *meșteșug popular*, etimologic vorbind, implică în primul rând ideea de *meșter*, de păstrător și transmițător al unor repere și semne inconfundabile, colportor al unor tradiții și obiceiuri ce alcătuiau pe vremuri viața spirituală a poporului. Potrivit etnologului Petru Caraman, prin meșteșug se înțelege „numai o asemenea ocupație la exercitarea căreia se aplică o tehnică mai complicată ce iese din comun și pentru deprinderea căreia se cere o ucenicie perseverentă și de durată la un meșter consacrat". Meșteșugurile populare, prin materia primă, tehnicile de lucru, ornamentică, forme și cromatică, păstrează multe dintre pecețile identitare ale unei națiuni. Chiar dacă cei pe care-i numim azi „meșteri populari" nu mai sunt adesea conștienți de acest fapt, asta nu diminuează deloc din importanța acestui fapt.

***

După 1990, societatea românească a fost bulversată de valul (prea) modernizator venit din Occident. În numai două decenii, societatea noastră a suferit transformări aproape incredibile, fiind cu totul bulversată și răvășită. Azi recunoaștem că nu toate valorile venite din Apus sunt benefice, unele dintre ele atentând la esența ființei neamului nostru sau chiar a ființei umane; în plus, în România încă asistăm, probabil voit, la o letargie instituțională în urma căreia au de suferit sectoare întregi ale vieții economico-sociale, inclusiv domeniul tradițiilor și al meșteșugurilor artistice. Pe acest fundal se resimte acut nevoia de acțiune a societății civile, de aici putând apare anticorpii necesari păstrării și promovării unor repere axiologice viabile.

În aceeași ordine de idei, Europa Occidentală după ce s-a sărăcit pe sine dând cu piciorul tradițiilor și meșteșugurilor, constatăm astăzi că oficialii Uniunii Europene, prin Comisia de Cultură a Uniunii, și UNESCO încearcă să evite în Europa de est ceea ce s-a petrecut în vest; din păcate, nici societatea românească, în frunte cu cei din conducerea structurilor statale și cu cei din administrațiile locale (cu rare și notabile excepții!), nu pare a ști, cel mai adesea, să păstreze și să valorifice „lada cu zestre" pe care ne-au lăsat-o înaintașii.

Scanned with OKEN Scanner

...Plecând de la motivații formulate explicit de către inițiatorii acestui proiect („simpozionul are în vedere principiul co-responsabilității, stimularea opiniilor, a aptitudinilor şi valorificarea preocupărilor ştiințifice (...). De asemenea, se urmăreşte aplicarea în viața cotidiană a cunoştințelor din domeniul educației pentru artă şi tradiție"), am gândit materialului noastră ca una cu un pronunțat caracter practic, urmărind să reliefăm modul în care o asociație de meşteri populari poate să fie, prin unele din manifestările sale, şi un *vector important în procesul complex de educare a tinerilor în spiritul artei şi tradiției naționale.*

Conform UNESCO, *„cultura tradițională şi populară* este ansamblul creațiilor unei comunități culturale fondată pe tradiție, exprimată de un grup sau de un individ şi recunoscută ca răspunzând aşteptărilor comunității atât ca expresie a identității culturale şi sociale, cât şi ca norme şi valori transmise oral prin imitație sau alte maniere. Formele sale cuprind, între altele, limba, literatura, muzica, dansul, jocurile, mitologia, riturile, cutumele, artizanatul, arhitectura şi alte arte". **În acest context, „tezaure umane vii"** sunt persoanele care dețin, la cel mai înalt nivel, deprinderile şi tehnicile necesare pentru producerea anumitor aspecte de viață culturală ale unui popor şi pentru continuarea existenței patrimoniului lor cultural material. **Patrimoniul cultural intangibil** – reprezentat de artele plastice, artele mecanice, artele interpretative, artele aşa-numit „populare" – reprezintă una dintre sursele esențiale ale identității noastre etnoculturale. Patrimoniul cultural intangibil este foarte vulnerabil, riscând să fie înlocuit cu o cultură standardizată datorită atât modernizării socio-economice, cât şi progresului tehnicilor informaționale. Reiese astfel nevoia urgentă de a stopa pierderile viitoare prin prezervarea acestora (identificare, arhivare, cercetare), prin asigurarea căilor de transmitere a cunoştințelor şi deprinderilor şi, mai ales, prin înregistrarea în forme tangibile. **Prezervarea proprietății culturale intangibile** implică *transmiterea îndemânărilor şi tehnicilor necesare creației tradiționale.* Obiectivul poate fi atins doar acordând o recunoaştere deosebită persoanelor care le dețin la cel mai înalt nivel, adică tocmai acelor „tezaure umane vii" care încă mai sunt printre noi.

În acest context, aplicarea oricăror proiecte, precum „Micii meşteri din Copou", care să îşi propună tocmai sensibilizarea opiniei publice asupra necesității revenirii la o serie de ocupații şi meşteşuguri tradiționale, precum şi a locului pe care acestea îl pot avea în societatea contemporană, nu poate fi decât benefică, finalitatea fiind creşterea interesului general față de tradițiile şi obiceiurile noastre, față de meşterii şi meşteşugurile tradiționale românești.

Considerațiile noastre vor viza tocmai un asemenea proiect derulat de AMPM şi de partenerii săi. Cele două ediții ale proiectului „Micii meşteri

Scanned with OKEN Scanner

din Copou" au urmărit, în primul rând, *transmiterea meşteşugurilor populare în rândul tinerei generaţii, educarea acesteia în spiritul cunoaşterii şi respectării tradiţiilor autentice*, asigurând astfel continuitatea şi păstrarea tradiţiilor populare româneşti. Pentru a percepe mai bine motivaţia lăuntrică a unei astfel de manifestări sunt necesare câteva repere. Astfel, în viziunea marelui etnolog român Petru Caraman, părinţii care vroiau să pregătească un viitor sigur copilului lor, trebuiau să-l dea să înveţe un meşteşug, pentru că era ştiut de toată lumea că „Omul cu meşteşug nu piere", căci „Dintr-o meserie cât de mică, / Dacă nu curge, tot pică!" Ba există la români o serie de proverbe care exprimă un optimism pregnant în ce priveşte bunăstarea pe care meşteşugurile o pot oferi omului. Astfel, se zice, pe bună dreptate, că „Omul cu meşteşug / Trăieşte din belşug". Dar, pentru a ajunge să stăpâneşti un meşteşug, trebuie să i te devotezi cu curaj şi cu răbdare îndelungă, căci „Meşteşugul vreme cere, / Nu se-nvaţă din vedere", adică nu-l poţi deprinde cât ai bate din palme şi nici fără trudă. De asemenea, adesea nu-l poţi căpăta nici pe bani, precum îndeobşte nici o învăţătură bună nu poate fi cumpărată, vorba veche: „Procopseala nu se cumpără cu bani, / Ci se câştigă cu ani"; asta pentru că „Banii nu aduc procopseală, ci procopseala aduce bani!" Procopseala are aici sensul de învăţătură valabilă pentru viaţă, fie într-o meserie, fie în ale cărţii. În adevăr, *meşteşugul se dobândeşte şi el tot prin învăţătură ca şi cartea, atâta doar că, aici, lucrul minţii se combină în mod armonios cu lucrul mâinilor*. Totuşi, oricât de ostenitoare ar fi munca aceasta, trebuie să te consolezi la gândul că „Rădăcinile învăţăturii sunt amare, dar fructele dulci". Şi oricât de grea, iar adesea de intangibilă în rezultatele ei ideale, ţi s-ar părea o meserie, nu ai motive să disperi, căci în definitiv „Nimeni nu se naşte meşter", ci fiecare meşter a trebuit să înveţe de la alţii meseria pe care-o profesează. Deci, oricine o va putea învăţa la rându-i, dacă va persevera, încrezător fiind în puterile lui. Însă, calfa (stadiu anterior ucenicului!) şi ucenicul se cuvine să nu uite niciodată că „Nu e sărac cel ce n-are tată şi mumă, / Ci cel ce n-are învăţătură bună!" Ţinând cont de aceste repere arhaice, fixate în scris memorabil de ilustrul etnolog Petru Caraman, să vedem ce a presus concret proiectul „Micii meşteri din Copou".

Prima ediţie a Taberei de creaţie populară propriu-zisă s-a desfăşurat în *perioada 8-14 iunie 2007* în Parcul Copou. Timp de o săptămână, 10 meşteri populari consacraţi au iniţiat în tainele meşteşugului popular *100 de elevi din clasele III-V de la 6 (şase) şcoli generale din municipiul Iaşi* (Titu Maiorescu, B. P. Hasdeu, Elena Cuza, Al. Vlahuţă, Vasile Lupu şi Grupul Şcolar „Ioan Holban"), impactul acestui proiect fiind cu mult, mult peste aşteptările organizatorilor, ale partenerilor, ale mass-mediei locale sau ale co-finanţatorului. Proiectul AMPM a fost finanţat în proporţie

Scanned with OKEN Scanner

de 60% de Primăria Municipiului Iaşi şi implementat în ansamblul său în perioada 15 mai-30 iunie 2007. Parteneri de proiect au fost: Fundaţia pentru Dezvoltare Economică şi Integrare Europeană, Societatea culturală „Ginta Latină", Liga Studenţilor Facultăţii de Automatizări şi Calculatoare, Inspectoratul Şcolar Judeţean Iaşi (prin şcolile generale mai sus amintite), Muzeul Etnografic al Moldovei şi Casa de Cultură a Municipiului Iaşi „Mihai Ursachi". Parteneri media ne-au fost TVR Iaşi, Radio Iaşi, Ziarul de Iaşi şi Lumina, iar sponsori generoşi S.C. Antibiotice S.A., Iulius Mall şi S.C. Mercur Mary S.R.L.

Elevii participanţi la tabără au fost selectaţi din şcolile partenere pe baza unui *chestionar* aplicat acestora încă din luna februarie a anului 2007, organizatorii orientându-se spre copiii din clasele a III-a, a IV-a şi a V-a. Copiii selectaţi au fost repartizaţi, în baza propriilor opţiuni, pe 10 ateliere de lucru coordonate fiecare de un renumit meşter popular: Ciprian Luchian din Schitul Stavnic-Voineşti-Iaşi (olărit), Ionela Mihuleac din Iaşi (ceramică neolitică), Ileana Hotopilă din Ulma-Lupcina-Suceava (ouă încondeiate), Elena Gheorghian din Suceava (podoabe), Constantin şi Ionela Lungu din Humuleşti-Neamţ (măşti şi păpuşi din lut), Ticu Ungureanu din Epureni-Duda Epureni-Vaslui (prelucrarea lemnului), Liviu Şoptelea din Botoşani (icoane pe lemn şi sticlă), Puiu Pavel din Comarna-Iaşi (împletituri în papură), Tatiana Harja din Iaşi (împletituri în sfoară) şi Maria Zotic din Mihai Viteazul-Ungureni-Botoşani (ţesut).

Programul taberei a fost de 5 ore pe zi (de regulă, începea la ora 9 şi se încheia la ora 14), cu o pauză de o oră la mijlocul intervalului orar; în această pauză, copiii au fost martori şi participanţi în acelaşi timp la unele activităţi interactive, menite a întregi caracterul formativ al educaţiei privind cunoaşterea şi respectarea tradiţiilor şi valorilor culturale ale poporului român, ca parte integrantă a valorilor culturii europene. La sfârşitul taberei, copiii au expus obiectele confecţionate pe parcursul celor cinci zile într-o originală expoziţie temporară organizată ad-hoc de muzeografii de la Muzeul Etnografic al Moldovei. Tot atunci, cei mai buni dintre micii meşteri şi meşterii populari au fost premiaţi cu premii constând în obiecte şi bani oferite de Consiliul Local al Municipiului Iaşi, Direcţia Judeţeană de Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Naţional Iaşi, Fundaţia FEDEI şi S.C. Antibiotice S.A.

Amintim ca un fapt îmbucurător că mulţi ziarişti şi reporteri au monitorizat activitatea din cadrul primei ediţii a taberei, acest fapt reieşind din numeroasele articole şi reportaje apărute în mass-media locală (scrisă, audio şi video). De fapt, încă din momentul contactării Profesor ilor din şcoli şi a informării elevilor despre proiect şi până la masa rotundă de analiză a rezultatelor am constat un entuziasm pe care nu-l mai credeam posibil. Se pare că ideea

Scanned with OKEN Scanner

organizării unei astfel de tabere a fost una care a răspuns unui fundal uriaș de așteptare nu numai din partea copiilor, dar și a părinților, a cadrelor didactice, precum și a unor categorii sociale (precum studenții) la care ne-am așteptat mai puțin. Drept urmare, având în vedere posibilitățile de care dispune AMPM, dar mai ales reacțiile mass-mediei locale, sponsorilor și ale finanțatorului, considerăm *rezultatele obținute ca fiind mult peste rezultatele prognozate la inițierea proiectului.*

Se întorc „Micii meșteri din Copou"!...Așa și-a intitulat Gina Popa de la ziarul ieșean „Evenimentul" articolul despre *a II-a ediție a Taberei de creație populară „Micii meșteri din Copou"*, tabără care s-a desfășurat *în perioada 18-24 iunie 2009* în același Parc Copou din Iași. Organizatori au fost AMPM, Asociația „ART-Meșteșugurile Prutului" (ART), Asociația Dialog pentru Dezvoltare (ADD), Asociația Contrafort și Casa de Cultură a Municipiului Iași, parteneri fiind Primăria Municipiului Iași și Muzeul Etnografic al Moldovei. În acest an, organizatorii au apelat la autofinanțare (50 de lei pentru 7 zile); din acești bani s-au **asigurat, cu prioritate, cheltuielile de transport și cazare ale meșterilor, precum și materia primă folosită la instruirea micilor meșteri.** *Au participat circa 70 de copii, cu vârste cuprinse între 9-15 ani,* care au fost instruiți în nouă ateliere de lucru de meșteri populari din AMPM și ART, unii dintre ei fiind prezenți și la prima ediție: Ciprian Luchian din Schitul Stavnic-Iași (olărit), Celica Nistor din Suceava (ouă încondeiate), Maria Zotic din Mihai Viteazul-Botoșani (țesut), Valentina Acasandrei din Iași (icoane pe lemn), Ioan Laza din Iași (prelucrarea artistică a lemnului), Tatiana Harja și Silvia Cozmîncă din Iași (împletituri din sfoară prin tehnica nodurilor), Elena Gheorghian din Suceava (podoabe), Eugenia Moldovanu din Bălți-Rep. Moldova (împletituri din paie) și Alexandru Toderașcu, Heci-Lespezi-Iași (împletituri din răchită).

De această dată, „sfoară-n țară" despre tabără s-a dat mai ales prin intermediul comunicatelor de presă și a partenerilor media care au promovat foarte bine evenimentul atât înainte (o emisiune în direct la TVR Iași chiar în preziua deschiderii taberei și un articol în „Evenimentul"), precum și pe tot parcursul desfășurării acestuia. Și de această dată, *în Parcul Copou a fost o atmosferă de lucru, dar și de veselie și emulație specifică.* Prezentarea meșteșugurilor populare într-o formă interactivă și formarea abilităților simple de lucru sub forma jocului și a altor metode activ-participative atractive au reprezentat modalitatea cea mai eficientă de inițiere a copiilor în tainele meșteșugurilor artistice și a asigurat succesul în acest sens. Ne-a impresionat numărul mare de copii dornici să învețe un meșteșug popular în loc să-și ocupe timpul cu calculatorul sau televizorul. Sugestiv e faptul că deja avem solicitări de înscriere pentru alte ediții! De asemenea, un grup de nouă copii din comuna Aroneanu-Iași a fost însoțit la tabără de preotul paroh din comună. Acest fapt ne-a dovedit nouă,

Scanned with OKEN Scanner

organizatorilor, că demersul nostru privind transmiterea meşteşugurilor populare româneşti în rândul tinerei generaţii este strict necesar. Mai mult, părintele paroh Ovidiu Buzenchi, împreună cu autorităţile locale ale comunei, a şi început implementarea unui proiect de învăţare a copiilor din comună a unor meşteşuguri tradiţionale, proiect la care Asociaţia „ART" este parteneră.

La finalul celei de-a II-a ediţii, firesc, a avut loc festivitatea de premiere; în acelaşi timp, a fost realizată şi o mini-expoziţie cu obiectele realizate de micii meşteri. Datorită sponsorilor şi partenerilor s-au putut oferi premianţilor diplome, mici cadouri şi bani, iar meşterilor populari diplome, CD-uri cu imagini din tabără, cataloage despre meşteşuguri realizate de Asociaţia Contrafort.

Într-o lume a imaginii, considerăm că cel mai bine ar „vorbi" despre cele două ediţii ale taberei, despre atmosfera ei unică o mică galerie foto în care copiii au fost surprinşi de aparatul de fotografiat atât în timpul lucrului, cât şi în pauze.

Mai trebuie neapărat să menţionăm şi faptul că *managerul şi sufletul acestui original proiect a fost vicepreşedintele AMPM şi mai recent preşedinte „ART", profesoara Silvia Cozmîncă*, cea care a fost tot timpul în mijlocul copiilor şi a meşterilor populari, argintul viu fără de care proiectul nu ar fi avut succesul de care s-a bucurat! Îi mulţumim şi pe această cale!

Organizarea acestui proiect a fost, în viziunea organizatorilor, *o activitate educaţională menită să formeze la tânăra generaţie cunoştinţe şi abilităţi practice în domeniul meşteşugurilor artistice tradiţionale, în scopul cunoaşterii şi respectării tradiţiilor autentice, a transferului între generaţii a meşteşugului artistic.* Acestea reprezintă obiective statutare ale AMPM şi ART şi au răspuns unor nevoi identificate de cercetarea întreprinsă de noi, la prima ediţie, în şcolile partenere. Rezultatele foarte bune obţinute, precum şi ecourile pozitive venite din partea societăţii civile şi a mass-media confirmă pe deplin faptul că, atât tematica, cât şi strategia didactică folosită în derularea activităţilor au fost bine alese. Un rol foarte important în buna desfăşurare a activităţilor propuse l-au avut partenerii, care şi-au îndeplinit responsabilităţile specificate prin proiect privind organizarea conferinţelor de presă, a locaţiei taberei, realizarea materialelor promoţionale, organizarea copiilor pe ateliere de lucru, a activităţilor interactive din timpul pauzelor, a păstrării ordinii şi disciplinei în tabără etc. Un „mulţumesc" aparte se cuvine, de asemenea, tuturor cadrelor didactice din şcolile partenere care au participat activ, de la iniţierea proiectului şi până la „culegerea roadelor". În concluzie, considerăm că *rezultatele foarte bune, chiar spectaculoase*, obţinute prin implementarea acestui proiect ne bucură, dar, în acelaşi timp, ne obligă să venim în întâmpinarea cerinţelor şi aşteptărilor, atât ale copiilor, cât şi ale

Scanned with OKEN Scanner

comunității în general, încercând să reeditâm această tabără şi în anii viitori. Considerăm că proiectul „Micii meşteri din Copou" ar trebui *să devină o tradiție a orașului nostru*, în beneficiul cunoaşterii, respectării şi promovării de către toți membrii cetății a valorilor culturale tradiționale româneşti, dar în primul rând în beneficiul tinerii generații!

...Nu ştim ce ne aşteaptă în viitor, însă avem încredințarea deplină că prin *solidaritatea noastră*, a tuturor celor cărora ne pasă de unde venim şi încotro ne îndreptăm, aV celor cărora ne pasă în virtutea căror repere şi valori ne trăim viața, putem să păstrăm tradițiile şi, în special, meşteşugurile ca pe nişte *mărci identitare ale neamului nostru* şi peste un deceniu sau un veac. E posibil ca Europa Occidentală, prin noi, să (re)descopere valori la care a renunțat cu mult prea mare uşurință, iar povestea invocată mai sus să aibă un final cât mai fericit, aşa cum, de obicei, se termină mai toate frumoasele noastre poveşti! Dumnezeu să ne ajute după cât de mult ne ajutăm noi înşine!

THE "LITTLE CRAFTSMEN FROM COPOU" PROJECT – A GREAT MEANS TO EDUCATE YOUNG PEOPLE IN THE SPIRIT OF ART AND TRADITION

Marcel Lutic, Ethnographist at The Moldavian Museum of Ethnography, Iasi

President of the Moldavian Craftsmen Association

"Craftsmanship requires time; it cannot be learnt only by watching"
Romanian proverb

The Romanian Craftsmen Association (AMPM) was officially founded in Iasi on the 4th March 2004 as a result of the interest shown by the Moldavian craftsmen and rural creators in keeping and acknowledging the value of craftsmanship and art. The fair organized during the celebration of St Parascheva (14th October) the Moldavian Museum of Ethnography, in Iasi, was a good opportunity for these people to get together and set up an NGO that would represent their interests. Another factor was the Moldavian Association of Craftsmen in Chisinau, The Moldavian Republic that required collaboration from us and the third and last factor was represented by the values that

this Association stands for, values that come from the archaic village, from the permanent relation between the Romanian peasant and nature, earth and sky and God. This association has approximately 100 members in the whole country and in The Republic of Moldova focusing on the following areas: woodwork, painting eggs, knitting, housework, masks, ceramics, folk costumes, jewellery, etc.

AMPM organized a few activities at the Casa Cartii, Palatul Culturii (The Palace of Culture) and Casa de Cultura "Mihai Ursache" (The House of Culture) in Iasi such as 5 exhibitions of works belonging to Andrei Moruzov from Chisinau, Florin Cramariuc from Suceava, Doina Juravle and Elena Torac from Brodina – Suceava, Geanina Vatamanu from Iasi, during 2002 – 2009. There were also other 2 group exhibitions first in 2003 of wood craftsmen from Falticeni, string knitters from Iasi and the second in July 2009, dedicated to all the craftsmen in the County of Iasi. AMPM organized the Moldavian Craftsmen's Fair in Iasi from 2004 to 2006.

In October 2004 we issued our first magazine called "Lada cu zestre"(The Dowry Crate), the magazine of our Association, containing today 16 colour pages. Another initiative of our Association was the organization of a Festival for March and its symbol, Festivalul martisorului, in 2005, initiative supported by Al Lapusneanu Association, the Moldavian Museum of Ethnography and the Iasi City Hall. AMPM has been organizing the Fair of the Young Craftsmen since 1st June 2005 which is quite successful especially with the institutionalized orphan children. Every year AMPM together with UMPM organize thematic camps for the craftsmen in Romania and Basarabia. AMPM also initiated and organized together with local partners, especially ethnographic museums, Centres for Folk Creation and the City Halls in the respective counties, fairs for the craftsmen in Roman, (August 2005, 2006, 2007, 2008 şi 2009), Piatra Neamț (May 2006, July 2007, May 2008 and July 2009), Botoşani (April 2007, 2008 and 2009), Paşcani (June 2009) and Bacău (October 2009). There was a new development in 2005 when AMPM got involved as direct beneficiary and partner in local, regional, national and international projects. Among these projects we have The Phare Project CBC 2004 in partnership with the Association "Dialogue for Development" (1st December 2006 - 30th November 2007) and the Association of the Businessmen of Iasi 2003, project that was implemented in Botosani, Iasi, Vaslui and The Republic of Moldova, its general aim being to improve the craftsmen's access to the market and to facilitate the use of this information. As a result we organized the Festival of the Prut (12 – 13 October 2007) and edited valuable promotion materials for this project. AMPM in partnership with The Moldavian Museum of Ethnography, ISJ Iasi, FEDEI, The Cultural Society

Scanned with OKEN Scanner

"Ginta Latina", and The League of the Students specialized on Computers and IT Technology, implemented the project called *"The Young Craftsmen from Copou – a Camp for creating traditional crafts"* and co - financed by the City Hall of Iasi from 15th May – 30th June 2007. Another project is the one called "Supporting you", that was focused on the organization of a camp for introducing the young people with disabilities to the folk art and took place from 2005 to 2007. We also supported the project called *"Anonymous craftsmen. Audit on the field of the crafts in the North East area"*, a project financed by the AFCN and put into practice by the Foundation for the Craftsmen in Bucharest from 2007 to 2008.

Tradition and history are very important for a nation such as ours. When history seems to be unreliable we require help from the memory based on traditional objects. These objects tell us stories and keep us related to the past providing us with continuity, coherence and national identity. We believe it is possible to create a programme that teaches the young generation to discover and keep our traditions alive and put it into practice. We are sure that the creation of crafts and folk art will survive and become our identity card among other European nations.

Romanian art has its roots deep into the past, being at the crossroads of historical civilizations such as Greek, Roman, Byzantine, Oriental and Western; elements from these civilizations have been absorbed by our ancestors who gave rise to an original vision that can be found in our folk art, crafts and music. Our folk art is still a source of inspiration for the new art, national in its form and European in its contents. The Romanian folk art is characterized by 2 essential features connected to the historical events in which it developed: Unity and Variety. Moreover, the Romanian folk art has special characteristics such as originality and unparalleled artistic value. The idea of craft etymologically implies the craftsman, keeper of traditions and customs, part of the spiritual life of the people in the past and passing them on to the next generation. According to Petru Caraman, the ethnologist, the craft is" an occupation that requires a certain complicated technique; learning it requires a long and perseverant apprenticeship..."

After 1990 the Romanian society was confused by the modernizing current that came from the West; in only two decades our society suffered incredible transformations being totally confused and ravished. Today we admit that not all the values coming from the West are beneficial to us, some of them threatening the very essence of our being and national identity. We also witness an institutional lethargy that damaged many sectors of our social and economical lives, including the area of traditions and crafts. Therefore there is an acute need for action in our society that would allow us to keep and promote some viable

Scanned with OKEN Scanner

axiological reference points.

According to UNESCO "the traditional and folk culture represents the creations of a cultural community founded on tradition, expressed by a group or individual and acknowledged for answering the expectations of that community as expression of their cultural and social identity and as norms and values passed on orally through imitation or otherwise." Therefore there is a need for identifying, archiving and researching them so that we could find ways to pass the knowledge and skills on. Preserving the cultural property implies teaching the skills and the techniques that are necessary for traditional creations. Therefore, implementing projects such as *"The Young Craftsmen from Copou"* is beneficial to us, its purpose being to increase the general interest in our traditions and customs, in our craftsmen and crafts. The 2 editions of the project focused primarily on passing on the crafts to the young generation, on educating it in the spirit of acquiring knowledge and respecting the authentic traditions, thus making sure of the continuity of the Romanian folk traditions.

The first edition of the Camp of Folk Creation took place in the Copou Park, from 8 to 14 June 2007. 10 craftsmen introduced 100 students (in the 3rd, 4th and 5th grade, from schools such as Titu Maiorescu, B. P. Hasdeu, Elena Cuza, Al. Vlahuță, Vasile Lupu and The „Ioan Holban" Vocational School) to the secrets of creating crafts. The project was financed 60% by the City Hall of Iasi and implemented from 15th May – 30th June. The project partners were The Foundation for Economical Development and European Integration, The Cultural Society "Ginta Latina", the League of the Students specialized in Computers and IT Technology, the County School Inspectorate, the Moldavian Museum of Ethnography, and Casa de Cultura (The "Mihai Ursachi" House of Culture) of Iasi. The media partners were TVR Iasi, Radio Iasi, "Ziarul de Iasi" (The Iasi paper), and "Lumina" (the Light), and generous sponsors such as SC Antibiotice SA, Julius Mall and SC Mercur Mary SRL. The students participating in the camp were selected from the partner schools according to a questionnaire applied to the children in February 2007, the organizers taking into consideration the 3rd, 4th and 5th graders. The selected children were divided according to their options into 10 workshop groups coordinated by famous craftsmen: Ciprian Luchian from Schitul Stavnic-Voineşti-Iaşi (pottery), Ionela Mihuleac from Iaşi (neolithic ceramics), Ileana Hotopilă from Ulma-Lupcina-Suceava (painted eggs), Elena Gheorghian from Suceava (jewellery), Constantin and Ionela Lungu from Humuleşti-Neamț (masks and dolls made of clay), Ticu Ungureanu from Epureni-Duda Epureni-Vaslui (woodwork), Liviu Şoptelea from Botoşani (icons painted on wood and glass), Puiu Pavel from Comarna-Iaşi (mace reed knitting), Tatiana Harja from Iaşi (string knitting) and Maria Zotic from

Scanned with OKEN Scanner

Mihai Viteazul-Ungureni-Botoşani (weaving).

The camp programme was of 5 hours a day from 9 o'clock a.m. to 2 o' clock p.m., with a break in between, during which the children witnessed and participated in some interactive activities. At the end they exhibited their handmade objects during 5 days in an original exhibition organized by the museum ethnographists from The Moldavian Museum of Ethnography. They were also given prizes in money and objects provided by the Local Council of the County of Iasi, The County Department of Culture, and the National Cultural Inheritance, the FEDEI Foundation and SC Antibiotice Iasi. The second edition of this project took place in the Copou Park in Iasi, from 18th to 24th June 2009. The organizers were AMPM, The Association „Art-Mestesugurile Prutului" (ART), The Association Dialogue for Development (ADD), The Contrafort Association and Casa de Cultura (The House of Culture), Iasi; the partners were The City Hall of Iasi and The Moldavian Museum of Ethnography. This time the organizers were self-financed (50 RON for 7 days); the money were used for paying the craftsmen's tranportation and accomodation and also the materials used for teaching the young apprentices. There were almost 70 - 9 to 15 year old children, organized in 9 workshop groups, coordinated by craftsmen from AMPM and ART some of them having participated in the first edition too: Ciprian Luchian from Schitul Stavnic-Iaşi (pottery), Celica Nistor from Suceava (painted eggs), Maria Zotic from Mihai Viteazul-Botoşani (weaving), Valentina Acasandrei from Iaşi (icons painted on wood), Ioan Laza from Iaşi (woodwork), Tatiana Harja and Silvia Cozmîncă from Iaşi (string knitting by using knots), Elena Gheorghian from Suceava (jewellery), Eugenia Moldovanu from Bălți-Rep. Moldova (straw knitting) and Alexandru Toderaşcu, Heci-Lespezi-Iaşi (osier willow knitting). At the end of the second edition there were prizes (diplomas, small presents and money for the children and diplomas, CDs with pictures taken in the camp, and catalogs about the crafts made by the Contrafort Association for the craftsmen) and a small exhibition of the handmade objects. The manager and soul of this original project was the vicepresident of AMPM and the president of ART, Silvia Cozmîncă, the teacher who was always there among the children and the craftsmen and without which the project would not have had such success. The organization of this project was an educational activity meant to give the young generation knowledge and practical abilities in the area of creating crafts, in order to know and respect the authentic traditions and pass them on. We think that the project „TheYoung Craftsmen from Copou" should become a tradition of our city so that we can all know, respect and promote the Romanian cultural and traditional values to the benefit of the young generation.

Scanned with OKEN Scanner

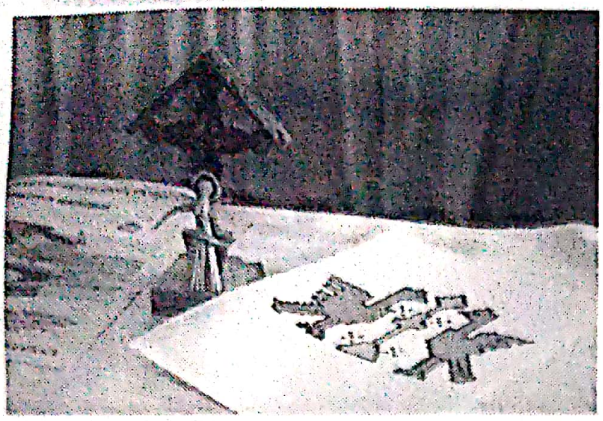
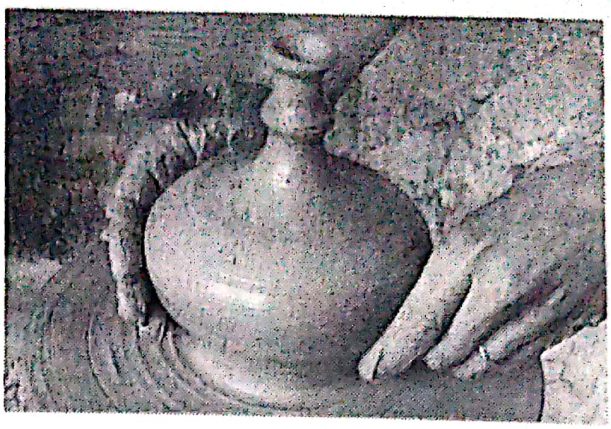
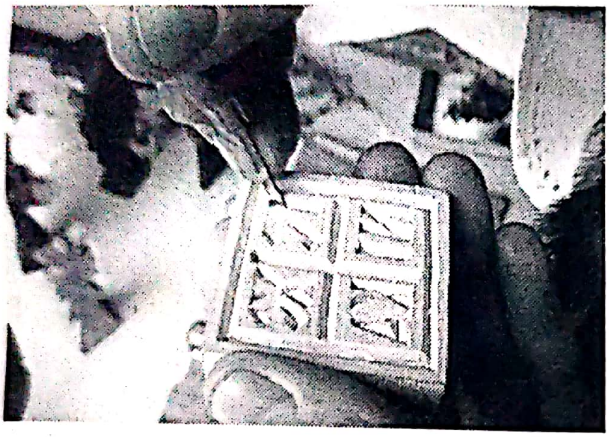
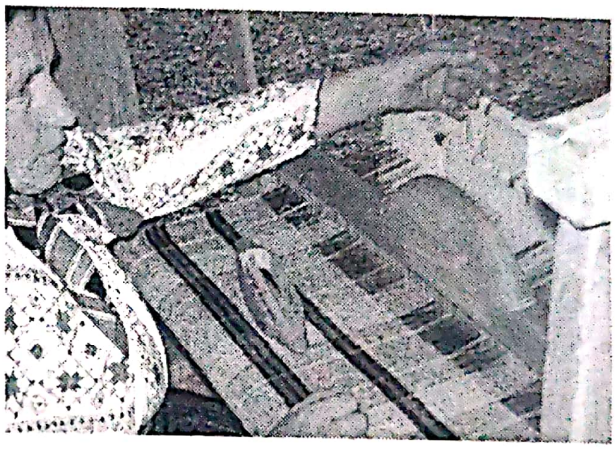

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CULTURĂ ŞI IDENTITATE ÎN CONSTRUCŢIA „EUROPEI UNITE"

Prof. univ. dr. Gabriela Carmen Pascariu

"Europa nu este decât o voinţă comună
a celor care trăiesc în ea, printr-o vocaţie comună...
Unitatea europeană stă în spiritul european."
Bernard Voyenne

În ani de zbuciumată istorie şi perpetuă căutare a stabilităţii şi echilibrelor de putere, pe continentul european s-a conturat treptat şi a supravieţuit în timp tuturor mişcărilor orgolioase ale entităţilor naţionale ideea de „Europa".

Esenţa ideii de „Europă unită" a găsit un nesperat izvor de inspiraţie şi susţinere în conştiinţa şi sentimentul identităţii europene dată de unitatea culturală şi intelectuală. Justificată apare astfel reflecţia lui Jean Monnet – „sufletul creator" al Europei – când, după ani de zbateri, de evoluţii şi involuţii în unificarea federativă a ţărilor europene, spunea: "Dacă ar fi să reîncep, aş începe prin cultură". Cultura este cea care dă liantul european şi poate menţine o unitate durabilă într-o atât de vastă diversitate.

Pentru a trece însă de la ideea unificării la transpunerea ei în proiecte precise şi instituţionalizarea unor noi structuri a fost nevoie de un timp în care ceea ce unea popoarele Europei să devină mai puternic, raportat la ceea ce diferenţia şi le separa; un timp în care, de la simplă aspiraţie a artiştilor, filosofilor sau a unor oameni politici, ideea europeană să anime larg atât de puternicele individualităţi umane şi entităţi naţionale şi să se transpună astfel într-o voinţă politică în măsură să-i confere finalitate.

Continent al unor popoare aspirând dintotdeauna la identitate naţională şi la afirmarea lor economică, politică şi culturală, Europa a cunoscut o evoluţie conflictuală, caracterizată de rivalităţi comerciale, coloniale şi războaie, ca manifestări ale naţionalismelor exacerbate ce le-au dominat existenţa. Hamilton Fish, mult timp senator în Congresul american, referindu se la europeni între cele două războaie mondiale, făcea trimitere la un discurs al lui Thomas Jefferson: „Interesele lor politice sunt complet diferite de ale noastre (ale SUA-n.n.). Invidiile lor reciproce, echilibrele de putere, alianţele complicate, formele şi principiile lor de guvernare ne sunt, toate, străine. Sunt

națiunile unui veşnic război. Toate energiile lor sunt cheltuite pentru distrugerea averii şi vieții cetățenilor lor."

Suntem cu siguranță tentați să refuzăm o astfel de imagine asupra Europei. Nu putem însă să nu acceptăm că divizarea politică, economică si religioasă a continentului european a constituit o permanență în istoria Europei, până în doua jumătate a secolului 20.

Cum a fost atunci posibilă integrarea europeană?

Încercând să-şi explice o astfel de mutație de proporții în evoluția Europei, Louis Carton este de părere că, deşi divizată, Europa prezintă o constantă – comunitatea civilizației, înțeleasă astfel: „Dar, dacă Europa este divizată în acțiune, rămâne o comunitate a civilizației. O comunitate care nu înseamnă unitate sau monolitism. Dimpotrivă, diversitatea şi varietatea caracterizează civilizația comună a Europei. Ea este fondată pe o anumită concepție a individului. Dar, fiecare individ este complex şi poartă în el două capacități care uneori se completează, alteori se contrazic: inteligența, partea rațională a spiritului, aptă să analizeze, să înțeleagă, să construiască şi imaginația, intuiția, parte irațională care urmează impulsuri adesea misterioase. Complexitatea civilizației Europei este imaginea spiritului uman. Este de altfel construită pe dublul aport al tradiției păgâne axată pe rațiunea umană şi al celei creştine, fundamentată pe credință. Ca şi spiritul uman, civilizația occidentală va fi constant solicitată de spirit şi de rațiune. Uneori una din sursele tradiției europene va domina: Evul Mediu va fi era credinței, Renaşterea va dezvolta influența rațiunii. Alteori, credință şi rațiune se vor echilibra, în indivizi ca şi în societate [...]".

Comunitatea civilizației nu semnifică aşadar uniformitate. Ceea ce o caracterizează nu este asemănarea indivizilor, ci specificul comun: capacitatea de a înțelege şi de a asimila aceleaşi idei. Comunitatea civilizației europene stă în capacitatea comună a europenilor de a simți, de a reacționa, de a asimila.

Determinată politic, unificarea europeană este în esență un proces instituțional şi cultural; şi dacă instituțiile sunt „obiectivarea culturii" , rezultă că Europa unită se datorează apartenenței popoarelor la cultura europeană, manifestării în fapt a aceluiaşi sistem de valori.

Definirea culturii europene este esențială prin urmare, conform unor autori, pentru stabilirea apartenenței la Europa, într-un moment în care aceasta se redefineşte şi se caută. Ea este cea care poate oferi răspuns unei întrebări esențiale „Ce fel de Europă şi până unde?".

Mult timp, Europa a fost identificată cu zona de dominanță catolică şi uneori chiar numai cu partea ei occidentală, unde s-ar fi transmis şi conservat cultura antică. Argumentul esențial ține de sciziunea bisericii, prin care creştinismul greco-ortodox a transmis alte valori decât catolicismul.

Optica s-a modificat însă după

Scanned with OKEN Scanner

Reforma protestantă şi mai ales prin contribuţia lui Nietzsche . Pentru Nietzsche, Europa este dată de specificul ei cultural şi este formată din „acele popoare şi părţi de popoare care au trecutul comun în grecism, romanitate, iudaism şi creştinism."

Similar, André Philip caracterizează cultura europeană prin trei concepte: „conceptul grec al individualităţii", „conceptul roman al justiţiei şi al cetăţeanului" şi „conceptul biblic al persoanei umane" . Comunitatea este astfel dată de umanismul şi raţionalismul greco-latin, îmbogăţit prin creştinism. Specificarea culturii europene s-a făcut prin desprinderea de Orient, apoi de Africa şi – în timpurile moderne – de America. Proudhon, Goethe, Baudelaire, Kierkegaard, Dostoievski, Nietzsche vorbesc chiar de o despărţire de vechea Europă, începând cu Renaşterea; este momentul în care individul începe să fie animat mai mult de raţiune şi să se îndepărteze în acţiunile sale de etică şi morală. Din acest motiv, Renaşterea este considerată a marca o criză a conştiinţei europene; ea semnifică însă şi o revoluţie intelectuală care se va transmite în plan economic, social şi politic şi care va face din Europa „principala scenă pe care s-a desfăşurat istoria universală".

Europa nu mai înseamnă însă Europa capitalismului modern, sistemul mondial modern al lui Wallerstein, ci Europa unităţii spirituale, constând din autonomia valorilor şi recunoaşterea de legi şi reguli generale care susţin valoarea fundamentală a solidarităţii. Prin urmare, şi în căutarea „limitelor externe" ale Europei cultura se regăseşte ca factor determinant, în special prin rolul în conturarea identităţii şi generarea sentimentului de apartenenţă.

Identitatea europeană poate fi definită, după A. Marga, prin: conceptul „cunoaşterii" orientată spre atingerea scopurilor umane; conceptul „raţionalităţii" care presupune căutarea eficienţei acţiunilor noastre; conceptul „dreptului" ca ansamblu de reguli generale; conceptul „individualismului" prin care individul se manifestă liber; conceptul „persoanei umane" care înseamnă dorinţa individului de dezvoltare spirituală; conceptul „adevărului" ca valoare fundamentală şi conceptul „sferei publice" ca mediu al stabilirii voinţei politice.

Preocuparea pentru a oferi identitate Europei vine din convingerea că, pentru a se putea manifesta, indivizii au nevoie de sentimentul apartenenţei şi din conştientizarea faptului că Europa unită nu mai poate fi susţinută doar la nivelul elitelor. Alfonso Mattera este convins că obiectivele Uniunii Europene pot fi atinse doar dacă se acţionează pentru manifestarea în fapt a unui „cetăţean european" având identitate proprie, conştient şi convins că aparţine unei culturi europene, unui sistem comun de valori pe care trebuie să-l protejeze şi să-l promoveze.

Sentimentul identităţii europene a fost trăit până în sec. XX de elita

Scanned with OKEN Scanner

intelectuală şi de grupuri mai largi în momentele de zbucium ale istoriei. Foarte multe nu s-au schimbat nici astăzi. Elitele europene îşi dau însă seama că, fără sentimentul larg al apartenenței la o identitate comună europeană, mai importantă decât identitatea națională, nu se poate asigura solidaritatea şi voința politică necesară construcției europene; că fără acceptarea existenței unui „bine comun" european, Europa riscă să devină cu mult mai puțin decât este acum.

Uniunea Europeană are acum un nou tratat care îi întăreşte dimensiunea politică şi a încercat chiar în anii trecuți să adopte un Tratat constituțional care să îi confere identitate pe plan internațional. Dar, pentru a merge mai departe în procesul unificării europene este nevoie de mai mult decât un tratat sau chiar decât o Constituție. Este nevoie de o mutație de proporții în plan cultural, care să plieze pe identitățile naționale o nouă identitate, cea europeană, singura care poate da reală legitimitate Uniunii. Europa unita nu mai poate fi susținută doar la nivelul elitelor sau al unor grupuri restrânse. Ea are nevoie de largă susținere a cetățeanului, susținere care poate veni durabil (pe termen lung) din convingerea apartenenței la o identitate comună europeană. Doar astfel se poate manifesta solidaritatea (condiție fundamentală a integrării), se pot defini obiective comune percepute şi acceptate mai importante decât cele naționale, se pot armoniza interese contradictorii, se pot asigura bazele acțiunilor comune pe plan internațional.

Putem aprecia chiar, că dincolo de diferitele limite ale procesului de integrare şi „slăbiciunile" funcționale ale sistemului UE, forța Uniunii pe plan internațional şi viitorul său politic depind esențial de măsura în care se va reuşi în conturarea şi dezvoltarea identității europene, în întărirea sentimentului de apartenență, conservând şi valorizând în acelaşi timp diversitatea culturală ca bază a unei Europe unite.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

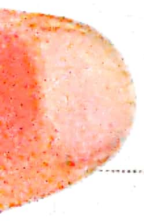

Capitolul 1

FOLCLORUL ROMÂNESC, UN TEZAUR INESTIMABIL

Profesor Lidia Andronache,
Director C.C.D. Iaşi

Termenul de folclor este propus în anul 1446 de către arheologul englez Wiliam Toms, cu sensul de culegere de materiale ce se iau din popor. Vine de la cuvintele *folk* (popor) şi *lore* (înţelepciune). Folclorul reprezintă totalitatea realităţilor folclorice cu trăsături şi forme creată sau asimilată de un popor, atât în mediu rural cât şi în cel urban, care se transmite pe cale orală într-un anumit spaţiu geografic fără a se şti cu exactitate autorul.

Prima atestare la noi în ţară a termenului îi aparţine lui Bogdan Petriceicu Haşdeu. Din punct de vedere a ariei pe care o cuprinde (datini, muzică, literatură şi dans), se poate spune că poporul român are un tezaur transmis pe cale orală de sute de ani, păstrat în formă originală.

Toate acestea sunt în strânsă relaţie cu viaţa ţăranului român, de la naştere şi până la moarte. Folclorul este prezent în sculptura populară, ţesături, cusături, ceramică, zicători, strigături, ghicitori, poezii, basme, legende şi desigur şi în muzică.

Temele şi motivele cele mai des întâlnite în folclorul românesc sunt:

Comunitatea om-natură cu privire la transhumanţă, testament, alegoria viaţă-moarte.

Jertfa pentru creaţie cu motivul zidului părăsit, al surpării acestuia şi al viselor.

Tema iubirii cu motivul adoraţiei, jeluirii, mândriei, blestemului (întâlnit mai ales în doine).

Lupta dintre bine şi rău, cu învingerea binelui asupra răului, întâlnită mai ales în basmele şi poveştile populare.

Dorul, un cuvânt magic, unic în întreaga lume, un sentiment complex ce cuprinde la un loc iubirea, durerea, jalea şi speranţa.

Jalea este exprimată mai ales în cântecele populare şi este un cuvânt intraductibil în alte limbi, exact ca şi dorul.

Înstrăinarea, cu motivul dezrădăcinării de pe meleagurile natale.

Casă, mai precis *„acasă"* , cuvânt de asemenea specific românesc care nu înseamnă neapărat casa în care locuiesc, ci o stare de bine spiritual, de asemenea unică în lume.

Revolta, ca atitudine spirituală este regăsită mai ales în doine, cu motive diverse (haiducie, nenoroc, cătănie, glie).

Scanned with OKEN Scanner

Ireversibilitatea timpului este o temă filozofică a mitologiei românești ilustrată atât în doine și balade populare, cât și în basme. Acest motiv a fost preluat și în basmul cult (Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte), cât și de marii poeți ai neamului.

Creația epică în proză specifică folclorului românesc este: mitul, basmul, legenda și snoava.

Miturile populare sunt acele povestiri cu subiect ce ilustrează un obicei, un eveniment creator petrecut în timpuri primordiale, la începutul lumii. Faptele au semnificații mitice, caracterizate prin permanență și repetabilitate, ceea ce a născut conceptele de timp mitice și timp istoric. Personajele sunt asemenea mitice, cu puteri supranaturale și cu trăsături simbolice (Făt - Frumos, Ileana Cosânzeana, Muma Pădurii, Zmeul, Zburătorul). Miturile exprimă un model moral și comportamental, care ilustrează specificul spiritualității naționale.

Cele **patru mituri esențiale** din literatura populară au fost definite de criticul George Calinescu astfel:

Mitul jertfei pentru creație (mitul estetic) prezent în baladele populare în special și care exprimă credința că nimic valoros nu poate fi realizat fără sacrificiu (Balada Meșterului Manole).

Mitul mioritic sau mitul transhumanței, ilustrat în creația populară „Miorița" și care exprimă atitudinea omului în fața morții, privită ca un fapt firesc și ca o trecere în cealaltă latură a existenței, realizată pe baza elegoriei viață - moarte.

Mitul erotic sau mitul puberal, cum este mitul "Zburătorului", ilustrat în povestea populară versificată de Ion Heliade Rădulescu; ce ilustrează credința că la vârsta pubertății fetele tânjesc după iubire, ca sentiment total necunoscut până acum, și care le provoacă o puternică emoție sufletească.

Mitul etnogenezei, reprezentat în balada populară "Traian și Dochia", și care ilustrează etnogeneza poporului român.

Prin folclorul muzical poporul român și-a cântat dragostea, dorul, jocul, durerea, deznădejdea, eroii, însoțindu-și fiecare moment al vieții prin cântec.

Creația aforistică și enigmatică cuprinde; proverbe, zicători și ghicitori, majoritatea din viața țăranului român.

Creația epică în versuri cuprinde balada populară (fantastică, vitejească, pastorală sau familială), urăturile și descântecele.

***Poezia populară** cuprind în general teme ca:*

Obiceiuri: de Crăciun și An Nou (colinde, Plugușorul, Capra, Ursul), de primăvară (Vergelul, Junii, Sâmbra oilor), de seceriș (Cununa, Dragaica), rituri de invocare a ploii (Paparudele, Scaloianul).

Ceremoniale de trecere: obiceiuri legate de momente importante din viața omului: nașterea, nunta, moartea (urături de nuntă, cântecul miresei, cântecul bradului, bocetele).

Descântecele: de deochi, de dragoste, de boală.

Scanned with OKEN Scanner

Creaţia lirică în versuri cuprinde: doina, cântecul propriu-zis (relaţiile de familie, iubire, dor, cu teme sociale, de înstrăinare, de muncă) şi strigătura (urătura, strigătura la jocul popular). Cântecul este cel mai răspândit gen al muzici populare, ce diferă de-a lungul ţării.

Versurile sunt alcătuite din 7-8 silabe întâlnindu-se şi arhaisme. Din punct de vedere ritmico-melodic linia urmată este simplă, iar tematica cuprinde sfera de preocupări şi de trăiri care aparţin tuturor vârstelor şi categoriilor sociale.

Doina este piatra de temelie a spiritului şi înţelepciunii cântecului popular românesc.

În tezaurul spiritual al românilor, doina, alături de horă, Căluşari, şi Mioriţa, este una din cele mai desăvârşite creaţii populare, un cântec ce vine din adâncurile istoriei noastre.

Doina exprimă sentimente profunde de dor, jale, dragoste, revoltă etc., şi dezvăluie lumea interioară, complexă a omului, trăirile şi dispoziţiile sale.

Din punct de vedere muzical, doina este un cântec cu multiple funcţii şi dispune de numeroase şi inepuizabile ornamente melodice.

Originea şi vechimea doinei, de astfel, ca şi etimologia acestui cuvânt, nu sunt cunoscute, ele fiind acoperite de vălul misterului.

Cercetători din diverse ţari au indicat că şi în cultura altor popoare există cântece asemănătoare doinei româneşti: la ucrainieni, evreii în Galaţia, în întraga Peninsulă Balcanică în Orientul turco-perso-arab, în India, Indochina, Indonezia, în Tibet, în ţinuturi ale Chinei, în Mongalia ş.a.

Toate acestea dovedesc că tezaurul folcloric al popoarelor capătă valenţe interculturale, ceea ce nu îl face mai puţin valoros.

SĂRBĂTORI DE PRIMĂVARĂ ÎN CREDINŢA POPULARĂ ROMÂNESCĂ

Profesor Mariana Pop,

Inspector general adj. I.Ş.J. Iaşi

În ultimul timp, interesul oamenilor s-a îndreptat spre obiceiurile folclorice, datorită încărcăturii valorice ale acestora, a semnificaţiilor profunde asupra omului în relaţiile cu natura şi lumea înconjurătoare. În cultura populară, obiceiurile formează un capitol important, deoarece întreaga viaţă a ţăranului, munca lui din timpul anului, relaţiile cu semenii şi cu întruchipările mitologice erau întreţesute cu tradiţiile.

Mărţişor este denumirea populară a lunii Martie, luna echinocţiului de

primăvară şi începutului Anului Nou Agrar. Foarte multe legende sunt legate de această lună, în care sunt sărbători importante ale primăverii. În vechime, la începutul lunii martie aveau loc serbări dedicate zeului Mars şi planetei Marte.

Obiceiul Mărţişorului este o secvenţă a unui scenariu ritual de înnoire a timpului, în zilele Dochiei, divinitate agrară, care moare şi renaşte simbolic la nouă martie, ziua echinocţiului de primăvară. Mărţişorul este, în tradiţia populară, o frânghie formată din zilele săptămânii şi lunile anului, adunate şi răsucite într-un şnur bicolor, simbolizând iarna şi vara şi făcută cadou la 1 Martie.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, mărţişorul era primit de copii, de la părinţi, şi era o aţă bicoloră, roşu cu alb, de care era agăţată o monedă de argint. Se purta la mână şi era scos, în raport de zona etnografică, la o sărbătoare a primăverii (de Măcinici, Florii, Paşte) sau la înflorirea pomilor fructiferi. Se credea că purtătorii Mărţişorului vor fi sănătoşi, bogaţi şi norocoşi, feriţi de boli şi deochi.

Ziua de **9 martie,** care în calendarul creştin ortodox este ziua celor 40 de mucenici din Sevastia, este **Ziua Mucenicilor** în calendarul popular, numită şi **Moşii de Mărţişor, Sfinţişorii, Cap de Primăvară, Sâmbra plugului.** Mucenicii (Măcinicii) se numesc şi spiritele strămoşilor, în numele cărora se dă de pomană la biserică sau cimitir. Mucenicii sunt din aluat de cozonac, având forma de opt, de albină, porumbel sau om, unşi cu miere şi nucă pisată; sau colăcei din aluat nedospit, fierţi în apă îndulcită cu miere, la care se adaugă nucă pisată. Credinţa este că cine va da de pomană mucenici, va avea un an bun şi va fi ferit de boli şi necazuri.

În această zi se aprind focuri ritualice, ca simbol al purificării şi renaşterii. Focul de Măcinici, reprezintă incinerarea simbolică a iernii şi renaşterea verii, precum şi ritualul magic prin care se credea că se ajută soarele să-şi recapete puterea. Aceste focuri se făceau în curţile sau grădinile oamenilor, unde se aruncau toate vechiturile şi având ca rezultat curăţirea casei. Tinerii săreau peste focurile aprinse, pentru a li se îmbiba hainele cu fum, cu rol de purificare. În unele regiuni erau trecute prin foc şi vitele, ca să fie apărate de boli. Focul presupunea distrugerea tuturor forţelor malefice care, în perioada de cumpănă a anotimpurilor, umblau slobode prin lume.

De 9 martie copii şi tinerii bat pământul cu beţe sau ciomege, pentru a scoate căldura şi a alunga frigul. Ceremonialul era menit să stimuleze norocul şi sănătatea oamenilor, pe tot timpul anului. Se crede că forma antropomorfă a mucenicilor din aluat, ar fi inspirată de beţele acestui ritual.

Tot acum se scot şi stupii din adăposturi, se curăţă şi se recoltează mierea rămasă peste iarnă, care este folosită mai apoi pentru leacuri. În unele zone mucenicii apicultorilor au formă de albine, ca să aibă stupii miere multă.

De 9 martie era scos şi plugul în curtea gospodăriei, iar la el se înjugau boii. Urma un adevărat ritual magic, pentru a împiedica spiritele rele să se apropie

Scanned with OKEN Scanner

de casă şi glie. De coarnele boilor sau de plug se atârna un colac din grâu în formă de 8, făcut la Crăciun şi păstrat special pentru Pornirea Plugului, pentru a fi mâncat după ceremonie, o parte de plugari şi vite, iar o parte era îngropat în brazdă. Cu această ocazie se rosteau şi descântece şi se stropea plugul cu apă sfinţită.

După încheierea ceremonialului, gospodarul făcea o brazdă circulară în curte sau în jurul casei, în timp ce restul familiei şi ceilalţi ţărani stăteau tăcuţi în genunchi.

Un alt obicei de Mucenici este „beţia ritualică", adică în această zi se beau 40 de pahare de vin, deoarece există credinţa că vinul se transformă în sânge, iar omul era mai puternic şi mai sănătos. Cine nu poate bea atât, se mulţumşte cu 40 de linguriţe de vin, sau este doar stropit cu băutură.

17 martie este **Ziua lui Moş Alexă.** Numele lui în Calendarul Popular este preluat de la Cuviosul Alexie, care, născut în timpul împăraţilor creştini Arcadie şi Onorie, a trăit în sărăcie şi umilinţă. În această zi, poporul sărbătoreşte mai puţin personajul religios, cât pe cel mitic, care este legat direct de venirea primăverii şi începerea unui nou ciclu de viaţă a naturii.

Ziua lui Alexie este considerată tot un început al primăverii, deoarece se presupune că acum se trezesc la viaţă insectele.

Legenda spune că Alexie, din curiozitate, a deschis cutia (similară cu cea a Pandorei), dată de Dumnezeu ca s-o arunce în mare, în care a închis toate gângăniile şi jivinele. Cum s-au văzut libere, insectele şi vietăţile s-au răspândit pe tot pământul, prin aer şi prin ape. Supărat, Dumnezeu l-a pedepsit prefăcându-l în cocostârc şi obligându-l să adune toată vara insectele, până toamna, când ele se refugiază în căldura pământului. Despre acest personaj mitic, având anumite atribute ornitomorfe (om-cocostârc) se crede că „închide pământul" la 14 septembrie (de Ziua Crucii) şi îl „deschide" la 17 martie, când se aşteaptă sosirea berzelor, iar din pământ încep să iasă şerpii, râmele şi alte vieţuitoare. În realitate, alegerea acestei zile nu este întâmplătoare legenda, deoarece în preajma zilei lui este perioada întoarcerii berzelor şi cocostârcilor.

În această perioadă, ţăranul român sărbătoreşte şi **Zilele Şarpelui,** care iese din pământ în preajma echinocţiului de primăvară şi intră în adăpostul pământului la Ziua Crucii (14 septembrie), la echinocţiul de toamnă. Se considera că şarpele împarte anul calendaristic în două jumătăţi: iarnă - vară, lumină - întuneric, fertilitate - sterilitate, viaţă – moarte. De aceea, nu era omorât în aceste zile, nu i se rostea numele, iar oamenii vorbeau cu respect numindu-l: Cel ce se târăşte, Curea, şi Domn. În Zilele Şarpelui, oamenii nu se atingeau unelte ce semănau şarpelui, pentru ca să se întâlnească cu acesta şi să nu fie muşcaţi. Ba mai mult, oamenii trebuiau să ocolească de trei ori casele şi acareturile afumându-le cu tămâie sau busuioc, pentru ca şerpii şi dăunătorii să nu se apropie de casă, sau cu un clopoţel,

Scanned with OKEN Scanner

ridicând astfel o barieră mistică în calea acestora.

Se crede că în această perioadă Moș Alexie „dezleagă apele râurilor" și „dă drumul peștilor". Pescarii postesc de ziua lui, dar e tradiția să prindă un pește mic, pe care să-l mănânce viu, într-un ritual magic, care să le asigure noroc la pescuit tot anul.

Ziua de 25 ***martie*** este, în calendarul ortodox este ziua în care Arhanghelul Gavril a înștiințat-o pe Fecioara Maria că-l va naște pe Fiul lui Dumnezeu, iar în credința populară este ***Ziua Cucului***.În acestă zi se sărbătorește apogeul trezirii naturii la viață, al primăverii. Primul cântat al cucului este legat de echinocțiul de primăvară, iar ultimul cântat, de solstițiul de vară, ce mai poartă denumirea de Amuțitul Cucului. În credința românilor, cucul este o pasăre care are legături cu „lumea de dincolo" deci și cu soarta omului, datorită faptului că el cântă doar trei luni din an. Se consideră că de ziua lui se dezleagă limba tuturor păsărilor, iar prin analogie este numit și Blagoveștnicul. În această zi se fac practici magico-rituale, legate de fertilitate și belșug: pomii sunt sunt amenințați cu toporul că vor fi tăiați dacă nu dau roade în acel an; se slobod albinele din stupi; nimeni nu se ceartă; nimeni nu doarme, etc.

Acestea ar fi câteva din fermecătoarele obiceiuri legate de venirea primăverii și sărbătorirea începutului unui nou an agrar.

Bibliografie:

Evseev Ivan, Dicționar de magie și mitologie românească, Editura Amancond, Timișoara, 1997.

Ghinoiu Ion, Mică enciclopedie de tradiții românești, Editura Agora, București, 2008.

SĂRBĂTOAREA PAȘTELUI ÎNTRE CREȘTINISM ȘI MITOLOGIE

Profesor Constantin Șerban ,

Inspector general adj. I. S. J. Iasi

În toată lumea învierea Domnului este considerată ca cea mai importantă sărbătoare a creștinătății. Dar mitul reinvierii, al întoarcerii din moarte, nu a apărut odată cu învierea lui Iisus, ci exista înca din antichitate. Marduk (zeul suprem din timpul lui Hamurabi, secolul al VIII-lea î.Hr.) și Tammuz (la sumerieni) erau zei ai vegetatiei care mureau și renășteau.

Scanned with OKEN Scanner

De asemenea, zeii **Sin, Samas** şi **Nergal** mureau şi renăsteau în fiecare an, ca semnificaţie a ciclului neîntrerupt al naturii. Sărbătorirea lui **Sin** se numea şi **Sabattu,** după care s-a dat şi denumirea sărbătorii evreieşti.

Un alt exemplu este mitul lui **Kybele,** zeul roman al primăverii şi al naturii, care se trezeşte la viaţă după ce a fost mort timp de trei zile (sărbătoarea **Hilaria** la romani, care avea loc la 25 martie).

Aceste sărbători au fost interzise în anul 92 d. Hr. de către împăratul creştin Theodosius.

În ţările germanice, Paştele este denumit **Ostern,** cuvânt ce-şi are rădăcina în limba indoeuropeană, semnificand a lumina, a străluci. În engleza veche există cuvântul ***east,*** *iar în germana veche* ***ostan,*** *din care a derivat mai târziu cuvantul* **„Osten"**, adică punctul cardinal unde răsare soarele şi din care se trage şi cuvântul Easter (Paşte în limba engleză modernă).

Paştele semnifică lumina de după solstitiul de iarnă, cand întreaga natură se trezeşte la viaţă iar zilele încep să devină mai lungi.

O alta ipoteză a originii cuvântului Paşte vine de la numele Zeiţei Primăverii (**Ostara** la vechii germani, **Eostra** la vechii englezi), care aducea pe cer soarele arzator, ceea ce făcea ca întreaga natură să se trezească la viaţă. *În sprijinul acestei afirmaţii vin cuvintele asemănătoare care semnifică aurora dimineţii,* simbolul renaşterii lui Iisus, care, în Biblie, este denumit "Lumina lumii."

În cinstea ei se făceau, la începutul primăverii, serbări spectaculoase, iar tradiţia de a se dărui ouă colorate a apărut în acea vreme şi s-a păstrat până în zilele noastre.

În ţările din restul Europei, denumirea Paştelui derivă din ebraică, **Passah, Pessach** sau **Paschah** (ce semnifica fuga din Egipt în „Cartea exodului"). Astfel, cuvântul a intrat în vechea limbă saxonă sub numele de **pascha;** în latina veche ca **Pasca;** *în italiană* - **Pasqua;** *în franceză* – **Paques;** *în germană veche a ţărilor nordice* – **Paskar;** *în spaniolă* - **Pascuas;** *în olandeza* - **Pasen;** *în română* - **Paşte.**

În prezent, sărbătorile pascale, deşi considerate un simbol al creştinătăţii, mai păstrează ceva din vechile ritualuri păgâne.

Focul tradiţional din noaptea Învierii este o preluare a tradiţiei păgâne, când, cu prilejul sărbatorilor primăverii, se aprindeau focuri enorme, simbolul soarelui care învinge iarna, al luminii care domină întunericul, al vieţii care învinge moartea. În acelaşi timp are şi rol de purificare, de alungare a spiritelor rele şi de stimulare a fertilităţii. Primul foc de Paşte este atestat în anul 750 în Franţa, pentru ca, în secolul al XI-lea să se răspândească tradiţia în spaţiul germanic şi restul Europei.

Simbolic, şi-a răsfrânt semnificaţia asupra lumânării de Paşte, ce reprezinta victoria vieţii asupra morţii, prin învierea lui Iisus. Prima însemnare despre aprinderea lumânărilor în ziua de Paşte este datată în anul 384 în Piacenca, într-o

Scanned with OKEN Scanner

scrisoare a Sfântului Heronimus.

Liturghia din Noaptea Învierii începe cu focul, de la care „se ia lumină". De la această lumânare aprind credincioşii propriile lumânări, cu care intră în biserica aflată pană atunci în întuneric.

Iepuraşul aducător de ouă roşii provine din Germania şi simbolizează fertilitatea. Este menționat în cărți în jurul anului 1500, deşi este foarte probabil ca el să fie prezent de mai multă vreme în tradiția populară germană. Simbolul iepurelui provine din vremea festivalurilor păgâne dedicate zeiței Ostara. Legenda spune că zeița a găsit într-o iarnă o pasăre rănită pe câmp. Pentru a o salva de la moarte, a transformat-o într-o iepuroaică, care şi-a păstrat capacitatea de a depune ouă. Pentru a-i mulțumi binefăcătoarei sale, iepuroaica decora ouăle făcute şi i le dăruia zeiței. Din această legendă a apărut tradiția ca iepuraşul să aducă ouă de ciocolată şi daruri copiilor.

Zilele Pascale sunt sărbătorite cu fast şi bucurie în întreaga Europă.

În **Anglia**, Paştele este cea mai importantă sărbătoare a anului, în care se trimit felicitări şi, în care, există ouă vopsite, simbol al renaşterii în fiecare familie.

În **Franța**, în Duminica Paştelui clopotele bat neintrerupt toată dimineața. Credința este că aceste clopote sunt cele ce ascund ouăle vopsite (sau din ciocolată) prin grădini, pentru a fi găsite de copii.

În **Norvegia** Paştele poartă denumirea de Pask, iar Săptămana Mare durează din după amiaza zilei de miercuri (înaintea Joiei mari), până marțea următoare. Şi aici există tradiția Iepuraşului de Paşte.

În **Suedia**, Săptămana Mare începe în Duminica Floriilor şi ține până în Duminica Paştelui. Există superstiția că în această săptămână vrajitoarele sunt deosebit de active. Pentru a le anihila vrăjile şi acțiunile malefice, se aprind focuri mari, purificatoare.

În **Austria** şi **Germania** Joia mare este denumită Joia Verde, şi există tradiția să se consume alimente verzi (spanac, salate, supe şi tarte speciale cu verdețuri). O altă tradiție este să se ascundă ouă vopsite în grădini, parcuri, pentru a fi căutate în prima zi de Paşte de către copii. În Sâmbăta Mare, se aprind pe dealuri şi pe malul apelor, focurile de Paşte, denumite şi Focurile lui Iuda, în care se arde tot ce nu mai este necesar, ca semn al reînoirii şi purificării prin foc.

În **Italia**, tipic sărbătorii este reprezentarea patimilor, printr-o procesiune ce are loc pe străzile oraşelor în Vinerea Mare. Au loc şi serbări câmpeneşti, unde ouăle tradiționale sunt folosite în jocuri diverse.

Reeditarea Patimilor este o ceremonie caracteristică **Spaniei** şi țărilor de tradiție spaniolă, în care biciuirea, răstignirea şi drumul Golgotei se reeditează ca un adevărat spectacol religios.

În **Rusia**, duminica Paştelui

Scanned with OKEN Scanner

este sărbătorita la cimitir. Obiceiul s-a format în urmă cu decenii, când, fiindu-le interzis să mearga la biserică, oamenii vizitau mormintele familiei, unde beau în amintirea celor dragi votcă şi mâncau o pâine tradiţională cu fructe şi condimente, numită *kulitci* şi *pasa*, o prăjitură cu multe ouă. Chiar dacă are loc în cimitir, serbarea este considerată a vieţii şi a învierii.

În cadrul slujbei de Înviere se face şi sfinţirea apei. Credincioşii iau acasă din această apă sfintită, care este folosită în caz de boală, atât pentru oameni cât şi pentru animale.

Mâncarea tradiţională de Paşte este friptura de miel, simbolul clasic al animalului lipsit de apărare în faţa fiarelor sălbatice, jertfit în Vechiul Testament. Tradiţia sacrificării mielului datează din timpul fugii din Egipt, când fiecare familie, la porunca lui Dumnezeu transmisă prin Moise, a uns cu sânge de miel canaturile porţilor. Astfel, Îngerul Morţii trimis de Dumnezeu în Egipt, a ocolit casele izraeliţilor şi a omorat toţi nou născuţii egipteni.

Se spune că între Paşte şi Rusalii cerurile sunt deschise, iar cine moare în acest timp ajunge direct în rai, şi cine se naşte atunci va avea o viaţă frumoasă şi îmbelşugată.

Alimentele şi plantele sfintite în noaptea de Paşte se păstreaza ca leacuri şi talismane. Sarea este folosită la sfinţirea fântânilor, busuiocul pentru vindecarea durerilor de gât şi pentru farmece, tămâia se pune pe jar când sunt furtuni violente, salcia este tămăduitoare pentru durere.

Toate aceste datini, tradiţii şi superstiţii, se datorează încorporării în sărbătoarea Paştelui a ritualurilor precreştine legate de venirea primăverii şi renaşterea naturii, a datinilor străvechi de celebrare a cultului strămoşilor, al unor divinităţi din natură, al unor fenomene naturale, sau practici magice legate de fertilitatea pământului şi a oamenilor.

Bibliografie:

Revista Agero, http://www.agero-stuttgart.de/globalnews.htm

www.traditii.ro

Scanned with OKEN Scanner

ZÂNELE, FĂPTURI SUPRANATURALE PREZENTE ÎN ÎNTREAGA EUROPĂ

Profesor Alla Apopei
Inspector educativ I.S.J.Iași,
Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iași

Indiferent de gradul de cultură, de aşezarea geografică, de tradiție, cu sau fără influența din afară, oamenii au gândit în acelaşi sens, au realizat cât de mici sunt în fața atotputerniciei naturii, s-au temut la fel de fenomenele necunoscute, au făcut acelaşi tip de personificări ale acestora, astfel s-a născut prima religie a omenirii, animismul.

Zânele sunt în toate culturile făpturi feminine, supranaturale, zeități ale naturii, şi peste tot în Europa s-a cultivat tradiția acestor personaje, care şi-au câştigat locul lor în basmele popoarelor.

Cel mai adesea zânele sunt considerate binevoitoare, în strânsă legătură cu dragostea, dar în unele legende pot deveni duşmănoase şi răzbunătoare, dacă sunt supărate.

În general zânele sunt reprezentate în basme de făpturi feminine, deosebit de frumoase, având pe cap o pălărie înaltă, ascuțită ca un cornet, de care atârnă un voal diafan, purtând în mână un beţişor fermecat, cu care putea îndeplini unui muritor trei dorințe.

Zânele puteau să ia înfățişare de om, să locuiască şi să meargă printre muritori, să danseze cu ei ba chiar să se căsătorească cu aceştia, dar condiționând să nu li se pună nici o întrebare asupra locului de unde vin. În caz contrar, ele dispăreau misterios.

În mitologia greacă zânele erau numite nimfe (adică femei tinere), cu diferite alte denumiri, în funcție de locul unde apăreau. Nimfele din grote se numeau *Oreade*; nimfele mării, Nereide; nimfele pomilor Driade; nimfele pârâurilor şi ale lacurilor, Naiade.

Alte zâne din mitologia greacă se asemănau cu zeița greacă a destinului, Moira, descrisă de Homer, pe care oamenii o numesc Soartă. Diferite legende vorbesc despre două zeițe, una pentru naştere şi una pentru moarte, sau mai bine spus una binevoitoare (pentru un destin frumos) şi alta rea (pentru un destin trist). Alte legendele vorbesc de trei Moire, care împleteau firele vieții şi ale destinului. Ele se numeau: Klotho (țesătoarea) - cea care ținea furcă şi torcea firul vieții, Lachesis (măsurătoarea) - cea care lua firul țesut şi Atropos (inevitabila) - cea care tăia cu foarfeca sa firul vieții atunci când a sosit

Scanned with OKEN Scanner

momentul,indiferent dacă era al unui nou născut sau al unui bătrân.

În mitologia romană zânele poartă denumirea de Parce (de la cuvântul parere, a naşte). Cele mai cunoscute erau parcele Nona şi Decima, zeiţe ale naşterii, de care depindea soarta noului născut.

În secolul al XVI-lea sunt cunoscute în *Europa Centrală* sub denumirea de Undine (de la latinescul Unda), ca spirite ale apei, cu înfăţişare de femeie.

În Franţa, în special în regiunea Bretagne, există legenda zeiţei Korrigan, ocrotitoarea izvoarelor subpământene, nepoata unui mare preot druid din vechia Galie. Dacă întâlnea un bărbat, îl lua în împărăţia sa din adâncul apelor, dar femeilor nu le făcea rău, decât dacă erau surprinse făcând baie sau îndeplinind ritualuri secrete.

În credinţa populară *irlandeză*, se crede că sub apă există o lume la fel de frumoasă ca şi pe pământ, cu dealuri, munţi, câmpii însorite, copaci şi flori, unde stăpâne absolute sunt spiritele feinine ale apelor, ce poartă denumirea de Silfide, Ondine, Nixen sau Fecioare lebede.

În Anglia există Fairy, făpturi supranaturale care, într-o zi anume, la apusul soarelui se ridică la suprafaţă şi pot fi văzute în toată splendoarea lor cum păşesc imateriale peste ape, strălucind în toate culorile curcubeului, de o frumuseţe indescriptibilă. Se crede că ele sunt în strânsă legătură cu oamenii şi fiecare familie are zâna ei, care poartă noroc, aduc prosperitate, sănătate - atât pentru oameni cât şi pentru anumalele domestice din gospodărie.

În Ţara Galilor zânele poartă denumirea de Maab, şi se considera că sunt înrudite cu Regina Maeve, una dintre cele mai importante zeităţi din mitologia irlandeză.

În mitologia germană, Loreley este o întruchipare a spiritului apelor, sirenă sau vrăjitoare, ce atrăgea prin cântecele ei minunate marinarii de pe Rin, făcând ca vasele lor să se lovească de stânci şi să se scufunde. Prima relatare despre legenda acestei zeităţi a apelor a fost făcută de către C. Brentano în lucrarea Lore Lay apărută în 1801, iar prin balada lui Heine a fost integrată folclorului popular german.

La multe *popoare slave*, zânele apelor sunt cunoscute sub denumirea de Rusălci, care reprezintă femeile sau fetele care s-au înecat întâmplător ori s-au sinucis. Legendele spun că în fiecare primăvară, în a şaptea săptămână de la Sărbătoarea Paştelui, cunoscută ca „Săptămâna rusalcilor", nenumărate rusălcii goale şi cu părul încâlcit se ridică din ape, râuri şi lacuri şi colindă pretutindeni peste câmpuri şi păduri. Dacă întâlnesc oameni, le cer bucăţi de pânză albă, pe care le spală şi le atârnă în copaci. Se spune că cei care ating aceste pânze se îmbolnăvesc de epilepsie.

La slavii din sudul Europei există credinţa în Vile, femei deosebit de frumoase, care au aripi, şi sunt stăpâne ale pomilor, râurilor şi vitelor. „Adesea ele strigă pe muritori, dar ei nu trebuie să se uite înapoi, nici să le răspundă ori să se lase ademeniţi

Scanned with OKEN Scanner

de glasul lor care-i cheamă, că l-au şi pocit."(Krauss – Volksglaube).

Credința este analoagă cu cea despre Gorgone şi respectiv despre Iele, din mitologia românească. Ielele şi dansurile lor fantastice sunt prezente pe tot teritoriul României. Ele zboară, au părul despletit pe umeri, în general sunt nevăzute de oameni. Mitul dansului ielelor poate fi pus în legătură cu dansurile din tradiția Bacanalelor, sărbătoare romană dedicată zeului Bachus. Ele nu umblă printre oameni cinci săptămâni, după care se retrag în adâncurile apelor.

Fee-le sunt zeități asemănătoare cu nimfele sau elfele, şi se găsesc sub o formă sau alta în folclorul majorității popoarelor fiind nişte zeități din natură care, după dispoziție, erau când prietenoase, când duşmănoase oamenilor.Cuvântul Fee derivă din latinescul *fatua* (prezicătoare) şi *fatum* (destin) sau chiar Fata. În Europa centrală se crede că poveştile cu Fee au ca rădăcini miturile antice greceşti sau miturile celtice.

Cea mai renumită regină a feelor în Irlanda se numea Fand, fiică a mării, stăpână a minunatei țări din adâncuri, de unde se ridica la suprafață sub forma unei păsări de apă pentru a zbura prin lume spre a găsi bărbați decepționați în dragoste şi a-i vrăji.

Se spune că Fee-le înzestrează copilul nou-născut cu nenumărate însuşiri şi în acelaşi timp îl însoțesc de-a lungul vieții ca un adevărat înger păzitor.

În țările baltice, zeițele destinului purtau denumirea de Laima, sau Dalia (destin fericit). Ele erau de obicei în număr de trei sau şapte şi decideau norocul, soarta şi lungimea vieții unui muritor.

In *Alpii Tirolezi*, locuitorii credeau în existența unor nimfe ale copacilor, numite Fängge, asemănătoare întrucâtva cu driadele din mitologia greacă. Se credea că erau foarte dornice de sânge, motiv pentru care drumurile prin pădure la vreme de noapte, erau considerate foarte periculoase pentru oameni. Pentru a le putea omorî, trebuia să se răsucească crengile copacilor, sau să li se desprindă coaja. Deoarece acestor făpturi supranaturale le plăcea foarte mult pâinea proaspătă, ca să se apere, oamenii puneau în pâine chimen, mirodenie pe care ele o detestau şi le punea pe fugă.

Scanned with OKEN Scanner

OBICEIURI DE MĂRȚIȘOR

Profesor Rodica Leontieș
Inspector MRU ISJ Iași

Aducând optimism și credință, semnificația mărțișorului a rămas aceeași de-a lungul timpului: simbol al primăverii și al revenirii la viață.

Acest mic obiect de podoabă apare în tradiția românilor și unor populații învecinate.

Forma acestuia s-a schimbat mult în timp.

Inițial mărțișorul era simbolizat printr- monedă. Mai târziu a apărut în forma unor pietre de râu vopsite în alb și roș, fiind înșirate pe o ață.

Simbolul mărțișorului este legat, conform tradiției de momentul nașterii și a morții a unei zeități feminine autohtone: Baba Dochia.

Mărțișor este și denumirea populară a lunii martie, luna de început de an agrar.

Obiceiul mărțișorului s-a păstrat până în zilele noastre deși nu mai păstrează cotele sensibilității de altă data.

În credința populară mărțișorul simbolizează funia anului care aduna, prin împletirea celor două fire, toate cele 365 de zile calendaristice.

Culorile alb și roșu reprezintă cele două anotimpuri opuse, iarna și vara, în vechile societăți fiind recunoscute doar aceste două anotimpuri de bază, primăvara și vara fiind considerate doar anotimpuri de trecere.

Credințele bucovinene povestesc că mărțișorul este firul zilelor din an tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile pe munte, fiind asemănat cu firul vieții tors la naștere de către ursitoare.

Culoarea albă reprezintă frigul iernii ce se încheia, iar cea roșie căldura verii ce urma în mod firesc în calendar.

Semnificația mărțișorului s-a mai diminuat odată cu trecerea anilor.

În trecut el era confecționat de către mame, care adăugau la șnurul bicolor câte o monedă de argint sau chiar de aur și-l legau la mâna copiilor în dimineața zilei de 1 martie, înainte de răsăritul soarelui.

Exista credința că, în felul acesta, copiii erau scăpați de rele și de bolișI că aveau să fie sănătoși , precum argintul, și roșii la față, precum culoarea roșie din șnur.

Tinerele fete își atârnau firul împletit la gât, crezând în felul acesta că nu vor fi arse de soare peste vară, conform zicalei:"Cine poartă mărțișoare- Nu va fi pârlit de soare".

În comunitățile tradiționale bucovinene fetele ofereau cu multă bucurie

mărțișorul, în ziua de 1 martie flăcăilor din sat, obicei care s-a păstrat până astăzi.

Mărțișorul era purtat de către copii timp de 12 zile sau până la anumite sărbători de primăvară (Mucenici, Blagoviștenie, Florii, Paște) până la înflorirea pomilor fructiferi sau a unor arbuști precum măceșul.

În alte locuri mărțișorul era purtat până la înflorirea pomilor.

Acesta se atârna pe crengile înflorite. Se credea că dacă îți puneai o dorință în timpul în care stătea atârnat de pom aceasta se împlinea imediat. Cu banul legat de firul de mărțișor se cumpăra vin roșu, pâine și caș proaspăt pentru ca purtătorii simbolului de primăvară să aibă o față albă precum cașul și rumenă precum vinul roșu.

În trecut, în luna aprilie, în Moldova și România pomii erau împodobiți de mărțișoare.

Membrii societății tradiționale purtau mărțișorul cu demnitate și solemnitate, care evitau orice comportament în perioada în care mărțișorul le împodobea îmbrăcămintea.

Mărțișoarele din zilele noastre sunt confecționate manual sau sunt procurate din magazine, fiind compuse din două fire albe și roșii, împletite în mătase și la care se agață mici pandantive artizanale, care simbolizează norocul, sănătatea și iubirea.

Ca sa respectam tradiția si toate legendele, mărțișorul trebuie legat la răsăritul soarelui, în prima zi a lunii martie. Se poartă de la 1 Martie până când se arată primele semne ale primăverii, adică până când se aude cucul cântând, până când înfloresc cireșii sau trandafirii, până la venirea berzelor și a rândunelelor. Și atunci, mărțișorul nu se arunca, ci se leagă de un trandafir sau de un pom înflorit, ca sa ne aduca noroc.

Dincolo de obiceiuri, însa, mărțișorul rămâne un simbol al bucuriei de a trăi, al dragostei de viața, un semn prin care noi, oamenii, salutăm venirea primăverii. Marțișorul este și va fi intotdeauna simbolul soarelui și al purității sufletești.

Webografie:

http://www.traditii.ro/martisor.php?nr_articol=32
http://ro.wikipedia.org/wiki/
http://www.lumea-copiilor.ro/enciclopedie/martisorul/martisorul.php
http://www.traditii.ro/martisor.php?nr_articol=32
http://images.ibox.bg/2007/03/01/martenica/430x368.jpg

978973611894 4
www.euroinst.ro
Scanned with OKEN Scanner

OBICEIURI DE CRĂCIUN DE IERI ŞI DE AZI ÎN EUROPA

Profesor ing. Tănase Claudia

Inspector I.S.J. Iaşi

Pretutindeni Crăciunul este considerat o sărbătoare a iubirii, a familiei şi cea mai frumoasă, mai caldă şi mai emoţionantă sărbătoare a lumii creştine.

Este o sărbătoare în care, la orice vârstă, uităm de griji, de supărări, redevenim copii şi ne strângem în jurul bradului.

Din moşi – strămoşi, în credinţa românilor apare faptul că în Noaptea Sfântă a naşterii Mântuitorului, se deschide cerul şi rugile oamenilor sunt ascultate şi îndeplinite de Dumnezeu.

Dar nu întotdeauna a fost aşa....

Această sărbătoare are rădăcini adânci în Cultul soarelui (Helios la greci, Sol la romani, Ra la egipteni, Utu la babilonieni). Zeului Soarelui i s-au ridicat temple în întreaga lume, i s-au adus ofrande şi a fost considerat timp de mii de ani Zeul dătător de viaţă.

Caracteristic acestei sărbători erau petrecerile şi ospeţele pantagruelice, cu mâncăruri abundente, cortegii de măşti şi focuri în jurul cărora se dansa până în zori.

Papa Liberius, în anul 354 a decis să suprapună peste data de 25 decembrie, ziua naşterii zeului Sol, şi ziua solstiţiului de iarnă, cea de a doua mare sărbătoare a creştinităţii - naşterea lui Iisus Christos, adică Crăciunul. Acest fapt s-a datorat faptului că nicăieri în biblie nu este pomenită ziua Naşterii Mântuitorului şi faptului că tradiţia Cultului Soarelui ar fi fost greu de eradicat datorită înrădăcinării în conştiinţa multor popoare europene.

La primul Conciliu din Constantinopol, în anul 381, ziua Naşterii Domnului a fost declarată Dogmă, iar în Germania, în anul 813, ziua de 25 decembrie a fost oficial declarată prima zi a noului an. Abia în sec. XVI-lea, prin adoptarea calendarului Gregorian, Anul Nou va fi serbat la 1 ianuarie.

Un timp a existat un paralelism între cele două religi, dar odată cu pătrunderea creştinismului în Europa, vechile credinţe se pierd treptat, dar rămăşiţe ale credinţelor vechi păgâne au rămas în obiceiurile de Crăciun ale europenilor.

În majoritatea ţărilor este foarte importantă curăţirea rituală a casei, care

Scanned with OKEN Scanner

precede marea sărbătoare.

În nordul Europei există obiceiul de a confecționa din paie țapi de dimensiuni mici, ce sunt atârnați deasupra căminului sau în pomul de Crăciun. A fost ales acest animal deoarece în mitologia țărilor nordice, zeul tunetelor Thor alerga pe bolta cerului într-o șaretă trasă de țapi, iar la echinocțiul de iarnă acesta cobora printre oameni.

Țapul lui Thor a devenit în țările scandinavice un simbol al Crăciunului. În multe regiuni nordice există obiceiul de a arunca în noaptea de Crăciun această o păpușă din paie în ușa casei prietenilor sau vecinilor, ca o urare cu simbolistică de noroc, sănătate și fertilitate.

În jurul anului 1700, preoții au încercat să eradicheze tradiția considerată păgână, dar nereușind, au asociat-o cu sărbătoarea Crăciunului.

În România s-au făcut îndelungi cercetări asupra ascendenței cuvântului Crăciun.

Gh. Muşu, în studiul *„Din istoria formelor de cultură autohtonă"*, adoptă ideea cercetătorului albanez E.Cabej, care presupune că termenul vine de la cuvântul Kro-cul, adică buturugă, numit *crencia*, care se aprinde de Crăciun, ca sărbătoare a natalității lui Iisus.

Un alt cercetător, Petre Caraman, urmărind răspândirea geografică a cuvântului Crăciun face observația că acest cuvânt există și la cehi și slovaci – *Kraciun*, la ucrainienii carpatici – *Kerecunj*, la maghiari *Karacson*.

Specific acestei sărbători este *Moș Crăciun*, cel care aduce cadouri copiilor cuminți. Poveștile legate de acest personaj iubit sunt determinate de mitologia fiecărei țări în parte, factor care-și pune amprenta decisivă, interferându-se permanent elementele ancestrale cu cele de dată relativ mai recentă.

El are diferite nume în întreaga lume, se spune că este bătrân de veacuri, dar este de fapt cu mult mai tânăr. A fost pomenit prima dată în cartea "New York Knickerbockers" a scriitorului american Washington Irving, ca un bătrân ce poartă o pălărie joasă, cu boruri mari, pantaloni până la genunchi, cizme și o pipă lungă. În 1822 scriitorul american Clement Moore în poemul „A visit from St. Nicholas" îl descrie ca pe un spiriduș rotofei. Mantia roșie, căciulița și barba albă, sunt asociate Moșului abia prin 1927, începând cu o reclamă pentru Coca Cola, realizată de Haddon Sundblom.

Astfel, Moșul, în sania sa trasă reni zboară prin văzduh în noaptea de 24 spre 25 decembrie, intră pe hornul caselor și pune daruri în ciorapii special agățați de cămin.

În Finlanda locuitorii sunt convinși că trăiesc în țara lui Moș Crăciun, care locuiește undeva pe muntele Korvatunturi. Aici, un an întreg, împreună cu soția lui pregătește darurile pentru noaptea sfântă.

În Anglia, superstiția este ca pe masă să se pună o ceașcă cu lapte cald pentru Moș Crăciun, și bucăți de zahăr reni, astfel încât ei să își recapete puterile să poată să ajungă la toți copiii în noaptea magică.

Scanned with OKEN Scanner

În Franța Pere Noel pune cadourile în pantofi.

În Ungaria bătrânul moş este înlocuit de un înger. În ajunul Crăciunului, e interzisă munca în păduri sau pe păşuni, se lucrează doar în jurul casei. Nu e bine ca femeile să coasă, să țeasă sau să spele vase, fiind semn de rău augur. Se consideră că dacă cineva moare de Crăciun, e norocos, pentru că i se iartă păcatele.

În Rusia Ded Maroz este însoțit de Femeia Zăpezii, o fetiță ce reprezintă fulgul de nea şi un băiețel ce reprezintă Anul Nou, datorită faptului că biserica ortodoxă rusă foloseşte calendarul Iulian, iar Crăciunul se sărbătoreşte pe 7 ianuarie.

În Islanda cadourile sunt aduse din munți, de către cei 13 Pitici de Crăciun, îmbrăcați ca moşul clasic, care vin pe rând, de la Crăciun până pe 6 ianuarie, sărbătoarea celor Trei Crai, luând locul unul celuilalt.

În Elveția, Moş Crăciun poartă numele de Samichlaus, şi are întotdeauna sarcina grea de a aduce şi pomul de Crăciun în casele oamenilor. Acest obicei se păstrează încă din 1775. O altă tradiție a elvețienilor este „Parada ridichilor luminate". În cadrul acestei parade, copiii, ajutați de părinți, se înarmează cu ustensile specializate şi scobesc cu mare grijă câte o ridiche mare de lună, alb-violet, pe care apoi o împodobesc cu diferite crestături şi forme (steluțele şi brăduții sunt cele mai frecvente decorații). Similar cu dovleacul de Halloween, în ridichea împodobită micuții elvețieni pun o lumânare lungă şi poartă ridichea ca pe o faclă, ori o agață cu trei sfori fixate la un băț, ca pe un lampion. Conform tradiției, părinții şi copiii se întâlnesc în curtea şcolilor, unde se cântă colinde.

În Țările Scandinave spiriduşul Jul Nisse, un moş foarte mic, are grijă de cadourile copiilor.

În Polonia, se aşteaptă apariția primei stele pe cer pentru a începe masa de Crăciun. Copii se deghizează în costume de carnaval (magi, îngeri, păstori, etc.) şi colindă din casă în casă pentru a primi prăjituri şi bănuți.

În folclorul românesc personajul Crăciun este când cioban ce îi însoțeşte în noaptea sfântă pe Dumnezeu şi Maica Domnului, când un bogat proprietar de turme, soț al Crăciunesei, care, furios că soția sa a găzduit-o pe Fecioara Maria şi a ajutat-o să nască, i-a tăiat mâinile din cot. Maica Domnului însă a răsplătit-o, făcându-i mâinile la loc, iar Crăciun se căieşte de fapta sa şi aprinde un foc mare în curte, dansează de bucurie şi împarte daruri celor din jur.

Această legendă, a tăierii mâinilor, există încă din secolul al XVII-lea în scrierile călugărului cretan Landos „Amartolon Sotiria" (Mântuirea păcătoşilor), unde se relatează legenda soției unui împărat „din țara frâncescă", care cere ca fiicei din prima căsătorie a soțului ei să i se taie mâinile. Fecioara Maria o vindecă, iar această relatare pare a fi influențat tipologic mitul Crăciunesei.

În ajun, spre seară, cete de colindători plecă „pe la case-a colinda". Unii dintre ei merg cu steaua, simbol al stelei magice

Scanned with OKEN Scanner

de la Bethleem. Purtând costume tradiționale şi traiste cât mai încăpătoare, colindătorii merg din casă-n casa şi strigă la ferestrele luminate: "Bună dimineața la Moş Ajun,/Ne dați ori nu ne dați", si dacă cei din casă le deschid uşa, încep să cânte colinde. Cu acest prilej, gazda le împarte colindețe: covrigi, nuci, mere, colăcei.

Colindatul, cuvânt derivat din latinescul "calenda", deschide, de obicei, ciclul celor 12 zile ale sărbătorilor de Anul Nou. La colindat participă tot satul tradițional, deşi efectiv colindă doar copiii şi flăcăii, constituiți în cete. Ceata e alcătuită după o rânduială bine stabilită, având o ierarhie proprie, un conducător şi un loc de întâlnire. Începând cu ajunul Crăciunului, de la miezul nopții şi până la revărsatul zorilor, ulițele satelor rasună de glasul colindătorilor. Cele mai populare colinde româneşti sunt: Florile Dalbe, Leru-i ler, Ziurel de ziuă, Velerim şi Veler Doamne.

Pomul de Crăciun este simbolul puterii vieții care învinge moartea, al renaşterii, al reîntoarcerii luminii. Asupra datei exacte şi locului unde s-a făcut primul pom de Crăciun, părerile sunt împărțite.

Se pare că prima lor apariție este în timpul sărbătorilor romane numite Saturnalii, când se împodobea casa cu ramuri de conifere, plante care sunt întotdeauna verzi, indiferent de anotimp, cu credința că ele aduceau sănătatea în casă.

La popoarele nordice ramurile de brad cu care se împodobeau iarna casele, erau un mijloc de a lupta împotriva demonilor şi duhurilor rele, care, se credea că umblau printre oameni la pragul dintre ani.

Încă din Evul Mediu, la sărbătoarea Naşterii Domnului, se puneau în biserici pomi împodobiți cu mere, ca simbol al fructului oprit şi păcatului ancestral strămoşesc de care omenirea a fost mântuită prin naşterea şi jertfa lui Iisus.

Prima menționare a unui Pom de Crăciun ar data din anul 1419, şi anume în Freiburg, unde s-a împodobit un brad cu numeroase dulciuri, fructe şi nuci poleite, copiii având voie să le ia, după ce se serba Anul Nou.

În Anglia, pomul de Crăciun a fost cunoscut de abia în 1840, în epoca victoriană, după ce regina Victoria s-a căsătorit cu prințul saxon Albert von Sachsen-Coburg und Gotha, care a adus cu el tradiția germană.

În Norvegia, în ajunul Crăciunului, întreaga familie, se ia de mâni, rotindu-se în cerc în jurul bradului, unul dintre simbolismele cercului fiind infinitul, fără început şi fără de sfârşit.

În România, bradul de Crăciun a fost adus de studenții români care au mers să studieze la Viena şi Berlin, iar din 1866, când s-a instaurat dinastia de Hohenzollern în Țările Române, a devenit o tradiție preluată la curțile boierilor bucureşteni, apoi răspândită peste tot, indiferent de starea socială.

În ultimii ani, la cererea ecologiştilor, bradul natural a fost înlocuit de cel artificial, care poate fi păstrat pentru mai mulți ani.

Scanned with OKEN Scanner

Obiceiurile culinare cu privire la Ajunul Crăciunului sunt şi ele diferite de la ţară la ţară.

În Bulgaria, în seara de Ajun se mănâncă 12 feluri diferite, reprezentând fiecare lună a anului, dintre acestea nu trebuie să lipsească fasolea, prunele uscate şi nucile.

La fel şi în Lituania, unde tradiţia este ca la această sărbătoare să fiesă fie o masă abundentă în care să existe 12 feluri diferite de mâncare, pentru fiecare lună a anului.

În Anglia, în seara de Crăciun se mănâncă întotdeauna gâscă la cuptor. Tradiţia datează din epoca Elisabetană, în 1588, când în noaptea de Crăciun un curier a adus vestea victoriei asupra armatei spaniole. În amintirea acestei zile şi mai ales acestei victorii, de atunci gâsca a rămas mâncarea tradiţională de Crăciun.

În Franţa se face doar o prăjitură specială, cu aspect de buturugă, denumită „buche de noel", care aminteşte de tradiţia arderii buturugilor de copac în noaptea de Crăciun.

În Italia, se mănâncă, peşte, oaie sau curcan. Tradiţia este ca în timpul mesei, în cămin să fie arşi pomişori sau ramuri de măslin.

În Ungaria, masa festivă de Crăciun e completă doar dacă conţine tradiţionala carne de porc prăjită, curcanul copt la cuptor, maiosul şi cozonacul cu nuci.

În Grecia se face o pâine specială decorată cu un „A",reprezentând plugul de arat, şi un „B", reprezentând jugul boilor. O bucată din această pâine se pune la icoană, apoi se îngroapă în brazdă la primul arat.

În România, după 40 de zile de post, tradiţia este să se consume la masa de Ajun preparate în special din carne de porc. În Moldova se face în ajunul Crăciunului cozonac şi turtă dulce pentru copii şi colăcei pentru colindători.

În toată Europa, încheierea sărbătorilor de Crăciun este pe data de 6 ianuarie, de Bobotează, când preotul, într-o adevărată ceremonie, aruncă crucea în apa mării, iar bărbaţii sar s-o readucă la mal.

Bibliografie:

Ghinoiu Ion, Sărbători şi obiceiuri româneşti, editura Elion, Bucureşti, 2006

Neculau Irina, Ghidul sărbătorilor româneşti, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998

Niculăiţă Voronca Elena, Datinile şi credinţele poporului roman, Editura Polirom, Iaşi, 1998

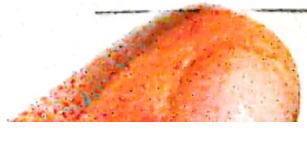

Scanned with OKEN Scanner

URSITOARELE ÎN CREDINȚA TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ

Profesor Rotaru Ioana Corina
Inspector ISJ Iasi

Globalizarea este o intensificare a interconectării globale, o răspândire a tuturor credințelor valorilor, bunurilor, dincolo de granițele teritoriale. În acest context, culturile sunt încă despărțite de specificul lor cultural. Din nefericire, globalizarea tinde să suprime acest lucru, făcând ca aceste culturi sa capete caracterul de consum, făcând ca orice loc să arate, mai mult sau mai puțin, cu celălalt.

Tocmai de aceea trebuiesc păstrate tradițiile specifice poporului românesc şi transmise mai departe. În prezentul referat am tratat credința în ursitoare din tradiția romînescă veche.

Ideea de "ursitoare" apare atât în tradiția romînescă populară, cât şi în basmele culte şi populare ale altor popoare europene.

De exemplu ursitoarele apar sub forma Moirelor, zeițe elene care proroceau viitorul copiilor, în basmul ***Frumoasa din pădurea adormită*** a lui Charles Perrault, etc.

Credința în ursitoare, în nemărginita lor putere de a croi după voință soarta fiecărui om, şi nestrămutata lor hotărâre, nu numai că e foarte răspândită şi adânc înrădăcinată în mintea poporului român, şi este foarte veche. De aceea, românii de pretutindeni cred că asupra omului influențează un fatalism de când se naşte şi până moare şi din cauza aceasta apoi orice fericire sau nefericire o privesc cu nepăsare zicând „aşa mi-a fost ursita", „aşa mi-a fost dat", „aşa mi-a fost soarta" etc. Cuvântul „soarte" (soartă) este întrebuințat spre a denumi un jug greu ce-l poartă omul pe pământ, pe când cuvântul „noroc" se foloseşte pentru a denumi „întâmplări fericite, ceasuri bune şi norocoase".

După naştere, în tradiția populară, fiecare copil îşi primeşte destinul de la ursitoare.

În Moldova unii oameni spun că sunt trei ursitoare, alții şapte, alții nouă sau doisprezece, în Transilvania s-ar auzi de trei, şapte, nouă sau unsprezece ursitoare sau urători, urzători.

Cei din Oltenia sunt mai precişi, ei cred că sunt trei ursitoare sau zâne, toate femei, una mică, alta mijlocie şi una mare. Dar în majoritatea zonelor rurale româneşti ele sunt trei zâne surori care ursesc viața şi croiesc soarta

Scanned with OKEN Scanner

fiecărui nou născut.

Pe lângă numirea colectivă de „ursitoare", fiecare din aceste trei fecioare curate, pe jumătate sfinte şi nemuritoare, mai are încă câte o numire a sa proprie: cea mai mare se numeşte „Ursita", cea mijlocie „Soarta" iar cea mică şi mai rea dintre toate „Moartea".

Îmbrăcămintea ursitoarelor e lungă, albă şi ţesută cu fire de aur.

Cea mai mare însă adeseori umblă îmbrăcată şi cu o blană de aur, iar în brâu poartă o furcă la care se află legat un caier de lână albă sau neagră amestecată cu mătase, şi, cum rup firul aşa curmă ele şi zilele omului.

Cea mijlocie ţine în mâna dreaptă o pereche de sorţi iar cea mică o pereche de foarfeci.

Ursitoarele vin întodeauna în săptămâna în care s-a născut copilul, în nopţile fără soţ după spusele unora, iar după spusele altora vin în cele dintâi trei nopţi de după naştere, iar după alte variante abia în a opta noapte. Ora sosirii lor se crede de comun acord a fi miezul nopţii când toţi cei din casă dorm.

În timpurile mai vechi când oamenii erau mai buni şi mai drepţi, se zice că mulţi le şi vedeau când vin şi le şi auzeau cum ursesc, în special de moaşele care îi privegheau pe copiii nou-născuţi şi pe mamele acestora.

În prezent ele nu se mai arată, fie pentru că lumea a devenit rea (după unele surse), fie pentru că moaşele şi alte persoane care le văzuseră au destăinuit secretele lor, aşa că de atunci ele se feresc de ochii şi urechile lumii.

Şi deoarece nimeni nu ştie şi nu vede când vin ursitoarele, după credinţa românilor din Muntenia, e bine ca atunci când un copil se naşte şi când se presupune că se vor arăta ursitoarele la fereastră, se se ţină uşile şi ferestrele deschise. De asemenea e bine ca, 8 zile după ce se naşte copilul, părinţii lui să fie veseli, căci dacă sunt trişti se întristează şi ursitoarele şi cum vor fi ele în acele zile, aşa va fi şi viaţa copilului.

În unele părţi din Transilvania, după ce începe naşterea, moaşa pune pe masă un cot de pânză nouă, fină şi curată, iar pe pânză un blid cu făină cernută de grâu, sare, pâine, un caier de lână. Toate aceste obiecte trebuie să rămână 3 zile pe masă.

În zona Hunedoarei în ajunul zilei a treia după naşterea copilului pe seară, moaşa pune pe masă un blid nou, plin cu apă proaspătă şi şapte linguri noi de lemn rezemate de marginea blidului, iar în 7 locuri ale mesei presară sare. La această masă se aşează ursitoarele când vin să ursească soarta copilului.

Oltenii găzduiesc cel mai bine pe ursitoare:aşează la fereastră o masă rotundă cu trei picioare; trei scaune, trei farfurii cu tot atâtea linguri şi trei pahare cu apă rece neîncepută. În mijloc se aşează o azimă unsă cu miere şi care are inscripţionate trei cruci, facută de o fetiţă curată şi pură. Pe masă se mai pun trei cepe, bususoic, sare, zahăr, vin, ţuică, pânză, o carte, pâine, bani, un ştergar, lână, etc. Sub masă se pune găleata cu apă neîncepută pentru ca a doua zi să

scalde copilul în ea.

În unele părți din Moldova şi Muntenia, la trei zile după naşterea unui copil se întinde în camera unde se află acesta o masă mare încărcată cu mâncare spre a îndupleca ursitoarele care, după credința poporului, au nevoie să mănânce ca să ursească bine. Dacă se întâmplă ca la casa omului să fie câini, atunci în noaptea aceea se trimit pe la neamuri, vecini sau prieteni ca nu cumva, lătrând, să sperie ursitoarele.

În fine, românii din Bucovina spun că ursitoarele dacă vin în casă şi nu găsesc lumină, se supără şi îi ursesc o soartă rea şi că, din contră, dacă găsesc lumină, îi ursesc o soartă bună. De aceea, fiecare moaşă aprinde o lumânare în camera copilului, care o să ardă toată noaptea.

Cei mai mulți români spun însă că, după ce ursitoarele au sosit, se aşează la fereastra camerei unde se află copilul şi încep a-i toarce firul vieții; şi anume cea mai mare, adică Ursita, ținând furca în mână pune firul şi învârte fusul, cea mijlocie adică Soarta, îl toarce din caierul prins la furca ce-o ține Ursită în brâu şi-l înveleşte pe fus, iar cea mai mică, Moartea, ține în mână foarfecele cu care taie firul atunci când doreşte.

După ce i-au tors firul vieții, dacă copilul s-a născut într-un ceas bun cântă voios şi vesel şi încep a-i ursi de bine, iar dacă s-a născut într-un ceas rău cântă duios şi trist.

Ele dau pruncului pe rând minte şi noroc, frumusețe sau urâciune, bogăție sau sărăcie, glorie sau robie.

BIJUTERII DIN CUVINTE - ARTĂ, TRADIȚIE ŞI ÎNȚELEPCIUNE ÎN PROVERBELE EUROPENE

Profesor Peşte Mioara

Director Şcoala „Nicolae Iorga" Iaşi

Dicționarul Explicativ al limbii române, precizează sensul cuvântului ***proverb*** prin definiția următoare: "Învățătură morală populară, născută din experiență, exprimată printr-o formă eliptică sugestivă, de obicei metaforică, ritmică sau rimată". Dezvoltând această definiție, ajungem la concluzia că proverbul este defapt o expresie populară concisă, deseori figurativă, care conține o generalizare a experienței de viață, sub formă de povață sau gând înțelept, o vorbă din bătrâni.

Adevărate izvoare de înțelepciune, proverbele exprimă în cuvinte puține, dar bine alese, experiența de viața, de mii de ani a omenirii. Fiecare popor

Scanned with OKEN Scanner

a adunat în aceste scurte mesaje experienţe trăite şi verificate, ca apoi să le transmită generaţiilor viitoare. De multe ori mesajul nu este direct exprimat ci se alege varianta unui mesaj criptat, astfel încât, aparent între situaţia reală şi proverb nu există, la prima vedere nicio legătură. Există însă şi situaţii în care, între exprimarea concisă a proverbului şi situaţia concretă legătura directă există şi se manifestă cu atâta concretețe, încât cei direct implicaţi pot să întrevadă şi alte abordări ale problemei.

Proverbul este o structură, constând dintr-o constatare ***"cine se scoală de dimineaţă"*** şi o concluzie, o apreciere ***"departe ajunge"***. Oricare ar fi originile lor, proverbele- populare sau culte, sunt specii moralizatoare-etice în ultimă instanţă. Mihai Eminescu, consideră că: "Bogăţia unei limbi nu constă în numărul de cuvinte, adevărata bogăţie consistă totdeauna în locuţiuni, în acele tiparuri neschimbate care se formează în curs de mii de ani şi care dau fiecărei limbi o fizionomie proprie. [...] Această parte netraductibilă a unei limbi –locuţiunea- formează adevărata ei zestre de la moşi-strămoşi, pe când partea traductibilă este comună gândirii omeneşti în genere".

În ansamblul creaţiilor spirituale ale poporului român, folclorul se evidenţiază ca material de o deosebită valoare pentru definirea viziunii, concepţiei româneşti despre lume şi viaţă, a modului românesc propriu de a gândi. În centrul tematicii folclorului românesc a stat dintotdeauna cu evidenţă, problematica vieţii, cu legătura ei infinită de sensuri, cu adevărurile şi realităţile ei. Proverbele au apărut aproape concomitent cu popoarele. Pentru convieţuirea armonioasă dintre oameni, din vechi timpuri străvechi, s-au impus tacit norme de comportare; înainte de a fi putut scrie şi citi, oamenii au formulat proverbe, le-au cultivat şi perpetuat, transmiţând experienţa de viaţă prin tradiţie orală. Aceste bijuterii lingvistice, formulează concis şi concentrat, cu uimitoare înţelepciune, o mulţime infinită de situaţii de viaţă, conturează un tablou vast al existenţei umane în multiplele ei ipostaze. Urmărind ansamblul de idei morale cuprinse în tezaurul românesc de proverbe am selecţionat câteva grupe de probleme ce ilustrează aspecte ale vieţii morale pe care încercam să le sistematizam potrivit categoriilor morale. Dincolo de aparenţe, exigenţa morală a poporului a intuit şi apreciat întotdeauna calităţile şi virtuţile omului simplu, caracterul lui superior moral: cinstea, sinceritatea, demnitatea, bunătatea, simţul dreptăţii, dragostea, vrednicia, destoinicia, cumpătarea, înţelepciunea, tăria de caracter, într-un cuvânt omenia.

Pentru exemplificarea celor afirmate, vom prezenta cateva proverbe româneşti alături de echivalentul lor în limba engleză.

"La chip frumos şi la inimă găunos.", spune românul despre o persoana ale cărei calităţi sufleteşti lasă de dorit, în timp ce englezul spune: *"A fair face may*

Scanned with OKEN Scanner

hide a foul heart." Despre agoniseala părinților și despre fiii risipitori, în cultura populară a românilor găsim expresia *"Banii strângătorului, pe mâna risipitorului"*, în timp ce în cultura populară engleză *"After a thrifty father a prodigal son."*

"Unde-i dragoste puțină, lesne-i a găsi pricină", este explicația românească a conflictelor casnice, iar varianta englezească spune: *"Faults are thick where love is thin."* Precauția și prudența exprimate sintetic sună astfel: *"Frica păzește bostănăria"* respectiv *"Fear keeps and looks to the vineyard, and not the owner."* Dorința succesului și recunoașterea acestuia de către semeni este exprimată astfel: *"Mai bine-n satul tău fruntaș, decât la oraș codaș"* și respectiv *"Better be first in a village, than second at Rome."*

Despre tendința unor oameni de a exagera, de a da faptelor o altă dimensiune, proverbele afirmă: *"A face din țânțar armăsar!"*, respectiv *"He changes a fly into an elephant."*

Prostia omenească are și ea dedicată câteva exprimări sintetice de o profunzime specifică proverbelor, astfel românul spune:*"Prostia din fire, n-are lecuire."* în timp ce englezul afirmă că: *"He that is born a fool is never cured."*

Prietenia și trăinicia acesteia peste timp și încercări, este definită extrem de simplu: *"Prietenul la nevoie se cunoaște"* și echivalentul *"A friend in need is a friend indeed."*

Despre uitare și iertare, aceste pietre de încercare a relațiilor interumane, proverbele spun: *"Este lesne a ierta, dar e greu a uita."* și *"It is easier to forgive than to forget."*

Lipsa recunoștinței la unii semeni, a fost și ea încondeiată în povețe care au învins timpul, românul zice: *"Țiganul când s-a văzut împărat, întâi pe tată-său l-a spânzurat."* în timp ce englezul concluzionează: *"When a knave is in a plum-tree, he has neither friend nor kin."*

Un sfat despre ordinea în care se fac treburile vine din proverbul: "Sparge întâi nuca, ca să-i poți mânca miezul.", respectiv: *"He that will eat the kernel, must crack the nut."* Exemplele prezentate sunt doar câteva din miile de proverbe care circulă în cultura popoarelor europene, ele scot în evidență o logică riguroasă și o detașare obiectivă față de situații de viață, care impun o atitudine pozitivă pentru a putea fi depășite.

Dorim să subliniem că, aceste adevărate bijuterii din cuvinte, sunt un izvor de înțelepciune, experiență de viață și bogăție a exprimării orale. O definiție mai completă însă pare a fi dată de tot de un proverb: *"Proverbele sunt ca fluturii, unele se pot prinde, altele nu"* respectiv varianta în limba engleză: *"Proverbs are like butterflies, some are caught, some fly away."*

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

Botezatu Grigore, Hâncu Andrei, Dicţionar de proverbe şi zicători româneşti, Ed. Litera Internaţional, 2006;

Lefter Virgil, Dicţionar de proverbe englez-român, Ed. Lucman, 2007;

Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Dicţionar explicativ al limbii române, Ed. Univers Enciclopedic 1998.

MAGIA CIFRELOR ÎN MITOLOGIE ŞI BASME

Profesor Nelu Tudorache,

Director Liceul Teoretic "Vasile Alecsandri" Iaşi

Oamenii au fost fermecaţi din totdeauna de cifre, le-au asociat cu destinul lor, le-au introdus în basmele, miturile şi legendele lor.

Evreii le considerau că prin ele puteau descifra voinţa divinităţii, si le numeau semne cabalistice, considerând-le mistice.

Există câteva cifre care sunt considerate magice, indiferent de locul, aşezarea geografică şi cultura poporului respectiv.

Cifra *unu* este numărul divinităţii, căci în religiile monoteiste există un singur Dumnezeu.

Cifra ***doi*** din punct de vedere al magicului, reprezintă ying-ul şi yang-ul, femininul şi masculinul, Adam şi Eva - prima pereche de oameni de pe Pământ.

Şi cifra ***trei*** este un număr fermecat.

În povestea naşterii Lui Iisus, trei magi de la Răsărit, Gaspar, Melchior şi Balthazar au venit conduşi de Steaua Magică şi au adus trei cadouri speciale: aur smirnă, şi tămâie pentru Cel mai vestit prunc din lume.

O legendă ne vorbeşte şi de un al patrulea mag, Artaban, care dorea sa meargă să se închine Mântuitorului, dar care nu a reuşit să ajungă la punctul de întâlnire cu ceilalţi, din cauza cămilei sale. S-a hotărât atunci să plece singur în călătorie, pentru a duce în dar pruncului trei pietre preţioase: un safir, un rubin şi o perlă, pe care le-a dăruit indirect Domnului prin gesturile sale profund creştineşti.

Şi în povestea Învierii Domnului, apare iar magica cifră trei, pentru că Iisus a înviat a treia zi de la moarte. De altfel, numărul trei exprimă Trinitatea: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh.

Scanned with OKEN Scanner

Sfânta Sofia avea trei fiice: Credința, Nădejdea și Dragostea, cea din urmă fiind considerată cea mai importantă pentru creștini și descrisă atât de frumos în epistola întâia către Corinteni din Noul Testament.

Trei sunt și ursitoarele din mitologia poporului român. La nașterea unui prunc, se așează la fereastra camerei unde se află copilul și încep a-i toarce firul vieții. Cea mai mare, adică Ursita, pregătește firul vieții și învârte fusul, cea mijlocie adică Soarta, îl toarce, iar cea mai mică, Moartea, ține în mână foarfecele cu care taie firul atunci când dorește.

În basmele popoarelor există zâne care pot îndeplini trei dorințe muritorilor.

Și peștișorului de aur poate îndeplini trei dorințe pescarului milos, care se va îndura și îi va cruța viața.

Mulți împărați din basme au trei feciori sau trei fete, dintre care, de obicei al treilea se dovedește cel mai viteaz, cea mai harnică, cel mai isteț, cea mai frumoasă...

În poveștile românești vechi ne întâlnim iar cu cifra trei, prin intermediul celor trei bătrâne, care îl ajută pe Făt - Frumos să o scape pe Ileana Cosânzeana din mâinile zmeului: Sfânta Miercuri, Sfânta Vineri și Sfânta Duminică.

Ele îi dăruiesc voinicului câte un lucru care îl va ajuta în peripețiile sale. Feciorul de împărat se bate cu zmeul trei zile și trei nopți până reușește să îi învingă, se va căsători cu frumoasa fată, și vor face o nuntă care va ține trei ani.

Cifra *patru* ne poartă de asemenea din lumea reală în cea magică: anul are patru anotimpuri, cărțile de joc au patru însemne, patru sunt evangheliștii ale căror evanghelii sunt acceptate de biserică, tot așa cum patru sunt stările de agregare ale materiei: solidă, lichidă, gazoasă și plasma.

Cinci sunt elemente asociate din calendarul chinezesc (apa, focul, lemnul, metalul, pământul) tot așa cum cinci sunt cărțile lui Moise.

Și cifra *șapte* este de asemenea un număr magic, misterios, des întâlnit atât în mitologia europeană, dar și în viața de zi cu zi: la șapte ani mergem la școală, notele muzicale sunt șapte la număr, săptămâna are șapte zile, spectrul solar are șapte culori, plantele tipice au șapte părți (rădăcină, tulpină, frunze, flori, fructe, semințe), etc.

În povestea Creației, Dumnezeu a creat lumea în șase zile, iar în a șaptea s-a odihnit.

Șapte sunt păcatele considerate „de moarte": avariția, invidia, mânia, aroganța, desfrâul, beția și lenea; așa cum șapte sunt și virtuțile: dragostea, credința, tăria sufletească, speranța, inteligența, cumpătarea și dreptatea.

Tot șapte sunt legendarii regi romani: Romulus, Abcus Martius, Numa Pompilius, Servius Tulius, Tullus Hostilius, Tarquinius Prisens și Tarquinius Superbus, așa cum șapte sunt și cei mai înțelepți oameni din vechime: Bias, Solon, Chilon, Thales, Pittakos, Kleobulos, Periander.

Dintre toate realizările de seamă ale lumii antice, șapte sunt considerate

Scanned with OKEN Scanner

cele mai de seamă: piramida lui Keops din Egipt, colosul din Rodos, templul din Ephesos, grădinile suspendate ale Semiramidei, statuia lui Zeus din Olimpia, farul din Pharos şi mormântul din Halikarnas.

"Alba ca Zăpada şi cei şapte pitici" este cea mai cunoscută poveste în care apare evident cifra şapte, dar acest număr magic se regăseşte şi în majoritatea poveştilor populare româneşti, pentru că Făt – Frumos merge peste şapte mări şi şapte ţări în căutarea alesei lui, asta după ce creştea într-un an câţi alţii în şapte.

Cifra ***nouă*** o găsim de asemenea atât în viaţa de zi cu zi, cât şi în mituri: fătul stă nouă luni în pântecele mamei, nouă sunt planetele sistemului solar (Mercur, Venus, Pământ, Marte, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun şi Pluto), nouă sunt muzele antice (Urania, Caliopia, Clio, Thalia, Erato, Euterpe, Polyhymnia, Melpomene, Terpsichore) şi tot nouă sunt poruncile bisericeşti.

Tradiţia celor nouă ceruri este puternic reliefată în spaţiul folcloric românesc. Într-o viziune creştinată, de inspiraţie gnostică din cadrul cadrul unui model geocentric al universului, în primul cer sunt soarele şi luna, în următoarele stau sfinţii după rang, iar în al nouălea este raiul, unde este sfânta treime.

Pe cifra *zece* o întâlnim în una dintre cele mai frumoase poveşti, legată de Mănăstirea Argeşului, ridicată de "nouă meşteri mari, / calfe şi zidari, / cu Manole zece, / care-i şi întrece".

Zece sunt degetele, aşa cum zece este baza sistemului zecimal şi a sistemului internaţional de măsuri.

Numărul ***doisprezece*** este un alt număr magic: doisprezece au fost triburile evreilor care au ieşit din Egipt în căutarea pământului făgăduinţei, aşa cum doisprezece au fost apostolii lui Iisus.

În miturile greceşti se spune că în Olimp trăiau doisprezece zei importanţi; la chemarea lui Buddha s-au prezentat doisprezece animale care au fost trecute în ordinea sosirii în zodiacul chinezesc; doisprezece sunt lunile anului.

Numărul ***douăzeci şi doi*** este al doilea număr important din Kaballa: alfabetul ebraic are douăzeci şi două de litere iar tarotul are douăzeci şi două de arcane majore.

Bibliografie:

Eseev Ivan, Enciclopedia semnelor şi simbolurilor culturale, editura Amancond, Timişoara. 1999

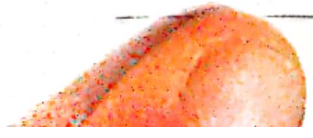

Scanned with OKEN Scanner

URSUL ÎN MITOLOGIA ROMÂNEASCĂ

Profesor Ecaterina Ursu,
Director adj. Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iași

Oriunde în lume, în toate culturile şi tradiţiile populare, ursul simbolizează curajul şi puterea.

În diferite culturi siberiene, ursul era considerat strămoşul şi călăuza şamanilor şi este asimilat cu Luna deoarece dispare odată cu iarna şi apare primăvara. El a fost ales şi ca herald al Rusiei şi al oraşului Berna.

În multe tradiţii este considerat strămoş totemic, intermediar între lumea adâncurilor şi om.

La vechii greci ursul era în legătură cu zeiţa Artemis, divinitate a lunii şi vegetaţiei, iar preotesele ei erau îmbrăcate în blănuri de urşi. Nimfa Calisto şi fiul ei au fost transformaţi de zeiţa Hera în constelaţiile ursului: Ursa Mare şi Ursa Mică.

La celţi, ursul era simbolul şi emblema clasei războinicilor, iar denumirea ei, Celta Comuna Artos, este regăsită în numele suveranului mitic Arthur, simbolul mesei rotunde şi al cavalerismului. Berne, zeiţa lunii la celţi era reprezentată de un urs.

În Japonia se consideră că ursul este strămoşul celei mai vechi populaţii nipone, Ainu, din insula Hokkaido şi pentru aceasta i s-au acordat două sărbători pe an: Yomante – serbarea ursuluui (pentru cinstirea celui mai onorat dintre spiritele Kamui), şi Kim Um Kamui – divinitatea munţilor înalţi, reprezentată de urs.

Mieszko, considerat întemeietorul dinastiei cnejilor polonezi, era asemuit cu un urs, numele său fiind denumirea eufemistică a ursului, Mieszko.

Lituanienii au legende populare despre Miszka, ursul magic. Legat de acest subiect, cunoscutul scriitor francez Prosper Merimée a publicat fermecătoarea povestire fantastică, „Lokis", al cărui erou principal este jumătate om, jumătate urs.

Unii istorici consideră că însuşi numele lui Zalmoxis ar deriva din cuvântul Zalmos, care înseamnă "piele de urs", deoarece atunci când s-a născut a fost învelit cu blana acestui animal.

Ursul carpatin (Ursus arctos) se găseşte în România din paleolitic, dovadă fiind marile depozite de cranii de urs cu diferite încrustaţii geometrice, găsite în peşterile ţării, precum şi figurinele din lut din neolitic, ce înfăţişează urşi,

Scanned with OKEN Scanner

fapt care presupune existența unor ritualuri închinate acestui animal, considerat sacru. Este amintit şi de Mircea Eliade în opera sa ca un totem al unora dintre călugării luptători daci.

Toate acestea presupun existența unor adevărate ritualuri închinate acestui animal considerat sacral, un adevărsat cult magico-religios, din care s-a păstrat până la noi reminiscențe folclorice, materializate în zilele de sărbătoare închinate ursului (Martinii, Stretenia, Macoveiul etc), jocurile rituale de iarnă sau primăvară, cu măşti de urs, precum şi numeroase superstiții.

Ursul este prezent în basmele românilor din vremuri îndepărtate şi a devenit o figură legendară; există chiar credința că ursul a fost om, pedepsit de Dumnezeu să se transforme în fiară sălbatică.

Şi-a câştigat o adevărată venerație, datorită relativei asemănări cu omul, şi anume posibilitatea staționării bipede, chiar şi pentru o perioadă scurtă de timp.

Prin modul său de viață, deosebit de al altor animale sălbatice, cum ar fi faptul că fată puii iarna, ursul este văzut încă din cele mai vechi timpuri drept o întruchipare a divinității naturii, care moare şi renaşte în fiecare an.

Bogată şi plină de farmec este mitologia poporului nostru. Expresia "Vinul este puterea ursului" derivă din mitologia populară. În data de 2 februarie, în calendarul popular se sărbătoreşte Stretenia, zi în care se fac practicile rituale ale viilor. Această zi este şi Ziua Ursului, sau Martinul cel Mare, fiind la mijlocul celor trei zile succesive ale Martinilor de iarnă, sau Sân-Martinii.

Aceste obiceiuri au apărut deoarece în mitologia populară se crede că, în această zi, ursul iese din hibernare şi părăseşte bârlogul. Mai există o altă motivație rituală, şi anume apărarea gospodăriilor de agresiunea urşilor. De ziua lui, ursul primeşte ofrandă o bucată mare de carne şi este amintit cu respect dându-i-se alte nume de tipul: Moş Martin, Moş, Ăl bătrân.

După comportamentul urşilor, considerați adevărate barometre sau prevestitori, țăranii ştiu cum va fi vremea. În Banat se spune că în această zi iese ursul din peşteră afară şi joacă ca în arie jur-împrejur şi, dacă este soare şi-şi vede umbra, atunci iarăşi se bagă în peşteră şi nu iese, ci mai doarme încă şase săptămâni.

În medicina magică, ursul condus de "țiganii ursari", are darul de a purifica spațiul şi de a alunga duhurile rele. În lumea satelor există şi acum credința că cei care au dureri de mijloc se vindecă dacă se lasă călcați de ursul țiganilor ursari.

Mulțimea numelor de familie, precum Ursea, Ursu, Ursan, Ursulescu, Ursei, sau ale localităților, Urseni, Ursați, Ursoaia, denotă credința că prin abordarea lor, puterea ursului se transferă asupra omului sau localității respective.

În zona munților Apuseni, la naşterea copilului i se dădea o linguriță cu untură de urs, ca să-i dea putere.

Scanned with OKEN Scanner

În regiunea Haţeg, la naştere copilul era uns cu untură de urs "ca să fie om tare", iar oamenilor fricoşi li se recomandă folosirea părului de urs."Dacă ți-e frică de ceva, ia păr de urs şi te afumă, că-ți vine bine: uiți frica [1].

Bibliografie:

Gorovei, Artur., Credinți şi superstiții ale poporului român, Editura Grai şi Suflet, Bucureşti, 1995.

Niculăiță Voronca, Elena, Datinile şi credințele poporului român, Editura Polirom, Iaşi, 1998

EDUCATIA INTERCULTURALA - O PROVOCARE PENTRU DASCALI

Director Ramona Cîrşmari

Director adjunct Dănăila Loredana Gianina

Școala primară şi grădinița EuroEd, Iaşi,România

Introducerea interculturalismului în conținuturile programelor școlare din țara noastră pentru clasele I - IV se realizează prin infuzarea mesajelor diversității în diferite arii curriculare. Refacerea unității ideilor cade în sarcina învățătorului, în capacitatea lui de a efectua conexiuni interdisciplinare /transdisciplinare. Analiza atentă a programelor la diferite discipline evidentiază o serie de conținuturi ce pot fi valorificate în scopul învățării interculturale. Deşi pare că se adresează cu predilecție disciplinelor din cadrul ariilor „Limba si comunicare", „Om societate", "Arte", „Tehnologii", educarea elevilor în spiritul aprecierii diversității își găsește loc în conținuturile învățării matematicii. Limbajul matematic este unul universal, simbolurile, regulile sunt indiferent de particularitățile culturii subiecților ce le folosesc. Ca dimensiune a educației civice, educația interculturală se regăsește mai mult în conținuturile acestei discipline: drepturile copilului, relațiile cu ceilalți oameni, reguli în cadrul grupului, simboluri ale statului român.

Descoperind avantajele, dar si dezavantajele infuzării elementelor educației

Scanned with OKEN Scanner

interculturale în curriculum-ul existent, luând în considerare caracteristicile și cerințele comunității locale de apartenență, scoala ar putea decide elaborarea unui curriculum intercultural cu o tematica ce răspunde cerințelor sociale imediate , a unui opțional care să urmărească formarea competenței interculturale a elevilor la vârsta școlară mică.

Formele de realizare a educației interculturale sunt dintre cele mai variate: de la activități curriculare, interdisciplinare sau transdisciplinare la cele extracurriculare variate ca modalitate loc de desfsurare. Reflectând un fenomen complex, educarea interculturală a elevilor devine obiectivul unor manifestări ample, interdisciplinare/ transdisciplinare.Gama activităților extracurriculare este foarte largă incluzând: implicarea în proiecte educaționale ce urmăresc relaționarea cu ceilalți de diferite nationalități, spectacole, excursii, întâlniri cu personalități din diverse domenii, facilitate de colaborarea cu anumite organizații și instituții din comunitatea locală.

A face educație interculturală înseamnă a păși alături de elev în drumul sau dinspre o gândire egocentrică spre o gândire universală, dinspre o gândire monoculturală spre o gândire interculturală bazată pe suplețe și profunzime.

Metamorfozarea personalității elevului începe cu o premetamorfozare. Formarea capacității interculturale a cadrelor didactice constituie scopul multor proiecte derulate de Școala primară si grădinița EuroEd, organizații nonguvernamentale de profil.

Interculturalul îndeamnă la depașirea limitelor, tiparelor, înlăturarea stereotipurilor, schimbarea mentalităților.

EDUCATIE PENTRU EUROPA
Durata: 2 ani Clasa : I si a II-a

„Cunoaste-te pe tine insuti" Seneca

Societatea românească actuala devine din ce in ce mai accentuat pluriculturală. Educația este în principal o activitate de transmitere și difuzare a culturii.

Un opțional adresat copiilor din clasele I si a II-a de cunoaștere de sine si de alții, lărgește spațiul existenței individuale și dorim să depașească limitele tradiționale ale ambianței originale.

Educatța interculturală la vârsta școlară mică vizează pregătirea timpurie a viitorilor cetățeni, în așa fel încât ei să facă cele mai bune alegeri și să se orienteze în contextele multiplicării sistemelor de valori.

O educație aptă să ia în considerare diversele valori culturale pare extrem de pozitivă si singura capabilă să răspundă nevoilor Europei de astazi si de mâine.

Arii curiculare implicate:
-Limba si comunicare
-Om si societate
-Arte
-Științe

Scanned with OKEN Scanner

Obiectiv transdisciplinar:

Formarea si dezvoltarea calităților unui bun cetățean european. Obiective
1.Cunoașterea și înțelegerea unor elemente de interculturalitate.
2.Exersarea si practicarea unor comportamente adecvate în situații de viață.
3.Dezvoltarea si manifestarea unor atitudini creative prin asumare de valori interculturale.

TEHNOLOGII TRADIȚIONALE EUROPENE DIN EVUL MEDIU ŞI RENAŞTERE

Profesor metodist Liliana Rujanu,
Casa Corpului Didactic Iaşi

În secolele XI, XII şi XIII se creează o tehnologie bazată pe maşini ce înlocuiesc munca manuală.
În Evul Mediu, energia hidraulică a avut o mare importanță şi un impact asupra dezvoltării industriei, asemeni descoperirii energiei electrice în secolul XIX.

Primul mijloc tehnic şi cel mai important a fost transformarea energiei naturale a apei în energie mecanică. Morile de apă pentru măcinat grâne au fost cunoscute încă din antichitate, dar în primele secole ale Evului Mediu această tehnică s-a pierdut, fiind înlocuită cu piatra de măcinat manual.

În secolul IX reapar morile de apă pentru măcinat grânele.

În secolul X a fost inventat arborele cu came, ce transforma mişcarea circulară continuă a roților motrice într-o mişcare alternativă verticală, acționând o unealtă fixată la extremitatea mânerului unei prăjini (un ciocan, un mai sau o măciucă), astfel încât a căpătat aplicații în industrie.

Piuarea țesăturilor, sfărâmarea minereurilor, fabricarea berii, zdrobirea mecanică a trestiei de zahăr, pisatul boabelor de muştar, fabricarea hârtiei

Scanned with OKEN Scanner

- toate se realizau mult mai uşor datorită noilor invenţii. Morile de vânt apar în secolul al XII- lea în toată Europa: Anglia, Franţa, Spania, iar în secolul următor numărul lor se măreşte, fiind utilizate în regiunile lipsite de apă, sau unde cursul ei era foarte lin.

O aplicaţie foarte ingenioasă a avut loc în Olanda, unde morile de vânt au fost utilizate la recuperarea pământului acoperit de ape. Şi în prezent olandezii folosesc mori de vânt atât pentru energie electrică cât şi pentru a-şi păstra în continuare teritoriile neinundate. De asemenea, pentru protecţia contra inundaţiilor se construiesc primele diguri.

Tot în Olanda se asanează terenuri şi se creează canale de navigaţie.

Energia mareelor a fost de asemenea captată în secolul XI, iar numărul morilor a crescut în secolul următor.

Exploatarea carierelor de piatră reprezenta în Evul Mediu o industrie mult mai importantă decât toate operaţiuni miniere la un loc, deoarece piatra era necesară la fortificaţii, la construirea marilor catedrale, a castelelor.

Aceasta a dus la un progres rapid al tehnicii amenajării carierelor şi la îmbunătăţirea condiţiilor de muncă în cadrul industriei mineritului. Bronzul era mai folosit decât fierul, care era foarte scump. Abia spre sfârşitul Evului Mediu creşte consumul de fontă şi fier pentru necesităţile războiului (se confecţionau arme, platoşe, piese de artilerie, ghiulele, etc.).

S-au construit cuptoare imense pentru acea vreme pentru a face faţă cererii mereu în creştere de obiecte din fier.

În secolul al XIII-lea apar foalele, ciocanele hidraulice de prelucrat lingouri de fier, dar inovaţia cea mai importantă a fost evacuarea apei din puţuri prin săparea unor galerii de drenaj înclinate.

Industria textilă cunoaşte o mare dezvoltare, fiind mult timp şi unica „mare industrie". Diviziunea muncii a fost dusă la maximum, ceea ce duce la apariţia specializărilor.

Meşterii aveau unul-doi ucenici şi calfe (foşti ucenici) ce învăţau meseria şi făceau parte din familia meşterului. Ucenicia începea la 10-12 ani şi ţinea 2-12 ani în funcţie de complexitatea meseriei.

Tot în Evul Mediu târziu apar şi corporaţiile, ce aveau ca scop apărarea intereselor comune, ajutorarea reciprocă, dând şanse egale tuturor de muncă şi câştig. Ele erau supuse controlului administraţiei orăşeneşti cu scopul de a asigura: calitatea produsului, cantitatea necesară, preţul corect, protejarea consumatorului contra fraudelor. Putem spune astfel că într-adevăr, prima revoluţie industrială o datorăm Evului Mediu.

O caracteristică a tehnicilor Renaşterii este avântul mecanicii. Se inventează noi sisteme de transmitere a mişcării şi se întrebuinţează din ce în ce mai mult metalul, chiar dacă lemnul rămâne mult timp materialul cel mai larg utilizat pentru fabricarea

Scanned with OKEN Scanner

organelor de maşini.

Problemele carențelor energetice rămân esențiale - apariția morilor de vânt ce înlocuiau forța a o sută de oameni a însemnat o adevărată revoluție în tehnologie.

Forța vântului se foloseşte la : măcinarea grânelor, drenajul a mii de hectare de teren, în industria textilă, etc.

La începutul secolului al XV- lea apare mecanismul bielă-manivelă ce permite transformarea mişcării circulare într-o mişcare rectilinie - alternativă de du-te – vino şi viceversa.

Acest sistem se aplică la fierăstraiele mecanice, roata cu pedală, etc.

Tehnologia mecanică înregistrează mari progrese: se realizează orologii din ce în ce mai complicate, războaie de țesut, mecanisme de tăiat diamantul, de cernut mecanic, de producere a sticlei şi cristalului.

În 1446 viitorul Papa Pius al II-lea nota că jumătate din casele din Viena au geamuri, iar numărul obiectelor de menaj din sticlă este în continuă creştere. Secolul al XV-lea este şi perioada construirii lentilelor concave şi convexe. Oglinda, în schimb, rămâne un obiect destul de rar şi de mici dimensiuni. La Murano se fac primele încercări de decorare a obiectelor din sticlă cu smalțuri colorate, iar în Bohemia începe de la 1460 producția cristalului cu carbonat de potasiu.

În 1507, frații Gallo din Veneția solicită autorizația de a fabrica „oglinzi de adevărat cristal". Seria de noi instrumente este îmbogățită de inventarea termometrului de către Galileo Galilei („instrument din sticlă şi apă"). El este cel care a inventat de asemenea sectorul şi rigla gradată pentru calcul.

Ideea telescopului a fost avansată de Giacomo della Porta în 1589 şi în 1590 a fost construit şi primul binoclu, tot în Italia.

Titlul de „inginer" devine diferit de cel de „arhitect" şi este folosit pentru prima dată de francezul Salmon Casus în anul 1600. Din Franța, termenul trece în alte țări, fiind folosit pentru specialiştii ingineriei militare. Cei care lucrau în industria civilă îşi păstrează titlul de arhitect.

Şi industria transporturilor cunoaşte schimbări. În transportul terestru, în afara căruțelor cu două sau patru roți, în oraşe apare trăsura dotată cu suspensii pentru a permite întoarcerile şi călătoriile comode.

În transporturile maritime, în secolul al XV-lea apar velierele - vase cu pânze - în două variante: caravela şi galionul. Aceste nave se utilizau atât în comerț, cât şi ca nave de război.

Cel mai mare inventator al Renaşterii a fost Leonardo da Vinci. El a fost cunoscut mai mult ca pictor şi sculptor în epoca lui, dar era un mare inginer şi inventator.

A scris tratate de război, dar cele mai senzaționale lucrări ale lui sunt în domeniul aviației. Ideea că omul poate zbura imitând mecanic natura printr-un sistem de pârghii ce imita scheletul păsărilor este doar una din marile sale invenții. El este cel care a

Scanned with OKEN Scanner

realizat primul proiect al unui elicopter şi al unei paraşute foarte asemănătoare cu cea modernă. A proiectat noi mecanisme de pompe, o presă hidraulică, dispozitive de excavaţie, diferite bărci, etc.

În seria vehiculelor de teren a proiectat o căruţă de teren comandată de direcţie proprie, cu deplasare automată.

A inventat utilaje textile, maşini de depănat, tuns pluşul, de confecţionat frânghii, etc.

A imaginat tot felul de unelte: cazmale, lopeţi, ciocane, roabe, cuţite pentru scobit trunchiuri de lemn pentru conducte de apă, o lampă de sudat fierul, mai multe compasuri parabolice, o maşină de fabricat ace în serie, o maşină de danturat pile, etc.

Imaginaţia lui Leonardo da Vinci a fost uimitoare, dar intuiţiile sale au fost în mică parte verificate la vremea lui.

El a pus bazele noilor ştiinţe experimentale şi pe drept i s-a acordat titlul de cel mai mare inventator al tuturor timpurilor.

EDUCAŢIE CREŞTINĂ ŞI ARTISTICĂ PRIN PROGRAMELE ICONOGRAFICE ALE ZUGRAVILOR DE SFINŢI DIN MOLDOVA

Profesor drd. Boz Mariea,

Şcoala "Titu Maiorescu", Iaşi, România"

Probăm existenţa Lui Dumnezeu prin adoraţie,nu prin dovezi.Acesta este argumentul liturgic şi iconografic.Contemplarea frumuseţii,cea pur estetică,chiar a lui Hristos,nu este de ajuns. Cere cu necesitate actul religios al credinţei,participarea activă şi întruparea frumuseţii transformatoare a Domnului.Frumuseţea Fiului este chipul Tatălui,izvor al Frumuseţii,revelată de Duhul Frumuseţii,frumuseţea Treimică. Spiritualul şi trupescul sunt integrate împreună în economia Întrupării.Materia este înălţată la adevărata sa demnitate ţi menire,ea nefiind doar o substanţă autonomă,ci funcţie a spiritului,mijloc de propagare a spiritualului.

Orice popor iţi însuşeşte o misiune istorică,se zideşte în jurul ei şi mai devreme sau mai târziu,intâlneşte Planul lui Dumnezeu[1]. Ştefan cel Mare şi poporul său au înţeles necesitatea sporirii talanţilor ca formă de creştere

Scanned with OKEN Scanner

spirituală,a misiunii de a ține viu Trupul lui Hristos, Biserica Sa, ca şansă la mântuire şi viață veşnică. Biserica ortodoxă are ca destinație oficierea Sfintei liturghii, care se desfăşoară în altar, ce se află în naos. Pronaosul poate lipsi.Bisericile răsăritene au turlă şi cupolă,concentrată în ea cel mai important element al simbolismului spatiului sacru. Bolta,punctul cel mai înalt pe naos sau pe un tambur,simbolizează Bolta cerească cu Cristos Pantocrator atoatețiitor. Pe tambur sunt reprezentate personaje ale Ierarhiei cereşti. Altarul este locul reînoirii lui Hristos prin Sfânta Impărtăşanie,iar arhitectura le integrează prin proporții şi ritmuri în identități distincte dar şi unitare în acelaşi timp.

Probota este una dintre cele mai vechi mănăstiri din Moldova, fiind reconstruită de Petru Rareş după ce biserica lui Ştefan cel Mare a fost distrusă de cutremur în1527. Biserica pe plan triconc este compusă din altar,naos,gropniță,pronaos şi exonartex cu boltă ceea ce îl face unic în Moldova. Pe lângă spații bizantine, întâlnim elemente occidentale,cum ar fi contraforții,cu rol în întărirea zonei naosului,sprijinind turla şi ferestrele. Este remarcabil regimul luministic,datorat ferestrelor mai înalte în pridvor şi din ce în ce mai mici până la altar. Această descreştere are rol simbolic,în altar, ferestrele mai mici crează misterul ce se cuvine locului sacru. Portalul are influențe din Renaştere,ancadrament cu elemente gotice şi înconjurat de pictură cu scene mici sub lunete. La Pătrăuți,ctitoria lui Stefan cel Mare întâlnim altarul,naosul,pronaosul iar între naos şi pronaos remarcăm gropnița şi nu exonartexul.

Voronețul, ctitoria voievodală a lui Stefan cel Mare este alcătuită din altar,naos,pronaos cu calotă şi un pridvor închis adăugat de Mitropolitul Grigore Roşca. Caracteristice Voronețului sunt acoperişurile fragmentate,fiecare încăpere beneficiind de un acoperiş propriu şi ferestrele foarte mici, influență din arhitectura civilă şi militară.Ferestrele gotice apar mai târziu.

La Moldovița, naosul este mai mic ,dar cu pridvor deschis.Bolta este unică,realizată prin sugestia a unei stele cu opt colțuri. Biserica Humor are pridvor deschis fără turlă, are gropniță, deşi nu este o ctitorie voievodală. Uşile bisericii cu muluri flamboiante, una fiind realizată în stilul Gotic târziu iar cealaltă in stilul Renaşterii.

Sf.Nicolae Domnesc din Iaşi,ctitorie realizată prin voia domnitorului Stefan cel Mare în 1492 şi restaurată după forma originală de Lecompte du Nouy în secolul al XIX lea,pe plan trilobat,era alcătuită din pronaos,naos şi altar. Cupolele ridicate pe pandantivi cu ajutorul sistemului moldovenesc de arce în consolă şi arce diagonale. Silueta bisericii se caracterizează printr-o creştere dinamică şi gradată de la trunchiul masiv la turla zveltă.

Pictura răspunde necesităților de ordin teologic,didactic şi estetic. Bisericile din Moldova medievală

Scanned with OKEN Scanner

se remarcă prin programe bine alese,unitate, pentru a transmite mesajul sacru.La Probota, pictura în frescă a fost aplicată pe suprafaţa de tencuială nefinisată în plan drept,ci cu denivelări , acestea creând un efect estetic deosebit deoarece prind în mod diferit lumina.

La Probota întâlnim prima Judecată de Apoi din Moldova. Bolta unică în Moldova, de influenţă occidentală,de formă cilindrică cu penetraţii. Programul iconografic reprezintă existenţa finală a oamenilor pe pământ,fiind reprezentat momentul când cerurile se deschid pentru a apărea Dumnezeu Tatăl, cel vechi de zile ,care nu era nici măcar numit,existând şi interdicţia de al reprezenta,fiind permisă doar reprezentarea lui Hristos care certifica întruparea Sa pământească. După Judecata de Apoi sunt reprezentate cele 64 de femei sfinte,ca reprezentare unică în număr aşa de mare. Arborele arzând perpetuu simbolizează fecioria perpetuă neconsumată a Maicii Domnului. Pictura exterioarră acoperă de sus până jos, temele nu sunt alese intâmplător,ci este un program coerent,perfecţiune tehnică,deci un fenomen artistic unic in Europa. Unicitate de viziune şi tehnică. Remarcăm că Probota este unicul monument din Moldova care are pe turlă pe Iisus Pantocrator şi ilustrarea programului Ierarhiei ingereşti cu cele nouă coruri de cete ingereşti,precum şi reprezentarea unică a celor şase Duminici ale Invierii Paştelui(Timpul Penticostalului care marchează timpul dintre Înviere şi Înălţare),Cina,Impărtăşania,Spălar ea picioarelor,Sfinţii Ierarhi.În altar întâlnim reprezentarea Lui Hristos jertfă ,aşezat pe Discos,acoperit cu steluţa.Mâinile Lui Iisus matur care au fost tăiate ca jerfă ,înlocuiesc copilul jertfic şi apar doar la mănăstirea Probota şi într-o broderie din Serbia.

Numele şi faima bisericii din Pătrăuti vine de la una dintre frescele acesteia; în interiorul pronaosului, pe peretele vestic, se află o fresca rară: "Cavalcada Sfintei Cruci" sau "Cavalcada Sfintilor Militari", adica gruparea într-un singur loc a tuturor sfintilor militari. Desi cel mai autentic portret a lui Stefan cel Mare îl întâlnim în Tetraevangheliarul de la Humor,în tabloul votiv,de la Pătrăuţi este zugravit cu un chip rotund si luminos, încadrat de plete blonde,ţinând în mâini macheta bisericii pe care o prezintă ca pe o ofrandă lui Iisus Hristos, prin intercesorul Sfânt Impărat Constantin cel Mare, înaintaşul său în lupta pentru cruce. Bolta pronaosului nu o reprezintă pe Maica Domnului, ci un al doilea Pantocrator,unic în Moldova,iar in Tara Românească întâlnit doar la Mănăstirea Argeşului în1516. Primul ansamblu de pictură posterior celui de la Bălineşti este cel de la Popăuţi, biserică ridicată de Ştefan cel Mare în anul 1496. Caracteristica principală a sistemului decorativ al ansamblului de la Popăuţi constă în faptul că zugravul, aplicând cu fidelitate schema moldovenească tradiţională, aşa cum apare ea la Voroneţ sau Sf. Ilie, a adoptat, totodată, toate inovaţiile importante introduse de

Scanned with OKEN Scanner

Gavril ieromonahul la Bălineşti, ca de pildă, friza *Patimilor* în locul scenelor compartimentate şi reprezentările sinoadelor ecumenice în decorația pronaosului. În acelaşi timp însă zugravul de la Popăuți a realizat el însuşi o importantă inovație de ordin decorativ. El a plasat deasupra-i un brâu de medalioane cu serafimi în altar şi cu busturi de sfinți în naos,înțelegând să pună în evidență funcția monumentală a picturii pe zid,această inovație jucând un rol hotărâtor în evoluția ulterioară a picturii moldoveneşti. Zugravul de la Popăuți duce simplificarea limbajului grafic, atât de specifică pictorilor moldoveni din secolul al XV-lea, la ultimele sale consecințe, realizând o îndrăzneață şi foarte personală stilizare a formelor ,ajungând chiar, uneori, prin exagerare, la schematism." Având de pictat una dintre cele mai înalte turle ale epocii, artistul de la Popăuți **are meritul de a fi gândit excepțional spațiul interior al tamburului,** dublând registrul arhanghelilor, scenele ajungând la înălțimea de circa 5 m şi ocupând jumătate din înălțimea totală a decorației tamburului. Această rezolvare compozițională conferă şi importante valențe tematice .

Pictura în frescă realizată în 1530 de zugavul Gheorghe, la biserica Sfântul Gheorghe din Hârlău, este de o mare valoare artistică. Se pot distinge trei etape, care corespund intervențiilor majore făcute în timp asupra monumnetului: în altar şi parțial în naos se mai păstrează pictura de la Ştefan cel Mare. În pronaos, pictura este de la Petru Pareş, meşter fiind, posibil, acelaşi Gheorghe zugrav, care ar fi pictat şi fresca exterioară. Cea mai nouă este pictura din pronaos.

În secolul al XV lea amintim,locaşul de rugaciune al calugărilor isihaşti, Biserica Bolniței din Mănăstirea Bistrița, care a fost pictată în genul unei spiritualitați profunde. Pantocratorul este „unul dintre cele mai deosebite din întreaga noastra pictură murală din aceasta epoca"; puritatea şi blandețea tristă a Arhanghelilor, maretia şi severitatea Celui Vechi de zile, viața Sfântului loan Botezatorul ca cea mai vastă reprezentare din pictura noastra mănăstirească, sunt modele pentru calugari si ideal spre care trebuie să se tindă.

La Voroneț întâlnim ca noutate-arcele moldoveneşti şi noile teme pictate în vremea lui Stefan cel Mare,dar care nu sunt în tradiția bizantină.Iconografia nu este încă foarte clar stabilită la Stefan cel Mare. Apar şi Papii Romei de dinainte de Sinoadele bisericii.Maica Domnului cu pruncul Iisus este venerată de două perechi de arhangheli ca o regină neîncoronată încă. În pictura exterioară este reprezentat Daniil Sihastrul cu aureolă,doar la 50 de ani de la moartea sa,fiind considerat sfânt chiar din timpul vieții,alături de Stefan cel Mare şi Mitropolitul Grigore Roşca. Pictura exterioară datează din1457,iar cea mai frumoasă Judecată de Apoi, o întâlnim la Voroneț pe peretele de vest . Cele mai vechi Judecăți din occident le

Scanned with OKEN Scanner

întâlnim in secolul alX-lea,alXI-lea. Prima Judecată din Moldova este la Probota unde a fost Grigore Roşca egumen. Pe faţa de Sud este pictat Arborele lui Esei.

Biserica Moldoviţa este dedicată Bunei Vestiri care apare Maicii Domnului. Pridvorul este deschis la Vest,1535.În pictura exterioară este reprezentată cetatea asediată a Constantinopolului şi vestita Icoană de la Blancherne,ocrotitoare a cetăţii. Iconostasul are reprezentată Sfânta Treime netradiţionala ortodoxă în registrul apostolilor. Tatăl „Cel vechi de zile" este reprezentat cu nimb in opt colturi, cifra opt reprezentând veşnicia. Fiul este reprezentat cu cartea, simbolul noii învăţături iar Sfântul Duh este reprezentat pe cruce.

La Suceviţa, pictura fină ce îmbracă zidurile din interior şi la exterior prezintă pe fundalul renaşterii veacului al XVI-lea o serie de inovaţii care anunţă o nouă concepţie a picturii din secolul al XVII-lea în Moldova. Ea a fost executată de doi pictori moldoveni, Ioan zugravul, şi fratele său Sofronie, şi se păstrează în forma ei originală. Cei doi zugravi dovedesc autentice calităţi de miniaturişti, culorile vii, strălucitoare realizând contraste puternice. Din pictura exterioară remarcăm "Scara virtuţilor", impresionantă prin intensitatea emoţională cu care sunt redate stările sufleteşti. Pictura murală de la Suceviţa considerată testamentul artei moldoveneşti (Paul Henrz), marchează sfârşitul epocii.

Bibliografie

Evdochimov Paul, Arta icoanei-o teologie a frumuseţii,Editura Meridiane, Bucureşti,1992.

Sfânta Mănăstire Putna 2003, Portret în istorie, Editura Muşatinii,2003,

Teodorescu Răzvan, Mănăstirea Bistriţa, Editura Meridiane, Bucureşti, 1966,

Curinschi Gheorghe, Monumentele de arhitectură din Iaşi, Editura Meridiane, Bucureşti,1967

Scanned with OKEN Scanner

RUSALIILE ŞI IELELE ÎN CREDINȚA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

Profesor Mihaela Băsu,

Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iaşi

Moto:
„Voi, ielelor, măiestrelor,
Duşmane oamenilor,
Stăpânele vântului,
Doamnele pământului..."
Vasile Alecsandri

Aşa cum spune Mircea Eliade, o parte dintre religiile populare precreştine au supravieţuit camuflate în sărbători creştine tradiționale, deoarece biserica nu a putut desființa definitiv multe dintre credințele tradiționale.

Aşa s-a întâmplat şi cu sărbătoarea Rusaliilor, care are la bază una dintre cele mai vechi şi mai respectate sărbători arhaice latine, Rosalia, sărbătoarea rozelor, floarea parfumată ce reprezenta primăvara şi caracterul trecător al vieții.

Rosalia se sărbătorea în data de 23 mai la romani, iar la daco-romani, şi mai apoi la români, s-a transformat într-un ciclu de nouă zile, denumite Rusalii, cu semnificații profunde în calendarul popular.

De Rusalii se dă de pomană pentru morții familiei şi în acelaşi timp se sărbătoreşte reînvierea naturii.

Rusaliile sau Ielele româneşti sunt asemănătoare cu alte personaje mitologice feminine europene, fapt ce atestă valențele interculturale ale multor popoare, în credința cărora natura este atotputernică şi neprevăzută.

Rusaliile, sau Ielele, sunt, în credința populară română, nişte fete sau femei tinere, frumoase, zâne ale pădurilor sau apelor, care sunt în acelaşi timp vesele, dănțuitoare, dar şi rele, seducătoare.

În alte variante Ielele pot fi bătrâne şi urâte, dar se cred frumoase şi tinere, iar cel ce le disprețuieşte este pedepsit şi îşi pierde mințile. În limbaj popular, cel îmbolnăvit de Iele este „luat de Rusalii" sau „luat de Şoimane". Odată „luat", existau două modalități de exorcizare: dansul ritualic Căluşarii sau descântecele şi vrăjile babelor satului, făcute cu apă neîncepută, luată într-un ulcior nou, la anume ceas al zilei, într-un anume loc.

În legendele populare româneşti originea lor este diferită.

În unele dintre acestea Ielele ar fi suflete de femei care au fost vrăjite şi nu-

Scanned with OKEN Scanner

şi mai găsesc liniştea, în alte versiuni ar fi fiicele lui Împăratului Rusalim, care îi urăsc pe creştini sau fete tinere care s-au înnecat.

Ielele pot locui oriunde în natură: în văzduh, în munţi, în păduri, în peşteri, pe stânci, pe malul apelor sau la răspântii de drumuri.

Legendele mai spun că Ielele sau Rusălcile (cum li se mai spune în popor), în a şaptea săptămână de la Sărbătoarea Paştelui, denumită şi Săptămâna Rusaliilor, se ridică din pământ şi ape, zboară (având sau nu aripi) şi colindă ţinuturile.

În unele variante se spune că băieţii sau bărbaţii tineri care le întâlneau îşi pierdeau minţile sau mureau; în altele că ielele atrag oamenii cu cântecele lor pentru a-i înneca.

Singura scăpare era, ca cei care navigau sau mergeau pe lângă ape, să poarte în sân frunze de pelin, care îi scăpa de vrăji şi punea ielele pe fugă. De asemenea, usturoiul, agăţat în casă, purtat la brâu sau pus noaptea sub pernă, era considerat o amuletă împotriva farmecelor Ielelor.

După un adevărat ritual al îmbăierii, în nopţile cu lună plină, Ielele execută adevărate dansuri magice la care muritorul de rând nu poate asista.

În mitologia română, Ielele, dezbrăcate sau cu văluri albe, despletite, cântă şi dansează în poieni rotunde, în jurul unui copac ale cărui frunze sunt arse ca de foc.

Se spune că şi în locul unde au dansat Ielele iarba este arsă, iar când creşte la loc este neagră şi ocolită de vite.

Hora Ielelor poate fi pusă în legătură cu dansurile din tradiţia Bacanalelor, sărbătoare romană dedicată zeului Bachus, zeul ocrotitor al viţei de vie.

Credinţa în această horă este foarte veche. Istoricul, scriitorul şi omul politic Cornelius Publius Tacitus (55-120 e. n.) în „Istoriile" sale aminteşte de soldaţi romani care „ar fi văzut o nimfă a unui izvor, după care au fost brusc cuprinşi de delir şi s-au năpustit cu săbiile scoase asupra centurionului".

Etimologia numelui de „Iele" a fost prilej de dispute şi controverse între cercetătorii etimologiei limbii române.

Lazăr Şăineanu considera că numele vine de la cuvântul cuman „yel" care înseamnă vânt, B.P. Haşdeu credea că este în legătură cu sanscritul „vel" (a se mişca), sau „vela" (moarte năpraznică, boală); alţii cred că vine de la pronumele personal „ele".

În tradiţia populară se crede că există nouă Iele, fiecare având caracteristici psihologice proprii care, ar fi determinat naşterea anumitor ritmuri şi forme muzicale folclorice.

Patru dintre acestea ar fi Doina, Hora, Avrămeasa şi Creştineasa.

Doina este o zeiţă melancolică a cântecului liric, ce locuieşte mai mult printre munţi şi văi şi are darul să înmoaie pietrele şi să mişte copacii din loc cu vocea ei dulce.

Hora este o zână a dansului magico-mitic al soarelui ce exprimă sentimentul de adorare al sfântului Soare, în toate condiţiile domestice,

Scanned with OKEN Scanner

comunitare şi istorice de viaţă.

Avrămeasa şi *Creştineasa* sunt două zâne cu însuşiri magico-medicale, numele acesta fiind dat şi unor plante medicinale. Sunt de asemenea şi zâne ale descântecului cântat.

B.P.Haşdeu, în scrierile sale, aminteşte nume ale Ielelor din poveştile populare româneşti,: Ana, Bugiana, Cosânzeana, Dumernica, Foiofia, Lacargia, Lemnica, Liodiana, Magdalina, Ogrişceana, Păscuța, Rudeana, Roşia, Rujalina, Ruxandra, Savatina, Simioana, Săndălina, Tiranda, Todosia, Trandafira, iar stăpâna lor ar fi Irodia, Irodiasa sau Doamna.

Fiind însă zâne rele, invocarea numelui lor nu se face decât în cadrul practicilor vrăjitoreşti. Cel mai frecvent folosite în descântece sunt numele de Margalina, Savatina, Rujalina.

Fiind considerate demonice, pentru îmbunarea lor se presupunea că trebuie folosite cuvinte frumoase, măgulitoare, cum ar fi; şoimanele, mândrele, măiestrele, zânişoarele, împărătesele văzduhului.

Abia la sfârşitul verii Ielele se retrag în ape, unde rămân până primăvara viitoare.

Bibliografie:

1. *Bernea Ernest, Sociologie şi etnografie românească, Editura Vremea, Bucureşti, 2009*

2. *Eliade Mircea, Aspecte ale mitului, Editura Univers, Bucureşti, 1984*

3. *Evseev Ivan, Dicționar de magie şi mitologie românească , Editura Amancond, Timişoara, 1997*

4. *Ghinoiu Ion, Mică enciclopedie de tradiții românești, Editura Agora, Bucureşti, 2008*

5. *Gorovei, Artur., Credinți şi superstiții ale poporului român, Editura Grai şi Suflet, Bucureşti, 1995*

6. *Neculau Irina, Ghidul sărbătorilor româneşti, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998*

7. *Niculăiță Voronca Elena, Datinile şi credințele poporului român, Editura Polirom, Iaşi, 1998*

Scanned with OKEN Scanner

THE NIGHT BEFORE SAINT NICHOLAS

Carmen Sîrbu

Teacher at "Nicolae Iorga" School, Iasi

Regardless of age, each of us eagerly waits for the night after 5th December. It is the night before Saint Nicholas that brings us smiles on our faces for the whole year. Whether we have been good or bad the fairy tale winter holidays and the sweet smell of oranges make us enjoy every minute we spend with our loved ones and every falling snowflake. That night we carefully polish our boots and we walk on our tiptoes waiting for the miracle to happen, as no one has ever seen Saint Nicholas. Today I will not uncover a mystery but share with you some of the things I found out about this mystical character.

Saint Nicholas or the idea of an old man that brings presents to children appeared in Scandinavia thousands of years before Christ. The Vikings had a god, Odin who travelled the world during winter riding an eight-legged horse, offering gifts to the good and punishing the bad. Although during Christianity most of these stories got lost, some remained in people's conscience through Saint Nicholas and Santa Claus.

Stories and legends about Saint Nicholas's good deeds appeared century after century. One of the most well-known legends is that of the three sisters, a poor nobleman's daughters who, because of his financial situation, could not get married. It is said that when the eldest daughter was old enough to get married, the cardinal called Nicholas left a sack of gold at the nobleman's door

Scanned with OKEN Scanner

during the night. The story repeated itself for the second daughter and when the third daughter was about to get married the nobleman decided to stay up and watch the door to see who had been so kind to his daughters. That night the nobleman saw the cardinal come and leave a sack of gold. It is said that Saint Nicholas climbed up the roof and let the sack go through the house chimney, in a stocking that had been hung to dry up and that is how the habit of hanging stockings at the chimney appeared. When the girls' father saw this, Nicholas asked him to keep the secret but of course he could not do it. Ever since then whoever found an unexpected present would thank Nicholas for it. The three sacks of gold given as present to the nobleman's daughters became the symbol of Saint Nicholas in the shape of three golden balls.

It is said that during the night of 5th to 6th December Saint Nicholas comes to the window and sees the well-behaved children who sleep and leaves gifts for them in their boots and other presents and at the same time he punishes the lazy children who do not behave themselves. There is an old tradition to give presents that day and this happens not only in Romania. Unlike Santa Claus, Saint Nicholas never shows his face.

Saint Nicholas in the world

In Romania, on the night before Saint Nicholas, good, well-behaved children get a bunch of nicely coloured rods in addition to sweets and toys and the naughtiest ones get a real rod that should remind them of the eventual punishment.

In the Republic of Ghana the old man bearing gifts comes from the jungle while in Hawaii he travels by boat. In the German district called Berchtesgaden, twelve young men wearing straws and masks representing animals dance behind Saint Nicholas ringing their bells. After stopping at each house to give presents, the young men get the hosts out of their houses pretending to beat them up, a kind of symbolic punishment for the eventual bad

Scanned with OKEN Scanner

deeds they have done.

In Denmark the legend says that the old man is helped by elves for whom the children leave plates full of milk to thank them.

The Italian children believe that their presents are brought by La Befana, who is thought to have refused to guide the magi to Bethleem when they asked for help; that is why he spends his time going from house to house trying to find baby Jesus.

The Polish think that the gifts come from the stars while the Hungarians say they are brought by angels. In Syria, gifts come with a young camel on 6th January.

Webography:

http://www.desprecopii.com/info.asp?id=554

http://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_de_Mira

http://www.mos-nicolae.exn.ro/

jokeshop.wordpress.com/tag/craciun/

Therefore, regardless of age, we all eagerly wait for Saint Nicholas.....

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul II

Scanned with OKEN Scanner

ARTĂ ŞI IDENTITATE ÎN SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ

Lector univ. dr. Horia Costin Chiriac
Universitatea Tehnica „Gheorghe Asachi" Iaşi
Catedra de Științe Socio-Umane

Dintre tipurile de discurs, cel artistic a fost considerat de mulți specialişti ca având un statut aparte în raport cu problema identității. Pe de o parte, modalitățile artistice de exprimare a sinelui sunt predilect indirecte. Artistul nu spune aproape niciodată în mod direct publicului cine este el. Nici pentru sine, nici pentru ceilalți. Chiar atunci când în artele plastice discursul este reflexiv prin tematică – cazul autoportretului, de exemplu – relația cu celălalt este mediată de obiectul artistic, inclusiv cel reprezentat de trăsăturile şi expresivitatea propriului chip. Pe de altă parte însă, tocmai lejeritatea cu care artistul uzează de simboluri, metafore, analogii etc. (atât în literatură cât şi în artele plastice) îi permite un grad extrem de mare de sinceritate față de celălalt şi chiar față de sine.

Mijloacele indirecte prin care îşi proiectează identitatea de sine către public îi permit artistului să se dezvăluie neagresiv celuilalt. Îl feresc de un soi de violență a asumării diferențelor ce-l circumscriu identitar. Drept urmare, în noianul de posibile interpretări ale discursului său, artistul regăseşte un spațiu în care poate fi el însuşi fără teama unei coliziuni cu celălalt, un spațiu al autenticei dezvăluiri de sine, care nu de puține ori se transformă în exercițiu de remodelare a realității. Poate tocmai de aceea un discurs artistic autentic nu poate fi decât un rafinat exercițiu de sinceritate, care prin complexitatea mijloacelor scapă oricărei cenzuri exterioare. Şi pentru că încă din perioada Antichității greco-romane poeții şi filosofii şi-au disputat întâietatea accesului la înțelepciune, vom spune că discursul artistic nu este mai puțin militant decât cel filosofic, dar cultivă un militantism de o formă aparte: se străduieşte să spună lucruri despre lume şi condiția umană pe un ton în care subiectivismul este marca sincerității autentice, rămânând în acelaşi timp relevant pentru celălalt.

De fapt, artistul te convinge într-o formă aparte: nu te obligă să-i adopți punctul de vedere, ci te face să-l iei în considerare ca pe martorul autentic al propriei sale subiectivități, ce stă mărturie frustă pentru propria sinceritate în discurs; dar, facând asta, nu te sileşte să abdici de la a fi tu însuți, diferit de el,

Scanned with OKEN Scanner

tocmai pentru că mijloacele simbolice indirecte de exprimare transformă alteritatea şi asumarea ei în condiţie necesară a comunicării dintre artist şi public. În lumea simbolisticii preferate de artist ţi se dă voie, chiar eşti invitat să rămâi tu însuţi ca privitor, tocmai pentru ca diferenţa dintre eul tău şi cel al artistului să facă interesant discursul acestuia - de martor al propriei sale viziuni asupra realului - pentru tine. Relevanţa pentru celălalt este construită pe subiectivităţi ce se întâlnesc într-un spaţiu al reperelor, constantelor arhetipale, aproape obiective, la fel ca în fenomenologia lui Husserl.

În altă ordine de idei, datorită revoluţiei tehnologice societatea contemporană se constituie într-unul dintre cele mai complexe obiecte de studiu pentru ştiinţele sociale, făcându-se numeroase încercări de circumscriere a trăsăturilor acesteia prin termeni ca network society (societate-reţea) , societate informaţională, societate a cunoaşterii etc. În ceea ce ne priveşte, vom prefera să ne raportăm în continuare la primii doi termeni, considerând că societatea cunoaşterii - adică acea societate în care accesul la cunoaşterea ştiinţifică şi aplicarea acesteia la majoritatea problemelor vieţii cotidiene au pătruns în toate straturile societăţii – este mai degrabă un deziderat decât o realitate a prezentului.

Digitizarea informaţiei reprezintă o trăsătură importantă a societăţii informaţionale. Nu orice informaţie se constituie în sursă de cunoaştere, dar accesul la informaţie facilitat de internet este mai puţin ierarhizat decât în trecut (sau ierarhizat după criterii specifice), ceea ce are un impact deosebit asupra formării unor noi mentalităţi caracterizate prin disponibilităţi specifice de receptare a anumitor informaţii drept surse de cunoaştere. Investirea cu încredere a unei informaţii se petrece astăzi din ce în ce mai mult la nivel inter-cultural şi nu intra-cultural.

Noile ierarhii valorice nu mai sunt configurate exclusiv în plan local. Un om informat astăzi este obişnuit să ia contact simultan cu mai multe puncte de vedere în raport cu o anumită informaţie, emise de surse diverse. Deşi identităţile culturale locale nu şi-au pierdut importanţa, ataşamentul faţă de ele este pe alocuri în scădere datorită pluralismului cultural prezent în spaţiul virtual.

Societatea informaţională este una de tip network, multi-strat, şi în cadrul ei primim diverse identităţi şi profiluri, ca într-o lume a oglinzilor pe care nu le vedem toate reflectându-se spre noi, ci şi spre ceilalţi. Imaginea noastră livrată celorlalţi nu ne aparţine exclusiv nouă, ci este uneori construită sau re-construită de alţii independent de noi. Crearea unei identităţi proprii în societatea informaţională depinde de noi, dar într-un mod din ce în ce mai puţin intenţional şi personal. Pekka Himanen ilustrează acest aspect atunci când vorbeşte despre crearea unui profil al consumatorului în lumea virtuală prin intermediul unor programe care îi supraveghează acestuia comportamentul,

Scanned with OKEN Scanner

contabilizând ponderea accesării anumitor site-uri de către acesta într-un anume interval de timp.

În tot acest noian de interferențe multiple exercițiul de sinceritate al artistului îl obligă pe acesta la o nouă situare în raport cu lumea, cu realitatea sau cu realitățile celuilalt, a căror re-construcție pe alocuri sinergică devine unul dintre obiectivele dialogului mediat de opera de artă.

Este firesc, aşadar, să ne punem problema identității, a continuității prin artă într-o lume dominată tot mai mult de structurile proprii societății informaționale. Revenind cu oarecare nostalgie la rândurile consacrate de George Popa clasicilor Grigorescu, Andreescu, Petraşcu, Tonitza şi Pallady, artişti a căror creație acesta a legat-o elegant de spiritul dominant în trei dintre cele mai mari creații ale literaturii noastre – Miorița, Meşterul Manole şi Luceafărul – şi pe care tot el l-a numit hiperionic, nu nu ne putem reține de la asumarea unei interogații de fond, cea privitoare la drumul ce se deschide în fața artiştilor plastici de astăzi. Mai exact, este vorba de parcurgerea unui spațiu identitar sau de mobilarea acestui spațiu cu elemente de legătură care să unească spiritul hiperionic al clasicilor noştri cu vocația europeană a culturii plastice româneşti de astăzi în contextul nevoii acute de a re-deveni noi înşine atât pentru ceilalți, cât mai ales pentru noi...

TRADIȚIE ŞI MODERNITATE ÎN ARTELE TEXTILE ROMÂNEŞTI

Conferențiar univ. dr. Haşegan Miruna – Mihaela

Universitatea de Arte „George Enescu", secția Arte Textile

Identitatea națională a unui popor a fost dată, printre altele, şi de prezența unor motive folclorice specifice cu un anume tip de stilizări şi cu o anume cromatică. Folclorul românesc, în speță elementele de cultură materială şi mai ales cele de artă decorativă, abundă în motive ornamentale încărcate de simbolistică tradițională, cum sunt pomul vieții, soarele, luna, pasărea, calea ocolită, călărețul etc. Aceste motive, în combinații de o infinită varietate cu alte elemente geometrice ori florale, într-o cromatică bogată, dar nu stridentă, se regăsesc pe costume populare şi pe scoarțele țărăneşti, tot aşa cum, în ipostaze volumetrice, se recunosc pe stâlpii porților sau pe uneltele şi ustensilele cioplite din lemn.

Preluarea şi interpretarea acestor ornamente tradiționale este o constantă a

atitudinii creatorilor din artele textile, încă de la începuturi. Astfel, broderia cultă românească, din secolul al XVIII-lea începe să includă ornamente vegetale de sorginte folclorică în decorarea unor piese de cult, cum sunt: mânecuţele, epitrahilul, bederniţa, poala de icoană, vălul liturgic. Printre motivele impuse de canonul bizantin de reprezentare apar brodate, cu stilizările binecunoscute de pe ii, toate florile câmpiilor, aşa cum le-au văzut cele ce le-au realizat, măicuţele de la mănăstiri sau jupânesele de la atelierele curţilor domneşti. De altfel, aceste tipuri de decoraţie se inserează de mult la cel mai înalt nivel: în imaginile votive, domniţele etalau, sub impozantele veşminte aulice, cămăşi brodate în cel mai autentic stil popular.

Totuşi, abia la finele secolului al XIX-lea, ca o reverberaţie a mişcărilor „Arts and Crafts" şi „Art Nouveau", ca urmare a mişcării generale de renaştere a folclorului, se înfiinţează în multe centre primele şcoli profesionale cu secţii de ţesătorie, printre ele notabilă fiind şcoala înfiinţată de Doamna Elena Cuza în 1864 pe dealul Cotrocenilor din Bucureşti.

În primii ani ai secolului al XX-lea, Şcoala de Arte frumoase din Bucureşti cuprindea ateliere de ţesut şi de broderie artistică dar şi atelierul de arte decorative, condus de pictoriţa muralistă Cecilia Cuţescu – Stork. Proiectele, deşi nu întotdeauna transpuse, au contribuit la cultivarea gustului artistic şi la închegarea unei noi viziuni asupra tapiseriei.

În 1927, Aurelia Gheaţă expune şi ea primele tapiserii realizate pe război vertical (‚haute – lisse) în culori vegetale, în cadrul Studioului de Arte Decorative condus de pictorul M. H. Maxy. Artista şi-a ţesut singură lucrările, îmbinând creativ pictura murală medievală românească şi folclorul (Culegătoarele de zmeură).

După anii `50, prin înfiinţarea unor şcoli de arte textile în cadrul institutelor de arte plastice şi decorative din Bucureşti şi Cluj, se constata un reviriment deosebit al tapiseriei româneşti. Maria Ciupe, la Cluj, şi Mac Constantinescu, la Bucureşti, au îndrumat numeroase generaţii de studenţi, dintre care s-au selectat artişti de valoare: Ileana Balotă, Graţiela Stoichiţă, Lucreţia Pacea, Teodora Moisescu – Stendl, Elena Hascke – Marinescu, Eva Suto – Şerban, Zizi Frenţiu, Şerbana Dragoescu, Ana Tamaş ş.a. care au continuat pregnant şcoala de tapiserie din România, pe linia unei interpretări moderne a surselor tradiţionale şi folclorice. „Marile pilde ale vechii picturi murale au transmis tapiseriei moderne, înainte de toate, structura mural – decorativă. Dar tot din mirificul repertoriu al creaţiei populare provin şi stilizarea, relaţiile şi echilibrul formelor şi culorilor, tehnica vopsirii în culori vegetale, expresivitatea utilizării materialelor, atmosfera de basm", observa istoricul şi criticul de artă Paul Constantin (P.Constantin, Arta 1900 în România, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1982, p. 150)

Perioada anilor `60 - `85 a

Scanned with OKEN Scanner

fost caracterizată prin prezența marilor comenzi sociale, proiecte de tapiserie comandate unor pictori ce realizau cartonul, transpunerea fiind încredințată unor ateliere de țesut profesionale, patronate de către Uniunea Artiştilor Plastici sau ale Fondului Plastic. Astfel de preocupări a avut pictorul Ion Nicodim, cu proiectele sale monumentale Cântarea omului (lucrare aflată la sediul O.N.U. din New York) sau „Omul şi Cosmosul". În aceeaşi direcție au lucrat şi Simona Chintilă, Pavel Codiță, Virgil Almăşanu, Geta Brătescu şi Şerban Gabrea.

Tapiseriile monumentale erau comandate de instituțiile de stat, ca muzeele (de artă, istorie, literatură), teatrele, instituțiile de învățământ superior sau ministerele. Lumea tapiseriei europene era patronată de marile expoziții de la Lausanne şi Milano, deschise tuturor experimentelor; pe plan național, Qvadrienala de artă decorativă şi Trienala de tapiserie patronau evoluția acestui gen de artă. Din punct de vedere conceptual, tapiseria românească între anii 1960 – 1985 era structurată pe câteva direcții de bază, cum ar fi: tradiția folclorică, tematica majoră, tratată în genul lui Jean Lurcat (Ion Nicodim, Virgil Almăşanu); direcții moderne (Şerban Gabrea), decorativism abstract sau alegoric (Adriana Nicodim, Mariana Oloier).

Este evidentă, în artele textile, existența unui „compromis constructiv" între europenism şi autohtonism, ca opoziție lucidă, care nu cade nici în extrema (auto) denigrării, nici în cea a (auto) măgulirii, apreciind just valorile estetice, fără o submisivitate în fața valorilor vestice şi fără o denigrare a lor.

Sinteza dintre modernitatea demersului plastic şi savoarea tehnicii tradiționale depăşeşte cu brio falsele obstacole din falsa competiție dintre tradiție şi inovație. Privind retrospectiv, cele mai expresive realizări rămân cele în care imaginația tapisierului are mai multă libertate față de subiectul propus, cu posibilități de interpretare şi de asimilare a filonului folcloric.

Astfel, într-o analiză mai detaliată, se poate constata cum anii `70 au adus o înnoire generală a limbajului plastic ce s-a manifestat şi în tapiserie prin abordarea tridimensionalului şi a monumentalității, cu o tratare mai exuberantă a expresivității suprafețelor. Printre cele mai reprezentative personalități ale tapiseriei spațializate din România se numără şi Ana Lupaş. Lucrările sale inspirate din folclorul transilvănean sunt de mare diversitate: artă de ambient (Covorul Zburător), artă spectacol (Mijloc de orientare în univers), obiecte textile (Rai). Creația sa îndrăzneață a inaugurat o nouă generație de artişti tapisieri deschişi şi experimentelor de tot felul, de la conceperea pe calculator a cartoanelor (proiecte inițiale) până la transgresarea genurilor artistice în cadrul instalațiilor sau performing-ului textil.

După 1985 şi după 1990, mai

Scanned with OKEN Scanner

ales, se remarcă un moment de reevaluare a tapiseriei în contextul artelor decorative, în general, şi în contextul cotidian, în special. În absenţa comenzilor sociale, pe fondul răsturnărilor politice şi a crizei economice, artele textile revin la dimensiunea umanului, părăsesc temele majore în favoarea unor subiecte mai tradiţionale, încearcă o apropiere de cotidian. Prelucrarea modernă a folclorului stă la baza inspiraţiei a mai multor creatori: Lena Constante, cu colaje din scoarţe populare, Veronica Costea – Cordali, cu interpretări ale cergilor, Hermina Csata cu broderie şi colaj din piele, amintind de decorarea cojoacelor, Zoe Vida – Porumb cu viziuni volumetrice din sfoară de cânepă, inspirate din arhitectura populară şi sărbătorile recoltei.

Un rol aparte îl deţine însă Cella Neamţu, care îşi realizează lucrările într-o combinaţie de haute – lisse şi broderie în punctul de Putna, interpretare modernă a broderiei culte, rezultatul fiind de un mare rafinament cromatic şi tehnic, în concordanţă cu tematica simbolic – alegorică (ciclul Ferestre). Universul creaţilor sale, dominate de degradeuri calde, în care motivul central îl constituie deschiderea albastră a ferestrelor, este populat cu stilizări ale tradiţionalelor păsări măiestre ori cu ornamente vegetale, culese din grădina folclorului românesc.

La nivelul expresiei plastice versalitatea artiştilor atinge cote maxime, prin apelul la mijloacele postmoderne de transgresare a genurilor. Aşa se face că materialele intră în dialog, broderia vizează grafica, obiectul ţesut vizează sculptura, colajul aminteşte de mozaic, etc. Preţiozitatea textilelor medievale, elemente din broderia cultă, aspecte folclorice sau experimentale cu noi materiale (răşini sintetice, fire şi fibre artificiale, silicon, tratamente cu coloranţi de ultimă oră) denotă încă o dată posibilităţile nelimitate şi capacitatea de expresie plastică a textilelor contemporane.

Această diversitate face ca şi manifestările artistice cu specific textil să fie mult mai ramificate pe subgenuri; astfel, la nivel naţional, se organizau, până în 2003, trienale de broderie (Cluj – Napoca), bienale de miniaturi textile (Bucureşti), trienale de tapiserie cu valenţe monumentale (Bucureşti – 2007), Trienala de Arte textile „Texpoart" – Iaşi 2008.

Ritmul trepidant al vieţii cotidiene, criza de spaţiu, criza financiară, au avut ca rezultat o tendinţă spre miniaturizare, în toate genurile artistice (sculptură mică, ceramică etc.). La fel, textilele, având o adaptabilitate specifică, au descoperit genul nou al miniaturilor, mici bibelouri abstracte sau mini – tapiserii, din materiale, tehnici şi asocieri imprevizibile, dar care aduc o picătură de noblеţe în ambianţa modernă. Fără false arhaisme, prin sublimarea tradiţiei, artele textile româneşti conţin o exemplificare remarcabilă a continuităţii.

Inspiraţia din tradiţia populară va rămâne, aşadar, mereu de actualitate, atât prin modalitatea de

Scanned with OKEN Scanner

transpunere cât, mai ales, prin formele plastice inepuizabile pe care le oferă cu generozitate. Dincolo de modernitatea unor abordări, transpare sensibilitatea, fiorul comunicării cu universul, specific folclorului. Iar artele textile, cu tematica și expresivitatea tehnică practic infinite, vor ști să ne surprindă întotdeauna, pentru că secretul lor constă tocmai în consonanța cu sufletul omenesc, în identificarea cu tot ce are ființa umană mai pur, mai jucăuș, mai inventiv, mai generos și benefic.

Bibliografie

Constantin, Paul, Arta 1900 în România, Ed. Meridiane, București, 1972

Idem, Mică enciclopedie de arhitectură, arte decorative și arte aplicate moderne, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977

Coșoveanu, Dorana, Catalogul Trienalei de Tapiserie, București, 1997

Hașegan, Miruna, Scurtă istorie a tapiseriei. Implicații estetice ale textilelor contemporane, Ed. ARTES, Iași, 2005

Muzicescu, Ana – Maria, Broderia veche românească, Ed. Meridiane, București, 1985

** * * Dicționar de Artă, vol. I – II, Ed. Meridiane, București, 1995 și 1998*

Dialog textil, revistă, colecția 1998 - 2009

SIMBOL ANCESTRAL – ARBORELE

Conferențiar univ. dr Bîrzu Zamfira,

Universitatea de Arte George Enescu Iași

Întregul univers este un simbol care se cere descifrat și înțeles. Dacă luăm în considerare perspectiva teologică, întreaga creație este practic un simbol, o icoană a măreției divine. Toată cunoașterea lumii se află ascunsă în simboluri, care sunt în centrul atenției, sunt inima vieții imaginative. Fiecare dintre noi, cu sau fără știrea lui, se folosește permanent de simboluri. Orice cultură poate fi considerată ca un ansamblu de sisteme simbolice. Eliade spunea că simbolul considerat drept categorie transcendentă a înălțimii, a supra-terestrului, a infinitului se revelează omului în totalitatea sa, căci vorbește nu numai inteligenței, ci și sufletului. Omul se descoperă prin simbol, devine conștient de poziția sa în Univers. Categorie a înălțimii, simbolul este în același timp

şi una din categoriile invizibilului. Descifrarea simbolurilor ne va duce, după cum spune Klée , spre de-a pururi nepătrunsele adâncimi ale sufletului primordial căci simbolul anexează imagini vizibile, acea parte de invizibil. Simbolul depăşeşte dimensiunile raţiunii pure. Fiecare simbol este un microcosmos, o lume totală, şi are mai multe înţelesuri.

Pomul vieţii este o caracteristică culturală a tuturor popoarelor vechi, originile sale pierzându-se în vreme. Practic, toate popoarele din spaţiul indo-european aveau conştiinţa unei axis mundi, unei structurări a realităţii spirituale.

Este un simbol solar, unul dintre cele mai răspândite simboluri. Mircea Eliade , aminteşte şapte interpretări ale arborelui ce se regăsesc toate în jurul ideii de Cosmos Viu în veşnică regenerare. Simbol al vieţii în continuă evoluţie în ascensiune spre cer, el evocă întreg simbolismul verticalităţii. Este simbol pentru caracterul ciclic al evoluţiei cosmice – moarte şi regenerare, aici se încadrează arborii cărora în fiecare an le cad şi le cresc din nou frunzele.

Arborele înlesneşte comunicarea între cele trei niveluri ale Cosmosului:

– cel subteran – prin rădăcinile înfipte în pământ;

– la suprafaţa pământului prin trunchiul (tulpina arborelui);

– iar înaltul îl reprezintă ramurile atrase de lumina cerului .

Arborele adună laolaltă toate elementele: apa care circulă cu seva lui, pământul care i se încorporează printre rădăcini, frunzele care se nutresc cu aer. Arborele uneşte pământul cu cerul, având un caracter de centru, ceea ce face ca Arborele lumii să fie sinonim cu axa lumii , reazem al Universului, sprijin a tot pământul locuit, împletitură cosmică. Atinge cerul cu creştetul, întăreşte pământul cu picioarele şi la mijloc îmbrăţişează văzduhul întreg cu nemăsuratele mâini.

Fiind un simbol axial, arborele reprezintă drumul ascensional pe care-l străbat cei ce trec din lumea vizibilă în lumea invizibilului; această idee este evocată şi în scara lui Iacov. De asemenea, aceeaşi simbolism îl are şi stâlpul şamanic, conceput ca drum al duhurilor . Colibele indienilor în jurul cărora are loc dansul soarelui au aceeaşi semnificaţie . Arborele este reprezentat ca stâlpul central pe care se sprijină templul sau casa în tradiţia indo-creştină. Este coloana vertebrală ce susţine corpul omenesc – templu al sufletului.

Arborele cosmic este adesea reprezentat ca drumul pe care zeii, spiritele şi sufletele se deplasează între cer şi pământ. Acest drum se numeşte Arborele lumii. În China copacul Qianmon ce se înalţă din centru lumii – la picioarele lui nu se află nici umbră, nici ecou; iar cele nouă ramuri şi cele nouă rădăcini ale sale ajung la cele nouă ceruri şi la cele nouă izvoare, sălaş al morţilor.

El este drumul pe care urcă şi coboară suveranii, mijlocitorii între cer şi pământ, dar şi substituţi ai soarelui. Pentru musulmani arborele ce-şi ia hrana şi apa din pământ

Scanned with OKEN Scanner

ajunge dincolo de al şaptelea cer şi simbolizează etapa de beatitudine în care misticul, depăşind dualitatea aparenţelor, ajunge la realitatea supremă în care fiinţa coincide cu Dumnezeu.Unele tradiţii vorbesc de mai mulţi arbori ai lumii. Unul aflat în Ceruri, al doilea pe pământ iar al treilea în împărăţia morţilor. Mircea Eliade spune că arborele este încărcat cu forţe sacre deoarece este vertical, creşte, îşi pierde şi îşi recapătă frunzele, el moare şi renaşte de nenumărate ori. Arborele apare şi în gândirea budistă. Buddha a primit iluminarea sub un arbore devenit Arborele lumii, Pomul vieţii. Legată de simbolul arborele este şi Crucea. Astfel, ea este înălţată în munte, arhetip al centrului lumii. În această poziţie ea este o imagine a arborelui cosmic sau a lumii. În iconografia creştină apare frecvent imaginea Crucii cu frunze sau a Arborelui-cruce . Însuşi Hristos devine, prin metonimie, arbore al lumii, axă a lumii, scară. Atât în Orient, cât şi-n Occident, arborele vieţii apare deseori răsturnat. Această răsturnare îşi are originea într-o concepţie despre rolul soarelui şi a luminii în creşterea fiinţelor. Acestea îşi atrag viaţa de sus şi caută să o facă să pătrundă în jos. Viaţa vine din cer şi pătrunde în pământ. Dante vorbeşte despre un copac care se hrăneşte prin vârf . În simbolismul hindus rădăcinile apar ca principiu al manifestării, iar ramurile ca dezvoltare a acesteia.

Rene Guénon spune că copacul depăşeşte graniţa manifestării şi pătrunde în sfera reflectării în care introduce inspiraţia.

În ezoterismul ebraic pomul vieţii se întinde de sus în jos, iar soarele îl luminează în întregime . Pomul fericirii îşi înfinge rădăcinile în ultimul cer şi-şi întinde crengile pe deasupra şi dedesubtul pământului. Aceleaşi tradiţii apar şi în folclorul islandez şi finlandez . În Upanişade, Universul este un copac răsturnat, ce-şi implântă rădăcinile adânc în cer şi-şi întinde crengile pe tot pământul. După Eliade această răsturnare poate fi o imagine solară. Gilbert Durand spune că există semnul coexistenţei în arhetipul arborelui. Arborele vieţii poate fi asociat şi cu Pomul cunoaşterii binelui şi răului acesta fiind în paradisul terestru şi asociat cu căderea lui Adam. Pomul Vieţii este asociat cu izbăvirea lui Adam prin răstignirea lui Iisus (din Vechiul Testament).

André Virel introduce ideea de evoluţie biologică şi face din Pomul Vieţii un simbol al fertilităţii. De exemplu, în unele triburi nomade iraniene femeile tinere îşi împodobesc trupul cu un arbore tatuat, ale cărui rădăcini pornesc de la sex, iar frunzişul se răsfiră pe sâni. De la Mediterană până în India întâlnim copaci izolaţi mari lângă un izvor plini cu batiste roşii puse de femeile care nu pot avea copii – pentru înduplecarea soartei.

În mitologia dravidiană copacii sunt căsătoriţi între ei. În India un cuplu sădeşte doi puieţi sacri, unul mascul şi unul femel, şi împletesc tulpinile mlădioase ale celor doi copaci şi apoi aceştia vor fi protejaţi. Iar între rădăcinile lor se aşează o

Scanned with OKEN Scanner

piatră îndelungat spălată de apa râului şi pe care este săpată imaginea unui cuplu de şerpi încolăciţi. Asocierea simbolurilor apă-piatră-şarpe-copac în acest ritual de fecundare este deosebit de semnificativ . Arborele izvor de viaţă presupune că izvorul vieţii se află în acest mediu vegetal. Principiul vieţii şi al focului stă ascuns în anumiţi copaci de unde poate fi extras prin frecare. Toate credinţele ne arată că din punct de vedere ritual simbolismul arborelui este ambivalent. Pomul Vieţii este la origine o imagine a androginismului iniţial. Ambivalenţa simbolismului arborelui, totodată falus şi matrice, se manifestă şi mai clar în copacul dublu. Prezenţa în legendele popoarelor a taţilor-arbori şi a mamelor-arbori conduce la arborele străbun a cărui imagine, desprinsă din contextul mistic, sugerează arborele genealogic Referatul biblic al genealogiei lui Iisus a sugerat motivul arborelui lui Iesei prezent în atâtea opere de artă şi comentarii mistice. Arborele lui Iesei simbolizează şirul generaţiilor a căror istorie ne-o rezumă Biblia şi care va culmina cu venirea Fecioarei şi a lui Hristos. El sugerează în ultimă instanţă continuitatea rasei umane şi unitatea acesteia rezultată din descendenţa din aceiaşi strămoşi. A fost folosit de miniaturişti şi sticlari în secolul al XIII-lea. Arborele creşte din buricul, gura sau coasta lui Iesei. Frescele exterioare, ce se află de obicei pe peretele de sud de la mănăstiri, prezintă două registre legate de acest motiv:

– arborele morţii (cu frunzele lui îşi acoperă Adam goliciunea),

– crucea – instrument de supliciu şi de izbăvire reuneşte moartea şi viaţa (prin moarte spre viaţă).

Arborele este scara care permite omului să iasă din prezentul său terestru şi să pătrundă în celelalte momente ale destinului. Cu rădăcinile în lumea subterană, cu trunchiul la nivelul vieţii pământene şi cu ramurile crescând spre ceruri, arborele este sediul miracolului vieţii.

În pictura murală exterioară din nordul Moldovei, Arborele lui Ieseu ajunge o temă des

folosită, iar amploarea dată de pictorii din Moldova acestei teme este unică în lume.

Zamfira Bîrzu – Pomul Cunoaşterii, tehnică mixtă/panză, 200/120 cm

Scanned with OKEN Scanner

SURSE DE INSPIRAȚIE:
MOTIVELE ARHETIPALE

Lector univ. dr. Benescu Gabriela,
Universitatea de Arte „G. Enescu"-Iași

Imaginația umană este nelimitată şi de aceea mereu vor apărea noi interpretări şi soluții în găsirea unor noi forme de exprimare. Artistul plastic a căutat mereu în jurul său surse de inspirație şi noi provocări spre a studia, observa, transforma şi crea.

Evoluția reprezentărilor, cu încărcăturile simbolice aferente, oferă o reflecție tematică semnificativă constituind totodată o experiență estetică complexă. Omul, dintotdeauna, şi-a organizat mediul de existență ca un microcosmos în care formele, semnele, simbolurile reprezintă codificarea propriei experiențe exprimate printr-un limbaj propriu. Formele de exprimare devin în timp modele reluate din necesitatea umană de a reconstitui şi reconstrui. Arhetipul reprezintă filonul care a influențat generos creația artistică din cele mai îndepărtate timpuri şi până în perioada actuală. Având în vedere faptul că arhetipul reprezintă „...o categorie mixtă şi deconcertantă care se situează la jumătatea drumului între concret şi abstract, între real şi ideal, între sensibil şi inteligibil", el oferă operei de artă un puternic suport. În acest sens se poate vorbi de formarea unor structuri arhetipale ale operei de artă generatoare de noi forme care pot avea la rândul lor valoare arhetipală. Orice restructurare produce la rândul său un alt sistem imagistic, cuprinzând şirul evenimentelor în continuă succesiune şi derulare impunând actualizarea formelor artistice. „A fi om înseamnă să cauți semnificația, valoarea, să o inventezi, să o proiectezi, să o reinventezi". Această evaziune, în timp a înregistrat o dinamică a evoluției formei diferită de la un artist la altul, de la un curent la altul, de la o cultură la alta, de la o regiune la alta. Aşa cum preciza şi Mircea Eliade, arhetipul reprezintă expresia forței infinitului, raportarea omului la timp şi spațiu. Şi în creația populară arhetipul a avut un rol important. Omul primitiv şi-a concretizat reprezentările raportându-se la lumea exterioară urmărind inițial necesitățile imediate. Preocuparea față de agricultura incipientă a legat omul de vatra fixă. Sedentarismul i-a deschis perspectiva cunoaşterii ciclurilor vegetației, iar ciclurile agrare l-au orientat spre observarea mersului astrelor. Apoi a recurs la interpretarea lor. Astfel apar primele forme ale conceptualizării artistice a

Scanned with OKEN Scanner

realității. Semnele sacre au legat cerul cu pământul prin spiritul înfiripat din împletirea celor două entități. În timp, orice element important în cadrul unei comunități, s-a sedimentat şi s-a transformat în arhetip păstrând doar structura elementului semnificativ, de bază.

Omul dintotdeauna a fost preocupat de cunoaştere şi autocunoaştere, de o profundă „... meditație asupra tainelor naturii, asupra sensului a tot ce ne înconjoară, a universului, a locului rezervat omului în el. Această lume care stârneşte în artist emoții, amintiri şi secrete neexplorate, coliziuni de imagini după reguli mai mult sau mai puțin arbitrare, oferă mereu concluzii care circumscriu pentru fiecare din noi o noțiune sau un sentiment special al spațiului şi timpului".

Dacă pentru Aristotel arhetipurile sunt cauzele formale ale materiei, pentru Kant sunt prezențe obiective care ne organizează cunoaşterea intelectuală şi percepția senzorială. Mircea Eliade atribuie arhetipului principiul regenerării şi conservării spiritului considerând că înglobează mostre ale gândirii umane, ale valorilor spirituale.

Sigmund Freud şi Carl Jung au conturat înțelegerea asupra felul în care răspund minții noastre la imagistica simbolurilor. Dacă Freud a fost cel care a aprofundat conceptul analizei viselor ca instrument în interpretarea mesajelor date de inconştient, Jung, prin identificarea simbolurilor arhetipale esențiale în inconştientul colectiv, a stabilit un progres major în înțelegerea psihicului uman constituit pe trei nivele. Primul nivel este egoul sau conştientul, apoi inconştientul personal care conține aspirațiile, amintirile şi visele noastre şi nu în cele din urmă „...inconştientul colectiv, care depozitează amintirile noastre rasiale înăscute, adesea sub formă de arhetipuri. Arhetipurile simbolice reprezintă experiențele împărtăşite, comune nouă tuturor şi include mama dătătoare şi născătoare de viață, tatăl puternic şi autoritar; anima şi animus acele părți ale personalității noastre care reprezintă feminitatea şi iraționalitatea, respectiv masculinitatea şi raționalitatea iar umbra –natura, firea noastră de bază, animalică."

Conceptul de bază al psihologiei lui Carl Gustav Jung îl constitue inconştientul colectiv alcătuit din arhetipuri. S-a demonstrat în timp că orice element important pentru majoritatea membrilor unei comunități, societăți, se va sedimenta transformându-se în arhetip. Acesta nu se va identifica cu elementul semnificativ care l-a generat ci va conține doar structura lui.

Omul a fost şi este mereu preocupat de cunoaşterea sinelui, de modul în care ne vedem pe noi înşine cu scopul conştientizării potențialului individual pentru a putea fi optim valorificat şi totodată pentru stabilirea unui echilibru psihologic. În psihicul uman există două accepțiuni ale arhetipului: una legată de latura conştientă cealaltă aparținând laturii inconştiente. C. G. Yung consideră că eul sau sinele se află în poziție

Scanned with OKEN Scanner

centrală în conștiință și reprezintă arhetipul unității, al unificării. Un alt arhetip din conștiința umană, după părerea aceluiași autor, este umbra, acea parte a inconștientului personal pe care o respingem, generând mereu un conflict valoric cu conștientul. Aflat în structurile profunde ale subconștientului, arhetipul Animus și Anima face referire la partea masculină, inconștientă prezentă în psihicul feminin și respectiv partea feminină, deasemenea inconștientă prezentă în psihicul masculin. Mama pentru fiecare dintre noi are o semnificație aparte dar mama ca arhetip nu va reprezenta o imagine anume, reală, ea va fi compusă din elementele esențiale, generale. Altfel spus, arhetipul mamă este o formă a logosului golită de substanța ce definește caracterul particular, individual.

Cele mai simple forme, apparent banale, au un conținut simbolic incontestabil. Fiecare formă păstrează ceva din simțămintele ce ni le inspiră obiectele în care o găsim reprezentată în viața de zi cu zi. Expresivitatea unui element pictat, spre exemplu, rezultă dacă nu din forma sa sau asemănarea ei cu anumite obiecte uzuale, atunci din faptul că el este compendiul unei serii de traiectorii, de mișcări, de ipostaze parcurse, observate de noi, rod al unor experiențe cotidiene desfășurate într-un anumit context. O astfel de situație se raportează la dimensiunile specifice unui mediu socio-geografic și plasează în istoria culturii și civilizațiilor, simboluri cu valori emoționale și de sensibilizare.

Simbolurile pe care le putem identifica pot fi puse în relație cu forme arhetipale, printr-un proces pe care G. Durand îl numește omologie, procedeu ce deschide posibilitatea de a compara structuri și configurații simbolice sau mituri care provin din culturi diferite sau care nu sunt contemporane.

În simbol legătura dintre fenomen și ceea ce se află dincolo de el devine tematică și vor trebui surprinse tocmai elementele care se sustrag fenomenalizării. Cum spunea Rene Passeron, simbolul este un semnificant care păstrează doar anumite elemente din forma semnificată.

Cultura populară a conservat prin meșteșugurile sale, un bogat desfășurător de arhetipuri. Ceramica, diferitele tipuri de țesături, forma și ornamentele obiectelor uzuale, datinile și obiceiurile constitue repere referențiale ale culturii populare de care dispunem când vorbim de trecut, fiind purtătoarele tradiției și importante forme de manifestare. Selectarea arhetipurilor în arta populară se orientează spre formele de inspirație vegetelă, animală, umane dar și spre raportul profund cu divinitatea. Arhetipurile semnelor sacre au penetrat radial în timp sub impulsul diferitelor convingeri.

Artistul popular a observat, studiat formele naturii, cărora mai apoi le-a înlăturat detaliile, le-a simplificat aspectul și le-a păstrat esența cu ajutorul procedeelor de compunere decorativă. Mai mult decât atât obiectul poate urmări o

Scanned with OKEN Scanner

utilizare ce vizează transcendența chiar dacă are în prealabil un caracter mimetic. Sub influențe magice sau religioase au fost confecționate obiecte a căror semnificație rezidă în faptul că sunt mijlocitorii între forțele considerate a fi transcendente și oamenii care cred în ele. Din momentul încetării acestei credințe , ele își pierd sensul și figurează ca ceea ce sunt în plan obiectiv: o bucată de piatră, de lut, de lemn etc. Rămânerea în vigoare autonomă a formelor și ornamentelor care și-au dobândit un conținut abstract, datorită esenței lor geometrice, combinatorismului lor geometric, păstrează pe această bază o autonomie față de transcedență păstrând în schimb, puterea pur estetică.

Motivele arhetipale, cultura populară, misterul nu de puține ori ajung să fie surse de inspirație și de studiu pentru artiștii plastici. Întreaga creație a lui Brâncuși, dominată de o impresionantă armonie, de ritm și echilibru își are rădăcinile în arta populară românească. Scoarțele, porțile sculptate etc. au orientat demersul artistic al sculptorului în definirea caracteristicilor esențiale. În ciuda unui schematism riguros geometrizat rămâne perceptibil simțul poetic, sensibil, atracția misterului, setea de infinit. Simplitatea și claritatea absolută a formelor conțin „...o înaltă, demnă și nobilă spiritualitate. Pătrunsă de un profund simbolism, materia se purifică în ea, până la imponderabil, devine impecabil curată, plină de strălucire și ritm, volumul concret se diluează în spațiu".5 Aspirația spre infinit, atracția misterului începutului și sfârșitului ființei, echilibrul și puritatea formelor sunt caracteristici esențiale ale artei lui Brâncuși, evidente în lucrări cum ar fi: Începutul lumii, Coloana infinitului, Pasăre Măiastră, Sărutul, Muza adormită și multe altele.

Ion Țuculescu a dovedit un interes deosebit pentru dezvoltarea unei concepții și a unei viziuni mitologice a vieții și a lumii. În creația sa, o perioadă de timp a predominat motivul mitic al totemului. Inspirată din folclorul arhaic, în creația lui se întrevăd simboluri metafizice și mitice -totem solar, coloană, troiță, arborele vieții, arborele cosmic, păsări măiestre, interioare țărănești. Ochii sumt prezenți ca o obsesie, multiplicați, suprapuși, pivind pretutindeni reprezintă cunoașterea, viața.

Paula Ribariu propune un discurs complex, deosebit de rafinat plasat în lumea arhetipurilor. Folosind semne simbolice, teritoriul specific de explorare se întinde între instalații arhitecturale și elemente antropomorfe. Repertoriul iconografic al multor artiști plastici își trage seva din arhetipurile tradiției și mitologiei populare. Ion Grigorescu , Constantin Flondor, Florin Mitroi, Liviu Suhar, Valeriu Gonceariuc, Dimitrie Gavrilean, Ion Gânju, Ștefan Câlția, Sorin Ilfoveanu fac parte dintr-o scurtă enumerare a artiștilor ce ne amintesc prin opera lor de spiritualitatea bogată a poporului român. Evocând obiceiuri,

Scanned with OKEN Scanner

datini, ritualuri din vechi substraturi ale istoriei noastre, asimilând şi transfigurând într-o viziune proprie stilistica artei populare, motive şi simboluri folclorice, ridicând tulburătoare întrebări cu privire la rosturile existenței, creația artistică se dezvăluie în timp, în autentice şi semnificative expresii. Creația plastică contemporană contribuie prin explorarea teritoriului specific al acestei zone de investigare, la autoreînoirea constantă a artei prin noi conținuturi estetice.

Bibliografie

Dittmann, Lorenz –„Stil, simbol, structură", Ed. Meridiane, Bucureşti, 1988 (pag. 121-156)

Passeron, Rene –„Opera picturală", Ed. Meridiane, Bucureşti, 1982 (pag. 242-264)

Durand, Gilbert –„Arte şi arhetipuri", Ed. Meridiane, Bucureşti, 2003

Dâncu, Vasile Sebastian – „Comunicarea simbolică", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2003

Boncompagni, Solas –„Lumea simbolurilor", Ed. Humanitas, Bucureşti, 2004

Lukacs, Georg - „Estetica", vol. II, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1974 (p.638-681)

Eliade, Mircea - "Tratat de istorie a religiilor", Ed. Humanitas, Bucureşti, 1992

Eliade, Mircea - „Încercarea labirintului", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1990

Dunăre, Nicolae - „Ornamentică tradițională comparată", Ed. Meridiane, Bucureşti, 1979

Vasilescu, Virgil - „Sinboluri patrimoniale", Ed. Nova, Bucureşti, 1997

„Interferențe", Ed. Artes, Iaşi, 2006

Ailincăi, Cornel - „Introducere în gramatica limbajului vizual", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1982

Ailincăi, Cornel - „Opera fereastră", Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991

Gasset, Jose Ortega - „Dezumanizarea artei", Ed. Humanitas, Bucureşti, 2000

Meyer, Franz Sales - „Ornamentica", Ed. Meridiane, Bucureşti, 1988

Vulcănescu, Romulus - „Mitologie românească", Ed. Academiei R.S.R., Bucureşti, 1987

Prut, Constantin - „Calea rătăcită. O privire asupra artei populare româneşti, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1991

Ursătescu, George - "Brâncuşi şi arta secolului", Ed. Meridiane, Bucureşti, 1985

Gibson, Clare - „Semne şi simboluri", Ed. Aquila 93, Oradea, 1998

„Sincretismul artelor plastice", Ed. ARTES, Iaşi, 2007, pag. 224

Wunenburger, Jean-Jacques - "Filozofia imaginilor", Ed. Polirom, Bucureşti, 2004

Scanned with OKEN Scanner

CARACTERISTICI ALE URBANISMULUI ANTIC CRETAN

Lector univ. drd. Olaru Ioana-Iulia,
Univ. de Arte „G. Enescu", Iaşi

Chiar şi după descifrarea hieroglifelor cretane şi a scrierilor Liniar A şi Liniar B, lumea creto-miceniană rămâne învăluită în mister: texte care să poată ajuta cu adevărat la dezlegarea enigmei civilizaţiei mature a Cretei (şi a Micenelor) nu există. Există doar liste sau informaţii scurte administrative ori economice. Aşadar, principalele izvoare sunt oferite de monumentele arheologice ale unei insule aparte, prin mărimea ei – Creta este cea mai mare insulă din Mediterana – şi printr-o aşezare deosebită, la intersecţia drumurilor comerciale dintre trei continente, fapt propice dezvoltării uneia dintre cele mai vechi civilizaţii din lume.

După un Neolitic ce coboară până în mileniul al VII-lea î.Hr., în Creta Epoca metalelor începe mai devreme decât în Grecia continentală. La începutul mileniului al II-lea î.Hr. au fost construite pe insulă palate a căror concepţie impune imaginea unei puteri maritime în plină dezvoltare1. Aşa cum afirmă Pierre Leveque, regele din Cnossos unifică întreaga regiune, întemeind o întreagă reţea rutieră pentru a-şi întări hegemonia2.

Funcţiile specifice oraşului, din cele mai vechi timpuri, sunt: economică – centru meşteşugăresc, de schimb al mărfurilor şi de depozit de produse agricole şi industriale; politică – loc întărit, cetate, capitală, sediu al conducătorului; cultural-religioasă – loc al marilor temple, al oracolelor, al şcolilor, al principalelor instituţii cu caracter artistic, filosofic, ştiinţific. Pornind de la acestea, o analiză a urbanismului cretan ar presupune descrierea vieţii social-economice a oraşelor de aici, a vieţii lor religioase, precum şi descrierea organizării arhitecturale a acestora.

Monumentele şi documentele scrise ne informează despre o economie cretană foarte evoluată, bazată pe comerţ. Creta deţinea un control absolut al traficului maritim cu Siria şi Egiptul, care se făcea atunci de-a lungul coastelor, astfel încât traseul ce lega Asia Mică de Creta constituia însăşi poarta de intrare în lumea egeeană. Aşa se explică apariţia şi înflorirea unui mare număr de mici aşezări portuare la extremitatea estică a Cretei, la începutul Erei metalelor. Din punctul de vedere al relaţiilor cu Egiptul, s-a descoperit în Creta o serie de obiecte egiptene3, de asemenea, există numeroase influenţe egiptene în

arta cretană4 sau invers5. Produsele artizanale cretane îşi găsiseră o piață de desfacere şi în Orientul Apropiat6, iar în Creta s-au găsit obiecte de proveniență orientală7. De asemenea, au fost demonstrate legăturile Cretei cu Sicilia8. În ceea ce priveşte structura socială, conform lui Jean Deshayes, în Creta nu exista nici un fel de separare profundă între suveran şi supuşii săi, ci doar o serie de intermediari între diversele clase. Faptul este explicabil probabil prin situația specifică a insulei: oraşele cretane au fost, timp de secole, la adăpost de năvălirile nomazilor, iar flota lor puternică apăra insula de incursiunile piraților.

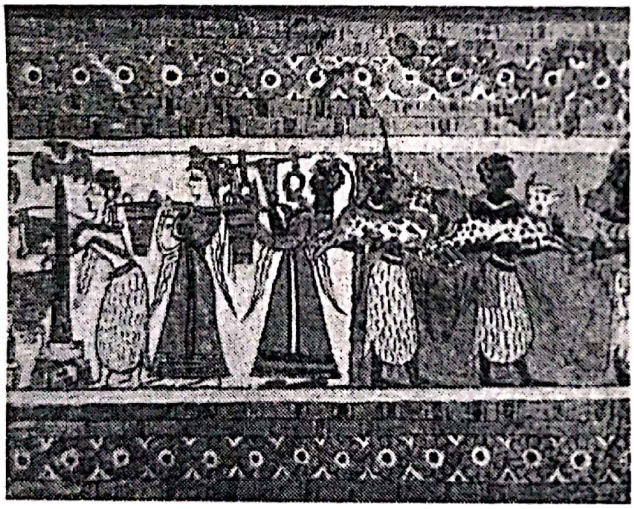

Imgine de pe sarcofagul de la Haghia Triada

Cu accente aparte este şi religia cretanilor, care se împletea cu viața, de menționat fiind o notă mult mai profană a imaginilor, aici față de alte popoare. Erau reprezentate în special cortegii rituale (subiect pe care grecii îl vor socoti abia mai târziu demn de a apărea în arta lor). Eludează alte aspecte importante în arta altor popoare: nu reprezintă regi, zei, dar sunt frecvente imaginile de masă (temă străină întregii arte antice). În schimb predomină jocurile şi festivitățile de la curte, care țin şi ele de cult. Însă în lipsa textelor este anevoioasă interpretarea lor. Existau locuri în care divinitatea era considerată prezentă (unele camere ale palatelor aveau capele cu diverse obiecte de cult, vase cu ofrandă, simbolurile cultului – securea cu două tăişuri, coarnele triumfale). În aceste locuri se invoca prezența divinității pentru ocrotirea palatului. La cretani, coloana nu are semnificație simbolică, ci rol concret: este locul precis ales de zeu pentru a asculta jertfa şi rugăciunea. Reprezentările de animale mitice dispuse antitetic şi în apropierea unor coloane devin expresia puterii divine. O modalitate aparte de venerație – cultul arborelui sacru (imaginea de pe sarcofagul de la Haghia Triada): atitudinea suplicanților demonstrează că şi ritul arborelui sacru lua forme extatice. În ce priveşte cultul morților – înțelegerea acestuia este facilitată de scenele pictate pe sarcofagul de la Haghia Triada. Riturile invocatorii ale cultului morților se leagă întotdeauna de anumite reprezentări ale devenirii, care se fac simțite în succesiunea anotimpurilor.

În ceea ce priveşte elementele de arhitectură ale aşezărilor cretane, este necesară, la început, menționarea unei excepții în ceea ce priveşte cetatea cretană. În lumea antică, constituiau o raritate oraşele ce nu erau apărate

Scanned with OKEN Scanner

de ziduri. De exemplu oraşele întemeiate pe teritoriul continental al Greciei – Micene şi Tirynth – dispuneau de unele dintre cele mai puternice fortificaţii. Oraşul cretan preelenic Cnossos nu pare să fi fost protejat de ziduri în timpul dinainte de a fi distrus – şi aceasta pentru că, în epoca minoică, probabil flota insulei Creta era stăpână pe mările din jur9.

Epoca palatelor este perioada de maximă înflorire a construcţiilor minoice. În general, altădată ca şi astăzi, se căuta la oraş comoditate, confort, curăţenie şi chiar lux: străzi pavate, faţade îngrijite, băi, sisteme de canalizare. Iar individualismul, atât de evident în arta minoică, se regăseşte în locuirea urbană10. Un exemplu pentru felul în care arăta un oraş minoic este Gurnia, un modest oraş de provincie11. Dar cel mai interesant oraş este Cnossos12. Aici s-au descoperit urme de aşezări omeneşti încă din Neoliticul timpuriu. Construcţiile nu erau la fel de dense ca la Gurnia (cu excepţia porţiunii centrale – cu palatul şi casele demnitarilor bogaţi).

În general, arhitectura minoică se întemeiază pe 3 principii care-i sunt proprii: orientarea (N-NE) a principalei curţi dreptunghiulare, asimetria în plan şi în înălţime a volumelor construite în jurul acestei curţi şi traseul neregulat al zidului exterior. Dar, spre deosebire de alte oraşe ale aceleiaşi perioade, mişcarea şi veselia, proprii artei cretane, se regăsesc, în mod surprinzător, şi în arhitectura aceasta, cu un pronunţat caracter dinamic.

Palate, vile. Marea putere a suveranului este demonstrată prin dimensiunile şi fastul rafinat al palatelor; totuşi – dependenţă de formele primitive. Palatul din Cnossos este cel mai mare şi mai impresionant13. Palate asemănătoare existau şi la Mallia, Phaistos, Zakros. De asemenea, existau şi mici palate, cu un plan asemănător, cu o arhitectură la fel de oficială şi monumentală, doar curtea interioară lipseşte (mici palate la Haghia Triada, la Cnossos – unde există şi o vilă regală14, la Arachnes, la Gurnia, Haghios Konstantinos, Praisos).

Poate lua naştere întrebarea dacă au fost aceste construcţii cu adevărat nişte palate, în înţelesul de azi al cuvântului – adică reşedinţe somptuoase, făcute pentru regi, şefi de stat, mari proprietari cu slujitori? Există şi ipoteza că aceste edificii ar putea aparţine unor divinităţi cărora, în zilele de sărbătoare, regele venea cu mare alai de la una dintre locuinţele sale particulare, să li se închine sau să le aducă jertfe. În plus, mai existau (în afara caselor modeste), şi vile, ferme înstărite, ai căror stăpâni erau vasali ai regelui, administrând de acolo bunurile acestuia. Arhitectura corespunde cu cea a reşedinţei suveranului (Vathpetros, Tyllissos, Kannia, Lykastos, Amnisos, Nirou Khani, Pyrogos, Zou, Piskokephalo, Archladia, Prophitis Ilias (Praisos), Epano Zakros, Azokeramos).

Scanned with OKEN Scanner

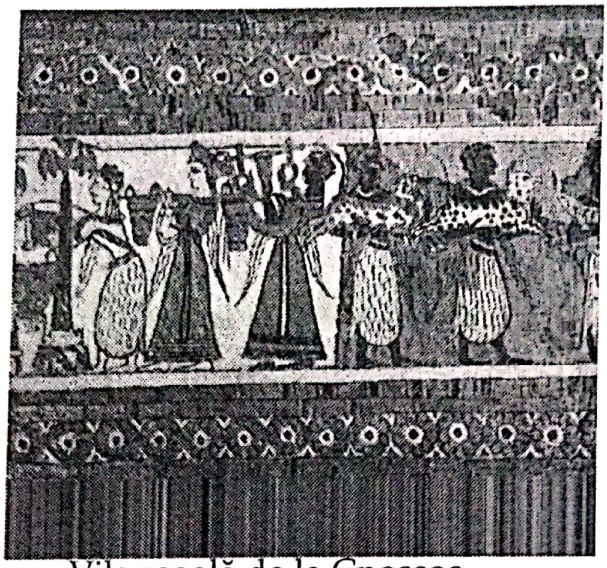

Vila regală de la Cnossos

Temple, morminte. Erau complexe –

mormânte-templu15, tholoi16 şi mormânte cu cameră funerară17.

Rețeaua rutieră. Ici şi colo mai găsim urme aparținând rețelei rutiere a epocii: fațada sudică a palatului de la Cnossos – unde se găseşte capătul drumului ce lega palatul de Mesara. Drumul continua spre nord până într-un port situat lângă Amnisos. Resturile de dale şi de lucrări executate în solul stâncos ne ajută să recunoaştem unele porțiuni ale traseelor drumurilor. Podurile ne sunt cunoscute datorită viaductului de la Cnossos. Un anumit număr de construcții de-a lungul drumului slujeau ca locuri de popas sau ca posturi de poliție. În ceea ce priveşte mijloacele de transport: transportul de mărfuri se făcea cu vehicule cu 4 roți (s-a păstrat un model de lut), cai pentru tracțiune, măgari pentru cărăuşie (s-au găsit figurine de lut). Transportul de persoane se făcea pe care cu două roți, precum şi cu ajutorul litierelor (s-a găsit un model de argilă, dar şi fresce în palatul din Cnossos). Corăbiile minoice reprezentate pe sigilii prezentau o solidă armătură, o cabină în centru; se deplasau cu pânze sau cu vâsle.

În sec. al XV-lea î.Hr., conducerea insulei începe pe mâna unor ahei din Grecia continentală, ceea ce rigidizează arta, se schimbă forma mormintelor, a armelor; duce, de asemenea, şi la părăsirea aşezărilor de la Mallia, Phaistos şi Haghia Triada. Probabil urcarea dinastiei aheene pe tronul regelui Minos a avut loc într-un mod relativ paşnic, nu s-au găsit pe teren urme ale vreunui conflict violent. În plus, cele cîteva schimbări semnalate în civilizația minoică nu implică o ruptură profundă. Până la marele incendiu, Cnossosul a mai înflorit în ceramică şi în frescele contemporane, apoi el este distrus din temelii, iar din acest moment palatele nu au mai fost reconstruite. Aşa cum afirmă Fr. Matz, în loc de a zdruncina dominația ahee, catastrofa de la Cnossos o întăreşte. Din acest moment, regatul insular minoic aparține trecutului, fenomenele de civilizație şi urbanism se vor produce, în viitor, în cetatea Micene.

Note

Pierre Lévêque, Aventura greacă, Bucureşti, Ed. Meridiane, p.40

2 Totuşi, după părerea lui Deshayes, între principatele respective nu pare să se fi realizat vreo unitate politică. Nici măcar nu putem vorbi despre o adevărată

Scanned with OKEN Scanner

dominație a Cnossosului asupra celorlalte orașe, oricât de mare ar fi fost influența și ponderea palatului în viața politică a insulei

3 Sub pavajul curții de la Cnossos a fost dezgropat un fragment de statuetă egipteană din diorit din sec. al XVIII-lea î.Hr.; din sec. al XVII-lea î.Hr. – capacul unui vas egiptean de alabastru; de asemenea, un grup de vase egiptene de alabastru, de prin 1400 î.Hr., găsite în camera princiară de lângă Isopata (nordul Cnossosului) și un vas de alabastru cu o inscripție cu numele faraonului Thutmosis al III-lea găsit într-un mormânt învecinat. Cf. Creta, Micene,Troia, Ed. Științifică, 1969, p.116

4 Ornamentația vaselor (un vas din piatră cu gura de aur, cu motive egiptene, găsit la Cnossos); prezența zeiței-hipopotam egiptene Tueris pe un relief cretan; colorarea corpurilor bărbaților în roșu și ale femeilor în alb în pictură; prezența plantei papirus, a pisicii sacre egiptene (frescă din Haghia Triada), a delfinului, precum și sigilii cu motive egiptene. Cf. Constantin Daniel, Arta egipteană și civilizațiile mediteraneene, București, Ed. Meridiane, 1980, p.93-97

5 Spirala, motiv principal cretan, apare în Egipt la sfârșitul Imperiului de Mijloc, decorând scarabei sau picturi murale – însă niciodată în mormintele faraonilor; reprezentarea spațiului cretan – flori pe mai multe registre – se regăsește în unele reliefuri egiptene; influența cretană se face simțită în Egipt mai ales pictura de la el-Amarna. În Egipt, ceramica cretană este apreciată și căutată, încă din sec. al XIX-lea î.Hr. fiind descoperite frumoase vase pictate. Mai multe morminte de la Teba conțin picturi cu înalți demnitari primind tribut din partea popoarelor străine, printre care și cretani (keftiu) (mormintele lui Rehmer, Menhepereseneb, Senmut, Amonuser). Cf. Constantin Daniel, op. cit., p.95-96; Fr. Matz, op. cit., p.117

6 Au fost găsite în insula Cipru, la Biblos, în Siria. Centrul de schimb cu lumea Egeei, și în special cu Orientul, se afla, pentru cretani, pe coasta siriană, la Ugarit. Picturile murale ale palatului din Mari sunt exemple de modele pentru pictorii cretani (în afara celor egiptene, desigur). Produsele cretane ajungeau până la Assur. Ibidem, p.118

7 sigilii cilindrice și un sfinx culcat din steatită. Ibidem

8 Pe insulele Lipari din Marea Tireniană (nordul Siciliei) a fost găsită ceramică minoică din sec. al XVI-lea î.Hr. Ibidem

9 După Rutkowski, talazocrația (dominația flotei minoice în Marea Egee – unica modalitate de apărare a Cretei) – implica lipsa necesității zidurilor de apărare. Cu toate acestea, așezările din Creta nu erau lipsite de elemente defensive. Palatele (nucleul orașului) nu necesitau fortificații speciale, dar orașele și așezările aveau întărituri (cel puțin din mil. al III-lea î.Hr.) – fragmente de ziduri de apărare au fost descoperite la Mallia sau Phaistos. Cf. Bogdan Rutkowski, Arta egeeană, București, Ed. Meridiane, 1980, p.20

10 Paul Faure, Viața de fiecare zi în Creta lui Minos, București, Ed. Eminescu, 1977, p.253-254

11 O piață rectangulară pe o colină, destinată adunărilor. În nordul acesteia, un mic palat, cu o tribună în trepte, o curte centrală, un portic, un mare număr de

Scanned with OKEN Scanner

depozite şi scări. Traseul străduțelor pavate ține cont de orientarea palatului şi a pieței, dar şi de terenul accidentat: urmează înclinarea naturală a terenului, în timpul ploilor se transformă în canale naturale prin care se scurge apa. Ulițele, mai înguste, au aparența unor scări. Construcțiile din spațiile intermediare reprezintă o mare aglomerație: fiecare clădire are pereți comuni cu clădirea vecină. Ansamblul nu este unitar, dar pare turnat dintr-o dată, lipsesc deosebirile între perioadele de construcție. Nu este o aglomerație haotică de case: atât străzile, cât şi locuințele sunt orientate spre palat, fiind căutat unghiul drept. Dar există o mare libertate şi tendința de a adăuga. Aspectul general al oraşului nu diferă de cel al aşezărilor cretane de azi. Cf. Bogdan Rutkowski, op. cit., p.19

12 Ibidem

13 Ne-a rămas cuvântul preelenic labirint, legat de reprezentările securii duble specifice artei minoice. Palatul este asemănător în grandoare cu palatele mesopotamiene şi egiptene, dar este o apariție aproape ireală prin volumele întortocheate. Fațada nu are un plan rectiliniar, ci este întreruptă de nişe, ferestre, porți, balcoane. Exista o sală a coloanelor în care se află tronul, apartamentele personale ale suveranului, cu un sistem de instalații sanitare, iar încăperile erau împodobite cu fresce. Impresia era de pitoresc datorat lipsei de unitate şi de simetrie; exista doar regula unghiului drept, care, de altfel, împreună cu o curte interioară spre care erau orientate construcțiile, confereau monumentalitate. Cf. Fr. Matz, op. cit., p.80-90

14 Are cel puțin 3 etaje şi o aranjare interioară specială: planul de la parter se repetă fără modificări la etaje; o sală imensă, susținută de un dublu şir de coloane. Aceasta este considerată de Lévêque aproape ca un prototip al basilicilor greceşti şi romane

15 Aşa-numitul mormânt-templu de la 1km sud de palatul regal de la Cnossos are aparența unui palat. Camera funerară propriu-zisă este săpată în stâncă; tavanul, colorat în albastru şi brăzdat cu grinzi de lemn, se sprijină într-un stâlp

16 Sunt cele mai interesante tipuri, erau construite direct pe pământ, fără fundații, în gropi nu prea adânci, săpate în pământ. Nu ştim sigur cum arăta acoperişul lor. Cf. Bogdan Rutkowski, op. cit., p.38

17 Sunt clădiri care amintesc de casele mari, dreptunghiulare, unele cu un fel de curticică pavată în fața mormântului – exemplu: renumitul mormânt de lângă Mallia – Chrysolakkos – un adevărat palat. O mulțime de încăperi mici, fără uşi (accesibile doar pe sus); o sală adâncă cu acoperiş susținut de coloane, precede latura estică a ansamblului. Ne aflăm în prezența vechiului tip al osuarului, aici într-o versiune monumentală

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie

Daniel, Constantin, Arta egipteană şi civilizaţiile mediteraneene, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1980
Deshayes, Jean, Civilizaţiile vechiului Orient, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1976
Faure, Paul, Viaţa de fiecare zi în Creta lui Minos, Bucureşti, Ed. Eminescu, 1977
Lévêque, Pierre, Aventura greacă, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1987
Matz, Friedrich, Creta, Micene, Troia, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1969
Platon, Nicolas, Civilizaţia egeeană, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1988
Rutkowski, Bogdan, Arta egeeană, Bucureşti, Ed. Meridiane, 1980
Toynbee, Arnold, Oraşele în mişcare, Bucureşti, Ed. Politică, 1979

ARTA CONTEMPORANĂ ŞI TRADIŢIA

Asistent univ. drd. Tofan Enache Adina,
Universitatea de Arte « George Enescu » -Iaşi

Textul de faţă tratează relaţia dintre arta contemporană şi tradiţie în general- fără să se refere la specificul artei sau tradiţiilor unui anumit popor- despre firescul legăturii care există între arta de azi şi arta "veche", despre felul în care adevăratele opere de artă, dar şi adevăratele cariere artistice se clădesc pe nişte baze. Despre faptul că tot ce este durabil se ridică pe o fundaţie puternică, şi că legaturile, relaţiile- toate- între această fundaţie şi elementele care, suprapuse pe verticală, construiesc, doar legate între ele fiind, noi valori. Oricât de abstractă ca formă, sau de conceptuală ca şi conţinut s-ar dori o anume operă de artă, ea nu poate fi executată pornind de la nimic. Oricât de postmodern ar fi discursul unui artist, oricât de mult şi-ar propune să uite tot ce-a învăţat prin studiul vechilor maeştri şi-a tehnicilor de lucru tradiţionale, (pentru a se manifesta, în felul acesta, cu maximă originalitate) mâna lui, singură, « memoria » mâinii lui, care şi-a însuşit la timp toate regulile de bază, lucrează « pe ascuns » şi în tăcere echilibrând forme, armonizând culori, unificând compoziţii...Nu există operă de artă autentică suspendată, ruptă complet de ceea ce a fost arta până la ea, şi nu există artist autentic lipsit total de această moştenire a trecutului.

Legăturile cu tradiţia, cu mitul, cu trecutul în general, sunt însă destul de greu de sesizat dacă analizăm manifestări caracteristice artei contemporane

Scanned with OKEN Scanner

precum performance, body-art, land art, video art. Orice fel de asocire între aceste două tipuri de realități pare, la prima vedere, forțată și fără sens. Dacă până nu demult tot ce însemna lumea din jurul nostru era pentru artiști pretext pentru reprezentare- prin pictură, sculptură, arte decorative- astăzi « lumea » cu totul s-a mutat la propriu în galerie, artistul însuși, creatorul devenind uneori operă de artă. Cu toate astea însă, deosebirile, deși mai multe decât asemănările, nu sunt de fond, sunt doar de formă...

"La nivelul experienței individuale, spune Mircea Eliade în « Mituri, vise și mistere », mitul n-a dispărut niciodată complet: el se face simțit în visele, fanteziile și nostalgiile omului modern, și enorma literatură psihologică ne-a obișnuit să regăsim marea și mica mitologie în activitatea inconștientă și semiconștientă a oricărui individ. Recunoscând că marile teme mitice continuă să se repete în zonele obscure ale psihicului, ne putem întreba dacă mitul, ca model exemplar de comportament uman, nu supraviețuieste într-o formă mai mult sau mai puțin degradată la contemporanii noștri. Se pare că un mit, întocmai ca și simbolurile pe care le evidențiază, nu dispare niciodată din actualitatea psihică: el își schimbă numai aspectul și-și camuflează funcțiile."[1]

Am citat acest fragment pentru că importanța lui în context mi se pare esențială. Plecând de la el, pot să susțin cu mai mare ușurință ideea de bază a discursului meu- și anume că, de la începuturile lumii, la nivel ideatic cel puțin, esențele sunt aceleași, doar forma care le îmbracă se schimbă, modul lor de manifestare se schimbă, contextul, noi...Si că toate « cuceririle » omenirii, tot ce e important pentru noi, tot ce ne definește ca ființe umane, TOTUL acesta este întotdeauna cu noi, iar rolul artistului este de a ni-l aminti, de a-l scoate afară, chiar dacă mereu sub alte înfățișări. Artistul este mijlocitor între mit și lume, la fel cum e mijlocitor între lume și multe alte lucruri, și tot ce poate face mai bun pentru mit este să-l alinieze prezentului. Pentru că mitul, în varianta lui originală, nu va fi niciodată acceptat azi.

Și ca să dau un singur exemplu, mă voi referi la mitul Arborelui Cosmic, mit fundamental, și la concretizările sale, în același spațiu, spațiul românesc, dar în perioade diferite de timp. Paralela pe care vreau să o fac este între stâlpul funerar românesc, ca operă de artă traditională, prezent în ritualurile de înmormântare românești, încă din vremea dacilor, și « Turnul informațional » al Grupului Sigma, lucrare expusă în 1971 la Casa Studenților din Timișoara (Grupul Sigma, format din Stefan Bertalan, Constantin Flondor, Doru Tulcan a fost înființat în 1970 la Timișoara).

Dacă stâlpului funerar românesc nu-i neagă nimeni atributele- el este o Axă a Lumii, este Arborele Vieții- iar evidența funcțiilor sale este indiscutabilă, în schimb, referindu-ne la « Turnul Informațional », trebuie să facem un mic exercițiu de deschidere. Dincolo de asemănările de formă, dincolo de aparență, regăsim, în

ambele cazuri, dezvoltarea evidentă, pe verticală. Această dezvoltare pe verticală este de importanță vitală în manifestarea funcțiilor Arborelui cosmic- acelea de vizibilitate şi de centralitate. În jurul stâlpului funerar, operă de artă tradițională, cioplită în materie vie- lemnul de brad- direct de mâna meşterului popular- se adună tot satul în momentele cele mai importante pentru viața lui, legate de tradiție, de credință şi chiar de magie. Acelaşi lucru, dar adus mai aproape în timp, adaptat noilor realități şi noilor condiții de viață, „Turnul informațional" este un obiect metalic, rezultal al procesului tehnologic- proiectare şi ansamblare (încadrându-se ca operă de artă Noilor Realisme), adică artificial şi nu natural precum arborele, în concluzie actual; adunând în esența lui tot ce e mai reprezentativ pentru secolul XX- INFORMATIA. La fel, el este Vertical şi Central, dominând grupurile de comunități contemporane, vizibil din toate zările şi prezent, prin undele sale, în toate casele. La bază cuvânt, la mijloc curgere şi la vârf undă.

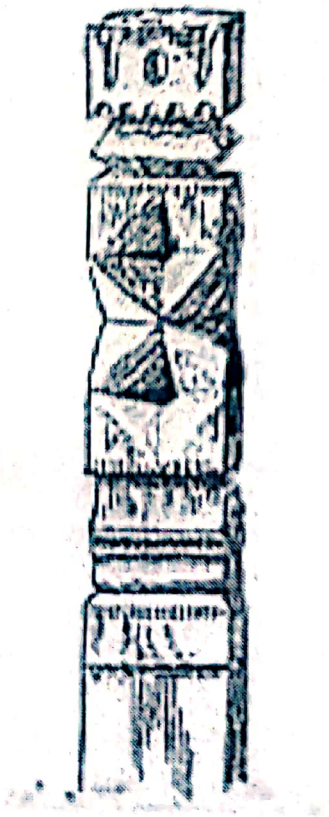

Stâlp funerar românesc

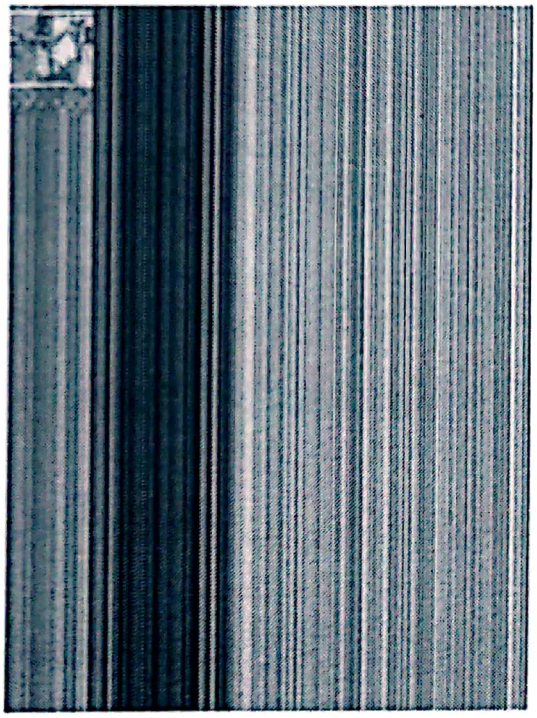

Grupul Sigma- « Turnul informațional »

O altă caracteristică comună- ambele forme ale Arborelui cosmic sunt adevărate elemente de legatură- stâlpul funerar face legătura dintre lumi : lumea de jos, lumea reală- de pe pământ şi lumea de sus- cerul, locul unde , în cele din urmă, va merge sufletul mortului. La fel, rostul « Turnului informațional » în epoca contemporană, este în primul rând acela de comunicare, de a pune în legatură, de a transmite mesaje. Fără urmă de îndoială, "Turnul informațional"

Scanned with OKEN Scanner

este un Arbore Cosmic al zilelor noastre.

In concluzie, deşi există acel « mecanism intern » al artei[2], care « impune » ca fiecare curent, direcție artistică care apare la un moment dat să se opună celei anterioare, totuşi ruptura nu este totală. « Arta » nu o ia de fiecare dată de la zero, la fiecare schimbare de direcție, ci există o anume continuitate- « Evoluția », care, de fiecare dată, presupune a lua ceva din ceea ce e vechi şi a duce mai departe, de a adapta noilor condiții, de a face în aşa fel încât ca fiecare operă de artă adevărată să poată fi, după cum spunea Kandinsky, « copil al vremii sale ».

Bibliografie :

Centrul Soros pentru Artă Contemporană- Experiment în arta românească după 1960, Bucureşti, 1997

Eliade, Mircea - Mituri, vise şi mistere, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998

Gavrilean, Dimitrie- Mituri ancestrale româneşti, Editura Artes, Iaşi, 2007

Vulcănescu, Romulus - Mitologie română, Editura Academiei, Bucureşti, 1985

Zaharia, D.N. - Antinomicul în arta contemporană, Editura Dosoftei, Iaşi, 1999

SFÂNTUL SALVATORILOR, SFÂNTUL IOSIF DE LA PARTOŞ PROTECTORUL POMPIERILOR

Asistent univ. Boz Lăcrămioara,

Universitatea „G. Barițiu" Braşov

De la căderea din Rai, omul a simțit mereu nesiguranță in ce privea existența sa pamânteana şi astfel a căutat permanent ajutor la Dumnezeu şi bineînțeles la semenii săi. De-a lungul vremii omul s-a aflat în pericol dintr-o multitudine de cauze dar una este prezentă la toate popoarele şi fiecare persoană are cunoştință despre rezultatele nefaste ale scăpării de sub control a focului. În funcție de relatia ce se stabileşte între om şi foc, acesta din urmă poate fi prieten sau duşman, fauritor sau nimicitor. În mitologia greacă, Prometeu este cel care a răpit focul din cer şi l-a oferit oamenilor spre folosință.

Capitolul II

Indienii Nootka,din Vancouver,considerau ca prim stapan al focului sepia, o vietate ce trăia şi pe pământ şi în mare, însăşi tentaculele acesteia asemanandu-se cu flăcările,cu limbile de foc; în viziunea lor, sepia a fost păcălita de cerbul lopătar care a furat focul şi l-a oferit oamenilor spre stăpânire.

Doctrina hindusă conferă o importanţă fundamentală focului iar în China,cu deosebită atenţie,ritualul întronării era însoţit întotdeauna de focul purificator.

Focul l-a creştini este considerat simbol divin esenţial. Iisus Hristos şi unii Sfinţi reînsufleţesc trupurile oamenilor trecându-le prin foc.

În perspectiva pozitivă, asemeni soarelui, focul cu flacările lui simbolizează purificarea, iluminarea si regenerarea. Aspectul distructiv al focului este dat de chinul mistuitor, focul iadului,în care Lucifer,purtătorul luminii cereşti,căzuse. Aici focul devine instrumentul demonic.

Focul in spaţiul românesc, sub marii conducători de oşti ai neamului,a fost deseori aliat, drept făuritor sau distrugător, în funcţie de interesul major;cele mai elocvente exemple sunt cele privind „pârjolul" cetăţilor pe timp de război, la care se recurgea pentru a nu lăsa în calea inamicului rezerve de hrană sau vieţuire. În aceleaşi împrejurări daca mai scăpa ceva de focul iniţiat de localnici atunci hoardele cotropitoare „desăvârşeau" devastarea prin „foc şi pară" a ceea ce găseau în calea lor.

Dezlănţuirea focului poate surveni datorită naturii înfuriate sau datorită naturii iresponsabile a omului. În confruntarea omului cu focul,victoria poate fi de o parte sau de cealalta, dar omul, în credinţa sa, poate invoca şi primi ajutorul cerului sporindu-şi şansele de reuşită asupra adversarului.

În tradiţia românească există încrederea în ajutorul lui Dumnezeu şi Sfinţii Săi la vreme de cumpănă.

Sfântul Iosif Cel Nou de la Partoş a fost canonizat de Biserica Ortodoxa Romana şi la solicitarea instituţiei pompierilor militari,ţinând cont de minunile înfăputite,a fost desemnat patronul spiritual al pompierilor români „pentru a aduce spor duhovnicesc şi revărsarea darurilor binefăcătoare si ocrotitoare ale Bunului Dumnezeu peste pompierii români şi lucrarea acestora în folosul binelui obştesc şi românesc".

Sfântul Iosif Cel Nou s-a născut la Dubrovnic, în anul 1568 iar când slujea ca Mitropolit al Banatului a salvat cetatea Timisoarei de un mare foc „cu vâlvătăi până la cer".

Un vant puternic a adus focul, aruncând „scântei peste cetate şi s-au aprins dughenele... iară lumea peste tot a fugit ţipând. Si-au ars care şi oameni şi muieri şi copii au murit arşi." In această nenorocire a ieşit cu Sfintele Taine în faţa bisericii şi cazând în genunchi pe trepte şi cu fruntea în ţărână s-a rugat lui Dumnezeu care îndata a trimis o ploaie torenţială „de-au curs apele ca potopul şi-au înecat focul şi-au stins taciunii şi-au spalat toate urmele prăpădului'.

În anul 1835 domnitorul

Scanned with OKEN Scanner

Moldovei, Mihail Grigore Sturdza a înființat la Iaşi „roata de pojarnici", prima unitate de pompieri din ținutul tomănesc, deoarece în ultimii 15 ani Iaşiul fusese înspăimântat de numeroasele „pojaruri" ce se abăteau fără cruțare asupra „caselor sărmane cât şi a curților boiereşti şi domneşti'. În februarie 1822 au ars în incendiu 250 de case iar în august,focul a transformat în cenuşă 11 biserici, 6 sinagogi şi multe case,oraşul fiind pustiit de „năprasnicile parjoluri". Focul provenit de la o casă din mahalaua Tătăraşi datorita vantului puternic care l-a întețit,a ars în iunie 1833 doua biserici si 262 de case.

De la prima unitate românească de pompieri şi până astăzi, pompierii militari şi civili au onorat neîncetat misiunea de apărare a vieții şi bunurilor materiale împotriva efectelor devastatoare ale focului in special si calamităților in general. În totdeauna ei au făcut sacrificiul suprem, punându-şi viața în pericol pentru a salva viețile semenilor.

Sfântul Iosif ca patron spiritual al pompierilor invocat de fiecare dată cu credință luminează cu puterea exemplului său curajul şi vrednicia „cavalerilor focului" în neobosita lor luptă cu stihiile naturii şi dezastrele .

Bibliografie

Sfânta Scriptura, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1993.

Revista-Pompierii Romani.,nr.8,Sfantul Iosif cel Nou,Patronul spiritual al pompierilor din România, Editor,Inspectoratul pentru Situatii de Urgenta Bucuresti, (2006).

Revista- Salvatorii Ieşeni.,nr.9,13 septembrie,Ziua pompierilor din România -,Editor Inspectoratul pentru Situatii de Urgenta Iasi, (2005).

CULTURĂ ŞI ARTĂ ÎN MUNICIPIUL ROMAN

Asistent cerc. drd. Văcaru Nadia-Elena,

Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi

Exercitarea funcției culturale a unui oraş presupune transmiterea valorilor şi normelor sociale de la grupurile sociale către indivizi, de la o generație la alta, ceea ce are drept consecință creşterea coeziunii sociale, întărirea integrării sociale a indivizilor, standardizarea normelor culturale în societate. Oraşul Roman păstrează aproape pentru fiecare secol câte un monument de arhitectură. A doua jumătate a secolului al XIX-lea a lăsat Romanului un

Scanned with OKEN Scanner

număr destul de mare de clădiri cu o arhitectură în care elementele locale se împletesc cu cele ale neoclasicului european sau ale formelor clasicizate, romantice sau baroce. Cu un mare număr de monumente, în această zonă predomină construcțiile de zid, capabile a servi la nevoie şi în scopuri defensive. Edificiile laice sunt reprezentate mai ales de reşedințele unor foste personalități ale vechiului oraş, precum şi de unele construcții civile de interes public.

Principalele stabilimente arhitecturale din municipiul Roman sunt reprezentate de: Muzeul de Istorie (cu sediul în Palatul Nevruzzi; clădirea, construită în prima jumătate a veacului al XIX-lea, îmbină masivitatea caselor boiereşti din epoca respectivă cu eleganța elementelor specifice barocului târziu: o asimetrie pronunțată şi o decorație exterioară bogată, dezvoltată mai ales pe cele două fațade principale ale clădirii, cu balcoane şi frontoane încărcate cu elemente specifice; cele două niveluri sunt despărțite de un brâu în relief; în interior, cele trei plafoane păstrează pictura sau urme de decorație murală, reconstituind ambianța de odinioară); Muzeul de Artă (cu sediul în clădirea cunoscută şi sub denumirea Casa Dr. Pandele Grigorescu; clădirea are o arhitectură exterioară destul de bine conservată, de la sfârşitul secolului al XIX-lea); Muzeul de Ştiințe ale Naturii; Spitalul Precista Mare (o clădire plină de eleganță, construită în stilul neoclasic – romantic, cu turnulețe crenelate care dau construcției o notă medievală); Colegiul Roman-Vodă (construcția este realizată din cărămidă aparentă, ce se impune prin masivitatea şi frumusețea elementelor arhitectonice tradițional româneşti dar şi a celor clasice; se remarcă mozaicurile de la coloanele de la ferestre, frontalul cu coloanele de la intrarea principală, precum şi cornişele cu dinți de ferăstrău); Vila Hogaş (clădire realizată din cărămidă aparentă); Hotelul Dacia (construcția, cu un etaj, a suferit mai multe modificări de-a lungul timpului, dar parterul, cu încăperi ornamentate cu bolți, păstrează specificul secolului al XIX-lea); Casa spițerului Johann Simeon Brukner (clădirea a adăpostit prima farmacie a oraşului; aceasta prezintă o arhitectură în stil clasic, ce valorifică în mod strălucit panta terasei Moldovei pentru racordarea pivnițelor ca un parter al clădirii, peste care se ridică etajul cu portic şi fronton); Casa Mavrichi (Casa Memorială Ion Ionescu de la Brad; clădirea păstrează acea împărțire caracteristică locuințelor de la începutul secolului al XIX-lea, cu tinde şi camere laterale); Casa Gheorghe Sturza (prima clădire în care a funcționat Gimnaziul „Roman-Vodă", reprezentativă datorită porticului cu două niveluri, caracteristic pentru construcțiile realizate în prima jumătate a secolului al XIX-lea); Casa doctorului Alexandru Theodorie (localul Şcolii de cântăreți, actual casă de locuit cu o arhitectură deosebită, dată de fațada cu o desfăşurare lungă a porticelor); Seminarul Sf. Gheorghe (cu o arhitectură specifică

Scanned with OKEN Scanner

școlii lui Ion Mincu, reprezentată de fațade din cărămidă aparentă înviorate prin elemente ceramice smălțuite); Casa vornicului Done (Casa memorială Sergiu Celibidache, o clădire construită în stil clasic, cu fronton și coloane încadrate de verande cu suporturi metalice); Casa Grigore Ciutu (o construcție cu o arhitectură bogată, reprezentativă pentru sfârșitul secolului al XIX-lea; în aceasta a funcționat primul sediu al Băncii Romanului); Casa Vasile Ioachim (construcție realizată în stilul arhitecturii clasice franceze, căreia i se adaugă un turn specific arhitecturii romanice; aceasta a adăpostit primul sediu al Casieriei Romanului); Poșta (construcție de inspirație brâncovenească, realizată în 1910, după planurile arhitectului Alexandru Clavel); Casa de Cultură (un portic moldav în varianta contemporană); Baia Centrală (construită între 1850-1860); Clubul Copiilor și al Elevilor (construcție din anul 1843, cu elemente arhitectonice în stilul Renașterii germane; aceasta a adăpostit prima Școală Armenească din oraș, iar actual adăpostește Casa Corpului Didactic); Casa Armatei (în clădirea cunoscută și sub denumirea Casa Brănișteanu); Casa Costache Morțun (construită în stil neoclasic german).

Valori culturale remarcabile sunt adăpostite în muzee, colecții de artă și case memoriale. Astfel, principalele stabilimente culturale, de știință și de artă din municipiul Roman sunt reprezentate de: Muzeul de Istorie, Muzeul de Artă, Muzeul de Științe ale Naturii, Muzeul Eparhial „Episcopul Melchisedec", Muzeul medico-farmaceutic al Spitalului Precista Mare, Biblioteca Municipală „Gheorghe Radu Melidon", Colegiul Național Roman-Vodă, Muzeul Colegiului Național Roman-Vodă, Biblioteca Colegiului Național „Roman-Vodă", Clubul Copiilor și Elevilor, Școala de Artă, Societatea Culturală „Miron Costin", Asociația „Pro Basarabia și Bucovina", Asociația „Vatra Românească". Patrimoniul cultural al orașului Roman este completat și prin numeroase monumente și statui: Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial; Bustul lui Miron Costin; Bustul lui Ion Ionescu de la Brad; Rotonda Scriitorilor (busturile lui Ion Creangă, Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Sadoveanu, George Enescu, Miron Costin, Vasile Alecsandri); Statuia lui Roman-Mușat; Statuia lui Ștefan cel Mare.

Cele mai valoroase construcții arhitectonice ale orașului le-au constituit lăcașurile de cult, mai numeroase începând cu secolul al XVI-lea: concepute la proporții impresionante, cu multe accesorii constructive și tendințe de ecletism stilistic. Principalele edificii de cult din oraș sunt reprezentate de: Complexul Episcopal cu edificiul central - Catedrala Episcopală - Biserica Sfânta Paraschiva (din complex mai fac parte turnul-clopotniță, de datează de dinainte de 1786, zidul de incintă, clădirile anexe și Palatul Episcopal; toate la un loc dau impresia existenței

Scanned with OKEN Scanner

unui centru mănăstiresc), Biserica Precista Mare (1568), Biserica Sfinţii Voievozi (construită în 1595 şi cunoscută în documente ca Biserica Domnească sau Biserica Albă), Biserica Armenească (1609), Biserica Sfântul Nicolae (1752), Biserica Precista Mică (1791), Biserica Sfântul Gheorghe (1842), Biserica Schimbarea la Faţă (1880), Biserica Sfântul Constantin şi Elena (1935), Biserica Romano-Catolică Sfânta Tereza (1950), Sinagoga cea Mare (cunoscută şi ca Sinagoga Centrală; 1830), Biserica Sfinţii Mihail şi Gavril (1923), Biserica Sfântul Ştefan cel Mare (2004), Biserica Sfântul Dumitru (2002), Biserica Sfântul Vasile (2003), Biserica Fericitul Ieremia(2004) şi Biserica Inima Neprihănită a Mariei (2001). În patrimoniul religios al oraşului poate fi considerat şi Cimitirul Creştin, precum şi Cimitirul Evreiesc.

Tot în cadrul elementelor culturale ale oraşului sunt incluse festivalurile cultural-artistice, expoziţiile, sesiunile de comunicări ştiinţifice şi sărbătorile, cele mai multe dintre acestea organizate cu ritmicitate anuală. Începutul secolului XX marchează apariţia Societăţii Culturale Miron Costin (1907) care a iniţiat numeroase acţiuni cu caracter cultural în cadrul cărora şi-au dat concursul mari personalităţi ale culturii: N.Iorga, M.Sadoveanu, G.Enescu, Ionel Teodoreanu, Simion Mehedinţi, Cezar Petrescu. Oraşul Roman a avut oameni de cultură reprezentativi încă din cele mai vechi timpuri, până în zilele noastre: Macarie, Dosoftei, Miron Costin, Leon Gheuca, Veniamin Costache, Gherasim Clipa, V. Morţun, Petru Th. Missir, Ion Ionescu de la Brad, Grigore Melidon, George Radu Melidon, Melchisedec Ştefănescu, Calistrat Hogaş, Garabet Ibrăileanu, Otilia Cazimir, Ioan Luca, Dumitru Mărtinaş, Jean Naum, Cezar Petrescu, Silviu Roda, Nae Roman, Haralamb Zinca, Mihail Burada, Mihail Jora, Paul Ciuntu, George Paşcu, Dumitru Botez, Sergiu Celibidache, Mioara Ciurdea-Steurer, Jean Mihail, Jean Petrovici.

Bibliografie

Andone, M. şi colab., Istoria oraşului Roman 1393 – 1992, Ed. Bacovia, Bacău, (1992).

Ciobanu A.M., Gh., Locul şi spiritul - valori artistice din Roman, Ed. Crigarux, Piatra-Neamţ, (1998).

Scanned with OKEN Scanner

TURISM CULTURAL ÎN ORAŞUL ROMAN

Asistent cerc. drd. Văcaru Nadia-Elena,
Universitatea „Al. I. Cuza", Iași

Turismul este o componentă activă a vieții social-economice contemporane, care marchează profund regiunile favorizate de un potențial natural și antropic de excepție, prin atracția exercitată asupra maselor largi, în contextul creşterii nivelului de trai şi necesității atenuării influențelor nocive ale mediului urban-industrial modern (I. Muntele, C. Iațu, 2006, p. 15).

Termenul de turism se referă la ansamblul de activități prin care omul își petrece timpul liber călătorind în altă localitate sau țară decât cea de rezidență, cu scopul de a vizita oameni şi locuri, monumente şi muzee, pentru a-şi îmbogăți cunoştințele, pentru a se distra şi a practica un sport, pentru odihnă sau tratament; acest concept face referire la industria creată pentru satisfacerea serviciilor solicitate de turişti la locul de destinație, servicii de un înalt nivel calitativ, în condițiile protecției şi conservării resurselor turistice, în special, şi a mediului înconjurător, în general (Gabriela Stănciulescu, 2004, p. 17).

Valorificarea prin turism a patrimoniului urban este strâns legată de existența bunurilor culturale, acestea din urmă având un rol deosebit de important în formarea personalității umane şi a progresului culturii şi civilizației (Tamara Simion, 1999). Cu toate acestea, de cele mai multe ori, activitățile turistice determină influențe negative asupra valorilor culturale urbane, necesitând preocupări de păstrare şi conservare a acestora. În condițiile actuale de evoluție a sistemelor urbane, se pune tot mai acut problema păstrării şi conservării pentru generațiile viitoare a patrimoniului construit, cu valoare istorică şi arhitecturală, înțelegându-se prin aceasta realizarea unui echilibru între costurile păstrării acestuia şi beneficiile obținute din turism.

Muncipiul Roman dispune de un valoros patrimoniu turistic, reprezentat de elementele naturale, dar mai ales de elementele antropice (arheologice, de arhitectură, de cultură, economice şi religioase). Cu toate acestea, funcția turistică a municipiului Roman este puțin dezvoltată: oraşul constituie adesea doar un punct de tranzit pentru turiştii ce se îndreaptă spre nordul sau sudul Moldovei (direcțiile acestea fiind favorizate de situarea oraşului pe artera de circulație europeană E85), spre Iaşi sau spre Piatra Neamț. Oraşul Roman este preferat ca loc de popas în derularea circuitelor, atât datorită infrastructurii de cazare, recreere şi agrement pe care o deține, dotărilor comerciale şi sanitare, cât şi datorită obiectivelor turistice situate în oraş şi în zona imediată (edificii

Scanned with OKEN Scanner

publice şi private ce au o arhitectură deosebită, stabilimente religioase, muzee, case memoriale, numeroase monumente).

Fondul turistic antropic al municipiului Roman este bine reprezentat şi mai diversificat decât cel natural şi este reprezentat de patrimoniul arheologic, cel arhitectonic, de obiectivele de cultură, ştiinţă şi artă, precum şi de obiectivele religioase. „Elementele derivate din spiritualitatea umană în diferitele ei forme de expresie au constituit totdeauna ţinta curiozităţii omului, în aceeaşi măsură ca şi spectacolul naturii. Acestea formează potenţialul cultural, extrem de bogat şi diversificat, mizând adesea, ca şi potenţialul natural, pe spectaculos. (...) Cel mai important pentru turism este elementul arhitectural care completează, de multe ori, peisaje unice" (I. Muntele, C. Iaţu, 2006, p. 47).

Investiţiile corespunzătoare în infrastructura turistică a oraşului (în scopul îndeplinirii unor exigenţe turistice moderne referitoare la aspectele tehnice, economice, estetice, culturale şi ecologice) ar putea determina conturarea în oraş a unor fluxuri turistice centripete mai importante, reprezentate atât de turişti din ţară, cât şi de turişti din străinătate.

Hotelurile au apărut în peisajul romaşcan încă din secolul al XIX-lea, apariţia acestora fiind determinată de dezvoltarea economică a oraşului. Perioada socialistă a limitat dezvoltarea reţelei de unităţi de cazare, astfel că până în anul 1989, în Roman funcţiona doar un singur hotel, cu o capacitate de cazare de 164 de locuri. Ulterior, până în anul 2005 au funcţionat 2 unităţi hoteliere.

De asemenea, numărul locurilor de cazare în unităţi turistice a stagnat în perioada 1991 – 1999, la un număr total de 199. După o perioadă dificilă, marcată de restructurări şi lipsa unor investiţii în infrastructura de cazare, ceea ce s-a reflectat şi în calitatea serviciilor de cazare, începând din anul 2004 se observă o dezvoltare a infrastructurii hoteliere, precum şi a unităţilor de servicii din domeniul turismului.

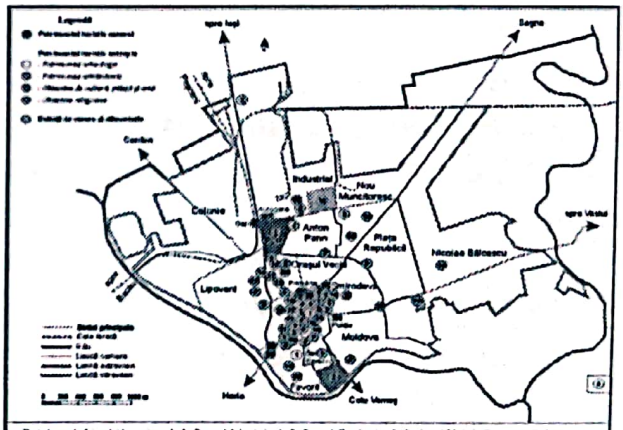

Patrimoniul turistic natural: 1. Parcul Municipal; 2. Parcul Zoologic; 3. Stejarul Unirii; **Patrimoniul turistic antropic:** ***Patrimoniul arheologic:*** 1. Cetatea de Pământ; 2. Cetatea Nouă a Romanului; ***Patrimoniul arhitectonic:*** 1. Spitalul Precista Mare; 2. Vila Hogaş; 3. Hotelul Dacia; 4. Casa spiţerului Johann Simeon Brukner; 5. Casa Mavrichi; 6. Casa Gheorghe Sturza; 7. Casa doctorului Alexandru Theodoric; 8. Casa vornicului Done; 9. Casa Grigore Ciutu; 10. Casa Vasile Ioachim; 11. Poşta; 12. Baia Centrală; 13. Casa Armatei; 14. Casa Costache Morţun; ***Obiective de cultură, ştiinţă şi artă:*** 1. Muzeul de Istorie; 2. Muzeul de Artă; 3. Muzeul de Ştiinţe ale Naturii; 4. Muzeul Eparhial „Episcopul Melchisedec"; 5. Muzeul medico-farmaceutic al Spitalului Precista Mare; 6. Biblioteca Municipală „Gheorghe Radu Melidon"; 7. Colegiul Naţional Roman-Vodă; 8. Muzeul Colegiului Naţional Roman-Vodă; 9. Biblioteca Colegiului Naţional „Roman-Vodă"; 10. Seminarul Sf. Gheorghe; 11. Clubul Copiilor şi Elevilor; 12. Casa de Cultură; 13. Şcoala de Artă; 14. Societatea Culturală „Miron Costin"; 15. Asociaţia „Pro Basarabia şi Bucovina"; 16. Asociaţia „Vatra Românească"; 17. Teatrul – cinematograf; 18. Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial; 19. Busţul lui Miron Costin; 20. Busţul lui Ion Ionescu de la Brad; 21. Rotonda Scriitorilor; 22. Statuia lui Roman-Muşat; 23. Statuia lui Ştefan cel Mare; 24. Fântâna din curtea interioară a Colegiului Naţional Roman-Vodă; 25. Fântâna Favorit; 26. Fântâna din curtea interioară a Spitalului Nou; ***Obiectivele religioase:*** 1. Complexul Episcopal; 2. Biserica Precista Mare; 3. Biserica Sfinţii Voievozi; 4. Biserica Armenească; 5. Biserica Sfântul Nicolae; 6. Biserica Precista Mică; 7. Biserica Sfântul Gheorghe; 8. Biserica Schimbarea la Faţă; 9. Biserica Sfântul Constantin şi Elena; 10. Biserica Romano-Catolică Sfânta Tereza; 11. Sinagoga cea Mare; 12. Biserica Sfinţii Mihail şi Gavril; 13. Biserica Sfântul Ştefan cel Mare; 14. Biserica Sfântul Dumitru; 15. Biserica Sfântul Vasile; 16. Biserica Fericitul Ieremia; 17. Biserica Inima Neprihănită a Mariei; 18. Cimitirul Creştin; 19. Cimitirul Evreiesc; **Unităţi de cazare şi alimentaţie:** 1. Hotel Roman (Turoag S.A.); 2. Hotelul Mariko INN; 3. Pensiunea turistică Lizarox Com S.R.L.; 4. Pensiunea turistică Gamar Team Services S.R.L.

Dinamica numărului de vizitatori ai Muzeului de Istorie Roman în perioada 1992-2008
Sursa: Muzeul de Istorie,Roman

„Evaluarea fluxurilor turistice este dificilă, datorită fiabilității discutabile a datelor statistice, subînregistrării turismului intern şi confuziei frecvente între curenții emițători şi cei receptori. De obicei, studiul fluxurilor turistice de către geografi se opreşte la analiza mişcărilor de persoane, deşi de o importanță majoră sunt şi alte două categorii, mai dificil de contabilizat; fluxurile de capital şi fluxurile de informații" (I. Muntele, C. Iațu, 2006, p. 143).

În lipsa unor date de ansamblu asupra fluxurilor turistice, analizele parțiale asupra fluxurilor de vizitatori ai diferitelor obiective culturale nu oferă o imagine reală a valorificării potențialului turistic al oraşului. În acest context, reducerea numărului de vizitatori ai Muzeului de Istorie din Roman reflectă un interes scăzut pentru acest obiectiv cultural. În general, fluxurile de vizitatori ai acestui muzeu sunt formate din grupuri de elevi, în special din oraş, dar şi de turişti aflați în tranzit prin Roman.

Municipiul Roman deține un patrimoniu turistic interesant, însă fluxurile turistice sunt slabe. În general, acestea sunt reprezentate de turişti ce practică un turism cultural, în special de cei ce sunt în tranzit spre obiectivele religioase din nordul Moldovei.

Bibliografie:

1. *Muntele, C. Iațu, Geografia turismului, Ed. Sedcom Libris, Iaşi, 2006.*
2. *Gabriela Stănciulescu, Managementul turismului durabil în centrele urbane, Ed. Economică, Bucureşti, 2004.*
3. *Tamara Simion, Funcția turistică a aşezărilor urbane, Rev. Tribuna Economică, nr. 20, Bucureşti, 1999*

DETERMINĂRI RECIPROCE ÎN RELAȚIA DINTRE ARTĂ ŞI TRADIȚIE

Profesor drd. Dorin Lehaci,

Şcoala de Arte Iaşi

Deopotrivă, obiect de artă şi estetic, prin puterea de a ne smulge din planul existenței palpabile şi a ne introduce în universul metafizic infinit, cu toate emoțiile asociate acestei schimbări, icoana ne îndeamnă la schimbare pozitivă şi transfigurare. Indiferentă la noblețea funcțiilor sale, dar deteminată de aceste calități, icoana devine pe neobservate, rezultatul propriilor funcții. Se lasă modelată de ceea ce ea însăşi a avut de modelat. Devine tradiție după ce s-a implicat în procesul de formare a tradiției. Se

Scanned with OKEN Scanner

transformă în rugăciune după activitatea ei de îndemn la rugăciune. Se transformă în obiceiul şi emblema omului din viaţa căruiia a pătruns şi s-a împletit cu ea.

Din domeniului vast al artei ne referim doar la icoană, indiferent de suportul, tehnica sau tipul ei. De două milenii, aceasta reprezintă un motiv frecvent întâlnit în tradiţia popoarelor din spaţiul european. Studiul morfologic al cuvîntului ne dezvăluie cele două elemente componente de origine greacă: „icono" şi „grafie". Prima parte înseamnă „icoană", „imagine" provenit din eikon," (ἐικών), chip, asemănare. Partea a doua a cuvântului „grapfia" reprezintă scriere, iar desenarea unui chip din planul metafizic s-a numit întipăritura cuiva, iconografie, termen păstrat până astăzi.

Tot în acest fel, preocupările redării existenţei infinite au produs şi dezvoltat de-alungul generaţiilor, afinităţi artistice de această factură, conferindu-le o trăsătură specifică cu valenţe tradiţionale. Unii autori afirmă că, datorită destinului special, icoana nu se poate defini doar prin arta limitată a unui secol, şi nici preocupările mărginite ale unui geniu nu îi sunt suficiente pentru a surprinde „fidelitatea faţă de destinaţia universală", care îi este dată.

În raport cu cel care o zugrăveşte, dar şi cu cel care o contemplă, icoana primeşte un destin

special, iar „în urma acestui proces...artistul devine martorul Tradiţiei ce se exprimă prin opera sa." În acest mod am prefigurat unul dintre principalele motive, capabile să-i confere creaţiei sacre, statutul de artă tradiţională. Acestui motiv i se alătură altele desprinse din literatura de specialitate.

Opera devine „un topos al unei prezenţe sacre" în faţa căreia, receptorul are o atitudine similară stării de meditaţie.

Astfel, prin imaginea zugrăvită se pot descoperi o mulţime de pretexte care au posibilitatea să iniţieze tot atâtea legături între cele două planuri: microcosmic - macrocosmic, finit şi infinit, sacru şi profan. Din această perspectivă, este necesară evidenţierea caracterului special, de la baza raportului creaţie şi creator. În concept estetic, cel care pictează se numeşte creator, creatorul unei opere. Această ipostază lasă locul alteia, în care iconarul este conştient de identificarea sa cu postura de creat, faţă de un plan suprem, de care se leagă prin rugăciune.

În ceea ce priveşte motivele determinante ale exprimării artistice, iconarii merg pe un suport comun, dar mai sunt şi alte puncte de vedere diferite, în funcţie de natura conţinutului subtil pe care îl deţin. Chiar dacă icoana aparţine artei, Mihaela Palade, fără să conteste funcţia estetică dobândită de aceasta, insistă cu precădere asupra motivelor spirituale pe care le comportă imaginea sacră. Acest lucru este datorat faptului că reflectarea plastică sau religioasă, a unei realităţi, se opreşte la un punct anume al „infinitului tărâm spiritual ", dincolo

Scanned with OKEN Scanner

de care numai componenta energetică a ei, care este rugăciunea, poate să îl treacă, angrenându-ne în acelaşi timp, indiferent de capacitățile şi disponibilitățile noastre de percepție estetică.

Revenind la rugăciune punem în discuție motivații ale căror existență au menirea de-a păstrat tradiția. Ea înseamnă convorbirea planului vizibil cu cel invizibil şi se realizează prin mai multe forme în funcție de mijloacele de exprimare utilizate. Este necesară amintirea lor pentru că ne facilitează înțelegerea icoanei în funcție de rolul ei, precum şi localizarea spațiului din care face parte.

Astfel, dintre rugăciunile care folosesc o formă comună de exprimare, există forma realizată prin gând, imperceptibilă simțurilor comune, apoi este rugăciunea rostită, precum şi cea cântată realizate pe cale sonoră. Dintre rugăciunile care necesită un suport fizic pentru a se manifesta, o amintim pe cea scrisă, care constituie şi calea de trecere de la sunet la imagine. Prin transpunerea cuvântului într-un semn grafic vizibil ne apropiem şi mai mult de suportul fizic specific icoanei sau rugăciunii pictate, cum o mai putem numi . În acest caz, forma de adresare a mesajului se face prin imagine, iar semnul grafic se modifică şi se recompune în manieră nouă.

Este posibilă asocierea însemnătății imaginii pentru iconar, cu echivalentul frazei şi cuvântului pentru teolog. „Ceea ce reprezintă pigmenții şi desenul pentru primul, înseamnă cerneala şi cuvintele pentru al doilea, iar hârtia de scris al unuia, se aseamănă cu suportul plastic al altuia. În concluzie, şi unul şi altul sunt purtătorii aceluiaşi mesaj, doar modalitățile de redare sunt altele,"

Pentru că rugăciunea este înscrisă în tradiție şi icoana este o rugăciune pictată, acest lucru ne face să recunoaştem, fără nici o reținere, apartenența picturii sacre la spațiul unei credințe trasformate în obicei, determinând încadrarea ei în categoria artelor tradiționale, fără să înlăturăm alte atribute estetice opținute în decursul timpului, sau pe cele cultice pe care le reprezintă.

Bibliografie

1. *MARCU Florin, şi MANECAConstant, Dicționar de neologisme, Ediția a III-a, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1978.*

2. *USPENSKY Leonid, BOBRINSKOY Boris, BIGAM Stepham, BIZĂU Ioan, Ce este icoana? Trad Vasile Manea, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2005. p.108.*

3. *PALADE Mihaela, Iconoclasmul în actualitate, de la „moartea lui Dumnezeu" la moartea artei, Ed. Sofia, Bucureşti, 2005.*

4. *BÂRZU Zamfira, COJOCEA Bogdan, LEHACI Dorin, Bulău Ana Maria, Apostu Edi, Eseuri de artă şi estetică, vol. II, Editura 3D Arte, 2007.*

5. *QUENOT Michel, Icoana fereastră spre absolut, Trad. Vasile Răducă, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1993*

Scanned with OKEN Scanner

DEZVOLTAREA APTIUDINII CREATIVE

Asistent univ. Aprotosoaie-Iftimi Ana-Maria,
Universitatea de Arte "George Enescu", Iași
Departamentul pentru Pregatirea Personalului didactic

Societatea este cea care impune direcțiile, normele și formează indivizii, evidențiindu-se din ce în ce mai mult inteligența practica ca și calitate a individului de a acționa, de a relaționa în cadrul societății. În acest cadru inteligența plasticianului se caracterizează prin calitatea înțelegerii imediate. Artistul are "ochiul", vede ceea ce ceilalți nu au văzut încă, se sustrage logicii cultivând jocul interactiv al elementelor, globalitatea percepției, neânțelesul. În momentul practicii, artistul anticipează noile linii de acțiune, soluțiile sunt mai mult sau mai puțin definite și sunt chemate a fi revizuite. Aflat în posesia unui sistem de expresie constituit din culori, forme, materie și materiale, artistul aplică un joc combinatoriu pentru a obține soluții inedite. El este un alchimist, un transformator care evidențiază noi semnificații și este totodată cel care pune în scenă toate aceste elemente, cel care execută. Astfel, inteligența plastic-vizuală are într-o anumită masură și un aspect concret. Ca implicație pedagogică, acesta este momentul în care elevul întâlnește dificultăți de exprimare, dificultăți de a realiza intențiile, de a transpune jocul intern al transformării elementelor, de a-și concretiza visul.

Tot ceea ce mâna noastra realizează, o linie pe o bucata de hârtie, confecționarea unui obiect, scrisul, poartă amprenta gândirii noastre. Dar această linie, obiect sau cuvânt scris nu reflectă doar felul nostru de a fi, ci ajută gândirea noastră să progreseze în ideea urmărită. Ajungem chiar să fim surprinși de drumul luat de lucrul făcut de mâna noastră. De fapt, noi gândim spațial acțiunile noastre și ni le reprezentăm prin imagini mentale. Astfel, inteligența plastică are capacitatea de a memora ideile, noțiunile, evenimentele. Memoria vizuală este esențială pentru a raționa. Vedem în interiorul nostru imagini pe care le citim înainte de a le înregistra în memorie. Acest tip de inteligență determină individul să inventeze ceea ce i-ar plăcea să vadă și nu există. Exersarea capacității de a inventa, a transforma, a adapta, a crea determină o mai bună cunostere de sine. Prin confruntarea cu materiale și obiecte se afirmă personalitatea. Elevii puși în fața aceluiași model îl vor reprezenta diferit, fiecare dintre ei descoperind propria producție printre cele ale altora și vor înțelege esența propriei naturi. Facând, se transformă. Această inteligență este cea a întâlnirii cu noul, a curiozității intelectuale și vizuale,

Scanned with OKEN Scanner

întâlnirea cu altul. Este inteligența inimii, a spiritului fin.

Artistul utilizează două tipuri de percepție: 1. percepția nediferențiată – este profundă, sincretică, comparabilă cu percepția copilului mai mic de opt ani, ia în considerare tot câmpul perceptiv, aparține inconștientului; 2. percepție focalizată, de suprafață, analitică, care separă fondul de formă, aparține raționalului, conștientului, comparabilă cu percepția copilului mai mare de opt ani. La artist cele două tipuri de perceptie sunt într-o dualitate constantă. El efectuează o veritabilă gimnastică mentală pentru a le echilibra. Procesul creator se definește ca o mișcare între diferențiere și nediferențiere, între ceea ce este rațional și ceea ce nu este.

Anton Erhenzweig propune trei faze ale procesului creator:

1. Faza fragmentării – este o fază intuitivă în care artistul intră în relație cu lucrurile și cu sine. Este un moment agonizant (se sugerează lucrul în paralel la mai multe proiecte odată ◉ ruperea obișnuinței).

2. Faza sistematizării – bpresupune implicarea intelectului, integrarea scaning-ului inconștient. Artistul caută echilibrul, coerența în toate, integrează contrariile. Este un stadiu euforic. Își organizează opera, introduce "forma bună" ideală (exgeometrică, raportată la o axă de simetrie), controlează culoarea.

3. Faza rezolvării – presupune retroacțiune depresivă, reintrojecție. Artistul devine conștient de propriile limite. Este spectatorul a ceea ce a creat. Rezultatul îi apare decepționant, dar trebuie să-i dea o formă definitivă.

Implicații pedagogice. Copilul înainte de opt ani nu are o viziune abstractă a lucrurilor, ci una sincretică, concretă. De exemplu o mâzgâlitură circulară o reprezintă în întregime pe mama sa. Sincretismul acționează în sens invers abstractizării. Obiectele sunt evocate de indici fizionomici și nu fuzionali. Abia dupa opt ani, copilul va avea o viziune analitică, deci va putea abstractiza pentru că va putea generaliza reprezentările sale pe baza schemelor, diminând astfel interesul pentru realitatea concretă. Elevul trebuie astfel să-și exerseze controlul intelectului, de exemplu prin învățarea de procedee figurale. Odată cu pubertatea, interesul pentru concret devine evident.

Erhenzweig se opune învățământului academic care folosește procedee disruptive. Arta și spontaneitatea nu se învață. Învățământul nu trebuie să se axeze pe cunoasterea tehnică și teoretică, ci să fie preocupat de maniera de a acționa (ce știe să facă elevul). Inteligibilul să fie înscris în sensibil printr-un exercițiu de joc liber. Dacă intelectul (a doua fază) rămâne în serviciul intuiției (prima fază), trebuie să se permită elevului să realizeze un echilibru între cele două contrarii prin inducerea exersării atenției, controlului.

Didier Anzieu vorbește de cinci etape ale procesului creației:

1. Regresia – emoția creatoare. A fi creator înseamnă a fi capabil de regresie. Nevoia de a crea se naște

Scanned with OKEN Scanner

dintr-o criză personală în fața fricii de necunoscut care antrenează refugiul în îndrăzneală. Gândirea conceptuală este abandonată în favoarea celei figurative. Creatorul este uluit de o imagine efect care va fi tema operei sale. Această stare e acompaniată de deposedarea de sine unde fluctuează limitele între lumea exterioară și cea interioară, de unde sentimentul intrării în relație cu ceva esențial. Sunt mobilizate reprezentările arhetipale.

2. Iluminarea - priza de conștiința a reprezentărilor psihice inconștiente. Este momentul prizei de conștiință. Reprezentarea fantomatică se fixează ca o schemă directoare. Artistul se îndoiește, are nevoie de un prieten care să-i procure o iluzie pozitivă. Aici se situează rolul pozitiv al profesorului, cadrului didactic.

3. Transpoziția – instituirea unui cod și imprimarea unui chip. Artistul face dovada mijloacelor de obiectivare care-l mobilizează. El alege materialele, suportul pentru a se exprima. In acest moment rolul profesorului nu este de a facilita exteriorizarea prin furnizarea materialelor adecvate. El trebuie să lase situația suficient de deschisă pentru ca elevul să para că-și alege singur mijloacele ce-i convin.

4. Elaborarea – realizarea propri-zisă a lucrarii, în cele mai mici detalii.

5. Expunerea – artistul se supune indicațiilor celorlalti cu riscul de a primi critici severe. Organizează expoziții și manifestații publice.

Implicații pedagogice. Școala poate facilita primele două etape prin constituirea și explorarea muzeului personal care încurajează atitudinea regresivă a elevului. Toți copiii resimt atracție afectivă spre anumite obiecte pe care le atașează gândirii lor. Le place să adune obiecte și să le păstreze. Copilul este prin natura sa un colecționar. Plecând de aici avem un mijloc de a stabili o relație între interesele copilului și producțiile în care îl angajăm. Constituind un muzeu personal, elevul va vedea altfel ceea ce-l înconjoară și va fi stimulat să-și construiască propria cultură care va însemna o "comoară", un loc de refugiu. In cursul anilor și al vieții, acest muzeu se va îmbogăți, devenind un veritabil spațiu de tranziție între el și lume. Este ocazia de a aduna reproduceri, ilustrații, fotografii în jurul unei teme, al unui eveniment, a unei întrebari sau scheme directoare, care să-i permită mai multă aventură, dinamism și posibilitatea de a evolua. Schimburile verbale între elev și profesor sau colegi plecând de la muzeul personal permit într-o anumită măsură priza de percepere a propriilor preocupări.

Arta este recunoscută astăzi ca fiind esențială în formarea și viața individului chiar dacă învățăturile sale sunt uneori percepute ca inadaptate. Datorită acestui lucru arta nu s-a integrat niciodată foarte bine în sânul disciplinelor școlare. În școli modelul predominant de învățare este cel tradițional bazat pe demersul științific dar creația artistică se bazează pe non-programabil, pe fenomenul aleator, imprevizibil. Arta ține cont de multitudinea de

Scanned with OKEN Scanner

individualități și emoții personale generate de diversitate.

Expresia plastică nu este numai un factor de progres individual ci ea trebuie considerată ca o rampă de achiziție a tuturor cunoștințelor. Practica artistică nu ar trebui privită ca o valoare rară, ca un lux ci ar trebui în egală măsură asociată altor sectoare de activitate umană. Pentru aceasta educația polivalentă este cea în măsură să integreze practica artistică în procesul de dezvoltare afectivă și cognitivă a elevului.

Bibliografie:

Amabile, Teresa M., "Effects of External Evaluation on Artistic Creativity", în Journal of Personality Social Psychology, vol.37, nr.2, p.221-231, 1979.

Amabile, Teresa M., "Creativitatea ca mod de viață", Editura Ştiințifică şi Tehnică, Bucureşti, (traducerea din limba engleză americană Growing up Creative, 1989) , 1997.

Barron-Tieger, Barbara, Tieger, P.D., "Descoperirea propriei creativități", Editura Teora, Iaşi (traducere din limba engleză Do What You Are,1992), 1998.

Bejat, M., "Talent, inteligență şi creativitate", Editura Ştiințifică, Bucureşti, 1971.

Berar, I., "Dotarea superioară în domeniul artelor plastice: implicații psihopedagogice", în Studii şi cercetări din domeniul ştiințelor socio-umane, vol.11, 2003.

Runco, M.A., Pritzker, S.R., Encyclopedia of Creativity", Academic Press, 1999.

Dickhut, Johanna E., "A Brief Review of Creativity" în http://www.personalityresearch.org/papers/dickhut.html , 2003.

Dincă, Margareta, "Caracteristici ale personalității creative la adolescenți" în Revista de psihologie, vol.9., nr.1., p.19-31, 1993.

Feist, G.J., "Analysis of Personality in Scientific and Artistic Creativity" în Personality and Social Psychology Review, vol.2, nr.4, p.309, 1998.

Feldhusen, J.F., BanEng Goh, " Assessing and Accessing Creativity: An Integrative Review of Theory, Research and Development", în Creativity Research Journal, vol.8., nr.9, p.247, 1995.

Isaksen, S. G., Firestien, R.L., "The Assessment of Creativity. An occasional paper from the Creativity Based Information Resources Project", The Center for Studies in Creativity, 1994.

Landau, Erika, "Psihologia creativității", Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974.

Lindauer, M.S., "Interdisciplinarity, the Psychology of Art and Creativity: an Introduction" în Creativity Research Journal, vol.11, nr.1, p.10, 1998.

Neacşu, Ghe., "Procesul de creație artistică (I) ", în Revista de psihologie, vol.3-4, p.163-174, 1998.

Puccio, G.J., Talbot, R.J., Treffinger, D.J., "Exploratory Examination of Relationship Between Creativity Styles and Creative Products", în Creativity Research Journal, vol.8, nr.2, p.172, 1995.

Roco, Mihaela, "Creativitate şi inteligență emoțională", Polirom, Iaşi, 2001.

Scanned with OKEN Scanner

Runco, M.A., "Insight for Creativity, Expression for Impact", în Creativity Research Journal, vol.8, nr.4, p.390, 1995.

Rump, E.E., "Relationships between Creativity, Arts-Orientation and Estetic-Preference Variables", în Journal of Psychology, vol.110, nr.First-Half, p.20, 1982.

Rusu, E., "Eseu despre creaţia artistică", Editura Ştiinţifică şi Tehnică,Bucureşti, 1989.

Simonton, D.K., "Artistic Creativity and Interpersonal Relationship Across and Within Generations", în "Genius and Creativity", http://books.google.com

Sternberg, R.J., "Manual de creativitate", Polirom, Iaşi, 2005.

Stoica-Constantin, Ana, "Creativitatea pentru studenţi şi profesori", Institutul European, Iaşi, 2004.

Stoica-Constantin, Ana, Caluschi, Mariana, "Ghid practic de evaluare a creativităţii" Editura Performantica, Iaşi, 2005.

L'ART EN QUETE DE LA PERFECTION – P. MONDRIAN

Lector univ. dr. Ioniţă Laura-Codrina, chargé du cours,

Université des Beaux Arts « G. Enescu », Iaşi

Dans les écrits de Mondrian on trouve souvent, comme un leitmotiv, le mot dénaturalisation. Comment faut-il comprendre ce mot ? Le peintre hollandais voit la dénaturalisation comme cheminement vers l'abstraction.

La dénaturalisation de Mondrian est aussi un rejet du monde naturel et une approche des essences, de l'idéal, de l'absolu. Cet éloignement de la nature est déterminé chez Mondrian par l'éducation dans la religion protestante et la tentation de devenir prêtre. Les idées enracinées dans l'enfance du peintre, selon lesquelles on considère le naturel, la contingence comme quelque chose de dangereux, vont déterminer aussi la mentalité picturale du Hollandais. Il faut prendre une distance par rapport au monde sensible, il faut le considérer comme un monde illusoire, un monde des apparences, pour avoir accès au véritable monde supérieur, abstrait. "L'apparence des formes naturelles change mais la réalité est immuable" .

Ayant ces convictions, le choix de devenir peintre pose à Mondrian des problèmes de principe. Son idéal est d'atteindre le monde spirituel et donc de

Scanned with OKEN Scanner

rejeter le matériel. Mais la peinture est, avant tout, quelque chose de matériel, de concret, si on considère les toiles, les châssis, les couleurs. En plus, à l'époque, la peinture était, en général, vue comme un miroir de la nature, une reproduction, plus ou moins exacte (mais, pourtant, une reproduction), du monde matériel. Choisissant l'art, Mondrian doit concilier ses idées d'aspiration vers l'absolu avec les principes picturaux. L'esthétique et l'éthique, le beau et le bien doivent se joindre dans ses tableaux. Son désir de jeunesse de devenir prêtre le détermine à rapprocher l'art (vu comme un plaisir coupable) et l'esprit calviniste, puritain. Pour que le beau et le bien puissent faire un, le peintre pousse « la forme vers la plus grande pureté possible ». C'est la naissance de l'abstraction.

A la suite, il n'est pas étonnant que Mondrian soutienne que « l'apparition naturelle, la forme, la couleur naturelle, le rythme naturel, les rapports naturels eux-mêmes, dans la plupart des cas, expriment le tragique. (...) Tout sentiment humain, tout désir particulier, toute espèce d'attachement en un mot, conduisent à la représentation tragique et rendent impossible la pure plastique de la paix » .

En ce qui concerne strictement l'évolution de la peinture, trois événements, selon Dora Vallier, sont décisifs pour l'art de Mondrian: l'hésitation entre peintre et prêtre, l'influence de la théosophie et la découverte du cubisme. Dès qu'il prend la voie de l'art, son cheminement vers l'abstraction est droit, sans retour ou hésitations. Il s'éloigne de plus en plus du naturel en essayant de trouver l'universel et l'absolu, désirés par sa religion. Le monde des tentations et des apparences est rejeté pour attirer l'union avec Dieu.

Son art connaît différentes phases : néo-impressionnisme, pointillisme, fauvisme, expressionnisme, cubisme; il part de la dissolution des lignes, de la construction des formes à l'aide de points, de l'abolition de la perspective. Les expériences de l'expressionnisme et, surtout, du cubisme analytique restent décisives pour son destin artistique. On observe un abandon progressif de l'objet, l'image naturaliste est transformée en passant par la déformation cubiste dans une image qui est un code pictural d'équivalents sémiologiques de l'objet, équivalents qui ont un fonctionnement autonome. Pourtant l'objet connu reste le référent. On peut parler, avec M. Brion, d'une « géométrisation mystique » .

P. Mondrian, Composition avec rouge, jaune et bleu, (1921)

Dans cette période la surface de la toile devient un champ tensionnel à cause du binarisme horizontal-vertical qui détruit la représentation des objets et devient lui-même le système d'organisation de la toile. Les horizontales et les verticales deviennent des forces vives et ouvrent l'espace. La courbe, utilisée souvent à cette époque pour détruire l'image de l'objet, est considérée par le peintre hollandais comme une droite en puissance. Cette conception renvoie

Scanned with OKEN Scanner

à Kandinsky qui, lui aussi, voyait la ligne comme un point en mouvement et la courbe comme une droite avec une force agissant sur elle-même.

Chaque fois, à cette époque, les œuvres de Mondrian se composent comme une simplification des expériences picturales antérieures. Suivant sa croyance théosophique, Mondrian considère l'art comme « une vieille âme qui doit vivre dans un corps nouveau » et qui doit remonter du particulier à l'universel. Il essaie ainsi de retrouver dans son art l'unité entre la matière et l'esprit. L'art devient pour lui un état surhumain qui « cultive l'élément surhumain en homme, et se trouve être, par conséquent, un moyen d'évolution de l'humanité au même titre que la religion » .Le peintre renonce à tous les ornements pour arriver à un art presque « monacale », en opposition avec l'art baroque.

Vers la fin de sa vie les tableaux de Mondrian ressemblent au point qu'ils donnent l'impression d'être la même toile reprise avec des nuances à peine perceptibles: « La vie n'est que l'approfondissement continu de la même chose », dit le peintre pour justifier la ressemblance de ses dernières œuvres.

Cet ascétisme des moyens picturaux trouve leur justification dans le désir d'atteindre l'absolu, la divinité. Cette dernière a été souvent, dans le passé, conçue comme nombre. Dans cette conception l'ordre de l'univers est donné par les rapports numériques, incarnés sous l'apparence de la mathématique ou de la géométrie. Le Dieu est la Forme Parfaite ou le Rapport Parfait. On se rapproche de la divinité dans la mesure où on réussit à imiter cette Forme Parfaite. C'est le principe sur lequel repose la théorie pythagoricienne qui, par les « nombres sacrés » et les « proportions d'or » va influencer le platonisme, le Moyen Age et même la Renaissance (où ces structures et rapports parfaits sont cachés sous la figuration).

C'est cet art géométrique-arithmétique fondé sur les nombres sacrés et les proportions toutes-puissantes que Mondrian essaye de retrouver pour représenter l'ordre originaire de l'univers. Son art est un art de la représentation des rapports qui, dans la nature, ne se trouvent que voilés, même si ces rapports, ces proportions structurent, d'une manière invisible, le visible. Faire voir le principe invisible du monde semble être la tâche de la peinture de Mondrian. C'est pourquoi il considère que l'art ne doit pas représenter les rapports à l'aide des formes et des couleurs naturelles, mais uniquement les rapports eux-mêmes.

La Nouvelle Plastique exprime, à l'aide d'opposition rectangulaire, des lignes droites et des non-couleurs l'immuabilité, l'universel, le spirituel.

On peut parler d'une mystique de la géométrisation chez le peintre hollandais. Mondrian ne cherche pas à atteindre la beauté générée par la perfection des formes et des rapports. Ce n'est pas seulement à un schéma doctrinaire des proportions auquel il se conforme. Au contraire,

Scanned with OKEN Scanner

la Beauté reste pour lui, une beauté spirituelle, elle ne naît pas de numéros ou de proportions. Ces formes géométriques parfaites, ces numéros et ces proportions ne sont que des manifestations de la beauté absolue. C'est pour cette raison que Mondrian a la certitude d'avoir accédé à la vérité.

Si ce n'est pas la perfection et l'harmonie formelles que cherche le peintre de Boogie Woogie, mais le divin, on peut dire alors, avec Henri Maldiney, que l'art de Mondrian est une sorte d'épiphanie. L'art devient un « appel à l'ouvert » . L'Universel se montre à l'aide des couleurs pures qui sont « les seules dont la vue nous livre, à l'état nu, l'essence » .

UNIVERSAL ŞI NAȚIONAL ÎN AVANGARDA ARTELOR PLASTICE

Conferențiar univ. dr. Valentin Sava

Universitatea de Arte „George Enescu" Iași

Oprindu-ne în timp doar la nivelul secolului al XIX-lea, termenul avangardă a fost – prin extensie – asociat cu ideile politice radicale inițiate mai înainte de gândirea lui Voltaire şi – mai târziu – ale lui Jean Jacques Rousseau, idei cristalizate şi preluate de Revoluția Franceză de la 1789 cu tot ceea ce a urmat. Odată cu începutul secolului al XX-lea, termenul de avangardă a căpătat o conotație neutră, evoluând către acoperirea inovațiilor din câmpul cultural-artistic, indiferent de orientarea politică a protagoniştilor.

Pe parcurs, din nevoia unor clarificări conceptuale, acest termen a căpătat sensuri mai complexe, culminând cu viziunea lui Kandinsky care î-şi imagina Avangarda ca un triunghi în vârful căruia era plasat artistul menit să conducă omenirea spre orizontul celei mai înalte spiritualități. Însă partizanii ideilor moderniste nu s-au mulțumit cu nivelul ideilor lui Kandinsky, amplificând şi mai mult paleta înțelesurilor pe care le-a căpătat acest termen.

Iată ce diferențe de opinii s-au produs în numai o sută şi ceva de ani, înainte de 1800 neputându-se vorbi de nici un fel de sentiment al alienării cel puțin la nivelul artiştilor, publicul dovedindu-se atunci mult mai înțelegător față de „oferta" artistică a vremii. Contestarea şi chiar respingerea de către o oficialitate „emancipată" a ofertei artistice a marcat dramatic destinul artistic al creatorilor începutului de secol XIX, producând suferințe şi drame existențiale la nivel individual, dar în acelaşi timp a promovat o libertate aproape totală a „deciziei" artistice față de preceptele oficiale şi de instituțiile care le promovau,

modificându-se astfel continuu condițiile în care artistul a depins de evoluțiile înțelesului termenului de avangardă .

Putem sintetiza definiția Avangardei într-o singură frază: „Avangarda înseamnă a te afla înaintea timpului tău", dincolo de caracterul limitativ al termenului. Mărturie vie a crizei valorilor spirituale ale veacului al XIX-lea, Van Gogh a deschis drumul curentului expresionist modern de la începutul veacului următor, curent care a cunoscut evoluții diferite, adesea contradictorii, dar care a menținut omul în centrul interesului său artistic.

Van Gogh nu a fost singurul artist care a anticipat criza unității spirituale a sfârşitului de secol XIX, el fiind secondat aproape în aceeaşi perioadă de belgianul James Ensor şi de norvegianul Edvard Munch. Aceşti artişti hipersensibili, aproape psihotici, au descoperit, fiecare în chip diferit, nelinişti asemănătoare, vădind aceleaşi negre presimțiri. Astfel, intelectual vorbind, Ensor a evoluat de la un socialism utopic şi umanitar către un soi de anarhism. „...Ardem întotdeauna ceea ce am adorat...trebuie să ne revoltăm împotriva comunităților! Pentru a fi artist trebuie să trăieşti ascuns!..." De asemenea, la venirea la Paris a lui Edvard Munch, sentimentul terorii asalta perfid sensibilitatea aproape maladivă a tânărului de numai douăzeci şi doi de ani. Încărcat de zguduiri şi teroare a fost Urletul realizat în anul 1893, unde deformarea figurii personajului a ajuns la o limită necunoscută până atunci, totul fiind bazat pe expresie: desen, culoare, compoziție. Van Gogh, Ensor, Munch, iată trei artişti diferiți prin conştiință, temperament sau formare, care au avut trei destine legate prin firele nevăzute ale unei istorii comune, la limita patologicului. La rândul ei, fuga lui Gauguin în căutarea purității unei vieți noi, virgine, a unei lumini şi culori noi, l-a inspirat mai târziu pe Kandinsky care a călătorit în nordul Africii, în mările Sudului, în India, China şi Japonia, ajungând până în îndepărtatele insule Palau. De asemenea Paul Klee şi Macke au călătorit în însorita Tunisie, iar Segall şi Ernest Barlach au ajuns în Brazilia, respectiv în Rusia centrală. Alții, precum Kirchner sau Lehmbruck, au ales sinuciderea ca soluție la nevoia lor de puritate, moarte văzută ca o tentativă de evadare într-o „lume de dincolo" mai pură.

Descoperirea artei negre a corespuns cerinței generale a artiştilor Avangardei, cerințe în care s-au identificat toate cauzele revoltei împotriva canoanelor şi convențiilor artei europene în vigoare la acea dată. Fiecare a extras din arta neagră lecția care i-a convenit cel mai mult. Pe cubişti, de exemplu, i-a impresionat mai ales energica forță de sinteză degajată de măştile şi fetişurile „negre", sinteză exprimată în planuri largi, volume netede şi deformări sumare, care depăşeau în viziunea lor orice alte valori plastice consacrate până atunci. Pentru expresionişti, arta neagră a depăşit semnificațiile

Scanned with OKEN Scanner

unor simple sinteze, ei văzând în măştile de ritual „obscurele puteri ale cosmosului" . Atunci, la începutul secolului XX, în măsură diferită şi în chipuri diferite, exotismul, arhaismul, arta neagră i-a fascinat pe artiştii din toate colţurile Europei, de la Vlaminck, Matisse, Picasso şi Léger, la Lipchitz, Laurens şi Barlach, de la Martini şi Modigliani, la Brâncuşi. La Brâncuşi, „primitivul" s-a identificat cu folclorul românesc, cu componenta artei populare în care s-a sintetizat substanța cea mai viabilă a mitologiei țărăneşti din România, formată din acel complex de tradiții, legende şi obiceiuri populare.

Expresionismul, dadaismul, suprarealismul, ca şi cubismul, futurismul, sau abstracționismul au fost mişcările artistice a căror viață şi evoluție a constituit tocmai istoria agitată a avangardei artistice moderne. Expresionismul s-a născut având la bază protestul şi critica, fiind contrariul pozitivismului, constituindu-se ca o artă de opoziție. Antipozitivismul expresionist s-a tradus, prin extindere, în antinaturalism şi în antiimpresionism, deopotrivă, chiar dacă în lucrările expresioniştilor s-au regăsit elemente de realism sau de impresionism (postimpresionistii Van Gogh, Gauguin, Cézanne sau Ensor, Munch ş.a.).

Nu putem ignora rolul covârşitor al mişcării dadaiste la dezvoltarea şi evoluția Avangardei în primele decenii ale secolului XX. Mişcarea dadaistă s-a născut la Zürich în 1916, avându-l în fruntea ei pe Tristan Tzara. Asistăm astfel la un al doilea contact al Avangardei, după cel realizat de Brâncuşi, cu cultura română, cu literatura şi arta europeană a românilor. Cu rădăcini româneşti şi ebraice deopotrivă Tristan Tzara a motivat naşterea mişcării Dada „dintr-o necesitate morală, dintr-o voință implacabilă de a atinge un absolut moral, din sentimentul profund că omul, în centrul tuturor creațiilor spiritului, trebuie să-şi afirme superioritatea asupra noțiunilor sărăcite de substanță umană, asupra lucrurilor moarte şi asupra lucrurilor prost câştigate."

Trecând mai departe de celelalte forme ale Avangardei în artele plastice, de la suprarealism, la lecția cubistă, de la futurism, raionism şi suprematism, la constructivism şi productivism, până la regula abstracționismului, să amintim contactele artelor plastice româneşti

Scanned with OKEN Scanner

din această perioadă deosebit de frământată cu curentele avangardiste ale artei occidentale di primele decenii ale secolului al XX-lea.

În România începutului de secol XX, principalul curent de idei estetice şi de viziune artistică , influent direct sau indirect, a fost Jugendstil-ul nemţesc sau Sezession-ul austriac, sau Art Nouveau-ul, în variantele sale. Acesta a fost curentul cel mai „nou" în epocă, cel mai dinamic şi cel mai fertil, care a servit mai târziu drept sursă a unor mişcări noi avangardiste precum expresionismul, cubismul, futurismul şi orfismul pe de o parte, suprarealismul, şi neoobiectivismul pe de altă parte. La această evoluţie trebuie adăugată ca o componentă decisivă implicarea lui Brâncuşi prin operele lui din anii 1906-1915 expuse la „Tinerimea artistică", lucrări precum Rugăciunea sau Muza adormită.

Cu toate acestea, la noi nu a existat o definiţie categorică a modernităţii, cu atât mai mult a avangardei, identificabilă în primul rând printr-o contestare programatică şi polemică a valorilor tradiţiei. Această situaţie s-a datorat faptului că în arta românească a începutului de veac, dar şi mai târziu în perioada interbelică, tendinţele înnoitoare, avangardiste au cunoscut grade diferite de transparenţă, de la afirmări zgomotoase programatic-teoretice, la evoluţii discrete sub aparenţe foarte cuminţi. Penetrarea artei româneşti de către curentele moderniste ale avangardei occidentale s-a mai realizat şi prin pătrunderea în ţară a unor lucrări ale lui Henri Martin şi Cross pictori de bună calitate promovaţi de Theodor Cornel, scriitor îndelung trăitor la Paris şi un activ apărător al creaţiei lui Brâncuşi în ţară, unde opera marelui sculptor expusă la saloanele „Tinerimii Artistice"era atacată într-o serie de publicaţii româneşti. De aici şi diferenţa între creaţiile unui Brâncuşi, sau Hans Richter, Huelsenbeck, sau Paul Klee şi pictura expusă atunci de reprezentanţii români ai avangardei cum au fost Marcel Iancu, M.H. Maxy, Corneliu Michăilescu, sau ceva mai târziu, Margareta Sterian. Lucia Dem. Bălăcescu sau Milița Pătraşcu. Totuşi au fost şi excepţii notabile în cazul unor artişti cu o largă deschidere europeană cum a fost Victor Brauner, raionistul Arthur Segal şi într-o oarecare măsură Mattis-Teutsch. De luat în considerare ar fi mai degrabă influenţa benefică, în sensul deschiderii artei româneşti spre noi valori, pe care a exercitat-o activitatea grupului român de avangardă asupra vieţii artistice româneşti în general. Astfel, adesea fără să ştie, artiştii au făcut artă avangardistă bizuindu-se pe studiul atent şi mai ales pe contactele nezgomotoase cu marile curente înnoitoare ale Europei începutului de secol XX.

De aceea, curente revoluţionare europene cum au fost futurismul şi dadaismul nu s-au manifestat plenar în arta românească, limitându-se doar la manifestări sporadice, nezgomotoase, pe un interval scurt, limitat. Marcel Iancu prieten al lui Tristan Tzara cu care s-a întovărăşit la Zürich, cât şi Victor Brauner

Scanned with OKEN Scanner

sau Margareta Sterian au fost mai degrabă sensibili la zona tradițiilor folclorice pe care le-au inclus uneori direct ca teme în creația lor vizuală. Așa cum am văzut mai înainte, numai dadaismul nu a vrut și nu a putut să-și identifice sau să-și utilizeze „rudele" apropiate, înțelegând aici mai ales expresionismul vest european, de aceea cu atât mai puțin nu a avut prozeliți în creația artiștilor români, deși atât Tristan Tzara, cât și Marcel Iancu, au avut puternice rădăcini românești.

Bibliografie

Altshuler, Bruce – The Avant-Garde in Exhibition: New Art in the 20th Century,N.Y. 1994

Anfam, David – Abstract Expressionism, Thames & Hudson, Londra, 1990.

Argan, Giulio Carlo – Căderea și salvarea artei moderne, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1970

Arnason, H.H. – History of Modern Art, Ed. Abrams, New york, 1977.

Bernard, Edina – Arta modernă, 1905-1945, ed. Meridiane&Larousse, Bucureşti, 2000

Carrassat, Patricia Fride & Marcadé, Isabelle – Mișcări artistice în pictură, ed, Enciclopedia RAO, Bucureşti, 2007

De Micheli, Mario – Avangarda artistică a secolului XX, Ed. Meridiane, Bucureşti 1968,

Grigorescu, Dan – Dicționarul Avangardelor, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2003-2005

Tzara,Tristan – Le surréalisme et l'après-guerre, Ed. Nagel, Paris, 1948.

Kandinsky, Wassily – Spiritualul în artă, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1994

Kandinsky, Wassily - Pictura ca artă pură, 1913.

Klee, Paul – Űber die moderne Kunst, Jena 1924, Berna 1945.

Kostelanetz, Richard – A Dictionary of the Avant-Gardes,Schirmer Books

Schirmer Books Ed..New York, 2000.

Lacôte, R. – Tristan Tzara, ed. Seghers, Paris 1952

Minneapolis,1984

*Vlasiu, Ioana – Anii *20, tradiția și pictura românească, ed. Meridiane, Bucureşti, 2000.*

**** L'Art contemporain, Anvers, 1934*

Les écrits de James Ensor – Sélection, Bruxelles, 1921

Les écrits de James Ensor (1928-1934),.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul III

Scanned with OKEN Scanner

SPAIN: FIESTAS AND TRADITIONS

Jesús Rodríguez Fernández
Headmaster of C.E.P.A. Suroccidente Tineo
Spain

Best known among Spain's folkloristic traditions are certainly Flamenco and bullfights. You will find bullfights indeed throughout the country, the most popular event perhaps being the "Running of Bulls" during the Sanfermines in Pamplona. But bullfights are part and parcel of any Fiesta.

Flamenco, on the other hand, is the musical tradition in the country's south, in particular in Andalusia. That is where you have to move to see and listen first rate dancing and guitar playing. In April takes place Feria de Abril, in Seville, an entire week of singing and dancing and trying that great Sherry wine, those delicious tasty snacks called "Tapas" and more Sherry wine ... and if you like this sort of things you REALLY should not miss that event.

If you can arrange it (and find a hotel room) better arrive to Seville already two weeks before Feria, and see this city's other outstanding event: Semana Santa, Easter week, with its world-famous processions.

Another most popular event of religious origin is El Rocio, a traditional pilgimship to the village El Rocio in the province of Huelva, in May. This pilgrimship anyhow is not too solemn and serious, Flamenco and wine being indispensable components. Follow the thousands who each year travel there and have yourself a ball.

Another outstanding Fiesta are "Las Fallas de San José" in Valencia, in March, when all the city becomes the scenery of an enormous party with lots of good mood and excellent fireworks. Next to Valencia there is the little town Buñol which hosts each year on the last Wednesday of August La Tomatina, the world's largest tomato fight. It is unclear why the town's inhabitants started over 50 years ago the tradition of throwing mature tomatoes at each other, but today the event attracts thousands of visitors from all over the world.

A wild week can also be spent in San Sebastian during February, when La Tamburrada takes place. Madrid has its Fiesta, "San Isidro", in May. If you like bullfights, don't miss it.

Carnival is popular in all the country, the best is in Santa Cruz de Tenerife, but if you are at the peninsula, Cadiz and Sitges are the places to go.

Seville: Fiestas and Folklore

If you would like to discover the popular customs of this region, you should

Scanned with OKEN Scanner

visit Seville in springtime, when within only two weeks take place the two most important festivities of this city: Semana Santa, Easter Week, with its world-famous processions, and Feria de Sevilla, the Flamenco-event in the land.

In the following weeks there are similar but of course much smaller Ferias in many of the villages and towns around.

Another certainly attractive event for visitors is the Day of Inmaculada. In the night from 7th to 8th of December come together all the Tunas (student's fraternities in traditional medieval dresses) of the city - and many of all the country - at the statue of the Virgin Inmaculada, between cathedral and Alcazar, to perform their traditional songs. The next morning takes place the Danza de los Seises in the cathedral, a dance performance of children as well in traditional dresses.

At the evening of January, 5th there is the colorful Procession of the three Magi, who pass on horse-coaches and give small presents and sweets to the children.

Pamplona: Fiestas and Folklore

The festival of San Fermin is by far the best known event taking place in Pamplona. TV-spectators in all the world are surprised, impressed or shocked each year when they watch the spectacle of bulls running through the streets of the town and hundreds of young men, usually dressed in traditional white shirts and red belts, ahead of them. Taking this challenge frequently ends in blood and tears. Hemingway was deeply impressed by Pamplona's Sanfermines, as by the tradition of bullfighting in general, and reports on it in several of his books. The way through the town leads to the bullring, where in the evening of the same day are celebrated some of the most important bullfights of all the season, with the very best toreros.

The spectacle as described above takes place on the first day of the festival, on July, 7th. During the following week all Pamplona is the scenery of an enormous party, with dancing and singing and drinking - it is certainly the most exciting week of all the year.

Although the Sanfermines of Pamplona are the best known event of that kind, there are similar festivals in several of the villages around: in Tudela from July, 24th to 28th, in Estella from the first Saturday in August, in Tafalla from August, 15th to 20th, and in Sanguesa from September, 11th to 17th.

Another very interesting tradition in the province is the "Ceremonia del Tributo de las tres Vacas", in Roncal valley, on July, 13th. A contract from 1375 obligates the inhabitants of the french Baretous valley to pay an annual tribute in form of three cows to the people of Piedra San Martín. The ceremony is executed by the town-mayors, in medieval gowns.

On May, 25th takes place a festival of traditional regional dances, called Baile de la Era, in Estella.

Scanned with OKEN Scanner

On June, 24th, pilgrims of all the region come together in a cave close to the Hermitage of San Juan de Xar, in Yanci, to wash themselves in the water of its three springs. Illnesses are said to be cured by that in a miraculous way.

Santiago de Compostela: Fiestas and Folklore

Santiago is one of the most famous places of pilgrimage worldwide, so of course many of its traditional festivities are of religious character.

Semana Santa, Easterweek, is celebrated as in most major Spanish towns with impressive processions.

In May takes place the interesting Feria del Ganado, which lasts for 10 days. Apart of performances by folkloristic groups it is also a culinary festival, and you have a great opportunity to try all the specialities of the regional kitchen.

If you are in Santiago at the end of July, don't miss the Festival of the Apostle. On July, 24th takes place the "Fuego del Apostol", great fire-works in front of the Obradoiro-door of the cathedral. The next day, during mass, a huge incense font that is fixed to the ceiling of the cathedral with a rope is swung through all the nave.

In August and September takes place an important Festival of Classical Music with numerous concerts.

Christmas

Christmas are the most familiar party. In all the houses families have a Christmas tree and the "belen". The Belen is very typical from Spain and it´s the catholic scene of the Nativity. In Christmas families use to eat together the Christmas Day and Christmas Eve. It´s very typical from Spain the "Cabalgata de Reyes" too. Is a party that we celebrate in the night of 5th of January. Childrens go to the cities´street to see the Three Wise Men "Los tres Reyes Magos" because they will leave them presents this night if children have been good during the year.

Scanned with OKEN Scanner

KURBAN BAYRAM: THE SACRIFICE HOLIDAY KURBAN BAYRAM, THE FEAST OF SACRIFICE

Enver Tufaner-Project Coordinator
Yozgat National Education Directorate-Turkey

A Turkish man butchers a sheep after the sacrifice on Kurban Bayram.

Every year, about 3.5 million Muslims travel from all over the world to Mecca to perform the pilgrimage called Hajj, which is the fifth pillar of Islam. Hajj is obligaory at least once in a lifetime for every Muslim, male or female, in fairly good health, for those who are financially capable and secure. In fulfilling this service, Muslims express their devotion to Allah. The pilgrimage is an annual event attended by Muslims from all over the world.

During this time , the Muslim world gets ready to celebrate the Edu-I-Adha, or Festival of Sacrifice, which falls on the 10th day of the last month of the Islamic calendar. Eid (short for Edu-I-Adha) means recurring happiness or festivity, a day of peace and thanksgiving, a day of forgiveness and moral victory, a day of good harvest and remarkable achievements, and a day of festive remembrance.

The climax of Hajj is marked by offering a sacrifice, to celebrate the completion of the Hajj and feed the poor. It is done by Muslims whether they went to Mecca or not. According to Muslims, the tradition is based on an event where Abraham was ordered to sacrifice one of his two sons. According to the Muslims, this son was Ishmael, while according to the Old Testament, it was Isaac. As Abraham was about to sacrifice his own son in obedience to God, God provided a ram to offer in substitution. The offering of the sacrifice has become an annual celebration to commemorate the occasion and thank God for his favors. Called Kurban

Scanned with OKEN Scanner

Bayram in Turkish, it occurs at varying times during the years, since it goes by the Muslim lunar calendar rather than the solar calendar. This causes the dates of all Muslim festivals and observances to change by ten or eleven days every year. During Kurban Bayram, most government offices, schools are closed, and a holiday will be declared, sometimes lasting a week or more depending on where the holiday falls in relation to weekends. Sometimes it can mean a nine-day holiday ! On the first day of the festival, thousands of sheep, goats, and calves will be slaughtered by Turks celebrating Kurban Bayram. The animal should be at least one year old and healthy. you can see sheep sacrificed in all kinds of places: the garden, driveway, back yard, streets and even on balconies. This is especially true during the first day of the festival. You can also see animals sacrificed on the second and third day of the festival.

The government put a ban on killing animals in public places, such as playgrounds and parks, and every year the news shows reports of people seriously cutting themselves while trying to sacrifice animals. Warnings and advisories are given to have the animal sacrificed by a professional butcher, in a designated area. Both are provided by the municipalities to reduce mishaps and health problems. Unfortunately many don't heed the advice.

On the festival's first day, all family members wake up early to make their final preparations. Male members go to the mosque to perform the special Bayram Namazi (sacrifice festival prayer). The actual sacrifice begins after the men return from the mosque. The head of the family is expected to perform the sacrifice, but a butcher can also be used to perform the ritual on their behalf. The animal is given water and salt, its eyes are wrapped with a clean rag, and it is turned to face Mecca. Verses are recited from the Koran, and then the animal's throat is cut.

The meat is then divided into three portions--one is given to the poor, one to neighbors and relatives, and the third is kept for the household. The skin of the animal is donated, and the income obtained from the skins are shared with various social welfare organizations.

Another tradition practiced is visiting the graves of deceased family members. That is mostly done one day prior to the festival. Therefore, the cemetaries are very crowded on that day. Friends, neighbors, and relatives visit each other celebrating the festival. Traditionally, people offer cologne, candy, and Turkish coffee during those visits. Children might be given pocket money as well. Kapicis (door keepers or apartment superintendents) are also tipped during the festival.

"Bayraminiz Kutlu Olsun!" (Buy-rahm-ihn-iz Koot-loo-ol-soon) or "Iyi Bayramlar!" (ee-yee-by-rahm-lahr" are the phrases you should use to wish your Turkish friends a happy sacrifice festival.

Scanned with OKEN Scanner

Ô PAYS BASQUE!

Valérie Fagalde

Universite Toulouse II-Le Mirail, France

Le Pays basque est un mystère. On a beau chercher, on a beau découvrir les traditions, on a beau les vivre, on reste incapable de comprendre ce qui unit l'homme et sa terre. Il existe pourtant quelque chose, qui retient le basque. Lorsqu'il part vers d'autres contrées pour étudier, travailler, ou voyager, il revient toujours chez lui. Le Pays basque ne s'oublie pas. Les valeurs sont ancrées dans les traditions, et les traditions sont ancrées dans le paysage.

Le Pays basque est un territoire situé au bord de l'océan Atlantique qui s'étend sur 20500 km² de part et d'autre de la chaîne de montagnes des Pyrénées. Trois millions d'habitants vivent sur cette terre divisée en trois entités: les trois provinces Basques du côté espagnol des Pyrénées, comprenant les provinces d'Avala, de Guipuzcoa et de Biscaye; puis la Navarre, du côté espagnol aussi, qui représente 50% du territoire, et enfin le Pays basque du côté français, qui comprend les provinces du Labourd, de la Basse-Navarre, et de la Soule.

Le paysage est extrêmement varié. Les provinces du bord de la côte Atlantique sont bordées de plages de sable fin ou de falaises cachant de petites criques. La montagne domine le reste du territoire basque, plus de la moitié du pays se situe au-dessus de 400 mètres de hauteur. Le point culminant, le pic d'Orhy, se situe à 2017 mètres d'altitude. Les Pyrénées sont parsemées de forêts et de profondes vallées formées au nord par les affluents de l'Adour et quelques fleuves côtiers, au sud par les affluents de l'Ebre. On trouve aussi de grandes prairies vertes, des bois, et des champs de maïs. Le climat influencé par l'océan Atlantique permet une végétation très riche, la température est généralement douce, malgré les pluies abondantes et les orages. On y vit de tourisme, de la pêche, de l'agriculture (cerises d'Itxassou et piments d'Espelette), et de quelques industries, dont celle des espadrilles, des petites sandales blanches ou de couleur. Avant tout, ce qu'il faut retenir, ce sont la beauté des montagnes qui trempent leurs pieds dans l'océan, les frissons qu'apportent le «haize hegoa», le vent du sud, et le charme de la végétation qui change de couleur à chaque saison.

On comprend vite que cette terre a une identité très forte lorsqu'on y met les pieds pour la première fois : Euskadi, le Pays basque, abrite toute une civilisation avec une culture, un décor, un paysage, et une langue.

Tout d'abord, le Pays basque a ses couleurs. Les maisons blanches aux

Scanned with OKEN Scanner

volets rouges ou verts colorent les villes, les villages, et les rues. Les drapeaux rouges et verts égaient les places et les mairies. Le costume traditionnel est fait des mêmes couleurs et lors des fêtes annuelles qui ont lieu un peu partout au Pays basque, personne ne vient autrement que vêtu de rouge et blanc...

Le Pays basque a aussi sa langue, que l'on appelle Euskara. Le basque est une langue très ancienne qui n'a de point commun avec aucune autre langue européenne. Elle est parlée par plus de 800 000 personnes à travers le territoire, majoritairement dans les deux territoires basques espagnols. Quant au territoire basque français, depuis quelques années de nombreuses associations se battent pour le retour de l'enseignement basque dans les écoles. Il existe ainsi un certain nombre d'Ikast (écoles en basque), de la maternelle à l'université. Pour beaucoup d'amoureux du Pays basque, cette langue reste mystérieuse et magique, et touche particulièrement les amateurs de musique basque. L'euskara, malgré les dizaines de siècles d'invasion, de passages, d'occupations, et aujourd'hui de modernisation et de tourisme, n'a pas disparu et vit toujours, c'est une langue qui évolue, comme toutes les autres, sans jamais perdre de son originalité.

Certains sports sont traditionnellement pratiqués depuis des siècles. La pelote basque est l'un des jeux les plus anciens de la région. On y joue à main nue, avec un gant en cuir, une raquette en bois (pala), une raquette à filet ou encore un gant d'osier recourbé appelé chistera. La pelote basque se joue sur un mur en plein air (appelé fronton) ou à l'intérieur sur trois ou quatre murs couverts. Des parties sont organisées partout, très souvent, car chaque village a un fronton sur lequel jeunes et moins jeunes viennent jouer à la pala.

Il y a aussi la force basque. Les épreuves de force basque existent depuis plusieurs siècles. Ils proviennent des travaux quotidiens: les basques avaient pour loisir de lancer des défis aux fermes voisines. Ainsi, ces défis ont donné naissance à plusieurs disciplines sportives. En voici quelques unes: l'épreuve d'Aizkolariak, dans laquelle les participants doivent couper à la hache un nombre de tronc le plus rapidement possible; les épreuves de traction de pierre, l'épreuve de Zaluriak, une course individuelle ou en relais dans laquelle les joueurs doivent porter un sac de maïs de 81 kg sur leurs épaules, l'épreuve de Lasto altxari pour laquelle le sportif doit hisser à 8 mètres de hauteur le plus de fois possible une botte de paille de 45kg au bout d'une corde à l'aide d'une poulie, puis il existe aussi une épreuve où le joueur doit faire passer un ballot de 14kg placé au bout d'une fourche par dessus une barre transversale, et encore des épreuves de ramassage d'épis de maïs, de levé de charrette, de faucheurs, de scieurs, et enfin une épreuve de tir à la corde, la plus connue, où une équipe doit tirer l'autre équipe sur 4

Scanned with OKEN Scanner

mètres afin de remporter la manche. Cette épreuve est devenue par la suite un sport mondialement connu, et a même été sport olympique.

D'autres sports plus classiques sont toutefois très ancrés dans la culture basque: le rugby connait une effervescence importante depuis de nombreuses années: le club de Biarritz Olympique et celui de l'Aviron Bayonnais sont supportés par des milliers de basques. Puis, au milieu des années 1950, quelques jeunes touristes sont arrivés avec des planches de surf sur les côtes basques. Les habitants s'y sont mis à leur tour, et, connaissant bien la mer et les plages, se débrouillèrent rapidement très bien. Ils ont organisé par la suite de nombreuses compétitions à un niveau international.

Et enfin, qui passerait du temps au Pays basque sans s'adonner à la randonnée, sans passer des heures à profiter des dizaines de sentiers connus pour le panorama époustouflant qu'ils offrent sur les pics des Pyrénées, les villages perdus dans les vallées, et parfois même sur la mer? Les montagnes basques présentent une flore très variée, mais aussi une faune. On rencontre des pottocks, (des petits chevaux) et des moutons, on aperçoit des rapaces voler de pic en pic. On croise aussi des bergers au béret bien posé sur la tête, qui marchent paisiblement à travers les prairies et sur les sentiers montagneux, et lancent l'Irrintzina, le cri des bergers.

Le Pays basque, c'est aussi une terre qui chante et danse. Chaque village organise sa fête, et tout au long de l'été le Pays basque résonne en chansons, en musiques traditionnelles. Les tambours donnent le rythme, et les txistu entrainent qui veut à chanter, mais aussi à danser. La danse traditionnelle basque est une danse très ancienne, elle raconte souvent une situation de la vie quotidienne. Cette danse diffère d'une province à l'autre et parfois d'un village à l'autre. Toutes les raisons sont bonnes pour se rassembler, et festoyer entre amis, cousins et voisins. Le chant unit les basques mais aussi tous ceux se joignent à eux. La puissance et l'intensité des chants basques est émouvante. Le chant anime les fêtes villageoises, familiales, mais aussi les fêtes religieuses et les messes. Chaque dimanche les voix résonnent dans les moindres recoins des églises et portent la prière des chrétiens.

Le Pays basque est connu aussi pour sa capacité à organiser de très grandes et très importantes fêtes capable d'attirer des fêtards venus de France et d'Espagne, mais aussi d'autres pays d'Europe et d'Amérique. Leur portée est si grande que les mairies ne savent parfois plus comment accueillir les personnes. Du côté espagnol, ces fêtes se déroulent à Pampelune chaque juillet, et du côté français elles ont lieu à Bayonne. A Bayonne, les fêtes sont depuis 1932 l'occasion de se retrouver pour fêter l'été, les vacances, et la joie d'être en terre basque. Pendant cinq jours, ces fêtes sont présidées par le Roi Léon, une énorme marionnette qui, le premier soir, à 22h, jette les clés

Scanned with OKEN Scanner

de Bayonne du haut de son balcon, à la foule blanche et rouge qui crie, chante et agite ses foulards avec enthousiasme et impatience. La ville appartient alors aux festayres, qui commencent à danser et chanter dans tous les recoins de cette ville devenue rouge et blanche. Le lendemain, le roi Léon attend d'être réveillé par la foule pour annoncer que la fête est repartie pour la journée. Les fêtards se réunissent sur la place de la mairie pour chanter:

«Debout, debout, debout... Léon
Il est temps de mettre ta couronne
Pour nous, ce sera toujours toi,
Le roi des fêtes de Bayonne!»

Des milliers de personnes vêtues de blanc chantent à gorge déployée et agitent leur foulard rouge en attendant le paresseux roi Léon, qui, à midi, daigne se réveiller, souhaite une bonne journée de fête et dynamise la ville de son salut de la main. Toute la journée, des activités sont organisées: concerts, repas, jeux, concours, et aussi courses de vaches. Ces dernières ont lieu dans des arènes où le sol est recouvert de sable; des centaines de courageux en excellente forme physique attendent qu'une vachette soit libérée.

Le but du jeu est de l'éviter,.. même s'il y a toujours des amateurs de sensations fortes qui tentent de l'approcher de plus près, tandis que certains participants se font surprendre et doivent détaler à toute vitesse pour s'agripper sur les grilles, à un arbre, ou derrière un autre joueur.. La foule regarde le tout passionnément, et ne se retient pas de réagir aux mouvements de la vachette parmi les joueurs. Un feu d'artifice clôt ces fêtes et les festayres, émus, heureux et tristes d'avoir vu passer ces cinq jours bien trop rapidement, saluent le roi Léon qui va se coucher et dormir jusqu'à l'année suivante...

Le Pays basque, c'est un territoire paisible où les habitants, heureux de vivre et fiers de leurs atouts, profitent de l'instant présent. C'est aussi une terre familiale, où le gout de la mer et de la montagne se transmet de génération en génération. Aujourd'hui, de nombreux basques sont contraints de partir étudier ou travailler dans d'autres villes, mais leur amour de ce pays et leur attachement aux coutumes reste inchangé. Certains diront «le pays basque, c'est une partie de moi, c'est le pays de ma famille». Le pays basque est une terre qui unit et réunit, et accueille pour fêter et chanter la vie.

Le pays basque est depuis toujours une terre de joie.

Scanned with OKEN Scanner

THE PAPERFOLDING TRADITIONS IN EUROPE

Mary Smith Ph.D.,

College of Technical Sciences, Cambridge, United Kingdom

„Human being is complete only when he is playing." Schiller

It is not impossible that there were parallel paperfolding traditions in other areas than Japan, such Western Europe, particularly in Spain, but detailed evidence to support this assertion is lacking.

Evidence for a tradition of paperfolding in Western Europe is largely based around the folding of baptismal certificates, the work of Friedrich Froebel, and a few simple folds such as the "Pajarita" (Bird), the traditional dart, the Newspaper Hat (and the boat into which it can be turned). Lewis Carrol, the novelist, mentions such boats, together with paper pistols, several times in his letters. The popular Victorian parlour game known as Consequences also made use of folded paper.

In 1896 *The Strand* magazine reported that the illusionist David Devant had "electrified the audience" at the Egyptian Hall (London), with his dextrous displays of paperfolding.

The paperfolding in question was a technique known as "Troublewit" in which a large sheet of stiff paper, which has been pre-creased into a geometric grid, is quickly manipulated into many remarkable forms. Troublewit may well have originated in China.

In the same year, 1896, Leo Tolstoy, the famous novelist, wrote an essay entitled "*What is art?*" in which he says, "This Winter, a lady of my aquaintance taught me how to make cockerels by folding paper ... so that when you pull their tails they flap their wings. This invention comes from Japan."

The real history of origami in the West begins with the end of Japanese political and cultural isolation in 1945.The American writer and researcher Gershon Legman was one of those who, in 1945, while recovering from a broken ankle, whiled away his time folding origami designs remembered from his childhood.

The enthusiasm for paperfolding this wakened in him led him to research the subject in depth. His research eventually led him to discover the work of Akira Yoshizawa, and in 1955 he arranged an exhibition of Yoshizawa's designs at the Stedelijk Museum in Amsterdam.

From seeds like this sufficient interest in origami arose in the West,

Scanned with OKEN Scanner

notably in Britain and the USA, to enable the formation of origami clubs and organisations such as the Portfolio Society (later to metamorphose into the British Origami Society) and the Origami Centre of America (later to become Origami USA). Almost from the very first the members of these societies were concerned not only to discover as many traditional designs as possible but also to create their own original designs and to push the boundaries of what was possible in terms of subject-matter and technique.

Since the formation of the Western origami societies a huge number of original designs have been produced, many of them of admittedly dubious quality, but many others of sufficient merit to take their place in the design portfolio familiar to many, if not most, members of the international origami community. Up until the late 1970's it was possible for an individual paperfolder to be familiar with almost every design of merit and to keep up to date with all the latest developments in design philosophy and technique. Since that time, however, the number of origami societies, and of active designers, has increased beyond the point where comprehensive knowledge is possible.

Every now and again talented individuals emerge who have the ability to drive origami design forwards (or sometimes backwards, depending on your point of view) and who influence the direction of future origami design to a greater or larger extent. By and large it is possible to divide these 'super-designers' into two groups, the exploratory paperfolders, and the model-makers. The difference between them is the way in which they work.

Exploratory paperfolding designers tend to be process-focused, seeking to let the properties of the paper control the way their designs arise, and often stressing elegance and innovation. Model-making paperfolding designers tend to be result-focused, seeking to control the way the paper folds so that the desired result is achieved, and often stressing purity and realism.

The great names of model-making design include Neal Elias, Fred Rhom, Max Hulme, Robert Lang, Eric Joisel, Robert Neale, Paul Jackson, David Brill and Vincent Floderer.

Biography:

http://www.langorigami.com
http://www.asiarooms.com.
http://kahuna.merrimack.edu
http://en.wikipedia.org

Scanned with OKEN Scanner

FAIRIES, ELFS, LEPRECHAUNS AND GNOMES IN FOLK BELIEFS

Gerhard Roos,

HES School of Economics and Business,

Amsterdam, Netherlands

A *fairy* is a type of mythological being or legendary creature, a form of spirit, often described as metaphysical and supernatural. Fairies resemble various beings of other mythologies, though even folklore that uses the term *fairy* offers many definitions. Sometimes the term describes any magical creature, including goblins or gnomes: at other times, the term only describes a specific type of more ethereal creature.

The word fairy derives from Middle English faierie, a direct borrowing from old french faerie, meaning the land, realm, or characteristic activity of the legendary people of folklore and romance.

Fairies are generally described as human in appearance and having magical powers. Their origins are less clear in the folklore, but in modern culture they are often depicted as young, sometimes winged, humanoids of small stature, they originally were depicted much differently: tall, radiant, angelic beings or short, wizened trolls being some of the commonly mentioned.

In many legends, the fairies are prone to kidnapping humans, either as babies, leaving changelings in their place, or as young men and women. This can be for a time or forever, and may be more or less dangerous to the kidnapped.

A common feature of the fairies is the use of magic to disguise appearance. *Fairy gold* is notoriously unreliable, appearing as gold when paid, but soon thereafter revealing it self to be leaves, gorse blossoms, gingerbread cakes, or a variety of other useless things.

These illusions are also implicit in the tales of *fairy ointment*. Many tales from Northern Europe tell of a mortal woman summoned to attend a fairy birth, sometimes attending a mortal, kidnapped woman's childbed. Invariably, the woman is given something for the child's eyes, usually an ointment; through mischance, or sometimes curiosity, she uses it on one or both of her own eyes. At that point, she sees where she is; one midwife realizes that she was not attending a great lady in a fine house but her own runaway maid-servant in a wretched cave. She escapes without making her ability known, but sooner or later betrays that she can see the fairies. She is invariably blinded in that eye, or in both if she used the ointment on both.

Scanned with OKEN Scanner

In the teachings of Theosophy, Devas, the equivalent of angels, are regarded as living either in the atmospheres of the planets of the solar system (*Planetary Angels*) or inside the Sun (*Solar Angels*) (presumably other planetary systems and stars have their own angels) and they are believed to help to guide the operation of the processes of nature such as the process of evolution and the growth of plants; their appearance is reputedly like colored flames about the size of a human being. Some (but not most) devas originally incarnated as human beings. Less important smaller-in-size less evolutionarily developed minor angels are called *nature spirits*, *elementals*, and *fairies*.

It is asserted by Theosophists that all of the above mentioned beings possess etheric bodies that are composed of *etheric matter*, a type of matter finer and more pure that is composed of smaller particles than ordinary physical plane matter.

An elf is a being of Germanic mythology. The elves were originally thought of as a race of divine or semi-divine beings endowed with magical powers, which they use both for the benefit and the injury of mankind.

In pre-Christian mythology, they appear to have been divided into light elves and dark elves.

In early modern and modern folklore, they become associated with the fairies of Romance folklore and assume a diminutive size, often living underground in hills or rocks, or in wells and springs.

9th-century Romanticism attempted to restore them to full stature, often depicting them as youthful-seeming men and women of great beauty.

In addition to these human aspects, they are commonly described as semi-divine beings associated with fertility and the cult of the ancestors and ancestor worship. The notion of elves thus appears similar to the animistic belief in spirits of nature and of the deceased, common to nearly all human religions.

Like spirits, the elves were not bound by physical limitations and could pass through walls and doors in the manner of ghosts.

English folktales of the early modern period commonly portray elves as small, elusive people with mischievous personalities. They are not evil but might annoy humans or interfere in their affairs. They are sometimes said to be invisible. In this tradition, elves became similar to the concept of fairies.

Successively, the word *elf*, as well as literary term *fairy*, evolved to a general denotation of various nature spirits like *Puck*, *hobgoblins*, *Robin Goodfellow*, the English and Scots *brownie*, the Northumbrian English hob and so forth. These terms, like their relatives in other European languages, are no longer clearly distinguished in popular folklore.

A leprechaun is a type of fairy in Irish folklore, usually taking the form of an old man, clad in a red or green coat, who enjoys partaking in mischief. Like other fairy creatures, leprechauns have been linked to the

Scanned with OKEN Scanner

Tuatha Dé Danann of Irish mythology. Popular depiction shows them as being no taller than a small child.

The name *leprechaun* derives from the Irish word *leipreachán*, defined as a sprite.

The leprechaun is said to be a solitary creature, whose principal occupation is making and mending shoes, and who enjoys practical jokes.

According to William Butler Yeats, the great wealth of these fairies comes from the "treasure-crocks, buried of old in war-time", which they have uncovered and appropriated. According to McAnally the leprechaun is the son of an "evil spirit" and a "degenerate fairy".

A gnome is a fairy creature that is characterized by its very small stature and subterranean lifestyle.

The word gnome *is said to derive from the New Latin* gnomus *and ultimately from the Greek* gnosis, *meaning knowledge. According to myth, gnomes hoarded secret knowledge just as they hoarded treasure.*

The English word is attested from the early 18th century but it remains obscure until the early 19th century, when it is taken up by authors of Romanticist collections of fairy tales, where it became mostly synonymous with the older word goblin.

The chthonic elemental spirit has precedents in numerous ancient and medieval mythologies, often guarding mines and precious underground treasures, notably in the Germanic dwarves and the Greek Chalybes, Telchines or Dactyls.

In English folklore the chthonic gnome has become a sort of antithesis to the more airy or luminous fairy.

Gnomes feature in the legends of many of central, northern and eastern European lands by other names: a *kaukis* is a Prussian gnome, and *barbegazi* are gnome-like creatures with big feet in the traditions of France and Switzerland. In Iceland, gnomes (*vættir*) are so respected that roads are re-routed around areas said to be inhabited by them. Further east, *tengu* are sometimes referred to as winged gnomes.

References:

Briggs, Katharine Mary , An Encyclopedia of Fairies, New York, Pantheon Books. "Euphemistic names for fairies", 1976

Briggs, Katharine Mary, The Fairies in English Tradition and Literature. Chicago, University of Chicago Press, 1994.

Lewis, C. S., The Discarded Image: An Introduction to Medieval and Renaissance Literature. Cambridge, Cambridge University Press, 1994.

Opie, Iona and Tatem, Moira (eds), A Dictionary of Superstitions Oxford University Press, 1989.

http://dictionary.oed.com.

www.wikipedia.org.

Scanned with OKEN Scanner

FAIRIES IN SLAVIC MYTHOLOGY

Antonia Gordon,
Herzing College, Minesota, USA

Fairies in slavic mythology come in several forms and their names are spelled differently based on the specific language. Among the ones listed below there were also *khovanets* (as domovoi), *dolia* (fate), *polyovyk* or *polevoi* (field spirit), *perelesnyk* (spirit of seduction), *lesovyk* or *leshyi* (woodland spirit), *blud* (wanderer), *mara* (specter, spirit of confusion), *chuhaister* (forest giant), *mavka* or *niavka* (forest nymphs), *potoplenytsia* (drowned maiden, wife of vodianyk), *vodianyk* or *vodyanoy*(water spirit, aka potoplenyk), *bolotianyk* (swamp spirit), *bisytsia* (she-devil), *potercha* (spirit of dead, unbaptized child), *nichnytsia* (night spirit), *mamuna* (demoness), *nechysta syla* (all the evil), *scheznyk* (vanisher), *didko, antypko, antsybolot, aridnyk* (other names for evil spirits), and many, many others. Those spirits or fairies are mostly out of the Ukrainian mythology which have derived out of the general Slavic folklore.

The Vila, are the Slavic versions of nymphs, who have power over storms, which they delight in sending down on lonely travelers. They live in meadows, ponds, oceans, trees, and clouds (cf. Leimakids, Limnades, Oceanids, Dryads, Nephele). They can appear as swans, horses, wolves, or beautiful women.

In Polish mythology, the Wila are believed to be female fairy-like spirits who live in the wilderness and sometimes clouds. They were believed to be the spirits of women who had been frivolous in their lifetimes and now floated between here and the afterlife. They sometimes appear as the swans, snakes, horses, falcons, or wolves that they can shape shift into but usually appear as beautiful maidens, naked or dressed in white with long flowing hair. It is said that if even one of these hairs is plucked, the Wila will die, or be forced to change back to her true shape. A human may gain the control of a Wila by stealing feathers from her wings. Once she gets them back, however, she will disappear. The voices of the Wila are as beautiful as the rest of them, and one who hears them loses all thoughts of food, drink or sleep, sometimes for days. Despite their feminine charms, however, the Wila are fierce warriors. The earth is said to shake when they do battle. They have healing and prophetic powers and are sometimes willing to help human beings. At other times they lure young men to dance with them, which according to their mood can be a very good or very bad thing for the lad. They ride on horses or deer when they hunt with their bows and arrows and will kill any man who defies them or breaks his word. Fairy rings of deep thick grass are left where they have danced; these should never be trodden upon, as this brings bad luck. Offerings for

Scanned with OKEN Scanner

Wila consist of round cakes, ribbons, fresh fruits and vegetables or flowers left at sacred trees and wells and at fairy caves.

Baba Yaga is, in Slavic folklore, the wild old woman; the witch, and mistress of magic. She is also seen as a forest spirit, leading hosts of spirits.

The name differs within the various Slavic languages. "Baba Yaga" is spelled "Baba Jaga" in Polish and as "Ježibaba" in Czech, and Slovak. In Slovene, the words are reversed, producing *Jaga Baba*. The Russian is *Ба́ба-Яга́*; Bulgarian uses *Баба Яга* and Ukrainian, *Баба Яґа*; all of the last three are transliterated as *Baba Yaga*.

In South Slavic languages and traditions, there is a similar old witch: *Baba Roga* Croatian and Bosnian. The word *Roga* implies that she has horns.

The name of Baba Yaga is composed of two elements. *Baba*, means an *older or married woman of lower social class* or simply grandmother in most Slavic languages and *Yaga, as* a diminutive form of the Slavic name Jadwiga: (Jaga/Jagusia/Jadzia, etc.).

In Russian tales, Baba Yaga is portrayed as a hag who flies through the air in a mortar, using the pestle as a rudder and sweeping away the tracks behind her with a broom made out of silver birch. She lives in a log cabin that moves around on a pair of dancing chicken legs. The keyhole to her front door is a mouth filled with sharp teeth; the fence outside is made with human bones with skulls on top — often with one pole lacking its skull, so there is space for the hero's.

In another legend, the house does not reveal the door until it is told a magical phrase: Turn your back to the forest, your front to me.

In some tales, her house is connected with three riders: one in white, riding a white horse with white harness, who is Day; a red rider, who is the Sun; and one in black, who is Night. She is served by invisible servants inside the house. She will explain about the riders if asked, but may kill a visitor who inquires about the servants. Baba Yaga is sometimes shown as an antagonist, and sometimes as a source of guidance; there are stories where she helps people with their quests, and stories in which she kidnaps children and threatens to eat them. Seeking out her aid is usually portrayed as a dangerous act. An emphasis is placed on the need for proper preparation and purity of spirit, as well as basic politeness. Baba Yaga in Polish folklore differs in details. For example, the Polish Baba Jaga's house has only one chicken leg. Bad witches living in gingerbread houses are also commonly named Baba Jaga.

In Slavic mythology, ***a Rusalka*** was a female ghost, water nymph, succubus or mermaid-like demon that dwelled in a lake. She was considered a being of evil force. The ghostly version is the soul of a young woman who had died in or near a lake (many of these *rusalki* had been murdered by lovers) and came to haunt that lake; this undead Rusalka is not invariably malevolent, and will be allowed to die in peace if her

Scanned with OKEN Scanner

death is avenged. In most versions, the Rusalka is an unquiet dead being. According to Zelenin, people who die violently and before their time, such as young women who commit suicide because they have been jilted by their lovers, or unmarried women who are pregnant out of wedlock, must live out their designated time on earth as a spirit. Another theory is that *rusalki* are the female spirits of the unclean dead; this includes suicides, unbaptised babies, and those who die without last rites. (Under this theory male unclean dead were said to become vodianoi).

The vodianoi is a male water spirit of Slavic origin. The Czech, Slovak and Polish equivalent is called a *vodník*. He is viewed to be particularly malevolent, existing almost exclusively to drown swimmers who have angered him by their boldness. Reports of his appearance vary; some tales define him as a naked old man, bloated and hairy, covered in slime, covered in scales, or simply as an old peasant with a red shirt and beard. He is also reported to have the ability to transform into a fish.

The vodianoi lives in deep pools, often by a mill, and is said to be the spirit of unclean male dead (this definition includes those who have committed suicide, unbaptized children, and those who die without last rites). As previously stated, the vodianoi would drown those who angered him with boasts or insults. However, this was no certain protection, as the spirit was particularly capricious. Peasants feared the vodianoi and would often attempt to get rid of the spirit or, failing that, appease him.

The only people who were generally safe from the vodianoi's anger were millers and fishermen. Millers in particular were viewed to be so close to the vodianoi that they often became seen as sorcerous figures. This may be influenced by the belief that millers yearly drown a drunk passerby as an offering to the vodianoi. Fishermen were somewhat less suspect, offering only the first of their catch with an incantation. If a vodianoi favored a fisherman he would herd fish into the nets

Bereginyas or Berehynias are obscure fairies mentioned in "The Lay of St. Gregory the Theologian of the Idols", which has been preserved in a 15th-century Novgorod manuscript, a compilation of translations from Greek sources.

Boris Rybakov connects the term with the Slavic word for "riverbank" and reasons that the term referred to Slavic mermaids, although, unlike rusalkas, they were benevolent in nature. The scholar identifies the worship of vampires and bereginyas as a form of "dualistic animism" practiced by the Slavs in the most ancient period of their history. According to him, the term was replaced by "rusalka" in most areas, surviving into the 20th century only in the Russian Northand has become a popular concept with Slavic neo-pagans who conceive of it as a powerful pagan goddess rather than a mere water sprite.

Scanned with OKEN Scanner

References:

1. Ivanits, Linda. Russian Folk Belief. M.E. Sharpe, N.Y. and London: M.E. Sharpe, 1989
2. www.wikipedia.org.
3. www.monstropedia.org

TRADIȚII POLONEZE

Profesor Nowak Marta,
Szkola Podstawowa Siostr Salezjanek-
Ostrow Wielkopolski, Poland

La fel ca şi în celelalte țări europene, sărbătorile sunt foarte importante pentru poporul polonez, fiind transmise din generație în generație şi supraviețuind incercărilor şi perioadelor istorice care au măcinat Polonia de-a lungul timpului.Multe dintre tradiții, originare din perioada păgână, şi-au pierdut în timp caracterul magic, devenind astăzi un prilej de sărbatoare şi o amintire plină de culoare a trecutului acestui popor.

În Polonia sunt două sărbători naționale importante şi anume Ziua Independenței pe 11 noiembrie şi Ziua adoptării noii Constituții a țării, sărbătorită pe 3 mai cu ceremonii, marşuri, concerte şi alte evenimente.La mare preț sunt sărbătorile religioase, Ziua femeii, Ziua mamei, Ziua copilului, la aceleaşi date ca şi în România . Crăciunul sau Paştele sau Ziua Sf. Andrei sunt de asemenea sărbători religioase importante.

Dar cea mai importantă sărbătoare religioasă în Polonia este totuşi, Crăciunul.În ajunul Crăciunului ,semnificația acestei zile devine magică pentru polonezi, fiind marcată de numeroase ceremonii şi obiceiuri, păstrate de secole. Chiar dacă ajunul nu poate fi imaginat fără bradul împodobit, primii pomi de Crăciun au apărut în oraşele poloneze în secolul XIX, tradiția fiind preluată de la germani şi treptat a fost răspândit în toată țara.

Înainte, locuințele erau decorate cu ramuri de pin, molid sau brad, obicei păstrat şi astăzi mai ales în provincie, iar în afara crengilor de brad, tradiția cere ca locuințele să fie decorate cu grămăjoare de paie şi grâne, pentru ca recolta să fie bogată, dar şi pentru a aminti de ieslea săracă în care s-a născut Isus. În timp, obiceiul s-a păstrat, polonezii pun o mână de paie sub fața de masă pentru ca cina de Crăciun să fie cât mai bogată şi de bun augur.Unii polonezi pun pe masă grâne, bani, un solz sau un os de peşte, toate puse într-

un portofel, pentru ca noul an să fie plin de împliniri.Un alt obicei păstrat în casele poloneze este de a pune la masa de Crăciun încă un tacâm , pentru un oaspete neaşteptat sau în amintirea celor care nu mai sunt.

În tradiția polonă, Ajunul Crăciunului are un impact deosebit asupra anului viitor,aşa că toti cei ce sărbătoresc trebuie să fie mai buni şi iubitori cu ceilalți, pentru a avea noroc şi parte de prieteni.Gospodinele acordă o atenție deosebită pregătirii mesei de Crăciun, totul trebuind să fie gata până la apusul soarelui, după care toată familia se aşează la masă, pentru cea mai importantă cină a anului.

Masa de Crăciun începe odată cu apariția primei steluțe pe cer, începând cu o rugaciune comună sau prin citirea unui pasaj din Noul Testament, despre naşterea lui Isus. Apoi se fac urări pentru noul an, iar familia va mânca împreună oplatek, simbol al pâinii sfinte.Obiceiul cere ca toate mâncărurile să fie în număr de 12, reprezentând numărul lunilor anului şi numărul apostolilor lui Isus.După cină se cântă colinde sau se merge la biserică, la slujba de la miezul nopții, numită Pasterka(Slujba Pastorilor).

Pentru cei care au şansa să viziteze un prieten polonez în această perioadă a anului, se va dovedi că masa de Crăciun este deosebit de bogată şi rafinată.Felurile tradiționale sunt : supa barszcz cu ciuperci sau uszka, gogoşi umplute cu ciuperci, varză cu ciuperci sau piroşti cu varză şi ciuperci, găluşte dulci cu mac, diverse produse de patiserie, prăjituri, fructe, nuci şi dulciuri. Băutura tradițională este obținută dintr-un amestec de prune, pere uscate şi mere, specific pentru Polonia, imposibil de găsit în altă parte.

Dar marea atracție a mesei rămâne peştele, bucătăria poloneză fiind renumită pentru atenția deosebită acordată peştelui,gătit în nenumărate feluri: supe, salate de heringi, peşte cu sos, peşte în aspic, peşte prăjit, fript sau la cuptor.Una din delicatesele gătite cu ocazia Crăciunului este crapul însoțit de un sos de legume, cu stafide şi mirodenii, udat cu vin sau bere.

Pentru desert se servesc prăjituri cu mac, turtă dulce cu miere precum şi un desert tradițional din tarte cu mac, miere, nuci şi stafide, denumit kruchalce.Un alt desert tradițional este kutia, obținut din grâu fiert cu miere şi mac, în amintirea vechilor ritualuri de iarnă.

În afară de bucătăria tradițională, o altă semnificație aparte de Crăciun o are jaselka, o piesă pusă în scenă de amatori, relatând despre naşterea Mântuitorului.Aceştia merg din casă în casă, mai ales în regiunile rurale şi pun în scenă această scurtă piesă , având cu ei o stea din carton sau un mic pătuț pentru copii, simbolizând scena naşterii micului Isus.Colindătorii sunt răsplătiți cu dulciuri sau cu bani.În afară de scena naşterii, copii mai joacă şi alte mici scenete, bazate pe întâmplări biblice, personajele fiind Regele Irod, Iosif, Maria,îngerii,etc.

Şi Anul Nou este sărbătorit

Scanned with OKEN Scanner

cu aceeaşi importanță, mai ales că în Ajunul Anului Nou, în Polonia este sarbătorită ziua Sf. Silvestru, când se începe Carnavalul, ocazie unică pentru petreceri şi baluri de neuitat.S-a păstrat şi tradiția plimbărilor cu sănii trase de cai, numite kulig, distracția preferată de altă dată a nobililor polonezi. Străzile oraşelor şi satelor sunt locul de desfăşurare a unor adevărate cavalcade de la o casă la alta.În tinpul Carnavalului se mănâncă chrust-gogoşi sau faworki-produse de patiserie, iar la finalul Carnavalului se mănâncă heringi.

O altă tradiție importantă şi prețuită este înecarea fecioarei de gheață (marzanna),o sărbătoare ce marchează renaşterea naturii, plecarea iernii-Marzanna fiind reprezentarea unei femei din lemn şi paie, îmbrăcată în alb şi împodobită cu panglici şi mărgele.Dacă în trecut ceremonialul era foarte serios desfăşurat, astăzi a devenit mai curând un joc al copiilor.Obiceiul cere ca sătenii să ducă marzanna dintr-o casă în alta, apoi aceasta este înecată într-un râu sau într-un iaz pentru o recoltă bogată în anul următor.

La şcoala unde îmi desfăşor activitatea, lucrăm pe grupe de vârstă diferite, de la copii de 7-9 ani la cei de 12-14 ani şi încercăm să le transmitem elevilor noştri dragostea față de tradiții,(mai ales că şcoala noastră este patronată de Ordinul Surorilor Sileziene), dar şi față de cultura şi spiritualitatea poporului în care ne-am născut.

ARTA, TRADIȚIILE ŞI OBICEIURILE – COMPONENTE ALE PEDAGOGIEI POPULARE

Profesor Guțu Ghenadie,

Colegiul pedagogic "Ion Creangă", Bălți, Republica Moldova

Cultura este o noțiune multidimensională şi diversă. Conform DEX-ului, cultura erste totalitatea valorilor materiale şi spirituale create de omenire şi instituțiile necesare pentru comunicarea acestor valori. Arta şi tradițiile sunt părți componente ale culturii. La rândul lor, şi în pedagogia populară, arta şi tradițiile au o valoare deosebită. Eminescu considera că cultura este un bagaj de capital intelectual şi moral depind de individ, menționând că lipsa de cultură adevărată este egală cu lipsa de moralitate. E. Kent la rândul său, menționa că cultura cuprinde instrucția prin diversele sale forme de învățare. Arta şi tradițiile românești îşi au rădăcinile în adâncul vremurilor. Ca factori ai educației populare, ele au cultivat din totdeauna valori general-umane precum dragostea, respectul, stima, toleranța, compasiunea, aspirațiile

pentru frumos.

În procesul integrării europene, cultura românească intră în sfera de influență a culturii globalizării. Globalizarea, în general, este un proces de integrare economică, politică şi culturală. În urma acestui proces se stabilesc spații şi legături transfrontaliere, se devalorizează cultura locală, în locul ei apărând o alta, a "treia". Aceasta, fiind o cultură cosmopolită, universală, şterge barierele naționale. Specialiştii apreciază fenomenul dat ca unul negativ, care ar duce la dispariția multor elemente din arta şi tradițiile populare.

Trecutul zbuciumat al românilor, care s-au aflat, spusa cronicarului "în calea tuturor relelor", a pus o amprentă şi asupra artei şi tradițiilor populare. Totuşi, indiferent de procesele care au avut loc, după "trecerea valului", poporul revenea la "vatra ruinată", renăscând din propria cenuşă. Analizând evoluția societății umane, observăm că, cu mult timp înainte de apariția şcolii ca instituție, omenirea a acumulat un şir de cunoştințe care i-au asigurat dezvoltarea de mai departe. Cunoştințele respective, în cea mai mare parte a cazurilor, aveau un caracter popular şi se bazau pe obiceiuri şi tradiții. În continuare, chiar şi după apariția şcolilor ca instituții de învățământ, copiii erau instruiți în baza pedagogiei populare tradiționale. Prin intermediul artei populare se obțineau nu numai anumite bunuri materiale, ci şi cultivau anumite valori general-umane. Modul de viață, ocupațiile, aspirațiile – îşi găseau oglindire în tradițiile şi asta poporului român încă din cele mai vechi timpuri, dar continuă şi astăzi. Tradițiile, obiceiurile şi arta mereu au înnobilat fața poporului nostru.

Luând în considerație că se apropie Postul Mare, iar în acest post, conform tradiției, trebuie să ne purificăm sufletul nu numai material, ci şi spiritual, am găsit de cuviință să arăt semnificația Sărbătorilor de Florii în tradiția populară românească. Floriile sunt o sărbătoare sfântă, împărătească, cu dată schimbătoare, în cadrul anului bisericesc. Această sărbătoare vine să ne amintească de intrarea Domnului Iisus Hristos în Ierusalim înainte de săptămâna Patimilor. Trăsăturile caracteristice semnificative româneşti ce dovedesc o continuitate colectivă străveche ce conştientizează lupta dintre bine şi rău şi care a transmis generațiilor următoare mesajul pozitiv al luptei date. Tradiția este o entitate vie care trebuie înțeleasă, iar pentru a fi mai uşor înțeleasă, trebuie trăită. Tradiția nu poate dispărea atâta timp cât mesajul ei poartă o valoare supremă. În tradiția populară românească, în Sâmbăta Floriilor se oficiază parastasul şi se comemorează Lazăr cel sărac. Începutul porneşte cu colindele fetițelor numit "Lăzărelul". Grupuri de fete îmbrăcate curat şi cu o costumație vegetală, confecționată din crenguțe de salcie, colindă din casă în casă, fiind răsplătite cu ouă. Colindul respectiv este rar întâlnit în Basarabia (doar pe alocuri în sudul țării), mai des întâlnindu-se în

Scanned with OKEN Scanner

Muntenia, în special în zona Dunării. Impresionează unul din cupletele colindului: "Vin Floriile cu soare şi soarele cu Florii/ Ce păcat de cel ce moare, fericiți sunt cei ce-s vii." Acest obicei (colindul), rar întâlnit în Basarabia, mai des regăsit în Dobrogea şi Muntenia, are o arie de răspândire mai mare în Sud-Estul Europei.

De Moşii Floriilor, gospodinele coc plăcinte, după care le împart săracilor, astfel fiind pomenit şi Lazăr cel Sărac. De asemenea, de plăcinte au parte şi mamele cu copii mici. În biserici, unde are o răspândire mai mare, se oficiază parastasul lui Lazăr, unde se include şi colindul copiilor care primesc ouă ce vor fi mai târziu vopsite de Paşti. În Maramureş mai există tradiția de a se coace o pâine mică numită "floare de grâu" care este împărțită la toți membrii familiei, astfel crezându-se că toți cei ce mănâncă din această pâine se vor regăsi pe lumea cealaltă.

Săptămâna Floriilor este cea mai importantă pentru pregătirile de Paşti. Ramurile verzi de salcie, folosite în ritualurile casnice şi bisericeşti, simbolizează curățenia şi renaşterea vegetației, dar şi acele ramuri cu care a fost întâlnit Iisus Hristos la intrarea sa în Ierusalim. Ramurile de salcie înmugurită se strâng cu o zi înainte, se leagă snopi şi sunt aduse la biserică unde preotul le sfințeşte. Ramurile sfințite, care se mai numesc "mâțişori", sunt luate de enoriaşi acasă pentru a împodobi icoanele, ferestrele, uşile, intrările în locuințe, grajduri, fântâni. Gospodinele şi astăzi, în Basarabia, zona Bălşiului, le înfing pe straturile proaspăt semănate, le pun în hrana animalelor şi chiar pe mormintele rudelor răposate. Se mai crede că aceste ramuri sunt bune pentru tămăduirea diferitor boli, de aceea eele sunt păstrate un timp mai îndelungat. Există o credință conform căreia, încingându-se cu "mâțişori" sfințiți, bărbații, dar şi femeile, vor scapă de durerile de şale. De asemenea, de Florii sunt scoşi de la iernat stupii de albini. În Bucovina de exemplu, "mâțişorii" se pun pe stupi pentru a-i purifica şi, în acelaşi timp, pentru a se încărca cu mană. În alte cazuri, ei sunt folosiți în descântece, dar şi în vrăji. Se crede că vara, când plouă cu grindină, câteva ramuri de "mâțişori" aruncate în curte va face ca grindina să se oprească.

De asemenea este interesantă şi modalitatea păstrării ramurilor sfințite de salcie în gospodărie. Fiind considerată ramură cu calități magice cu care se îndepărtează furtuna şi grindina, dar în acelaşi timp şi la facerea vrăjilor, în diverse zone, ea se păstrează diferit. În Moldova şi Bucovina se crede că nu este bine de a o păstra în locuință deoarece ea aduce ghinioane şi chiar moarte. În Oltenia şi Muntenia, din crenguțele respective se confecționează cunune ce vor fi păstrate la icoane. În Moldova, crenguțele de salcie puse pe la streşini alungă spiritele rele. De asemenea, în perioada Floriilor sunt felicitați cei ce poartă nume de flori. Conform calendarului bisericesc, Floriile se sărbătoresc în penultima săptămână a Postului Mare, de

Scanned with OKEN Scanner

aceea sunt interzise petrecerile, bancheturile. Totuşi se permite consumarea peştelui şi a vinului. Şi în aceste produse se regăseşte tradiția care spune că peştele este trupul Domnului, iar vinul – sângele său ce urmează a fi vărsat pentru iertarea păcatelor noastre. Aşadar, Floriile este o sărbătoare de bucurie a încoronării binelui. Această sărbătoare promite sosirea binelui, dar în acelaşi timp presupune şi un sacrificiu, cel al lui Hristos pentru izbăvirea noastră de păcate.

Importanța sărbătorii de Florii prin dezlegarea la peşte, precum şi prin unele interdicții la muncă vine să ne amintească de hotărârea lui Hristos de a se sacrifica pentru noi. În unele localități de pe malul Prutului, în această zi, mărțişoarele purtate ceva mai devreme, se atârnă de ramurile pomilor înfloriți pentru a-i feri de omizi şi pentru a da roade bogate. Tot în această zi, zestrea era scoasă afară "să ia aer proaspăt". În trecut femeile luau de la biserică cele mai lungi crengi de salcie iar ducându-le acasă credeau că cânepa va creşte mai mare. Ajungând acasă, femeile numărau mugurii de la copacii înfloriți crezând că vor avea atâția pui câți mugurii au copacii.

Floriile sunt una dintre cele mai mari sărbători ale creştinilor-ortodoxi ce a îmbinat în ea atât elemente creştine, cât şi precreştine, rezultând obținerea unor tradiții proprii neamului românesc. Se crede că cel ce se va împărtăşi de Florii, are cele mai mari şanse să i se împlinească dorințele dacă se apropie de preot. Tradiția spune că cei ce nu vor serba sărbătoarea lui Lazăr, se vor umple de pistrui. Alt obicei precreştin al Floriilor întâlnit în Banat şi Ardeal, unde fetele, înainte de această sărbătoare, pun sub un pom de păr peste noapte o oglindă şi o cămaşă cu care, după răsăritul soarelui, se pot face vrăji de sănatate sau de dragoste. Tradiția spune că aşa cum va fi timpul de Florii, aşa va fi şi prima zi de Paşte. Interesant este şi faptul că această credință se adevereşte în ultimii ani. În ajunul sărbătorii de Florii, în Basarabia se fac pomeniri pentru sufletul rudelor răposate sub numele Moşilor de Florii.

Valoarea spirituală a sărbătorii de Florii pentru românii creştin-ortodoxi, deschide ciclul sărbătorilor pascale şi se încheie cu sărbătoarea de Ispas (înălțarea la cer a lui Iisus Hrisos). Prăznuind intrarea Fiului Domnului în Ierusalim cu flori şi cu ovații ca un împărat, Floriile au înglobat în ele atât elemente creştine cât şi precreştine care au dat naştere unor tradiții pe cât de frumoase, pe atât de valoroase.

Indiferent de impasul produs de globalizare, arta şi tradiția românească poate supraviețui. Spun aceasta deoarece ele sunt sufletul poporului. Şi atâta timp cât poporul are suflet, atât timp arta şi tradițiile vor exista.

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

Etnopedagogia românilor din Moldova în contextul științei pedagogice. (Silistraru Nicolae)
Pedagogie și folclor. (Stancu Stoian)
Programa cursului „Pedagogia populară". (Silistraru Nicolae)
Lacune ale educației ori paradoxurile timpului. (Durbailo M. A.)

KILTS - BOTH ART AND TRADITION

By Margareta Lencu

Teacher of English Nicolae Iorga School, Iasi

I do not know much about other women but I have always been fascinated by the kilt. And most of all by the men wearing the kilt. This is not only because Mel Gibson looked so gorgeous in Braveheart, or because the Scottish actors are so attractive. It is a wonderful thing to see a good looking man wearing it with such distinction even today, and even if he is not a Scot.

The idea of men wearing skirts is not new by far; ever since the antiquity the men in Mesopotamia, Greece, the Roman Empire or Egypt had worn tunics or skirts above the knee. Even today men in some parts of Africa Middle East or the Pacific wear skirts because they are so comfortable to wear, offering the possibility to move freely.

The Scottish kilt, this skirt for men is the symbol of a nation just as the kimono is for the Japanese or the pants and embroidered vest for the Romanians. The name "kilt" is applied to a range of garments:

- The traditional garment, either in its historical form, or in the modern adaptation now usual in Scotland usually in a tartan pattern
- The Irish kilt, based on the Scottish garment but traditionally made in a single (solid) colour
- Variants of the Scottish kilt adopted in other Celtic nations, such as the Welsh *cilt and the Cornish* cilt
- Other skirt-like garments designed for men, but more or less different in structure from the Scottish kilt, including "contemporary kilts"
- Certain types of pleated wrapover skirt worn as school uniform by girls.

According to the Oxford English Dictionary, the noun derives from a verb *to kilt*, originally meaning "to gird up; to tuck up (the skirts) round the body", itself of Scandinavian origin.

The history of the kilt stretches back to at least late 16th century. The

Scanned with OKEN Scanner

kilt first appeared as the *great kilt*, a full-length garment whose upper half could be worn as a cloak draped over the shoulder, or brought up over head as a cloak. The *small kilt* or *walking kilt* (similar to the "modern" kilt) did not develop until the late 17th or early 18th century, and is essentially the bottom half of the great kilt.

It is a tailored garment that is wrapped around the wearer's body at the natural waist (between the lowest rib and the hip) starting from one side (usually the wearer's left), around the front and back and across the front again to the opposite side. The fastenings consist of straps and buckles on both ends, the strap on the inside end usually passing through a slit in the waistband to be buckled on the outside; alternatively it may remain inside the waistband and be buckled inside.

A kilt covers the body from the waist down to the centre of the knees. The overlapping layers in front are called "aprons" and are flat; the single layer of fabric around the sides and back is pleated. A kilt pin is fastened to the front apron on the free corner (but is not passed through the layer below). Underwear may or may not be worn, as the wearer prefers, but in some circumstances underwear is prohibited by military regulations. Tradition has it that a "true Scotsman" should wear nothing under his kilt.

The Scottish kilt is usually worn with kilt hose (woollen socks), turned down at the knee, often with garter flashes, and a sporran (Gaelic for "purse": a type of pouch), which hangs around the waist from a chain or leather strap. This may be plain or embossed leather, or decorated with sealskin, fur, or polished metal plating. Other common accessories, depending on the formality of the context, include: a belt (usually with embossed buckle), a jacket (of various traditional designs), a kilt pin, a sgian dubh (Gaelic: "black knife": a small sheathed knife worn in the top of the right hose), Ghillie brogues, occasionally worn with a Ghillie shirt, although this is more casual.

The kilts come from the time of the Scottish and Irish clans, and most of those we see today are from the time of Queen Victoria. Each Scottish clan had its own distinctive colour and pattern: spots, dots, stripes or checkers in a certain arrangement. The material of which is made, is called tartan, a certain type of checkered cloth made of wool or cotton. According to the social status the tartan had different colours, patterns or names. In 1740 the manufacturing companies invented a new model that had no relation to any of the clans, later called the Black Watch. Today there are also tartans for districts, counties, societies and corporations. There are also setts for states and provinces; schools and universities; sporting activities; individuals; and commemorative and simple generic patterns that anybody can wear. Called either kilts or male unbifurcated garments (MUGs), they also appear as Utilikilt (as they are called in the USA), combining the

Scanned with OKEN Scanner

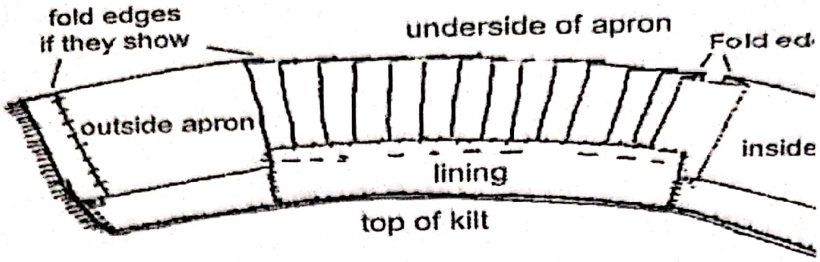

comfort and masculine appearance of a kilt with the convenience of cargo pants.

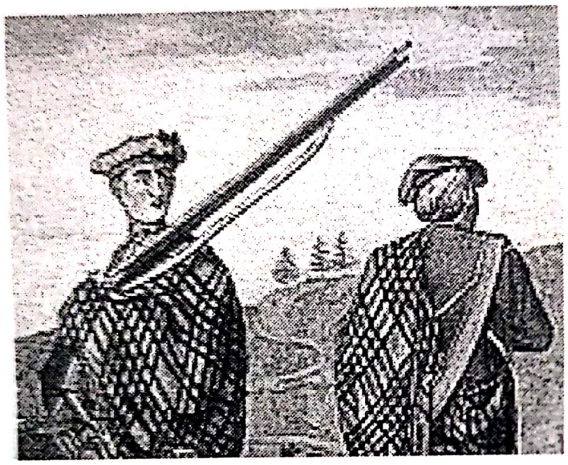

Howie Nicholsby is the most well known British designer who makes kilts. He has taken over his family business trying to continue the tradition of the male skirts using unconventional materials such as: leather, denim or transparent PVC. The prices of a Howie Nicholsby kilt vary between 450 and 5000 $. His skirts have been worn not only by Madonna and Robie Wiliams but also by ordinary people. Howie made a pictorial with Mario Testino and many male celebrities appeared at different ceremonies wearing his kilts: Vin Diesel, Sean Connery, Ewan McGregor, Alan Cumming, Stone Phillips, Rod Stewart, etc.

Nicholsby is not the only designer who makes kilts; among other British companies who produce them, there are also a few international designers who have made men's skirts using various materials and colours: Jean Paul Gaultier, John Galliano, Giorgio Armani, Kenzo, Rei Kawakubo or Yohji Yamamoto. Female athletes, especially lacrosse players, often wear kilts during games. These athletes typically wear compression shorts or spandexunder their kilts because during the contact sport, players often fall over and potentially expose their underwear. Kilts are popular among many levels of lacrosse, from youth leagues to college leagues, although some teams are replacing kilts with the more streamlined athleticskirt.

Sites

http://mauvert.wordpress.com/2007/11/16/148/

http://en.wikipedia.org/wiki/Kilt

http://www.kiltmen.com/

http://www.scottishdance.net/highland/MakingKilt.html

Scanned with OKEN Scanner

LE POISSON D'AVRIL

Profesor Iacobuţe Nicoleta – Ana
Şcoala « Nicolae Iorga » Iaşi

Jour saint pour tous les blagueurs, le 1er avril est traditionnellement synonyme de farce. Cette tradition trouve son origine en France, en 1564. Jusqu'alors, l'année commençait le 1er avril, mais le roi de France Charles IX a décidé que l'année débuterait désormais le 1er janvier, marque du rallongement des journées, au lieu de fin mars, arrivée du printemps. Le 1er janvier 1565 tout le monde se souhaitait « bonne année », se faisait des cadeaux, tout comme à un début d'année. Mais le 1er avril, quelques petits farceurs ont eu l'idée de se faire encore des cadeaux, puisque c'était à cette date qu'avant on s'en faisait, pour respecter la tradition. Mais, comme c'étaient des farceurs et que ce n'était plus le « vrai » début de l'année, les cadeaux furent de faux cadeaux, des cadeaux « pour rire », sans valeur. À partir de ce jour là, chaque année le 1er avril tout le monde a pris l'habitude de se faire des blagues et des farces. Pour semer le doute au sujet de la date réelle du nouvel an, certains ont persisté à offrir des cadeaux en avril. Avec le temps, les petits cadeaux d'avril se sont transformés en cadeaux pour rire, en blagues, puis en stratagèmes pour piéger les autres.

Mais pourquoi le poisson ? Les cadeaux que l'on s'offrait en avril étaient souvent alimentaires. Cette date étant à la fin du carême, période pendant laquelle la consommation de la viande est interdite chez les chrétiens, le poisson était le cadeau le plus fréquent (prolonger la période du carême, où il n'était permis de manger que du poisson). Lorsque les blagues se développèrent, l'un des pièges les plus courants était l'offrande de faux poissons. Il parait également que le poisson a été préféré pour marquer la sortie du signe zodiacal des Poissons, dernier signe de l'Hiver. Pour les enfants, il consiste à accrocher un poisson de papier dans le dos de personnes dont on veut se moquer. « Poisson d'avril ! » est aussi l'exclamation que l'on pousse une fois qu'une des plaisanteries est découverte, ou pour avertir la victime du canular que l'histoire qu'on vient de lui raconter est fausse.

Cette tradition ne se trouve pas uniquement en France. Il existe aussi en Espagne et en Amérique Latine une fête comparable, qui tombe le 28 décembre. C'est le jour des saints innocents *(dia de los santos inocentes)*, qui commémore le massacre des Innocents commis, selon la Bible. Il est devenu le jour des plaisanteries et des farces, à la manière du premier avril. C'est un petit personnage de papier que l'on accroche au dos des personnes dont on veut

Scanned with OKEN Scanner

se moquer. En Angleterre, par exemple, le 1er avril est «April's fool day». Les farces ne se font que le matin et si vous êtes piégés, vous êtes «une nouille». En Ecosse, les farceurs peuvent également sévir le 2 avril. Au Mexique, l'unique tour consiste à subtiliser le bien d'un ami. La victime aura en échange des bonbons et un petit mot lui indiquant qu'il s'est fait avoir. En Roumanie, on fait des farces aux amis, aux collègues.

Voilà quelques idées de farces pour le 1er avril :

- *Téléphoner à ses voisins à trois heures du matin pour se plaindre du bruit et dire: « Poisson d'avril! » en raccrochant.*
- *Mettre des gouttes de gouache par terre. On dirait que quelqu'un a saigné du pied ou du nez!*
- *Mettre de la farine dans le sèche-cheveux à la maison. Le matin, quand la maman se sèche les cheveux, plein de farine dans la salle de bains!*
- *Les professeurs aussi peuvent piéger leurs élèves. Prétendre qu'on a eu un problème et que toutes les notes sont perdues et par conséquent tous les tests doivent être refaits.*
- *Mettre du colorant dans la main de quelqu'un qui dort puis faire en sorte qu'il se mette la main dans la figure.*
- *Prendre une gomme, faire un petit trou puis mettre une mine de crayon à papier. La victime écrira à la place de gommer !*
- *Casser un œuf dans le gant de toilette de ses parents avant qu'ils prennent leur douche le matin du 1er Avril !*
- *Mettre du sel sur la brosse à dents de ses parents ou de ses frères et sœurs.*
- *Mettre de la vaseline sur toutes les poignées des portes de la maison.*

LA FÊTE DES ROIS

Teacher Todica Otilia, Scoala „I. Simionescu" Iaşi

Teacher Nicolescu Olga, Scoala „I. Simionescu" Iaşi

Epiphanie

Le 6 janvier on célèbre l'Épiphanie ou la Fête des Rois. Le mot signifie « manifestation » en grec. C'est, pour les chrétiens, la fête qui honore Jésus comme enfant-Dieu. On commémore aussi l'adoration des Rois mages : Gaspar , Melchior et Balthazar selon la tradition, venus à Bethléem

Scanned with OKEN Scanner

guidés par une étoile. Au sens grec, ce sont des astrologues ou des magiciens orientaux qui apportaient l'or, l'encens et la myrrhe (résine odorante).

La galette des rois

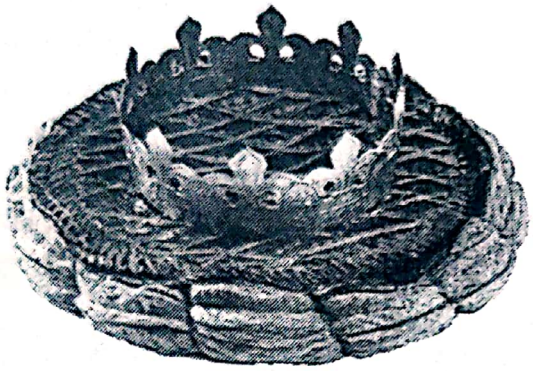

La galette dite des Rois est le gâteau servi traditionnellement pour la fête religieuse de l'Epiphanie, laquelle célèbre la visite des rois mages à l'enfant Jésus. En France depuis le XIV-e siècle, on mange la galette des Rois à l'occasion de cette fête. L' origine religieuse cède le pas au simple plaisir de se retrouver en début d'année autour d'une spécialité gourmande appelée Galette des rois et avec le petit jeu qui consiste à savoir qui aura la fève et qui coiffera la couronne. On se prête à ce petit jeu le 6 janvier jour de l 'épiphanie mais de nos jours on se réunit tous les dimanches midi du mois de janvier pour savourer la galette. Quelqu'un se cache sous une table pour éviter les tricheries. Celui qui distribue la galette , prend une part et demande à celui qui est sous la table: « A qui ? ». Celui qui est sous la table indique à qui est la part. Ainsi de suite jusqu'à ce que tout le monde ait une part. Alors, on peut déguster et applaudir le roi ou la reine lorsque la fève sera trouvée. La tradition veut que celui qui est le roi, embrasse la reine qu'il choisit et offre à son tour une galette. Cette fête peut donc durer plusieurs jours! La tradition veut que l'on partage la galette en autant de parts que de convives, plus une. Cette dernière, appelée „part du Bon Dieu", „part de la Vierge" ou „part du pauvre" était destinée au premier pauvre qui se présenterait au logis. Cette part était designée par le plus jeune enfant de la famille.

La fève

Elle doit son nom à la légumineuse (sorte de haricot) placée dans la galette, remplacée par une pièce d'argent, voire d'or chez les plus fortunés. En 1870 la première fève en porcelaine fait son apparition, puis des petits objets en plastique hétéroclites sont confectionnés et plus récemment des santons, ou même des héros de dessins animés! en céramique. Autrefois, la fève désignait le «Roi du jour» ou «Roi de la Fève»et celui qui l'avait reçue devait rendre la galette le dimanche suivant. La fève est devenue un véritable objet

Scanned with OKEN Scanner

de collection. Il y en a pour tous les goûts.

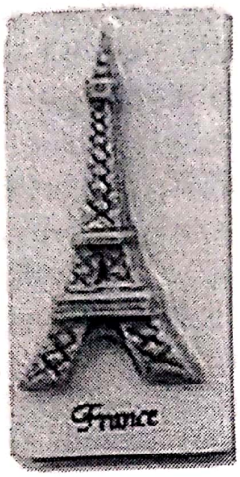

Toutes les galettes ne portent pas le même nom

Ainsi, on servait la fougasse ou fougaço dans le Languedoc, la coque en Ariège, parfois garnie de fruits confits comme le royaume provençal ou de grains d'anis comme le garfou du Béarn.

On trouvait aussi des fouaces ou fouées dans le Perche. Le gâteau servi en Bresse était une flamusse à la farine de maïs ou de sarrasin; en Normandie on servait des garots. Dans le Périgord certaines familles ne mangeaient pas la brioche mais une grande quantité de beignets appelés crépeaux ou pâtissous. Plus au sud, on appelle cette dernière la "parisienne" car la tradition existe aussi mais le gâteau n'est pas du tout le même, du côté de Marseille il a pour nom "Modane".

Dans le Sud-Ouest, c'est le "Gâteau des Rois".

Il s'agit en fait d'une pâte briochée aromatisée d'un soupçon d'eau de fleur d'oranger, évidée en son centre, donc sous forme de couronne, avec de gros morceaux de fruits rouges sur le dessus et du gros sucre, qui rappellent les pierreries qui ornent la couronne des Rois mages. Au Pays Basque, on saupoudre la brioche de sucre glace et certains pâtissiers ajoutent aux fruits.

La fève a toute une symbolique

symbole de renaissance: ce légume qui ne gèle pas est pratiquement le premier à pousser au printemps;

-symbole de survie: très longtemps, la fève a constitué la base alimentaire des pauvres;

-symbole de naissance: la forme de la fève peut rappeler la forme d'un foetus.

Bibliographie:

Zbinden, Corbo Isabelle, Carrousel - le monde francophone, Ed. Eli, Loreto – Italie, 2008

Mauger, Gustave, Cours de langue et de civilisation françaises, Librairie Hachette, Paris, 1959

Scanned with OKEN Scanner

ART AS THE IDENTITY OF A COUNTRY AND AS A UNIVERSAL PATTERN WHICH ALL THE EUROPEAN COUNTRIES CAN SHARE

Ramona Cîrşmari, Director EuroEd School

Nadia Gâtlan, Teacher EuroEd School

Man has transformed his environment according to his need to obtain produce from the land and to improve its quality, exemplified through wine, oil and other products. This type of activity is just as important and creative as artistic production.

The project invite you to discover together some of the special items produced by man's creativity in our countries, not only in the past by visiting museums, churches and abbeys, but also by visiting towns famous for their handicraft, farms where oil and wine are produced and where we can also sample ethnic cooking.

Let's step back into our history to better understand where we come from and where we are going. If we are certain of our identity, we will be able to compare and integrate our culture better with others and improve cooperation amongst different ethnic groups. In this way diversity can be seen as a resource and a stimulus.

The aim of this partnership (partners from Romania, Poland, UK, Portugal, Germany, Greece, Italy and Turkey) is to give a European context to adult education in every participating institution, and therefore to strengthen European citizenship. Activities carried out during the project will work towards a better understanding of the European countries, cultures and traditions.

By analysing and comparing the final products produced by man's creativity both today and in the past, we will be able to better understand cultural similarities and differences, which will be beneficial for intercultural dialogue. By getting to know the special products of the various countries we can work towards increasing their exchange and the demand for them.

In particular the partnership aims to promote the following subjects: History, Arts, Literature, trade, folklore and handicraft.

The project will take into consideration the main types of ancient art expression, produce such as wine, oil, ethnic cooking and modern art items such as goldsmiths' handicraft and jewels, ceramics, carved stones and marble,

Scanned with OKEN Scanner

and many more.

To achieve the project objectives the partnership intends to take the following actions:

- Acquaintance with the participants, presentation of our town and territory, the planning of dates and activities.

- The approach will be immediate, including visits to museums, abbeys, churches and farms with wine and oil tasting and ethnic cooking.

- The various experiences and teamwork will be compared, the project will be monitored and evaluated, and the final synthesis will be carried out.

The impact of the project will be very positive as the European cooperation will provide the opportunity to try new experiences, to improve the knowledge of various cultural aspects, and to improve the participants' competence in the use of the English language and ICT. Moreover, the partnership will give the participants the opportunity to gain a unique cultural competency and will help to overcome the stereotypes they might have (especially with older participants). It is hoped that the senior learners will reach a better balance between their training and existential conditions and will get new motivation to continue their education which will cause gaining more self-conscioussness and self confidence.

By participating in this partnership the institutions will be perceived as more prestigious. Participating institutions will also be able to develop their educational offer for adults regarding cultural competencies and European citizenship. Such topics are of great interest and importance from the point of both developing European community and individual citizens.

The European idea will be a red thread in this partnership. We are specifically searching for approaches and procedures for a better knowing and understanding each other for an integrated Europe.

Scanned with OKEN Scanner

THE BEGINNINGS OF ARTISTIC EXPRESSION IN EUROPE

Profesor Vrajitoru Cristina,
Scoala cu Cl. I-VIII Rusenii Vechi, Com Holboca, Jud. Iasi

Art has been a part of human existence since ancient times. From the very beginnings of humanity, artistic expression has brought an important quality to what defines our species. The prehistoric man started showing creative abilities 40,000 years ago. The oldest works of art were found in Germany, the first creation being a Venus figurine. The Paleolithic Era brought cave paintings, the Neolithic has an abundance of rock art, the Bronze and Iron Ages advanced artistic expression to decorative metal objects. Later, in Ancient times, Europe was under the influence of Greek and Roman civilizations, which were known mainly for their sculptures, followed by the Byzantine style that focused on the painting of icons.

The themes of the first artistic creations include the most important topics of human life, motivated by the first impressions of what generates life, the cult of the feminine divinity and the contemplation of other species of the environment: animals and their interaction with man.

The evolution of artistic expression started with elaborate creations found on the walls of caves. In Europe there are such paintings found in Lascaux, France and Altamira, Spain. The paintings of Lascaux and Chauvet are realistic portrayals of a variety of large Paleolithic animals.

Another image that appears frequently in cave paintings is the human handprint. The techniques used for cave paintings included the common positive print form or spraying around a hand to produce a negative image. There are also attempts to render a three dimensional image effect by using the outward rock curves.

In Central Europe there are Neolithic cultures that created works such as female and animal statues, aside from pottery decoration. Megalithic monuments appear in the Neolithic age on the territories of Malta, Portugal, France, southern England, Ireland, northern Germany and Poland. These massive stone monuments show a preoccupation for the impressive effect

Scanned with OKEN Scanner

of creation, in relation with beliefs. Aiming to express immensity and power seems the most distinctive feature of these works.

In Romanian area the first artistic expressions are ceramic representations of idols, either sitting or standing, such as the Thinker from Cernavodă.

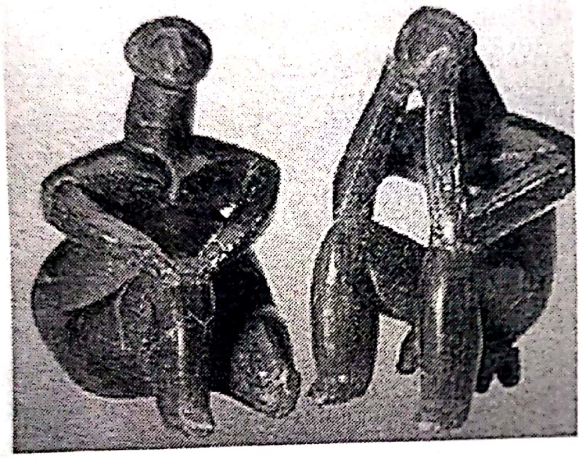

The Thinker, created by the Hamangia culture that lived on the territory of Dobrogea and Bulgaria in the Neolithic age, by the Danube shore, demonstrates an early recognition of the human ability to reach a contemplative view of life. The Thinker might be seen as The Artist.

The Dacians expressed their artistic abilities by creating decorative objects made of silver, mainly jewelry. They were also experts in ceramics painted with animal, vegetal or fantastic motifs. The way in which Dacians appreciated animals is still preserved in Bucovina nowadays: the horse was considered protective against evil spirits and in Bucovina there are still sculptures of horses decorating houses. The bear was considered sacred (*zalmos* meaning bear fur). Nowadays there is still a custom to go around the village on New Year's Eve dressed as a bear, symbolizing the awakening to a new life.

The evolution of art proves that the human race has tried every means possible to express the essence of life by creations in shape, color and significance. Art is an attempt at re-creating life, so creations are in direct connection with the environment and the most important aspects of existence, artistic expression being forever linked to it.

Bibliography:

Istoria artelor plastice - Botez Crainic A., Editura Didactica si Pedagogica, 2004

Scanned with OKEN Scanner

USING THE INTERNET TO TEACH ART

Profesor Postolache Lucaveski Dana Irina,
Colegiul National « Petru Rares » Suceava

In a world which is in too much of a hurry nowadays, in a world which is more and more preoccupied by material values and by immediate gains it is harder and harder for us teachers to help our students to get familiar with the great values of art and tradition.

It is especially difficult for Romanian teachers to do this, as real life visits to great European museums are next to impossible to achieve. Most schools in Europe take their students on cultural trips several times a year, in an attempt to help them get familiar with the great European art, with most places of interest that are part of our European heritage. Such trips are undertaken in a coherent manner so that by the end of highschool a student of a public school would have visited most places of interest in Europe, and the costs of such trips are sponsored in such a way that all students could go and actually listen to their art teachers and history teachers explaining and giving information about the great paintings and sculptures to be seen in the main European museums, the most important cathedrals in Europe, etc. Unfortunatley for most Romanian teachers and students this is just wishful thinking, mostly due to ecomonic conditions.

However, a substitute that we can successfully use is the internet.All great European museums have got internet sites and most of these sites are extremely interesting and useful. In an attempt to attract visitors they offer 3D images of their exhibition rooms, reviews of their collections, virtual tours, some of which even have sound, interactive maps so you can choose which room you want to „visit" and quite amazingly they even offer lesson plans and teaching suggestions for teachers of different subjects encouraging them to use the material offered freely on the site.

Let us take a closer look at the site of the National Gallery in London. Here is the home page:

http://www.nationalgallery.org.uk/

From this first page where we can find general information we can move on to either "visit" the various collections, or we can get a list of all artists featured in the museum.By clicking on an artist's name we get a display of all his works to be found in the museum accompanied by extensive information

Scanned with OKEN Scanner

on his life and palce in art history.The painting can be enlarged, for accurate study of colours and teachnique used.

Also you can browse by century,by country, by subject matter – religious, portraits, flowers,etc.There is even such a page called caring for art,the science of conservation which gives very interesting information on the techniques of restauration. The temporary exhibitions are each advertised with an interesting movie.

However ,the page that I found most fascinating was by far the learning page.It offers such subtitles as: University and college learning,Adult learning,Teachers and schools,Take part as a family, A page for artists, one for senior citizens and one for the blind.

The teacher pages contain free resources and materials for teachers, lesson plans and many suggestions for how to incorporate art in your teaching,irrespective of the subject you teach.

This is just a brief presentation of this site and if you care to check it regularly you will notice that there's new material all the time ,that the site is continuosly improved and updated.

The second museum site I would like to submit to your attention is the site of the Louvre Museum in Paris. Here is their main page:

http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en

The first thing the visitor can see here is this cartoon character and if you click on him he will take you and give you an audio tour of the museum. The presentation is in English,French and Japonese and it is not only extremely informative,giving details about artists' lives and works ,about how various masterpieces came to be displayed in the Louvre ,etc,but it is also humorous and entertaining.

http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en

If we care to take a look at the collections we find out that the thirty five thousand objects of art are grouped in eight departments such as: near eastern antiquities, Egyptian antiquities, Greek and Roman antiquities, decorative arts,sculptures, paintings,prints and drawings,etc.

Under Kaleidoscope we can find such collections grouped on common themes like:

action,daily life,family life,motifs,mythology, the nude,fauna and flora, kings and emperors, still life and allegories,etc.

There's also a teachers' page and again you will find free downladable material ,maybe not quite as much as at the National Gallery site but still, enough to build a lesson on.

Last but not least I would like to draw your attention to the site of the Romanian National Art Museum in Bucharest.Here is their main page:

http://www.mnar.arts.ro/home_ro.php

This time I will not guide you too

Scanned with OKEN Scanner

much inside the msueum as the site is in Romanian and I would like to offer you the pleasure of discovering it for yourselves. It is maybe not so amazing as the previous two ones but it is nevertheless rewarding and it is definitely worth your time and attention.Of course again you can find material that you may consider incorporating in your classes one way or another.

These were the three museums I wanted to share with you today, and I hope I have wetted your appetite. Every art museum in Europe and not only, has a site on the internet,and all without exception are worth browsing both for your own pleasure and for teaching material that will liven up your classes and will give your students more motivation for study and research, not to mention travel and take real visitis to these locations.

We all complain that our children and students spend too much time on the internet.We all complain that they waste their time because indeed they mostly play games and chat. But if they are so fond of the internet why don't we try to put this passion to good use and actually get them to "gain" time by browsing the internet as opposed to wasting it. The internet is a woderful ,huge resource of quality ,educational information and unfortunately we do not do enough to explore and exploit it. Let to their own devices, children may not know what to look for.So why don't we guide them properly into putting this unprecedented rosource to good use? It has got several advantages: it is free, it is easily accesible from home, at your convenience, you can send teaching material in mail to your students,you don't need to make costly copies of anything, being interactive it is more fun than any hard copies you could make, and it is unlimited.You can find something new every day.

Bibliography:

1. Languire, Erika – The National gallery Companion Guide.Revised and Expanded Edition. National gallery London Publications , 2008 .

2.National Gallery Technical Bulletin : Volume 20, 1999 . National Gallery London Publications, 1999.

3.http://www.nationalgallery.org.uk/

4.http://www.mnar.arts.ro/home_ro.php

5.http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp

Scanned with OKEN Scanner

MYTH CONSCIOUSNESS REFLECTED IN ART NOUVEAU AND SURREALIST PAINTINGS

Teacher Ana Maria Fomin,

Colegiul Național „Petru Rareș" Suceava

An art form is pure when it is determined by nothing other than itself and thus it is perfectly self-reflexive. Aesthetic autonomy is achieved through a process of abstraction in which what is regarded as inessential is gradually removed. In painting, the result of abstraction is pure formalism. Ornamentation and representation disappear as they obscure pure form, which is the transcendental signified. For many artists, this search for purity is actually a spiritual quest.The Art Nouveau artists and the Surrealists sourced many of their ideas from the mystical tradition. They reacted against the materialism of the modern age and chose to explore the inner world of the psyche and to make dreams , myth and religion their subject matter. The mystical aspects of Art Nouveau were acquired from many sources, but particularly by contact with the French symbolist movement. Art Nouveau artists portrayed woman as a spiritual creature frequently combining her with motifs of butterflies and flowers in an attempt to convey melancholic tones. The vision of mankind inside an evolving nature led to the wide use of the theme of metamorphosis. In Art Nouveau, this emphasis was as much biological as mythological. The idea of decoration was pushed to a point in which it became the vehicle for communal spiritual expression via symbolism. Ornamentation became as much a secular religion as a means of changing the look of things.

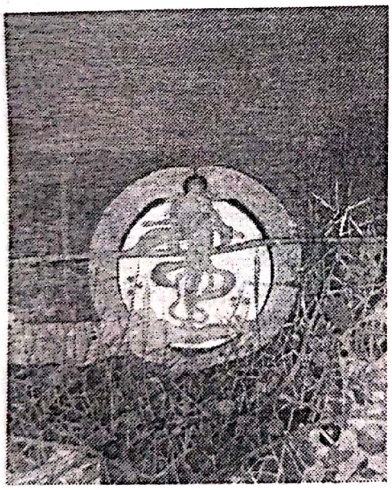

Scanned with OKEN Scanner

Charles Rennie Mackintosh
The Harvest Moon, 1892

Charles Rennie Mackintosh, Herbert MacNair, Margaret Macdonald and Frances Macdonald turned to Egyptian, Druidic and Celtic mythology, and to the quasi-religious movements of the 19 century, especially to Rosicrucian philosophy . Their work is loaded with the raw material of the mysticism associated with the rural areas of Glasgow. At the turn of the 20th century, many in the art world were fascinated with eastern religions, the occult, and secret societies such

as the Theosophical Society and the Golden Dawn. Mackintosh himself often quoted from W.R. Lethaby's esoteric text, *Architecture,Mysticism and Myth*, which propounded a system of cosmic symbolism: using trees, squares and circles as some kind of elemental building system. Mackintosh's *The Harvest Moon* gives an idea of the mystery and lyricism that characterised the Glasgow style, and the connection to the land of fairies that was part of its inspiration. The Four were visionary artists whose art was conceived to enhance the lifestyle of mankind.

Surrealism, which developed out of Dada after the First World War, "aspired to open us fully to the deep unconscious forces within". It called for a negation of rational control and it was dedicated to the expression of imagination as revealed in dreams. Surrealist artists promised a new restored existence and not just new modes of artistic expression. Their works reveal the strong influence of Freud's psychological concepts and Jung's theory about the Universal Myth. Images were chosen from free association and dreams. The symbolism of the dream was seen as a revelation of mystery in language deeper than the language of reason. After the explosion of the atomic bomb on 6th August 1945, Salvador Dali wrote his *Mystical Manifesto* in which he points out that the way out from the crisis caused by progress in the exact sciences could be given by "a new inspiration, mysticism , the profound intuitive knowledge of what is direct communication with the all, absolute vision by the grace of Truth, by the grace of God. In this state of intense prophecy it became clear that means of pictorial expression achieved their greatest perfection and effectiveness in the Renaissance, and that the decadence of modern painting was a consequence of sceptisism and lack of faith, the result of mechanistic materialism•."By reviving mysticism, surrealist artists decided to use their work to demonstrate the unity of the

Scanned with OKEN Scanner

universe by showing the spirituality of all substance.

Salvador Dali,
Meditative Rose, 1958

This work was completed the same year that Dali published his "Nuclear Mysticism" manifesto, revealing a powerful transformation of the artist's view from wanting primarily to create the iconography of the interior world towards an attempt to understand the realm that transcends psychology. The red rose hanging against the sky above a desolate landscape could have been a message of love to a world marked by spiritual emptiness. Individuals are moved to believe and to act by mythic rhetoric because they recognise in its forms the pleasures of repetition in a kind of collective form of therapy.

This sense of the unrepresentable results from neither the fullness of the signified nor the plenitude of signifiers. It lies in the "differential strife of images", as Jean-Luc Nancy says, which creates the possibility of reframing the sacred in our world. In the archetypal representations of Art Nouveau and Surrealist artists, along the margin of Derrida's *differance*, there is a space for reflection. To this space we are called by an Other we can not name. Art leads us "to a time before the world, before the beginning. It casts us out of the power to begin and to end" as it turns us toward the outside where we have to learn from our errors and try to find the root of eternity.

References:

Descharnes, Robert, Salvador Dali, Benedikt Taschen, Germany, 1993

Neat, Timothy, Part seen, Part Imagined: Meaning and Symbolism in the work of Charles Rennie Mackintosh and Margaret Macdonald, Edinbourgh: Canongate Press, 1994

Taylor, Charles, Source of the Self: The Making of the Modern Identity, Cambridge, MA: Harvard UP, 1989

Bibliography:

1. Charles Taylor, Source of the Self: The Making of the Modern Identity, Cambridge, MA: Harvard UP, 1989, p 471

2. Robert Descharnes, Salvador Dali, Benedikt Taschen, Germany, 1933, p.158

Scanned with OKEN Scanner

CELTIC JEWELLERY: MYSTERY, TRADITION AND WONDER (BIJUTERII CELTICE: MISTER, TRADITIE SI VRAJA)

Teacher Anabella Enachi

'Grupul Scolar Ion Holban' Iasi

Celtic jewels have fascinated us for centuries with their craftsmanship, graceful knot work and most of all with the mystery and wonder they carry from another time and culture. Wearing them today is sharing a little part in a rich tradition of symbol and meaning.

The Celtic symbols existed for centuries and their meanings have evolved in time, thus, there may be more than one for a symbol.

Celtic ancient jewellery is composed of various symbols and designs like the trinity knots, spiral, Celtic Crosses, and knot work which had religiously significant meanings for the Celts.

Celtic sterling silver jewellery, Celtic and Irish charms and earrings, are quite popular all over the world. This type of jewellery may include many kinds of stones and metals to decorate and create swirls and interlocking designs. Cross pendants and trinity knot bracelets are also very liked by people. Celtic crosses are worn as an identity of Irish and Scottish roots and are available in sterling silver and often complemented with gem stones and diamonds.

See the knot work triangle, the heart-shaped 'mo aman cara' - the soul mate pendant, the trinity shamrock pendants.

The knotwork is the most common Celtic symbol and it has various versions. It has no beginning and no end symbolizing all things eternal, such as love. Celtic knots are so intricately woven and symbolize how our lives are interwoven with the lives of the people around us and the whole universe, as man is part of a larger whole. The knot is a symbol of the intricacies of all things in the natural world and it is said to ward off evil spirits, the more intricate the

Scanned with OKEN Scanner

design the better the protection the bestow upon the bearer.

The spiral ring

The spiral is the oldest Celtic ancient decorative ornament and its meaning is very rich. For instance, some people think that the direction of the spiral is clockwise and represents the Sun and its harmony with Earth; counter-clockwise is the manipulation of nature in the form of spells. Others believe that the spiral is a reflection of the cosmos, the Milky Way is after all a spiral galaxy. It may also symbolize the harmony within the cycles of life. Modern mystics speak about the Spiral Path, the symbol of a journey inward into the unconscious mind and believe that if someone were to be left alone in a cave with spiral wall carvings and drawings, the person will experience hallucinations.

The triskele or triskellion is a spiral with three arms and there is obviously, more meaning to it, as it is related to the magic and powerful number 3, as many other Celtic symbols are. It may symbolize the Triple Goddess which represents the stages of a woman's life and the phases of the moon (Maiden, Mother and Crone) of the ancient times. Christians view the triskele a symbol of the Holy Trinity (Father, Son, and Holy Spirit). Other explanations are related to the path of existence: life, death, rebirth which is a constant theme in Celtic myths and legends. Passing through the spiral barrier meant that you were crossing into the scared realms, where Heaven and earth are in perfect balance. The spirals' mystical powers prevent evil from crossing. The spiral is found at some of the oldest and most sacred sites throughout the Celtic world, most famously Newgrange in Ireland which dates back to 2500 BC.

The triquetra or trinity knot, like the triskele, represents the sacredness of things that come in threes. It originally a triangle but nowadays the symbol evolved to represent virtually anything that is threefold. Some of the most common representations include: the Holy Trinity, The Triple Goddess; Land, Sea, Sky; Mind, Body and Soul; or Past, Present, Future. Sometimes a circle will encompass the trinity knot which further represents the unity o the three elements.

The Celtic Cross is believed to have been introduced by Saint Patrick to the Pagans of Ireland. It is said that Saint Patrick combined the traditional Christian Cross with the sun wheel: a circle with four 'spokes' through it, in order to teach the Pagans how important the cross is to Christianity. The circle around the top of the Cross symbolizes,

Scanned with OKEN Scanner

for some, God's eternal love for humanity while for others, the arms of the Celtic Cross may represent the four cardinal points with the circle symbolizing the universe in its endless splendor.

Wearing a beautiful piece of Celtic art as jewelry is more than just decoration. It is a form of art and entangles spiritual Pagan and Christian values . It is full of meaning and part of the tradition and symbolism that is as old as human history. It's a celebration of the Celtic culture that first created them and a means for the current artists to express themselves by using, re-inventing and remolding this rich heritage.

Bibliography :

- *www.celtic-jewellry.com/ (celtic-jewellry.com*
- *www.celticsymbols.net/*
- *www.celtarts.com/ celticsymbolism.html*
- *www.celticjewellry.com/celtic-knots.php*
- *www.whatisyourssign. Com. celtic-symbols.html*
- *www.celticlady.com/.../book. symbol.html*
- *www.amazon.com 'The Book of Celtic Symbols' by Joules Taylor and Celtic Folk Soul, Art, Myth and Symbol' by Jen Delyth*

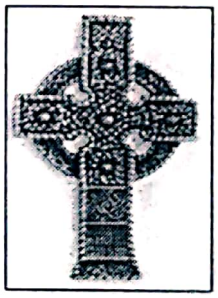

Scanned with OKEN Scanner

THE SO CALLED "VALENTINE'S DAY" AROUND THE WORLD (SIMILAR DAYS HONORING LOVE)

Ed. instit. Mitria Marinica,

Ed. Jancău Andra Cosmina –

EuroEd Foundation Kindergarden

Valentine's Day or Saint Valentine's Day is a holiday celebrated on February 14 by many people throughout the world. In the English-speaking countries, it is the traditional day on which lovers express their love for each other by sending Valentine's cards, presenting flowers, or offering confectionery.

The holiday is named after two among the numerous Early Christian martyrs named Valentine. The day became associated with romantic love in the circle of Geoffrey Chaucer in the High Middle Ages, when the tradition of courtly love flourished. Saint Valentine (in Latin, Valentinus) is the name of several martyred saints of ancient Rome. The name "Valentine", derived from *valens* (worthy), was popular in Late Antiquity.

In Romania, the traditional holiday for lovers is Dragobete, which is celebrated on February 24. It is named after a character from Romanian folklore who was supposed to be the son of Baba Dochia. Part of his name is the word *drag* ("dear"), which can also be found in the word *dragoste* ("love"). In recent years, Romania has also started celebrating Valentine's Day, despite already having Dragobete as a traditional holiday.

In France, a traditionally Catholic country, Valentine's Day is known simply as "Saint Valentin", and is celebrated in much the same way as other western countries. In Spain Valentine's Day is known as "San Valentín" and is celebrated the same way as in the U.K, although in Catalonia it is largely superseded by similar festivities of rose and/or book giving on La Diada de Sant Jordi (Saint George's Day). In Portugal it's more commonly referred to as "Dia dos Namorados" (Boy/Girlfriend's Day). In Denmark and Norway, Valentine's Day (14 Feb) is known as *Valentinsdag*. It is not celebrated to a large extent, but many people take time to eat a romantic dinner with their partner, to send a card to a secret love or give a red rose to their loved one. In Sweden it is called *Alla hjärtans dag* ("All Hearts' Day") and was launched in the 1960s by the flower industry's commercial interests, and due to the influence of American

Scanned with OKEN Scanner

culture. It is not an official holiday, but its celebration is recognized and sales of cosmetics and flowers for this holiday are only exceeded by those for Mother's Day.

In Finland Valentine's Day is called *Ystävänpäivä* which translates into "Friend's day". As the name indicates, this day is more about remembering all your friends, not only your loved ones. In Estonia Valentine's Day is called *Sõbrapäev*, which has a similar meaning. In Slovenia, a proverb says that "St Valentine brings the keys of roots," so on February 14, plants and flowers start to grow. Valentine's Day has been celebrated as the day when the first work in the vineyards and in the fields commences. It is also said that birds propose to each other or marry on that day. Nevertheless, it has only recently been celebrated as the day of love. The day of love is traditionally March 12, the Saint Gregory's day. Another proverb says *"Valentin - prvi spomladin"* ("Valentine — first saint of spring"), as in some places (especially White Carniola) Saint Valentine marks the beginning of spring.

Valentine's Day is called *Sevgililer Günü* in Turkey, which translates into "Sweethearts' Day". According to Jewish tradition the 15th day of the month of Av - Tu B'Av (usually late August) is the festival of love. In Mexico, Guatemala and in El Salvador, Valentine's Day is known as "Día del Amor y la Amistad" (Day of Love and Friendship). Although it is similar to the United States' version in many ways, it is also common to see people do "acts of appreciation" for their friends. In Brazil, the *Dia dos Namorados* (lit. "Day of the Enamored", or "Boyfriends'/Girlfriends' Day") is celebrated on June 12, when couples exchange gifts, chocolates, cards and flower bouquets.

Thanks to a concentrated marketing effort, Valentine's Day is celebrated in some Asian countries with Singaporeans, Chinese and South Koreans spending the most money on Valentine's gifts. In South Korea, women give chocolate to men on February 14, and men give non-chocolate candy to women on March 14 (White Day). On April 14 (Black Day), those who did not receive anything on the 14th of Feb or March go to a Chinese restaurant to eat black noodles and "mourn" their single life. Koreans also celebrate Pepero Day on November 11, when young couples give each other Pepero cookies. The date '11/11' is intended to resemble the long shape of the cookie. The 14th of every month marks a love-related day in Korea, although most of them are obscure: from January to December: Candle Day, Valentine's Day, White Day, Black Day, Rose Day, Kiss Day, Silver Day, Green Day, Music Day, Wine Day, Movie Day, and Hug Day.

Bibliografie:

http://www.cultura.ro/Documents.aspx?ID=190

http://www.contactomagazine.com/sanvalentin0203.htm

Scanned with OKEN Scanner

INTERVENTIONS OF RESTORATION ON THE FRAGMENTS OF THE ICONOSTASIS FROM "ADORMIREA MAICII DOMNULUI" CHURCH – THE HOLLY MONASTERY OF PUTNA SUCEAVA COUNTY- ROMANIA

Profesor Bârzu Ioana Bianca-
Clubul Copiilor Hîrlau - Jud. Iași

The conservation state analysis

Because of the massive attack from mould and wood insects (decay) favored by the organic substances and materials from the original structure, and also because of submission in time to unfavorable microclimate conditions (big values of the relative humidity and temperature variations) was produced an advanced state of degradation for the whole assembly characterized by three aspects:

- The mechanical resistance from the strength structure was lost because of the consummation of the lignin and cellulose from the wood composition after a complex biological attack, phenomenon which has attract an imminent danger of collapse under its own weight the whole iconostasis.
- The adherence was lost and the coat of paint has many lacunas (gaps) especially on the decorative golden sculptured elements.
- Massive overlay of impurities (dust, fume, grease, wax, latest interventions of unsuitable repainting) on the original varnish (old, melted, re-crystallized) produce a difficult view of the whole iconostasis for the icons as well as for the sculpted polychromes elements.

The diagnostic

- The diagnostic for the wood plinth:
- Component elements unstuck and outdistanced;
- Missing sculpted elements;
- Massive overlay of impurities (dust, fume, grease, wax);
- Missing thin coating protection;
- Good mechanical resistance;
- Unsuitable metallic elements attached afterwards;
- Rusty original metallic elements used for anchoring.

Scanned with OKEN Scanner

• The diagnostic for the coat of paint of the icons:

• Detachments because of fissured wood plinth involved all the

coat of paint elements (primer, shell of colour, varnish);

• Massive overlay of impurities (dust, fume, grease, wax);

• Old original varnish, melted, re-crystallized, browned;

• Exfoliations, small erosions of the shell of colour and of the varnish;

• Missing adherence of the gold foil.

• The diagnostic for the coat of paint of the sculpted elements:

• Detachments of the shell of colour (gold foil) along the fiber wood;

• Old cracks of the coat of paint (primer, bolus, gold foil);

• Lacunas (gaps) in all coat of paint levels (primer, bolus, gold foil) often founded on sculpted elements edges;

• Massive overlay of impurities (dust, fume, grease, wax);

• Erosions of the golden foil and latest interventions of unsuitable repainting.

Treatment recommendations

• For the wood plinth:

- sticking together the outdistanced elements using a pressing machine;

- supplementing the missing sculpted elements with new ones

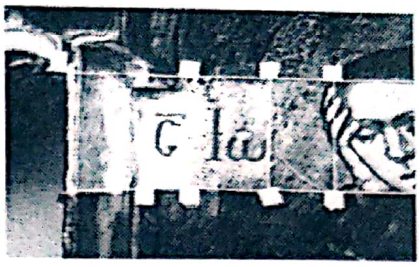

made from stabilized linden tree;

- several times removing of the latest overlays of impurities;

- applying a thin protection coating using a wax and colophony meld (equal parts);

- extraction of the latest unsuitable metallic elements and completion by puttying the lacunas;

- mechanical remove of the iron oxide overlays from the original metallic elements and degreasing with alcohol the afferent areas.

• For the icons coat of paint:

- consolidation of the coat of paint detachments;

- several times removing of the latest overlays of impurities using physical - chemical methods;

- regeneration, dilution and homogenize the original damaged varnish;

- chromatic integration of the exfoliations and the erosions of the shell of colour by retouching for each case.

• For the coat of paint from the sculpted elements:

- consolidation of the outdistances and cracks with a gluey solution made of yolk of egg;

Scanned with OKEN Scanner

- several times removing of the latest overlays of impurities using physical - chemical methods;
- completion of the lacunas by stratification puttying and bringing to the original level;
- chromatic integration and varnishing.

Bibliografie

Bordașiu Cornelia, " Buletin de analiză a Iconostasului Bisericii Mănăstirii Putna"- 15.04.2002

Todașcă Elena, " Releveu și valori de umiditate a Iconostasului Bisericii Mănăstirii Putna"- 2001

WAKE IN ROMANIAN FUNERAL RITES AND ITS PREMODERN ROOTS

By Mihaela Roşu and Anca Patrichi, teachers of English at Grupul Şcolar Vasile Madgearu, Iaşi

Folk rituals that are still practiced these days in Romania express a certain perspective upon life built by the premodern societies that centered their ontologies around the human relation with God or gods. As a consequence of this religious interpretation of existence, all premodern ontologies have a basically 3-layer structure: Heaven-earth –hell. Man communicates with the other two layers by means of ritual (act) and prayer (word). Plato's Myth of the cave is a non-religious/philosophical interpretation of this originally religious weltanschauung because he perceives the world of the absolute ideas as being lifeless and abstract principles, rather than as deathless deities. A generation later the switch from Plato to Aristotle marks the switch from premodern/ traditional to modern, from deduction to induction, from multilayered to single-layered ontologies. The fact that modern man, who was marginal in premodernism, manages to subvert in a radical manner pre modernity with the appearance of Aristotle's philosophy is not of little importance. The Greeks developed one of the weakest mythologies ever, having created their gods inductively, even before the invention of induction as means of structuring logical reasoning: they shaped their pantheon according to their own human

Scanned with OKEN Scanner

weaknesses. As a consequence, gods being feeble, mean and unjust, the human acts of revolt against the divine order gained positive connotations. Greek mythology is the perfect reverse of Christianity and the weakest spot of premodernity. The shift from premodern to modern modified in a radical manner the philosophy of being and consequently the perception of death. If being was no longer perceived as structured in layers, death was no longer seen as transition/journey but as a literal "dead end". The corpus of rituals inherited from the premodern is still in practice. Yet, their reference to Heaven and hell is perceived as symbolical rather than literal. The modern knows no Heaven or hell. Not to mention that he creates a funny paradox: he no longer believes in God still continues to blame Him for "inventing" suffering and death. If the traditional communities "fill" the concept of death with plenty of meaning, the modern drains any possible rational significance out of it. Hence the deep crisis reflected in the Western European existentialist philosophies that ended up in Nietzsche's nihilism and prepared our way out into a merry and anarchical postmodernity. Existentialist crises and nihilism represent the darker half of the modern whole, coming in opposition with the Enlightenment rooted positivism. Taking a little further this slightly sarcastic approach of modernity, one would say it very much resembles Snow White's apple. To sum up this detour, man was, according to this new philosophy, "the centre of his own universe", yet he could not manage death either as ontological or logical fact and started to perceive it as creepy, irrational and unnatural.

Wake in the present day Romanian rituals of burial is a pre Christian element inserted in the main Christian corpus of customs and beliefs. It is the only time interval in the course of the funeral when people have fun. Relatives and friends take turns in watching the corpse two days in a row and in the meantime they sing, play flutes, dance, play cards or tell jokes. The modern would find this creepy. The premodern would find it natural. And this, particularly because death managed in the proper terms of the ritual had either positive or neutral value. Before St Andrew's arrival, the Dacians having lived on this territory had a polytheistic religion centered round the god-priest Zamolxis. Death within ritual was seen as reintegration into the divine stratum of existence, a return to Zamolxis and restauration of a primordial unity with the sacred. Therefore their burial rites were complex displays of communal merriment. The ritual fragment has survived, long after the original meaning sank into oblivion.

Bibliography:

Eliade, Mircea, Eseuri, Editura stiintifica, Bucuresti, 1991

Kernbach, Victor, Miturile esentiale, Editura stiintifica, Bucuresti, 1978

Scanned with OKEN Scanner

SÂNZIENELE – THE CELEBRATION OF SUN AND LOVE

Profesor Apetri Andrea,
Grup Școlar Industrial „Avram Iancu" - Tg. Mureș

Every year, on June 24, the Romanians are looking forward to celebrating two holidays, namely: Sânzienele and Saint Peter's Day. Both these holidays are part of a short cycle of time's ritual renewal as they happen to take place around the summer solstice, one of the stages through which, the year born on the night of Saint Vasile, passes. Sânzienele mark the beginning of the summer, on June 21 being the summer solstice. It's a special celebration that lasts a day and a night. Moreover, it is the night of summer fires, summer in bodies and souls, the season of love and joy of living.

Sânziana is a wild golden flower that grows in the orchards, meadows, near the forests. It's a small yellow inflorescence rich in pollen and smelling of hay and honey. Their delicate and sweet image brought them the name of The Ladies of the Flowers, Saint Zianele (Holy Goddesses or Fairies) maybe because of their unique perfume that seems to capture the fragrance of all flowers. According to popular tradition Sânzienele are unreal creatures, a sort of fairies, being called The Saints, The Beauties. They are thought to be white, light and beneficial and they are often mistaken for the Iele, Măiastre or Vântoase, which are considered evil fairies. The experts and peasants' opinion are very mixed when it comes to Sânziene and therefore the whole matter continuous to be ambiguous. That the Sânziene are different from the Iele is a certain aspect as they possess only good traits: being light creatures of wind in the day time, at night, they turn into fair-haired girls wearing white steam dresses who dance under the moon (the star of those born on this day) in gardens, moving from place to place and singing in the air in harmonious voices. It is said that they take away the cuckoo's voice, because starting this day it turns mute and leaves for the mountains, turning into a hawk and taking revenge on the other birds that can still sing. Actually, the day when the cuckoo goes away, leaving all hope of ever getting back its voice, is a total mystery.

It is believed that starting with the Sânziene night the Forest Fairy tears off the tips of flowers, taking away all their power and perfume and thus becoming

Scanned with OKEN Scanner

the absolute mistress of the healing flowers, rare flowers, magical flowers, of the mineral and thermal waters, of the winds, mountains and forests, and being able to make her appearance alone or multiplied. Consequently, the Sânziene or the Saint Fairies could embody the positive aspect of the Forest Fairy, the Great Goddess of Vegetation – as the Sânziene flowers are also under her power. It can be observed that this pre-Christian cult must have been very strong as it still survives nowadays.

The celebration starts on the eve, in the afternoon especially in the villages from the Someş waterside. The young girls go in groups to pick the yellow flowers from the ripped wheat fields and while singing they make their own wreath and dedicate it to the sun. In the end they lay the wreath on their heads. As long as they are making the wreaths for each member of the family, the maidens are the incarnation of the Saint Fairies of the yellow flowers, just like the Drăgaice in southern Romania. Once arrived home, the maidens offer the wreaths to the family and before sunset, all gathered in the courtyard the mysterious dialogue with the unknown future begins. Every one throws his/her wreath on the roof of the house. The girls will find out how soon and with whom will they marry by the signs the Saints left during night over the flowers. The elderly people will find out how long will they live and whether they will get the chance to celebrate the following year's Sânziene. If the wreath falls down from the roof this means that the warning is for the current year. Lacking the necessary courage, the lads sometimes prefer their own method: they put a Sânziana flower in the window leaving it open and go to bed. In the night the Sânziane leave a hair or a different sign on the flower, thus disclosing some information about the chosen one. Moreover, they will marry the very same year. In the case that the lad does not receive any signs for three years in a row it may mean that the boy does not have foreordained wife. Thus the Sânziene night is similar to Saint Andrew's night or Andreluşa.

Not long time ago, some forty years ago at Asuaj, in the Forest Land, there was a Girls Fair for Sanziene, a feast with music and dance and where no children under 16 were allowed. Young people were allowed to kiss and to embrace in public and it was not regarded as proper for children to see such things. The fair has not only changed its aspect, but also its date, namely – September 14, the Cross Day.

After sunset, men and boys gather on the hills carrying special torches called "fetere" that they turn around making them burn and spark intensely. These torches are one and a half meter tall and are turning until after midnight accompanied by cheering and shouting. In the evening when the torches are lit, the light is given from one person to another by keeping a distance of at least one meter. This happens on the night of June 23 – 24, the Day of Sânziene. The

Scanned with OKEN Scanner

Sânziene also represents a socializing

opportunity for the young people who wish to marry. It is a feast of love honored as it should be, with singing and dancing.

At dawn the lads gather and walk through the villages with Sânziene flowers in their hats. The "Drăgaica" is to be chosen from a group of seven girls. She must be the nicest and the most beautiful girl from the village. She will be decorated with wheat ears and the other girls dress in white. Thus, Drăgaica's followers set off through the village and over the fields. At every crossroad the girls start dancing in a circle (hora) and sing joyously. The "Drăgaicele" are often mistaken for the "Sânziene". Some experts believe that the origin of the Sânziene dates back to an ancient Dacian cult of the Sun. These characters were often represented by the Thracian people as caught in a "hora" that spins stunningly.

On the morning of June 24, many girls used to bathe in dew, this being considered holy water. Nevertheless, this ritual bath could have its miraculous effect provided some conditions were respected: at the break of dawn, from untrodden places, the old women were picking the Sanziene's dew in a piece of new white cloth and squeezed it in a new pot. On their way home the old women did not speak a word and above all they should not meet anybody on the way. If all these conditions were fulfilled then the persons who washed with dew were to be healthy and loving all year round. Any object left outside during the night and wet with the dew can be an amulet. This night is one of peace and quiet, when storms never happen and even the wind is silent.

The Sânziene are considered to be one of the most beautiful Romanian traditions due to the message it spreads: celebrate the nature, the sun, the light, the love, that is to say the good, the truth, the beauty, in other words... THE PEOPLE

Bibliography:

1. I. Nicolau, *The Guide of the Romanian Holidays*, Ed. Humanitas, Buc., 1998,

2 M. Pop, *Romanian Traditional Customs*, Ed. Excelleus Univers, Buc., 1999

3. I. Ghinoiu, *Popular Customs over the Year*, Ed. Fundației Culturale Române, Buc., 1997

Scanned with OKEN Scanner

WEDDING TRADITIONS IN IRELAND

Profesor Juncu Dana, Scoala „Nicolae Iorga" -Iaşi

An Irish traditional wedding is a beautiful ceremony to see or take part in. Irish weddings although are a lot of fun have a lot of superstitions that have to be observed and carried out lest the couple suffer the consequences.

Before Christianity

Before Christianity couples who wished to show commitment to each other practiced what was known as hand fasting. This ritual was most probably carried over from Pagan times and is the Celtic ceremony of unity. It was usual for couples to celebrate this ceremony around the harvest festival, Lughnasa, which occurs on 1st August. They could choose the length of the union either "'till death do us part" or to be together in the afterlife or even while their love burned strong and true in which case if they still wished to remain married they would renew these vows the following year.

During the ritual the couple hold hands, right hand in right hand, and left hand in left with their wrists crossed. Ribbon or cord is then wrapped around the wrists in a figure eight to represent infinity. This is most probably where the saying "'tying the knot" originated from.

The Dress

With the Church booked and the date chosen. The bride's attention turns to her dress and accessories. This has to chosen carefully as the color of her dress might determine how successful the marriage is:

Marry in white everything's right
Marry in blue lover be true
Marry in pink spirit's will sink
Marry in gray live far away
Marry in brown live out of town
Marry in green ashamed to be seen
Marry in yellow ashamed of your fellow
Marry in black wish you were back
Marry in red wish you were dead
Marry in tan he'll be a loved man

Scanned with OKEN Scanner

Marry in pearl you'll live in a whirl

The tradition of the coin

The custom of the Groom presenting his Bride with a coin is said to date back to the time when the Groom paid luck money to the family of the Bride, in order to bring happiness and blessings upon them. After the exchange of wedding rings, the coin would be presented to the Bride as a symbol of worldy goods, (with this gold and silver etc..). There is a contemporary custom where the Bride and Groom exchange coins, and it is said that, if the coins clink as they are exchanged, the couple will be blessed with children. After the wedding the gift is often preserverd as a family heirloom, and is passed from mother to eldest son on his wedding day.

The Legend of the Claddagh Ring

According to 16th-century Irish folk lore, a fishing boat from the village of Claddagh was captured by Algerian pirates and the crew was sold into slavery. One of the crew was a young man by the name of Richard Joyce, who was to be married the same week he was captured. Instead, Richard found himself far away from his love and his homeland.He was sold to a wealthy Moorish goldsmith who taught him the trade and, eventually, he became skilled enough to design a ring of special significance: the hands were for friendship, the crown was for loyalty, and the heart was for love.

Years went by, but Richard never forgot his sweetheart. Somehow, he managed to escape and make his way home to Ireland. When he arrived back in Claddagh, he discovered that his girl had never married. They were wed immediately, and the ring he gave her was the one he had designed and made while he was a slave. Over the years, the design became extremely popular as a betrothal or wedding ring and took on even more significance. Worn on the right hand with the heart pointing out means that the heart is uncommitted. Worn on the same hand with the heart pointing in means that the heart is taken. Worn on the left hand with the heart pointing in means "Let Love and Friendship reign forever, never to be separated."

Bibliografie:

McMahon-Lichte, Shannon, „Irish Wedding Traditions", Hyperion, 2001

Haggert, Brigget, „The Traditional Irish Wedding", Irish Book and Media Inc, 2004

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IV

Scanned with OKEN Scanner

UN ARTIST MAI PUȚIN CUNOSCUT, MIHAI TEIȘANU ȘI ILUSTRAȚII LA LUCEAFĂRUL LUI EMINESCU ÎN STILUL ART NOUVEAU (1923)

Profesor dr Haşegan Teodor – Valeriu

Colegiul Național de Artă Octav Băncilă – Iaşi,

Catedra Istoria artei

Din totdeauna, ilustrația la poezia lui Eminescu a pus probleme mult mai complexe decât s-ar bănui la începutul demersului şi de aceea, poate, un motiv în plus, pentru care opera „poetului nepereche" a lăsat şi va lăsa o sursă permanentă de inspirație de-a lungul timpului. Dacă principiul primordial, în ilustrația de carte, constă în respectarea atmosferei sugerate de opera literară, în ecuația reuşitei intră şi alte aspecte, cum sunt: expresivitatea plastică, sincronizarea cu moda vremii şi, nu în ultimul rând, originalitatea viziunii artistului ca rezultat al capacității de a înțelege şi interpreta opera poetică. Dincolo de acestea, de cele mai multe ori, sincronizare descriptivă dintre imagine şi text frapează, printr-o inerentă etalare a amprentei stilistice a epocii. Asistăm, astfel, mai ales în cazul poeziei eminesciene, la adaptări inedite şi captivante a diferitelor concepții vizuale la conținutul nuanțat şi profund al versurilor pe tot parcursul evoluției noastre spirituale.

Stilul Art Nouveau care, de altfel pe plan universal, s-a făcut simțit cu acuitate şi în domeniul graficii de carte, a fost preluat, la noi, prin filiera artistică a Occidentului şi se regăseşte pregnant în creația tinerilor artişti care au evoluat în primele decenii ale veacului trecut şi al căror „stindard" era pictorul Ştefan Luchian. Art Nouveau-ul sau Stilul 1900, ultimul stil artistic internațional, a fondat platforma modernismului şi unul dintre principiile sale fundamentale este cel de unitate prin diversitate, cu interpretări moderne a resurselor tradiționale şi a realităților autohtone.

În acest context, şi sub toate aceste imperative, a fost abordată, cu brio, ilustrația „Luceafărului" de Mihail Eminescu de către pictorul Mihai (Mişu) Teişanu (1884 – 1944), iar prestigioasa realizare, datată 1923, se prezintă, şi astăzi, sub formă de album, cu peste două zeci de planşe color, într-o ediție de lux (***Luceafărul de Mihail Eminescu***, poem ilustrat de Mişu Teişanu, Bucureşti, 1923, BCU – Iaşi).

Imaginile create de Mişu Teişanu sunt caracterizate de prezența unor chenare cu o decorație abundentă, specifică Stilului 1900, inspirată ca ritm şi ornamente, din broderiile de pe iile, cojoacele şi ştergarele românești; compoziția

centrală este aproape întotdeauna, structurată pe o diagonală puternică, ceea ce creează un contrast dinamic cu broderia bordurii. Reprezentările figurative sunt elegant stilizate, liniile curg în curbe şi contracurbe, specifice Art Nouveau - lui: valuri, falduri de drapaje, raze şi nori, toate se suprapun unei scenografii savante. Rezultatul final se constituie într-o serie de imagini cu mare impact vizual, depăşind sfera ilustrațiilor şi intrând chiar în zona afişului, iar elementul descriptiv, de sincronizare cu textul, uşor desuet în principiu datorită unui teatralism la modă, capătă valoare prin forța expresivă a concepției artistice.

Modernitatea este elementul care primează, în această complexă manifestare creatoare de ilustrație grafico – picturală, şi este relevantă redimensionarea decorativului, care prin această inedită interpretare trecută prin filtrul unei deosebite sensibilități, capătă uneori conotații monumentale, accentul fiind pus aproape în exclusivitate pe textura diafană ca şi în lirica poetului „nepereche". Animat şi de armoniile ancestrale, artistul desfăşoară o paletă generoasă, marcată de vibrații contrastante, organizate după structura spațialității, sugerând, fără a cădea în ilustrativism ostentativ, anumite strofe din poemul eminescian, iar după ce a experimentat îndelung discursul poetic, artistul a considerat necesar să puncteze cu versuri revelatoare fiecare imagine.

Arta grafică ilustrativă a lui Mihai Teişanu, din această perioadă, a găsit forța de a merge în sensul complex al sensibilității creatoare; compoziția decorativă, cu elementele specifice stilului internațional, este concepută să extrapoleze rostirea poetică, în sensul sugestiilor, prin linia grațioasă, elegantă şi sigură aidoma versului. Încă din perioada zorilor modernității Leonardo da Vinci zicea despre pictură că e o poezie care se vede, iar despre poezie că ar fi o pictură ce se aude. Este şi cazul ilustrațiilor ***Luceafărului***, în care artistului nu se limitează la desfătarea privirii, o provoacă o trezeşte până la auzul versurilor eminesciene.

Brăilean de origine, pictorul Mihai (Mişu) Teişanu a urmat Şcoala de Arte frumoase din Bucureşti şi apoi a ales atelierele Academiei Julien, din Paris şi ca orice tânăr artist a devenit adeptul orientărilor novatoare. De altfel, din punct de vedere stilistic este cotat astăzi, printre tinerii artişti bucureşteni de atunci, drept „duhul vienez", mai ales în pictura din tinerețe, căci „dacă nu ştii că a studiat în Franța, ai putea gândi că a stat ani buni în preajma unor corifei ai Sezessionului austriac ori ai Jugenstilului munchenez"(Tudor Octavian, ***Pictori români uitați***, Ed. „NOI Media print", Bucureşti, 2003, p. 92).

Ilustrațiile celebrului poem eminescian au fost concepute în formă de panouri decorative şi expuse în cadrul celei de a V-a expoziții a grupării „Arta Română", din care făcea parte, la Galeriile Ateneului Român din Bucureşti, 8 – 30 aprilie,

Scanned with OKEN Scanner

1922. Presa vremii s-a arătat încântată de ineditul demersului artistic: „Foarte interesante ilustrațiile lui Teișanu pentru *Luceafărul* lui Eminescu, este un gen neexplorat la noi și care poate rezerva frumoase succese unui artist de fantezie"(Eugen Crăciun, ***Cronica artistică - „Tinerimea artistică" - „Arta Română"***, în „Viața Românească", nr. 4, 1922).

Apartenența lui la prestigioasa societate artistică „Arta Română" se face simțită după demobilizare, în 1919, când a devenit secretarul grupării artistice „Arta Română", în momentul regrupării acesteia la București – venită de la Iași, din refugiu, unde cu un an mai înainte a fost înființată (Vezi Teodor Haşegan, ***Iași 1918. Arme și artă***, în „Cronica", nr. 3, Iași, 1998, p.10)- și aflăm chiar de la sculptorul Oscar Han că „ședința de constituire" care s-a făcut chiar în atelierul pictorului, care se bucura de unanima simpatie din partea camarazilor: „...era prieten cu toți. Un om foarte cald, foarte înțelegător, cu o situație materială care îi dădea libertate deplină: director al Muzeului Aman cu casa vizavi de Palat"(Oscar Han, ***Dălți și pensule***, Ed. Meridiane, București, 1965, p.431).

Mihai (Mișu) Teișanu a fost pictor – poet, poet – pictor, un artist al vremurilor sale, el a căutat, cu tenacitate, prin mijloacele expresive moderne și moderniste, ori cu tente romantice, simboliste sau abstract – decorative, sensuri novatoare inspirate din universul liricii eminesciene care a deschis un câmp larg de investigare, în arta plastică românească din perioada interbelică, și nu numai, deoarece Eminescu înseamnă puterea de a crea, el reprezintă, cum e firesc să fie, Universalitatea Artei, O artă modernă, cristalizată în perioada interbelică cu mari valori autentice, ce izvorăște din tradițiile noastre inepuizabile, mereu de actualitate și în permanent dialog cu limbajul expresiv al structurilor contemporane de pretutindeni.

Astăzi, din nefericire, pictorul face parte din categoria artiștilor mai puțin cunoscuți, o explicație o găsim la un avizat biograf al său: „Mișu Teișanu a avut instinct de artist – pictor, însă tot cea lăsat ca operă, după ce a dat de un trai bun și a devenit agreatul unor cercuri înstărite și cu preocupări culturale minore, arată că n-a avut parte de un Profesor de istoria artei bun. Ori n-a crezut în ce a învățat. [...] *Luceafărul* se răsfrânge nemeritat asupra întregului stoc de pasteluri închipuind dormitoare cu cuconițe răsfățate de viață. Cine cumpără însă uleiuri semnate de Teișanu din anii 1910 – 1920 descoperă un artist adevărat, un perfecționist pe suprafețe mici, cu amintirea încă vie a unor maeștrii europeni de cea mai aleasă condiție"(Tudor Octavian, ***op cit.***).

Bibliografie

*LĂPTOIU, NEGOIȚĂ, **Incursiuni în arta românească**, vol. I (1981), vol. II (1987), Ed. Dacia, vol. III, Ed. Arc 2000, București, 1999.*

*MACARIE, GHEORGHE, **Între***

Scanned with OKEN Scanner

literatură şi arte plastice, Ed. Trinitas, Iaşi, 1998.

PAVEL, AMELIA, Idei estetice în Europa şi arta românească la răscruce de veac,Ed. Dacia, Cluj, 1972.

IDEM, Pictura românească interbelică. Un capitol de artă contemporană, Ed. Meridiane Buc., 1996.

PRODAN, C-TIN, Sculptura, pictura şi gravura românească. Prelegeri ţinute la Ateneul Român în zilele de 7, 14 şi 28 martie 1936, Bucureşti, Biblioteca Academiei Române.

TĂUŞAN, GRIGORE, Perspectivele culturii româneşti, în „Aspecte culturale. Filisofi. Scriitori", 1943, p. 36.

THEODORESCU, RĂZVAN, Imaginea plastică şi mentalul colectiv, în "România literară", nr. 20, 1983, p. 12.

VLASIU, IOANA, Soarta ideilor constructiviste în arta românească a anilor'20: integralismul, în „Bucureşti anii 1920-1940: între avangardă şi modernism", publicaţie a UAP din România, Ed. Simetria, Bucureşti, 1994, p. 9.

ZUB, ALEXANDRU, Sur l'istoire de la culture durant la periode de l'entrée deux guerres, în RRH, 1984, nr. 2, p. 145-146.

CLONARU, HARITON şi NICOLAE RĂDULESCU, Cataloagele expoziţiilor de artă plastică românească dintre 1881-1925, Biblioteca Muzeului Naţional de Artă, Bucureşti (1990).

* * * Reperetoriul graficii româneşti din secolul al XIX-lea, Muzeul de Artă al RSR, vol. I, Bucureşti, 1978.

ARHITECTURĂ ŞI TRADIŢIE

Arhitect Livia Ţundrea

Arhitect Mitriţa Filip

Colegiul Naţional de Artă „Octav Bancilă", Iaşi

Este un subiect despre care se poate scrie mult şi niciodata suficient; este vorba despre o temă amplă prin diversitatea pe care ne-o oferă spaţiul cultural european pe tăr-râmul artelor. De fapt, această diversitate singură ar fi suficient de invocat pentru a intui răspunsul corect la intrebarea : „dacă mai poate fi vorba de tradiţie" în „Noua Europă" (termen neclar şi controversat) care tinde spre globalizare , uniformizare, chiar integrare forţată

Scanned with OKEN Scanner

în plan cultural, induse de noile politici europene de reprezentare ale culturii mixajului (cărora nu ne putem cu totul împotrivi, aşa cum nu te poţi împotrivi „supravegherii persoanei prin satelit"). Noţiunea de „Uniune Europeană" imprimă în planul artelor direcţii fără viitor. „ Dacă istoria ultimilor 50 de ani ne învaţă ceva, atunci cu siguranţă că ea ne spune că o artă detaşată de lumea socială e liberă să meargă unde vrea, numai că nu are unde să meargă"(Victor Burgin). La adăpostul atât de des utilizatului „Europa Unită", viziunile estetice tind şi ele spre o pierdere din vedere (mai mare sau mai mica) a contextului local , a realităţii curente culturale, sociale, economice, de peisaj.

Asta se întamplă în manifestările artistice din diverse domenii, dar niciunde mai agresiv şi mai distructiv pentru om, ca în arhitectură. O muzică neinspirată o asculţi sau poţi refuza să o asculţi, o operă de artă despre care crezi că nu spune nimic – pictură, sculptură, grafică, etc.- o admiri sau refuzi să te uiţi la ea. Dar arhitectura e permanent cu noi, fără voinţa noastră, este parte din viaţa noastră , acasă şi la lucru, în parc, în concediu, peste tot. În goana arhitecţilor după ieşirea din anonimat, după „curentele" la modă, nu se mai găseşte timp pentru reconsiderare, pentru studiu aprofundat şi documentat al contextului urban şi al aşteptărilor pe care comunităţi diverse le au faţă de mediul construit în care trăiesc şi pentru care se proiectează.

După „modernismul" creativ din anii '30 - '40, după o perioadă scurtă de arhitectură „stalinistă", după epoca standardizării şi depersonalizării în masă ce a mutilat spaţii arhitecturale întregi nu numai ale României, ci şi ale altor ţări comuniste din Europa, Revoluţia ne-a „eliberat" de constrângerile politice ale meseriei. Dar fenomenul care se petrece în arhitectură de 20 de ani încoace este acela că specialiştii se văd neputincioşi în a-şi găsi din nou calea spre arta arhitecturii. Rezultă lucrări adaptate fără discernământ, siluete snoabe ce se vor asemeni celor „ de afară", dar aici cu disproporţii, nepotrivite în context, cu rezolvări de console nefireşti şi cu alăturări de culori nepotrivite, de materiale reci (oţel, sticlă, etc.) care nu ne sunt specifice. Acolo unde altădată s-a intervenit cu noul în armonie cu vechiul au aparut discrepanţe la limita kitsch-ului care ne agresează în orice moment. Nu mai ştim să ocrotim nici ceea ce este valoros în arhitectura românească, distrugând concepţii urbanistice corecte şi practicând o proiectare de clădiri -unicat fără vreo legătură de volum sau stilistică cu existentul, având ca finalitate doar asemănarea izbitoare cu siluete de oriunde în lume. În ultimele decenii s-a pierdut măsura şi simţul frumosului în această meserie. În România e nevoie de o revoluţie morală, de o gândire strategică de renovare, de dezvoltare urbană durabilă, de reconsiderarea arhitecturii incluzând aspectele ei morale şi etice, altfel riscăm să ne pierdem identitatea şi să alunecăm pe panta unui haos alienant.

Scanned with OKEN Scanner

În 1947 G.M. Cantacuzino scria: „ dacă se vor înființa fabrici de „case – barăci – gata – făcute", care vor ferici satele şi oraşele ....., bineânțeles că artizanatul va pieri şi România va semăna cu orice regiune industrială de oriunde". Praful s-a aşternut până astăzi peste gândurile acestui mare arhitect şi previziunile lui s-au împlinit în mod dureros

România s-a împotmolit în teorie, în Europa Occidentală însă teoria în domeniul arhitecturii s-a materializat în: adaptarea formelor la condițiile climei, a peisajului, a obiceiurilor, a datinilor, utilizând în mod inteligent materialele locale (pentru că occidentalii ştiu că e păgubos să imporți dacă ai în casă).

Din perspectiva artei ca document depozitar al amintirilor despre lume aşa cum a fost ea la un moment dat, ar trebui să ne aşteptăm ca încărcătura de singularitate, originalitate, izvorâte din tradițiile locului, să fie prezentă în orice formă de manifestare a artelor. Numai atunci artistul devine unic, universal prin forță şi valoare, când reuşeşte să depăşească prin cutezanța operei sale granițele țării din care face parte şi duce cu el mesajul artistic ce nu se putea naşte decât într-o parte sau alta a lumii. Brâncuşi a făcut acest lucru în sculptură, iar Enescu în muzică. Ei au dus până la esențializare elementele culturale de la izvoarele tradițiilor poporului român şi au creat cu mîndrie, ca români. Noi astăzi nu mai considerăm oportună studierea şi includerea elementului tradiție în contemporan, ne uităm cu jind în grădina Occidentului, uitând cine suntem.

Europa de Est ne oferă privelişti de oraşe fascinante vechi, medievale, cu rol important în istoria politică, economică şi culturală a continentului. Spania conservă oraşe – cetate, oraşe istorice, integrează perfect intervențiile moderne fără a agresa masivul tezaur de arhitectură cu valoare de monument. Europa are numeroase aşezări de acest fel, unele neglijate. Printre ele, Sighişoara, din România. Cehia ne dă o lecție de măsură şi etică în condițiile contemporane, de grijă specială pentru păstrarea şi conservarea unei arhitecturi mai austere datorate influențelor germane. Anglia, care a suferit distrugeri importante în timpul războiului, a fost nevoită să reconstruiască rapid, nereuşind să împace generozitatea spațială a soluțiilor de arhitectură antebelice cu inovațiile tehnicii moderne, materializate în case din lemn gata fabricate – în formula de urgență (cu spații minime de locuit, care încercau să păstreze aerul vechiului „home" britanic) utilizată intens mulți ani după război.

Anglia, cu oraşele ei gradină, rămâne însă cel mai rigid ancorată în tradiționalism. Țările Nordice (Suedia, Danemarca, Norvegia), fiecare cu particularitățile sale, au însă un punct de vedere comun: cumpătarea în rezolvarea problemelor plastice, forme de bun gust, întrebuințări de materiale cu o execuție prețioasă ce cu greu se regăsesc în altă parte. Noțiunea de oraş, de locuință, izvorăşte din marele respect pentru om. Lunga perioada de pace, un ridicat nivel cultural şi economic, au lăsat aici să se cultive gustul tradițional şi

Scanned with OKEN Scanner

armonia cu cele mai cutezătoare încercari ale momentului.

Franța își păstrează o situație privilegiată. Depozitari ai măsurii, imaginației debordante, francezii rămân legați de pământul lor, de peisajul lor de suflet, indiferent de modă sau stil, reușind o arhitectură curajoasă ce nu anihilează, ci întotdeauna pune în valoare arhitectura tradițională. Pentru Italia peisajul este de asemeni un imperativ. Acest spațiu cultural adânc ancorat în trecutul plin de puternice mărturii a modelat structuri sufleteşti aparte, arhitectura se întoarce la forme tradiționale reluate sentimental,supunând noul unor legi spațiale proprii. Nu poți confunda Italia cu o altă țară...Am putea continua astfel la nesfârşit: Europa însăşi este veche, are zone culturale conturate extrem de divers prin diversitatea rădăcinilor din trecutul ei istoric. Cerința pentru arhitecți ar fi, nu să iasă în evidență; marele talent, de loc uşor de atins, este să reuşească contopirea perfectă cu contextul istoric veşnic prezent, la nivel universal.

Bibliografie:

Revista Arhitectura , 51/2007; G.M.Cantacuzino: "Despre o estetica a reconstrucției";

IDEA 21/2005 (Despre diferență/contexte locale- spații hibride).

ARTA - SI, 3DIŞĂN - IOOOI!

Profesor Ciumaşu Ovidiu Mihail,

Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă"- Iaşi

Art & Trend în Ioropa, coane Fănică, să avem şi noi – faliții noştri!

Arta şi tradițiile sunt ambasadori socio-culturali, dar pot fi deturnate subtil în scopuri mai puțin „ortodoxe", economice sau politice. E lăudabilă intenția de a te face cunoscut în lume însă nu e deloc neglijabil cu ce preț, în ce scop, în ce mod, cine şi cu ce nivel de performanță la finalitate. A încerca să cenzurezi în totalitate ce anume te reprezintă pe tine, ca popor, în exterior, în Europa sau aiurea în lume, e o utopie. E cu totul altceva cînd se ia în discuție care sunt acțiunile oficialilor care ne reprezintă, ale formatorilor de opinie, ale mass mediei. În planul artei se resimte un iz de stahanovism neconvingător al statului diriguitor şi manipulant pecuniar, de a convinge atît conaționalii, cît şi confrații europeni de justețea actului cultural care *se întîmplă*

Scanned with OKEN Scanner

în România. Dar în satul european, lucrurile stau tot aleator?

Ce-au reuşit cei de la Institutul Cultural Român, ca fiind un vector important de factură cvasioficială, în cazna lor de a promova cultura noastră pe plan european, sau peste ocean, nu reuşeşte să fie în întregime pe placul elitei noastre. Expoziții de artă ce au vrut cu tot dinadinsul să atragă atenția mapamondului cultural, au provocat dacă nu repulsie prin abundența conotației sexuale, cel puțin rumoare la vederea simbolurilor pe care istoria le dosise, spre a mai şterge oarece urme din amintirea ororilor nazismului.

Tradiții pan-euro... Bătaia *tradițională*(?) de Anul Nou, de la Ruginoasa- Iaşi ne e vîndută de ani buni pe canalele de ştiri în *buna* tradiție a goanei după senzațional şi ratting. E binecunoscută puterea de influență a televiziunii asupra publicului. Românii au trăit în direct, prima revoluție din lume. Faptul că mai avem nostalgici ai unui regim, partajul social pro sau contra unei ideologii ori alta (neclare, de fapt), ce au dezbinat familii şi mai continuă s-o facă, acum, după 20 de ani de la evenimente, demonstrează odată în plus puterea de persuasiune şi influența enormă a factorului media asupra societății.©La vreme de forfotă a pregătirilor pentru sărbătorile de sfîrşit-început de an, carele de reportaj al televiziunilor, inclusiv cea națională, au ieşit din ceața mineriadelor spre a delecta poporul cu ştiri calde, de la fața tumefiată a locului. În localitatea în care domnitorul Al. I. Cuza şi-a ridicat reşedință în urmă cu 150 de

ani, mascați şi împărțiți în două cete, delenii şi vălenii, se bat vîrtos cu ghioage pregătite din cursul anului, protejîndu-şi capetele cu ceaunele în care familiile lor pregătesc de regulă, de-ale gurii pentru viețuitoarele curților proprii. Aceste originale căşti sunt acoperite de blănuri groase, atenuînd din forța bîtelor şi estompînd țipătul sonor al clopotelor vestitoare de violență. Uzînd de bîtele din dotare, cu rol decisiv în argumentare, tinerii necăsătoriți îşi dispută supremația asupra evenimentelor ce-i privesc, din anul care stă să-nceapă. Cîştigătorii vor organiza horele, petrecerile, şezătorile, concursurile specifice. Oficialitățile locale asistă de pe margine, împreună cu publicul şi jandarmii. Aceştia din urmă sunt ajutați, dacă zvonurile-s alarmiste, de către trupe speciale de intervenție, binecunoscuții *mascați*, echipați în negru. Maşini ale Salvării confirmă prin prezență posibilitatea escaladării violenței în manifestări pe cale de a deveni tradiție în societatea de consum. Nu ni se spune care e arbitrul, nu am înțeles cine hotărăşte

Scanned with OKEN Scanner

cîştigătorul. De bună seamă că verii noştri de peste gardul viu al granițelor de flori, deduc din ceea ce văd, că musai anual, cete de tineri militează aprig spre a-şi marca teritoriul, asemenea rubedeniilor din regnuri inferioare. Vedete de o zi, marcînd cu intenție(?)- banul, adică euro.

După suita de curente, experimente şi Isme artistice, o fi apărut un nou gen de body-painting cu ghioaga, şi nu cu pensula sau alte instrumente grafice, sau o nouă tradiție, a reîntorşilor din oraşele decongestionate de criza economică, obişnuiți să plătească alte tipuri de taxe de protecție în ghetourile de beton. Probabil se scontează pe captarea atenției coanei Europa şi a domnului Mapamond asupra originalității noastre, urmînd ca noi amănunte să fie aflate...în episodul următor. Dealtfel, mulți reporteri de teren ai televiziunilor încheie cu formula: „deocamdată atît!". Consumatorii de pîine şi circ vor fierbe timp de un an, pînă vor afla ce vrăji a mai mestecat nevasta mea, cu bîta în ceaun! În atîta economie de piață, *consumatorul de cultură* (sic!) are o rudă mai săracă cu duhul, situat în clasa *confortabilă*, a subculturii, bălăcărelii şi lîncezelii telenovelistice, a sclipiciurilor chicioase.

Dacă arta veritabilă se află în antiteză cu standardizarea şi conformismul, viața contemporană, prin sincretismul informațional colportat de omniprezentul internet sau alte forme electronice de schimb cultural cu o frecvență exponențială, lasă a se înțelege că asistăm la o nouă formă de artă a bătăii cu ghioaga, sau o nouă tradiție populară. Alături de atîtea arte ce-şi declamă un statut, precum arta războiului, arta culinară, arta shopingului etc. este încă loc sub soare. Arta este cea prin care individul îşi poate exprima unicitatea. Rolul artei în lume este de a reprezenta ordine într-o lume haotică, afirmă Alvin Toffler, fiind un leac împotriva dezrădăcinării. Pentru orice „consumator de cultură", importante sînt educația, timpul liber şi veniturile de care dispune. Toffler prezintă în lucrarea „Consumatorii de cultură" cum a fost preluat controlul asupra artei din mâinile elitiştilor şi cum s-a ajuns ca reprezentanții „clasei confortabile" din America anilor `60 să fie interesați de cultură. Pentru Toffler, „vechea gardă" nu mai deține monopolul cultural, ci noul „consumator de cultură", care doreşte apropierea maselor de oameni de instituțiile culturale şi începe să se infiltreze în activitățile culturale ce-l înconjoară, aducînd o nouă ideologie opusă celei a elitelor. Fenomenul apropierii dintre lumea afacerilor şi artă, transformă instituțiile artistice în clienți, cultura fiind livrabilă sub formă de produs comercial, adică „vânzarea culturii". Artiştii angajați, colaborarea artistului cu omul de afaceri, va duce la îngrădirea artiştilor, duce la eliminarea treptată a adevăratei arte. Dezvoltarea haotică a culturii se îndreaptă spre ordine datorită consiliilor şi instituțiilor organizatorice ce au apărut o dată cu boom-ul cultural. Astfel de consilii administrative stau la baza renovării

și construirii multor... etc. Statele Europei foste socialiste, reintegrate în cantonul bătrînului continent, urmează la indigo *pățania* experienței culturale a unchiului Sam, cu particularitatea că, la capătul sforilor manageriale sunt așa-zișii miliardari de carton. La EST de EDEN și de EST-ETICĂ, în State (SUA) sau/și în Europa (SUE) estE adevăratul creuzet al plămadei omului nou, locuitor al Căminului Mondial? ESTe! Arta și tradiția autentice, studiate și practicate cu temei, ne vor promova acolo unde meritățm în cadrul Uniunii Europene și în lume, fără a fi considerați niște intruși ori uzurpatori ai vreunui loc rezervat ori predestinat. Așa rupți în tur, să-I întîmpinăm paneuropeneşte, după trendu` zilei, cu pită bine rumenită-n simbol și sare brenduită cool.

Frumosul e preocupare a tinereții, convertit în credință la maturitate. Introspecția duce la aflarea unor miezuri esențiale sau esențe pline de miez. Altfel spus, frumusețea adevărată vine din interior. Toleranța adevărată e arta de a trăi între semeni, renunțînd la orgolii ostentative, dacă voim realizarea noii utopii, Satul Global. Paradigma se schimbă - „Arta este copilul vremii sale" (Kandinsky), barierele dispar odată cu granițele statale, arta se dizolvă în viața care are nevoie mereu de modele, repere morale. CE mai E ARTA și CE MAI E ...COOL...TURA asta?

OBICEIURI SI TRADIȚII LA ROMÂN

Profesor Pleşcan Monica

Școala cu Clasele I-VIII Gâștești-Pașcani

Românii işi sarbatoresc patronul spiritual, pe Sfântul Andrei, la 30 noiembrie. Intâmplarea a facut ca ziua nationala, 1 Decembrie, momentul unirii provinciilor românesti sa se celebreze a doua zi. Iata cum, cele doua componente, spiritualul si istoria, se alatura pentru a fi comemorate in momentul in care postul Craciunului este in toi, natura si

individul pregatindu-se deopotriva pentru nasterea Mântuitorului

Iarna este sobra, plina de privatiuni si primejdioasa dar sarbatorile acestui anotimp, cele mai spectaculoase din traditia românilor, prefigureaza parca clipele in care totul va reveni la viata.

Noaptea din ajunul Sf.Andrei este destinata unor obiceiuri, poate antecrestine, care sa asigure protectie oamenilor, animalelor si gospodariilor. Taranii români le-au pus sub obladuirea acestui sfânt, tocmai pentru ca ele trebuie garantate de autoritatea si puterea sa. Ajunul Sf.Andrei este considerat unul dintre acele momente in care bariera dintre vazut si nevazut se ridica. Clipa cea mai prielnica pentru a obtine informatii cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andreiu' cap de iarna" cum ii spun bucovinenii, permite interferenta planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existenta oamenilor putând fi intoarse de la matca lor fireasca. Se crede ca in aceasta noapte "umbla strigoii" sa fure "mana vacilor", "mintile oamenilor" si "rodul livezilor".

Impotriva acestor primejdii, taranul român foloseste ca principal element apotropaic (de aparare), usturoiul. In egala masura, casa, grajdul, cotetele, usile si ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit sa alunge patrunderea duhurilor rele la oameni si animale.

In general, acest usturoi cu rol de aparare, provine din cel menit cu un an inainte, in acelasi moment al anului. Pentru cea mai importanta actiune ce se desfasoara in aceasta noapte este "pazitul usturoiului". Impreuna, fete si flacai, vegheaza si petrec, tocmai pentru a inzestra usturoiul cu calitatile necesare. Forta magica cu care el va fi investit in ajunul de Sf.Andrei ii va ajuta pe toti sa depaseasca momentele de cumpana de peste an: va servi drept remediu terapeutic, va aduce petitori - purtat la brâu, va pazi salasurile de duhurile rele.

Decembrie vine apoi cu sarbatoarea, atât de asteptata de copii, a Sfântului Nicolae. Câti dintre noi nu au asteptat cu infrigurare dimineata de 6 decembrie pentru a se uita daca Mosu' a lasat ceva in ghetele pregatite de cu seara? Acest obicei al darurilor aduse de Mos Nicolae, s-a impamântenit mai mult la oras. Este posibil sa fie un imprumut din tarile catolice, unde Mos Craciun este cel care pune daruri in ghete sau ciorapi anume pregatiti. Copiilor din România li se poate intâmpla ca Mos Nicolae sa aduca si câte o varguta (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost investit de religia ortodoxa Sfântul Nicolae ii da dreptul sa intervina in acest fel in educatia copiilor.Povestea lui Mos Craciun incepe cu un batran numit Sfantul Nicolae, episcopul din Myra. Se spune ca el poseda puteri magice si a murit in 340 a.H. si a fost ingropat in Myra.Tarziu, in secolul XI, soldatii religiosi din Italia au luat ramasitele sfantului cu ei inapoi in Italia. Ei au construit o biserica in memoria lui, in ari, un oras port din

Scanned with OKEN Scanner

sudul Italiei. Curand, pelerinii crestini din toata lumea au venit sa viziteze Biserica Sfantului Nicolae. Ei au luat legenda lui Mos Nicolae in locurile lor natale. Legenda s-a raspandit in toata lumea si a luat caracteristicile fiecarei tari. In Europa in secolul al XII; lea ziua Sfantului Nicolae a devenit ziua darurilor si a activitatilor caritabile. In unele culturi, Sfantul Nicolae calatoreste cu un asistent care il ajuta. In Olanda, episcopul navigheza pe un vapor sosind pe 6 decembrie. Are la el o carte mare care ii spune cum s-au purtat micutii olandezi in timpul anului. Copiii cuminti sunt rasplatiti cu daruri iar cei obraznici sunt luati de asistentul sau, Black Peter. Cei obraznici sunt pedepsiti de asistent cu cateva lovituri de nuia.In Italia, La Befana este zana buna care se imbraca in negru si daruri copiilor pe 6 ianuarie.

Pentru cea mai asteptata sarbatoare din decembrie, Craciunul, românii au apelat in egala masura la traditie, stiind sa accepte si obiceiuri mai recente. Intâmpinata cu bucurie, Nasterea Mântuitorului aduce cu ea si o suma de practici foarte vechi prin care se celebra Echinoctiul de Iarna, momentul in care natura da sperante ca va renaste.

Obiceiul colindatului a inglobat in el nu numai cântec si gest ritual, ci si numeroase mesaje si simboluri ale unei stravechi spiritualitati românesti. El s-a pastrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment crestin care este Nasterea Domnului Iisus Hristos. In ajunul Craciunului, pe inserat, in toate satele din tara, incepe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Nasterea Domnului si sunt primiti cu bucurie de gazdele care ii rasplatesc cu mere, nuci si colaci.

Postul Craciunului ia sfârsit si fiecare se poate bucura de mâncarurile rituale: preparatele din porc, sarmalele, colacii si cozonacii, prajiturile si vinul. Cele trei zile de sarbatoare ale Craciunului aduc liniste si pace in case.

Pomul de Craciun,asa cum il cunoastem noi astazi,decorat cu globuri in care se reflecta lumina scantaietoare a lumanarilor sau a instalatiei electrice,nu a fost din totdeauna impodobit astfel.Desi in Europa originea sa precrestina nu mai e contestata de nimeni,parerile raman totusi impartite:unii vad in el o reprezentare a „arborelui lumii'',altii il considera o referire directa la „arborele Paradisului'',impodobit cu mere de un rosu aprins,care amintesc de pacatele comise de primii oameni,inaintea de alungarea lor din Rai. Dupa 1878,decoratiunile(globurile) de Craciun din sticla argintata de Turingia au tot mai mult succes,asa ca aceasta traditie pur germana va cuceri intraga lume,fiind adoptata pretutindeni, fie ca este vorba despre tari din Asia,africa,America de Nord si de Sud sau Australia. La sfarsitul sec. al 19-lea,in saloanele germane,sarbatoarea era de neconceput fara pomul de Craciun,impodobit si scanteietor. In 1776,prin intermediul soldatilor germani care participau alaturi de englezi la razboiul de

Scanned with OKEN Scanner

independenta,traditia pomului de Craciun ajunge si in Statele Unite,iar in 1880 „cucereste"si Casa Alba.

Pentru cel mai important moment, trecerea in noul an, pregatirile se reiau. In saptamâna dintre Craciun si Anul Nou, in toate satele cetele de flacai se prepara pentru "urat", sistem complex de datini si obiceiuri. Pe inserat, in ajunul anului sunt asteptati sa apara "Ursul", "Capra", "Bunghierii", "Caiutii", "Malanca", "Jienii", "Mascatii" etc.

Mastile sunt cele care vorbesc cel mai mult despre imaginatia si umorul sateanului român. Anume mesteri s-au specializat in confectionarea lor, ele devenind cu timpul adevarate podoabe de arta populara.

In diferite zone ale tarii, costumatia, interpretarea pot fi diferite, dar obiceiul este in esenta acelasi. Daca acest fel de manifestare ne duce cu gândul la arhaice practici magice de alungare a maleficului, "Plugusorul", alt obicei, este strâns legat de mitul fertilitatii. Vorbe frumoase, de prosperitate si belsug sunt adresate de cetele care vin cu "Plugusorul", fiecarei gospodarii. Ca o incantatie magica, textul urarii se transmite din tata in fiu si nu exista român sa nu-l cunoasca.

Tot ajunul anului nou prilejuieste practicarea anumitor acte misterioase, care incearca sa prospecteze viitorul. Iata unul dintre obiceiuri: "Vergelul". Este un prilej de sarbatoare la care participa mai ales tinerii necasatoriti si parintii acestora. Cei care fac "Vergelul" doresc sa afle ce le rezerva noul an, mai ales daca si cu cine se vor casatori. In casa unei gazde, anuntati din vreme de "colceri" sau "chiematori" se aduna toti cei interesati. Intr-un cazanel cu apa, cei ce doresc sa-si cunoasca viitorul arunca un obiect personal (inel, margea, pieptene, ban, cutit etc.). Personajul cel mai de seama este "Vergelatorul". El urmeaza sa "prooroceasca viitorul", sa-si potriveasca vorbele si sa stârneasca hazul... Ajutându-se de doua vergele de la razboiul de tesut, acesta bate in marginea cazanelului, intonând o incantatie. Obiect dupa obiect este scos din apa la cererea participantilor. Talmacirea sensului obiectului este simpla: inel - nunta, ban - bogatie, pieptene - barbat coltos, cutit - cearta, piatra - casatorie amânata etc. Dupa ce toate raspunsurile au fost date, cu totii, tristi sau plini de speranta, se aduna in jurul cazanelului din care apa a fost inlocuita cu vin si petrecerea incepe.

Prima saptamâna din ianuarie este marcata de doua importante sarbatori crestinesti: Botezul Domnului (Boboteaza) pe 6 ianuarie, si Sfântul Ion pe 7 ianuarie. Toti românii se duc la biserica de Boboteaza, pentru a lua apa sfintita, atât de necesara pentru tamaduire si purificare. In satele si orasele asezate pe maluri de ape, tinerii se intrec sa scoata la mal crucea aruncata de preot in apa inghetata. Cel ce va reusi, va avea parte numai de bine.

Martisor este denumirea populara a lunii Martie, luna echinoctiului de primavara si a Anului Nou Agrar, dedicata zeului

Scanned with OKEN Scanner

Mars si planetei Marte. Martisorul este, in traditia populara, o funie formata din zilele saptaminii si lunile anului adunate si rasucite intr-un snur bicolor, simbolizInd iarna si vara, facuta cadou la 1 Martie.La sfirsitul secolului XIX,Martisorul era primit de copii, fete si baieti, fara deosebire, de la parinti In dimineata zilei de 1 martie, inainte de rasaritul soarelui. Martisorul, de care se agata o moneda metalica de argint si, uneori, de aur, se purta legat la mina, ulterior prins in piept sau la git. El era scos, in raport de zona etnografica, la o anumita sarbatoare a primaverii (Macinici,Florii, Paste, Arminden) sau la inflorirea unor arbusti si pomi fructiferi. Se credea ca purtatorii Martisorului nu vor fi pirliti de soare pe timpul verii, ca vor fi sanatosi si frumosi ca florile, placuti si dragastosi, bogati si norocosi, feriti de boli si de deochi.Obiceiul Martisorului este o secventa a unui scenariu ritual de innoire a timpului si anului, primavara, la nasterea si moartea simbolica a Dochiei, divinitate agrara si materna care moare si renaste simbolic la noua martie, echinoctiul de primavara in Calendarul Iulian (stil vechi). Legendele Dochiei ne introduc in atmosfera satului romanesc cu economie pastorala. Zilele schimbatoare de la inceputul lunii martie sunt puse de popor pe seama Dochiei care si-ar scutura, din cind in cind, cojoacele de ploaie sau de omat. Dochia moare inghetata linga oile (caprele) sale in ultima zi a urcusului, cind se lasa un ger naprasnic, iar trupurile lor s-ar vedea si astazi sub forma de stana de piatra in diferite locuri din Carpati: Ceahlau, Vama Buzaului, Caraiman etc.. Zilele Babei, sunt un ciclu de noua sau douasprezece zile, corespunzator cu zilele de urcus ale Babei Dochia cu oile la munte, dedicat mortii si renasterii sezoniere a zeitei agrare si a timpului calendaristic in preajma echinoctiului de primavara. Scenariul ritual desfasurat in "zilele cosmogonice" de innoire a Anului Agrar este format din obiceiuri si acte magice de un rar arhaism: aprinderea rituala a focurilor, afumarea curtilor, gradinilor si anexelor gaspodaresti, prepararea alimentelor rituale (Macinici, Sfinti, Bradosi) amintind, prin formele antropomorfe ale figurinelor din aluat, sacrificiile preistorice, observatii si previziuni meteorologice, incercarea norocului, vraji si descintece, asteptarea spiritelor mortilor, practici de pomenire, inceperea simbolica a unor activitati economice.

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

Ion Apostol Popescu – „Studiu de folclor si arta populara, 1985
Stanciu Stoian, Petre Alexandru – „Pedagogie si folclor", E.D.P.Bucuresti 1978
Revista "Invatamantul primar" nr.1-2, 2004

PLEDOARIE PENTRU O EDUCAȚIE ARTISTICĂ

Profesor Tărniceriu Daniela Olga,
Școala „Nicolae Iorga" Iași

Într-o realitate dominată de pragmatism, școala se îndreaptă, tot mai mult, spre crearea unor competențe practico-aplicative, în acord cu necesitățile cotidiene, având ca finalitate integrarea individului în societate. În acest context, ne punem, firesc, întrebarea: suntem noi, românii, europeni? Avem înțelepciunea și deschiderea de a prefera arta și cultura, în defavoarea mercantilismului audio-vizualului, pentru formarea unor generații educate? Căci constatăm cu amărăciune că arta nu-și mai are loc în școală, (în afara câtorva ore de muzică și desen), decât ca activitate extracurriculară, dar avem pretenția că suntem cetățeni europeni.

Educația pentru receptarea frumosului este o provocare pe care pragmatismul actualei curricule o îndepărtează treptat din școală, deși pentru elev ar putea fi o alternativă la concretul perceptibil și explicit. Ne mirăm de continua desensibilizare a elevilor noștri, de recrudescența violenței în gesturi și limbaj și uităm de obiectivele urmărite prin diseminarea artei (stimularea imaginației, amuzamentul, culegerea de informații, intensificarea vieții interioare) care ar putea salva sufletește generațiile tinere.

Stă în puterea noastră, a dascălilor, să stimulăm resursele creative ale micilor învățăcei, accesibilizând arta și transformând neobișnuitul în firesc, ca un rezultat așteptat al unui proces imaginativ. Dar câți dintre noi sunt

Scanned with OKEN Scanner

„chemați" să devină modelatori de spirite?

Arta se oferă celui avizat, dar și celui neavizat. Majoritatea oamenilor văd, aud, dar nu înțeleg o operă de artă. Goethe spunea: „*Subiectul* îl vede oricine, avându-l în fața ochilor, *conținutul* îl găsește doar cel care are el însuși ceva de adăugat, iar *forma* rămâne, pentru cei mai mulți, o taină". Să-i învățăm, așadar, pe elevii noștri, să aibă răbdarea de a contempla avizat o pictură, de a audia o simfonie, de a pătrunde mesajul unui poem.

Probabil că, pentru elevi, dorința de a obține rapid informația tinde să reducă actul artistic și cultural la un minimum impus de obligațiile școlare, căci puțini oameni ai școlii i-au învățat adevărul potrivit căruia „cultura nu se moștenește, se cucerește" (André Malraux).

Puțini dintre copiii noștri au avut șansa evoluției într-un mediu deschis cunoașterii, pregătiți spiritual pentru înțelegerea valorilor perene ale umanității. Însă pentru a facilita formarea unor abilități minime de receptare a artei, în demersul nostru didactic trebuie aplicată matricea ludicului, accesibilizând orice act de învățare și folosind metode adaptate, în mod natural, realității școlare actuale.

Lectura cărților, receptarea artei ar trebui să reprezinte pentru elevii noștri „o formă a fericirii", ca și pentru Borges. A privi o pânză de Michelangelo, a citi un poem de Eminescu, a asculta o arie de Mozart reprezintă tot atâtea invitații către reflecție și meditație sau măcar către trăirea emoțională, deschiderea comunicativă și, implicit, către cunoașterea de sine, întrucât, „simțămintele fac din om o făptură sublimă" (Honoré de Balzac).

Dacă tindem spre o școală în care nu se predau doar cunoștințe, ci se modelează spirite, cel de la catedră ar trebui să fie ghid și generator de informații și sentimente, să provoace mereu la descoperire, să șlefuiască eventualele talente sau măcar să deschidă porți către marea cultură, făcându-l pe elev părtaș la propria devenire și determinând efecte educativ-formative durabile.

În acest scop, trebuie utilizate numeroase metode și forme de stimulare a receptivității culturii precum: crearea, la ore, a unei atmosfere de cult pentru carte, pentru artă, valorificarea interdisciplinarității, cercuri de creație, concursuri de cultură, dramatizări, compuneri după tablouri celebre, exerciții creative, audiții muzicale, vizionări de spectacole, întâlniri cu mari artiști, vizitarea unor expoziții, și nu în ultimul rând, cointeresarea familiei în procesul desăvârșirii culturale a copilului. Toate aceste metode au rolul de a-i îndepărta reticența în fața actului artistic, dându-i senzația de implicare activă, de participare concretă la acest „deliciu" intelectual și afectiv care este educația estetică. Elevii vor înțelege, astfel că „nu trebuie să lași să treacă o zi fără să citești, fără să vezi sau să auzi ceva frumos." (Goethe)

Metodele alternative precum proiectele, portofoliile sau colajele au

Scanned with OKEN Scanner

rolul de a invita elevii să se apropie de tradiție, artă și cultură, să traseze punți între discipline, să facă distincția între valoare și kitsch. Iată câteva exemple de teme pentru proiect: „Muzica și poezia", „Arta – doar divertisment?", „Opere celebre și pictura universală", „Universul culorilor", „Toamna oglindită în artă și poezie", „Oul încondeiat – simbol pascal" etc. În acest mod, receptarea unei opere de artă ar putea să devină o „convorbire" cu autorul ei, o formă de contact între noi și semenii noștri depărtați în timp și spațiu, o celebrare a valorii durabile.

Efortul dascălilor în a dezvolta gustul estetic al elevilor trebuie să fie cu atât mai susținut, cu cât manualele școlare păcătuiesc uneori prin faptul că sunt prea savante, oferă un volum prea mare de informații, multe inutile, cu caracter eclectic, supraestimând posibilitățile de înțelegere și abstractizare ale elevilor. În plus, din punct de vedere grafic, ar trebui să fie stimulative pentru imaginație, să conțină reprezentări iconice cu reproduceri după opere de artă, ce fixează cunoștințele, având funcție mnemotehnică și fiind deschise interpretărilor eseistice.

Totodată, școala trebuie să asigure legătura copilului cu tradiția, continuitatea între generații, în condițiile în care tradițiile românești trebuie să facă față unei presiuni mediatice favorabile modelului european. Perpetuarea tradițiilor străvechi va apropia copilul de rădăcinile neamului, învățându-l credința, respectul de semeni, justețea, cinstea, mândria națională – pe scurt, regăsirea valorilor autentice.

În concluzie, educația estetică, în sensul întâlnirii cu marile spirite ale culturii, este, cu certitudine, calea regală către formarea unei societăți profund morale.

Bibliografie:

1. *Chirilă Mariana, „Viitorul începe azi", Editura „Taida", 2007*
2. *Pamfil Alina, Onojescu Monica, „Didactica limbii și literaturii române în viziune integrată și transdisciplinară", Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003*
3. *Prut Constantin, „Dicționar de artă modernă", Editura Albatros, București, 1982*

Scanned with OKEN Scanner

TRAISTA, ACCESORIU VESTIMENTAR CU TRADIȚIE

Profesor Toma Mădălina Elena,

Palatul Copiilor Iași

Traista este un accesoriu vestimentar cu o lungă tradiție în cultura populară românească. A apărut din necesitate, ca tot ce apare inventat de mintea românului, iar românul a fost dintotdeauna inventiv, se știe. Traista a fost la început un sac, care servea la transportul sau la păstrarea unor obiecte, mai ales a mâncării. Se confecționa din pânză de cânepă *"în patru ițe "* cu urzeală din „stupă"" (nume dat firelor de cânepă rămase între dinții daracului după scoaterea fuiorului), și bătează din „câlți" sau „feștile". De obicei, pânza destinată sacilor nu se orna. Dacă totuși aceasta se făcea, ornarea consta din vărgi înguste orizontale sau verticale, realizate cu fire de lână vopsite în diferite culori. Din motive de ordin practic, pe saci se brodează inițialele numelui proprietarului și, eventual, numărul casei, cu lână colorată. Având capacități de cinci sau șase *feldări*, sacii sunt răspândiți prin toate gospodăriile, unii locuitori având în trecut până la 60 de astfel de piese. În ei se transportă diferite produse agricole, otavă, fructe etc, sau se păstrează făina pentru uzul cotidian. Ca și desagii, sacii se cos „peste muchie" sau „cu cheiță", la gaură fiind prevăzuți cu „băieri" din cânepă, lână, „bas"(„sfoară de Manila") sau chiar rafie. În prezent, sacii tradiționali sunt folosiți tot mai rar, locul lor luându-l cei produși pe scară industrială, din iută sau polietilenă. Au mai făcut femeile traiste și pentru cai, în care puneau boabe ca să fie hrăniți. O altă utilizare a traitei simple era depozitarea uneltelor: a ciocanului și a nicovalei.

Deși costumul național a fost înlocuit cu moda de oraș, traista este singurul element de port ce se păstrează încă. Traista, numită local *"straiță "* era indispensabilă într-o gospodărie, definind prin excelență țăranul de odinioară. Traista poate avea o cromatică naturală, alb cu negru sau colorată artificial, prin vopsirea lânei cu coloranți naturali. Traista cu ornamente era confecționată din pânză urzită cu „stupă", fuior sau bumbac, ca bătează fiind folosite aceleași fire, vopsite însă în diferite culori, cu ajutorul cărora se realizează vărgi ornamentale destul de simple. Ea este folosită la transportul

Scanned with OKEN Scanner

merindelor, a unor cantități mai mici de alimente, legume, fructe. Dar mai era şi aşa-numita traistă „de duminică", cea purtată în zilele de sărbătoare. Traista „de duminică" are urzeala din lână sau bumbac alb, adesea şi vopsit în galben sau negru, iar băteala din lână vopsită în diferite culori. Țesătura se realizează în trei sau patru ițe, rezultând modele descrise ca: „în tăblițe", „în ochiuri" etc., sau în tehnica numită „în iţişoare", folosindu-se în acest scop un număr sporit de ițe. În prezent cunosc o largă răspândire aşa-zisele traiste țesute „în(cu) năvăditură", care au în loc de baieră mânere rotunde din lemn, asemenea sacoşelor orăşeneşti. Traistele *„de duminică"* se închid cu cheiță simplă, dublată uneori de „colțişori" mono sau policromi. Pe marginea lor se prind ciucuri de lână sau chiar „colți" de diferite modele. Băierile traistelor se confecționează din fire de cânepă sau lână răsucite, sau din „bente" țesute din acelaşi material. Ele se folosesc pentru transportarea cumpărăturilor de volum mic, a „plocoanelor" la botezuri sau nunți etc. Dimensiunile traistelor variază, astăzi mai mult ca oricând, însă tradițional, traista avea în jur de 27-28cm, 30-32cm. Traistele de uz casnic, de port sau de podoabă, prezintă particularități cromatice, de croi, de compoziție diferențiindu-se de la o zonă etnografică la alta a țării. Ceea ce caracterizează în general țesăturile populare româneşti este decorativismul lor. Ornamentele predominant geometrice, chiar elementele florale sau antropomorfe sunt utilizate geometric, în roşu şi negru pe fond alb. Prezente pe întreg teritoriul țării, țesăturile realizate la război manual au ajuns în unele zone la valori artistice deosebite.

În arta populară, meşterii sunt anonimi. Obiectele de artă populară formează grupe mari, bogate ca număr, alcătuite din piese ce par a se repeta. Arta meşterului se topeşte în arta grupului din care face parte. Nu spunem niciodată că un ulcior este lucrat de cutare meşter, ci că a fost făcut în cutare sat, în care toți meşterii contribuie la definirea artei locale şi lucrează asemănător. Deşi o bună bucată de timp traista, ca element cultural popular, o regăseam doar în satele unde cultura urbană nu pătrunsese încă, adică oraşul ignora valoarea estetică şi utilitară a acesteia, astăzi, o vedem, din ce în ce mai des agățată pe umărul femeilor tinere, decorând cu sinceritate şi bun gust vestimentația contemporană de damă. Nu spunem că este folosită în ziua de azi ca suport pentru alimente sau unelte, ci ca accesoriu vestimentar, înlocuind poşeta, obiect devenit de la o zi la alta tot mai respingător din punct de vedere al cromaticii, al design-ului, al materialului din care este confecționat. Motivul pentru care a apărut traista ca tendință în modă este, desigur, măiestria cusăturii şi calitatea materialului. Concluzia stă, probabil, undeva în conştiința noastră, care a realizat valoarea tradiției populare româneşti şi caută să recupereze un timp pierdut. De fapt, nu este doar cazul traistei. Mai nou, sătui de inflația produselor de

Scanned with OKEN Scanner

calitate inferioară şi de prost gust, românii au început să aprecieze lucrul făcut manual, în speță de meşterii populari, dând năvală în târguri şi cumpărând tot ce văd în fața ochilor. Până la urmă este vorba de obiecte unicat, căci nu sunt identice două lucruri, chiar dacă au acelaşi model. Şi iată, că tradiția, acel lucru bine făcut, frumos şi trainic, rezistă în timp şi găseşte modalități originale de perpetuare, ducând mai departe o legendă, o istorie, un obicei propriu acestui neam.

Bibliografie:

Gheorghe Achiței, " Frumosul dincolo de artă" Editura Meridiane,Bucureşti 1998

Cornel Lupea - "Racovița - Monografia unei străvechi aşezări sibiene", Casa de presă şi Editura Tribuna, Sibiu, 1995

Cornel Irimie – "Portul popular din Țara Oltului", Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1966

ARTĂ ŞI TRADIȚIE ÎN SATUL MOLDOVENESC CONTEMPORAN

Profesor drd. Toma Simona-

Fănica Funny English Iasi

Bogate şi încă neîntinate sunt azi tradițiile populare din partea de NE a României, denumită Moldova. Chiar dacă unele obiceiuri din această zonă ar putea părea barbare în ochii majorității europenilor, ele țin de culoarea locală, de tradiția acestor locuri şi nu par a ceda în fața invaziilor de importuri kitsch-oase. Şi ca şi când ar fi o oază de *vechi* rătăcită într-o mare de *nou*, satul moldovenesc păstrează şi îşi perpetuează îndeletnicirile cu acuratețea şi naivitatea specifice omului de la țară. O referire directă pentru argumentarea celor mai sus afirmate vom face, oprindu-ne într-un sat mic, la vreo 10 km de Iaşi, pre numele său de azi Chipereşti. Înainte vreme, satul se numea "Chipăreştii"şi se spune că a fost întemeiat în secolul al XVIII-lea, de către Domnitorul Grigore Alexandru Ghica(1764-1767), cu ocazia înființării primei postăvării din Moldova, adică în anul 1764. Era vorba despre prima inițiativă domnească de acest gen din Țările Române. Tot pe locul acela erau şi morile de apă ale Mânăstirii Hrişca, pe care Domnitorul le-a cumpărat de la Mânăstire şi a înființat pe locul lor Postăvăria. "*Cu acest prilej se încheie un contract scris cu*

*meşterii care aduc din Polonia lucrători germani; aceştia formează o colonie la Chipereşti, în frunte cu un căpitan al meşterilor. Meşterii şi lucrătorii străini erau plătiți cu salariu. Postavul se lucra în mai multe culori."..."şi au făcut şi o bală(sul – n.n), de postav pre frumoasă, de au trimis-o la împărăție, la sultanul Mustafa, peşcheş"*2. Aflându-ne într-o vizită de documentare, să tot fie vreo 5 ani de atunci, oamenii locului ne-au arătat izlazul unde păşteau oile, adică malul stâng al Jijiei, ca fiind locul unde s-au aflat morile de vânt, implicit a Postăvăriei. Şi ei, au preluat din părinți această informație, aşa cum ne-au transmis-o şi nouă. Fabrica de țesut nu a funcționat decât doi ani, însă țesutul a rămas ca principală preocupare a femeilor satului până astăzi. Cunoaştem obiceiul. Ani buni de observație şi documentare ne-au adus prin părțile acestea. Odată cu răcirea vremii, într-una din odăile casei, lângă soba de lut sau teracotă, încălzită cu lemne, într-o atmosferă de pace şi îngăduință, femeile îşi instalează războiul de țesut şi se apucă de făcut țoale, lăicere, ştergare şi cuverturi. Scot de prin saci cârpe colorate, le taie în fâşii subțiri şi le fac gheme, numai bune pentru țoale care nu se iau în duret. Mai scot ele de prin tindă lâna vopsită de cu vară şi lăsată să se usuce pe garduri, molcom, la loc ferit de lumina ucigătoare a soarelui. O trag mai aproape de război, ca să le fie la îndemână, o pregătesc pe culori, culori nu foarte aprinse, de regulă verde deschis, visiniu şi negru. Modelele, care urmează a fi țesute, merg din mână în mână, de la o femeie la alta şi astfel, regăseşti decorații vegetale, în special pomul vieții, circulând în tot satul. Şi țes chipereştencele până în preajma sărbătorilor, când se apucă de făcut curățenie, astfel încât pe la Ignat, să nu aibă altă îndeletnicire decât aceea de a pregăti bucate din carnea porcului sacrificat şi de a coace din aluat dospit colaci frumoşi şi mari pentru dat la copiii, tinerii şi chiar maturii care vin pe la case să vestească mai întâi Nasterea Mântuitorului, apoi Noul An. Colacii preparați la Crăciun sunt alimente sacre, fără de care nu se poate concepe petrecerea sărbătorilor de iarnă. Ei pot lua forme diferite, însă în acest sat, îi putem vedea cel mai adesea în formă de cerc, potcoavă şi pupăză. Prepararea, urarea şi primirea colacului, sunt momente ceremoniale de adâncă trăire spirituală, la care oamenii satului încă țin.

Spectaculoase, în şirul evenimentelor speciale de sărbători, sunt diversele trupe de mascați, care, prin zgomotele produse de clopoței agățați de vestimentație, alungă spiritele rele, pentru a intra în Noul An cu bine. Încă mai vezi prin Chipereşti, în ultima noapte din an, asa-numitele benzi de mascați, care au de la 2-3 membri până la 15-20. Din resturi textile, poliester, fasole, mărgele, pene, măştile sunt confecționate cu două săptămâni înainte, cât mai hidos posibil. Apoi, tinerii din sat se grupează în trupe mai mici sau mai mari, învață texte şi fac repetiții cu muzică. Haiducii, Flăcăii, Nunta țărănească au câte 15-20 de membri,

Scanned with OKEN Scanner

Ursul-cel mult 3, Cerbul-5-6 membri, iar Capra- 4. Capra a fost socotită de români ca fiind animalul care arată cum va fi vremea: bună sau rea. La originea sa, jocul "caprei"(omorârea, bocirea, înmormântarea, învierea) a fost, desigur un ceremonial grav, un element de cult. Astăzi, însă, jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, prilej de etalare a unor podoabe, covoare, ştergare, panglici viu colorate. Capra dansează pe muzica acordeonului, a fluierului sau a muzicuței. Povestea spune ca Ciobanul, persoana îmbrăcată în blană de oaie, cu clopote mari, zgomotoase o vinde, iar cel mai înfricoşător personaj, cu mască neagră de pâslă, cu pălărie cu pene de curcan, cu veşmânt țipător din panglici multicolore, cu mulți clopoței, aşa-numitul "jidan" vrea să o cumpere. Are loc un dialog între jidan şi cioban. Capra este negociată, apoi omorâtă şi îngropată simbolic, la fel ca şi anul care se sfârşeşte. După ce se liniştesc zgomotele clopoțeilor, adică a doua zi dimineața, vin copiii cu Sorcova şi aruncă în geam, în pragul casei orez, grăunțe de porumb continuînd urările de Nou An. Aşa încât, până pe la ora prânzului se lasă pacea-n sat. În casele cu fete mari, mai există obiceiul ca după ce matură tot orezul din fața uşii, fata să îl arunce spre răsărit, apoi să se urce pe mătură şi, fără să scoată o vorbă, să aştepte numele bărbatului sortit. Iar primul nume pe care îl va auzi, acela va fi numele ursitoului ei.

Poate că un European din Vestul Franței sau din nordul Germaniei ar surâde la vederea şi aflarea ăstor obiceiuri, însă ele țin de particularitățile şi culoarea satului moldovenesc.

Bibliografie:

- *documentare personală în sat Chipereşti, comuna Țuțora, județul Iaşi şi:*

1Istoria României, vol. III, Editura Academiei RPR, Bucureşti, 1964,pag.36 9

2 Pseudo – Enache Kogălniceanu, Letopisețul Țării Moldovei, pag. 253

Scanned with OKEN Scanner

MUZEUL - UNIVERS EDUCATIV

Profesor Elena Bulai
Școala Nicolae Iorga Iași

Motto: "Când arta va deveni un bun comun-ca lumina soarelui-atunci vom fi făcut încă un pas , şi poate cel mai important, spre adevărata civilizație"(N.Tonitza)

Muzeul este considerat o instituție care se ocupă cu strângerea, conservarea şi expunerea de obiecte reprezentative pentu diferite ştiințe, arte, ramuri ale tehnicii sau pentru creația unor mari personalități istorice, artistice, ştiințifice.

În muzee vedem dovezi ale minții şi trudei umane, obiecte unice, expresie a îndrăznelii, a puterii omului de a fi veşnic prin ceea ce săvârşeşte.

Desfăşurarea unor activități educative în muzee, permite o abordare multidisciplinară şi interdisciplinară, datorită diversității şi complexității obiectelor de patrimoniu prezente în expuneri.Interdisciplinalitatea permite asimilarea şi integrarea cunoştințelor, asigură o înțelegere profundă a acestora, o completare a informațiilor primite la şcoală prin contactul direct cu obiectele de patrimoniu, exersarea competențelor şi abilităților de viața intr-o manieră integrată, de dezvoltare a personalității.

Privind un tablou, putem face apel la cunoştințe dobîndite la mai multe materii, se pot evidenția legăturile dintre domenii astfel:

istorie: se poate analiza epoca în care a fost pictat, ce eveniment istoric a influențat tema, elemente din viața cotidiană care pot fi observate (îmbrăcăminte, mobilier);

comunicare şi limba română (inclusiv limbi străine): se poate analiza, pornind de la tablou, ce limbi se vorbeau in epocă , cum s-au transformat acestea de-a lungul timpului, scriitori şi opere ale acestora;

geografie: cum este clima în acea regiune, care sunt formele de relief şi cum influențează acestea construirea clădirilor;

religie: ce eveniment religios a marcat secolul în perioada respectivă şi cum se observă acest lucru în tablou;

chimie: cum au fost obținute culorile folosite;

matematică: proporția corpului uman, dintre acesta şi peisaj, tipul de perspectivă şi cum a fost ea sugerată;

artă: analiza tematicii, a compoziției, date despre pictor.

Nicolae Iorga spunea că „un muzeu va fi nu numai un loc unde se pot concentra sub o bună îngrijire lucruri care astăzi se risipesc şi se

Scanned with OKEN Scanner

distrug, va fi şi un complement pentru instituţia şcolară şi singura unealtă prin care trecutul îşi poate întinde influenţa lui învăţătoare şi înălţătoare..." iar in 1907 acelaşi om de geniu saluta iniţiativa ca procesul instructiv-educativ ce se desfăşoară în şcoală, să fie continuat şi în afara acesteia:"... să nu ne ascundem marele lucru care se petrece astăzi în lume. Şcoala iese din şcoală. Ea se răspandeşte în lume pretutindeni amestecându-se în societate pentru a o domina. Din mijlocul lucrurilor înseşi ea vorbeşte despre lucruri, cum din mijlocul oamenilor trebuie să vorbească despre oameni".

Muzeul trebuie sa devina una din necesitatile culturale fundamentale ale omului modern, cu atat mai mult cu cat o forma permanenta de muzeu, embrionara insa, exista in fiecare casa: albumul de familie. În timpul activităților desfăşurate în muzeu, elevii se pot exprima liber, se pot îmbina metode diverse de abordare a grupului precum metoda povestirii sau a jocurilor de rol, astfel încât cunoştinţele noi să fie asimilate într-un mod cât mai firesc şi mai accesibil.

Muzeul înseamnă să găseşti într-un loc o întreagă lume.

Vorbele marelui poet roman Ovidiu sunt valabile şi astăzi: „Tinerime romana, te îndemn să înveți artele frumoase".

Bibliografie

1) Xanthoudaki, Maria: "Locuri de descoperit: Muzeele în slujba predării ştiinţei şi tehnologiei", 2003, Proiect de colaborare transnațional în cadrul Programului Socrates.

2) Marinescu, Silvia; Dinescu Rodica: "Invitație la educație", Ed. Carminis, Piteşti 2003.

VALENTINE'S DAY – SĂRBĂTOAREA IUBIRII

Învățător Susoi Cornelia,

Școala „Sfântu Dumitru" Galați

Există o zi în care se celebrează iubirea. Ba chiar două. Una preluată din tradiția occidentală (doar suntem şi noi europeni!) – pe 14 februarie, iar alta, din folclorul românesc – pe 24 februarie, Dragobetele.

De câțiva ani buni, Valentine's Day se sărbătoreşte, cu mai mult sau mai puțin fast, şi în România. Primii care au dat tonul au fost, aşa cum era firesc, tinerii îndrăgostiți, cuceriți cam de tot ce este occidental.

Scanned with OKEN Scanner

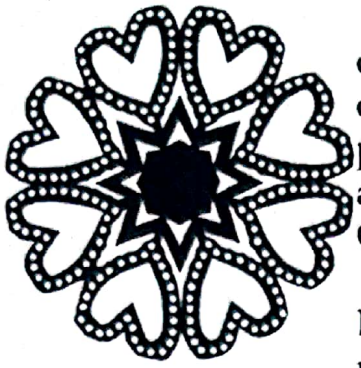

Valentine's Day... milioane de trandafiri, milioane de jucării de pluş, milioane de felicitări, milioane de declaraţii înflăcărate – sunt tot atâtea simboluri care nu puteau lipsi din scenariul acestui spectacol al iubirii, aşa cum globurile colorate nu pot lipsi din bradul de Crăciun.

De unde vine, totuşi, „Valentine's Day"? Încă din Evul Mediu, francezii şi englezii considerau că, la mijlocul lunii februarie, păsările îşi fac cuib, iar primul care a scris despre „logodna păsărilor" a fost poetul englez Geoffrey Chaucer (1340 – 1400). Treptat, 14 februarie a devenit o zi în care îndrăgostiţii îşi trimit mesaje de iubire. Literatura engleză şi cea franceză din secolele al XIII-lea şi al XIV-lea abundă de astfel de poezioare de dragoste, delicate miniaturi lirice, denumite „valentine".

Tradiţia occidentală are la bază o legendă al cărei protagonist este Sf. Valentin. Se pare că acesta a trăit în sec. al III-lea, în timpul împăratului Claudius al II-lea, supranumit „Claudius cel Crud", deoarece a interzis, printr-un edict, căsătoriile. Motivul? Soldaţii romani refuzau să-şi părăsească iubitele, iar armata avea de suferit. Edictul imperial a fost ignorat de o singură persoană, un preot creştin, pe nume Valentin, care a continuat să-i logodească şi să-i cunune în secret pe tinerii îndrăgostiţi. Pârât împăratului, Valentin a fost întemniţat şi condamnat la moarte. În timpul detenţiei, prin rugăciunile sale, a vindecat-o pe fiica oarbă a unui temnicer. Înainte de a fi omorât, pe data de 14 februarie anul 270, preotul i-a trimis fetei un mesaj de adio, semnat „Al tău, Valentin". De atunci, „valentinele" au devenit mesaje de dragoste, fără a mai păstra, însă, conotaţiile tragice ale evenimentului.

Dacă pentru europeni, protectorul îndrăgostiţilor este Sf. Valentin, pentru români, acest rol l-a avut Dragobetele. Unele legende spun că Dragobetele era fiul Babei Dochia, iar altele, că era un flăcău frumos care trăia în pădure şi le pedepsea pe fetele care nu-i respectau ziua, iubindu-le. În unele zone ale ţării, Dragobetele este numit şi „Năvalnicul". Există unele obiceiuri care se respectă şi astăzi: în anumite sate, de Dragobete, în noaptea de 23/24 februarie, fetele întorc o pereche de papuci cu talpa în sus, rostind un descântec în care invocă iubirea. În dimineaţa de Dragobete, fetele adună zăpada şi o topesc, păstrând apa în vase noi. Cine se spală cu această apă devine frumoasă şi are noroc în dragoste. Ghioceii şi viorelele adunate în ziua de Dragobete se păstrează la icoane, fiind aducătoare de noroc.

Indiferent cum s-ar numi – Dragobetele sau Valentine's Day - Ziua Îndrăgostiţilor rămâne simbolul celui mai nobil sentiment omenesc, în numele căruia merită să trăieşti...mai mult decât o viaţă.

Scanned with OKEN Scanner

SĂRBATOAREA SÂNZÂIENELOR

Profesor Butacu Simona,
Școala "Nicolae Iorga" Iași

La fiecare sfarsit de iunie, românii aşteaptă cu mare bucurie două sărbători: Sânzienele şi Sânpetru de vară. Ambele fac parte dintr-un scurt ciclu de renovare rituală a timpului, nu întâmplător aflându-se în preajma solstițiului de vară, una din cumpenele prin care trece, personificat desigur, anul născut în noaptea Sfântului Vasile.

Sub numele „sânziene" se ascund trei elemente strâns legate între ele:

-Primul se referă la zânele, de obicei bune, extrem de active în noaptea de 23 spre 24 iunie, adică noaptea Sânzienelor;

-al doilea este reprezentat de florile galbene ce înfloresc în preajma zilei de 24 iunie, flori având importante atribute divinatorii şi apotropaice, aceste flori fiind substitute vegetale ale zânelor cu acelaşi nume;

-în fine, ultimul element vizează chiar sărbătoarea de pe 24 iunie, sărbătoare numită, mai ales în sudul României, şi Drăgaica.

Imaginația populară a închipuit Sânzienele ca (pe) nişte fete foarte frumoase, care trăiesc îndeobşte prin păduri sau pe câmpii, aici, cel mai adesea, jucând; sunt socotite zâne ale câmpului, dând puteri deosebite florilor şi buruienilor, astfel încât acestea, în preajma sarbatorii de pe 24 iunie, devin plante de leac. Nu întâmplător, dupa sărbătoarea Sânzienelor, toate plantele nu mai cresc deloc.

În ajunul sărbătorii, spre seară, copiii adună sânziene şi le pun pe la porțile caselor, câte una pentru fiecare gospodar; se credea că a cui sânziană va fi veştejită a doua zi, acela va muri înaintea celorlalți; alteori, se arunca o cunună de sânziene pe casă; dacă nu rămânea acolo, cel căruia îi fusese menită se aştepta la ce era mai rău.

Poporul crede că, în noaptea Sânzienelor, zânele umblă pe pământ sau plutesc prin aer şi împart rod holdelor şi femeilor căsătorite, înmulțesc păsările şi animalele, tămăduiesc bolile oamenilor, apără semănăturile de grindină ş.a. Se spune că ar fi de ajuns ca oamenii să le nesocotească ziua, acțiunile lor benefice transformându-se radical, aceste zâne devenind surate bune cu înrăitele Iele sau Rusalii; astfel, pedeapsa favorită a Sânzienelor pentru femeile care nu țineau sărbătoarea de pe 24 iunie era pocirea gurii, în timp ce alte pedepse înfricoşătoare îi aşteptau pe bărbații care juraseră strâmb, despre Sânziene ştiindu-se că sunt mari iubitoare de dreptate.

Scanned with OKEN Scanner

În preajma Sânzienelor abundă practicile premaritale, fetele mari având şi ele obiceiul să arunce o cunună de sânziene pe acoperişul casei; cununa rămasă pe acoperiş era un motiv de mare bucurie pentru fata care o aruncase, aceasta aşteptându-se la un măritiş grabnic, poate chiar în acel an; cununa căzută era aruncată încă de câteva ori, pentru ca fata măcar să ştie câți ani are de aşteptat! Uneori, cununa era aruncată pe colțul casei, fata venind să o ia a doua zi dis de dimineață; emoționată, ducea cununa în ocolul vitelor, aici, cu ochii închişi, dând-o de mâncare unei vite; se spune că după cum arăta această vită, aşa urma să arate şi viitorul soț. Alte fete mari puneau sânziene sub pernă, acest fapt atrăgând, se zice, visarea ursitului. Dacă nici aşa nu le apărea ursitul, atunci, a doua zi, spre a fi măcar privite, fetele îşi prindeau buchete de sânziene în păr sau le puneau în sân! În dimineața zilei de 24 iunie multe fete obişnuiau să se scalde în rouă, această adevărată apă divină.

Însă, pentru ca acest scăldat ritual să aibă efectul scontat, trebuiau respectate anumite condiții: în zori, din locuri necălcate, babele strângeau roua sânzienelor într-o cârpă albă, de pânză nouă, apoi o storceau într-o oală nouă; în drum spre casă, babele nu vorbeau deloc şi mai ales nu trebuiau să întâlnească pe nimeni. Dacă toate acestea erau împlinite, despre cine se spăla cu roua se spunea că va fi sănătos şi drăgăstos peste an. Alte fete obişnuiau în timpul zilei, considerat extrem de benefic, să se supună descântecului de întors inima unuia către altul

Practicile legate de cunună, aprinderea unei torțe de către flăcăi, torță numită „făclia de Sânziene", alte caracteristici specifice Sânzienelor, ne îndreptățesc să considerăm această sărbătoare drept una a Soarelui. Nu întâmplător se spune că astrul zilei se află acum la „o mare răscruce", în dimineața Sânzienelor spălându-şi fața, jucându-se pentru câteva clipe şi apoi odihnindu-se.

Bibliografie

Romulus Vulcanescu, Mitologie româna, Ed. Academiei, Bucuresti, 1985
Mihail Sadoveanu, Nopți de sânzâiene. Paştele blajinilor, Editura Minerva, 1980
Victor Kernbach, Dicționar de mitologie generală, Editura Albatros, Bucureşti

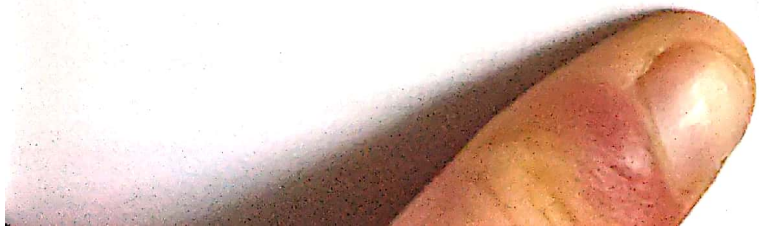

Scanned with OKEN Scanner

PAȘTELE ÎN EUROPA

Profesor ing. Sersea Maria Crina
Grup Școlar Agromontan 'Romeo Constantinescu'
Vălenii de Munte, Jud. Prahova

Dacă la evrei Pesah înseamnă trecere și le aduce aminte - din 1445 i.Hr. - de trecerea Mării Rosie și ieșirea de robia egipteană, pentru creștini Paștele înseamnă trecerea de la moarte la viată. Paștele creștin începe întotdeauna Duminica - ziua invierii Domnului - spre deosebire de cel iudaic, care poate să cadă in orice zi a săptămânii , fiindcă este o sărbătoare cu data fixă: 15 Nissan. Toată lumea ortodoxă prăznuiește Sfintele Paști în prima duminică de după prima lună plină, după echinocțiul de primăvară. Dacă in limbile romanice numele sărbătorii vine de la Pesah, sărbătoarea iudaică în timpul căreia a avut loc răstignirea lui Iisus, în cele anglo-saxone se folosesc termeni derivați de la numele unor divinități păgâne ce se celebrau în aceeași perioadă a anului: engl. Easter sau germ. Ostern vin de la Eostre sau Eastre, zeița fertilității la popoarele din nordul Europei. Unele tradiții pascale se regăsesc în cea mai mare parte a lumii (mielul, ouale), altele diferă de la țară la țară.

În **România** în ținutul Bucovinei, se mai păstrează tradiția sfințirii *blidului*, în care se așează pasca, șunca, branza, ouăle roșii, sau cele încondeiate, flori, păstrav afumat, sfecla roșie cu hrean, prajituri și un ban de argint. În prima zi, duminica, ouăle se ciocnesc "cap la cap", a doua zi, "hușca la hușca", iar in cea de-a treia zi și "burtă in burtă". Masa pascală nu se ridică timp de trei zile.

În **Rusia** se obișnuiește să se spargă ouale roșii folosind cuie, tradiție ce amintește de răstignirea Domnului Iisus Hristos. Masa pascală se aranjeaza uniform, dar trebuie să capete formă piramidala prin punerea într-o formă specială de lemn. Rușii servesc acum și o prajitură special preparată pentru această sărbătoare, numita *kulici*. În Duminica Luminoasă, rușii, întâlnindu-se între ei, se salută ca și la noi, prin „Hristos a înviat!" și „Adevarat a înviat!" și se sărută de trei ori (al treilea sărut fiind, dupa tradiție, pe gura).

În **Polonia** și **Slovacia** de Paște se întâmplă o adevarată bătaie cu apă. Aici barbații își stropesc femeile dragi cu o galeată de apă rece. Femeile se razbună în după-amiaza aceleiași zile, când își arată la randul lor afecțiunea față de bărbarul ales, cu o altă galeată de apă.

În **Grecia** după slujba de Înviere se servește un fel de supă numită *magiritsa*, un fel de drob lichid. În schimb, la masa din prima zi de Paște,

friptura de miel pe gratar, *kokoretsi*, este nelipsită. *Hristopsomon* ("Pâinea lui Hristos") este o altă delicatesă elenă constând într-o bucată de pâine rotundă care este decorată cu o cruce şi oua roşii.

În **Bulgaria**, ouale de Paşti se vopsesc în Joia Mare şi fiecare creştin duce un astfel de ou la biserică. După ce este sfinţit, fiecare gospodar işi ingroapă oul în vie, despărţindu-se astfel, simbolic, de toate relele şi necazurile pe care le-a avut în anul trecut.

Olandezii işi decorează mesele de Paşte cu flori şi ouă roşii şi servesc invariabil o pâine dulce, umplută cu stafide, numita *Paasbrood*. În Palm Zondag sau in Palm Sunday, copiii „scotocesc" fermele vecinilor pentru a strânge cât mai multe ouă, nefiind vorba de vreun delict, ei făcând din asta un fel de sport naţional cu ocazia sărbătorii de Paşte.

Franţa are o tradiţie pascală importantă denumită „Clopotele zburătoare". Catolicii francezi cred că în Vinerea Mare toate clopotele bisericilor zboară la Vatican, purtând cu ele durerea celor care au plâns crucificarea lui Hristos. Clopotele zburătoare se întorc în prima zi de Paşte aducând o mulţime de ouă de ciocolată.

În **Italia**, spre deosebire de alte ţări, copacul care simbolizează victoria vieţii asupra morţii este măslinul şi nu palmierul. În Vinerea Mare, multe biserici reconstituie ritualul spălării picioarelor, alegându-se 12 oameni săraci pentru aceasta, întruchipându-i pe apostoli. *Agnellino* - mielul bine prajit - este specialitatea italienilor în aceste zile, servit cu anghinare şi piper.

În **Marea Britanie**, in Lancashire, Cheshire, Staffordshire şi Wawickshire, Lunea Paştelui este ziua in care barbaţii işi iau in braţe alesele şi le plimbă o anumită distantă. Marţea femeile ar trebui sa faca acelaşi lucru cu barbaţii.

Dincolo de toate aceste obiceiuri şi tradiţii, bucuria este una singură, fiindcă este cea a biruinţei asupra morţii şi ea a fost adusa de Mântuitorul nostru. Hristos a înviat!

'Hristos a înviat!' – 'Adevarat a înviat' ,spunem când ciocnim ouă de Paşti : nici nu ne putem imagina sărbătoarea Paştilor fără tradiţionalele ouă roşii (cărora numai in al doilea rând li se adauga cele mestesugit încondeiate/ împistrite, sau pur şi simplu vopsite in alte culori, ce au un caracter mai mult decorativ). De când se vopsesc pe la noi ouăle e greu de spus; primele mărturii scrise datează, pare-se, abia din a doua jumatate a secolului XVII (turcul Evlia Celebi - la 1660; italianul Antonio Maria del Chiaro -pe la 1700). Ziua consacrată pentru vopsitul ouălor este Joia Mare (căci in Vinerea Mare nu se gospodăreşte nicidecum). Există numeroase legende cu privire la obiceiul de a (în)roşi ouale. Cea mai răspândită spune că Maica Domnului (in altă variantă: Maria Magdalena) a pus sub crucea Mântuitorului un coş cu ouă, iar pe când încerca fără succes să potolească zelul sălbatic al celor ce-L chinuiau şi-l batjocoreau (identificaţi cu "jidovii"), sângele Acestuia s-a scurs pe ele, înroşindu-le. Domnul Însuşi ar fi spus de pe cruce, uitindu-se în jos: "Uite, aşa

Scanned with OKEN Scanner

să roșiți ouăle în cinstea chinurilor mele!". Maica Domnului ar fi fost prima care, de bucurie, la auzul veștii despre înviere, ar fi roșit ouă și ar fi copt colaci, împărțind pe la cei sărmani, cum a rămas obiceiul până astăzi. Alte legende vorbesc de o minune, menită să-i vindece pe unii de neîncredere în realitatea Învierii: "Când ouăle astea s-ar face din albe roșii, numai atunci aș crede!"... și ouăle s-au roșit pe dată, sub ochii celor neîncrezători. Ouă se mai pot roși și ciocni, după unele tradiții zonale, de ziua Înălțării (când zicem: "Hristos S-a înălțat!" - "Adevarat S-a înălțat!") si chiar în Duminica Mare a Rusaliilor. Se spune că din ouăle roșite e bine ca macar o treime să fie date de pomană. În părțile Munteniei exista tradiția de a se da ouă roșii peste mormânt, cu rostirea numelui celui îngropat acolo.

Cât privește ciocnitul ouălor, are și el regulile si credințele lui. Se crede, bunăoară, că cei ce ciocnesc între ei ouă de Paști se vor întâlni si pe lumea cealaltă. Se ciocnește "capul" cu "capul" și "dosul" cu "dosul". În prima zi de Paști nu e bine sa se ciocnească decât "cap" cu "cap". Cei mai mic (ca vârstă sau ca rang) ține oul, iar cel mai mare îl ciocnește. După un ritual mai sever, duminica ouale se ciocnesc "cap la cap", lunea "hușcă la hușcă", iar marțea "burtă in burtă". În mediile tradiționale, ciocnitul se făcea "pe luate", în adevărate înfruntări obștești, iar cei pricepuți "să aleagă" ouăle după "tăria" lor plecau acasă cu coșurile pline.

În zilele de Paști, fiecare dintre cei ai casei trebuie să mănânce mai întâi un ou sfințit, iar numai dupa aceea și alte feluri de mâncare. Timp de trei zile masa e bine sa nu se ridice si să fie doldora de bucate.

Se spune ca si Necuratul se interesează de ouăle roșii (cărora li se atribuie si virtuți apotropaice): când oamenii nu vor mai colinda de Crăciun si nu vor mai roși ouă de Paști, atunci înseamnă că Dracul a devenit stăpân peste lume.

Arta încondeierii

Meșteșugul încondeierii ouălor este unul foarte vechi. După anumiți cercetători, tehnica încondeierii apare chiar în perioadele precreștine, ca o formă de celebrare a vieții. În prezent, în Bucovina (și nu numai), această tehnică a ajuns la nivelul unei arte, în care excelează femeile. Acestea, urmând tradiția, realizează adevărate bijuterii coloristice, din care nu lipsesc motive populare, dar și însemne și secvențe ale istoriei creștine.

Culorile folosite sunt naturale, iar meșteșugul tinde să capete o recunoaștere internațională.

Vopsitul ouălor se face îndeobște în Săptămâna Mare (a Patimilor), Începând cu ziua de marți și terminându-se cel mai târziu vineri.În Obcinele Bucovinei, pe lângă simpla vopsire (fărbuire), se practică fie încondeierea cu pensula sau chișița, fie împistritul, folosindu-se ceara.Fondul cromatic dominant este negru la Ciocănești și viu colorat la Pojorâta sau Câmpulung Moldovenesc. Mai departe, pe valea Moldoviței, ouăle sunt încondeiate cu roșu dominant.

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

1.Lumea Credintei , 04.2008; 05.2005; 04.2009
2.Tradiții Pascale
3.Ziarul Lumina

SĂRBĂTOAREA BUJORULUI DE MUNTE

Profesor . dr. Trifan Elena,
Școala "Elena Doamna" Ploiești

În dragostea sa pentru frumos omul a dedicat sărbători florilor: lalelelor, liliacului sălbatic, narciselor, bujorului de munte, sânzienelor, alese datorită abundenței cu care cresc în anumite locuri.

Sărbătoarea Bujorului de munte "un arbore micuț, înalt de cel mult 36 cm., puțin ramificat, cu frunze persistente, ca de piele, netede pe margini şi cu flori micuțe, ca nişte cupe de culoare roşu-purpuriu, care stau grămadă pe vârful ramurilor, împrăştiind un plăcut miros, sănătos şi dătător de viață" (site-ul comunei Gura Râului), în localitatea Gura Râului, județul Sibiu a fost inițiată cu şase ani în urmă.

În acest an sărbătoarea s-a desfăşurat în zilele de 4 şi 5 iulie, la ieşirea din sat în locul numit Coada lacului, pe un platou situat la poalele munților şi ale barajului, pe malul stâng al râului Cibin, într-o atmosferă blândă şi relaxantă prin verdele pădurilor tinere, prin aerul proaspăt şi răcoros, prin limpezimea şi susurul duios al râului Cibin şi al pârâiaşului care se varsă în el.

Suntem uimiți de vastitatea spațiului pe care se desfăşoară sărbătoarea care oferă distracții şi surprize pentru persoane de vârste diferite.

În prima zi asistăm la unul din cele mai originale spectacole feerice, nocturne, o sinteză de tradiție, creație, hărnicie, ospitalitate, dragoste de frumos şi de locurile natale.

Spectacolul folcloric desfăşurat pe o scenă în aer liber este completat de cel culinar, ce aminteşte de vechi tradiții păstoreşti.

În întunericul nopții străpuns de lumina reflectoarelor şi a focurilor de lemne, bărbați şi femei îmbrăcați în costume populare, cu contraste de alb şi negru, pregătesc la ceaun mâncăruri tradiționale: mămăliguță, sarmale,

tochitură, tocăniță ardelenească, cocoloș sau friptură și mici la grătar.

Pe tarabe sunt nelipsite brânza de burduf, caşul, urda, caşcavalul ardelenesc şi turta dulce.

Totul culminează cu un uriaş foc de tabără, aprins de bărbați în costume naționale, peste care este aplicată eşarfa cu Tricolor.

Focul atrage mulțimea vizitatorilor care se strâng în preajma lui într-o stare de contemplare şi de visare.

Este fascinantă evoluția focului care mistuie treptat-treptat grămada de lemne căreia îi dă forme diferite: de căsuță conică, de sobă uriaşă, de vulcan în erupție, de munte incandescent. Urmărim cu nesaț culorile şi formele diferite ale limbilor de foc ce se continuă cu un amețitor joc de scântei.

Îmi vin în minte toate funcțiile focului: de creație, regenerare, purificare, pedepsire şi distrugere.

Cu ochii minții o văd pe Ioana d'Arc arsă pe rug, îi văd pe Harap-Alb şi tovarăşii lui închişi în camera incinsă, văd berbeci pregătiți haiduceşte la proțap, văd varul arzând în cuptoare, văd florile carbonizate ale simboliştilor, îmi amintesc de incendii devastatoare şi de flăcările iadului, mă gândesc la scânteile inspirației.

Mă întreb care din aceste funcții să-i fi atras pe aceşti oameni din care unii stau în picioare lângă foc, alții jos pe iarbă, alții se încălzesc la foc, alții îşi beau berea sau intonează euforic cântece. Un copil dă roată focului, amintindu-mi de vechi ritualuri.

Scanned with OKEN Scanner

Trosnetele focului, căldura şi lumina lui, ineditul formelor îmi pătrund în suflet şi îl fortifică.

Plăcerii estetice simt că ar trebui să i se adauge una practică şi regret că nu am avut posibilitatea să simt gustul savuros al unui berbec pregătit în mormanul de jăratic.

Clipele petrecute în liniştea, răcoarea şi prospeţimea naturii trec repede şi asistăm la spectacolul diurn care este la fel de inedit şi fascinant ca şi cel nocturn.

În jurul orei 12, după slujba religioasă la care bătrânii şi bătrânele satului fuseseră îmbrăcaţi în frumoasele lor costume populare, mulţimea se adună îi faţa bisericii.

Bărbaţi pe cai înconjoară o parte a pieţei, Junii satului se îndreaptă către intrarea în sat pentru a întâmpina oaspeţii.

Între timp avem posibilitatea de a admira florile liliachii ale bujorului de munte purtate de bărbaţi la pălărie, expuse cu mândrie de un flăcăiandru într-un coş împletit sau strânse în buchete pe care tineri şi tinere în costume tradiţionale le oferă oaspeţilor.

Regretăm că nu putem urca pe înălţimile ameţitoare ale muntelui pentru a ne bucura de priveliştea bujorului în împărăţia lui.

Junii satului dansează în mijlocul mulţimii adunate în faţa bisericii, în acompaniament de vioară sau pe fondul propriilor cântece şi strigături: "Decât june şi însurat / Mai bine cu piana-n cap. / Decât june cu muieri / Mai bine cu trăncăneli."; "Sunt căluşer de la munte / Cu părul lăsat pe frunte / Sunt căluşer de la sate / Cu părul lăsat pe spate. / Şi iar verde flori cu rouă / Căluşer să punem două. / Căluşer de pe câmpie /Cu ochii de ciocârlie / Şi iar verde flori de tei / Căluşer să punem trei. / Căluşeru-i joc frumos / Să zvârlim bâtele jos / Şi iar verde flori de plop /Căluşer să punem opt. / Căluşeru-i joc iubit, / Dar acuma-i pe sfârşit. / Şi iar verde ruptă-n două / Căluşer să punem nouă."

Ne îndreptăm cu toţii către ieşirea din sat unde suntem iarăşi întâmpinaţi de bogăţia mărfurilor de la tarabe, a mâncărurilor tradiţionale şi a cântecelor populare dintre care multe sunt inspirate din viaţa păstorilor.

Plecăm spre casă, încântaţi de originalitatea cu care localnicii şi-au organizat sărbătoarea care este o provocare de a participa şi la alte sărbători din această zonă cu puternice tradiţii folclorice şi păstoreşti.

Scanned with OKEN Scanner

PALATUL VERSAILLES – CAPODOPERĂ A CLASICISMULUI FRANCEZ

Profesor Tudor Liviu Bogdan –Școala Tomșani
Profesor Tănasie Veronica – Cristina –
Școala Foleștii de Sus, Jud. Valcea

Cristalizat sub domnia lui Ludovic al XIV – lea, expresie a majestății monarhiei absolute, a gustului estetic şi a voinței, Clasicismul versailles a fost zămislit ca artă oficială, ecou al mentalităților momentului istoric.

În cadrul arhitecturii rezidențiale, ansamblul francez cel mai impresionant ca dimensiune şi eleganță, Castelul de la Versailles întrupează apogeul Clasicismului culturii plastice franceze. Reşedință regală, simbol al puterii Regelui – Soare, Versailles este capodopera arhitecturii Clasicismului francez în perioada maximei înfloriri. Însuşi Ludovic al XIV –lea a renunțat la Paris şi la Palatul Luvru şi s-a instalat la Versailles, creând, astfel, o nouă reşedință regală şi un nou centru de guvernământ.

Sinteză a civilizației şi a culturii ajunse la treapta cea mai înaltă atinsă de un popor în Europa veacului al XVII-lea, Versailles se oferă privirii ca o uriaşă, fascinantă bijuterie.

Înălțat sub autoritatea Regelui – Soare, castelul a avut ca punct de pornire vechiul pavilion folosit uneori pentru vânătoare de către regele Ludovic al XIII-lea. Construcția ansamblului Versailles a început în anul 1662. Uriaşul spațiu a fost ordonat riguros. Arhitecții Louis Le Vau şi Jules Hardouin – Mansart s-au succedat în proiectarea clădirilor, în vreme ce pictorul Charles Le Brun a dirijat lucrările decorării interioare a clădirilor, iar Andre Le Notre a desenat şi a supervizat realizarea grădinilor. Deşi, lucrările au durat până în secolul următor, regele, miniştrii şi întreaga Curte s-au stabilit în noul palat în 1682.

În cadrul planului ansamblului, intrarea în castel se face prin Piața Armelor, desfăşurată în semicerc şi închisă de grilele castelului. Uriaşul spațiu al Curții de Onoare, desfăşurat către vechiul pavilion regal, a fost marcat în axul median de statuia ecvestră a regelui Ludovic al XIV-lea.

Pavilionul central, remaniat de Le Vau şi transformat în nucleu, a fost prelungit cu două aripi destinate apartamentelor şi sălilor oficiale. Cele două aripi au transformat micul castel în ansamblul central, recunoscut prin eleganță şi amploare. Patru perechi de coloane de marmură marchează intrarea încununată de antablamentul original al balconului dantelat în fier forjat.. Cele două niveluri de bucură de ferestre largi specifice noului stil. Ultimul nivel,

încheiat cu acoperişul de ardezie în plan înclinat, este străpuns de lucarne şi ferestre în formă de liră.

Cealaltă faţă a pavilionului se impune prin grandoare şi monumentalitate, ca cea mai spectaculoasă componentă a edificiului. Construită după modelul lui Jules Hardouin – Mansart, eleganta faţadă dinspre grădină a Castelului Versailles pune în valoare silueta pronunţat desfăşurată pe orizontala celor trei niveluri. Ultimul profil ornamental desfată privirea cu prezenţa unei balustrade ondulate. Profilul calm şi nobil este accentuat de absenţa acoperişului şi înlocuirea lui cu *atticul.* Echilibrul reflectat de organizarea riguroasă a compoziţiei şi de alternanţa discretă a simetriei cu asimetria impun concepţia estetică de tip clasic. Zona mediană a compoziţiei definită prin avansarea corpului central şi flancarea simetrică a acestuia de aripile laterale ale edificiului ilustrează dialogul dintre logica geometriei şi sensibilitatea artistică. Raţionala dispunere a formelor şi a volumelor în spaţiu este acordată cu armonia ritmurilor artistice. Cadenţa verticalelor coloanelor şi ferestrelor este ordonată şi corelată cu sublinierea orizontalelor etajelor. Rigorile geometriei sunt vădit programate şi controlate de exigenţele estetice. Expresia generală de armonie a întregului ansamblu este dublată de liniştea maiestuoasă.

Faţada continuă a Galeriei Oglinzilor concepută cu ferestre către grădină a înlocuit terasa făcută iniţial de Le Vau. Datorită largilor şi numeroaselor ferestre, Galeria Oglinzilor beneficiază de generoasa lumină venită din exterior. Celebră prin originalitatea soluţiei, prin eleganţa şi somptuozitate, Galeria Oglinzilor ocupă un loc cu totul special ca frumuseţe în cadrul sălilor oficiale ale palatului. Mărginită de Salonul Războiului şi de Salonul Păcii, Galeria Oglinzilor, cu o lungime de 73 m, are peretele împodobit cu dimensiunile impresionante ale oglinzilor. Ferestrele aşezate paralel faţă de oglinzi lasă vizibil spectacolul grandios al grădinilor. Arcele ferestrelor sunt susţinute la interior de pilaştri şi de statui clasice din bronz care înfăţişează personaje feminine drapate, cu braţele înlănţuind candelabre de cristal veneţian. Suprafaţa bolţii Galeriei Oglinzilor este decorată cu scene alegorice, compoziţii compartimentate şi delimitate de cadre aurite, picturi realizate de Le Brun.

Interiorul palatului cuprinde apartamente, săli cu caracter oficial, cabinete şi saloane. Galeria Oglinzilor uneşte cele două corpuri ale castelului, saloane cu numele zeităţilor şi planetelor: Venus, Diana, Marte, Mercur, Apollo sau Salonul Abundenţei, Cabinetul Medaliilor, Salonul Războiului. Decoraţia interioară a castelului, plafoanele şi pereţii sălilor cu stucaturi sunt împodobite cu statui în ronde – bosse şi reliefuri sau socluri cu vaze decorative care completează ambianţa estetică a sălilor. Plafoanele sunt acoperite cu pânze pictate sau fresce încadrate în rame somptuoase,

Scanned with OKEN Scanner

compoziții prezentând scene istorice sau alegorice în stil clasic cu personaje înconjurate de peisaje imaginare. Clanțele și zăvoarele ușilor, adevărate bijuterii de artă decorativă, asemenea tuturor detaliilor metalice ornamentale realizate din bronz aurit și cizelat, sunt produsele stiliștilor epocii, ale micilor maeștrii uniți în marea familie a creatorilor șantierului de la Versailles.

Bibliografie:

Botez – Crainic, Adriana: Arta formei, Editura Orator, 1993

Botez – Crainic, Adriana: Istoria artelor plastice, volumul III, Editura Didactică și Pedagogică, București 2000

Grenier, Jaques: Arta și problemele ei. Editura Meridiane, București, 1974

Constantin, P.: Dicționar universal al arhitecților. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986

TRADIȚII DE PAȘTE MUREȘENE

Profesor ing. Nistor Maria

Grupul Scolar Industrial „Avram Iancu"

Târgu-Mureș

Paștele este una dintre cele mai importante sărbatori creștine si celebrează învierea lui Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu, după ce acesta a fost răstignit în Vinerea Mare. Această sărbătoare este plină de obiceiuri și tradiții care diferă de la o zonă la alta a României. În principiu, răstignirea și Învierea Mântuitorului reprezintă legatura dintre viață și moarte precum și trezirea la viață a naturii pe timp de primăvară.

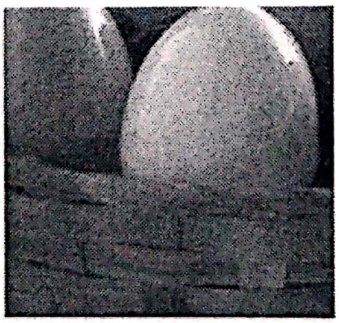

Vopsirea în roșu a ouălelor de Paște este cea mai populară tradiție a sărbătoarei pascale creștine. Legenda spune ca această tradiție se leagă de scena în care Iisus a fost răstignit pe cruce în Vinerea Mare. Venind sa-și vadă fiul răstignit, fecioara Maria avea în mână un coș cu ouă care s-au înroșit de la sângele Mântuitorului.

Scanned with OKEN Scanner

În tradiția populară românească ouăle roşii sunt purtătoare de noroc, iar din acest motiv în dimineața zilei de Paşti copiii se spală pe fața cu apă dintr-un vas în care sunt puse oua roşii si monede de argint. De asemenea, ouăle se ciocnesc la masa de Paşte alături de binecunoscuta replică „Hristos a Înviat! - Adevărat a înviat".

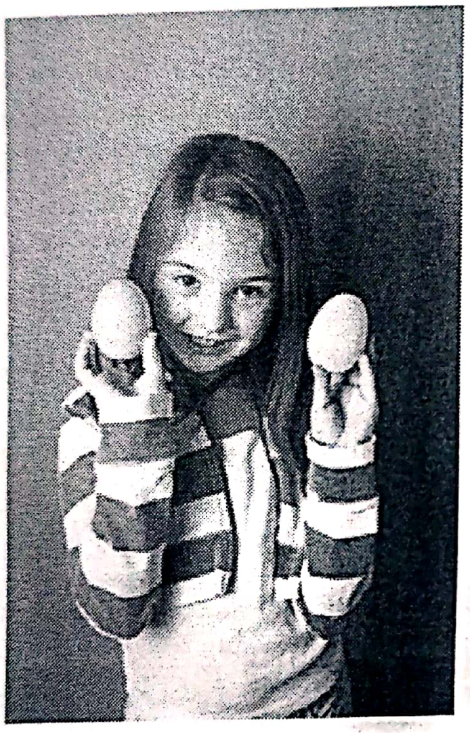

Săptămâna de dinaintea Paştelui este numita Săptămâna Mare şi la rândul ei este marcată de nenumărate obiceiuri si tradiții. Conform acestora, în Joia mare numită şi Joia Patimilor se vopsesc ouăle, iar cei care vor dormi în această zi vor fi leneşi tot anul.În Vinerea Mare numită şi Prohodul unii dintre credincioşi țin post negru. Se spune ca cel care ține post negru în ziua de vineri a Marii Săptămâni este ferit de boli, necazuri şi nevoi. De asemenea, Vinerea Mare este considerată o zi de doliu a creştinității deoarece în această zi Isus a fost răstignit şi a pătimit. Slujba de Înviere este la ora 24 ,când clopotele încep sa vestească Învierea .

Lumânarea din noaptea de Paşte(sambată spre duminică) reprezintă lumina Învierii Domnului,a biruinței luminii lui Isus asupra întunericului iadului,a binelui asupra răului şi a vieții ,asupra morții. Preotul aduce lumânarea aprinsă de la altar ,iar creştinii se apropie şi aprind lumânările .Cu lumânările aprinse toți creştinii il urmează pe preot şi înconjoară biserica de trei ori cântând „Hristos a Înviat„

În prima zi de Paşte se poartă haine noi în semn de respect pentru această aleasă sărbătoare dar şi pentru ca ea semnifică primenirea trupului şi a sufletului aşa cum ne primeneşte întreaga natură odată cu primăvara.

În prima zi de Paşte familiile iau masa împreună şi servesc ouă vopsite, cozonaci, drob, friptură de miel, pască. Mielul este simbolul Domnului Isus Hristos ,care s-a jertfit pentru iertarea păcatelor noastre Tot în prima zi de sărbătoare se obişnuieşte să se poarte haine noi. În unele zone ale țarii,în special în Transilvania baieții obişnuiesc,în a doua zi de Paşte, să stropească fetele cu apă de fântână sau cu parfum, iar fetele să le ofere daruri sau câte ceva de băut. Se spune că dacă vreo fată scapă nestropită îi va merge prost şi va avea ghinion tot anul.

În fiecare primăvară se reaprinde în sufletul nostru flacară speranței şi

Scanned with OKEN Scanner

încrederii în învierea din veac ,aşa cum natura reînvie an de an ,mai gingaşă cu fiecare ghiocel mai caldă cu fiecare mâțişor mai plină de taină cu fiecare mugur şi fiecare frunză .....

Bibliografie:

1. *Biblia ,Editura TBS,Londra,2002 ;*
2. *Maria si Nicolae Zahaciuschi, Ouăle de Paşti la români, Editura Sport-Turism, Bucureşti,1992;*
3. *Simion Florea Marian, Sărbători la români, Editura ,Fundației Culturale Române, Bucureşti,1994;*

TRADIȚII ŞI OBICEIURI - MĂRȚIŞOR, BABE, MĂCINICI

Învățător Nistor Liana-Monica

Școala Generală ,,Ioan Vlăduțiu,, Luduş"

jud.Mureş-structura Gheja

Multe din obiceiurile şi tradițiile noastre au rămas fără conținut şi, cel mai adesea, nimeni nu-şi aminteşte sau nu ştie ce semnificație au avut la începuturi mărțişorul, babele şi măcinicii.

MĂRȚIŞORUL

Pe vremea dacilor, simbolurile primăverii erau confecționate în timpul iernii şi se purtau doar după 1 Martie. Mărțişoarele erau, pe atunci, pietricele albe şi roşii înşirate pe o ață. Alte surse arătau că mărțişoarele constau în monede care erau atârnate de fire subțiri de lână, negru cu alb. Tipul de monedă (aur, argint sau bronz) indica statutul social. Ele erau purtate pentru a avea noroc şi pentru a avea o vreme bună. Dacii credeau că aceste amulete aduc fertilitate, frumusețe şi previn arsurile din cauza soarelui. Acestea erau purtate până când copacii începeau să înflorească şi apoi erau atârnate de crengile lor.

Prima zi a primăverii este ziua Babei Dochia. Baba Dochia este o batrână zeiță agrară, care moare de 1 martie şi renaşte de Mucenici, pe 9 martie. Dochia aduce aminte de marea zeiță Terra Mater şi poate fi asociată cu Diana şi Iuno de la romani şi cu Hera şi Artemis de la greci.

Scanned with OKEN Scanner

Legenda babei Dochia (variantă)

O femeie bătrână, Dochia, avea o fiică vitregă pe care o ura. Într-o zi de iarnă geroasă, Dochia i-a dat o haină foarte murdară cerându-i să o spele la râu până devine albă ca zăpada. Pe măsură ce o spăla, haina devenea tot mai neagră. Înghețată de frig şi cuprinsă de disperare, fata plîngea când a apărut Mărțişor, un bărbat tânăr care i-a oferit o floare magică şi a sfătuit-o să se întoarcă acasă. Când a ajuns fata acasă, pânza era albă ca şi neaua. Bătrânei Dochia nu i-a venit să îşi creadă ochilor. Văzând floarea roşie, prinsă în părul fetei, Dochia a crezut că primăvara a revenit şi a plecat cu turma de oi pe munte. Urcând muntele, vremea s-a făcut frumoasă, aşa că Dochia a renunțat, pe rând, la cojoacele pe care le purta. Când a ajuns în vârf, vremea s-a transformat în vifor şi atunci s-a arătat Mărțişor: "Vezi cât de rău este să stai în frig şi umezeală" a grăit el, "tu, cea care ți-ai obligat fiica să spele haine în râul înghețat." Apoi a dispărut. Bătrâna a rămas singură pe munte, a venit gerul şi oile au fost transformate în pietre. De atunci roşul şi albul simbolizează lupta între bine şi rău, între iarnă şi primăvară.

La sfârşitul secolului al XIX-lea Mărțişorul era primit de copii, fete şi băieți, fără deosebire, de la părinți în dimineața zilei de 1 martie, înainte de răsăritul soarelui. Mărțişorul de care se agăța o monedă metalică de argint şi, uneori, de aur, se purta legat la mână, uneori prins în piept sau la gât. El era scos, în raport de zona etnografică, la o anumită sărbătoare a primăverii (*Măcinici, *Florii, Paşte, *Arminden)

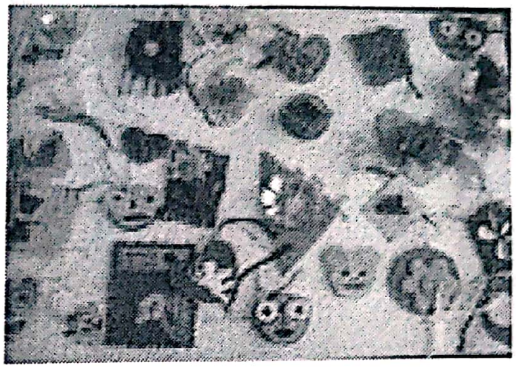

sau la înflorirea unor arbuşti şi pomi fructiferi (măceş, porumbar, trandafir, păducel, vişin, zarzăr, cireş etc.) şi agățat pe ramurile înflorite. Se credea că purtătorii Mărțişorului vor fi sănătoşi şi frumoşi ca florile, plăcuți şi drăgăstoşi, bogați şi norocoşi, feriți de boli şi de deochi.

Aromânii puneau Mărțişorul în ajunul zilei de 1 martie, în seara zilei de 28 sau 29 februarie.

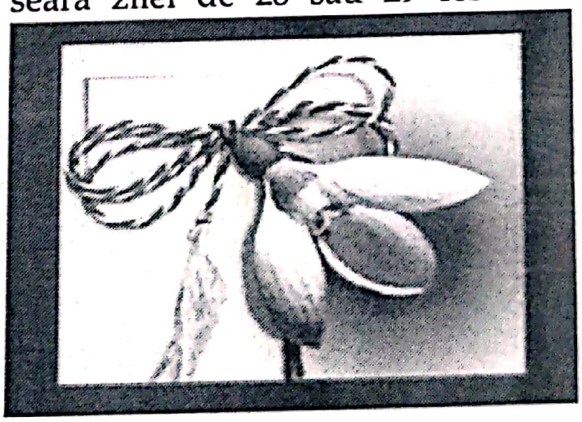

După unele tradiții, firul Mărțişorului, funie de 365 sau 366 de zile, ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte. Asemenea Ursitoarelor care torc firul vieții copilului la naştere, Dochia toarce firul primăverii, la naşterea anului agrar. De la români si aromâni, obiceiul

Scanned with OKEN Scanner

a fost preluat si de alte popoare din centrul şi sud-estul Europei.

BABELE

1 martie: baba de primăvară (baba semănatului)

2 martie: baba de vară (baba muncii de vară)

3 martie: baba de toamnă (baba culesului) Cum vor fi cele 3 zile, aşa vor fi şi cele trei anotimpuri.

MĂCINICII

9 martie: mucenici

Cum e vremea în 9 martie, aşa va fi timp de 40 de zile.

Dacă în ziua de Mucenici va îngheța şi va fi frig, este semn că iarna va continua până în ziua de Sfântul Gheorghe (23 Aprilie).

1. Spirite ale moşilor şi strămoşilor în Calendarul Popular care au preluat numele şi data de celebrare ale celor 40 de Sfinți Mucenici (9 martie) din Calendarul Bisericesc, jertfiți pentru credința lor în Cetatea Sevastiei. Jertfele şi sacrificiile umane săvârşite în vremurile preistorice în ziua Anului Nou agrar sunt amintite astăzi de figurinele antropomorfe din aluat fiert sau copt în ziua de Măcinici şi mâncate sacramental;

2. Figurine antropomorfe modelate din aluat, unse cu miere şi nucă, mâncate sacramental la început de An Agrar, sinonime cu Brados, Sfinți;

3. Aluat modelat în formă de opt (8) sau cerc, fiert în apă îndulcită cu miere şi cu adaos de miez de nucă în ziua de Măcinici. Forma cifrei opt, reprezentare plastică a zeului antropomorf şi a colăceilor, reprezentare a zeiței geomorfe, sunt supraviețuiri ale jertfelor umane care marcau, prin substituție, moartea şi renaşterea zeului adorat al Anului Nou Agrar. Ca aliment ritual, Măcinicii, sinonimi cu Bradoşii şi Sfinții, se împart şi sunt mâncați în fiecare an în ziua de 9 Martie (Muntenia, Moldova, Bucovina, Basarabia, Banat).

Bibliografie:

Lumea credintei -5mai 2004
Crestinortodox.ro
Infospecial.com

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII ŞI OBICEIURI DE ANUL NOU

Profesor Rucoi Gheorghiță Adrian,
Grup Școlar Industrial " Avram Iancu" Târgu Mureș
Inspector Ed. Fizica și Sport ISJ Mureș

Anul nou

Pentru români un alt important moment al sărbătorilor de iarnă este trecerea în noul an, astfel pregatirile după sărbătoarea Crăciunului se reiau. În săptamâna dintre Crăciun şi Anul Nou, în toate satele cetele de flacăi se prepară pentru "urat", sistem complex de datini şi obiceiuri. Pe inserat, în ajunul anului sunt aşteptați să apară "Ursul", "Capra", "Bunghierii", "Căiuții", "Măânca", "Jienii", "Mascații" etc.

Concretizarea spectaculoasă a unor mituri antice legate de simbolistica animalelor, aceste manifestari reprezintă o modalitate originală de exprimare a arhaicelor asociații rituale dintre animale şi cultul cvasiuniversal al soarelui. Exista şi un cuvânt generic pentru aceste obiceiuri: "mascații". Recuzita, măştile, costumele sunt pregatite din vreme. Mai ales maştile sunt cele care vorbesc cel mai mult despre imaginația şi umorul săteanului român. Anume meşteri s-au specializat în confecționarea lor, ele devenind cu timpul adevărate podoabe de artă populară.

Faptul că aceste obiceiuri se practică la cumpăna dintre ani este justificat de simbolistica zilei de 31 decembrie care în gândirea populară reprezintă data morții dar şi a renaşterii ordinii cosmice. Structura ceremonială a obiceiului este în acelaşi timp plină de forță şi vitalitate. Muzica şi dansul remarcabile prin virtuozitate şi dinamism, maştile pline de expresivitate, alcatuiesc un spectacol unic.

În diferite zone ale țarii, costumația, interpretarea pot fi diferite, dar obiceiul este în esență acelaşi. Dacă acest fel de manifestare ne duce cu gândul la arhaice practici magice de alungare a maleficului, "Pluguşorul", alt obicei, este strâns legat de mitul fertilității. Vorbe frumoase, de prosperitate şi belşug sunt adresate de cetele care vin cu "Pluguşorul", fiecarei gospodarii. Ca o încântație magică, textul urării se transmite din tată în fiu şi nu există român să nu-l cunoască.

Tot ajunul anului nou prilejuieşte practicarea anumitor acte misterioase, care încearcă să prospecteze viitorul. Iată unul dintre obiceiuri: "Vergelul". Este un prilej de sărbătoare la care participă mai ales tinerii necasatoriți şi părinții

Scanned with OKEN Scanner

acestora. Cei care fac "Vergelul" doresc sa afle ce le rezervă noul an,

mai ales dacă şi cu cine se vor căsători. În casa unei gazde, anunțați din vreme de "colceri" sau "chiematori" se adună toți cei interesați. Într-un căzănel cu apă, cei ce doresc sa-şi cunoască viitorul aruncă un obiect personal (inel, mărgea, pieptene, ban, cuțit etc.). Personajul cel mai de seamă este "Vergelatorul". El urmează să "prooroceasca viitorul", să-şi potrivească vorbele şi ss stârnească hazul... Ajutându-se de doua vergele de la războiul de țesut, acesta bate în marginea cazanelului, intonând o încantație. Obiect dupa obiect este scos din apă la cererea participanților. Tălmăcirea sensului obiectului este simplă: inel - nuntă, ban - bogăție, pieptene - bărbat colțos, cuțit - ceartă, piatra - căsătorie amânată etc. După ce toate răspunsurile au fost date, cu toții, trişti sau plini de speranță, se adună în jurul cazanului din care apa a fost înlocuită cu vin şi petrecerea începe.

Când se apropie miezul nopții către noul an, țăranii obişnuiesc să prevadă cum va fi vremea în anul ce vine. Se folosesc de foile unei cepe mari pe care le desprind şi le asează în ordine, numindu-le după lunile anului. În fiecare din ele pun puțină sare. A doua zi, de Sfântul Vasile, cel ce dezleagă vrăjile şi făcăturile, ei vor verifica cât lichid a lăsat sarea topită în fiecare foaie. Asa vor şti (pentru că în mod misterios cantitățile sunt diferite) dacă vor avea secetă sau ploaie şi în ce lună anume.

Prima săptamână din ianuarie este marcată de două importante sărbători creştineşti: Botezul Domnului (Boboteaza) pe 6 ianuarie, şi Sfântul Ion pe 7 ianuarie. Toți românii se duc la biserică de Bobotează, pentru a lua apă sfințită, atât de necesară pentru tămăduire şi purificare. În satele şi oraşele aşezate pe maluri de ape, tinerii se întrec să scoată la mal crucea aruncată de preot în apă înghețată. Cel ce va reuşi, va avea parte numai de bine. În aceste zile, atât de reci ale iernii, adunați pe lânga focuri, neavând altă treaba decât de a hrăni animalele, țăranii români îşi trag sufletul alături de cei dragi, petrecând cu toți Ionii şi Ioanele şi pregătindu-se pentru truda care va veni curând, odată cu topirea zăpezii.

Bibliografie :

1. I. Nicolau, Ghidul sărbătorilor româneşti, Ed. Humanitas, Buc., 1998,

2 .M. Pop, Obiceiuri tradiționale româneşti, Ed. Excelleus Univers, Buc., 1999

Scanned with OKEN Scanner

NUNTA LA ROMÂNI. TRADIȚII ŞI OBICEIURI

Profesor Schmitzer Martha,
Grup Scolar Ind. "Avram Iancu" Tg - Mureş

Nunta, în esență, cu excepția formalităților legale, nu reprezintă altceva decât o îmbinare de tradiții, obiceiuri, reguli populare şi bisericeşti, pe care atât mirii cât şi nuntaşii trebuie săle respecte conform apartenenței religioase şi geografice.

În timp, tradțiile şi obiceiurile au suferit modificări, iar multe cupluri aleg din multitudinea de obiceiuri doar pe acelea care le fac plăcere. .

Desfăşurarea nunții.

Totul începe cu cererea în căsătorie, unde mirele (daca ar respectă ce spune tradiția) ar trebui să meargă în peţit la viitorii săi socri, înainte de a-i cere mâna iubitei sale. Dacă are consimțământul acestora, alege cu multă atenție inelul de logodnă şi apoi o cere în căsătorie pe aleasa inimii.

Odată acceptată cererea în căsătorie, tinerii miri trebuie să decidă pe cine vor alege naşi, adică părinți spirituali. Rolul naşilor cu timpul a început sa fie minimalizat, dar conform tradiției, naşul este de fapt personajul central al nunții, şi nu tinerii miri. Naşul este urmat ca importantă în nunta de mireasă, deci în mod paradoxal mireasa este a doua figură din nuntă. Apoi de abia urmează mirele, naşa, domnişoarele şi cavalerii de onoare, părinții şi ceilalți nuntaşi. Alegerea naşilor, deci, are o importanță covârşitoare, atât pentru desfaşurarea nunții cât şi pentru viitorul tinerilor miri.

Conform tradiției şi obiceiurilor, obligațiile materiale ale naşilor sunt suportarea cheltuielilor cu voalul şi parura miresei, a lumânărilor şi a slujbei religioase. Obligațiile spirituale, însă, sunt mult mai mari. Aceştia au datoria de a-i călăuzi pe tinerii miri pe drumul lor împreuna în viața. Tinerii miri, cum spune şi preotul, trebuie sa-i respecte întru totul pe naşi, exact asa cum îşi respectă proprii părinți. Pentru a nu se pierde din vedere această datorie a mirilor, din ce în ce mai mulți preoți le vorbesc mirilor la sfârşitul slujbei despre obligația lor de a-i vizita şi a se sfătui cu naşii în momentele dificile pe care le vor avea în viață.

După ce s-au hotărât pe cine işi doresc ca naşi, tinerii miri trebuie să le facă acestora o vizită cu ploconul în brațe. Ploconul poate fi primit sau refuzat de către naşi, primirea acestuia echivalând cu acceptarea propunerii de a-i naşi pe tinerii miri. După primirea ploconului, naşii trebuie să cinstească onoarea care li s-a făcut şi să desfacăo sticlă din cel mai bun vin (sau şampanie, mai

degrabă, în zilele noastre).

În ziua nunții, dacă ar fi să respectați tradițiile românești (și nu cele imprumutate de pe alte meleaguri unde mirele și restul nuntașilor își așteaptă mireasa direct în biserică, iar aceasta vine doar însoțită de tatăl său), ar trebui ca alaiul de nuntă să fie pornit de către cavalerii de onoare ai mirelui. Aceștia iau cu ei lautarii și se duc la mire acasă unde se vor ocupa de bărbieritul mirelul, semn al transformării flăcăului în bărbat. După ce a fost bărbierit, mirele și părinții acestuia, împreună cu cavalerii de onoare și urmați de lăutari pornesc cu alaiul spre casa nașilor. Aici, mirele (care este responsabil de cumpărarea buchetelor pentru naşă și pentru mireasa sa) îi dăruieşte naşei buchetul și îi prinde naşului papionul la gât. Mai există obiceiul ca mirele să le aducă naşilor câteva cadouri`de îmbracat`, conform tradiției (pe vremuri se făceau cadou cămaşi și fuste populare brodate manual). Naşul mare îi cinsteşte pe cei din alai cu `vin și bucate alese` (pişcoturi și şampanie), apoi împreună cu naşa iau lumânările de nuntă, parura si voalul miresei, (pe care au datoria să le cumpere) și pornesc în fruntea alaiului spre casa miresei. Aici are loc gătitul miresei de către naşă și domnişoarele de onoare, și prinsul parurii și al voalului de către naşă. Gătita fiind, mireasa iese din casă și se întalneşte cu mirele care îi daruieşte buchetul de mireasă. În semn de apreciere, mireasa le prinde cocardele naşului, naşei și mirelui. Apoi domnişoarele de onoare continuă cu împărțitul cocardelor către socrii mari și mici, către rude și către ceilalți nuntași. Nuntașii prezenți în alai încing apoi hora miresei în bătătura casei acesteia, în timp ce naşa are datoria să rupă turta miresei și să o împartă celor prezenți.

Tot alaiul, urmat de lăutari, porneşte în cele din urmă către biserică. Mersul în alai, ca și intrarea în biserică trebuie să respecte următoarele reguli: în deschiderea alaiului trebuie să fie o domnişoară de onoare și un cavaler de onoare care să ducă lumânările celor doi miri. În spatele lor se află naşul și mireasa, apoi mirele și naşa. Imediat în urma lor vin socrii mari, apoi cei mici. Atât în coloană, cât și în biserică, mireasa stă întotdeauna la stânga mirelu isau a naşului, iar toate femeile din alai stau de asemenea în stânga bărbaților pe care îi îinsoțesc. Mare atenție trebuie avută ca lumânările să nu stea în aceeași maşină, daca drumul până la biserică se face cu maşinile. Până după realizarea cununiei, mireasa stă cu naşul și cu lumânarea sa, iar mirele cu naşa și cu cea de-a doua lumânare. La plecarea din biserică, însă, mirii vor fi împreună și la fel vor fi și lumânările acestora.

În timpul cununiei religioase, preoții slujesc intai `logodna` celor doi miri, întrucât de cele mai multe ori mirii nu fac slujba de logodire înaintea celei de cununie. În timpul acestei slujbe, ei `logodesc` pe cei doi miri, și de regulă așează verighetele pe degetele inelare ale mâinii drepte. De abia după logodnă are loc slujba de cununare a celor doi miri, în

Scanned with OKEN Scanner

timpul căreia preoții inversează verighetele între miri, şi apoi le aşează pe degetele inelare de la mâna stângă, unde vor ramâne pentru tot restul vieții. În timpul slujbei de cununie, preoții îi iau pe miri şi naşi (cateodată şi pe purtătorii lumânărilor) la dansul lui Isaia în jurul mesei, unde mirele şi mireasa încearcă să se calce pe piciore reciproc. La sfârşitul slujbei mirii se sărută, sunt felicitați de către rude şi nuntaşi, se împart bomboane sau mărturii. La ieşirea din biserică, nuntaşii fac un pod de flori şi aruncă cu grâu şi orez.Dacă până în momentul ieşirii din biserică, mireasa trebuia pazită pentru a nu zări alte mirese (superstiția spune că ar aduce ghinion privirea altor mirese), odată cununată şi intrată în rândul femeilor, aceasta poate vedea orice altă mireasă, cununată sau nu. Este rândul altor mirese necununate să-şi ferească privirea! Apoi, tot alaiul se îndreaptă spre locația unde va avea loc petrecerea. Deşi tradiția spune că la nunta se petrece 3 zile şi 3 nopți, poate doar în anumite zone rurale se mai respectă acest obicei. La oraş, petrecerea ține însă aproape toată noaptea, şi are şi aceasta anumite obiceiuri de respectat.

În locul unde va avea loc petrecerea, intrarea se face exact în ordinea ieşirii din biserică, adică: domnişoara şi cavalerul de onoare care poartă lumânările intră primii, cu lumânările aprinse. Urmează mirii, apoi naşii, socrii mari, socrii mici. După ce s-a imortalizat momentul intrării acestora în local, tot în această ordine, se aşează cu toții la intrare pentru a primi cu şampanie pe nuntaşi. Odată intrați în local, după servirea antreurilor pe muzică, mirii fac deschiderea serii cu valsul miresei. Imediat dupa aceea, naşii urmați de restul nuntaşilor pot dansa şi ei.

Unul dintre obiceiurile de nuntă cele mai cunoscute este furatul miresei. Furtul miresei este un moment plin de umor, finalizându-se cu răscumpărarea miresei de către naş sau mire şi cu regăsirea romantică a proaspeților însurați. După ce au servit peştele, sarmalelele şi fripturile nuntaşii continuă dansul şi petrecerea până spre dimineață, când este tăiatş servit tortul de nuntă şi când mirii sunt din nou felicitați de către toți nuntaşii.

Imediat după servirea tortului, naşa se ocupă de scosul voalului miresei. Scoaterea voalului şi înlocuirea acestuia cu o eşarfă roşie (de regulă pe ritmul cântecului popular `ia-ți mireasă ziua bună`) semnalează tranformarea tinerei fete în femeie măritată. Mireasa va prinde voalul scos din părul ei în părul altei tinere nemăritate. Apoi femeile toate se prind în horă alături de mireasă, pentru a celebra pe aceasta.

Un moment mult aşteptat de către cei necăsătoriți este aruncarea buchetului de către mireasă şi aruncarea jartelei de către mire. Mireasa aruncă buchetul spre mulțimea de fete nemăritate, iar conform tradiției cea care va prinde buchetul va fi următoarea la măritiş.

Pe rând nuntaşii se retrag, dar nu înainte a le înmâna tinerilor căsătoriți cadouri de casă nouă. Ajunşi acasă,

Scanned with OKEN Scanner

mirele trebuie să treacă pragul cu soția lui purtată pe brațe, păşind astfel împreună pentru prima oară în căminul conjugal. Deşi petrecerea pare a se fi încheiat, după o scurtă odihnă, nuntaşii continuă să petreacă la casa mirilor cu ciorbă de potroace. După câteva zile proaspeții căsătoriți pleacă în luna de miere pentru a celebra primele zile ale căsniciei. Astfel se încheie acest eveniment unic în viata oricărui cuplu.

TRADIȚII ŞI OBICEIURI DE PAŞTI

Profesor ing. Oltean Brânduşa Doina,
Grupul Şcolar de Industrie Uşoară Botoşani

După Crăciun, cea mai frumoasă sărbătoare de familie este Paştele.

Cum iarna încântă peisajul acoperit cu zăpada, bradul împodobit din mijlocul casei, la fel ne încântă şi primele miresme primăvăratice.

Primăvara înseamnă renaşterea naturii. Nu este doar o simplă întâmplare faptul că în vremuri păgâne, începutul de an se sărbătorea odată cu venirea primăverii; sărbătoarea paştelui este deci şi sărbătoarea primăverii.

Deja din secolul al II-lea avem date despre sărbătorirea Paştelui. Paştele este sărbătoarea creştină a Învierii Domnului.

În ce colț din lume ai trai, dacă eşti creştin, de Paşte sărbătoreşti, te bucuri, vrei să fii cu ai tăi, cu cei pe care îi iubeşti. Copiii sunt în al nouălea cer pentru că se înnoiesc, pentru că vor sta cu părinții până târziu în biserică, pentru că imediat după Înviere vor ciocni ouă roşii şi se vor înfrupta din cozonaci.

Chiar dacă, de-a lungul anului, tinerii sunt mai puțin prezenți la slujbele religioase, de sărbători şi, mai ales de Paşte, curtea bisericii devine neîncăpătoare. Frumoşi, îmbrăcați în haine noi, aşteaptă emoționați, cu lumânările în mână, să vină lumina din Cer.

Sărbătoarea sărbătorilor aduce numai bucurie, numai dragoste. Orice sărbătoare, cu atât mai mult una de importanță şi amploarea celei pe care o reprezintă Învierea Domnului Isus Cristos, este pregătită prin gesturi şi etape preliminare, ale căror valențe ritual-ceremoniale, dar şi psihologice, asigură intrarea într-un timp al sărbătorii, căci sărbătoarea este, în primul rând, trăită.

Ultima sâmbătă, înainte de intrarea în marele post a Paştelui, este dedicată morților; în acea zi se dă de pomană plăcinte, covrigei şi o lumânare aprinsă.

Duminică seara este ultima seară înainte de sărbătoarea Paştelui când se mai pot face petreceri şi se mai pot consuma alimente pe bază de carne (Lăsata secului de carne). Săptămâna care urmează se mai numeşte în popor

Săptămâna Nebunilor, Săptămâna Brânzei sau Săptămâna Albă, pentru că oamenii credincioşi trebuie să consume numai lapte, brânză, însă în săptămâna următoare şi acestea sunt interzise (Lăsata secului de brânză). După Săptămâna Nebunilor, nunţile, petrecerile de orice fel sunt interzise. Ultima săptămână a postului care precede sărbătoarea este săptămâna mare, care începe cu duminica Floriilor şi se termină cu duminica pascală. Sărbătoarea începe de fapt cu duminica Floriilor, când se sarbatoreste intrarea lui Cristos în Ierusalim. Săptămâna mare are menirea împărtăşirii chinurilor lui Iisus. În aceasta săptămână se termină postul de 40 de zile şi natura renaşte. În ziua de joi a săptămânii mari, clopotele încetează să mai bată, vor mai bate doar Sâmbăta Mare. Această zi este totodată şi începutul chinurilor Mântuitorului. Fetele şi femeile începuseră deja coaserea hainelor noi, pentru ele şi pentru cei apropiaţi, căci ziua Paştelui trebuie să-i găsească pe toţi cu cel puţin o haină nouă, dacă nu cu toate.

Vinerea este ziua răstignirii lui Cristos, cea mai mare zi de post. Ziua de vineri era considerată mereu zi fără noroc. În această zi nu se obişnuiau muncile legate de cultivarea pământului sau de creşterea animalelor, nu se aprindea foc şi nu se cocea pâine.

În Joia sau Sâmbăta dinaintea Paştelui, femeile pregătesc din aluat dospit "Pasca", aliment ritual ce va fi consumat abia începând cu prima zi de Paşti. Tot acum, ele vopsesc ouă. Când Maria a pus coşul jos, lângă cruce, o picătură de sânge a căzut din mâinile Mântuitorului şi, deodată, toate s-au înroşit. Uimiţi, soldaţii au venit mai aproape şi fiecare dintre ei a luat câte un ou roşu, ca semn al acestei minuni făptuite de Cristos.

Se crede că de atunci creştinii înroşesc ouăle de Paşti. Ouăle sunt încondeiate cu artă şi migală, sunt pictate şi conturate cu ceară fierbinte - un ritual prin care Paştele românesc este unic în Europa. Preluate de creştinism, ouăle roşii simbolizează sângele vărsat de Fiul Domnului întru mântuirea omenirii şi miracolul renaşterii Sale, devenind elementul definitoriu al sărbătorii pascale. În Bucovina ouăle de Paşti sunt numite cu un termen generic "merişoare" şi erau, la început, colorate numai în roşu ("roşeţe") pentru ca mai târziu să se răspândească şi practica vopsirii în galben ("gălbineţe"), în verde ("verdeţe"), în albastru ("albastrele") şi în negru ("negreţe"). Altă dată, culorile se obţineau numai din plante ce erau puse la macerat în Duminica Floriilor. Astăzi acest obicei este în mare parte pierdut, femeile folosind culori acrilice pentru vopsirea tuturor ouălor de Paşti. Cele mai frumoase ouă de Paşti, care fac şi acum faima Bucovinei, sunt ouăle închistrite, numite impropriu ouă încondeiate. Tehnica uzitată este aceea a păstrării culorii de fond şi constă în trasarea pe ou a unor desene, cu ajutorul cerii de albine topită, şi scufundarea succesivă în băi de culoare (galbenă, roşie şi neagră). Unealta folosită se numeşte chişiţă şi este un beţişor de lemn ce are fixată la unul din capete o pâlnie minusculă confecţionată din alamă, prin care este petrecut un fir de păr de porc. La sfârşit,

Scanned with OKEN Scanner

după "scriere" şi "îmbăiere", oul se încălzeşte puţin şi cu ajutorul unei cârpe, de asemenea uşor încălzită, se îndepărtează straturile de ceară, punându-se în evidenţă desenul. Cele mai răspândite motive folosite la închistrirea ouălor sunt crucea Paştelui, floarea Paştelui, cărarea ciobanului sau cărarea rătăcită, brâul şi desagii popii, brăduțul, frunza de stejar, albina, peştele, coarnele berbecului, cârja ciobanului, steaua ciobanului, inelul ciobanului, fluierul ciobanului, "patruzeci de clinişori", vârtelnița, creasta cocoşului, broasca, fierul plugului, ulița satului, grebla, sapa etc. Decorarea ouălelor de Paşte implică o gamă variată de forme şi simboluri. Deseori ne minunăm de arta cu care acestea sunt încondeiate. De aceea, am ales să identific semnificațiile celor mai des uzitate elemente stilistice geometrice:

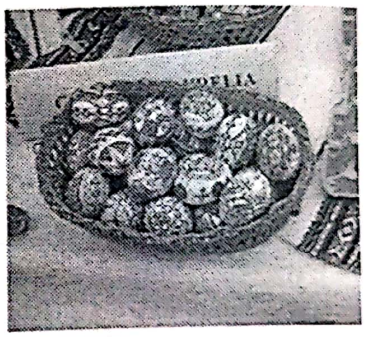

linia dreaptă verticală = viața;
linia dreaptă orizontală = moartea;
linia dublă dreaptă = eternitatea;
linia cu dreptunghiuri = gândirea şi cunoaşterea;
linia uşor ondulată = apa, purificarea;
spirală = timpul, veşnicia;
dubla spirală = legătura dintre viață şi moarte.

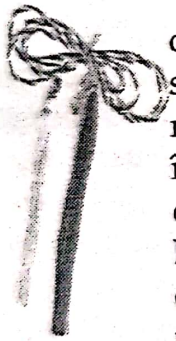

Vechimea obiceiului poate fi doar bănuită. Există bătrâni care îşi amintesc că străbunii lor vorbeau de practici de fertilizare săvârşite de tinere perechi care îngropau "ouă desenate" la marginea câmpului, în noaptea de Înviere, ceea ce plasează obiceiul în vremuri precreştine. Ouăle închistrite începeau a fi "muncite" de pe la mijlocul Postului Mare. De regulă, ele nu se mâncau. După ce erau sfințite în noaptea de Înviere, erau dăruite rudelor şi celor dragi şi erau păstrate în apropierea icoanelor până la Paştele următor. Astăzi, închistrirea ouălor a devenit o afacere prosperă. Ea este ocupația a locuitorilor din satele Moldovița, Vatra Moldoviței, Brodina, Ulma, Moldova Sulița, Fundu Moldovei etc. Ouăle sunt golite de conținut şi apoi sunt închistrite cu modele mai ales geometrice şi doar rareori cu motive "bătrâneşti". Acestea din urmă sunt în mare măsură uitate sau, atunci când amintirea lor se mai păstrează, meşterii ezită a le folosi considerând "ouăle bătrâneşti" o marfă greu vandabilă. Există, însă, din fericire, persoane care cunosc vechile modele, uneori şi semnificația acestora, persoane care îşi "asumă riscul" folosirii lor într-o societate ce tinde a deveni tot mai comercială. În unele zone ale României (Moldova, Transilvania) se mai păstrează, dar din ce în ce mai rar, obiceiul şi tehnica foarte sofisticată a "scrierii" ouălor, în urma căreia se obține o suprafață viu colorată cu ornamente geometrice sau figurative, adesea cu valoare simbolică (crucea, calea rătăcită – drumul post-existențial pe care îl are de străbătut sufletul călător al defunctului, etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie :

1. Mihai Pop -„Obiceiuri tradiționale românești ".Editura Univers ,București 1999.
2. Wikipedia-Enciclopedie liberă –Despre folclor.
3. Valer Butură, Cultură spirituală românească, Ed. Minerva, București, 1992

1 MARTIE-ZIUA MĂRȚIȘORULUI

Profesor Oltean Ștefan,
Colegiul Național „Mihai Eminescu" Botoșani

Teoretic şi mental ea începe la 1 Martie, iar 1 Martie te duce imediat cu gândul la mărțişoare. Descoperirile arheologice arată că se celebra prima zi a primăverii încă de acum 8000 de ani. Şi pe vremea dacilor simbolurile primăverii erau confecționate în timpul iernii şi se purtau doar după 1 Martie. Mărțişoarele erau atunci pietricele albe şi roşii înşirate pe o ață.

Alte surse arătau că mărțişoarele constau în monede care erau atârnate de fire subțiri de lână, negru cu alb. Tipul de monedă: aur, argint sau bronz indica statutul social. Ele erau purtate pentru a avea noroc şi pentru a avea o vreme bună. Dacii credeau că aceste amulete aduc fertilitate, frumusețe şi previn arsurile din cauza soarelui. Acestea erau purtate până când copacii începeau să înflorească şi apoi erau atârnate de crengile lor.

În vechime, mărțişorul (un bănuț de aur sau de argint, cu un fir împletit de mătase sau cu arnici sau cu găitan - cel mai adesea alb-roş, mai rar alb-negru) era prins de părinți la gâtul sau la mâna copiilor lor, în ziua de 1 Martie des-dimineață, până să răsară soarele, ca să aibă noroc în cursul anului, să fie deplin sănătoşi şi curați ca argintul. În unele locuri din Bucovina, fetele erau cele care aninau mărțişoare la pieptul băieților, iar „mărțişorul era un dar ce-şi trimiteau românii unul altuia în ziua de 1 Martie".

Astăzi obiceiul s-a mutat de la sat la oraş, iar mărțişoarele se dau fetelor şi femeilor din preajmă (rude, prietene, colege etc.). Bănuțului de odinioară i-au luat locul tot felul de obiecte miniaturale cu conținut simbolic şi caracter estetic, exprimând pe cât se poate sentimentele şi gustul celui care dăruieşte față de fata sau femeia respectivă. Nu este uşor să afli mărțişoare care să se potrivească atât personalității dăruitorului, cât şi specificității persoanei ce-l primeşte şi relației cu acea persoană.

Scanned with OKEN Scanner

Începutul lunii Martie (Mart) este încărcat de riturile începutului, căci până nu demult, 1 Martie marca Anul Nou, şi mai cu seamă anul nou agricol. Marte a fost la origini zeul primăverii, al vegetației, ulterior căpătând valențe războinice. În legendele noastre, Marte este un Moş hâtru şi capricios, care îşi bate joc de celelalte luni şi de oameni, prin schimbări neprevăzute ale vremii. Cele 12 zile, care sunt practic o reeditare a celor 12 luni ale anului, au un corespondent foarte exact în cele 12 zile, oricum pentru mersul vremii, ale Babelor. „Din Crăciun în Bobotează sunt 12 zile, fiecare zi reprezintă o lună a anului, şi cum va fi vremea în singuraticele zile din Crăciun în Bobotează, aşa vor fi singuraticele luni corespunzătoare ale anului".

După unele tradiții, firul Mărțişorului, funie de 365 sau 366 de zile, ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte. Asemenea Ursitoarelor care torc firul vieții copilului la naştere, Dochia toarce firul primăverii la naşterea anului agrar.

De la români şi aromâni, obiceiul a fost preluat şi de alte popoare din centrul şi sud-estul Europei.

Legenda babei Dochia spune că o femeie bătrână, Dochia, avea o fiică vitregă pe care o ura. Într-o zi de iarnă geroasă, Dochia i-a dat o haină foarte murdară cerându-i să o spele la râu până devine albă ca zăpada. Pe măsură ce o spăla, haina devenea tot mai neagră. Înghețată de frig şi cuprinsă de disperare, fata plângea până când a apărut Mărțişor, un bărbat tânăr care i-a oferit o floare magică şi a sfătuit-o să se întoarcă acasă. Când a ajuns fata acasă, pânza era albă ca şi neaua. Bătrânei Dochia nu i-a venit să îşi creadă ochilor. Văzând floarea roşie, prinsă în părul fetei, Dochia a crezut că primăvara a revenit şi ca urmare a plecat cu turma de oi pe munte. Urcând muntele, vremea s-a făcut frumoasă, aşa că Dochia a renunțat, pe rând, la cojoacele pe care le purta. Când a ajuns în vârf, vremea s-a transformat în vifor şi atunci s-a arătat Mărțişor: „Vezi cât de rău este să stai în frig şi umezeală" a grăit el, „tu, cea care ți-ai obligat fiica să spele haine în râul înghețat." Apoi a dispărut. Bătrâna a rămas singură pe munte, a venit gerul şi ea şi oile au fost transformate în pietre. Aceasta este una din legendele populare care explică "babele", formațiuni stâncoase care se găsesc în munții noştri. Poate o să râdeți, dar a doua legendă a mărțişorului spune că: umblând cu oile prin pădure şi torcând lâna din furcă, Baba Dochia a găsit o pară, i-a făcut o "bortă" şi a legat-o cu un fir de ață, asta se întâmpla într-o zi de 1 Martie şi de atunci s-a extins obiceiul. Însă despre mărțişor a început să se vorbească mai târziu, primele informații fiind furnizate de folcloristul Simion Florea Marian.

Mărțişorul este mai cu seamă un simbol solar. El este un simbol al Soarelui care a început să biruie amorțeala şi frigul iernii şi a cărui victorie clară va fi marcată prin echinoxul de primăvară, când zilele

Scanned with OKEN Scanner

vor deveni mai lungi decât nopțile. Mărțișorul nu se poartă ca o jucărie sau ca o podoabă, el se poartă cu demnitate, ca un lucru sfânt.

Mărțișorul este un talisman, aducător de sănătate, belșug, noroc, fericire, este o bucată de Soare. Spiritul este considerat a fi Scânteia Divină, parte din Spiritul Suprem a lui Dumnezeu Tatăl și în acest sens spiritul este un Soare la scară microcosmică. Tocmai de aceea, Mărțișorul era în vechime un ban de argint, care se prindea la gât sau la mână cu un fir împletit din ață roșie și albă. „Banul alb e simbolul Soarelui primăverii, pe care toate popoarele lumii și-l închipuie alb, cu cai albi, cu haine albe, cu arme albe, pentru că albul este biruitor. Mărțișorul se leagă ori înainte de răsărirea Soarelui sau mai bine deopotrivă cu aceasta și scopul lui este să aduci o jertfă Soarelui, purtându-i cu tine chipul, c-am cu același rost cum purtam noi o cruce ori un chip al lui Cristos în șan. Printr-asta te faci prieten cu Soarele, ți-l faci binevoitor și-ți dă ce-i stă în putință" (G. Coșbuc).

Împletirea alb-roșie a șnurului se regăsește în steagul călușurilor, la bradul de nuntă, la podoabele junilor, la sâmbra oilor și în multe alte obiceiuri străvechi. Odată ce această pregătire a luat sfârșit, Soarele, simbol al Conștiinței Divine, se manifesta ca forță activă, dinamică prin care potențialele acumulate sunt aduse la manifestare, la împlinire și la desăvârșirea lor spirituală.

Mărțișorul era purtat de către copii timp de 12 zile sau până la anumite sărbători de primăvară (Mucenici, Blagovistenie, Florii, Paște), până la înflorirea pomilor fructiferi sau a unor arbuști precum măceșul. În alte locuri, mărțișorul era purtat până la sosirea păsărilor călătoare, când era aruncat în direcția de unde veneau acestea rostindu-se: „Ia-mi negritele și dă-mi albețele".

Mărțișorul din zilele noastre sunt confecționate manual sau sunt procurate din magazine, fiind compuse tot din două fire alb-roșii, împletite din mătase, la care se agață mici pandantive artizanale, care ar simboliza norocul, sănătatea, iubirea etc., obiceiul pierzându-și mult din semnificațiile inițiale.

Obiceiul mărțișorul s-a păstrat până în zilele noastre dar nu la cotele sensibilității de altă dată.

Bibliografie:

Marian Simion Florea, Sărbătorile la români, Editura Științifică și Enciclopedică, București,1976;

Pop Mihai, Obiceiuri tradiționale românești, I. C. E. D., București, 1978;

Coman Mihai, Mitologie populară românească, Editura Minerva, București, 1976;

Coșbuc George „Elemente de literatură populară"- „Albina"

Pamfil Tudor, Mitologie românească, Editura Al, București, 1997;

Scanned with OKEN Scanner

ARMINDENIUL SAU ZIUA PELINULUI

Profesor Gherman Silvia

Grupul Școlar Industrial "Avram Iancu" Tg- Mureș

Suntem obișnuiți ca multe dintre sărbătorile creştine să coincidă ca şi dată cu cele arhaice necreştine aşa şi sărbătoarea laică de 1 mai, cunoscută drept Ziua Muncii, corespunde cu o sărbătoare tradițională românească numită Armindeni.

Numită în popor şi "ziua pelinului" sau "ziua beţivilor", 1 mai semnifică în tradiția populară începutul verii. Ziua pelinului provine cel mai probabil de la faptul că în această perioadă de început a lunii mai, a lunii lui Florar liliacul, numit popular şi pelin sau în unele locuri melin, înfloreşte oferind o mireasmă deosebită. Denumirea de Armindeni (Armendina, Armindin, Arminder) provine de la numele profetului Ieremia (armia deni – ziua lui Ieremia în slavă) din calendarul creştin.

În unele regiuni din Banat şi Transilvania, Armindeniul este sărbatorit în ajunul Sf. Gheorghe - Sîngeorzul, pe 22 aprilie sau de Ispas sau Înălțarea Domnului. În esență, armindeniul este ramura verde sau a unui pom curățat de crengi şi împodobit cu flori şi spice de grâu, simbolizând un vechi zeu al vegetației, pentru că nu trebuie uitat faptul că întreaga pleiadă de sărbători tradiționale din martie şi până la începutul verii au o strânsă legătură cu renaşterea naturii, cu biruirea vieții în fața morții, cu renaşterea şi continuarea ciclului vieții.

Se spune că acest arminden proteja recoltele şi animalele din gospodărie, iar ramurile erau aduse din pădure cu o zi înainte de 1 mai şi erau păstrate în fața casei până la seceriş apoi cu acestea se făcea foc şi se cocea pâinea. În 30 aprilie femeile nu lucrau deloc pentru ca vremea rea şi grindina să nu strice recolta de pe câmp.

Din loc în loc şi de la regiune la regiune acest obicei cunoaşte o diversitate de forme. Astfel, în anumite zone el poartă numele de pom de mai, iar în zona de sud – vest a țării el este aşezat la casele fetelor nemăritate, oarecum asemănător cu obiceiul împodobirii porților la etnicii maghiari din Transilvania.

Ramura verde a armindeniului are proprietăți tămăduitoare dar are şi rolul de a îndepărta strigoii, un alt înțeles fiind aducerea aminte de răstignirea lui Iisus pe cruce, de ramurile de finic atunci când acesta a intrat în Ierusalim. Tradiția pomeneşte despre faptul că, pe vremea uciderii pruncilor de către Irod, la sfârşitul unei zile acesta punea câte o ramură verde pentru a şti de unde să înceapă măcelul a doua zi.

Revenind la practicile uitate probabil în foarte multe sate, putem aminti că în această zi nu se scoteau boii la arat, pentru că în caz contrar boii se puteau îmbolnăvii. În câmp sau la pădure se organizau petreceri câmpeneşti unde se mânca de obicei carne de miel şi se bea pelin şi vin roşu, cunoscut fiind faptul că în popor se spune că acest vin "schimbă sângele". Dacă asociem aceste scene cu cele de azi, putem spune că acest "ieşit la verde", expresia românizată a picknic-ului, îşi are originea în tradiţia străveche. În vechime, petrecerile erau excluse dacă această zi cădea într-o zi de miercuri sau vineri.

Nu numai aceste practici defineau ziua de 1 mai ci şi cele privind prognoza meteo, deoarece, fiecare sărbătoare este încărcată de o serie de semne prevestitoare, astfel de 1 mai, de Armindeni trebuie să fie vreme bună, altfel 40 de zile vremea va fi mohorâtă sau indecisă.

Tradiţia populară spune că, în această dimineaţă, cei care vor să rămână sănătoşi tot anul, trebuie să se spele cu rouă. Se pun ramuri verzi la porţi, pentru noroc şi belşug, iar flăcăii pun noaptea, la casele cu fete mari, ramuri sau puieţi de mesteceni, care să le aducă dragostea.

Am vorbit despre ceea ce au transmis actualei generaţii strămoşii noştri. Ce se mai păstrează astăzi sunt fărâme din cele mai sus amintite. Poate că grătarul în aer liber este cel mai frecvent utilizat pentru a marca acest eveniment. Cum foarte multă lume asociază 1 mai – Armindeniul cu "1 mai muncitoresc", zi oficială liberă, există multe şanse ca o mică parte dintre tradiţii să fie şi anul acesta respectate.

Bibliografie:

Ziarul local Informaţia de Mureş

DRAGOBETELE

Institutor Dobrică Cristina

Şcoala Nr. 124 "Voievodul Mihai" - Bucureşti

Pe 24 februarie se iubeşte. Se iubeşte în stilul dulce românesc, în cel mai curat şi mai intens mod. Este zi de primăvară, iar natura revine la viaţă, păsările presasă bucurie, florile anotimpului ne încântă simţurile, voia bună e la ea acasă, pe plaiurile mioritice. Este ziua lui Dragobete care ne aduce iubirea în casă şi în suflete.

Pe vremuri, în preajma zilei de 1 martie , cel mai adesea pe 24 februarie,

Scanned with OKEN Scanner

oamenii țineau sau făceau DRAGOBETELE (Ziua îndrăgostiților, Cap de primăvară, Logodnicul Păsărilor).

Probabil că luna februarie era considerată lună de primăvară, iar ziua de 24 era începutul anului agricol (uneori ziua ieşirii ursului din bârlog). Este momentul în care natura se trezeşte, păsările îşi caută cuiburi, iar oamenii, în special tinerii, intră şi ei în rezonanță cu ea.

Divinitatea mitologică similară lui Eros, al vechilor greci, sau Cupidon, al romanilor, Dragobete este considerat a fi fiul Dochiei, un bărbat chipeş şi iubăreț nevoie mare. Nu blajin ca sfântul Valentin, ci năvalnic, el era la daci zeul care, ca "un naş cosmic", oficia în cer, la începutul primăverii nunta tuturor animalelor. În decursul anilor această tradiție s-a extins şi la oameni şi a dat naştere unor obiceiuri specifice românilor din sudul şi nordul Dunării.

Tradiția spune că în această zi,când biserica ortodoxă sărbătoreşte Aflarea Capului Sfântului Ioan, oamenii îşi întrerupeau toate muncile, curățindu-şi şi aranjându-şi casa pentru a-l întâmpina cum se cuvine pe zeul iubirii, care nu venea singur, ci însoțit de aşa-numitele zâne, Dragostele, ce le şopteau vorbe de amor îndrăgostiților.

Fiecare avea grijă ca această zi să nu-i prindă fără pereche, ceea ce ar fi reprezentat un semn rău, prevestitor de singurătate pe întreg parcursul anului, până la următoarea zi de Dragobete.

Astfel, de Dragobete, fetele şi băieții se întâlnesc pentru ca iubirea lor să țină tot anul, precum a păsărilor ce se "logodesc" în această zi.

Motivația preluării obiceiului păsărilor era profundă, din moment ce păsările erau privite ca mesagere ale zeilor, cuvântul grecesc "pasăre" însemnând chiar "mesaj al cerului".

Dragobetele este şi un zeu al bunei dispoziții, de ziua lui făcându-se petreceri (fără indecențele evenimentelor similare din zilele noastre), iar de acolo porneau de multe ori viitoarele căsnicii...

Înainte de vreme, pretutindeni prin sate se auzea zicala: "Dragobetele sărută fetele!".

Credința populară românească spune că cei care participă la Dragobete vor fi feriți de boli tot anul. Aşadar: dimineața, îmbrăcați în cele mai bune haine, tinerii se întâlneau în centrul satului sau în fața bisericii .

Dacă timpul era favorabil, porneau cântând în grupuri către pădure sau prin lunci în căutarea ghioceilor şi a altor plante miraculoase (folosite pentru descântece de dragoste). Dacă vremea era urâtă se adunau la unii dintre ei acasă şi se țineau de jocuri şi de poveşti.

De Dragobete se făceau logodne simbolice pentru anul următor (uneori le urmau logodne adevărate) sau fetele şi băieții făceau frății de sânge.

În pădure, în jurul focurilor aprinse, tinerii băieți şi fete stăteau de vorbă. Fetele strângeau viorele şi brânduşe de primăvară pe care le păstrau la icoane, fiind folosite apoi în diverse farmece de dragoste. Prin unele locuri, exista

Scanned with OKEN Scanner

obiceiul ca fetele mari să stângă apa din omătul netopit sau de pe florile de fragi.

Această apă era păstrată cu mare grijă pentru că avea proprietăți magice (se spunea că este "născută din surâsul zânelor") şi putea face fetele mai frumoase şi mai drăgăstoase. Dacă nu erau omăt şi fragi fetele adunau apa de ploaie (pentru spălatul părului) sau de izvor atunci când Dragobetele se ținea în luna martie.

În această zi satele româneşti răsunau de veselia tinerilor şi de zicala "Dragobetele sărută fetele". Sunt multe credințele populare cu referire la Dragobete. Astfel, se spunea că cine participă la această sărbătoare avea să fie ferit de bolile anului, şi mai ales de febră, şi că Dragobetele îi ajută pe gospodari să aibă un an îmbelşugat.

Îmbrăcați de sărbătoare, fetele şi flăcăii se întâlneau în fața bisericii şi plecau să caute prin păduri şi lunci flori de primăvară. În sudul țării (Mehedinți), fetele se întorceau alergând, obicei numit "zburătorit", urmărite de câte un băiat căruia îi căzuse dragă.

Dacă băiatul era iute de picior şi o ajungea, iar fata îl plăcea, îl săruta în văzul tuturor. Sărutul acesta semnifica logodna acestora pentru un an sau chiar pentru mai mult, Dragobetele fiind un prilej pentru comunitate pentru a afla ce nunți se mai pregătesc pentru toamnă. La prânz, fetele începeau să coboare spre sat în fugă, în sudul României această goană fiind numită "zburătorit". Fiecare băiat urmărea fata care îi plăcea. Dacă flăcăul era iute de picior şi fetei îi plăcea respectivul urmăritor, atunci avea loc o sărutare mai îndelungată în văzul tuturor. Sărutul era logodna ludică a celor doi, cel puțin pentru un an de zile, de multe ori astfel de logodne veneau înaintea logodnelor adevărate.

Comunitatea este foarte interesată de ce se întâmpla, deoarece încă de pe acum se poate afla la ce nunți vor merge toamna. După-amiaza are loc petrecerea, unde toată lumea, fie că este membru al unui cuplu , fie că nu, dansează, cântă, se simte bine fiindcă se spunea că tinerii care nu au petrecut de Dragobete sau cei care n-au văzut măcar o persoană de sex opus, nu-şi vor mai găsi pereche tot restul anului.

Femeile obişnuiau să atingă un bărbat din alt sat de ziua de Dragobete ca să fie drăgăstoase tot anul şi mai aveau grijă să dea mâncare bună orătăniilor din curte, păsărilor cerului, nici o vietate nefiind sacrificată la Dragobete. De multe ori flăcăii petreceau din plin de Dragobete şi prin satele vecine, ca să le meargă bine peste vară.

Pentru toți, sărbătoarea dragostei era socotită una de bun augur pentru treburile mărunte, nu şi pentru cele mari. Pentru cei mai mulți dintre români, ziua de Dragobete şi-a pierdut semnificația. Atât în țară, cât şi în afara ei această zi nu se mai sărbătoreşte conform tradiției. "Valentines Day" sau Ziua Sfântului Valentin,sărbătoare de împrumut, de care până de curând nici habar nu aveam, pare să aibă mai mult succes. Chiar dacă această zi s-a "încetățenit"

Scanned with OKEN Scanner

mai în întreaga lume, Dragobete, sărbătoare românească, nu-i este cu nimic inferioară ca diversitate şi frumuseţe a obiceiurilor. Ziua de Dragobete, numită şi Aflarea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, semnifică, în tradiția populară, iubirea şi bucuria tinereții.

Prilej de bucurie şi bunăstare, Dragobetele reprezintă una dintre cele mai frumoase obiceiuri străvechi ale poporului român.

În final o întrebare şi o urare. Întrebarea: de ce nu găsim în şirul sărbătorilor noastre locul potrivit al Dragobetelui, imitând, în schimb, forma occidentală a aceleiaşi sărbători? Urarea: să ne aducem mai des aminte de păsări, animale şi flori şi vom face din zilele noastre sărbători ale dragostei. Cu atât mai mult cu cât una din funcțiile esențiale ale sărbătorilor tradiționale era aceea a repunerii în acord a omului, a comunităților, cu Dumnezeu, cu Universul.

Bibliografie

1. Boia, Lucian, Istorie şi mit în conştiința românească, Bucureşti, Humanitas, 2005

2. Ghinoiu, Ion, Dragobete, fiul Dochiei, zeu al dragostei pe plaiurile româneşti-Sărbători şi obiceiuri româneşti, Bucureşti, Elion,2004

3. Ghinoiu, Ion, Obiceiuri populare de peste an, Bucureşti, Ed. Fundației Culturale Române, 1997

4.Marian, Simion Florea, Dragobetele- Sărbătorile la români, Bucureşti, Ed. Fundației Culturale Române, 1994

5. Marian, Simion Florea, Zilele Babei Dochia-- Sărbătorile la români, Bucureşti, Ed. Fundației Culturale Române, 1994

CREAȚIA ŞI TRADIȚIA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Profesor Cecilia Velnic, Şcoala „Elena Cuza" Iaşi

Profesor Valeria Ababii, Şcoala „D.A. Sturdza" Iaşi

Motto: „O adevărată cultură populară, trainică, care să ne placă nouă şi să fie originală pentru alții, nu se poate întemeia decât pe graiul viu al poporului nostru, pe tradițiile, obiceiurile şi istoria lui, pe geniul lui. Tot ce ați produce în afară de geniul lui într-adevăr național nu va avea

valoare şi trăinicie, nici pentru noi, nici pentru străinătate."

Mihai Eminescu

Creaţia populară reprezintă în arta poporului român, un capitol de o mare bogăţie, varietate, vitalitate şi înalt rafinament estetic. Fenomen al istoriei culturii şi civilizaţiei, folclorul concură la definirea spiritualităţii poporului român fiind o enciclopedie a vieţii acestuia, concepţia sa despre artă şi viaţă.

Nenumărate documente şi atestări dovedesc vechimea creaţiei populare româneşti, iar datele lingvistice atestă existenţa unei creaţii orale încă din epoca formării limbii române. Interesul pentru folclor a fost semnalat chiar de la Dosoftei, Varlaam, Constantin Cantacuzino, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir şi alţii. În scrierile lor sunt prezentate obiceiuri, proverbe, cântece, snoave, superstiţii, descântece, inspirate din folclor.

Pentru noi ca popor, folclorul constituie un izvor de inspiraţie, model de măiestrie artistică, document istoric, preţios produs estetic şi filosofic în definirea specificului naţional.

În concepţia lui B.P. Haşdeu, „folclorul cuprinde totalitatea culturii poporului, un amestec în fond şi formă, poezie amalgamată, istoria cu fabula, idealul cel mai transcendent cu realitatea cea mai banală, elementele empirice ale tuturor ştiinţelor, în fine o enciclopedie, după care un observator filosof poate judeca tot ce ştie şi tot ce crede o naţiune."

B.P. Haşdeu - „Literatura populară"

Apariţia creaţiei noastre populare este apreciată din primele veacuri după romanizare, demonstrând, paralel cu realitatea istorică, forma în care conţinutul creaţiei populare s-a conservat. Eminescu vede în creaţia populară „izvor curat ca lacrima şi mai presus ca aurul". Genialul poet aprecia balada „Miorița" ca fiind „acea inspiraţiune fără seamă, acel suspin al brazilor şi al izvoarelor din Carpaţi"

Creaţiile şi tradiţiile populare alcătuiesc o unitate foarte bine armonizată, relevând pregnant datele fundamentale ale unui popor, de la geneză la saltul în maturitate, subliniază concepţia poporului nostru despre istorie şi evoluţie, despre creaţie şi existenţă.

Reliefând o complexă sferă de semnificaţii, este firesc ca tradiţiile româneşti, ale căror elemente sunt adânc răspândite în sistemul de credinţe, rituri şi ceremonialuri populare, să fie intens cultivate, păstrate şi transmise generaţiilor viitoare.

Concept destul de controversat, globalizarea este privită sub două aspecte: unul pozitiv, ce se concentrează pe beneficiile uniformizării şi mondializării societăţilor, şi unul negativ ce acuză globalizarea pentru pierderea individualităţii unui popor, a unei comunităţi.

Procesul de globalizare are, dincolo de aspectul benefic, şi un efect unificator la nivelul valorilor. Globalizarea trebuie să însemne

Scanned with OKEN Scanner

uniformizare la nivelul valorilor fundamentale. Ea nu are voie să atenteze la patrimoniul identitar, la zestrea noastră culturală. Valorile identitare au un caracter istoric şi tradiţional, un caracter de permanenţă şi valabilitate probate de-a lungul timpului. Uniformizarea atrage după sine pierderea memoriei la nivel naţional, ceea ce duce în final la distrugerea memoriei culturale a omenirii.

Păstrarea identităţii culturale, a patrimoniului de valori identitare, este singura modalitate prin care omenirea îşi va putea păstra idealurile, adică aceleaşi repere supreme, care au făcut-o din totdeauna să progreseze. Păstrarea capacităţii de a crea, de a gândi, de a fi expresiv, înseamnă a ne asuma păstrarea valorilor, printr-un demers educaţional activ şi susţinut, care să ofere fiecărei persoane, precum şi naţiunii din care face parte, dreptul de a conserva memoria culturală şi patrimoniul identitar. Astfel, fiecare dintre noi putem aduce o contribuţie importantă la reînvierea, perseverarea în tradiţia şi folclorul pe care le-am moştenit de la străbuni, pentru a le transmite generaţiilor viitoare.

Creaţia populară, ca expresie artistică a conştiinţei colective a românilor, este cel mai mare tezaur de obiceiuri, credinţe, legende şi sentimente, păstrate din negura timpului şi până astăzi. Într-o lume ce tinde spre globalizare, ce importanţă mai acordăm tradiţiilor şi credinţelor populare? Ne asumăm sărbătorile altora, uitându-le pe ale noastre, inversăm ordinea valorilor, considerând că ale altora sunt mai bune, ne bucurăm de sărbătorile de Crăciun sau de Paşte, doar pentru că avem mai multe zile libere, nu pentru frumuseţea acestor sărbători. Oferim mărţişoare, ferindu-ne uneori să le purtăm, doar pentru că aşa se cere, uitând adevărata lor semnificaţie. Facem paradă de 1 iunie, uitând că poate, în fiecare zi ar trebui să-i sărbătorim pe copii. Ştim sărbătoarea naţională a SUA, pe 4 iulie, dar nu ştim versurile imnului naţional!

Ar fi bine ca, în iureşul acesta al vieţii cotidiene, să reevaluăm tradiţiile şi credinţele populare. Doar ele ne pot salva identitatea şi ne pot ajuta să nu devenim indiferenţi. Să dăm o şansă folclorului, care este o parte din amprenta unei naţiuni. Nu suntem împotriva globalizării, dar anumite aspecte ale acesteia ne subminează tradiţiile strămoşeşti şi fiinţa naţională.

Fenomenul globalizării este unul de actualitate şi în ciuda beneficiilor economice şi politice, ar putea avea şi efecte nedorite în ceea ce priveşte identitatea culturală şi naţională a fiecărui stat.

Rezolvarea situaţiei în care se află creaţia populară românească, atât în ceea ce priveşte răspândirea culturii de consum, cât şi a atenuării efectelor globalizării, stă în vitalizarea tradiţiilor, repopularizarea culturii folclorice, redescoperirea identităţii naţionale şi culturale. Înţelepciunea populară ne învaţă că: „pomul când e mic se îndreptează...", deci şcoala este chemată să preia atribuţiile ce altădată reveneau comunităţii şi familiei.

Potenţialul educativ al folclorului este imens, rămâne doar ca şcoala, noi dascălii să ştim să-l valorificăm, căci o dată atins obiectivul – redescoperirea

Scanned with OKEN Scanner

identității naționale şi culturale – lupta cu globalizarea e aproape câştigată.

Bibliografie

Iorga N. „Cugetări", Ed. Albatros, Buc., 1972
Malița M. „Zece mii de culturi, o singură civilizație", Ed. Nemira, Buc., 1998
Ionescu N. „Globalizare şi identitate națională", Revista de artă şi cultură nr. 27, 2006
M. Mărdărăscu, O. Păun, „Elogiu folclorului românesc„

CORRIDA

Profesor ing. Profeanu Marilena,
Colegiul Tehnic „Armand Călinescu" Piteşti Jud. Argeş

Corridele, blamate de unele culturi, admirate de altele, sunt considerate un produs al artei pure în Spania. Corrida înseamnă victoria omului asupra unuia dintre cele mai de temut animale: taurul. Totul contează, conduita celor care se află în ring dar, mai ales, egalitatea între forțe. Din această cauză taurul este rănit la începutul fiecărei lupte, pentru a egala astfel şansele între luptători.

Primele informații despre corridele de tauri datează din secolul al XVI-lea, fiind foarte sprijinite pe atunci de Casa de Austria. Descoperiri arheolgice recente au probat că forme mai mult sau mai puțin apropiate de actuala corridă se practicau de către romani pe teritoriul Spaniei de azi. În secolul al XVII-lea, corrida reprezenta un privilegiu rezervat exclusiv nobilimii, desfăşurându-se numai călare.

Felipe al V-lea, primul rege Burbon, educat la Versailles a fost şi primul rege antitaurin; în timpul domniei lui, nobilimea a abandonat arena, corrida rămânând în acest fel la dispoziția oamenilor de rând. Succesorul său, Fernando al VII-lea a fost cel care a încurajat şcolile de toreadori (Escuelas de Tauromaquia). Începând chiar din prima jumătate a secolului al XVIII-lea, familia Romero a elaborat primele reguli ale jocului. Francisco Romero considerat drept fondatorul tauromachiei moderne, a fost unul dintre primii

Scanned with OKEN Scanner

toreadori care au folosit capa şi muleta şi s-au luptat cu taurul faţă în faţă, în picioare. Fiul său Juan a organizat „cuadrilla", echipa care îl susţine pe toreador, iar nepotul său, Pedro Romero, căruia Goya i-a imortalizat trăsăturile, a fost eroul necontestat al arenelor spaniole de-a lungul întregii sale cariere. El a întocmit primul regulament al corridei care, în linii generale, îşi păstrează şi azi valabilitatea, fiind folosit, nu numai în Spania, ci şi în ţările Ameticii Latine, unde s-a împământenit: Mexic, Venezuela, Ecuador, Peru.

Locul în care se desfăşoară corridele se numeşte "La Maestranza" sau Plaza de Torros, iar, aici, a ieşi pe poarta prinţului (La puerta del Principe), purtat pe umeri, este cea mai mare aspiraţie a unui toreador profesionist. În zilele noastre acest lucru se întâmplă atunci când un toreador se retrage din activitate, moment în care îşi taie şi codiţa, pe care majoritatea toreadorilor o poartă ca un simbol al artei lor.

Sezonul corridelor începe în Duminica Învierii şi ţine până în toamnă, în ziua Sfinţilor Mihail şi Gavril, în Spania San Miguel. Cei mai celebri toreadori luptă aici, în fiecare an, în special în timpul celei mai renumite sărbători, La Feria de Abril.

O corridă se desfăşoară în mai multe etape. În prima fază, toreadorii merg în capela din interiorul incintei şi se roagă.

Îşi fac apariţia luptătorii: pe poarta principală a arenei intra torreadores, picadores, banderilleros şi, în sunet de goarnă, intră vijelios taurul. Este întâmpinat de „los mozos de cuadra", ajutoarele toreadorului, care, cu nişte pelerine roşii, încearcă să atâţe taurul. Când taurul devine furios şi se pregăteşte să-i ia în coarne, aceştia se refugiază în spatele aşa-numitelor „burladeros", adăposturi solide de lemn, situate în peretele circular ce separă arena de tribune.

În sunet de trompetă începe o nouă fază a corridei: apariţia picadorilor călări, încălţaţi cu cizme speciale, care le protejează picioarele de loviturile de coarne ale taurului. Caii sunt înveliţi cu o platoşă dintr-un material special, care dă impresia de zale. Ochii cailor sunt acoperiţi ca să nu se sperie de taur. Misiunea picadorilor este aceea de a înfige sulița în grumazul taurului. Pentru prima dată, sângele roşu închis

Scanned with OKEN Scanner

începe să curgă de o parte şi de alta a grumazului taurului.

Alt sunet de trompetă anunţă intrarea în scenă a luptătorilor banderilleros, care ataţă taurul, îl fugăresc încercând să-i înfigă, fiecare, câte două banderille în grumaz. Operaţia nu este simplă şi presupune multă agilitate. Luptătorii se află, practic, în condiţii de deplină egalitate cu taurul. Corrida propriu-zisă, „la suerte de matar", punctul culminant, abia acum începe. După ce salută, toreadorul rămâne faţă în faţă cu taurul aflat în culmea înverşunării. Cu muleta, o sabie care susţine ca un evantai pânza roşie, în mână, toreadorul îşi desfăşoară faena. Întinde braţul în care ţine muleta cu pânza roşie în stânga sau în dreapta corpului său. Taurul se repede vijelios cu coarnele spre pânza roşie pe care o străpunge. Adevărata artă a toreadorului abia acum se pune în valoare: el reuşeşte prin mişcări elegante, desfăşurate într-un spaţiu restrâns, să atragă în permanenţă taurul spre pânza roşie. Publicul erupe, din mii de piepturi se aud strigăte: Olé! Olé!

Trompetele se aud din nou: se celebrează ultimul act al coridei, estocada. Toreadorul se repede cu mare viteză asupra taurului înfigându-i spada în grumaz. Se întâmplă însă ca o singură lovitură de spadă, o estocada, să nu fie de ajuns pentru a pune capăt vieţii taurului. Pe lângă încântarea pe care a produs-o cu paşii săi în timpul faenei, un toreador este apreciat de public când reuşeşte să ucidă taurul din una, două sau cel mult trei estocados.

O faena de muleta desfăşurată cu o măiestrie deosebită, o estocada curajoasă şi, mai ales, promptă atrag nu numai admiraţia spectatorilor ci şi aprecierea preşedintelui corridei, care îl poate premia pe toreador cu o ureche, cu două urechi, cu coada sau cu coada şi cele două urechi ale taurului, care i se taie pe loc, în arenă.

Cu aceste ultime trofee în mână, toreadorul victorios face turul de onoare al arenei. În semn de preţuire admiratorii îi aruncă în arenă mici ploşti din piele, cu vin roşu, din care toreadorul soarbe o înghiţitură, băşti şi câte şi mai câte alte obiecte.

Ca orice sport apreciat de public, şi corrida îşi are eroii săi, adulaţi ca marile vedete de cinema sau ca fotbaliştii pe stadioane. Marii toreadori devin eroi în viaţă.

Foarte puţin se vorbeşte însă de bravura acelui animal, mândru şi nobil, care este taurul şi care contribuie în egală măsură cu toreadorii la splendoarea spectacolului tipic spaniol, care este corrida. Taurii au inspirat scriitori şi artişti de renume, printre care Hemingway, Goya, Picasso. Federico Garcia Lorca a numit taurii „cea mai mare comoară vitală şi poetică a Spaniei."

Bibliografie

Radu Bogdan, „Jurnal Spaniol", Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1990

Marino Adrian , „Olé! España", Editura AIUS, Craiova, 1995

****, „Ghid complet Spania", Editura Aquilla '93, Oradea, 2004*

Scanned with OKEN Scanner

OLOIU' DE PĂMÂNT SAU RĂMĂȘIȚE ALE TAUMATURGIEI ROMÂNEȘTI

Profesor Bilașco Claudia
Profesor Pintea Manuela,
Colegiul Național „Vasile Lucaciu", Baia Mare

Vrăjile aparțin magiei ofensive şi pe seama lor sunt puse toate relele înfăptuite de om, iar contra-vrăjile aparțin magiei defensive şi sunt puternic motivate de teama ori speranța individului în fața lucrurilor pe care nu le înțelege. Motivele de a recurge la vrajă sunt în funcție de necazurile pe care omul le are; fiecărei situații grave i s-a dat o soluție magică.

„Când copiii-s spurcați de mame ori de alții, când vezi că le apar pete, mâncărimi, usturimi pe față, şi numai pruncilor, îi bine să-i lecuieşti cu oloi de pământ. Oloiu' de pământ se face obligatoriu marți noaptea între 11 şi 2, între hotare, acolo unde să nu se audă lătrat de câine, nici cântat de cocoş. Ziua, beteagul cere de la 9 văduve 9 feluri de sămânță (trifoi, lucernă, bostan, fasole, floarea-soarelui, orice sămânță). Iei un ol din lut fără toartă, dacă are toartă o tai, şi încă o oală care să se potrivească cu gâtul olului. Înainte de a băga sămânțăle căpătate, bagi o lingură de unsoare de porc nesărată. Apoi bagi sămânțăle. Unsoarea le ține să-şi dea puterea. Pân gura olului să bagă paie de grâu nerupte, atâtea cât să nu-ți pară c-ar curge oloiul pă lângă ele. Când îi noapte bine, te duci între hotare fără să vorbeşti cu nime nimic, faci o groapă. În groapă faci foc, nu mult, să se facă jar. Pui oloiu' cu gura-n jos păstă oală aşa ca să nu intre mizerie în oală şi faci foc puternic păstă ol şi împrejur, faci foc să ardă trei ore. După trei ore-i gata." (inf. Gavril Mihiş, 65ani, Baba,jud.MM, 1995)

În cazul leacurilor, trebuie bunăvoința mai multor indivizi. Situația de mai sus seamănă cu un maslu sărac, practicat mai ales în zona Hunedoarei. Maslul sărac este un procedeu complex de purificare morală mai întâi, şi apoi de lecuire. Anumitor oameni li se cere să facă acest maslu sărac tocmai pentru a scăpa de întâiul dintre păcate: mândria. Omul trebuie să se umilească şi să ceară milă, bucate diferite, pentru ca acestea să devină plata slujbei maslului cu mai mulți popi. Şi bolnavul va trebui să ceară prin tot satul diferite tipuri

Scanned with OKEN Scanner

de semințe. Bineînțeles, vor funcționa relațiile de bună cuviință. Dacă se va dovedi vrednic de milă, va căpăta semințele. Este foarte important să ceară aceste semințe, chiar dacă are acasă destule, tocmai ca să se purifice, scăpând de mândrie.

Cu toate că marțea este o zi malefică, prinde câteodată şi bine – numai în zi de marți şi miercuri se face oloiu' de pământ. Locul de desfăşurare pare sacru prin interdicțiile care condiționează alegerea „să nu se audă lătrat şi cântat".

Dintre condițiile de desfăşurare a practicii magice amintim ca obligatorii: curățenia trupească şi sufletească. Atât descântătorul, cât şi cel căruia trebuie să i se descâte, trebuie să aibă haine curate, ba chiar să renunțe la ele, ca să nu existe dubii, să postească în ziua respectivă, să nu fie animat de gânduri rele; alegerea unui timp cu valențe simbolice; pregătirea unui instrumentar adecvat; alegerea unui loc anume considerat sacru, necontaminat de nimic; cunoaşterea precisă a parcticii, bazată pe o anume experiență; respectarea interdicțiilor psihosomatice. Există şi alte condiții în funcție de tipul practicii magice.

„De obicei, calitatea de vrăjitor (descântător, fermecător, căutător) şi-o asumă femeile bătrâne, cele capabile să se mențină „curate", să postească, să se roage, dar să îşi discearnă, pe baza cunoştințelor şi experienței acumulate de-a lungul vieții, între practicile bune şi rele, între simptome adevărate şi false, între eficiența unui procedeu sau altul. Curățenia-absolut obligatorie în orice practică magică are un larg evantai de sensuri, mergând de la primeni-rea veşmintelor şi spălarea rituală a trupului, până la curățenia spiritului obținută prin gesturi de purificare, prin „gândul bun", prin abstinență şi nu în ultimul rând, prin rugăciune. Elementul esențial al curățeniei este însă absența sângelui menstrual, considerat în toate ariile simbolice ale mentalității tradiționale drept spurcat, aducător de rele, creator de conjuncturi nefavorabile." (Vasile Avram, *Constelația magicului*, pag.193-194).

Pentru români, folclorul este cel dintâi fapt de cultură. Prelucrarea zăcămintelor folclorice a făcut posibilă intrarea literaturii noastre culte în circuitul valorilor universale şi în eternitate.materialul folcloric a contribuit la cristalizarea formelor poetice de expresie, a conservat sufletul românesc în tipare curate, a dat perspectivă unui anumit dor de frumos şi a fixat neamul pentru veşnicie, pe un plai mioritic şi a probat unitatea națională ori de câte ori a fost nevoie.

Bibliografie:

Avram,Vasile,Constelația magicului. O viziune românească asupra misterului existențial, Editată prin Universitatea Creștină, Năsăud,1994.

Marian, Simion-Florea, Vrăji, farmece și desfaceri, București, 1993.

Șeuleanu, Ion, Dincoace de sacru, dincolo de profan, Ed. Tipomur, Tg.-Mureș, 1994.

X X X Mica magie, Ed.Porțile Orientului, Iași, 1994.

X X X Comunicări științifice pe teme folclorice, Baia Mare, 1973.

SFINTELE ICOANE ÎN CREDINȚA ȘI EVLAVIA ORTODOXĂ

Învățător Pană Florentina,

Școala nr. 4 Turnu Măgurele, Jud.Teleorman

Pretutindeni bisericile creștine ortodoxe, paraclisele și casele credincioșilor sunt împodobite cu sfinte icoane. Mărturii ale credinței și evlaviei creștinilor, icoanele s-au păstrat cu sfințenie din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre dovedind statornicia Bisericii în credința cea adevărată. Ele învață necontenit adevărurile de credință ortodoxă, așa cum au fost formulate de către Sfânta Biserică și cum au fost trăite de către mulțimea credincioșilor de-a lungul veacurilor. Ca un izvor nesecat și un tezaur duhovnicesc neîmputinat, sfintele icoane cheamă pe fiii credincioși ai Bisericii la desăvârșire.

închinarea Ia sfintele icoane ale Mântuitorului, Maicii Domnului, îngerilor și sfinților este o învățătura de bază a Bisericii Ortodoxe. Astfel sfintele icoane reprezentând pe Mântuitorul au la baza dogma întrupării Fiului lui Dumnezeu. Icoana reprezentând pe Mântuitorul Iisus Hristos este o mărturie a faptului că Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat cu adevărat.

Este adevărat că «pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată» (Ioan 1,18), dar așa cum explică în continuare Cuvintele Sfintei Scripturi: «Fiul cel Unul-Născut, care este în sânul Tatălui acela L-a făcut cunoscut». Pe Dumnezeu-Tatăl L-a făcut cunoscut Fiul Său prin întruparea Sa. în răspunsul dat de Mântuitorul la rugămintea lui Filip «Doamne arată-ne nouă pe Tatăl și ne este de ajuns», El precizează: «De atâta vreme sunt cu voi și nu M-ai cunoscut Filipe? Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl» (Ioan 14, 9). întruparea

Scanned with OKEN Scanner

Domnului, aşadar, ne-a dat dreptul să-L pictăm în icoane, fără ca aceasta să însemneze că despărţim trupul Său de dumnezeirea Sa, pentru că icoana ortodoxă nu-L înfăţişează numai după frumuseţea naturală, ci mai ales într-o formă care să conducă pe cel ce o priveşte la adevărul credinţei ortodoxe că Hristos cel întrupat este Dumnezeu adevărat şi om adevărat. Dacă n-am înfăţişat pe Iisus Hristos în icoane ar însemna că negăm firea Sa cea omenească, viaţa Sa pe pământ şi răstignirea.

Cele spuse despre sfintele icoane reprezentând pe Mântuitorul sunt în strânsă legătură cu cele ce înfăţişează pe Maica Domnului. Dacă negăm calitatea Maicii Domnului de Născătoare de Dumnezeu, înseamnă că nu primim învăţătura Sfintei Biserici despre întruparea Fiului lui Dumnezeu. Maica Domnului n-a născut pe omul Hristos, cum zicea Nestorie, ci persoana Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu. Mărturisind pe Maica Domnului Născătoare de Dumnezeu, mărturisim că Acela pe care L-a născut este Dumnezeu adevărat şi om adevărat.

Pictarea în icoane a Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă se face într-o formă care conduce pe credincios la marea taină care s-a săvârşit prin Ea - adică la întruparea Fiului lui Dumnezeu. Icoana Maicii Domnului nu reprezintă pe Fecioara Măria înainte ca Duhul Sfânt să vină peste Ea şi puterea Celui înalt să o umbrească. Numai după ce harul lui Dumnezeu s-a pogorât peste Ea, a devenit cu adevărat Născătoare de Dumnezeu.

Învăţătura Bisericii noastre este clară în formarea tipului de iconografie a Sfinţilor şi a martirilor, care au trăit «viaţa cea nouă în Hristos» şi luptând au câştigat în această viaţă «cununa cea nestricăcioasă a vieţii celei cereşti». Fiecare sfânt a devenit pentru creştin un model de renaştere în Hristos. Figurile lor nu sunt înfăţişate în icoane ca fiind materiale, cum sunt cele dinainte de har, ci ca unele care exprimă sfinţenia, adică ca unii care au slava în ceruri.

Aceasta porneşte de la învăţătura Bisericii: «Sunt trupuri cereşti şi trupuri pământeşti; dar alta este slava celor cereşti şi alta a celor pământeşti»(I Cor. 14,40). Sfinţii sunt reprezentaţi ca unii care au ieşit din stricăciune şi inspiră realitatea binecuvântată dincolo de această lume. Figurile sfinţilor, în felul acesta, devin un permanent comentator la credinţă «că trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nesticăciune şi acest trup muritor să se îmbrace în nemurire» (I Cor. 15, 53). Astfel iconografia ortodoxă încearcă să dea o idee despre trupurile spirituale, care vor urma învierii din morţi. Pentru aceasta icoana trebuie să facă, prin artă, evidentă prezenţa harului Sfântului Duh în figurile sfinţilor.

După edictul de la Milan, când Biserica a dobândit libertatea de manifestare, reprezentările simbolice s-au dovedit insuficiente pentru a exprima învăţătura creştină. In secolul IV şi V numeroase scene din Vechiul şi Noul Testament ca şi

Scanned with OKEN Scanner

din viața Bisericii exprimau diferite evenimente din iconomia divină precum şi sensul unor sărbători, consacrate în amintirea unor momente importante din istoria mântuirii. Când primele erezii căutau să pună creştinismul pe acelaşi plan cu idolatrie, sfintele icoane amintesc credincioşilor învățătura cea adevărată a Bisericii. Astfel, literele greceşti alfa şi omega, care în perioada persecuțiilor aminteau de veşnicia şi dumnezeirea Mântuitorului, acum aşezate pe icoana Mântuitorului, arată deoființimea Fiului cu Tatăl împotriva ereticului Arie care considera pe Fiul creatură a Tatălui.

Sfintele icoane pictate nu oglindesc numai viața Bisericii în toată varietatea şi adâncimea ei, ci sunt o parte integrantă a ei, aşa cum sunt ramurile în legătură cu trunchiul. Icoana nu numai că se inspiră din cultul Bisericii, ci formează cu el un tot omogen, completându-1, explicându-1 şi mărindu-I acțiunea asupra sufletelor credincioşilor. Sfintele icoane sunt o mărturie a pogorârii lui Dumnezeu către om şi a efortului omului de ridicare către Dumnezeu.

Dacă cuvântul şi cântarea Bisericii sfințesc sufletul prin auzire, icoana îl sfințeşte prin văz, căci după cuvântul Sfântului Evanghelist «Luminătorul trupului este ochiul» (Matei 6,22). Aflându-ne în fața unei sfinte icoane simțim rolul ei ziditor de suflet: «Iar noi toți, privind ca în oglindă cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului» (II Cor. 3,18).

Când intru într-o biserică ortodoxă, dar şi când privesc icoanele pe sticlă care-mi creează, în casă, un spațiu de linişte şi stare de bine, disting dubla funcție a acestora: de simbol - văl (transparent) şi de depăşire a acestuia. De cele mai multe ori, rămân la „văl" care mă „învăluie" într-un mister binefăcător. Când, în rare şi fericite momente, vălul se destramă, misterul se adânceşte sporind de un număr infinit de ori şi apare o „înțelegere" imposibil de exprimat. Este „darul" şi „harul" icoanelor ortodoxe, mai ales a celor în stil bizantin, dar şi a celor „nad've" de pe la noi, prin „impersonalitatea" autorilor care ți-au imprimat-o în opera. In plus, coexistența simultană a mai multor surse de lumină care există pretutindeni şi nicăieri, poate destrăma, în clipe de grație, „vălul" de care aminteam.

Cât despre reprezentările plastice

Scanned with OKEN Scanner

catolice, ele sunt - mai ales în catedrale - aşa cum am spus, „hipnotizante". Mă „hipnotizează" autorul de geniu din catedralele italiene, în primul rând. Un Michelangelo, un Rafael, Leonardo... Inclusiv „tehnica" desăvârşită a acestora. Cu respectarea perspectivei, a „umbrelor", a „proporţiilor" etc, etc, etc. Şi nu mai reuşesc să pătrund „dincolo". Autorul ia locul Divinului şi mă blochează.

Având în vedere tradiţia noastră (a românilor) ortodoxă, care ne-a „modelat", în mod specific, „percepţia" sacrului, consider că tendinţele „iconoclaste" din ultimul timp, de a elimina, de exemplu, icoanele din şcoli e, cel puţin, un mimetism prostesc în numele unor „principii" ce vizează „multiculturalitatea" (dacă nu cu mult mai mult). Şi asta, deoarece „iconicul" ortodox nu are nevoie de spaţiul unei catedrale catolice pentru a se manifesta. El poate apare şi în spaţii - să le zicem - „mirene". Iar „liniştea" , căpătată, de multe ori, printr-o percepţie chiar şi neconştietizată a privitorului, nu poate face decât bine. Sau în cel mai rău caz, când ea nu apare, nu se poate întâmpla nimic rău.

Icoana reprezintă unul din multele „repere" duhovniceşti în procesul continuu de formare a creştinului,icoana „se trăieşte", se simte pentru că ea aduce o prezentă vie şi sfântă.

Arta zugravilor de icoane este socotită de Biserică drept mărturie evidentă a sfinţeniei,ca teologie exprimată în chip şi în culoare.

Icoana ortodoxă este arta formatoare şi integratoare a omului în lumina sfinţeniei lui Dumnezeu.

Bibliografie:

„Tradiţie şi integrare.Unitate în diversitate",Editura „Concordia" Arad 2008

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚIE ȘI MAGIE PE MELEAGURI SUCEVENE

Profesor Leșan Marinela,
Școala „ Otilia Cazimir „ Iași

Obiceiul căiuților există în Moldova (zona Sucevei) încă din vremuri imemoriabile. În comuna Zvorîştea, județul Suceava, nu există suflet de om care să nu-l cinstească şi să -l perpetueze aşa cum la prins din moşi strămoşi.

Nu e băiat (căci obiceiul este perpetuat exclusiv prin băieți) în Zvorîştea să nu-şi dorească să facă parte, de la 7,8, 9 sau 10 ani şi până la vârsta armatei şi după, dintr-o formație de căiuți, apogeu cultural-folcloric al formării sale ca individ respectat de comunitate. Noaptea magică a Anului Nou, căci numai atunci se merge cu căiuții pe la casele gospodarilor (trebuie spus că noaptea dintre ani prevalează aici serii Crăciunului), rămâne întipărită pentru totdeauna în sufletul puiului de om, an de an tradiția urmându-şi maiestuos şi nestingherită, din generație în generație, cursul.Obiceiul păstrat şi în zilele noastre spune că membrii formației poartă tunici roşii, ca pe vremea austriecilor.

Cel mai important, însă, este faptul că obiceiul este perpetuat în fiecare an spontan, în comună existând familii care din generație în generație organizează în preajma Anului Nou o formație de că-iuți. În Zvorîştea există şi obiceiul ursului, al caprei, dar de bază şi cel mai important în axiologia populară locală este jocul căiuților. Fără căiuți parcă nu e Zvorîştea. Există un lider, un conducător de formație care pune la cale totul. O formație are la bază cel mai adesea relații de prietenie, de rudenie, dar condiția esențială este simțul muzicii, o ureche muzicală excepțională şi mai ales dragostea de tradiție.

O formație de căiuți, formată din aproximativ 30 de membri, conține cel puțin doi căiuți, restul fiind comişi, mascați şi inevitabil o mireasă (un tânăr deghizat în costumația miresei). Mascații, înarmați cu ciomege şi încărcați cu tălăngi, au rolul unor veritabili bodyguarzi moderni. „

În afară de comişi, căiuți şi mascați, obiceiul presupune automat un toboşar şi neapărat un fluieraş. De remarcat faptul că peste tot căiuții sunt însoțiți de fanfară, însă numai la Zvorîştea exclusiv de fluieraş. Pe melodiile populare executate de acesta căiuții joacă, în timp ce comişii spun strigături care au menirea de a amplifica sau tempera jocul („Foaie verde şi-un harbuz/ Tot mai sus, mai sus, mai sus!" „Frunză verde şi-un hemei/Hai la joc căiuții

Scanned with OKEN Scanner

mei!"). Căiuții propriu-zişi sunt făcuți manual de meşteri dintr-o singură bucată de lemn de fag sau carpen. Aceştia se împodobesc în fiecare an cu renumita „chişcă cu zurgălăi", cât mai mulți cu putință. Un căiuț care se respectă e acela care va avea ataşate cele mai multe asemenea accesorii.

Un obicei pierdut, de care nu-şi amintesc decât bătrânii, este „coarda". Să zicem că se întâlneau două formații de căiuți în drum, cu flăcăi de acelaşi leat(vârstă). Era un joc, se încingea un soi de concurs între purtătorii de căiuți, înconjurați de comişi, de toată suflarea. Din mişcări, din lovituri inerente, până la urmă un căluț, care e o bucată de lemn cambrată, rămânea fără cap. Ei bine, în momentul acela, formația pierzătoare trebuia să predea celeilalte caseta cu bani. .

Calul este o întruchipare a unor simboluri mitice specifice, care, în timpuri arhaice, avea funcție de protejare a gospodăriilor şi a bisericilor de spiritele rele. Jocul de Anul Nou este răspândit în satele din Muntenia, Moldova şi nordul Dobrogei. Cei mai recunoscuți dansatori sunt căiuții din Hârtop şi Fântânele, Dolheşti, Zvoriştea, Zamostea (Moldova). Cel mai adesea, jucătorii de căiuți sunt echipați cu capete de cal, lucrate din lemn şi îmbrăcate în pânză roşie, albă sau neagră, la care se adaugă ornamente, de pildă oglinzi, beteală, canafi, mirt, panglici. Capul de cal este fixat într-un suport de lemn, de obicei o covată, care se acoperă cu un covor sau material din pânză albă sau colorată, de care se cos batiste, ştergare, panglici.

Muzica şi dansul remarcabile prin virtuozitate şi dinamism,costumele şi măştile pline de expresivitate alcătuiesc un spectacol unic ce nu trebuie ratat.

Bibliografie:

1. *Geu Mugur, Ziarul „ Crai Nou", 2005*

2. *Poză arhivă personală*

Scanned with OKEN Scanner

METAMORFOZA ARTEI

Profesor Dinter Dana,
Școala Nicolae Iorga, Iași

Natură oferă, aşadar ,o scară ce se ridică spre frumusețe, oferită spre alimentarea imaginii artistului către creație, nu ideea de a imita , ci inspirație.

Superioară legititatii e armonia, care reprezintă îmbinarea seriilor neasemănătoare, precum culori, forme, mişcări, unitatea materiilor sensibile ca: albastrul ceresc, limpezimea atmosferei, linia bine desenată, culorile primare.

Având în vedere aceste aspecte, artistul şi creația sa se regăsesc în elementele pe care ni le oferă natură. De aceea, subliniez că îmbinarea elementelor sub diverse forme în aşa măsură încât imaginea artistului transpusă în creație , spre vizionarea privitorului, transmițând frumusețea interioară a artistului.

Desigur, prin reprezentarea unei lucrări - fie ea în cadrul public exterior sau interior - am putea exprima o multitudine de stări interioare ce nu pot fi exprimate prin cuvinte.

Definirea artei presupune un process de identificare şi argumentare a caracteristicilor activității artistice înțelese ca o formă de investigare şi adecvare, de trăire şi situare a omului într-o lume care tinde să creeze permanent.

O lucrare de artă poate exprima un set complex de emoții redate prin diferite tipuri de atitudini reprezentaționale. Văzută ca simbol, arta se manifestă ca expresie a trăirilor artistice . De aceea, inspirați de experiențe ale emoțiilor, artiştii le pot reda prin abilitățile şi performanțele lor , stimulând aceleaşi trăiri la nivelul unui public.

Artistul nu trebuie să privească creația lucrării de artă ca pe un efort personal, ci ca o "munca publica" în numele comunității în care el există, împărtăşind idea acelui "sensus communis" Kantian. Astfel arta poate să exprime o emoție, fără a fi expresia unei emoții, putem conştientiza o emoție numai cunoscând-o.

Dacă citäm din estetică precum că ,conceptual de frumos i se atribuie artei de-a lungul istoriei sale,această noțiune de frumos în acest concept nu trebuie să dispară.Aristotel spunea că ce contează într-o operă de artă,nu sunt lucrările şi evenimentele particulare,culorile şi formele izolate,ci mai degrabă compoziția şi armonia lor.

În reflecția lui Aristotel mai poate fi exprimată astfel:

"orice frumos este plăcere ,dar nu orice plăcere este frumos".Frumosul

furnizează plăcere,ce determină argumentul,plăcerea şi admiraţia.Oamenii găsesc plăcere în trupurile frumoase ,dar gîndurile şi acţiunile pot fi mai frumoase decît trupurile.De aici putem concluziona că fumusetea spirituală este superioară celei trupeşti,astfel cînd cineva reuşeşte să facă ceva frumos,se modelează pe şine după idee.

Bibliografie:

-D.N. Zaharia;Istoria Artei Contemporane,Edit.Artes,2008
-Tatarchievici; Istoria Esteticii,vol.II,
-.D.N.Zaharia; Estetica postmoderna,Editura Dosoftei,2002

COSTUMUL POPULAR ROMÂNESC

Profesor Zahiu Emilia,
Şcoala „Carol I" Ploşeni, Jud. Prahova

Portul popular, alături de limbă, obiceiuri si tradiţii,constituie o emblemă naţională,o marca a identităţii etnice, un document cu valoare istorică si artistică cu care ne mândrim. Costumul popular românesc este extrem de divers de la o zonă etnografică la alta dar se prezintă unitar şi inconfundabil. Varietatea portului se distinge în detalii ale câmpurilor ornamentale sau combinaţiilor coloristice şi croială. Costumele populare, modul de acoperire a capului şi incălţămintea au o serie de particularităţi care fac distincţia între cele de sărbătoare şi cele de zi cu zi. Cu toată varietatea sa, portul popular românesc are o uimitoare unitate, comparabilă cu cea a limbii române şi a tradiţiilor românesti.

Portul popular se distinge în detalii variind în funcţie de zonele geografice, până la nivelul satelor, fiecare localitate ţinând să difere prin ceva de localităţile din jur. Trăsăturile generale ale costumului trădează viaţa şi firea oamenilor întregind pe om în peisajul local.

Câmpii ornamentali şi cromatica sunt subordonate liniei costumului pe care o subliniază. Costumul popular a fost un mod fascinant prin care femeile îşi manifestau imaginaţia creatoare combinând diferite elemente decorative , fire de lucru şi puncte de cusături.

Scanned with OKEN Scanner

Reducerea la geometrie a imaginii obiectelor din mediul inconjurător, a dat naştere unei tradiții estetice, unei maniere originale de a percepe natura şi de a o exprima în mod inedit.

Decorul este amplasat cu un rafinat simț al măsurii, în câmpuri ornamentale bine delimitate care subliniază liniile croielii, bazat pe principiul tăieturii în foi drepte, dar şi pe cele ale corpului omenesc căruia îi conferă un aspect sculptural de mare distincție.

Pe fondul alb, se detaşează motivele ornamentale dispuse după regulile de bază ale ornamentației populare; repetiția, simetria, alternanța şi dinamica mişcării. Stăpânind legile contrastului şi ale armoniei, vădind un gust al echilibrului clasic, orice creatoare populară ştie să asigure unitatea compozițională a costumului, realizând acorduri cromatice deosebit de rafinate,cu un minim de mijloace de expresie.

Poetul filozof, Lucian Blaga, în „Trilogia Culturii" spunea despre arta populară românească că „reprezintă în răsărit o insulă de duh european –duh al măsuri, culorile vii nu sunt niciodată stridente, iar culorile potolite nu sunt niciodată mohorâte". Costumele femeieşti sunt de o eleganță şi o fastuozitate aparte.

Însoțind omul în toate împrejurările vieții sale, de la naştere până la moarte, costumul popular constituie nu numai un ansamblu material cu funcții practice, ci şi un purtător de semne şi simboluri, un limbaj prin care se transmite atitudinea creatorului față de societatea în care traieşte şi în care–şi modelează opera.

In decorul veşmântului de sărbătoare, armonioasa alcătuire a universului sătesc, în care spiritul şi măiestria se îngemănează, mâna țărăncii brodează pe pânză zigzagurile şi meandrele unei grafici ancestrale ce au citit fiorul dragostei mărturisit în crestăturile unei furci de tors.

Ele au cusut cu migală, stelele cerului pe seninul cămăşii de nuntă, păstrată apoi cu grijă pentru trecerea în rândul strămoşilor, costumul însoțindu-i şi la moarte.

Țărăncile noastre au utilizat pentru confecționarea lor doar materiale țesute în casă pe războaie de țesut din fire naturale; bumbac, borangic, in şi lână iar tehnica vopsirii lor este una naturală - cu pigmenți naturali din plante. Câmpurile ornamentale sunt în culori vii, contrastante în care predomină roşu, negru, auriu, verde şi albastru.

Semnificația modelelor nu este aleasă la întâmplare; formele geometrice sau florale sunt alese din natura înconjurătoare; bradul, steaua, laleaua, albăstrelele şi altele. Elementele decorative sunt cusute tot cu fire naturale de bumbac, borangic, mătase naturală sau vegetală, lână, toate prelucrate în casă, toarse şi răsucite după tehnologii tradiționale moştenite iar cusăturile realizate în punctul cruciuliță-puct românesc.

Costumul tradițional românesc pentru femeie este de o originalitate şi o măiestrie artistică deosebită. Se

Scanned with OKEN Scanner

compune din: ie, fustă tradițională peste care se petrece o fotă, brâu, batic sau maramă şi incălțăminte specifică zonei. Denumirea acestor componente diferă de la o zonă etnografică la alta, precum şi câmpurile ornamentale. Acestea pot fi dispuse longitudinal sau transversal prin repetiție sau alternanță de motive decorative şi culoare.

Costumul popular tradițional românesc pentru bărbat este compus din cămaşa, vestă, jachetă, pantaloni şi brâu; pălărie sau căciulă în funcție de anotimp.

Sunt confecționate tot din țesături lucrate pe război manual din fire naturale: bumbac, lână sau in; cămaşa este trecută peste pantaloni având cusute motive geometrice la mâneci, guler şi piept; guler răsfrânt prins în față cu un şnuruleț. Pe talie camaşa este cambrată cu un brâu roşu sau negru din lână iar pantalonii sunt albi din bumbac sau lână cu ornamentație încărcată sau simpli în funcție de zona etnografică. Forma pălăriei sau a căciulii diferă de la o zona la alta.

Piesele exterioare sunt în general monocrome şi asemănătoare la bărbați şi femei în anumite zone. In ansamblu, portul femeilor este mai bogat şi mai colorat.

Aceste tradiții se păstrează în mare parte şi în zilele noastre, constituind un element de perenitate şi unitate definitoriu pentru cultura şi civilizația românească. In zilele noastre, tradiția realizează echilibrul dintre util şi frumos în ansamblul modern.

Costumul popular, prin calitățile sale decorative, reprezintă o sursă inepuizabilă de valorificare a elementelor tradiționale.

Este necesar să se facă cunoscute copiilor obiceiurile şi datinile străbune pentru a le cultiva dragostea pentru ținutul natal. Cunoaşterea obiceiurilor şi tradițiilor populare străbune specifice locului şi folosirea nemijlocită a costumului popular autentic cu prilejul diferitelor ocazii contribuie din plin la formarea personalității copiilor pentru că au valoare etică şi estetică prin învățăturile morale transmise.

Bibliografia:

Dunăre, Nicolae, Broderia Populară Românească, Editura Meridiane

Scanned with OKEN Scanner

PICASSO SIMBOLUL SPANIEI

Profesor Pătrana Silvia
Clubul Copiilor Roșiorii de Vede Jud. Teleorman

Pictura face parte din viața lui Picasso şi, în acelaşi timp, viața lui înseamnă în egală măsură artă. S-a născut la 25 octombrie 1881 în Malaga (Andaluzia) ca fiu al lui José Ruiz Blasco - pictor şi Profesor la Şcoala de Arte Frumoase din Malaga - şi al soției sale, Maria Picasso y López. Talentul lui Pablito se evidențiază încă din copilărie, ca adolescent îi uimeşte pe Profesor ii de la Institutul de Arte Frumoase din La Coruna, deşi el suportă cu greu rigoarea tradiției şi educația academică. În anul 1895 familia se mută la Barcelona. Tatăl său îi dăruieşte pensulele sale, gest prin care îi recunoaşte talentul. Picasoo şi-a făcut apariția în lumea artelor între anii 1898 şi 1899 când tânărul pictor spaniol, talentat, încetează a se mai semna cu numele de familie al tatălui. Numele ales este destinat să devină unul dintre cele mai faimoase ale secolului al XX-lea, evocând tot ceea ce presupunea revoluția artei contemporane. În vara anului 1895 se mută la Barcelona şi în drum poposesc câteva zile la Madrid unde vizitează pentru prima dată Muzeul Prado şi se confruntă cu măreția picturilor din trecut.Tânărul Picasso îşi continuă studiile la Şcoala de Arte Frumoase din Barcelona (1896) şi la Academia de Pictură din Madrid (1897-1898).

În acea perioadă Barcelona este o adevărată capitală a modernismului care spre deosebire de alte centre economice, beneficiază de o prosperitate economică solidă şi de independență față de dominația „catalină". Barcelona este capitala regiunii cataline şi este situată la extremitatea sud-vestică a continentului european, Peninsula Iberică este leagănul a două popoare: portughez şi spaniol. Delimitat spre trei dintre cele patru puncte cardinale- est, sud şi vest, şi parțial în nord, de apele Mării Mediterane şi ale Oceanului Atlantic, teritoriul iberic apare şi mai izolat de restul continentului prin perdeaua impresionantă a Pirineilor. Această izolare, precum şi caracterul de diversitate extremă a reliefului şi a climei conferă Spaniei şi Portugaliei un statut aparte între țările europene.

Ocupând mai mult de trei sferturi din peninsulă, regatul spaniol poate fi considerat izvorul civilizației latino-americane, exceptând, firește, Brazilia.

Barcelona gotică sau Barri Gotic (Cartierul Gotic) este un labirint întunecos de străduțe, atât de înguste încât, dacă întinzi brațele, poți atinge zidurile. Clădirile, înalte de 3-4 etaje, fac imposibilă pătrunderea soarelui

Scanned with OKEN Scanner

într-un astfel de loc. Între unele clădiri există pasaje aeriene, ca nişte coridoare suspendate. Alte locuri care merită vizitate sunt: Piaţa Primăriei (Placa del Ayuntamiento), cu Palau de la Generalitat (Parlamentul) şi Ayuntamiento (Primăria), edificii ce adăpostesc de sute de ani, fără întrerupere, administraţia locală. Primul centru civic a fost descoperit de arheologi sub această piaţă. Tot în acest perimetru se află şi Catedrala, monument gotic de o frumuseţe rară. Sobrietatea clericală se îmbină armonios cu exotismul spaniol: încântătoare patios (curţi interioare) oferă linişte, lumină, apă şi desfătare credincioşilor şi slujitorilor bisericii.

La fel cum pădurile Amazonului sunt plămânii Terrei, tot aşa este şi La Rambla pentru Barcelona. La Rambla, în traducere „albia unui râu", se găseşte In fiecare oraş din estul şi sudul Spaniei. În Barcelona, La Rambla este locul de promenadă, de întâlnire, relaxare, aflare a veştilor, locul de bârfe şi de lectură a ziarelor, de manifestări artistice individuale. La Rambla este o alee largă, mărginită de ulmi frunzoşi, înalţi şi bătrâni. Acolo trilurile canarilor din coliviile vânzătorilor de animale se amestecă cu zgomotul nesfârşitelor şiruri de maşini, de o parte şi de alta a Ramblei. La capăt, La Rambla se deschide pentru a face loc pieţei Mirador de Colon. Cristofor Columb, cu braţul întins simbolic spre America de dincolo de ocean, stă pe un soclu de 30-40 m, în mijlocul unui spaţiu larg, cu ieşire la mare. În Mirador (oglinda) de Colon se găsesc clădirile Vămii, ale Guvernului şi Ministerului Marinei. De aici încep alte bulevarde, de-a lungul falezei mediteraneene, unul dintre ele ducând spre Satul Olimpic, iar celălalt spre Montjuich, muntele ce străjuieşte metropola.

În anul 1900, Pablo, în vârstă de nouăsprezece ani, îşi expune pentru prima dată lucrările în localul Els Quatre Gats („La patru pisici") din Barcelona, unde se aduna avangarda artistică şi intelectuală din capitala Cataluniei.

Din 1901, începe să-şi semneze lucrările cu numele mamei sale, consideră că Picasso „sună foarte bine". Următorii ani şi-i petrece călătorind între Spania şi Franţa. La Paris este influenţat de operele lui Auguste Renoir şi Claude Monet. Expune câteva tablouri la galeristul Ambroise Vollard, unde cunoaşte pe pictorul Max Jacob, de cale îl va lega o prietenie de lungă durată.

În 1904, Picasso se hotărăşte să se stabilească definitiv la Paris, într-o casă veche, cunoscută sub numele de Bateau Lavoir, unde locuiesc studenţi, pictori, sculptori şi actori. Pictează la început tablouri triste, în tonuri albastre reci (aşa numită perioadă albastră), ce exprimă singurătatea, suferinţa şi sărăcia, reflectând o dispoziţie afectivă melancolică. Cunoaşte pe Fernande Olivier, o tânără brunetă şi elegantă, de care se îndrăgosteşte şi cu care va locui împreună.

În pânzele lui Picasso domină acum nuanţele deschise, senine (perioada roz).Fascinat de universul arlechinilor, acrobaţilor şi clovnilor,

Scanned with OKEN Scanner

merge adeseori la un circ din apropiere unde își găsește motive pentru tablourile sale. Vara anului 1905 o petrece într-un sat din Pirinei împreună cu Fernande. Lucrează acolo la tablourile care vor marca începutul „perioadei primitive" în creația lui. Picasso se îndepărtează de modul clasic, figurativ, de prezentare a chipului omenesc, îl interesează sculptura iberică dinaintea dominației romane, renunță la modele și pictează exclusiv din imaginație.

În primăvara anului 1907, Picasso începe să picteze un tablou care avea să devină piatra de temelie a artei secolului XX-lea. După cum rezultă din numărul mare de studii și desene pregătitoare, geneza iconografiei a fost una extrem de agitată. La început proiectase o scenă de bordel, pe modelul „tranches de vie", albastrul și roz, cu reprezentarea dramei umane care dobândea valențe simbolice, universale. Acest proces este încununat de realizarea tabloului *Domnișoarele din Avignon* (1907), care prevestește nașterea cubismului.

Exemplul lui Braque și al lui Picasso, în ciuda izolării în care cei doi își desfășoară activitatea, devine un catalizator pentru tinerii artiști parizieni. Aceștia considerau cubismul drept cea mai radicală și maiprofitabilă dintre propunerile artistice pe care le căutau pentru a se conforma cerințelor picturii franceze. Grupul care va prezenta publicului larg din acea vreme în mod oficial cubismul – grup din care făceau parte Delaunay, Gleizer, Le Fauconnier, Léger, Metzinger –expune, în anul 1910, la „Salon des Indépendants", începând să se deosebească și să devină o grupare de sine stătătoare în peisajul vremii. În anul 1911, și de această dată cu ocazia expoziției de la „Salon des Indépendants", cubiștii vor contesta condițiile impuse de regulamentul tradițional, cerând să expună într-o singură sală, pentru a prezenta o imagine de ansamblu omogenă, spre deosebire de ceilalți pertcipanți. Grupul de cubiști de mărește prin alăturarea și altor artiști, precum Archipenko, cei trei frați Duchamp, Lhote și spaniolul Juan Gris, în anul 1912, Gleizer și Metzinger tipăresc cartea „Du cubisme", primul tratat teoretic, structurat sistematic, asupra metodelor de compoziție ale noului stil, care tindea să se transforme în mișcare, accentuând caracteristicile de origine matematico-geometrică ale procedurilor de descompunere a imaginii, influențate de interesul pentru figurile geometrice noneuclidiene. În același an, manifestările cubiste de la expoziția „Salon des Indépendants" și de la expoziția „Galerie de la Bòetie", expoziție intitulată „La Section d'Or", stabilesc definitiv hegemonia noii picturi în peisajul artistic francez, chiar dacă –mai ales în cazul inițiativelor în afara Franței – critica cea mai importantă continuă să sublinieze neparticiparea lui Braque și a lui Picasso. Cubismul se afirmă precum limbajul de care fiecare avangardă nu se poate lipsi pentru a se afirma, la fel cum călătoria la Paris devine obligatorie pentru orice artist ambițios.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectele se descompun în părți elementare, pentru a fi din nou reconstruite pe suprafața pictată.

Interesul pentru manifestările artistice ale populațiilor din afara Europei, care îi preocupă la începutul secolului pe protagoniştii avangardei franceze, se îndreaptă, pe bună dreptate, către cercetarea atentă a populațiilor exotice.

Începând din anii de ucenicie de la Barcelona şi până la sfârşitul vieții, Picasso acordă un interes, mai mult sau mai puțin redus, sculpturii. Însă prima operă demnă de a fi luată în seamă în acest sens datează din perioada de elaborare a cubismului, începând cu sculpturi din lemn, pe care le realizează în anul 1906, trecând la realizarea sculpturilor care accentuează într-o a treia dimensiune problema descompunerii formei în porțiuni pline şi porțiuni goale (cum ar fi *Bustul lui Fernande* din anul 1909), până la asamblarea *Chitării*, din anul 1912, care coincide cu descoperirea colajului, prin care este pus în evidență statutul propriu-zis al reprezentării. În felul acesta, Picasso reuşeşte să accentueze şi mai mult diferența între suprafața tabloului şi relieful obiectelor reprezentate.Aceşti ani reprezintă pentru Picasso un punct de cotitură. Maniera de a picta dar şi situația financiară se schimbă radical. Prețurile tablourilor sale cresc, nu va mai cunoaşte niciodată sărăcia. Picasso închiriază o casă în cartierul burghez Montparnasse, unde se mută cu noua sa iubită, Marcelle Humbert. În anul 1915 îl cunoaşte pe scriitorul Jean Cocteau şi pe Seghei Diaghilev, conducătorul ansamblului avangardist *Les Ballets Russes*. Picasso proiectează decorurile şi costumele pentru spectacolul de balet *„Parada"* (1917), pus în scenă de Jean Cocteau.

În spațiul tridimensional, sculptura capătă, aşadar, funcția de rearticulare a elementelor artistice care îl preocupă pe artist (Jean-Paul Sartre susținea că operele lui Picasso, înainte de a fi frumoase sau urâte, ridică probleme). Dacă în anii ,20 activitatea artistică pare depăşită de pictură, care se orientează asupra dimensiunii monumentale a formei, aceasta va reveni predominant în scenă după anul 1928, stimulată fiind de propunerea realizării unui monument închinat lui Apollinaire (care, inițial, trebuia să fie situat în cimitirul parizian Pere-Lachaise, pe mormântul poetului), pentru realizarea căruia caută să colaboreze cu sculptorul spaniol Julio Gonzâles. Timp de câțiva ani se dedică realizării de schelete din metal, folosind materiale reciclabile, procedând astfel şi la realizarea renumitei lucrări *Cap de taur* din anul 1942, formată dintr-un mâner şi o şa de bicicletă, alături de care a mai folosit hârtie, țesături şi alte elemente din viața de zi cu zi, care l-au inspirat pe moment (unul dintre cazurile rare de opere gândite dinainte este lucrarea *Cap de femeie*, realizară între anii 1929 şi1930, pentru care a cumpărat în mod sp< cial o strecurătoare şi a testat diferitele efecte ale folosirii acesteia). De fapt, Picasso consideră sculptura drept manipu larea unor materiale flexibile, cum ar fi ceara. Va accepta să realizeze lucrări turnate în bronz, împins de cererile

Scanned with OKEN Scanner

expozanților săi și motivat de exigențele comerciale. Ultimii ani din viață îl surprind implicat în realizarea de machete din hârtie, pe care mai apoi le transpune în lucrări realizate din tablă în atelierele meșteșugărești. Este momentul căutării unor dimensiuni sculpturale monumentale, care să păstreze articularea în planuri geometrice, caracteristică a picturii sale de după război.

Picasso s-a dedicat scrisului în diferite momente ale vieții sale, mai ales în perioadele de criză de inspirație în domeniul preferat, cel al picturii. Preferata sa a fost mereu scrierea literară, nereușind însă niciodată să explice sau să teoretizeze ideile sale poetice. Intervențiile sale, strânse în numeroase volume și articole, s-au limitat la scurte declarații, de multe ori enigmatice și contradictorii, adunate de-a lungul anilor de la anumiți interlocutori privilegiați.

De remarcat sunt textele lui Picasso care ilustrează influența poeziei suprarealiste. Versurile sunt scrise spontan, lăsând să curgă fluxul asocierilor libere ale cuvintelor și imaginilor, aproape întotdeauna lipsite de semne de punctuație. Autorul lor se lăuda des însă că ar fi fost unicul scriitor suprarealist adevărat (în rest, Andre Breton a fost un admirator al poeziei lui Picasso, dedicând câteva studii analizării textelor sale, pe care le-a inclus și în *O antologie a umorului negru*). De multe ori, Picasso prezenta manuscrise dăruite de prietenii săi, poeți, care își corectau scrierile rezultate în urma sesiunilor poetice „automate", modificând astfel esența creației lirice suprarealiste.

În 1947, când Picasso a început să lucreze ceramică la Vallauris, frecventa deja de un an atelierul Madoura, fabrica lui Georges și Suzanne Ramie, ultimul cuptor de ceramică rămas activ, în amintirea unei tradiții artizanale, care era cultivată încă din Antichitate în micul orășel din sudul Franței (Picasso alege să se mute acolo pentru a lucra liniștit cu noul material și pentru a-și regăsi interesul pentru ceramica din Vallauris). Rezultatele activității de ceramist, dusă frenetic câțiva ani (aceasta nu va fi niciodată considerată doar un domeniu secundar al activității lui; a fost introdusă și o secțiune pentru ceramică în marile expuneri retrospective ce i-au fost dedicate), pot fi clasificate în două mari părți. În primul rând sunt obiectele de uz comun, deja modelate de alții, asupra cărora intervenția lui este exclusiv decorativă, rezumându-se doar la a le picta. în al doilea rând, există formele modelate de el pe platforma rotativă, pe care le-a lucrat abandonându-se fascinației date de materialul flexibil. Acestea sunt, în principal, vase antropomorfe și figuri de femei vanitoase - un subiect predominant în acei ani atâ în desene, cât și în gravuri.

După cum admite însuși Picasso, ceea ce l-a atras la activitatea de ceramist era posibilitatea de a crea forme care, deși similare sculpturii, solicită utilizarea culorilor. „Este ceva foarte asemănătoi (cu sculpturaj), dar, evident, sunt emailuri lichide ce se aplică pe aceste forme, care se colorează și ajung astfel la pictură, ceea ce face să devină un obiect diferit". Ca de obicei,

Scanned with OKEN Scanner

obsesia sa rămâne aceea a relației dintre plasticitatea formei şi raportul ei cu planurile de culoare, ceea ce 1-a făcut să încerce sculptura colorată, aşa cum sunt *Chitările,* realizate în anii experimentării cubismului.

Peisajul este un gen destul de străin concepției lui Picasso despre pictură. Dar numai aparent. Artistul a lucrat *enplein air* sporadic, în anii tinereții petrecute la Barcelona, preferând să picteze mereu în ambianța închisă a atelierului său, de obicei noaptea, chiar şi la lumina lumânării, în perioada Bateau-Lavoir. Era un semn evident de dezinteres pentru problema realizării picturilor la lumina zilei şi a efectelor caracteristice ale peisajelor. Subiectele preferate ale artistului erau cu siguranță bine stabilite, dar atenția sa se concentra cel mai mult asupra naturii moarte, tablouri cu figuri de stil, portrete şi nuduri. Cu toate acestea, trecând în revistă întreaga sa operă, s-a descoperit că Picasso a revenit periodic la peisaje, îndeosebi în momentele cruciale ale cercetării, realizând lucrări care, reunite într-un corpus autonom, permit descoperirea unui alt aspect al multiplei sale personalități. Prima serie a picturilor de acest gen - dacă se exclud exercițiile din tinerețe şi sporadicele viziuni de ambianțe naturale sau urbane în ani de albastru şi roşu - este, în mod evident, cea a peisajelor *Horta de Ebro,* care, în 1909, contribuie decisiv la definirea trăsăturilor cubismului. In următorii ani, peisajele lui Picasso vor deveni un fel de jurnal vizual, care adună imagini ale locurilor unde pictorul trăieşte şi înregistrează transformările care, în mod treptat, vor caracteriza devenirea sa ca artist. Astfel, un *Peisaj de Dinardva.* oferi în 1920 grația armonioasă care va marca perioada aşa-zisă „neoclasică", în timp ce imaginile Parisului, realizate pe durata ocupației naziste, sau *Peisajul de iarnă* din 1950 sunt marcate de tensiunea civică declanşată în el de evenimentele care-i perturbă obişnuita bucurie creatoare. Atenția pentru peisaje revine uneori după anii ,50, însoțită de reflecțiile a căror dovadă sunt lucrări „d'apres". Adâncit în luminozitatea mediteraneeană a Coastei de Azur, artistul încearcă să împace senzualitatea atmosferei cu obsesia aproape o formă de *horror vacui* (n.t. - traducere literală: teama de spații largi, cenofobie). În pictură se manifestă prin umplerea în întregime a pânzei cu detalii pentru aglomerarea de semne ce secționează pânza în planuri de culoare, ca în *Peisaj mediteranean* din 1952. La fel se întâmplă cu câteva succesiuni de treceri violente ale pensulei, ce desființează regularitatea geometrică a formelor, ca în *Baia di Cannes din* 1958.

Scanned with OKEN Scanner

Peisaj meditarean (1952)

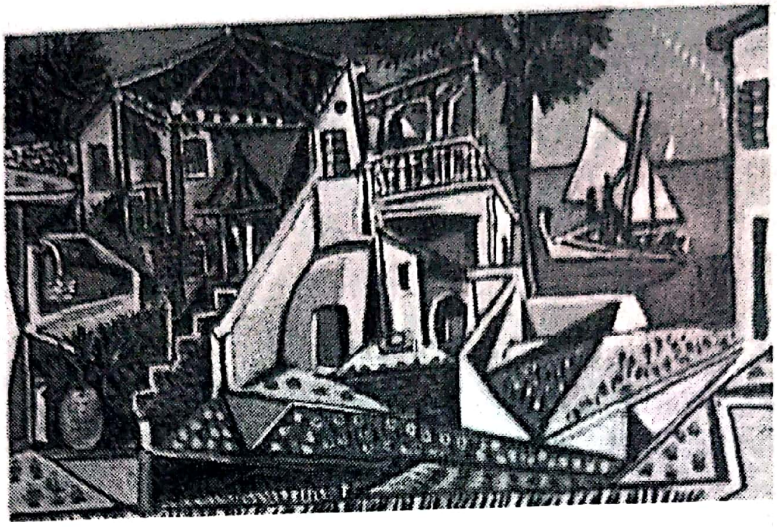

Bibliografie:

Daix Pierre, La Vie de peintre de Pablo Picasso, Paris, Éditions du Seuil, 1977

Deac Mircea, Femeile şi operele lui Picasso, Bucureşti, Editura Gramar, 1997

Edgar Frank, Picasso: perioadele albastră şi roz (album), Bucureşti, Editura Meridiane, 1966

Galluzzi Francesco, Viața şi opera lui Picasso, Editura Adevărul Holding Bucureşti 2009

Şoldea Ileana, Picasso (album), Bucureşti, Editura Meridiane, 1972; ediția a II-a, 1974

Vallentin Antonina, Pablo Picasso, Bucureşti, Editura Meridiane, 1968

ARTA ÎNCONDEIERII OUĂLOR LA ROMÂNI

Profesor Ralea Valeria ,

Profesor Manolache Mihaela

Școala Ion Ghica, Iași

Încondeiatul ouălor de Paşte este una din activitățile extracuriculare cele mai îndrăgite de copiii din şcoala "Ion Ghica". În preajma sfintei sărbători a Paştelui, elevii se întrec în decorarea ouălor. Activitatea are loc în echipe

sau în perechi, elevii încondeind împreună ouă pe care ulterior le schimbă între ei. În cadrul proiectului pe care şcoala noastră îl are cu Grupul Şcolar "Ion Holban" Iaşi, copiii din cadrul proiectului au încondeiat ouă

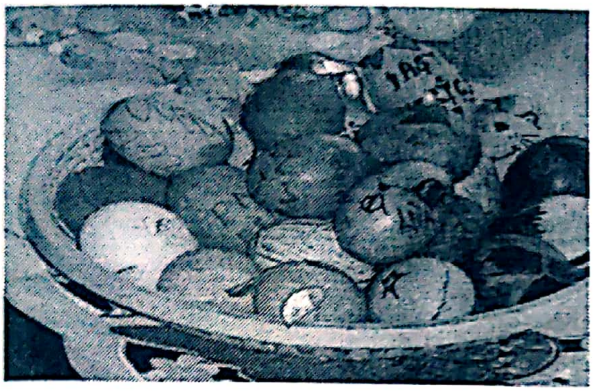

şi anul trecut, în preajma sărbătorii de Paşte. Ei au folosit diverse tehnici de colorare a ouălor, de la cariocă la acuarele, markere, creioane cerate. Motivele religioase au fost cele preferate de copiii, însă au manifestat o preferinţă şi spre decorarea ouălor cu paiete, steluţe sau mărgeluţe, fiecare punându-şi amprenta personală pe propriile creaţii. Această activitate dezvolta creativitatea copiilor, simţul artistic şi pe cel estetic. Fotografiile de mai jos stau mărturie acestor afirmaţii.

Toţi dorim să avem ceva nou, să facem ceva nou, să încercăm ceva nou şi acel "ceva" poate fi de exemplu o metodă nouă de încondeiere a ouălor, ce ne-ar permite să ne simţim mai originali. Principalul e să îmbinăm culorile potrivite cu semnele potrivite pentru a putea transmite un mesaj mare printr-un ou micuţ. Acum 2000 de ani înainte de Hristos ouăle colorate erau folosite de Chinezi. Ceva mai târziu cercetările au arătat că obiceiul colorării ouălor se întâlnea într-o serie de tări ca: Grecia, Franţa, Ucraina, Elveţia, Austria, Olanda, Armenia, Lituania, Egipt, Anglia etc. În unele state ouăle încondeiate erau înlocuite cu ouă de ciocolată.

În cultura românească oul a inspirat numeroase legende, basme fiind considerat ca simbol al creaţiei. Lucrările multor oameni de artă se roteau în jurul acestui simbol , putem menţiona aici pe Constantin Brâncuşi care considera oul "Obiectul perfect". În prezent, în tradiţia populară românească, ouăle de Paşti devine un simbol al regenerării, purtătoare de viaţa al purificării si al veşniciei, protejază animalele din gospodărie. Originea colorării ouălor s-a pierdut în negura vremii, din timpurile când Anul Nou se sărbătorea la echinopţiul de primăveră. In acele timpuri ele erau oferite în dar ca simbol al fecundităţii, echilibrului şi creaţiei. În folclor se cunosc mai multe legende creştine care explică de ce se înroşesc ouăle de Paşti şi de ce ele au devenit simbolul sărbătoririi Învierii Domnului. Unii spun că atunci când Isus a fost bătut cu pietre acestea atingându-se de el se transformau în ouă roşii. O alta legendă afirmă că după ce Isus a fost răstignit, cărturarii şi rabiniii farisei au făcut un ospăţ de bucurie. Unul din ei a zis: "Când va învia cocoşul pe care îl mâncăm şi ouăle fierte vor deveni roşii atunci va învia şi Iisus". Nici nu şi-a terminat bine vorbele şi ouăle s-au şi făcut roşii, iar cocoşul a început să bată din aripi.

Scanned with OKEN Scanner

Cea mai răspâdită legendă relateaza că Maica Domnului care venise să-şi plângă fiul răstignit a pus un coş cu ouă lângă cruce şi acelea s-au înroşit de la sângele care picura din rănile lui Isus. Domnul, văzând că ouăle s-au înroşit , a spus celor de fața: "De acum înainte să faceți şi voi oua roşii şi împestritate intru aducerea aminte de răstignirea mea, după cum am făcut şi eu astăzi".

Simboluri şi semnificații :

linia dreaptă verticală simbolizează – viața
linia dreaptă orizontală simbolizeaza – moartea
linia dublă dreaptă simbolizeaza – eternitatea
linia cu dreptunghiuri simbolizează - gândirea şi cunoaşterea
linia uşor ondulată simbolizează - apa, purificarea

Tehnici de încondeiere a ouălor :

Sunt două posibilități de pregătire a oului pentru încondeiere - fierberea lui înainte sau golirea. În cazul golirii ouăle sunt păstrate ca ornament. Pentru ornamentare se foloseşte ceara caldă, cu care se trasează desenul dorit pe oul alb, după care se cufundă în culoarea pregătită dinainte. Dacă dorim că oul să conțină mai multe culori, atunci se cufundă succesiv în culori din ce în ce mai închise, după ce s-au "scris" motivele cu ceară, tot succesiv. Pentru a îndepărta ceara, se pune oul aproape de o sursă de căldură şi se sterge cu o pânză; apoi se unge cu ulei sau grăsime pentru a-i da strălucire

În zilele noastre există diverse obiceiuri Pascale ce au legătură directă cu oul, de exemplu întreceri pentru desemnarea posesorului norocos al celui mai rezistent ou vopsit. Se crede că deținătorul oului câştigător va avea un an rodnic. Din Statele Unite şi până în Ucraina se întâlneşte obiceiul rostogolirii ouălor de Paşti: castigă acela care reuşeşte să rostogolească oul pe cea mai lunga distanță, fără să-l spargă.

Bibliografie

Titlu : Paştele – Obiceiuri,legende şi mâncăruri tradiționale
Nume : Beatrice
Prenume : Kiseleff
Editura : Elis
An aparitie : 1998

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII ŞI OBICEIURI DE IARNĂ

Profesor Orza Florentina,
Scoala Nr.1, Sighet Jud. Maramureş

Sărbatoarea naşterii Domnului şi Moş Crăciun au denumiri diferite pe meridianele globului: finlandezii îl au pe „Joulupukki", care ar veni din ținutul „Korvatunturi", tărâm care are forma unei urechi despre care se spune că ar fi urechea cu care „mo-ul" asculta să afle dacă copiii sunt cuminți. "Christklots", în Germania, reprezintă obiceiul de a arde un butuc toată noaptea de Crăciun, care, conform tradiției, se crede că ar apăra casa de hoți şi de nenorociri tot restul anului.

Suedezii descoperă surprizele de Crăciun într-un sac îngropat adânc în zăpadă. In Grecia, masa de Crăciun are în mijloc o pâine tradițională, iar după ospăț masa nu se strânge pentru ca Iisus să aibă cu ce-şi potoli foamea,iar bucatele nu se aruncă,eventual se dau la animalele din ogradă.

In Spania, darurile de Crăciun sunt oferite de magi, care se deplasează în cortegii de curteni, cavaleri şi lăutari, iar în case şi biserici există iesle miniaturale care redau atmosfera naşterii Domnului.

În Finlanda sunt o mulțime de pârtii de diferite categorii, pe toate gusturile, echipate modern şi iluminate pe timp de noapte. La peisajele fermecătoare, totul fiind acoperit de zăpadă, se adaugă şi minunatele tradiții finlandeze. Totul este ornamentat şi înfrumusețat încât ai crede că toată țara s-a pregătit un an întreg pentru aceste sărbători. Printre alte tradiții fiind şi focurile de sărbători. Tradiții importante ale sărbătorilor de iarnă mai sunt şi sauna de Crăciun şi totodată şi dăruirea cadourilor. Momentul aşteptat de toți este vizita „Moşului Joulupukki", care vine şi împarte cadouri copiilor. Este un Moş Crăciun finlandez. El vine pe o sanie trasă de reni.

Sauna de Crăciun

Sauna este o parte foarte importantă din viața finlandezilor, de aceea multe familii merg la saună de câteva ori pe săptămână. Dar sauna de Crăciun are o semnificație deosebită datorită faptului că ,după ce merg la saună lasă toate relele în urmă şi în acest fel îşi pot începe sărbătoarea de Crăciun.

In Finlanda, familiile se reunesc pentru a petrece Crăciunul, cea mai

importantă sărbatoare a anului. Seara, în jurul orei 17.00, familiile pleacă la biserică pentru slujbe speciale în care se aprind lumânări la mormintele celor dragi. In Ajunul Crăciunului, copiii aşteaptă sosirea lui Moş Crăciun care pune mereu aceeaşi întrebare: "Sunt cumva copii cuminți aici?". Moşul are o desagă plină de cadouri, iar în timp ce "slujitorii" lui îl ajută să le împartă, el povesteşte celor mici despre călătoria grea pe care o face din Laponia,încercând să-i aducă pe cei mici într-o lume de basm,numai de el cunoscută.

Danezii au o modalitate mai puțin întâlnită de a împărți cadourile: se adună toți ai casei în jurul bradului, şi cel mai vârstnic ia un cadou pe care-l dă celui destinat care ia, la rândul său, un altul şi-l dă persoanei pentru care a fost pregătit şi aşa mai departe,până se trece pe la toți membri familiei.

In Spania, Crăciunul este sărbătorit la 25 decembrie, dar darurile se dau pe 6 ianuarie, cu ocazia zilei celor Trei Regi (Reyes Magos),momentîncaretoțimembri familiei se reunesc cu căldură.

Pentrucea mai răspândită sărbătoare din decembrie,Crăciunul,românii au apelat în egală măsură la traditie,ştiind să accepte şi obiceiuri mai recente.Întâmpinată cu bucurie ,Naşterea Mântuitorului aduce cu ea şi o sumă de practici foarte vechi prin care se celebrează Echinocțiul de Iarnă,momentul în care natura dă speranțe că va renaşte.

Obiceiul colindatului a înglobat în el nu numai cântec şi gest ritual ,ci şi numeroase mesaje şi simboluri ale unei străvechi spiritualități românești.

Astăzi este obiceiul ca în noaptea de 24 spre 25 decembrie să colinde copiii,feciorii şi chiar bătranii.Copiii colindă tot satul,feciorii colindă toate fetele din sat ,iar bătrânii îl colindă pe preot.

Jocurile cu măşti în sat ,în afara Viflaimului,sunt de natură

recentă.Astfel,se practică un obicei "Căprița",adus din Moldova,din 1946.

Pomul de Crăciun,aşa cum îl cunoaştem noi astăzi,decorat cu globuri în care se reflectă lumina scântaietoare a lumânărilor sau a instalațiilor electrice ,nu a fost dintotdeauna astfel.Deşi în Europa ,originea sa precreştină nu mai este contestată de nimeni,părerile rămân totuşi împărțite:unii văd în brad o reprezentare a "Arborelui Lumii"(din vechiul cult al arborilor),alții îl

consideră o referire directă la "Arborele Paradisului",împodobit cu mere de un roşu aprins ,care amintesc de păcatele comise de primii oameni ,înainte de alungarea din Rai.

Seara de Anul Nou este marcată de colinde ,în special în zona Maramureşului ,la care se intercalează refrenul "La mulți ani!"sau „An nou fericit!".

Bibliografie:

prof.Orza Florentina,Sc.cu cls I-VIII Nr.1,Sighet
-M.Dăncuş,"Zona etnografică în Maramureş",Bucureşti,1976;
-T.Papahagi,"Grai,folclor,etnografie",Bucureşti,1981.

OBICEIURI ŞI TRADIȚII DE IARNĂ

Profesor Sora Adriana,
Şcoala gen. cu clasele I-VII Rusca Montană-Caraş Severin

Pentru noi toți, iarna nu este numai anotimpul zăpezii şi al frigului, ci şi acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini şi obiceiuri legate de sarbătorirea Naşterii Domnului.

Datini şi superstiții în noaptea de Crăciun

se spune că de Ajun trebuie să posteşti pentru că Maica Domnului care, în acea zi, fiind supărată nu a mâncat nimic;

nu se mănâncă nici peşte pentru că are sânge şi Fecioara Maria era plină de sânge în acea zi;

norocul îl poți pierde dacă împrumuți ceva din casă în noaptea de Ajun;

semnificația sacrificiului porcului îl putem afla numai întorcându-ne în timp când acest animal era considerat o întruchipare a spiritului grâului şi a vegetației în general;

nu trebuie să laşi pe cineva să-ți închidă uşa de Crăciun deoarece s-ar putea să aibă mână rea şi ar putea să-ți alunge norocul din casă.

Împodobirea bradului

Pomul de Crăciun, aşa cum îl cunoaştem noi astăzi, decorat cu globuri în care se reflectă lumina scânteietoare a lumânărilor sau a instalațiilor electrice, nu a fost dintotdeauna împodobit astfel. Deşi, în Europa, originea sa precreştină nu mai este contestată de nimeni, părerile rămân totuşi împărțite: unii văd în brad o reprezentare a "Arborelui Lumii" (din vechiul cult al arborilor), alții îl consideră o referire directă la "Arborele Paradisului", împodobit cu mere de un roşu aprins, care amintesc de păcatele comise de primii oameni, înainte de alungarea lor din Rai.

Până în secolul al XV-lea crenguțele verzi cu care erau împodobite casele cu ocazia Crăciunului, ca şi darurile pe care şi la făceau oamenii unii altora erau considerate tradiții păgâne. Dar nu peste multă vreme, în locul acestora va fi folosit un arbore întreg. Conform documentelor, în 1605, la Strasbourg a fost înălțat primul pom de Crăciun într-o piață publică. Nu avea încă lumânări şi era împodobit cu mere roşii. În 1611, la Breslau, ducesa Dorothea împodobeşte primul brad de Crăciun aşa cum îl ştim astăzi.

Crăciunul în unele țări din Europa

Anglia

Înaintea zilei de Moş Crăciun, copiii îi trimit scrisori lui "Father Cristmas", Moş Crăciunul englezesc, pe care, mai apoi, le aruncă în foc. Ei cred că dacă un pitic va scoate scrisoarea prin horn, dorințele lor se vor împlini.

Renumita prăjitură a reginei, Phun-pudding, este o biruință a meşteşugului bucătăriei. Într-un cazan uriaş, se pun toate cele necesare pentru prăjitură, fierte în rom sau vin vechi şi toți bucătarii amestecă pe rând.fiecare rudenie primeşte câte un pudding.

Belgia

La Bruxelles care este sediul Uniunii Europene, aceasta înalță un brad uriaş al țărilor membre, în fața bisericii Grand Sablon – Grotzavel, într-una dintre cele mai frumoase piețe din Europa, piața Grote Markt.

Danemarca

Atunci când familia se aşză să ia masa, pentru aceştia se lasă în pragul uşii o oală cu orez fiert. Se spune despre aceia care nu vor să sărbătorească Crăciunul şi să respecte această tradiție că le va merge rău tot timpul anului care va urma, fiindca spiriduşii vor bate cu nuci.

Finlanda

Crăciunul este o sărbătoare petrecută mai ales cu familia. În dimineața diaintea Serii Sfinte bradul se împodobeşte, iar apoi întrega familie merge la saună.

Franța

La Paris se poate admira un cort imens unde se poate vedea cea mai mare iesle din lume în care se află Sfânta Familie. Toate străzile sunt splendit ornate cu beculețe.

La țară, în Franța meridională, copiii binecuvântau cina şi rugul de Crăciun format dintr-un trunchi

Scanned with OKEN Scanner

de măslin uscat care ardea în vatră. Focul era stropit cu vin fiert. Apoi familia se aşeza la masă apoi intona cântece religioase până miezul nopții când se ducea la biserică.

Germania

În fostele cazărmi germane se făcea Christbaum (brad) şi se împărțeau cadouri soldaților. În jurul bradului erau rânduite mesele militare pline de prăjituri şi diverse mâncăruri. Dintr-un colț al sălii nu putea să lipsească butoiul cu bere, dar între conuri de brad. La sosirea superiorilor corul soldățesc cânta un cântec religios. Apoi un sergent major lua un chipiu şi punea în el hârtiuțe cu numere pentru toți participanții la sărbătoare. Fiecare soldat trăgea câte un număr să primească darurile cuvenite. Butoiul cu bere era desfăcut şi petrecerea începea.

Grecia

Pentru a se proteja de oamenii ard tămâie sau lasă pe ici pe colo cadouri care să-i îmbuneze pe spiriduşi. De asemenea mai au un obicei: țin în casă un bol cu apă în care scufundă o cruciuliță de lemn decorată cu busuioc. Apa astfel sfințită, se împrăştie în fiecare colț al casei pentru a alunga spiritele rele.

Italia

Crăciunul este în mod special o sărbătoare de familie. În locul bradului este luată uneori o iesle cu Pruncul Sfânt, singura excepție fiind Sicilia. Acolo darurile pentru copii se dau abia pe 6 ianuarie "ziua celor trei magi". Atunci, cei mici o aşteaptă pe Befona care vine prin horn ca să le pună cadouri în pantofi.

Islanda

Doi oameni nevinovați au fost osândiți la moarte la Gyfyord. Li s-au tăiat capetele, dar din sângele lor a răsărit un pom în ale cărui ramuri, în noaptea fiecărui solostițiu de iarnă, se aprindeau mii de lumini. Vântul se izbea de acele limbi de foc dar nu putea să le stingă. Păstorii alergară din mari depărtări să vadă pomul de foc şi să se închine.

Rusia

Chiar dacă Rusia a fost influențată de vest după căderea URSS obiceiurule americane nu au reuşit să pătrundă. Festivitățile include carnavaluri, practicarea unor sporturi şi numere de circ. De-a lungul festivalului ruşii decorează copacii nemuritor pe care îi numesc copaci de Anul Nou. Ca şi Moş Crăciun, Ded Moroz are o barbă albă şi apare îmbrăcat în roşu cu ghete negre. Vine de Anul Nou ca să dăruiască tuturor copiilor dulciuri, jucării sau un set de păpuşi tradiționale "Matryoshka".

Spania

La spanioli Crăciunul ține 14 zile, până la Bobotează. La miezul nopții de Crăciun se slujeşte o Liturghie la capela Palatului regal unde ia parte şi regele. La sfârşit se dă o veselă serbare pentru copiii demnitarilor.

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

Moise, Octavian- Curs de predare a folclorului, Editura Univ.1 Dec., Alba Iulia.
www google.ro. .

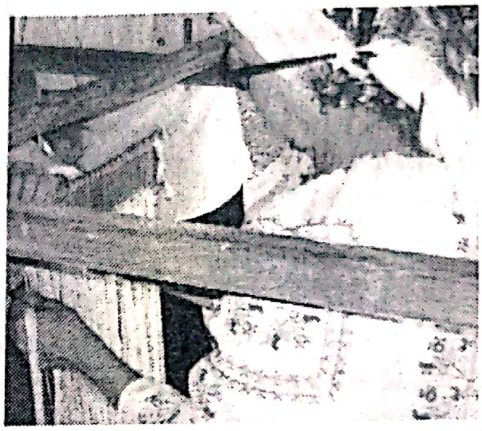

TRADIȚIE ȘI ARTĂ ÎN SĂRBĂTORILE DE IARNĂ LA ROMÂNI

Institutor Danciu Florentina-
Școala Zorești-Jud.Buzău

La români,sărbătorile de iarnă se desfăşoară între 24 decembrie şi 7 ianuarie şi au ca punct central Craciunul,Anul nou şi Bobotaza cu ajunurile respective.

Caracteristica majoră a acestor sărbători o constituie repertoriul său neasemuit de bogat în datini şi credinte,în realizări artistice literare,muzic ale,coregrafice,mimice şi dramatice,deci,o adevărată artă în toată puterea cuvântului,o sursă de tradiție in inima europei.

Colindele,urările de belşug şi recoltă bogată, inmănunchiate în pluguşor,urarea cu sorcova,cântecul de stea,Vasilca,jocurile cu masti (capra,ursul) dar şi dansurile cu temă populară(vicleiul,irozii) sunt doar câteva din manifestările folclorice care fac sărbătorile româneşti un adevărat izvor de manifestare a tradițiilor spirituale ale poporului nostru.

Repertoriul folcloric al ciclului sarbătorilor de iarnă nu este acelaşi pe tot cuprinsul continentului european dar nici pe tot cuprinsul țarii noastre.

Astfel în timp ce în alte țări Craciunul reprezintă o sărbatoare a liniştii la noi frumusețea colindelor frapează auditoriul.Arta colindatului cuprinde o adevărată încântare a tuturor simțurilor,frumusețea liniei melodice e dublată de liniştea mesajului creştin şi poezia versificației.

Anul nou,sărbătorit şi el diferit de la o țară la alta,dar şi de la o zonă a țării la alta, aduce încântare şi bogăție de tradiție şi artă.Moldova,zonă reprezentativă a tradițiilor românești, atrage turiştii prin frumusețea acestei arte traditionale,puține popoare putându-se mândri cu o asemenea bogăție folclorică.Transmise pe cale orală din generație în generație,într-o continuă schimbare şi înoire aceste adevărate spectacole populare antrenează o intreagă colectivitate,un întreg sat.

Seara de ajun a anului nou este seara petrecerilor,a pronosticurilor de tot felul,a farmecelor şi vrăjilor de dragoste.Este seara calendarului din foi de ceapă şi a vergeletului. Tot atunci pornesc cetele tinerilor cu pluguşorul,capra,babe şi moşnegi,care colindă satul urând belşug si fericire intregii comunități. Aceste tradiții au trezit un real interes etnografic.

Pluguşorul, practicat atât de cei mari cât şi de cei mici, reprezintă cununa anului nou.Textul poeziei însoțit sau nu de melodie este ca un adevărat tratat de agrotehnică a tuturor muncilor agricole,de la alesul locului de arat până la coacerea pâinii.Exagerarea artistică,metaforele şi epitetele de o plasticitate deosebită capătă cu adevărat un caracter de artă tradițională reprezentativă a poporului nostru.

Dintre toate măştile şi travestirile prezente în traditiile noastre, capra se bucură de aprecierile cele mai elogioase.Vechimea maştii in cadrul obiceiurilor de an nou ,frumusețea construcțiilor şi a jocului complex,în care muzica,pantomima,dansul,versul cântat sau strigat concură la crearea spectacolului şi spectaculosului,conferă măştii de capră un loc aparte în rândul celorlalte spectacole mascate. Alaiul caprei este unul cu adevarat spectaculos.El cuprinde o serie de personaje mascate care au o misiune de îndeplinit.Întâlnim astfel capitan, turci,mireasă,vânător,negustor,călug ăr,ciobani,vătăjei,etc.Dar jocul caprei nu se poate desfaşura fără muzică. Grupul instrumental este redus şi are doar 2-3 instrumente(toba,fluier şi vioară).Masca de capră,o adevărată artă tradițională este simplă dar şi ingenioasă prin ornamentația bogată,de un cromatism rar întâlnit. Jocul caprei este marunt,pe loc cu sărituri şi răsuciri cu aplecări ondulate sau frânte dupa inspiratia purtătorului.

Un alt obicei,cel al ursului, îl urmează pe cel al caprei din punct de vedere al caracteristicilor.Travestirile prezente aici(urs,ursar,turc,popă,țiga n,doctor) sunt oarecum asemanătoare cu cele precedente.Ca instrument este nelipsită toba iar ca măsti putem spune ca acest obicei nu abundă in spectaculos ca cel al caprei.Ursarul

Scanned with OKEN Scanner

nu are mască dar este smolit pe față,cu plete lungi şi unsuroase ce se revarsa de sub şapcă.Hainele zdrențuite sunt animate de clopoțeii de la nasturi.Jocul măştii este completat de dansurile şi strigăturile ursarului a carui fantezie este specifică artei si tradițiilor româneşti. În noaptea de Anul nou se umblă cu Vasilca.Oficianții umblă cu o tavă pe care se află un rât de porc sau o căpățână de porc pe care o numesc mireasă. De neuitat rămâne si sorcova.Aceasta ,melodioasă si versificată inedit e practicată în mod special de copii.Sorcova e reprezentată de ramuri impodobite sau cumpărată din comerț.

Obiceiul semănatului e practicat de copii care poartă în mici trăistuțe diverse semințe ce le vor presăra in curțile oamenilor,Acest obicei duce spre sfărşit drumul tradițiilor de iarnă.

Dar ciclul sărbatărilor nu va fi încheiat de bobotează cînd fetele de măritat işi pot afla ursitul prin practici magice specifice,ci va fi încheiat la Sfântul Ion când cetele de flăcăi umblau cu Iordănitul.

In nici un alt moment al anului arta şi tradiția nu se impletesc mai bine. Sărbătorile de iarnă sunt pline de optimism, iar mesele încărcate tot de tradiții si artă, culinară de această dată, descriu satul românesc atat de drag românului şi nu numai ,daca ar fi să judecam dupa mulțimea de turişti străini ce işi petrec sărbătorile în zonele încărcate de tradiție şi artă românească.

Bibliografie

-N.Jula,V.Mănăstireanu-Tradiții şi obiceiuri româneşti-Editura pentru literatură-1968

-Gh.Enache-Sărbătorile de iarnă în județul Buzău-Editura Evenimentul Românesc Group-Buzau -2005

OBICEIURI DE NUNTĂ ŞI TRADIȚII ROMÂNEŞTI

Institutor Anoutеru Silvia

Școala gen. Nr.1 Călnic, Jud Gorj

Diferitele regiuni ale țării au tradiții străvechi aparte, superstiții legate de ziua nunții şi de viitorul mirilor. Însă toate acestea sunt mult mai bine înțelese si păstrate de locuitorii din mediul rural care nu concep ca o nuntă românească să nu se desfăşoare conform tradițiilor. Astfel, indiferent de regiune, petitul este primul pas care trebuie să-l facă tânărul care vrea să se casătorească. Acesta merge însoțit de părinti în casa viitoarei mirese, unde îi cere oficial, mâna. În toate regiunile țării acest obicei de nuntă a dobândit

caracterul unei formalităti, unui prilej de distracție si bună dispoziție.

Fedeleşul este un obicei de nuntă păstrat doar în mediul rural şi care presupune o mică petrecere în casa miresei, cu o seară înaintea zilei nunții. Obiceiul are rolul de a stabili ultimele detalii legate de nuntă sau de ornamentele care vor fi puse în bradul miresei. Petrecerea implică o masă de petrecere, băutură si dans.

Tradiția românească a bradului pentru nuntă s-a păstrat în regiunile rurale dar şi în oraşele mici. Bradul trebuie împodobit de mire şi de prietenii necăsătoriți ai acestuia, în dimineața nunții, şi dus în casa miresei. Superstițiile acestui obicei sunt numeroase, iar prezența lui aduce viitoarei familii belşug si fericire.

Îmbrăcatul mieresei se face în lipsa mirelui. Aceasta este ajutată să-şi pună rochia, voalul şi coroniţa de către naşă, mama şi prietenele cele mai apropiate. Acest obicei se desfăşoară în acelaşi timp cu bărbieritul mirelui, simbolizând pregătirea fetei pentru o nouă etapă a vieții. Hora miresei se desfăşoară in casa fetei şi este prilejul propice împărțirii cadourilor pentru naşi, socrii şi pentru rudele apropiate.

Furatul miresei este obiceiul de nuntă care s-a păstrat indiferent de regiune, în mediile rurale si urbane. O dată furată mireasa, mirele este dator să o caute şi să o răscumpere. Dacă aceasta este furată dupa miezul nopții, cel care trebuie sa o răscumpere este naşul.

Lista cadourilor de nuntă poate fi extrem de numeroasă, marea majoritate a invitaților alegând cadoul de care cred că noua familie are nevoie. Însă, există si cadouri tradiționale, care simbolizează norocul, viața împlinită sau belşugul. În familiile destul de credincioase, unul dintre aceste cadouri ar fi Biblia oferită ca mirii să fie mereu credincioşi şi să respecte religia.Banii din argint reprezintă un simbol al cadourilor de nuntă tradiționale, simbolizând puritatea, tinerețea şi avuția. Obiectele ornamentale roşii sunt, de asemenea, cadouri de nuntă captivante, culoarea roşie reprezentând simbolul iubirii.

În mediul rural tinerele mirese primeau perne, prosoape albe, veselă din argint, păsări si porci pentru ca viața lor să fie plină de bogăție şi de noroc.

Furculițele, cuțitele şi lingurile nu sunt cadouri de bun augur, deoarece, potrivit tradiției româneşti acestea aduc tinerilor căsătoriți certuri şi necazuri. Nici ceasurile de perete sau florile galbene nu sunt cadouri potrivite pentru tinerii căsătoriți, despre acestea spunându-se că duc la despărțirea celor doi.

În vremuri nu foarte îndepărtate în țara noastră, înainte de fiecare nuntă se stabilea zestrea atât pentru fată cât şi pentru băiat. Acest fapt era făcut după o anumită orânduire şi conținea obiecte specifice pentru fată si pentru băiat. Zestrea oglindea şi statutul social. Fetele care nu aveau zestre se măritau mai greu sau chiar rămâneau singure.

În Transilvania se stabilea la peţit de către părinții viitorilor însurați. Acordul putea fi verbal sau scris cu

Scanned with OKEN Scanner

martori. În general se întocmea o foaie de zestre, un contract, ce se oficializa de către preot în ziua logodnei. La fel se proceda şi în Oltenia şi Moldova.

În Bucovina,în momentul logodnei,viitorii miri şi familiile lor stabilesc data nunții,naşii,domnişoara şi cavalerul de onoare.În ziua nunții domnişoara de onoare vine acasă la mireasă,iar cavalerul de onoare se duce acasă la mire. În timp ce este împodobită,mireasa trebuie să plângă.Dacă acest lucru nu se întâmplă,o femeie în vârstă îi aduce o ceapă zdrobită pentru a-i produce lacrimi.

Mirele vine acasă la mireasă să o ia,dar în momentul în care ajunge aici,uşile sunt închise,iar familia miresei refuză să deschidă.După ce se tocmesc,uşa se deschide iar mirele poate să-şi ia mireasa.

Tradițiile românești sunt deosebit de frumoase şi avem datoria sfântă de a le păstra cu sfințenie!

Bibliografie:

Şerban,Alexandru,Doru,"Calendarul credinței datinilor,obiceiurilor şi tradițiilor din Gorj", Ed.Ager,2000.

.Niculița-Voronca,Elena,Datinile şi credințele poporului român,Ed.Saeculum I.O.,2008

LADA DE ZESTRE A ROMÂNILOR

Educatoare Grigore Ana-Maria

Grădinița cu program normal Nr. 16 Slatina – Olt

Spiritualitatea românească a fost în perfectă armonie cu poziția geografică a țării noastre şi cu practicile populare ale românilor. Folclorul este pentru poporul român depozitarul a tot ceea ce înseamnă tradiție, obicei şi artă, izvorâte din rădăcinile istoriei, cu specificul acestor meleaguri. Folclorul românesc s-a dezvoltat la confluența a două mari regiuni ale civilizației europene: vestul şi sudul Europei. De-a lungul secolelor, românii şi-au cristalizat propria lor cultură, reprezentând nevoia de comunicare a omului cu natura şi a omului cu alți oameni. Pentru a ne păstra ca români identitatea nealterată, folclorul trebuie cultivat în inimile şi mințile generațiilor care se

succed pe acest tărâm, ca o valoare autentică de creație.

Datinile, obiceiurile, tradițiile, portul şi folclorul au rolul lor, verificat de-a lungul istoriei, în permanenta cultură a unui neam şi sunt comori inestimabile ce definesc un popor, făcându-l unic, statornic şi nemuritor, în ciuda scurgerii timpului. Ele sunt documente grăitoare privind istoria şi cultura acestor locuri. Imensul tezaur folcloric al zonei mele natale (Oltenia) constituie o componentă valoroasă, o moştenire de preț, pentru toți cei care trăiesc şi viețuiesc în acestă parte a țării. Această moştenire trebuie dusă mai departe, pentru că un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă prin fiii săi. Astfel inoculăm copiilor/ urmaşilor dragostea şi respectul pentru tradițiile şi obiceiurile româneşti.

În oraşele mici şi în mediul rural, tradițiile sunt încă vii, se respectă la anumite evenimente, purtând în ele autenticul artei româneşti. Cei din oraşele mari însă trăiesc modernitatea, cu ceea ce a adus ea, bine sau rău. În acest material este prezentat unul dintre cele mai cunoscute, iubite şi respectate obiceiuri ale poporului nostru, şi anume: „**MĂRȚIŞORUL**".

Cultura românească prezervă cu grijă memoria strămoşilor ei, astfel că printre cele patru mituri importante ale românilor îl vom întâlni alături de „Miorița" şi pe cel al „Babei Dochia", ultimul fiind în strânsă legătură cu data de 1 Martie şi cu mărțişorul. Românii sărbătoresc venirea primăverii într-un mod unic, la începutul lunii martie. 1 Martie este în calendarul ortodox ziua Evdochiei, o femeie martir, numită şi Dochia. Sărbătoarea este de fapt apriori timpurilor creştine, iar Dochia este un personaj păgân. Tradiția mărțişorului este o moştenire de la strămoşii noştri romani. Cuvântul „mărțişor" are origini latine şi este numele popular al lunii martie.

În multe săpături arheologice din România s-au găsit mărțişoare cu o vechime mai mare de opt mii de ani. Sub forma unor mici pietre de râu vopsite în alb şi roşu, ele erau înşirate pe ață şi se purtau la gât. Culoarea roşie, dată de foc, sânge şi soare, era atribuită vieții, deci femeii. În schimb, culoarea albă, conferită de limpezimea apelor, de albul norilor era specifică înțelepciunii bărbatului. De altfel, şnurul mărțişorului exprimă împletirea inseparabilă a celor două principii ca o permanentă mişcare a materiei. El semnifică schimbul de forțe vitale care dau naştere viului, necurmatul ciclu al naturii. Culorile alb şi roşu au rămas până în zilele noastre ca simbol al sexelor, ele fiind regăsite şi la bradul de nuntă şi înmormântare. Când venea primăvara, oamenii obişnuiau să lege de copaci funii albe şi roşii, cu scopul de a alunga duhurile rele. Această măsură de precauție era luată pentru a preîntâmpina orice fel de posibil dezastru care s-ar fi putut abate asupra florilor copacilor şi i-ar fi putut împiedica să rodească.

În zilele noastre, mărțişorul este un simbol al primăverii care va să vină, iar realizarea lui a devenit o adevărată operă de artă. Oamenii

Scanned with OKEN Scanner

oferă cu multă plăcere de 1 Martie mărțișoare celor pe care le iubesc, ca simbol al admirației lor, ca respect și stimă specială pentru doamne și domnișoare. Mărțișoarele se poartă o perioadă de timp bine determinată, după care se agață în copacii care urmează să înflorească. Procesul scoaterii mărțișoarelor a fost legat de practicile de previziune a vremii. În sud, spre exemplu, oamenii cred că ar trebui să-ți dai jos mărțișorul doar atunci când vei observa un stol de berze. În alte regiuni acest lucru se întâmplă la vederea unei lebede, existând credința că vei fi tot anul la fel de grațios precum respectiva pasăre. Fetele nemăritate își pun mărțișorul sub o piatră mare și încearcă să ghicească care le va fi ursitul. Scoaterea mărțișorului, conform ritualurilor, are un scop bine întemeiat: să marcheze astfel tranziția dintre sfârșitul iernii și noul anotimp care începe.

Martenitsa, această amuletă magică, moștenită de la predecesori, este primul semn al venirii primăverii. El simbolizează credința fiecăruia – că toate vor fi mai bune în anul ce va să vină. Fie că este confecționat din sticlă, ceramică, lemn sau alte materiale, mărțișorul a fost, este și va rămâne un simbol al primăverii. Din moși-strămoși umblă vorba că dacă este purtat la piept între 1 și 8 martie, șnurulețul împletit va aduce noroc și sănătate.

Mărțișorul este unul dintre cele mai frumoase tradiții românești, fiind dăruit femeilor de către bărbați de 1 Martie. Tradițional, mărțișoarele sunt confecționate dintr-un șnuruleț alb-roșu de care se leagă simboluri ale norocului (trifoi cu patru foi, coșar, potcoavă etc.). însă obiectul legat poate să fie orice altceva, în funcție de inspirația celui care îl dăruiește. În trecut, mărțișorul era format dintr-o monedă de aur sau argint atârnată de un șnur împletit în alb și roșu. Tradițional, mărțișorul este purtat la vedere timp de o săptămână sau două după care se agață în copacii înfloriți. Tradiție specific românească, se pare că a fost adoptată și de popoarele vecine. Se spune că tradiția este moștenită de pe vremea dacilor și romanilor și își are originea în credința și practicile agrare.

Folclorul românesc, atât de pitoresc, trezește interes de la primele sunete și se face ascultat în orice loc unde este prezentat.

Bibliografie:

Ghinoiu Ion, „Mica enciclopedie de tradiții românești - Sărbători. Obiceiuri. Credințe. Mitologie", Editura Agora, București, 2008;

Suciu Ovidiu, Suciu Răzvana, „Dicționar școlar de etnografie și folclor", Editura Dacia, Cluj Napoca, 2007;

„Revista învățământului preșcolar", Nr. 1/2007, București.

Scanned with OKEN Scanner

SĂRBĂTORILE DE IARNĂ PE CÎMPIE

Profesor Gherman Gheorghe
Grupul Şcolar "Electromureş" Tg-Mureş

Cristeşti la 25.01.2010

„Nu zidurile fac o şcoală, ci spiritul care domneşte într'însa."
Regele Ferdinand I, 1923

Cuvintele din prefață exprimă dragostea , respectul față de şcoală , respectul față de dascăli, alături de nişte oameni deosebiți bătrânii satului care au constuit tot ce are mai durabil şi mai frumos satul românesc : tradiții, obiceiuri şi elemente de civilizație . Astăzi asistăm neputincioşi şi cu durere cum se sting suflete ca căror memorie conțin pagini din istoria satelor noastre , vatră a atâtor evenimente şi fapte din istoria milenară a poporului român.

Timpul se scurge.... dar parcă satele noastre sunt tot mai pustii, țăranul român este tot mai bătrân şi dispariția sau alterarea spiritului şi obiceiurilor tot mai profundă. Cauzele dispariției " bunului simț " al tinerilor din satele noastre dacă apreciem proverbul " fiecare țară îşi merită conducătorii " îl găsim şi la țară unde avem Profesor i navetişti şi nu dascăli , oameni cu giob şi nu învățători sau preoți. Despre tineri de la țară şi oraş putem aprecia avem puțini tineri şi cum i-am educat şi ce modele le-a oferit societatea românească acelea le urmează aşa avem tineri fără modele, fără educație, fără cultură, fără respect dar ei apreciază libertatea, dreptul de a face ce vor, de a jigni, de a minți, de a primii totul gratis pentru că au dreptul , dar ce dau ce le cerem.

De la tineri care ascultau şi urmau dascălii, preoții şi bătrânii satului ce avem tineri şomeri, tineri diplomați cu două sau trei facultăți care învață de pe net de la modele sexi... şi ascultă să ghicim o fi greu manele.

Nu tinerii sunt vinovați, ci noi părinții care i-am creat şi ce am şlefuit mici monştri , vorbe grele de digerat, dureroase dar adevărate.

Să vorbim şi despre imagini din trecut care în multe sate sunt istorie în memoria multor locuitori unde :

-începea pregătitul colindului cu două sau trei săptămâni înainte de Crăciun , bătrânii satului se adunau la o casă şi îi învățau pe cei tineri colinde tradiționale "Ce vedere minunată", "În cele tri părți de lume", "La fântâna soarelui", "Zori, zori, zori cu zorile", "Sus, la vița vinului", "Mă luăi, luăi", "Dumnezeu de la-nceput", "La sfârşitul lumii", "Colo jos în vremea ceea" sau

"La naşterea lui Hristos". Copii erau vecini şi intrau în atmosfera Crăciunului, fetele pe lângă colind erau învățate să toarcă, bărbații tăiau lemne iar femeile pregăteau locuința pentru sărbători la cuptor se coceau colacii, cozonacii , "pupăza", un aluat pregătit pentru copii şi pe plită se cocea "coca".

Până cel târziu de Ignat se tăia porcul , la înjunghiatul porcului o mână de ajutor dădeau vecini fiecare avâd un rol bine stabilit, se pârlea porcul cu paie , lângă porc se întreținea un foc mic din paie , din acel foc zburau scântei care ce reprezentau în tradiția populară e greu , suflete, timpul care se scurge.

La pregătirea porcului alături de părinți erau copiii, frați , surori şi vecini era un moment de unire al familiei de depănare a amintirilor părinților noştri de cunoaştere al arborelui ginealogic al familiei noastre.

Fiecare depăna file din istoria familie imaginile erau dezbătute , reâmprospătate " bunicul Tarfin din gloduri ştia patru limbi, a fost patru ani armată în armata Austr-Ungară , a fost patru ani în război .....de unde a cumpărat pământ , cât ...unde avea ..la cine la promis, credința în biserica greco -catolică , preotul Hosu, preotul Rusu , preotul Mamina, şcoala românească... cel mai bun liceu la Blaj , dascălii , au venit comuniştii care nu aveau mamă ,tată şi familie ... ne-au bătut şi ne-au închis bunicii , ne-au fugit unchii a lui Pantica în Australia şi Franța, au introdus dările, ne-au luat pământul, casele, pădurea.. totul, au ars cărțile, au distrus credința în biserica sufletului național din ardeal , ne-au despărțit în toată țara , au reuşit să ne dezbine, dar a rămas dorința de a merge înainte ... ce fac cu noi tineri , trebuie să facem mai mult decât părinții noştri un vis devenit realitate ...târziu ...o povoară prea mare pentru acest popor " dar o rândunică de la Ibăneşti şi Hodac „până aici democrație de aici începe Hodac şi Ibăneşti " nu a adus primăvara iar seara la televizor ascultam colinde.

Noi tinerii eram rugați de părinți şi rude să colindăm , ce primeam în schimb mere , nuci , câte un leu şi ceva ce apreciem când suntem mai în vârstă şi uni devenim mai înțelepți , zîmbetele de bucurie la întregire a faminiei , de unire a familiei, de ajutor, ne simțeam sprijiniți şi mândri de neamul nostru , adevărate albume de familie.

- ajunul Crăciunului – mersul cu colindul îl începeau tinerii după ora 15,

pentru a pune bunătățile fiecare aveam o traistă iar cel carea avea cele mai multe "pupeze" se simțea cel mai mândru.

Părinții mergeau al colindat după ora 22 la rude, colegi de muncă şi vecini.

În ziua următoare veneau la colindat grupuri de rromi cu cetera , ei erau primiți în casă serviți cu vi, prăjituri şi primeau bani.

Scanned with OKEN Scanner

SĂRBĂTOAREA PAŞTELUI

Profesor Duma Simona Sanda

Director Grup Scolar Industrial "Avram Iancu" Tg. Mureş

Este de neconceput ca ouale roşii să nu se găsească pe masa de Paşti. Fără ele marea sărbătoare creştină aproape că nu are însemnătate, iar simbolul ouălor roşii este strâns legat de Patimile lui Iisus. Legenda spune că Sfânta Maria, venind să-şi vadă Fiul răstignit, avea la ea un coş plin cu ouă, pe care l-a lăsat chiar lângă cruce când a început să-l plângă. Se spune că sângele acestuia a înroşit ouăle, iar de atunci s-a păstrat obiceiul vopsirii de ouă roşii de Paşte.

Vechimea obiceiului poate fi doar bănuită. Există bătrâni care îşi amintesc că străbunii lor vorbeau de practici de fertilizare săvârşite de tinere perechi care îngropau "ouă desenate" la marginea câmpului, în noaptea de Înviere, ceea ce plasează obiceiul în vremuri precreştine.

Tradiţiile bineînţeles diferă de la ţară la ţară. În Anglia. Există obiceiul de a face cadou ouă de ciocolată foarte mari.

Bulgaria. În secolele trecute, pictarea ouălor de Paşti era o îndeletnicire a călugăriţelor din mănăstiri. Întrebuinţând culori speciale, ele realizau piese unicat. Multe pot fi admirate şi astăzi în muzeele etnografice din ţară, unde se păstrează bogate colecţii de ouă pictate şi încondeiate. Pentru ornare se foloseşte şi acidul sulfuric. Dupa ce oul a fost vopsit, peste suprafaţa colorată se trece cu condeiul înmuiat în acid; acesta spală vopseaua şi astfel rămâne desenul sau scrisul făcut. O altă metodă este lipirea sau legarea diferitelor frunze pe suprafaţa albă a oului, dupa care acesta se introduce în vopsea. Când este uscat, frunza se dezlipeşte.

Elveţia. În unele zone există credinţa că ouăle de Paşti sunt **ouate de cuc. În alte locuri se spune că ele sunt aduse de iepuraşi. De aceea,** copiii pregătesc din primele flori de primavara câte un cuib în care acestea sa fie depuse. Urmează vânatul "iepurelui de Paşti", când cei mici caută prin grădină ouăle bine ascunse. Se ciocnesc ouăle, cel spart fiind oferit învingătorului.

Franţa. În zilele de Paşti, locuitorii din Bourgogne îşi oferă reciproc ouă vopsite. Se aşează o scândurică înclinată şi fiecare rostogoleşte pe ea ouăle pe care le-a adus. Acela al cărui ou atinge un altul îl câştigă şi-l mănâncă pe loc. La acest joc numit "la roulle" se folosesc ouă colorate în roşu, galben, verde şi

violet.

Germania. În această țară s-a păstrat foarte bine tradiția ouălor de Paşti. Copiilor li se spune că ouăle colorate sunt aduse de Iepuraş şi ascunse, ca să le găsească. Fetele trimit logodnicilor ouă pe care sunt scrise declarații de dragoste. În Saxonia, lângă oraşul Boutzen, există o colină la poalele căreia curge un râu. Sus este o capelă de lângă care femeile şi bărbații aruncă ouă. Jos lângă apă sunt copiii. Ei le prind şi îşi încarcă săculețele de la brâu.

Olanda. Obiceiul ciocnitului se păstrează şi astăzi. În zilele de Paşti, tradițional se mănâncă ouă cu o anumită prăjitură, pe care brutarii o oferă clienților lor. Preoților le sunt oferite ouă vopsite, iar fetele le dăruiesc flăcăilor. Ouăle vopsite în verde se ascund în iarba, ca să le caute copiii.

Polonia. Pentru a obține un anumit desen, se cufundă oul în culoare, iar când aceasta s-a uscat se desenează cu ceara. Oul se introduce apoi în borş de sfeclă sau în oțet, astfel că părțile neacoperite se decolorează. Dupa ce se îndepărtează ceara, rămâne desenul colorat pe fond alb. Cele mai răspândite motive sunt crenguța, bradul, morişca.

Rusia. În lunea Paştilor, ruşii se duc la cimitir cu ouă roşii pentru a cinsti morții. Fetele se urcă pe un deal şi se aşează în cerc. Una din ele iese în mijlocul cercului, ținând în mână pască şi ouă de Paşti. Ea spune o rugăciune şi rosteşte versuri în cinstea primăverii.

Ucraina. Ca şi în Rusia, ucrainenii se duc în zilele sărbătorilor de Paşti la cimitir, cu cozonaci, vin şi ouă. Pentru cinstirea morților, ouăle se rostogolesc pe morminte, apoi se îngroapă în pământ sau se consumă pe loc de catre membrii familiei ori se dau de pomană celor nevoiaşi. Tradițional, există "pictori meşteşugari" care execută ouă încondeiate la comandă. În trecut, gospodinele colorau ouăle cu vopsele naturale extrase din plante, cum ar fi foile de ceapă, florile de tei, frunzele de mesteacăn, boabele coapte de soc etc. De Paşti, rudele şi îndrăgostiții îşi dăruiesc ouă vopsite şi ornate. Se spune că acela al cărui ou nu se sparge va trăi mai mult.

Suedia. Ouăle se ornează cu desene hazlii, cu rime şi inscripții care se citesc cu glas tare, înainte de a le mânca. Ouăle de Paşti au darul de a prezice: dacă nu sunt pline, înseamnă că hambarele vor fi goale în anul acela. Va avea noroc fericitul care găseste un ou cu două gălbenuşuri: se va căsători sau logodi.

Ungaria. Predomină ouăle vopsite în roşu şi galben. Dintre motivele de ornamentație cele mai des folosite sunt: stoguri de fân, case, fântâni cu cumpănă, femei cu coşuri de ouă în mână. În mediul rural există obiceiul că în a doua zi de Paşti fetele să fie duse la fântână şi acolo să fie stropite cu apă de către flăcăi.

Scanned with OKEN Scanner

OBICEIURI DE SĂRBĂTOAREA SÂNZIENELOR

Profesor Stan Marieta Doina ,
Profesor Mustafa Nazmie -
Colegiul Tehnic Tomis Constanța

Încărcată de magie şi farmec, sărbătoarea Sânzienelor, celebrată pe 24 iunie, împlineşte peste 5000 de ani! Denumirea provine de la Sancta Diana, zeița silvestră, iar sânzienele erau considerate reprezentări fitomorfe(florile de sânziene) şi divinități antropomorfe.

Născută dintr-un străvechi cult al soarelui, sărbătoarea nu şi-a pierdut coloratura păgână, deşi este asociată cu o mare aniversare creştină: naşterea Sfântului Ioan Botezătorul. Sărbătoarea e legată de cultul recoltei, al vegetației şi al fecundității, păstrând un amestec fascinant de creştinism, păgânism şi vrăjitorie. Obiceiurile din Noaptea de Sânziene, practicate şi astăzi, mai ales în Maramureş şi Nordul Ardealului, dovedesc conservatorismul fantastic al tradiției româneşti populare, cu mult mai veche decât istoria.

Solstițiul de vară, ziua cea mai lungă a anului, după care începe să scadă puțin câte puțin, a fost determinat empiric prin observarea atentă a reperelor terestre, în special a bioritmurilor stabile ale unor plante (sânziana sau drăgaica), păsări (cucul), insecte (licuricii), şi cosmice (răsăritul sau asfințitul aştrilor şi constelațiilor).

Sânzienele sunt plante erbacee din familia Rubiaceae, substitute fitomorfe al zânei fecioare care dă miros şi leac florilor, rod bogat holdelor de grâu şi orz. Sânzienele sunt plante cu flori galbene-aurii, plăcut mirositoare şi cresc prin livezi, păşuni, margini de păduri şi poienițe. Prin calitatea de a înflori în cea mai lungă zi a anului şi cu insolația cea mai puternică, sânzienele au devenit reper calendaristic pentru aprecierea stadiului de dezvoltare al culturilor; dacă înfloresc înainte de ziua 24 iunie, stadiul vegetal al plantelor din culturi este avansat şi invers. În nordul României şi în zonele de munte, la înfloritul sânzienelor, se începea cositul pajiştilor.

În credința populară, Sânzienele erau considerate a fi nişte femei frumoase, nişte adevărate preotese ale soarelui, divinități nocturne ascunse prin pădurile întunecate, neumblate de om. Se spune că, în noaptea de 23 spre 24 iunie, Sânzienele plutesc în aer sau umblă pe pământ cântă şi dansează, împart rod holdelor, umplu de fecunditate femeile căsătorite, înmulțesc animalele

și păsările, umplu de leac și miros florile și tămăduiesc bolile și suferințele oamenilor.

Spre deosebire de Rusalii, care sunt reprezentări fantastice aducătoare de rele, Sânzienele sunt zâne bune. Ele pot deveni și foarte dăunătoare, lovindu-i pe cei păcătoși cu "lanțul Sânzienelor", pot stârni din senin și vijelii, pot aduce grindină, lăsând câmpul fără de rod și florile fără de leac.

În ajunul sau în ziua de Sânziene, se practică, la sate, diferite obiceiuri de divinație, de aflare a ursitei și a norocului în gospodărie. Fetele strâng flori de sânziene pentru a le pune sub pernă, în noaptea dinaintea sărbătorii, în credința că, în acest fel își vor visa ursitul. În unele zone, fetele își fac coronițe din sânziene, pe care le lasă peste noapte în grădini sau în locuri curate. Dacă dimineața le găsesc pline de rouă, e semn sigur de măritiș în vara care începe.

În dimineața de Sânziene, înainte de răsăritul soarelui oamenii strâng buchete de sânziene pe care le împletesc în coronițe și le aruncă pe acoperisul caselor. Se consideră că omul va trăi mult în cazul în care coronița rămâne pe casă sau, dimpotrivă, că va muri repede, atunci când coronița, alunecă spre marginea acoperișului sau cade de pe acoperiș.

Gospodarii încearcă să afle care le va fi norocul la animale, tot cu ajutorul florilor de sânziene; în seara din ajunul sărbătorii, agață cununi de sânziene la colțul casei orientat către răsărit și dacă, a doua zi, în coronițe erau prinse păr de la anumite animale, sau puf / pene de la păsări considerau că anul va fi bun mai ales pentru acestea.

Florile culese în ziua de Sânziene, prinse în coronițe sau legate în formă de cruce sunt duse la biserică pentru a fi sfințite și sunt păstrate pentru diverse practici magice.

Sărbătoarea Sânzienelor care marcheaza mijlocul verii, e considerată a fi și momentul optim pentru culegerea plantelor de leac.

Tot acum se fac previziuni meteorologice: în funcție de momentul în care răsare Constelația Găinușei, se determină perioada prielnică pentru semanatul graului de toamna.

Pentru a fi sanatosi și avea spor în munca, în acest moment de inceput al secerisului, oamenii se incing peste sale cu tulpini de cicoare.

Pentru a fi placute feciorilor, fetele se spala pe cap, în aceasta zi cu fiertura de iarba mare.

Pentru a scapa de boli, fetele și nevestele se scalda ritual în ape curgatoare, iar pentru a se umple de fertilitate, femeile se tavalesc dezbracate în roua dimineatii, înainte de răsăritul soarelui.

Pentru alungarea spiritelor malefice se aprind focuri în care se aruncă substanțe puternic mirositoare, se buciumă și se strigă în jurul lor.

In unele sate din sud-vestul Bucovinei, putea fi intalnit, cu ani în urma, obiceiul „boului instrutat". în cadrul ceremonialului, masca taurina murea și renastea simbolic la acest inceput de timp calendaristic.

Pentru pomenirea morților se fac pomeni imbelsugate şi se pun flori mirositoare pe morminte.

În obiceiurile, credințele şi folclorul românesc, Drăgaica(Sânzienele) păstrează amintirea Marii Zeițe neolitice, divinitate lunara, echinocțiala şi agrară, identificată cu Diana şi Iuno în Panteonul roman şi cu Hera şi Artemis în Panteonul grec. Drăgaica sau Sânziana, numită în diferite zone etnografice Dărdaica, Împărăteasa, Stăpâna Surorilor, Regina Holdelor, Mireasa, ar umbla pe Pământ sau ar pluti prin aer în ziua solstițiului de vara şi s-ar desfăta, cântând şi dansând; împreuna cu alaiul sau nupțial format din zâne fecioare şi fete frumoase, peste câmpuri şi păduri. în cetele de Drăgaica din sudul Munteniei, fata care joaca rolul zeiței este îmbrăcată ca o mireasa, cu rochie alba şi cu cununa împletită din flori de sânziene (drăgaica) pe cap, însemn al cununiei. în timpul ceremoniei nupțiale zeița da bob spicului de grâu şi miros plante lor de leac, vindeca bolile şi suferințele oamenilor, în special bolile copiilor, apăra holdele de grindina, furtuni şi vijelie, urseşte fetele de măritat etc.

Dar, când i se nesocoteşte ziua, ea stârneşte vârtejuri şi vijelii, aduce grindina, ia oamenii pe sus şi îi îmbolnăveşte, lasă florile fără leac şi miros. După Dansul Drăgaicei din ziua când şi soarele joaca pe cer la amiaza, apar primele semne ca vara se întoarce spre iarna: începe sa scadă lungimea zilelor şi sa sporească nopțile, se usucă rădăcina grâului paralel cu coacerea bobului în spic, răsare pe cer constelația Găinuşei (Cloşca cu Pui), florile îşi pierd din miros şi din puterea tămăduitoare de boala, cucul încetează sa mai cânte, apar licuricii în păduri, se întoarce frunza pe ulm, plop şi tei etc.

Bibliografie:

www.Crestin_ortodox.ro.24iunie2008
Drăgaica-Sânziana- Ion Ghinoiu
www.Datini_obiceiuri_superstitii.ro.24iunie2001

Scanned with OKEN Scanner

MODELUL INTERETNIC DOBROGEAN

Profesor Șdic Alexandra Felicia,
Profesor Țuleu Muzein,
Colegiul Tehnic Tomis Constanta

În viața unui om există trei momente de importanță decisivă: naşterea, căsătoria, moartea. Relațiile omului cu mediul înconjurător încep înainte de naştere şi se încheie odată cu moartea. Acest lucru se întâmplă mai ales în mediile sociale tradiționale, unde omul este legat foarte strâns de mediul social înconjurător. În mediul social tradițional, naşterea unui om are sensul pătrunăderii într-o lume cu tradiții şi obiceiuri bine definite. Tradițiile se pot schimbă în funcție de epocă şi comunitate. În cele trei momente esențiale din viața omului obişnuințele legate de o serie de cerințe se transformă în ceremonii. Ceremoniile legate de naştere, căsătorie şi moarte sunt evenimente colective. Mulțimea participanților, îndatoririle lor, elementele tradiționale precum şi diversele credințe sunt rezultatul unor indicații de valoare colective. Dobrogea prezintă două particularități interesante: pe de o parte este păstrarea ca pe o insulă izolată, a unor vechi tradiții (mai ales cele legate de nunți şi moarte), pe de altă parte este îmbinarea bogatelor tradiții ale turcilor de origine anatoliană şi ale tătarilor de origine crimeeana. Cu toate influențele sociale contemporane, turcii şi tătarii dobrogeni au reuşit în mare parte să-şi păstreze vechile tradiții până în zilele noastre.

În cercetarea proverbelor trebuie să ținem minte un fapt pe care îl au în comun în toată literatura populară – nimic nu este statornic şi nimic nu se ține numai pe locul unde se naşte, ci toate se schimbă şi toate sunt într-o mişcare veşnică. Nici o barieră nu se poate pune nici gândului, nici vorbirii. Când doi oameni se întâlnesc, stau de vorbă, unul învață de la celălalt, unul dă şi celălalt ia şi aşa cum este viața individuală aşa este şi viața etniilor. Şi astfel basmul, pilda, cântecul, muzica, arta, toate sunt într-o mişcare veşnică. Obiceiurile de naştere ale turcilor dobrogeni prezintă numeroase asemănări sau chiar sunt identice cu obiceiurile de naştere ale tuturor popoarelor turcice. În primele 40 de zile de la naşterea copilului, se iau tot felul de măsuri impotriva personajelor malefice (in Dobrogea este vorba de personajul numit *„kayis ayak"*). Astfel lăuza si copilul nou născut nu sunt lăsati niciodată singuri in această perioadă. Dacă totuşi lăuza si copilul nou născut trebuie lăsați singuri (chiar si pentru câteva ore) în camera respectivă se aşează în preajma celor doi o serie de obiecte

Scanned with OKEN Scanner

considerate apărătoare de rele: un Coran, ceapă, usturoi, o matură. Coranul exprimă credința şi justețea şi adevărul religiei islamice, iar celelalte obiecte au semnificații în vechile religii turceşti (preislamice). La ceremonia oficială de punere a numelui copilului, participă obligatoriu hogea care rosteşte la urechea copilului chemarea musulmană la rugăciune (*ezan*). Festivitatea de încheiere a perioadei de patruzeci de zile de la naşterea copilului , turcii tătari (tătarii crimeeni) din Dobrogea o numesc *„loksa toy"*, iar turcii anatolieni din Dobrogea *„cűmbűs"*.

Nunta este un eveniment colectiv la care, în satele turceşti din Dobrogea, participă toți locuitorii fie că sunt invitați sau nu. Darurile schimbate de familiile mirelui şi miresei, după ce se lua hotărârea definitivă privind căsătoria, erau semn de apropiere a familiilor care urmau să se înrudească curând. Există ceremonii legate de stabilirea înțelegerilor privind plata *„dreptului laptelui"* (*sűt hakki*) şi a banilor pentru cumpărarea miresei de la familia ei (*mehir*). La turcii dobrogeni, cu ocazia logodnei (*nişan*), se rostesc cuvintele *„Sőz bir Allah bir"* (cuvântul dat este unul singur, aşa precum Allah este unul singur).

Cântecele populare (*tűrkűler*) cântate la nunțile turcilor dobrogeni poartă titluri diferite în funcție de perioada istorică. Aceste cântece populare se pot clasifica astfel:

Gelin alma havalarî (Cântece cântate la luarea miresei de la casa părintească)
Daire darbuka havalarî (Cântece interpretate la dairea şi darbuka)
Berber havalarî (Cântece despre bărbier)
Oyun tűrkűlerî (Cântece de joc)

În cadrul general al obiceiurilor funerare ale turcilor dobrogeni, o pondere importantă o au elementele religioase islamice, alături de care întâlnim şi numeroase credințe preislamice şi vechi obiceiuri populare laice. Practicile funerare legate de îngrijirea corpului mortului se execută până ce corpul mortului nu şi-a pierdut căldura. Citirea cu glas tare din Coran are loc atât înainte cât şi după deces. Legarea bărbiei mortului, închiderea ochilor şi acoperirea sa cu un giulgiu sunt considerate practici obligatorii şi sfinte lăsate moştenire musulmanilor de profetul Muhammad. Ceremonia numită *"toprak mevlidi"* are loc în noaptea imediat următoare decesului. *„Su selasi"* reprezintă o ceremonie şi un cântec religios musulman care are loc înainte de a rosti rugăciunea de înmormântare, după ce trupul mortului a fost spălat şi învelit în giulgiu. După intonarea cântecului, participanților li se împart batiste. La înmormântare participă şi vecinii, colegii de serviciu şi prietenii nemusulmani. Faptul că aparțin unor religii si tradiții diferite, nu-i împiedică să îndeplinească ultima îndatorire față de cei dispăruți; înaintea rugăciunii funerare islamice, răspund şi ei afirmativ la întrebarea hogei privind comportamentul social al mortului şi se declară de acord cu iertarea păcatelor acestuia. Pentru pomenirea mortului se citeşte cu glas tare din *Coran* si *Mevlid*.

Jertfirea unor animale (mai ales oi si berbeci) este o practică răspândită în

Scanned with OKEN Scanner

Dobrogea. Aceste jertfe se fac in ajunul sărbătorii musulmane numită *Kurban Bayramî*. Jertfirea de animale in memoria mortului reprezintă o îmbinare între elementele islamice şi cele şamaniste. Obiectele şi elementele întâlnite la tătarii din Dobrogea la practicarea obiceiurilor funerare care reprezintă totodată şi simboluri sunt: după îngroparea mortului plecarea de langă mormânt fără a privi înapoi, prosopul, şerbetul, Coranul, mâncarea de pomană, oglinda, fierul, foarfeca, credințele legate de animale, visele, mirosul.

Bibliografie:

Istoria Imperiului Otoman – Mantran Robert, editura All Bucureşti 2001.

Istoria Imperiului Otoman – Decei Aurel, editura Ştiințifică şi Enciclopedică Bucureşti 1978.

Tradiții si Obiceiuri ale Turcilor din România – Nuredin Ibram, editura Ex Ponto C-ța 2003

PRIMĂVARA ÎN EUROPA

Profesor psiholog Țupiță Camelia Loredana

Școala: "Mircea Vulcănescu", Bârsana Jud. Maramureș

Când vine primăvara lumea parcă începe să se nască din nou. Ploile de primăvară aduc cu ele o altă natură, înlocuind-o pe cea moartă cu una plină de speranța. Fiecare zi începe să se încălzească din ce în ce mai mult. Putem spune că venirea primăverii este un motiv de sărbătoare peste tot in jurul lumii.

Sărbatoare tradițională pe meleagurile noastre, mărțișorul constitue o contribuție specific românească la zestrea de tradiții si obiceiuri cu care am intrat în Uniunea Europeana.

Tradiția dăruirii nu se găsește decât în spațiul românesc și la unele

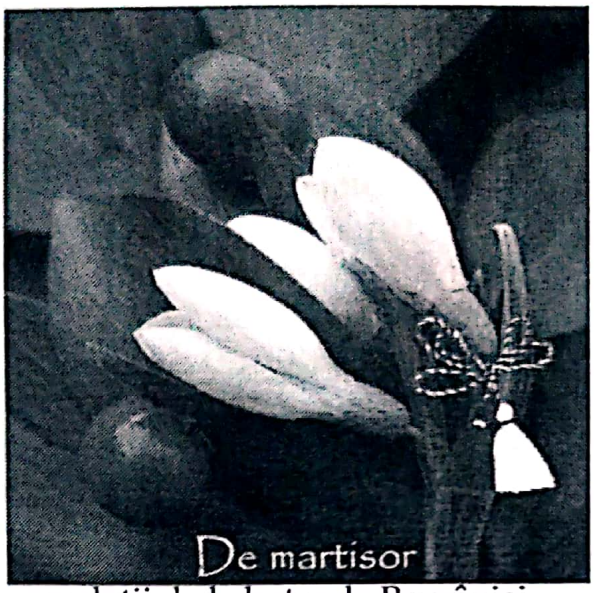

populații de la hotarele României.

Pentru că, de fapt, acest lucru este celebrat în ziua de 1 martie. Se presupune că în spațiul românesc, sărbatoarea română a Matronaliilor s-a suprapus peste echivalentul local al acesteia, Baba Dochia, personaj tradițional, deschizând din vechiul cult al Mării Mame.In această zi, femeile si fetele (uneori si copiii) își agățau de gât câte o monedă găurită, de obicei de argint, trimițând la cultul lunar, deci preponderent feminin.Mărțisorul avea rolul unui talisman magic, menit să-l apere pe care-l purta. De altfel și modalitatea de confecționare a mărțișorului, dovedește rolul lui de protector. Cunoscutul șnur din fire împletite, de culori albe și roșii, reprezentând simbolul primăverii, norocului și bunăstării a fost și este nelipsit la această sărbătoare fiind dăruit îndeosebi fetelor și femeilor începand cu 1 martie.Semnificația culorilor alb și roșu sau modul de purtare al acestui șnur au cunoscut variante de interpretare de-a lungul timpului sau a zonelor teritoriului nostru.

Semnificația celor două culori a cunoscut și ea diferite interpretări: roșul a reprezentat culoarea focului, a sângelui, a primăverii, ferea de deochi și era atribuită vieții, deci femeii. Albul reprezenta limpezimea apelor, a albului norilor sau a iernii și specifică înțelepciunea bărbatului. Șnurul însemna împletirea inseparabilă a celor doua sexe, permanenta mișcare a materiei sau continuitatea vieții după moarte.

Pentru a se ajunge la firul împletit alb-rosu, se luau în calcul toate măsurile celui ce urma să îl poarte cât și dimensiunile căilor de acces în teritoriul familial: porți, uși și ferestre. Dimensiunile spațiului în care evolua viața purtătorului de marțisor, trebuiau inserate în magia talismanului.Magie care, ulterior se transmitea asupra naturii, atunci când firul, odată purtat, era agățat în crengile unui pom fructifer pentru a-l apăra și a-i spori roada. Se mai obișnuia să se pună sub cloșca sau să se păstreze la icoana. Rostul lui era ca, prin magia împletirii armoniase a celor două fire ce simbolizau unitatea contrariilor (lumină-întuneric, căldura-frig, iarnă-vară), să aducă sănătate și pază de boli. Cele două culori împletite mai simbolizau și dragostea și ura, viața și moartea. Mărțișorul se poartă în zilele Babei Dochia (1-9 martie) și exista și acum obiceiul de a-ți alege o anume zi din această perioadă ca simbol al calității vieții din an. In mod firesc, o zi însorită va prevesti un an bun, iar una mohorâtă un an pe măsură. Tot credința populară spune că aceasta

Scanned with OKEN Scanner

perioadă este cea mai capricioasa din tot anul. Zilele de primăvară desăvârșită se pot transforma peste noapte în iarnă târzie.O altă zi deosebit de importantă pentru români este ziua de 8 Martie denumită "Ziua internațională a femeii" este ziua feminității, a frumuseții, a dragostei, ziua în care femeia este în centrul atenției, este sărbătorită de copii, de soți, de prieteni. Femeia, ființa delicată, sensibilă este cea care dă viață și poate de aceea, în momentele grele, se dovedește mai tare decât bărbatul, iar în viața de zi cu zi, nu are voie să obosească nici la serviciu, nici ca mama, nici ca soție.

Prima zi a lunii martie este sărbătorită în diferite feluri în Europa. Festivalul Primăverii este marcat de o serie de rugăciuni, petreceri în grădini și o serie de evenimente ecvestre. Localnicii și turiștii admiră hainele strălucitoare în culorile galben și verde, culorile florilor de primăvară care înfloresc peste tot în lume. Acestea dau vestea că oamenii au scăpat de înghețul și de ceața datorate iernii și deschid ușa primăverii.Ziua în care se produce echinocțiul de primăvară este considerată cea mai importantă zi a primăverii, deoarece marchează prima zi din acest anotimp, atunci când ziua și noaptea sunt egale. După ce iarna s-a terminat lumea așteaptă venirea lunii mai.

In Germania în zilele de 30 aprilie și 1 mai se sărbătorește eliberarea de iarna friguroasa și se așteaptă bucuriile verii. Copiii sărbătoresc într-un mod similar cu Halloween-ul. Ei se îmbracă în costume care reprezintă diferite personaje și își fac farse unii altora începând de la miezul nopții. Unii oameni aprind focuri pentru a ține departe spiritul malefic al iernii. Tot în Germania se spune că pe 1 mai spiritele pământului și zânele își fac apariția pentru a trece pământul în siguranță la sezonul de vară. Oamenii sărbătoresc prin petreceri mari cu mâncare și băutură și privesc înainte la anotimpul ce urmează. Aprinsul focurilor este un obicei ce se practică în aceasta perioadă a anului,având rolul de a alungă spiritele rele.

Bibliografie:

Coman, Mihai, Mitologie populară românească, Editura Minerva, Bucureşti, 1976;

Marian, Simion Florea, Sărbătorile la români, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976;

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII CE ȚIN DE ÎNCEPUTUL VIEȚII LA AROMÂNI

Profesor Vlad Victoria
Profesor Bola Carmen-
Școala specială nr.1 Constanța

Dobrogea, pământ românesc cuprins între Dunăre şi Mare, este un spațiu multicultural în care reuşesc să conviețuiască în pace şi armonie mai multe etnii, din conviețuirea acestora dezvoltându-se aici o civilizație proprie, care conține elemente comune tuturor etniilor, dar şi elemente particulare , individuale, ale fiecărei etnii în parte.Conviețuirea paşnică, comunicarea, respectul reciproc, cooperarea tuturor etniilor din acest ținut a definit această zonă drept zonă de acceptare etnică, vorbindu-se de„ **modelul interetnic dobrogean** ".Una dintre aceste etnii o constituie **aromânii** pe care necazurile de toate felurile i-au determinat să-şi părăsească locurile natale, Balcanii, un spațiu geografic cu o istorie atât de frământată, şi să ia calea exilului, mai puțini către Occident, cei mai mulți către România.Adaptarea nu a fost uşoară şi, ieşite din comunitățile omogene, limba şi cântecul aromânilor s-au luptat din greu pentru a supraviețui.Deşi astăzi,când civilizația a pătruns şi la nivelul vieții spirituale, arta şi tradițiile aromânilor s-au simplificat mult, există încă o preocupare constantă la nivelul unor comunități închegate de păstrare măcar a unor aspecte din cadrul tradițiilor şi obiceiurilor pe care strămoşii le păstrau cu sfințenie.Dat fiind faptul că facem parte din această etnie,ne-am gândit să expunem aici aspecte ce țin de tradiții şi obiceiuri practicate cu ocazia naşterii şi botezului.

NAŞTEREA

Femeia rămasă gravidă nu mărturisea nimănui acest fapt. Din momentul în care sarcina începea să se vadă, femeia gravidă evita să se mai arate în public, mai ales în prezența bărbaților. Dacă nu avea cumnate, continua să muncească până în ziua naşterii.Când o apucau durerile facerii, gravida spunea oarecum jenată soacrei că nu se simte bine şi se retrăgea în odaia unde urma să nască. Soacra trimitea îndată o femeie din familie să invite moaşa, pentru a asista la naştere.Moaşa aducea cu ea floarea „Mâna Maicii Domnului" pe care o punea într-un pahar cu apă; când floarea se deschidea dădea însărcinatei să bea apa din trei părți ale paharului şi-i ura naştere uşoară.

Când durerile facerii o apucau pe gravidă în prezența soțului, acesta lua apă în gură şi o stropea pe soție pe față de trei ori spunând: „Dumnezeu să-ți ajute".Apoi pleca de acasă şi se înapoia numai după ce primea vestea,

adusă de un copil, că soția sa a născut. Când simțea că se apropie momentul nașterii, gravida se întindea pe un așternut nou, așezat pe podea. Muindu-și mâinile în apă călduță, moașa începea să maseze pântecele gravidei.Îndată ce gravida leapăda fătul ,moașa îi dădea să miroasă o sticlă cu gaz, pentru a o ajuta să dea afară placenta care era îngropată afară cu câteva bucăți de tămâie la cca. 30 cm adâncime pentru a nu fi mâncată de animale.Moașa spala fătul cu apă călduță,fără săpun și fără să-l șteargă;presăra sare pe corpul copilului pentru ca acesta să nu se opărească.După aceasta înfășa copilul care din clipa primei înfășări nu mai era făt.Din clipa nașterii nici un obiect din casă nu se mai scotea afară.Nu se mai dădea nici pâine cerșetorilor pentru ca lăuza să nu-și piardă laptele,iar copilul să nu devină risipitor.Timp de 40 de zile,în camera lăuzei,lângă ușă,se aprindea tămâie. După naștere o femeie pregătea turta Sfintei Marii pe care,înainte de a o coace,făcea semne în formă de raze.Se credea că Sfânta Maria stă în preajma lăuzei și pleacă numai după ce turta este scoasă din cuptor.Alte femei pregăteau mâncăruri specifice pentru asemenea împrejurări.După ce totul era pregătit,o femeie din casă invita la masă 7-10 bătrâne și femei mai în vârstă care aduceau lăuzei „tigăni"(gogoși) pe o tavă de argint acoperită cu un batic roșu de mătase. La începutul mesei fiecare invitată mânca o bucată de turtă,după care se serveau mâncărurile care trebuiau consumate complet.În timpul mesei și după masă nu se cânta.La plecare,rudele apropiate puneau în scutecele noului născut monede de aur;celelalte invitate puneau monede de argint.De asemenea,fiecare invitată își rupea un fir de ață din îmbrăcăminte și îl punea în scutecele copilului ca „să nu-i fure somnul".De la naștere până la botez nu se făcea semnul crucii asupra copilului și a apei în care era scăldat,fapt care arată că toate credințele și practicile dinaintea botezului sunt străvechi.În a treia zi de la naștere,moașa înlătura sarea de pe corpul copilului apoi scălda copilul.După trei zile de la naștere se făcea obiceiul din a treia seară,când se credea că ursitoarele vin să prezică soarta noului născut.Se pregăteau colaci din făină de grâu peste care se puneau stafide iar cu o furculiță se trasau raze simbolizând lumina și se sacrifica mielul cel mai gras.La masă nu participau bărbați.La început se închina în sănătatea noului născut cu un clondir de rachiu care,pornind de la nașă,circula din mână în mână numai înspre dreapta.Fiecare invitată făcea urări copilului.Înainte de miezul nopții moașa așeza pe masă o farfurie cu o felie de pâine,simbolizând viața îmbelșugată pentru noul născut. Începând cu nașa și continuând cu rudele apropiate,invitatele puneau câte o monedă de aur sau argint peste felia de pâine adresând urări noului născut.Aproape de miezul nopții moașa aprindea focul în vatră și aștepta venirea ursitoarelor.Pe perna copilului se puneau monede de aur,argint și obiecte de valoare pentru ca ursitoarele să găsească o

Scanned with OKEN Scanner

casă înstărită şi să-i ursească noului născut:"toată viața să aibă parte de ce are la cap acum"În primele 40 de zile lăuza nu se închina şi nu privea spre icoană fiind considerată pângărită.În dimineața următoare se spăla,se îmbrăca cu haine noi şi,însoțită de soacră şi de câteva femei mai în vârstă mergea la biserică unde preotul îi dădea să bea apă sfințită şi o împărtăşea,din acel moment lăuza devenind curată.

BOTEZUL

Avea loc după 2-3 săptămâni de la naşterea copilului şi se făcea numai duminica sau în zi de sărbătoare. Dacă era băiat,copilul era botezat de naş,care alegea un nume din familia tatălui copilului(adesea al bunicului) sau numele său;dacăera fată,o boteza naşa care alegea un nume din familia mamei copilului(adesea al bunicii). Numele ales nu era dezvăluit până în ziua botezului.Atunci moaşa venea dimineața la lăuză,scălda copilul,îl înfăşa în scutece noi şi aştepta sosirea naşilor.Primindu-l de la mamă,moaşa ducea copilul la biserică fiind însoțită de naşi şi de câteva rude(nu mama sau membrii ai familiei)În momentul când naşul comunica preotului numele ales pentru noul născut copii aflați în biserică alergau să vestească părinților numele fiului/fiicei lor primind drept recompensă bani. După botez naşul ieşea din biserică cu copilul în brațe şi cu o lumânare aprinsă care,dacă nu se stingea până acasă însemna că noul născut va avea o viață lungă.Înainte să ducă copilul acasă,naşul însoțit de persoanele care asistaseră la botez,făcea trei vizite scurte la rudele din partea tatălui copilului.Când alaiul ajungea la casa copilului mama venea în fața pragului pentru a primi copilul.Se închina de trei ori în fața naşului şi întinzând mâinile peste prag,primea copilul de la naş care îi spunea de 3 ori:„păgân mi-ai dat,creştin ți-l aduc"Apoi naşul şi persoanele prezente se aşezau la masă unde se serveau mai întâi gogoşi,după care se aduceau farfuriile cu mâncare.spre sfârşitul petrecerii,se aşeza pe masă o farfurie cu o felie de pâine,peste care începând cu naşul,fiecare mesean punea fie o monedă mică de aur sau argint,fie bani.La plecare naşul primea în dar de la familia noului născut o pereche de ciorapi de lână.

Scanned with OKEN Scanner

TÂNĂRĂ FAMILIE DE AROMÂNI

Bibliografie:

Cândroveanu Hristu- „Aromânii ieri si azi" – Editura Scisul Românesc,1995

Thede Khal – "Istoria Aromânilor" - Editura Tritonic,2006

Berinde Aurel – "Geneza romanitatii răsăritene : din istoria dacoromânilor şi macedoarmânilor (aromânilor)"-Editura Bemirodan,2002

Bujduveanu Tănase –" Romanitatea balcanică şi civilizația aromânilor"-Editura Cartea Aromână, 1997

PAŞI CĂTRE ŞCOALA INTERCULTURALĂ

Director, Profesor Ionescu Ofelia

Învățător Galiceanu Maria,

Școala "Alecu Russo", Iași

Motto:
„Dacă copiii sunt crescuți în critici,
Dacă copiii trăiesc în toleranță,
Ei învață să condamne.
Ei învață să fie răbdători."
Dorothy Nolte

Societatea în care trăim este caracterizată de diversitate, interdependență şi schimbare. Sunt realități pe care aproape toată lumea le recunoaşte, dar, de multe ori, se face prea puțin pentru cei care, în viața de zi cu zi, trebuie să găsească modalități de răspuns la aceste provocări ale lumii

Scanned with OKEN Scanner

contemporane. Deşi aparţinem unor grupuri etnice, culturale, religioase şi lingvistice diferite, trăim pe aceeaşi planetă, suntem actori ai aceleeaşi istorii şi împărtăşim calitatea de a fi oameni. Europa va deveni, într-un viitor mai mult sau mai puţin apropiat, „casa comună" a tuturor popoarelor şi culturilor sale. Pentru a contribui împreună la crearea marii familii europene e nevoie să ne cunoaştem şi să ne respectăm vecinii, să micşorăm distanţele dintre „noi" şi „ceilalţi", să participăm, prin educaţie, la promovarea unor valori comune cum ar fi cetăţenia democratică, bunăstarea fizică şi socială, protecţia mediului, securitatea, etc. E nevoie să ne asumăm responsabilitatea unei dezvoltări durabile la nivel local şi regional. Este evident rolul important al educaţiei în formarea unor tineri capabili de reuşită personală şi socială, tineri care să fie cetăţeni activi şi responsabili ai comunităţilor din care fac parte. Flexibilitatea de care au nevoie pentru a se integra în diferitele comunităţi şi grupuri socio-culturale (familie, şcoală, comunitate locală, grup de prieteni, loc de muncă, instituţii europene/multinaţionale, proiecte regionale, etc.) poate fi dobândită printr-o educaţie deschisă, bazată pe cooperare şi parteneriat. Calitatea şi durabilitatea achiziţiilor de tipul celor amintite mai sus – atât la nivel individual, cât şi instituţional – pot orienta dinamica articulărilor identitare, pentru că suntem tot mai des puşi în situaţia de a ne manifesta ca persoane cu identităţi multiple şi de a comunica şi coopera cu persoane care au structuri identitare diferite. În majoritatea ţărilor europene se derulează reforme curriculare complexe, care îşi propun să stimuleze parteneriatul social în educaţie (cooperarea dintre instituţiile educaţionale şi celelalte instituţii active la nivel comunitar), cooperarea transfrontalieră, venind în întâmpinarea politicilor europene privind dezvoltarea regională şi educaţia interculturală, ca o cale de a învăţa să trăim împreună.

Materialul de faţă îşi propune să fie un ghid metodologic, în măsură să sugereze modalităţi de promovare a valorilor interculturale în şcoală şi de introducere a educaţiei interculturale în curriculum-ul şcolar. În ceea ce priveşte utilizarea acestui ghid, cel mai important lucru este ca el să fie privit doar ca un punct de plecare, ca o introducere în problematica vastă a interculturalităţii. Educaţia interculturală nu este o nouă disciplină în planurile-cadru de învăţământ, ci este o dimensiune a curriculum-ului, o temă integrată (cross-curriculară). Temele integrate fac trimitere directă la educaţia pentru valori, iar valorile cele mai promovate în această manieră sunt cele interculturale. Nu este greu de imaginat faptul că, o dată cu trecerea timpului, cultura suferă modificări; ea este un fenomen dinamic, care se reconstruieşte permanent, pe baza experienţelor concrete ale diferitelor generaţii sau ale diferitelor (sub-) grupuri din interiorul unei societăţi sau din interiorul unui grup socio-cultural mai larg. O cultură este

Scanned with OKEN Scanner

rezultatul integrării dinamice dintre cultura „dominantă" şi diferitele subculturi. Libera circulație a cetățenilor, utilizarea la scară largă a mijloacelor de comunicare în masă şi a mijloacelor multimedia, precum şi fenomenele puternice de migrație înregistrate în ultimii ani au condus la societăți de tip mozaic, în care elementele culturii „autohtone" se îmbină, insesizabil de multe ori, cu aspecte ale culturii altor grupuri. Oamenii înşişi nu mai pot, practic, să fie „pur sânge"; undeva, în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat al istoriei personale, nu se poate să nu fi intervenit ceva sau cineva din altă religie, altă naționalitate, altă etnie, etc. Trebuie să fim conştienți de faptul că suntem produsul unor societăți mixte, în care poate nici nu se mai ştie exact cine a lansat o idee, o tradiție, un proverb, un fel de mâncare, etc. O dată ce este depăşită prejudecata potrivit căreia cultura celorlalți este o amenințare la adresa identității noastre, se poate trece la valorificarea diversității culturale ca resursă în procesul didactic. Jocul similitudinilor şi al diferențelor îi poate face pe copii conştienți că ceea ce este diferit nu este periculos, ci merită a fi cunoscut şi valorificat. Jocul asemănărilor şi al diferențelor este foarte dinamic: ceea ce te aseamănă cu cineva te poate deosebi de altcineva. Negocierea interculturală înseamnă identificarea şi înțelegerea asemănărilor, precum şi acceptarea şi valorificarea pozitivă a diferențelor.

În perioada 2005–2008 s-a derulat în Şcoala „Alecu Russo" Proiectul Comenius „Granițe deschise, minți deschise, inimi deschise". În proiect au fost implicate şcoli din: Olanda, Franța, Ungaria, Polonia, Irlanda, Islanda şi România. Scopul proiectului a fost să ajute elevii să recunoască şi să compare identitatea şi cultura lor cu cea a țărilor partenere. Din mulțimea activităților derulate ne vom opri la cele ce au avut ca scop cunoaşterea obiceiurilor de Crăciun, care s-au derulat pe tot parcursul proiectului.

În anul I am realizat felicitări de Crăciun. Am organizat un concurs la nivel de şcoală şi lucrările premiate (câte şase bucăți de partener) au fost schimbate cu celelalte şcoli. Produsele finale au fost expuse pe un panou. Copiii au descoperit tehnici noi de realizare a felicitărilor, prin studierea celor primite.

În anul II de proiect, pe lângă schimbul de felicitări, am mai realizat două activități: „Brad de Crăciun" şi „Masa de Crăciun". Cu scopul de a promova toleranța şi înțelegerea diferențelor/asemănărilor dintre culturile țărilor partenere, am organizat Ziua Europeană a mâncărurilor tradiționale şi simbolurile de Crăciun. Inițial, şcolile partenere au făcut schimb de rețete culinare şi simboluri. Pentru simboluri am organizat activitatea la nivel de şcoală: fiecare clasă a realizat câte un simbol, apoi clasele au schimbat simbolurile, între ele. Cu produsele selectate am creat un „Brad de Crăciun". Pentru realizarea mâncărurilor tradiționale, am organizat echipe mixte: elevi – părinți

Scanned with OKEN Scanner

– cadre didactice care au preparat în şcoală, reţetele primite. În ziua de 17.12.2006, toate şcolile partenere au organizat masa de Crăciun.

În anul III de proiect, pe lângă schimbul de felicitări, am realizat plinate numite „Sărbătoarea Crăciunului". Fiecare şcoală a realizat trei pliante ce au cuprins aspecte legate de sărbătoarea Crăciunului: tradiţii, obiceiuri, cântece, colinde, reţete culinare, simboluri, costume populare, etc.

Schimbul de produse, pe această temă, cu ţările partenere, a facilitat cunoaşterea reciprocă pe mai multe direcţii: istorie, arte, cultură, tradiţii.

Bibliografie

Bourhis, R. Y., Leyens, J.F., Stereotipuri, discriminare şi relaţii intergrupuri, Polirom, Iaşi, 1997

Dasen,P., Perregaux, Ch., Rey, M., Educaţia interculturală. Experienţe, politici, strategii. , Polirom, Iaşi, 1999

Bourhis, R. Y., Leyens, J.F., Conflictele şi comunicarea: un ghid prin labirintul artei de a face faţă conflictelor, Ed. Arc, Bucureşti, 1998

Doise, W., Deschamp, J.C., Mugn, G., Psihologie socială experimentală, Polirom,, Iaşi, 1996

Fyfe, A., Figueroa, P., Împreună. Newsletter al programului Dezvoltare şcolară în comunităţile cu romi – Şanse egale pentru copiii romi prin educaţie, nr. 4/2000

Mok, I., Reinsch, P., Pachet educaţional. Idei, resurse, metode şi activităţi pentru educaţia interculturală informală a tinerilor şi adulţilor, Institutul European Timişoara, 1998

Lucian Ciolan, Paşi către şcoala interculturală, Corint, Bucureşti, 2000

Cucoş C., Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale, Polirom, Iaşi, 2000

Scanned with OKEN Scanner

OBICEIURI ŞI TRADIȚII PASCALE

Educatoare Slătinaru Gheorghina,
Grădinița cu program prelungit nr. 24, Iași

Obiceiurile şi tradițiile populare au apărut, s-au cristalizat şi s-au perpetuat de-a lungul timpului în strânsă legătură cu activitățile şi preocupările spirituale ale oamenilor. Şi cum primele îndeletniciri umane, de strictă necesitate, au fost cele agrare (înțelegând aici nu numai cultivarea pământului, dar şi vânătoarea şi pescuitul), majoritatea acestor obiceiuri sunt legate de ciclul vegetației, de alternanța anotimpurilor.

Calendarul popular reprezintă un plan foarte amănunțit privind momentele optime pentru efectuarea tuturor activităților materiale şi spirituale dintr-un an. Fiecărui moment specific de activitate materială i s-a suprapus o sărbătoare spirituală, religioasă, şi invers, pentru fiecare asemenea moment corelațiile stabilindu-se ca o reflectare firească a vieții de zi cu zi..

În tradițiile poporului român o importanță deosebită o au obiceiurile de primăvară, care se desfăşoară în general în lunile martie, aprilie, mai: Baba Dochia, Mărțişorul, Dragobetele, Mucenicii, Buna Vestire, Paştele, Înălțarea Domnului. Unele dintre aceste obiceiuri au origini pre-creştine, cunoscută fiind vocația poporului nostru pentru cultul monoteist şi existența unor practici şi simboluri ce prefigurau a creştinismul(un exemplu concludent este crucea, prezentă în tradiția şi cultura strămoşilor noştri). Toate aceste obiceiuri de primăvară marchează ieşirea din hibernarea iernii, revenirea la viață, renaşterea naturii.

Din multitudinea obiceiurilor şi tradițiilor consacrate în timp, am ales 3 care sunt specifice Sfintelor Paşti, cea mai importantă şi bogată în semnificații sărbătoare creştină; de subliniat că această sărbătoare, care marchează pe plan spiritual eliberarea omului din robia păcatului, renaşterea, învierea – această sărbătoare a fost fixată de Sfinții Părinți, şi nu întâmplător, în preajma echinocțiului de primăvara, când întreaga natura reînvie, renaşte, se reia ciclul vegetativ.

Tradiția spune că în zilele de Paşti sunt nelipsite din ritualul sărbătorii ouăle roşii, pasca şi mielul(au mai apărut în ultima perioadă şi alte obiceiuri, dar acestea nu sunt specifice poporului român, sunt împrumutate şi nu fac obiectul acestui discurs).

Ouăle roşii, colorate sau încondeiate erau dăruite primăvara încă din perioada pre-creştină, ca simbol al reînvierii naturii. În Egiptul antic, oul roşu

Scanned with OKEN Scanner

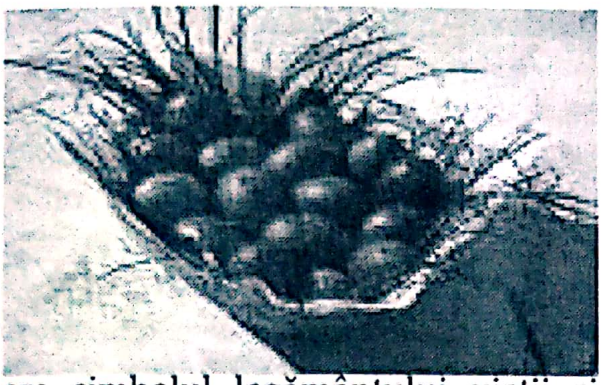

era simbolul legământului vieții şi era adus ca jertfă zeilor vegetației, la echinocțiul de primăvară.Şi romanii jertfeau ouă roşii zeilor care patronau venirea primăverii.Tradiția bisericii creştine face din ouăle roşii miracolul Învierii Mântuitorului, afirmarea noii credințe şi prin aceasta renaşterea spirituală a omenirii.

Ouăle simbolizează mormântul lui Iisus Hristos, care s-a deschis la Învierea Sa din morți, iar culoarea roşie a ouălor reprezintă sângele lui Iisus care s-a scurs pe cruce pentru mântuirea lumii. O legendă spune că în sâmbata Paştelui Maica Domnului s-a dus cu un coş de ouă să-l dea soldaților care păzeau trupul Fiului său , pentru a-i îngădui să-l ia. Când Maria a pus coşul jos, lânga cruce, o picătură de sânge a căzut din mâinile Mântuitorului peste ouă şi, deodată, toate s-au înroşit. Surprinşi, soldații au venit şi fiecare a luat un ou roşu ca semn despre această ultima minune a lui Hristos. De atunci se crede că oamenii roşesc ouă de Paşti. O altă legendă spune că după ce Iisus a fost răstignit, cărturarii saducei şi rabinii farisei au făcut un ospăț de bucurie. Unul dintre ei a spus:"Când va învia cocoşul pe care-l mâncăm şi ouăle fierte vor deveni roşii, atunci va învia Iisus". Nici nu a terminat acela de vorbit, că ouăle s-au şi făcut roşii, iar cocoşul a început să bată din aripi.În tradiția populară românească, exista credința că ouăle de Paşti au puteri miraculoase: vindecă boli, protejează animalele din gospodărie, te apără de rele, protejează casa de spiritele malefice.Există o mare bogăție de creație de la o zonă etnografică la alta, şi chiar de la un sat la altul, motivele simbolice străvechi fiind stilizate într-o varietate plastico-decorativă surprinzătoare. În Bucovina, de exemplu, ouăle de Paşti sunt numite „merişoare" şi erau colorate la început numai în roşu, iar mai apoi a apărut şi obiceiul de a le vopsi în galben, verde sau albastru. Aici găsim ouăle încondeiate după o artă străveche. Unele gospodine folosesc chiar şi o sută de modele de încondeiere!

Cu aceste multiple semnificații, ouăle roşii străbat veacurile, aducând până în timpurile moderne credința în forța , bucuria şi lumina pe care o sintetizează acest complex însemn de spiritualitate străveche. Multe dintre accepțiile semantice acordate de popoarele vechi ouălor roşii se regăsesc în datinile, credințele şi obiceiurile tradiționale româneşti.
Pasca este un alt element simbol nelipsit de Paşti. Ea se coace numai odată pe an, la sărbătorile pascale. Pasca în formă dreptunghiulară semnifică lespedea mormântului Mântuitorului, iar cea de formă rotundă aminteşte de scutecele în care a fost înfăşat Iisus. Având la mijloc o cruce, pasca este împodobită pe margini cu aluat împletit. Când o pun la cuptor, femeile de la țară fac

semnul crucii şi spun: „Cruce-n casă, Cruce-n piatră, Dumnezeu cu noi la masă, Maica Precista pe fereastră". Adevărata pască este aceea care se taie în bucățele mici, se pune în pachețele şi se duce la biserică pentru a fi sfințită. Bucățile de pască sunt aduse acasă şi păstrate pentru a-i face pe credincioşi părtaşii binecuvântării lui Dumnezeu, având puterea de a alunga bolile şi necazurile.

Mielul reprezintă elementul de jertfă, este însuşi Iisus, care a fost răstignit în ajunul Paştelui şi şi-a dat viața pentru a ne izbăvi pe noi; este „Mielul lui Dumnezeu" care prin sacrificiul suprem a ridicat păcatele lumii.Este simbolul blândeții, purității, nevinovăției şi supunerii totale.

Această mare bogăție de tradiții şi obiceiuri care prefigurează şi însoțesc Sărbătoarea sărbătorilor - Învierea Domnului Iisus Hristos - am dorit să o cultivăm şi în sufletul copiilor preşcolari din grădinița noastră şi de aceea am inițiat un proiect național cu tema "Pentru tine primavară" care se va derula în perioada 1 martie – 31 mai 2010.

Bibliografie:

Florea Marian, Simion – Mitologie românească, Editura Paideia, Bucureşti, 2000.

Ghinoiu, Ion – Obiceiuri populare de peste an, Editura Fundației Culturale Române, Bucureşti, 1997.

Ghinoiu, Ion – Sărbători şi obiceiuri, Editura Elion, Bucureşti, 2002.

Pop, Mihai – Obiceiuri tradiționale românești, Editura Univers, Bucureşti, 1999.

Chiroiu, Ion – Vârstele timpului, Editura Meridiane, Bucureşti, 1988.

Pavelescu, Gheorghe – Magia la români, Editura Mineva, Bucureşti, 1998.

Vulcănescu, Romulus – Mitologie română, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1985.

OBICEIURILE PRACTICATE DE CRĂCIUN, ANUL NOU ŞI BOBOTEAZĂ ÎN MOLDOVA

Învățător Dabija Elena,

Şcoala "Nicolae Iorga"

Domeniul obiceiurilor formează cel mai important capitol al culturii populare. Ele provin din rituri axate pe credințe, dar şi din mituri străvechi. Unele din ele provin din practici apărute în procesul muncii. Biserica, la rândul ei, a introdus o serie de obiceiuri specifice, în contextul vieții tradiționale, iar pe altele, cu o încărcătură păgână mai clară, a încercat

Scanned with OKEN Scanner

să le funcționalizeze. Obiceiurile calendaristice sunt colective şi ciclice, iar obiceiurile familiale sunt individuale şi irepetabile.

Dintre obiceiurile calendaristice se disting sărbătorile de iarnă: Crăciunul, Anul Nou şi Boboteaza. Acest ciclu de sărbători cunoscute în spațiul românesc prezintă un interes cu totul aparte, justificat prin aceea că înnoirea anului cuprinde ideea perfecțiunii începuturilor. În mentalitatea populară, renovarea anului cosmogonic este concentrată în cele douăsprezece zile de la răspândirea dintre ani, perioadă cuprinsă între Ajunul Crăciunului şi Bobotează. Cele 12 zile reprezintă 12 luni ale anului care a trecut.

Perioada aceasta se împarte în două: prima ține 6 zile, din Ajunul Crăciunului până la Anul Nou (31 decembrie), iar a doua parte de pe 1 ianuarie până pe 6 ianuarie. Prima acțiune stă sub zodia degradării universului cosmic, anul îmbătrâneşte, se deteriorează treptat. Acum se întorc spiritele morților, sperând într-o abolire a trecutului lor nefast. Bântuie toate duhurile rele şi bune. Acest haos culminează în noaptea 31 decembrie spre 1 ianuarie. Oamenii se maschează, pentru că nu se ştie nimeni cu ce gânduri vin duhurile. Imediat după miezul nopții, debutează celelalte 6 zile care stau sub semnul recosmicizării, al speranței, al urărilor.

Sărbătoarea Crăciunului este o sărbătoare foarte importantă pentru creştinătate. Termenul "Crăciun" are mai multe etimologii: lat. creațio = naştere; lat. calatio = convocare, chemare (obiceiul preoților de a chema enoriaşii). Şi la albanezi există termenul "Chërcuin" = buturugă, iar slavii vechi "Coraciun".

La români Crăciunul are o semnificație foarte complexă: - sărbătoarea de la 25 decembrie; -buturuga de la Anul Nou, care se pune în foc; - prezent în toponimia noastră; - un colăcel care se coace în această noapte de formă antropoformă, numit Crăciun, Crăciunei. Aceşti colaci pot avea formă de potcoavă, stea, cerc, închipuind Soarele, Luna şi stelele de pe cer. Colacii reprezintă sacrificiul, spiritului grâului, jertfa divinității care moare şi renaşte, împreună cu timpul. Primul colac nu se mănâncă, ci se păstrează până în primăvară, la arat. Prima bucată o mănâncă plugarul, iar restul se pune în semințe şi sub brazdă.

Crăciunul este o divinitate din categoria moşilor buni: Moş Nicolae, Spiridon, Ajunul. În cultura populară românească, în mitologia românească Crăciunul este un zeu pastoral, un personaj cu trăsături bivalente: are puteri miraculoase, specifice zeilor şi eroilor din basme, dar şi defecte specifice oamenilor. La 25 decembrie se sărbătoreşte naşterea materială a Celui care stăpâneşte lumea "Sol invietus" (Soarele neînvins), iar la 6 ianuarie naşterea spirituală "adică" Botezul.

Printre elementele rituale şi magice care se derulează în această sărbătoare este tăiatul porcului. Creştinismul a acceptat practica sacrificării porcului ca secvență a

Scanned with OKEN Scanner

suitei de obiceiuri pregătitoare a marii sărbători a Crăciunului. Există un timp ritual al sacrificiului porcului – ziua de Ignat (20 decembrie) sau după Sfântul Vasile, dimineața în zori, moment propice multor practici rituale. Animalul este stropit cu apă sfințită, este așezat cu capul spre răsărit, pe fruntea lui este trasată o cruce, apoi se presară cu sare. În casă sunt rostite formulare rituale: "Doamne Ajută!", "Să-l mâncăm sănătoşi!".

Pomul de Crăciun sau bradul este un obicei care nu a fost specific poporului român, apărând prima dată la nemții din Alsacia, în 1605. La noi a pătruns în a doua jumătate a secolului XIX. Bradul are valoare de *pom al vieții*, de *element etern*. Este considerat un simbol al nemuririi, identificându-se cu prezentul, trecutul şi viitorul. La această mare sărbătoare se fac Moşii de Crăciun, o pomană din produse alimentare din carne de porc (cârnați şi carne friptă), colac sau pâine, turte cu julfă, fructe însoțite de o lumânare aprinsă.

Sărbătoarea Anului Nou, care cuprinde ajunul Anului Nou şi sărbătoarea propriu-zisă stau sub zodia colindatului. Colindatul are la bază trei elemente fundamentale: vrăjile de natură agrară, urările cuvenite şi atingerea cu mlădițe verzi (sorcova) şi împărțirea darurilor.

Încă de la Sf. Andrei s-au pregătit mlădițele verzi, s-au pus semințe de grâu la încolțit pentru a putea vedea puterea de germinație. În ajunul marii sărbători se face calendar de ceapă. Se pun 12 jumătăți de ceapă scobite şi pe jumătate cu sare, se menesc pentru fiecare lună a anului viitor. Care va avea mai mult lichid aceea va fi mai ploioasă. *Urările* care se adresează gospodarilor în această zi se vor împlini întocmai. Are mare importanță şi atingerea cu mlădițele verzi (sorcova) care înseamnă semănatul în zori de zi.

Cetele de colindători sunt de trei feluri: a copiilor, a tinerilor fără armată şi a celor cu armata făcută. Gazda trebuie să-i răsplătească bine, astfel colindătorii vor fi nemulțumiți şi vor aplica practici de batjocură a porții prin smulgerea de la locul ei, a podețelor etc.

La această sărbătoare se practică colinde laice şi colinde religioase. Toate colindele străvechi se identifică prin faptul că au verificare simplă. *Pluguşorul* este un vechi obicei agrar, structurat după modelul colindelor, practicat în ajunul Anului Nou şi chiar în ziua sărbătorii. Ca personaje apare *plugarul* care ține plugul de coarne, *mânătorul*, care poartă traista cu darurile primite şi *urătorii*, care declamau urătura. Recuzita este bogată: unelte şi animale folosite la arat (plugul, biciul, boii, traista cu sămânță), instrumente de produs zgomote (clopote, tobe, pârâitori etc.).

La această sărbătoare se practică jocurile cu măşti: capra, țurca, ursul, cerbul, caii etc. Masca de capră este răspândită în mai tot spațiul de S-E european şi are la bază o serie de rituri fertilizatoare. Se practică şi teatrul de haiduci, istoric, religios, de păpuşi şi nunta țărănească. Toți cei care jucau aceste obiceiuri primeau de la gazdă colaci, bani, fructe, prăjituri şi vin.

Boboteaza reprezintă naşterea spiritului a lui Iisus Hristos, fiul lui

Scanned with OKEN Scanner

Dumnezeu. Termenul de "Bobotează" nu pune accent pe logosul divin al lui Iisus în fața celor trei îngeri veniți din Bethleem să-l adore, ci pe purificarea sacră în apa Iordanului. Boboteaza se distinge de celelalte sărbători hibernale prin sfințirea apelor, prin *agheasma mică* făcută în biserică şi apoi *agheasma mare*, Iordanul. De Bobotează se continuă şirul descântecelor, al actelor magice, iar spiritele sunt alungate în locurile lor.

Tot acum se aprind ultimele focuri solstițiare. Începând cu Boboteaza, timp de 6 săptămâni, toate apele sunt curate, sfințite, căci toate duhurile le părăsesc. Botezul Divinității se contopeşte cu botezul întregului cosmos. Psihologia purificării implică imaginea apei ca o materie activă care reînnoieşte timpul şi sufletul. Sărbătoarea e un scenariu cu situații fixe, există o disciplină a Postului, dar există şi o disciplină a Sărbătorii – obiceiuri, mâncăruri impuse, cu misiune şi mesaj sacru, alimente simbolice care favorizează relația cu semenii, cu strămoşii, cu Divinitatea. Toți ştim ce vom face în seara de Crăciun, Anul Nou şi Bobotează, ce vom spune, ce muzică vom asculta, ce mâncăruri vom mânca.

Iar ceremonia sărbătorii te scoate din timpul măsurabil: te regăseşte în acelaşi Crăciun, în acelaşi ritual, trăit la fel şi anul trecut şi acum zece ani, şi acum o sută de ani, de bunicii tăi, dar te simți minunat pentru că participi la ordinea, la evoluția şi realitatea cosmică, divină.

Respectul pentru tradiție, semn al statorniciei şi legăturii organice cu pământul strămoşesc, a reprezentat una din formele principale de manifestație a conştiinței de sine a poporului român. Această conştiință imprimă creației folclorice un orizont specific, în coordonatele căruia se înscriu idealurile de libertate şi demnitate națională şi socială, dar şi atitudini care îl legau pe țăranul român de satul natal, de cadrul natural al vieții şi îndeletnicirilor lui tradiționale.

Aceste obiceiuri atestă vechimea unei națiuni constituite relativ recent, dar care a ştiut să continue tradițiile înaintaşilor ei şi ale pământului pe care îl locuim.

Bibliografie:

1. Ciubotaru, Ion – Literatura populară, Iaşi, Universitatea "A. I. Cuza" Centrul de Lingvistică, III, 1982;

2. Pop, Mihai; Ruxăndoiu, Pavel – Folclor literar românesc, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1991;

3. Simion, Florea-Marian – Sărbătorile la români. Studiu etnografic, vol I, II, Bucureşti, Editura Fundației Culturale Române, 1898-1901.

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII ȘI OBICEIURI SPECIFICE ZONEI JUDEȚULUI GALAȚI

Profesor Ardeleanu Cornelia Rodica-
S A M Lieşti, Jud. Galaţi

Obiceiurile însoțesc viața omului de la naştere până la moarte, parcând principalele evenimente din viața şi munca pe care o desfăşoară de-a lungul anului. Ele s-au cristalizat în epoci istorice şi în împrejurări de viață diferite, fiind, la origine, legate de practici primitive peste care s-au suprapus rituri magice. Cu timpul, semnificațiile magice străvechi s-au pierdut, dar obiceiurile au continuat să fie practicate datorită laturii lor scenice, dramatice. Procesul de demagizare este firesc, dacă se are în vedere influența pe care o au cultura, ştiința şi tehnica asupra conştiinței sociale a oamenilor.

În viața satului tradițional a existat încă de la constituirea lui o anumită rânduială, o anumitp rânduială, un echilibru fără de care obștea agrară n-ar fi putut să fiinţeze, să treacă prin atâtea încercări fără să se frângă. La menținerea echilibrului au contribuit în mare măsură obiceiurile a căror respectare a impus vieții colective, familiei şi în general vieții sociale şi spirituale a satului o motivație acceptată de colectivitate.

Obiceiurile au devenit obligatorii pentru toți sătenii şi orice încălcare s-au incercare de sustragere era supusă oprobiului public. Chiar şi obiceiurile vieții de familie(naşterea, căsătoria, înmormântarea) care privesc în mod nemijlocit individul şi familia căreia îi aparțin stau sub girul comunității. Ca acte de cultura, obiceiurile îşi comunică mesajul prin limbajele specializate ale riturilor, ceremoniale, modului de comportare, bunei cuviințe.

Obiceiurile pun in relație trei termeni fundamentali: un protagonist (un individ, o ceata, un grup)- care transmite mesajul şi funcția lui magică; un beneficiar (destinatarul) – care receptează mesajul si suportă funcția lui magică; forta magică sau mitică care asigura eficiența rituală.

În desfăşurarea lor, unele obiceiuri antrenează întregul sat, altele o colectivitate mai restrânsă determinată de criterii de rudenie, vecinătate, vârstă sau sex. Esențial este faptul că participanții implicați într-un act material să respecte regulile ceremoniale consacrate prin tradiție. Pentru a avea eficacitatea dorită, obiceiul trebuia îndeplinit potrivit rânduielii transmise din generație în generație.

Rătezatul ştiubeilor

Rătezatul sau rătezarea ştiubeilor sau stupilor, adică recoltarea mierii de albine se face în ziua de Sfântul Ilie, când se duc şi faguri la biserică.

Prin Tecuci, precum şi în comuna Ţepu, Brăhăşeşti şi alte sate, cei ce

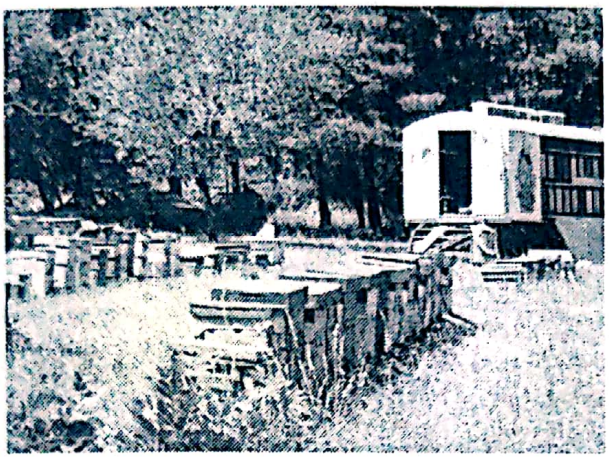

au stupi îi rătează în această zi de mare sărbătoare, cheamă vecinii şi neamurile la ei şi îi cinstec cu rachiu şi miere. Deupă venirea de la biserică, cine n-a gustat miere gusta de pe la cei ce au, macar cât de puţin. Această datină se practică şi în Ţara Românească numindu-se aici tunsul stupilor şi se face astfel: În dimineaţa zilei hotărâte pentru rătezatul stupilor toţi ai casei trebuie să fie cât se poate de curaţi şi primeniţi. Casa este aşternută şi împodobită ca în zile de sărbătoare.

Bărbatul, se scoală cât se poate mai de dimineaţă, se primeneşte şi luându-şi uneltele necesare pentru retezat şi vasele pentru pus faguri, merge în grădină la stupină şi începe retezatul stupilor cum a apucat din moşi: Afumă mai întâi stupul, punându-l pe un fumegai de cârpă curată, care ameţeşte albinele şi le goneşte spre fundul ştiubeiului. Apoi, cu un cuţit făcut ca o scoabă începe a tăia fagurii cam pe a treia parte, de la gura spre fund. Fiecare fagure tăiat îl ia şi îl pune în vasul pregătit anume spre acest scop. Şi aşa îi rătează el pe toţi fagurii deopotrivă şi apoi aşază mierea la locul său. Ea apoi altul şi aşa face cu toţi.

La această operaţiune e ajutat de un copil al său, vreo rudă sau un vecin cunoscător sau chiar şi de femeia sa.

Nu e însă liber ori şi cine a merge la stupină, mai cu seamă acum, căci foarte lesne se poate întâmpla ca unul să deoache stupii, şi atunci albinele se întărâtă rău şi înţeapă cu furie pe toşi câţi vor fi acolo şi nu se mai poate continua rătezatul.

De la fiecare stup se ia în aşa măsură, ca să rămâie de ajuns pentreu hrana lui de iarnă. Stupii slabi sunt lăsaţi în pace pentru altă dată.

După ce a isprăvit cu rătezatul stupilor şi aşezatul acestora la locul lor, se iau vasele cu fagurii şi se baga într-o magazie. Aici fagurii sunt storşi de miere cu mâna sau un teasc anume pentru acest scop făcut.

Fagurii cei mai frumoşi şi cei mai plini cu miere sunt aleşi şi puşi pe talere curate, şi se dau celor chemati ca să mănânce.

De obicei se cheamă în această zi vecinii, cunoscuţii şi rudele, crezându-se că esti obligat a-i chema şi a le împărţi miere din stupii ce-i ai, căci de aceea ţ-ia făcut Dumnezeu parte de ei; şi dacă n-ai dat şi altuia, atunci lesne ţi se pot prăpădii stupii. Dacă nu chemi vecinii, se poate întâmpla să blesteme vreo unul stupii tăi, şi atunci se prăpădesc.

Nu este însă bine a chema în această zi pe cei ce ştiu a face vrăji şi farmece, căci acesştia vor căuta sa-ţi fure măcar un pic de miere, cu care mai târziu vor vrăji sau vor fermeca,

Scanned with OKEN Scanner

și atunci stupii tăi se vor prăpădii toți, căci Dumnezeu nu va răbda să se întrebuințeze mierea la astfel de blestemății.

Și vrăjitorii și fermecătorii știu că tocmai mierea furată la aceste zile mari e mai cu putere în vrăjile și farmecele lor.

Foarte rar se obișnuiește a se trimite faguri de miaere la altă casă. Prea rar se trimite la persoane de încredere, precum: preotul, primarul, învățătorul sau rudele cele mai apropiate.

După ce au gustat invitații din miere se pune masa, se mănâncă și se bea țuică îndulcită cu mere.

Masa aceasta, la cei mai cu dare de mână se ține până seara târziu sau chiar până a doua zi, transformându-se uneori în petreceri zgomotoase, cântece de lăutari și jocuri. Și toate acestea ca să fie spre sporul albinelor.

După masă vasele cele pline de miere și uneltele ce-au servit la retezat și stors mierea se spală cu apă curată, și apa aceasta se numește mursă de miere sau lapte de miere și se dă copiilor ca s-o bea proaspătă.

Fagurii se fierb într-o cldare și apoi se toarnă într-un săculeț de pânză rară și de aici curge într-un vas mai măricel, în care se află puțină apă. Ceara se alege deasupra vasului, și după ce se răcește se alege.

Apa rămasă sub ceară se numește zeamă de boștină și se zice că este bună de leac pentru mai multe boli, mai cu seama însă pentru friguri, dacă cel bolnav se scaldă în trânsa.

Bibliografie

Pamfile, Tudor, Sarbatorile la români, Editura Saeculum I. O.-1997

Ghinoiu, Ion – Panteonul românesc, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 2001

Boldureanu, Ioan, Viorel – Credințe și practici magice, Editura Brumar, Timișoara, 2000.

Ghinoiu, Ion – Obiceiuri populare de peste an / Dicționar, București, Editura Fundației

Culturale Române, 1997

Breyeanu, Ioan –Valori ale culturii populare din zona de sud a Moldovei, editura Fundației universitare Dunărea de Jos, Galati, 2000

http://strasihastrii.blogspot.com/2009/09/94-la-retezat-2.html

http://www.crestinortodox.ro/comunitate/group_discussion_view.php?group_id=31&grouptopic_id=68

Scanned with OKEN Scanner

AJUTORUL
TRADIȚIILOR ŞI OBICEIURILOR DE IARNĂ

Institutor Stirbu Sandica,

Educatoare Rotundu Liliana,

Gradinita Nr.11 Vaslui

Fără obiceiurile şi tradițiile noastre, fără portul şi limba noastră, nu am putea să ne numim români."

Vechi datini româneşti te ajută în fiecare an să simți şi să trăieşti atmosfera plină de căldură şi veselie a Sărbătorilor de iarnă. Vă dezvăluim însă câteva dintre aceste tradiții, pentru ca tu să le poți gusta din plin şi să le simți mai aproape de suflet...

Perioada Sărbătorile de iarnă începe de la Sfântul Nicolae, sărbătorit de credincioşii ortodocşi pe 6 decembrie, şi se termină de Bobotează, pe 6 ianuarie. Moş Nicolae.

Decembrie vine cu sărbătoarea, atât de aşteptată de copii, a Sfântului Nicolae. Câți dintre noi nu au aşteptat cu înfrigurare dimineața de 6 decembrie pentru a se uita dacă Moşul a lăsat ceva în ghetele pregătite de cu seară? Acest obicei al darurilor aduse de Moş Nicolae, s-a împământenit mai mult la oraş. Este posibil să fie un împrumut din țările catolice, unde Moş Crăciun este cel care pune daruri în ghete sau ciorapi anume pregătiți. Copiilor din România li se poate întâmpla ca Moş Nicolae să aducă si câte o vărguța (pentru cei obraznici). Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost investit de religia ortodoxă Sfântul Nicolae îi dă dreptul să intervină în acest fel în educația copiilor. Acesta a fost un episcop care, după moarte devine un sfânt. El este protectorul pompierilor, marinarilor, tinerilor, copiilor, recoltelor. Se povesteşte că odată un tată necăjit era nevoit să-şi vândă copiii ca să-şi salveze familia. Sfântul Nicolae l-a ajutat aruncându-i trei pungi cu galbeni, pe geam,

Scanned with OKEN Scanner

în casă. Una din pungi s-a oprit într-o gheată. Astfel s-a născut obiceiul de a se pune ghete la ușă de Moș Nicolae. Se spune că sfântul călătorește pe un măgăruș încărcat cu doi saci mari: unul cu dulciuri și jucării, altul cu nuiele. Darurile sunt pentru copiii care se roagă, învață bine și sunt cuminți, iar nuielele pentru copiii răi, neascultători și leneși.

Moș Ajunul, 23-24 decembrie, este o sărbătoare îndrăgită de copii. Aceștia merg din casă în casă cu un săculeț și un bețișor numit colindă și capătă colindețe, adică mere, nuci, colaci, covrigi, bani, după ce au cântat „Bună dimineața la Moș Ajun".

În ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din țară, începe colindatul.

Colindele copiilor sunt scurte, vestesc sărbătoarea Crăciunului, urează belșug, sănătate și daruri cuvenite ca răsplată pentru urare. Colindele de ceată vorbesc despre înțelepciunea gospodarului, bogăția gospodăriei, despre viața de la țară, despre vitejia flăcăilor, frumusețea fetelor, dar și despre naștere lui Iisus, întâmpinarea noului an. Colindele sunt străbătute de optimism și exprimă dorințele și speranțele oamenilor.

Tăierea porcului este un moment deosebit de important ce anticipă Crăciunul. Apoi, pregătirea mâncărurilor capătă dimensiunile unui ritual străvechi. Mâncărurile tradiționale: cârnații, toba, răciturile, sarmalele, friptura de porc și nelipsitul cozonac vor trona pe masa de Crăciun, fiind la loc de cinste alături de vinul roșu cinstit de toată lumea.

Unul din momentele cele mai importante ale serii de 24 decembrie este împodobirea bradului de Crăciun, la care se obișnuiește să participe toți membrii familiei. În timpul nopții, Moș Crăciun va aluneca prin horn și va lăsa cadouri pentru toată lumea în ciorapi sau sub brad. Dacă ne uităm pe cer s-ar putea să-l vedem pe Moș Crăciun trecând cu sania sa trasă de opt reni.

Cu Steaua merg copiii din prima zi de Crăciun și până la Sfântul Vasile. Este un obicei cu caracter religios, curat creștinesc. Ea simbolizează steaua care a condus pe cei trei magi la Bethleem, în satul unde s-a născut Iisus Hristos. Copiii care merg cu Steaua se numesc stelari, colindători sau crai.

Plugușorul este un colind vechi de mii de ani. Își are originea în datele legate de începerea noului an agricol. Pe vremuri, Anul Nou venea primăvara, odată cu renașterea naturii. Atunci se mergea prin sate cu pluguri trase de boi, împodobite cu brazi; de aici și numele de plugușor. Cu plugușorul se merge în ajunul Anului Nou sau chiar în ziua de Sfântul Vasile și se fac urări pentru noul an de sănătate , de bunăstare , de bucurie și fericire, se descriu muncile agricole. Se folosesc obiecte : plugul, buhaiul ce imită mugetul taurului, bici, clopote, tălăngi, brad împodobit. În funcție de vârsta participanților colindători se poate vorbi de plugușorul copiilor sau plugul flăcăilor.

Obiceiurile mai cunoscute şi practicate de Anul Nou pe la noi sunt acelea de a face daruri, felicitări, slujbe la biserică, colaci, aprinsul candelei, pluguşorul, sorcova, jocurile cu măşti.

Sorcova este un obicei vechi, întâlnit la mai multe popoare, însă în loc de băț împodobit cu flori, folosit la noi, la români se mergea cu ramuri de măslin sau de laur. Înainte , sorcova se făcea din mlădițe tinere care se puneau în apă de Sfântul Andrei, iar de Anul Nou dacă înfloreau, aduceau noroc. Azi se pune în loc de crenguțe , grâu şi, după ce creşte frumos se dăruieşte de Anul Nou celor dragi cu urări, sau se păstrează în casă ca semn al belşugului. Cu sorcova se merge de Anul Nou. *Capra*. Jocurile cu mască au ca punct central caprele cu bot de lemn care clămpăne, fiind acționat printr-o sfoară de cel care joacă şi care stă ascuns sub un covor. Capra este împodobită cu panglici lungi, multicolore din hârtie colorată,clopoței. Cortegiul prezintă diferite scene comice. Moşul e îmbrăcat cu un cojoc întors pe dos sau cu o piele de capră sau cu zdrențe. Pe față are o mască, are barbă, poartă o căciulă şi are cocoaşă. De asemenea poartă clopoței, tălăngi, şi o sabie. Diferite manifestări mimice şi dramatice populare îşi au originea în străvechi practici primitive şi rituri magice.

Obiceiuri şi tradiții sunt multe, dar datoria noastră a educatoarelor este să reamintim copiilor aceste obiceiuri. Să nu lăsăm să se uite ceva atât de frumos precum o colindă, o urătură, o stea, o sorcovă, o capră, un urs...

Bibliografie:

„Datini de Crăciun şi Anul Nou", editura „Regina", Iaşi 1996

OBICEIURI SI TRADITII ALE SARBATORILOR DE IARNA

Institutor Stirbu Sandica,

Institutor Nastase Anca,

Gradinita Nr.18, Vaslui

Cum ar fi sarbatorile de iarna fara colindele si darurile aduse de Mos Craciun? Ne bucuram de primii fulgi de nea, de clinchetul de clopotei, de bucatele alese de pe masa de Craciun, de bradutul impodobit...

De la Sfantul Nicolaie si pana la Sfantul Ioan, romanii se simt in sarbatori. Cel mai asteptat este insa,Craciunul, considerat ca sarbatoare a Nasterii Domnului. oamenii au cultivat-o de-a lungul timpului,creand traditii si

Scanned with OKEN Scanner

obiceiuri adaptate culturii lor specifice.

Obiceiul din seara Sfântului Nicolae a luat naştere la oraş şi s-a răspandit şi în mediul rural. Fiecare traieşte din plin sărbătorile, însă nu toată lumea cunoaşte adevaratele istorii şi semnificaţii ale datinilor de iarnă . Pentru a aprecia mai mult tradițiile, vă oferim o mică istorie a Moşului Nicolae.

Pe 6 decembrie, este ziua Sfantului Nicolae iar, dupa traditia populară, aceasta este prima zi de iarnă. Credincios, Sfantul Nicolae este faptuitor de minuni si martir pentru credința in Iisus. La romani, Sfantul Nicolae este închipuit ca un moş cu barba albă care poate aduce ninsoarea scuturandu-şi bărbia. Datorită tradiției occidentale, Moş Nicolae este şi cel care face cadouri celor mici. În seara din Ajun (5 decembrie), parinții pun în încălțămintea copiilor, pe care aceştia şi-o pregătesc cu mare grijă, multe dulciuri şi, uneori, jucarii.

"Copii cuminți primesc dulciuri şi jucării iar cei obraznici nuieluşe "aşa auzeam în copilărie de la parinții nostrii .Acum la vremea maturitatii ne amintim cu bucurie de acele seri nimunate când ne pregăteam cizmulițele şi asteptam cu nerăbdare să vină Moş Nicolae să ne lase în ele dulciuri şi jucării. **Sfantul Nicolae** mosteneşte la moartea ambilor părinti, toată averea familiei pe care se hotaraşte să o folosească în scopuri umanitare, ajutându-i pe cei săraci. El este cunoscut ca protector al copiilor mici, al călătorilor, al comercianților, al celor acuzați pe nedrept, al fetelor nemăritate şi mireselor. Legenda **istoriei lui Moş Nicolae** vorbeste despre un nobil sărac care avea 3 fete pe care nu le putea marita din cauza situației financiare precare. Se spune că Nicolae de Mira, inainte de a deveni Sfant, a decis să-l ajute pe acest nobil lasând câte un saculeț cu aur la uşa casei acestuia de fiecare dată când una dintre cele trei fete a ajuns la vârsta măritişului. Vrând să ştie cine ii face aceste cadouri, nobilul a urmarit la cea de-a treia fată uşa casei. Povestea spune că Nicolae s-a urcat pe acoperiş şi a dat drumul săculețului prin hornul casei in niste sosete puse la uscat.

Astfel s-a nascut ideea ciorapilor atarnați la gura sobelor şi a şemineelor în care se primeau cadourile.

Obiceiurile si traditiile legate de sarbatoarea Craciunului si de cea a Anului Nou sunt cele mai raspandite.Craciunul mai este numit si sarbatoarea familiei, este sarbatoarea cand toti se reunesc parinti, copii, nepoti isi fac daruri, se bucura de momentele si atmosfera din jurul mesei, cu credinta ca prin cinstirea cum se cuvine a sarbatorii vom avea un an mai bun si mai bogat.La sate sunt pastrate mai bine traditiile si obiceiurile specifice acestei sarbatori. Printre obiceiurile si traditiile romanesti pastrate si transmise din mosi stramosi amintim: colindul de "Buna dimineata la Mos Ajun", steaua, plugusorul, sorcova, vicleimul, vasilica, jocuri cu masti (turca, cerbul, brezaia), teatrul popular, dansuri (calutii, caluserii), specifice anumitor zone ale tarii. Pe langa acestea iata si o seama de practici si superstitii care isi au originea in

Scanned with OKEN Scanner

miturile stravechi crestine.

În Ajunul Crăciunului, cei ce cresc albine, nu dau nimic din casă, ca albinelor să le meargă bine, şi să nu părăsească stupul pe vremea roitului.

În Ajunul Crăciunului nu e bine sa te baţi, nici măcar în glumă, cu cineva, căci faci buboaie peste an.

Cu o săptămână înainte de Crăciun, în zona Codru din Maramureş încep pregătirile pentru colindat, culminând în cele două zile anterioare sărbătorii, când se pregătesc mâncărurile şi se împodobesc interioarele locuinţelor: masa cu faţa brodată, feţe de perne ornamentate, pe pereţi se pun şterguri şi blide ornamentate, crengi de brad, banița, busuioc, brebenoc. Aluatul frământat în noaptea de Crăciun e bun de deochi pentru vite.

Se crede că la miezul nopţii, înspre Crăciun, apa se preface în vin, iar dobitoacele vorbesc.

La cele trei sărbători mari - Crăciun, Paşte şi Rusalii - să te speli cu apa în care au fost puşi bani de argint şi vei fi bănos.

Nu e bine ca în Ajunul Crăciunului să fie pus pe masă mai intâi rachiul, pentru că nu el are întâietate în această seară, ci bucatele.

Dacă visezi grâu verde în postul Crăciunului e semn bun că anul care vine are să fie mănos în toate.

În Ajunul Crăciunului se leagă pomii cu paie, pentru că aceşti pomi să lege rod bogat. Pomul Crăciunului imbracă în sate din zona Codru aspecte diferite, deosebindu-se de bradul cu elemente ornamentale cumpărate din oraş.

Cel mai răspândit era pomul cu cercuri din nuiele de salcie sau din sârmă, îmbrăcate în hârtie colorată, peste ele sunt trecute sfori din aţă de fuior pe care sunt înşirate boabe de fasole albă.

În alte sate se făcea pom împodobit cu paie de grâu tăiate scurt şi înşirate pe sfoară, delimitate de floricele de porumb. Fasolea albă simboliza "curăţirea sufletului". Unii locuitori preferau pomul de vâsc, pe care se aplicau panglici de hârtie colorată.

Unul dintre cele mai vechi obiceiuri legat de sarbatorile de iarna este taiatul porcului. In anumite zone ale tarii acesta se taie in ziua de 20 decembrie, adica de Iganat. Se zice ca porcul care n-a fost taiat in aceasta zi nu se mai ingrasa, caci si-a vazut cutitul. Sangele scurs din porc dupa ce a fost injunghiat se pune la uscat, apoi se macina si se afuma cu el, peste an, copiii ca sa le treaca de guturai, de spaima si de alte boli. In alte zone datina spune ca porcul se taie in ziua de Craciun, dupa care gospodinele pregatesc o mancare din carne macra de porc cu ceapa si slanina, din care gusta primii oameni straini care le calca pragul casei, prima masa pregatita dupa tairea porcului de cheama "pomana porcului".

In Maramures cu o saptamana inainte de Craciun incep pregatirile pentru colindat, culminand in cele doua zile anterioare sarbatorii, cand se pregatesc mancarurile si se impodobesc casele. In seara de 24 spre 25 decembrie, pana dupa miezul noptii si in unele locuri pana la ziua,

Scanned with OKEN Scanner

copiii merg din casa in casa la colindat. Colinda poarta nume diferite in functie de zona: Mos-Ajunul, Buna-dimineata, Colindisul sau Buna-dimineata la Mos-Ajun. In unele parti din Ardeal, copiii care merg cu colindatul se numesc piterei sau pizerei. Dupa credinta populara, ei sunt purtatori de noroc si fericire. Prin unele parti, baietii, dar mai cu seama cantaretii bisericesti umbla cu icoana in ziua de Ajunul Craciunului - o icoana pe care este zugravita nasterea lui Iisus Hristos in mijlocul staulului.Despre Mos Ajun se spune ca a fost baciul aflat in slujba lui Mos Craciun, stapanul staulului unde Maica Domnului l-a nascut pe Iisus Hristos.

Incepand cu prima zi de Craciun si in urmatoarele zile, copiii umbla cu Steaua, cantand colinde de stea prin care vestesc nasterea lui Iisus Hristos. "Vicliemul" sau "Irozii" este datina prin care tinerii reprezinta la Craciun nasterea lui lisus Hristos, siretenia lui Irod, care a poruncit uciderea pruncilor, de a afla Pruncul si adesea infruntarea necredintei, personificate printr-un copil sau printr-un cioban.

Capra, Turca, Brezaia fac parte dintre datinile de Craciun si Anul Nou. Datina impodobirii bradului de Craciun se pare ca isi are originea in Germania, unde este cunoscuta sub numele de Cristbaum. Pomul de Craciun este impodobit in anumite zone cu hartie colorata si cu siruri de boabe de fasole alba. Fasolea alba simboliza "curatirea sufletului". In alte parti pomul este impodobit cu paie de grau taiate scurt si insirate pe sfoara, delimitate de floricele de porumb. In Ziua de Craciun nu se matura in casa, ci numai a doua zi pentru ca se spune ca "iti arunci norocul!". A doua zi gunoiul se arunca la pomi, ca-i ajuta sa fie roditori. Si tot legat de pomi se mai spune ca cine planteaza un copac in acesta perioada a anului in gradina sau in parc va fi un om norocos.

Pomilor le sunt atribuite si anumite semnificatii cum ar fi: bradul reprezinta teama de suferinta; afinul semnifica nevoia de libertate; alunul - bunatate, sinceritate; suferinta.

La miezul noptii,de Anul Nou, fetele iau de pe masa colacul ornamentat care se tine pe masa de sarbatori, il tin pe varful capului, se aseaza pe taietor si asteapta sa auda un sunet dintr-o directie oarecare si din ce parte vine sunetul, in acea parte isi va gasi ursitul.

In ajunul Anului Nou, feciorii care merg la colindat schimba portile unor sateni care s-au certat in cursul anului, determinandu-i astfel sa vorbeasca si sa se impace

Bibliografie:

1.Constantin Eretescu –"Folclorul literar al românilor",editura Compania 2007.

2.Narcisa Alexandru Stiuca-"Sarbatoarea noastra de toate zilele –sarbatori in cinstea iernii",Editura Cartea de buzunar,2005

Scanned with OKEN Scanner

CONTRIBUȚIA ROMÂNEASCĂ ÎN DEZVOLTAREA ARTEI EUROPENE -CONSTANTIN BRÂNCUȘI-

Educatoare Maria Platon,

Institutor Zoica Popescu

Grădinița cu Program Prelungit nr. 9, Vaslui

Motto: "Ceea ce fac astăzi mi-a fost dat să fac, căci am venit pe lume cu o menire."
Constantin Brâncuşi

Sculptura românească şi europeană a fost marcată de apariția lui Constantin Brâncuşi, omul care se află la baza restructurării limbajului sculptural al lumii din secolul XX.

Constantin Brâncuşi a fost un sculptor român cu contribuții covârşitoare la înnoirea limbajului şi viziunii plastice în sculptura contemporană.

Sculptorul s-a născut în anul 1876 în satul Hobița, Gorj, la poalele Carpaților, într-o familie cu mulți copii. Fiind al şasealea fiu, a plecat de mic să-şi câştige existența, întâi în oraşul cel mai apropiat, Târgu-Jiu.

În copilărie a învățat să sculpteze lemnul pentru a confecționa diferite unelte şi obiecte casnice. În România , obiectele casnice, stâlpii şi fațadele caselor erau adesea decorate cu sculpturi în lemn. Stilul acestor ornamente va influența opera lui Brâncuşi. În memoriile sale artistul spunea că ținuta şi modul său de viață au fost influențate de țara sa de origine, respectiv de: simplitatea, bunul simț, dragostea de natură.

La vârsta de 9 ani a plecat de acasă şi s-a întreținut singur, lucrând timp de 6 ani ca băiat de prăvălie în Craiova. În tot acest timp a continuat să sculpteze în lemn; şi-a confecționat singur o vioară, care a atras atenția unui client al cafenelei în care lucra – acest client l-a ajutat pe Brâncuşi să intre la Şcoala de Arte şi Meserii din Craiova.

În 1904 porneşte spre Paris, trecând prin Budapeste, Viena, Műnchen, prin Elveția. Obține o bursă de studiu în Franța , iar în 1905 se înscrie la Şcoala de arte frumoase în clasa lui Antoniu Mercie. Renumitul sculptor francez Auguste rodin îl invită să vină alături de el ca ucenic. Tânărul, beneficiind de o bursă a

Scanned with OKEN Scanner

statului român, îl va părăsi, orgolios şi plin de încredere, comparându-l pe maestrul său cu un "arbore la umbra căruia iarba nu creşte". La începutul carierei sale, sculpturile lui Brâncuşi au constat mai ales din reprezentări clasice ale formei umane.

Perioada dintre 1904 şi 1907 este caracterizată de o acumulare sensibilă de cunoştinţe şi îndemânare, dar şi de căutarea a diferite soluţii de modelare a materialelor. După 1905, viziunea artistului a devenit mai clară şi mai puternică. Ca o consecinţă imediată, transformarea structurii operei sale a suferit o evoluţie rapidă, astfel încât, începând încă din 1907, reprezentările antropomorfe încep să cedeze locul sculpturilor care vor prefigura rapid pe Brâncuşi de mai târziu, acela care va urma să intre în conştiinţa universală.

Între anii 1906 – 1907 lucrează după modele, realizând în gips, în bronz, în piatră, numeroase capete de copii, portrete de tineri, femei sau bărbaţi: Portretul lui Nicolae Dărăscu, Rugăciunea, Adolescenţa, Odinda, Somnul. Tot acum a realizat lucrări devenite celebre: Prometeu, Pasărea Măiastră, Muza adormită, Pasărea de aur.

Sculptorul devine din ce în ce mai cunoscut, bucurându-se de succes în S.U.A, la New York, unde în 1913 participă la Expoziţia Internaţională de artă modernă. Multe din lucrările sale se află în muzee din S.U.A, Europa sau India.

Liga naţională a femeilor din Târgu-Jiu îl invită în România dorind ca acestea să realizeze un monument închinat eroilor patriei căzuţi în timpul Primului Război Mondial.

În perioada 1937 – 1938 realizează cele trei lucrări de seamă din cariera sa: Masa Tăcerii, Poarta Sărutului şi Coloana fără sfârşit, care pot fi admirate şi în prezent în Târgu-Jiu. În aceste lucrări Brâncuşi regăseşte dimensiunile artei populare, ale întregului patrimoniu cultural românesc, pe care le-a introdus în atmosferele artei moderne europene.

Atitudinea constructivă, pozitivă ce se degajă din această abordare a fenomenelor vieţii face din Brâncuşi unul din creatorii ce au marcat decisiv evoluţia sculpturii moderne europene.

Constantin Brâncuşi a eliberat sculptura de preponderenţa imitaţiei mecanice a naturii, a refuzat reprezentarea figurativă a realităţii, a preconizat exprimarea esenţei lucrurilor, a vitalităţii formei, a creat unitatea dintre sensibil şi spiritual. În opera sa, Brâncuşi a oglindit felul de gândi lumea a ţăranului român. Prin obârşia sa ţărănească, şi-a aflat rădăcinile adânci ale operei sale în tradiţiile, miturile şi funcţia magică a artei populare româneşti. Brâncuşi a relevat lumii occidentale dimensiunea sacră a realităţii.

Walter Zanini în cartea *Tendinţele sculpturii moderne* spunea despre Brâncuşi: *"...această operă izvorăşte din originea de ţăran a sculptorului român şi îşi află explicaţia spontană, pentru formele primordiale pe care şi le asumă, în iniţierea sa în asceza tibetană".* Brâncuşi a cunoscut legendele străbune

Scanned with OKEN Scanner

românești, miturile indiene vechi, mitologia greacă şi eroii săi. Acestea au avut, în creția sa rezonanțe de concepție, o influența afectivă şi imaginativă l-au determinat să gândească la caracterul universal al orginii lucrurilor. Principalele teme, susceptibile a fi găsite în miturile şi legendele străbune, pot fi rezumate la câteva: originea Lumii, mitul păsării şi al ascensiunii, tema dragostei şi a fertilității, mitul morții şi al somnului, mitul centrului Lumii, apoi cele aparținând direct mitologiei: Himera, Cariatida, Laocoon, Leda, Ulise, Promenteu, Ulise, Narcis, Adam ,Eva sau cele românești: Cocoşul salutând Soarele, Poarta străbună, Scaunul, Masa, Vrăjitoarea.

Interpretarea, de către Brâncuşi, a surselor arhetipale, a miturilor, mitologiei şi a legendelor, nu a fost rezultatul unui proces mistic, ori a preluării dogmelor religioase, ci a parcurs un proces de eliberare şi distanțare de caracterele dogmatice şi religioase tradiționale, prin refuzul credinței şi căutarea modelelor arhetipale. Pornind de la surse, Brâncuşi a urmărit să imprime lucrărilor sale sensuri umane contemporane în forme plastice moderne.

Desprinderea de dogmele în care erau închistate miturile şi legendele i-au asigurat libertatea de creație, originalitatea şi forța imaginației.

Figură centrală în mişcarea artistică modernă, Constantin Brâncuşi este considerat unul dintre cei mai mari sculptori ai secolului al XX-lea. Sculpturile sale se remarcă prin eleganța formei şi utilizarea sensibilă a materialelor, combinând simplitatea artei populare românești cu rafinamentul avangardei pariziene. Verticalitatea, orizontalitatea, greutatea şi densitatea cât şi importanța acordată luminii şi spațiului sunt trăsăturile caracteristice ale creației lui Brâncuşi. Opera sa a influențat profund conceptul modern de formă în sculptură, pictură şi desen.

Constantin Brâncuşi se numără fără îndoială printre cei mai celebri artişti pe care România i-a dat omenirii.

Din 1963 până azi, au apărut în toate părțile lumii peste 50 de cărți şi monografii şi mii de studii şi articole despre Constantin Brâncuşi, stabilind în mod definitiv locul lui ca artist genial şi chiar ca ***"unul din cei mai mari creatori ai tuturor timpurilor"*** (Jean Cassou). În 1937, cunoscutul sculptor Henry Moore scria: ***"Brâncuşi a fost acela care a dat epocii noastre conştiința formei pure"***. În artele plastice – sculptorul Constantin Brâncuşi e cel mai cunoscut peste hotare.

"Aş vrea ca lucrările mele să se ridice în parcuri şi grădini publice, să se joace copiii peste ele, cum s-ar fi jucat peste pietre şi monumente născute din pământ, nimeni să nu ştie ce sunt şi cine le-a făcut – dar toată lumea să simtă necesitatea şi prietenia lor, ca ceva ce face parte din sufletul naturii."

(Constantin Brâncuşi)

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

Dicționarul general al personalităților românești, Editura Univers Enciclopedic, 2006, București

Walter Zanini, *Tendințele sculpturii moderne*, Editura Meridiane, 1977, București

TRADIȚII ȘI OBICEIURI MOLDOVENE DESFĂȘURATE ÎN GRĂDINIȚĂ

Director, educatoare Sevastre Elena,

Educatoare Samson Lidia,

Grădinița cu program prelungit nr. 9 Iași

MOTTO:
„De la lume adunate
Și-napoi la lume date"
Anton Pann

Datinile, poveștile, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor; cu ele se poate reconstitui obârșia; dintre diferitele neamuri niciunul nu are ca neamul românesc o poezie populară atât de variată, atât de frumoasă și atât de strâns unită cu amintirile antichității.

Decembrie vine cu sărbătoarea atât de așteptată de copii – a Sfâtului Nicolae. Câți dintre noi nu au așteptat cu înfrigurare dimineața de 6 decembrie pentru a se uita dacă Moșu' a lăsat ceva în ghetele pregătite de cu seară? Acest obicei al darurilor aduse de Moș Nicolae s-a împământenit mai mult la oraș. Copiilor li se poate întâmpla ca Moșul să aducă și câte o vărguță (pentru cei obraznici). Rolul ocrotitor al familiei cu care a fost investit de religia ortodoxă Sfântul Nicolae, îi dă dreptul să intervină în educația copiilor.

Crăciunul este o sărbătoare a cărei magie ne înconjoară pe toți, doar să ştim să o simțim. Pentru a intra în atmosferă ne-am gândit să vă destăinuim câteva informații despre obiceiurile de Crăciun pe care toți le păstrăm şi le îndrăgim cu sfințenie.

Legenda spune că Moşul trăieşte cu Crăciunița sa la Polul Nord, unde tot timpul anului meştereşte jucării, ajutat de spiriduşii săi. An de an, negreşit, în Ajunul Crăciunului, Moşul îşi încarcă sania cu jucării şi zboară cu ajutorul celor opt reni, oprindu-se la casa fiecărui copil. Coboară pe hornul casei şi lasă cadourile, iar când are timp, bea lapte şi mănâncă prăjiturele pregătite special de copii.

Obiceiul colindatului a înglobat în el nu numai cântecul şi gestul ritual, ci numeroase mesaje şi simboluri ale unei străvechi spiritualități românești. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creştin care este Naşterea Domnului Iisus Hristos. În Ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele din țară, începe colindatul. Copiii cu steaua vestesc Naşterea Domnului şi sunt primiți cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci şi colaci.

Împodobirea bradului este un obicei binecuvântat al sărbătorii de Crăciun – parcă nu e Crăciun dacă nu miroase în casă a brad! Sărbătoarea Naşterii Domnului nu poate fi completă fără aşezarea ghirlandelor şi o globulețelor în brad.

Steaua pe care o punem în vârful bradului este simbolul stelei care s-a arătat în Betlehem, vestind naşterea lui Iisus Hristos şi călăuzindu-i pe cei trei magi la ieslea săracă în care acesta se născuse.

Pentru cel mai important moment, trecerea în noul an, pregătirile se reiau. În săptămâna dintre Crăciun şi Anul Nou copiii se pregătesc pentru „urat", sistem complex de datini şi obiceiuri. Pe înserat în Ajunul anului pornesc cu : „Ursul", „Capra", „Mascații", „Căiuții", „Pluguşorul" etc..

Pluguşorul este una din cele mai frumoase şi mai vechi datini românești din seara Sfântului Vasile sau a Anului Nou. Urătura pluguşorului este foarte frumoasă, plugarii recită urătura aratului, stând aproape de fereastra casei, şi o însoțesc de sunetul unui clopoțel sau al unei talange sau cu al fiarelor de plug. După fiecare pasaj se repetă refrenul „Mânați, măi!" sau „Mînați flăcăi!" sau „Pocniți din bice!", iar simbriaşii, care se înşiră în fața casei, departe unul de altul, ca să nu se plesnească cu bicele, răspund cu toții într-un glas strigând: „Hăi!Hăi!" şi plesnesc în acelaşi moment voinicește din bici.

Scanned with OKEN Scanner

Stați puțin și nu mânați, / Lângă boi v-alăturați / Și cuvântul mi-ascultați: / Mâine anul se-nnoiește, / Pluguşorul se pornește, / Și începe a ara, / Pe la case a semăna. / Iarna-i grea, / Omătul mare, / Semne bune anul are, / Semne bune de belșug, / Pentru brazda de sub plug..."

De Sfântul Vasile copiii merg cu sorcova și semănatul pe la rude și vecini, pentru a le ura sănătate și belșug în noul an. Sorcova, odinioară din ramuri înflorite, puse la înmugurit de Sfântul Andrei și împodobite cu ciucuri roșii, este astăzi făcută din flori artificiale, din hârtie colorată, agățate pe o vergea de lemn.

Darurile ce le capătă urătorii sunt aceleași ca și la colindătorii de la Crăciun – adică mere, nuci, colaci, bani etc..

Cu valențe artistice și sensuri profund umane, Străbătute de un optimism robust, obiceiurile și datinile legate de sărbătorile de iarnă sunt pline de fast și farmec.

Avem datoria de a ne bucura în deplina libertate de înălțătoarea și neasemuita frumusețe a datinilor creștinești, de a scoate la lumină, din sfânta noastră ladă de zestre, tezaurul păstrat cu atâta grijă de poporul român, reînviind în noi Sfintele datini de iarnă în toată evlavia și frumusețea lor, să încercăm a sădi în sufletele copiilor, simplu și firesc, înălțătoare și pure sentimente față de splendoarea marilor sărbători.

Datoria noastră, a dascălilor, este să contribuim la păstrarea acestor obiceiuri care sunt dobândite de la strămoșii nostri, să sădim în sufletul copiilor dragoste și respect pentru tot ce este valoros și frumos, moștenit de la înaintași.

Bibliografia:

Tipa Elena, „Manifestările artistice cu preșcolarii și școlarii mici", Editura S.C."Muşatinii"S.A. Suceava, Filiala Botoșani, 1997

Stancu Ilin, „Poezia Obiceiurilor de iarnă", Editura Minerva, 1985

Scanned with OKEN Scanner

PROMOVAREA VALORILOR CULTURII ŞI TRADIŢIEI ROMÂNEŞTI ÎN PERSPECTIVA INTEGRĂRII ÎN UE

Profesor Bârcă Lidia, Profesor Manolache Viorica,
Grupul Şcolar "Ion Holban", Iaşi

Izvorâte şi configurate valoric din însăşi formele de dezvoltare istorică de lungă durată, bunurile din patrimoniul cultural românesc întrunesc toate caracteristicile pentru a fi considerate componente ale dezvoltării durabile.

Privite în perspectiva rolului lor economic ele generează dezvoltarea durabilă pe multiple planuri prin:

- stabilitatea şi durabilitatea bogăţiei cultural-artistice;
- contribuţia consistentă la lărgirea orizontului cultural al indivizilor;
- ofertă diversificată de educaţie, instruire şi loisir.

Zona construită a patrimoniului cultural – situri şi monumente istorice – oferă probele existenţei şi acţiunii factorului uman, în demersul acestuia de a vieţui într-un cadru dat, deci a se stabiliza ocupaţional, a edifica prin locuinţe şi aşezări, adaptând mediul înconjurător la cerinţele comunităţilor omeneşti. Durabilitatea de vieţuire – probată prin vestigiile habitatului, dar şi prin semnele ocupaţiilor perene, tradiţionale – urmează traseele duratelor lungi, preferând anumite locuiri unde au identificat resurse de viaţă esenţiale şi, stabilindu-se grupurile, au construit generaţie după generaţie.

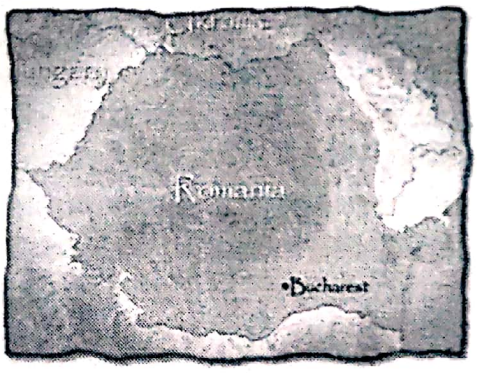

Asemenea urme de locuire sunt consistente pe toată suprafaţa României, au vechime mare şi sunt foarte numeroase. Evidenţele arheologice înregistrează 40012 staţiuni şi situri arheologice, iar patrimoniul istoric construit 22000 de monumente istorice. O caracteristică interesantă a patrimoniului cultural istoric imobil este acordarea sa conştientă la regulile conservării şi amenajării peisajului, astfel că România contemporană moşteneşte o reţea de aşezări rurale şi urbane, variate. Acestea prezintă un interes cultural constant , fiind edificate în diferite etape, pe adevărate straturi istorice, cu un imens potenţial de demonstrare a vechimii. O altă caracteristică a acestorta este faptul că sunt

predispuse la o intensă valorificare de prin intermediul turismului (cultural, agricol, forestier, montan,balnear etc).

Componentă imobilă a patrimoniului cultural întruneşte vizibil demonstrațiile privind inteligența tehnică - rezidând în inovație şi invenție - ca şi soluțiile originale adaptate la o mare diversitate construită. Numeroase experiențe, tehnici şi cunoştințe agricole, industriale, artizanale, economice şi spirituale sunt conținute în bunurile de patrimoniu.

În cadrul acestei categorii identificăm deopotrivă individualitatea etnică românească, dar şi cea rezultată din fenomenele de contact cu grupurile maghiar, german, slav etc. Susținerea calității vieții pe spații întinse decurge şi este de asemenea, demonstrată prin patrimoniul cultural.

La rândul său patrimoniul cultural mobil este izvodit din demersul uzual de muncă al indivizilor, reflectând nivelul de viață, formele creației şi cele desprinse ca mărturii ale evoluției regnului animal şi vegetal. Expresiile sale, de mare diversitate, se află tezaurizate în cele 704 muzee şi colecții publice, dar şi în numeroase alte valori păstrate în colecțiile private ori ce se vor descoperi sau vor fi dobândite în timp.

Artefacte, opere de artă, obiecte, ustensile, unelte, făcute de indivizi acoperă o extraordinară suprafață de manifestare a acestora. Ele sunt receptate ca expresii ale cunoaşterii, talentului, muncii, fiind izvoare de cunoştințe pentru documentarea ocupațiilor şi a meseriilor, oferind mari resurse de instruire, de educație şi delectare.

Cum patrimoniul cultural este caracterizat de o dinamică strâns legată de cunoaşterea şi cercetarea fenomenelor naturale ori de viață, acesta oferă şcolii de toate gradele o fundamentare substanțială. Lecturat periodic prin mijloace superioare de investigație, semnificațiile sale sporesc, ridicând nivelul cunoaşterii şi optimizând comportamentele sociale.

Mereu dezvoltat prin muncă, prin descoperiri ştiințifice şi prin creație, patrimoniul cultural are capacitatea de a individualiza grupuri, comunități şi națiunea română. El le invederează acestora specificitate şi originalitate.

Apelând la meserii specializate şi tradiționale – pentru a conserva, întreține sau restaura - dar şi la noile ocupații tehnice, patrimoniul cultural presupune şi propune o importantă forță de muncă calificată şi permanentă care poate să-i asigure protecția şi buna valorificare. El susține piața de valori culturale, ca şi industriile culturale, prin intermediul componentelor sale materiale şi a acelui imaterial înflorind business-ul, impulsionat de societatea modernă a cunoaşterii, care are astăzi un interes sporit pentru culturalitate.

Creând coeziune şi stabilitate socială, patrimoniul cultural poate să funcționeze ca un adevărat vector al acțiunilor de dezvoltare, identificând individualitățile şi specificitățile

Scanned with OKEN Scanner

în fața procesului de globalizare. Susținută în societatea românească, tocmai din rațiuni care privesc căile proprii de dezvoltare, ocrotirea patrimoniului cultural tinde să fie tot mai conştientizată ca o garanție a şanselor de afirmare în lumea contemporană.

Prin intermediul său, bogăția României sporeşte, capitalizându-se pe seama națiunii dar şi a indivizilor, valori autentice, punând în largă circulație şi pe termen lung repere culturale simbolice, care au consistență şi se bucură de o largă recunoaştere. Patrimoniul cultural aparține prin valorile sale avuției naționale, căreia îi subliniază caracteristicile şi capacitatea activă.

În epoca modernă, dominată de tehnologia mileniului trei, a pleda pentru valorile materiale şi artistice realizate de cei care lucrează în domeniul meşteşugurilor tradiționale poate părea o naivitate, în perspectiva Dezvoltării României Orizont 2020. Dar dacă reuşim să privim cu atenție în jur putem constata că arta populară capătă un loc tot mai important în ambientul contemporan prin dorința omului de a se înconjura de obiecte cu vechi rădăcini în tradițiile poporului nostru.

În acelaşi timp, aceste obiecte vorbesc întregii lumi de existența în țara noastră a unui bogat tezaur de artă populară şi a unor vechi tradiții ale meşteşugurilor artistice, dovadă a creativității şi dragostei pentru frumos a poporului roman.

Folosind potențialul de muncă şi creație, bogatele tradiții ale artei populare şi ale meşteşugurilor artistice existente în țara noastră, cooperația meşteşugărească realizează o variată producție de covoare, țesături cusături, broderii, costume populare, confecții artizanale, ceramică, gresie, obiecte din lemn şi metal în care se continuă şi se valorifică tradiția locală a creației populare. Principiul de bază al organizării şi dezvoltării activității de artă populară şi meşteşuguri artistice în cooperația meşteşugărească îl constituie "Tradiția locală" pentru realizarea unor produse valoroase şi autentice din punct de vedere artistic pe baza continuității unui îndelungat proces de activitate creatoare.

Există trei domenii importante în care pot fi încadrate produsele realizate:

- obiecte de artă populară autentică (costume populare, covoare manuale țesute sau înnodate, țesături, ceramică, lemn);
- produse noi de inspirație

Scanned with OKEN Scanner

artizanală (decorațiuni pentru interior, confecții artizanale, împletituri din fibre vegetale, artizanat metal);

- obiecte de artă decorativă modernă (tapiserii, goblenuri, macrameuri, ceramică,mic mobilier, etc.)

Valorificarea elementelor tradiționale asigură artizanatului românesc virtuțile unei creații autentice valoroase. Continuarea şi valorificarea acestor bogate tradiții, dezvoltarea producției autentice de artă populară românească trebuie să devină unul din reperele importante al oricărui program de dezvoltare, respectiv a strategiei de dezvoltare durabilă a României.

Bibliografie

1. *Muzeul satului 1936-2003, Ioan Godea, Ed. C.N.I.Coresi, 2004*

2. *Antropogeneza şi geneza culturii, Constantin Bălăceanu Stolnici şi Ligia Apăvăloaie, Ed. Compania , 2006*

VALOARE ŞI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ

Profesor Băiceanu Adriana

Profesor Popescu Gianina,

Grupul Școlar "Ion Holban", Iaşi

Arta populară se afirmă la intersecția dintre magic şi estetic şi este o componentă tulburatoare a sufletului românesc.

Arhitectura țărănească, cea mai completă, cea mai expresivă creație a vechilor societăți rurale, exprimă modul de viață, comportamentele tehnice, sociale şi spirituale ale acestora. Constituindu-se ca semn al prezenței omeneşti în natură, ca expresie a universului interior al omului, arhitectura caracterizează individualitatea comunității, ilustându-si simultan comanda socială, posibilitățile materiale şi tehnice şi, nu în ultimul rând, gradul de sensibilitate artistică. Domeniul țesăturilor este alcătuit din cel mai mare număr de piese, dar şi de cunoştințe cerute celui ce practică acest meşteşug. Fragmente de țesături au fost descoperite datând încă din epoca bronzului pe teritoriul țării noastre, mai precis amprente ale acestora au fost găsite pe fundul unor vase din perioada

Scanned with OKEN Scanner

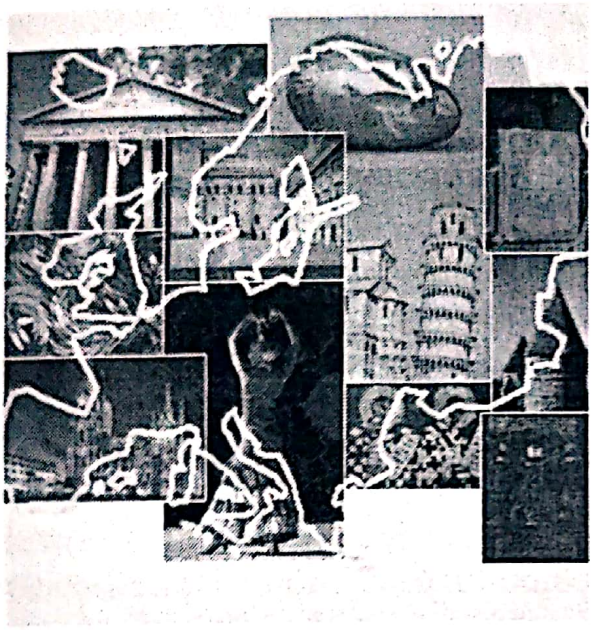

respectivă. Acest meştesug a fost practicat de femei. Ele erau cele care cultivau, pe suprafeţe mici de pământ, inul şi cânepa. Culesul plantelor nu însemna numai aprovizionarea cu leacuri naturale, ci şi o importantă sursă de inspiraţie cromatică. Alegerea şi combinarea culorilor presupuneau nu numai pricepere, ci şi simţ artistic şi temeinice cunostinte.

Creaţii artistice ca: poezia, muzica, dansul, teatrul şi artele plastice şi decorative sunt cuprinse în denumirea generală de folclor. George Enescu spunea: „Folclorul nostru nu numai că este sublim dar te face să înţelegi totul. E mai savant decât toată muzica aşa zisă savantă. Folclorul e mai melodic decât orice melodie; poate fi duios, ironic, vesel, drag".

Primele documente scrise care evidenţiază prezenţa folclorului sunt din anul 1540. În sec. XVII, Ion Căianul, călugar franciscan de origine română, notează zece melodii româneşti în culegerea Codex Caionii. În „Descripţio Moldavie" (1611), Dimitrie Cantemir menţionează existenţa doinei, baladei, jocurilor populare, instrumentelor populare şi descrie obiceiuri tradiţionale legate de nuntă, înmormântare, colinde, drăgaica, paparuda şi căluşul.

Originalitatea muzicii populare româneşti constă în ritmul specific, versul, la sfârşitul căruia apar uneori intejecţii cu scopul de a lărgii ambitusul melodiei, ritmul de dans – ritm sincretic cu o mare valoare expresivă şi melodia ce asigură specificitatea naţională, prin suflul larg cantabil apropiat de structura psihica a românului, plină de suplete şi elegenţă.

În ceea ce priveşte clasificarea folclorului muzical românesc, la baza acestei clasificări stau criterii legate de prilejul cu care au fost create şi de funcţia pe care o au pentru individ şi colectivitate. Putem întâlni:

a)Repertoriul obiceiurilor de peste an:

- repertoriul de la Crăciun până la Bobotează: sorcova, colindul, cântecul de stea, pluguşorul, irozii, capra, ursul;

- repertoriul obiceiurilor de primăvară, vară şi toamnă: obiceiuri cu semnificatie agrară (paparuda, scaloianul, drăgaica, cununa, claca, plugarul); obiceiuri cu diverse semnificaţii (căluşul, jineii, strigarea de peste sat – D'aolica Măre, şezătoarea;

-repertoriul păstoresc, semnale instrumentale, melodii instrumentale;

b) Repertoriul vârstelor şi al obiceiurilor vieţii de familie:

Scanned with OKEN Scanner

- folclorul copiilor şi pentru copii;

- repertoriul nupțial, cântecul miresei, al mirelui, al soacrelor;

- repertoriul funebru;

- cântecul bradului, cântecul zorilor, bocetul;

c) Balada sau cântecul bătrânesc;

d) Doina;

e) Cântecul propriu-zis;

f) Folclorul orăşenesc;

e) Muzica instrumentală;

g) Muzica jocurilor populare.

Putem astfel discuta despre o parte dintre muzica jocurilor populare, despre jocuri (dansuri) în special. Dansurile populare zonale sunt însoțite numai de muzica instrumentală, presărată cu strigături, pocnete din degete, bătăi din palme, paşi bătuți, chiuituri etc., subliniind o dată în plus sincretismul jocurilor populare româneşti. Se remarcă bogăția, varietatea, valoarea creației populare muzicale naționale, ineditul unor manifestări şi fenomene folclorice, care merită să fie cercetate, cunoscute şi apreciate atât de specialişti cât şi de iubitori ai genului.

Dansul a avut o importanță deosebită în viața socială a omului fiind nelipsit din ritualurile religioase. În timp s-au produs mutații în cadrul jocurilor populare româneşti în sensul că unele şi-au păstrat funcția rituală (Caluşul, Chiperul, Lazarul, Cununa, Drăgaica), iar altele s-au transformat în jocuri distractive.

Primele referiri asupra existenței dansului la români îşi fac apariția începând cu secolul al-XV-lea, (Gr.Ureche) şi continuă cu secolul al-XIX-lea, perioadă în care apar primele culegeri printre care figurau şi un număr important de dansuri populare, iar înființarea celor două arhive fonografice au evidențiat bogăția şi varietatea acestui repertoriu. Terminologia este reprezentată de trei termeni: hora (Hora la joc pentru zona Muntenia şi Oltenia), dans (danț) şi joc (gioc) în celelalte regiuni ale țării. De-a lungul timpului s-a creat o gamă întregă de jocuri ca: Sârba sau Bălțăreasca, Hora, Căluşul, Brâul etc. Jocurile olteneşti sunt repezi, dinamice, necesitând agerime şi virtuozitate. Se execută în deplasări rapide şi spații bruşte de direcție, cu paşi încrucişați, bătăi şi sincope, fluturări de picioare şi pinteni. Desenul variat al dansurilor olteneşti, conferă o poziție specială în peisajul dansului românesc. Muntenia cuprinde jocuri variate, mixte, dar şi jocuri de bărbați şi femei. Jocurile se desfăşoară cel mai mult în cerc şi în semicerc. Bogăția ritmică a paşilor este foarte mare, întâlnindu-se des sincopa şi contratimpul. Cele mai întâlnite sunt horele de mână, horele pe bătaie, brâurile bărbăteşti şi femeieşti ale căror paşi se desfăşoară pe durata a 6 sau 8 timpi.

Brâul - Este un dans bărbătesc din zona de munte a Banatului, dans de păstori care s-a păstrat până în zilele noastre şi s-a transmis şi în celelalte zone ale țării. Dansurile specifice zonei Aiudului, cer multă îndemânare din partea interpreților, figurile fiind adevărate bijuterii în arta populară coregrafică. Fata este un sprijin pentru băiat în executarea bătăilor pe cizmă, cu mâna stângă şi

Scanned with OKEN Scanner

a săriturilor, iar în timpul jocului de perechi, fata face piruete pe sub mâna băiatului. O figură specifică acestui dans este diagonala de haidau, ce solicită multă concentrare din partea băiatului, în execuția bătăilor pe picior şi pe podea, fata susținându-l prin strigături cântate. În Muntenia însă acest dans pierde bătăile executate pe picior, dansatorii limitându-se doar la jocul pe perechi. Hora - este un dans popular din România, realizat într-un cerc închis. Descoperirea unei reprezentări în ceramică a unei hore formate din 6 femei, aparținând Culturii Cucuteni (3700-2500 î.H.), ultima mare cultură cu ceramică pictată din Europa, indică faptul ca hora a apărut cu mai mult de 5000 de ani în urmă pe pământul vechii Dacii. Rolul magic al horei s-a transmis până în prezent, sub forma căluşului. Asemenea dansuri rituale circulare, la care participă numai bărbați special aleşi şi antrenați exista în **Europa**, Orientul Mijlociu, India şi America Centrală şi de Sud, sugerând originea indo-europeană.

Nu fără temei, România a fost numită țara artei populare; aşa este cunoscută şi în străinătate. În adevăr poporul român s-a realizat şi exprimat pe plan artistic într-un chip superior, aşa cum nu s-a întâmplat în celelalte activități ale sale. Dimensiunea artistică a vieții este pe aceste meleaguri deplin trăită. În satul românesc arta este o expresie a comunității de viață şi totodată, o nazuință a ei.

Bibliografie

1. Ovidiu Bi●rlea, Eseu despre dansul popular romînesc, Ed. Cartea Românească, Bucureşti ,1982

2. Elena Lupşan, Portul popular românesc, Ed. Didactică şi pedagogică, Bucureşti, 2006

POPAS DE SUFLET- ICOANA PE STICLĂ

Profesor Morariu Floricica,

Liceul Waldorf-Iaşi

"Simbolul este o punte care leagă două maluri, vizibilul şi invizibilul, pământescul cu cerescul, empiricul cu idealul, unindu-le pe unul în altul. " (Paul Evdokimov, Arta Icoanei. O teologie a frumuseții)

În locul devenit simbol, Nicula, s-au întâlnit Orientul şi Occidentul şi aici s-a născut icoana pe sticlă din Transilvania. Pictura icoanelor pe sticlă din Transilvania- fenomen cu diferențe importante fata de tradiția icoanelor

Scanned with OKEN Scanner

clasice, apare într-o perioadă istorică caracterizată printr-o situație socială şi politică cu relevanță şi în plan religios.Dominația maghiară şi apoi anexarea la Imperiul Habsburgic (1699), au făcut ca timp de sute de ani populația majoritar română să trăiască în condiții de dură oprimare: izolată la sate, aproape analfabetă, dedicată cu precădere păstoritului şi muncii câmpului; fără acces la vreuna dintre ocupațiile burgheze- comerț, studiu, afaceri şi cu atât mai puțin la cele administrative.

Robi ai pământului, românii erau însă liberi religios şi au trăit înrădăcinați în credința ortodoxă moştenită de la părinții lor, una dintre cele mai eficiente modalități de păstrare a acestei identități fiind icoana pe sticlă. Aceste icoane reflectă un mod de gândire specific român transilvănean, trăitor într-un spațiu intercultural. Ele sunt şi o expresie a interferenței gândirii religioase răsăritene, cu iconografia populară apuseană. Ioan Apostol Popescu în lucrarea *Arta icoanelor pe sticlă de la Nicula,* afirma cu privire la originea tehnică a icoanelor pe sticlă că niculenii au luat contact cu arta picturii pe sticlă, aşa cum se practică ea în unele zone din Europa Centrală şi că existența picturii pe sticlă la unele popoare apusene va fi constituit un stimulent în apariția acestei arte la Nicula şi nu numai aici.

Se poate vorbi şi despre o origine simbolică a iconografiei populare transilvănene: Nicula devine deodată vestită, datorită unei icoane a Maicii Domnului, care se găsea în bisericuța de lemn a mănăstirii din preajma satului. În anul 1699 s-a răspândit vestea că icoana lăcrimează. Imediat aceasta icoană a fost considerată făcătoare de minuni şi mulți pelerini şi-au plecat genunchii înainte acesteia, primind mângâiere în rugăciunile lor, icoana fiind cinstită şi astăzi, mai ales la pelerinajele anuale care au loc in ziua de *Sântămărie* . Istoricii susțin că, îndată după descoperirea minunii țara a fost *inundată* de copii ale icoanei miraculoase. Fie de la pelerinii străini, fie de la călugării mănăstirilor din apropierea satelor, țăranii au învățat să picteze pe sticlă această icoană. Astfel, țăranii zugravi erau de cele mai multe ori şi vânzătorii icoanelor străbătând adesea, cu ele în spate, toate satele ținuturilor româneşti, mai ales ale Transilvaniei.

Din descrierea primei piese de la Nicula se desprind caracteristicile icoanelor de factură bună lucrate acolo: stângăcia, simplitatea şi primitivismul desenului; compoziția sumară sau redusă la extrem, chenarul influențat de ornamentica populară; bogăția, intensitatea culorilor şi sinceritatea sentimentului. Picturile pe sticlă au ocupat un loc de onoare în casele oamenilor de la sate, care le considerau intermediari între viața pământească şi cea eternă din rai. Icoanele erau pentru țăranul neştiutor de carte o *Biblie în culori.* La loc de cinste erau icoana Maicii Domnului cu Pruncul în brațe, cea a Mântuitorului ca Pantocrator, Sfânta Treime, sfinți protectori precum Sfântul Nicolae- ocrotitorul copiilor, Sfântul Ilie- aducător de ploi, Sfântul

Scanned with OKEN Scanner

Gheorghe- ocrotitor al pământului, Sfântul Dimitrie- ocrotitorul păstorilor, Sfântul Haralambie apărător de boli, etc. De la Nicula arta pictării icoanelor pe sticlă a iradiat la Braşov- Făgăraş, în Ţara Oltului şi în regiunea Sebeş- Sibiu. În Sibiu acest meşteşug a îmbrăcat forme proprii mai avansate, sub influenţa picturii religioase muntene sau a unor personalităţi locale deosebit de înzestrate.

O definiţie a icoanelor pe sticlă spune că acestea se lucrează după model (izvod, izvor). Izvodul era scos periodic de vechi meşteşugari pentru a se executa câteva lucrări apoi era pus din nou la păstrare. Aceste modele erau uneori moştenite, alteori făcute de iconarul însuşi după o icoană veche sau prin desen liber după o icoană pe care o ţineau în faţă. Modelul se scotea pe o hârtie groasă ca să dureze mai mult. Contururile tiparului erau îngroşate ca să nu se şteargă prea repede. Icoanele numite *pe sticlă* sunt zugrăvite chiar pe dosul sticlei, care, la prima vedere sunt destinate să apere pictura. Meşterii care făceau o astfel de icoană aveau nevoie de trei materiale: sticlă, vopsea şi lemn pentru cadru. Înainte de începere sticla era curăţată cu atenţie de orice pată, această tehnică asigurând o rezistenţă considerabilă ce împiedică exfolierea stratului pictural. La început în pictura pe sticlă se foloseau culori pregătite manual, de obicei cu pigmenţi şi ulei de in. Culorile se foloseau aproape necombinate . Pulberea (oxizi, cristale) se sfărâma în mojar şi apoi se amesteca cu ulei, gălbenuş de ou şi altele. Pensulele se cumpărau, de obicei din prăvălii. Cele cu care se trăgeau contururile, numite *condeie*, erau făcute pretutindeni din păr de pisică. După ce se termina pregătirea culorilor, erau înşirate pe masă, într-o mulţime de păhărele, cioburi, cutiuţe sau capace de tinichea. Se lua apoi o placă de sticlă de o anumită mărime şi un tipar de aceleaşi dimensiuni. Modelul se întindea pe masă; peste el se punea sticla care avea să devină icoană, apoi meşterul începea să picteze. Meşterii mai foloseau apoi foiţele sau lamelele de aur (mai ales la aureolele sfinţilor), apoi staniolul sau hârtia albă, pentru fond. Icoanele pe sticlă aveau un chenar, pentru a se şti până unde se întinde icoana (pentru a nu se crede că a fost acoperită de ramă). Chenarul putea ocoli toată lucrarea sau numai o parte, sub formă de sfoară răsucită (Nicula), steluţa de Făgăraş (Ţara Oltului), Braşov sau chenare cu flori (Moldova).

În concluzie se poate spune despre icoanele pe sticlă că sunt o mărturie de teologie populară. Ele şi-au îndeplinit misiunea pentru care au fost create: aceea de a-L aduce pe Dumnezeu şi sfinţii Săi, în special în casele celor săraci cărora le erau mai ales destinate şi aceasta reprezenta dincolo de caracterul estetic, sociologic, istoric sau de altă natură, cel mai important lucru. „ Nu se poate picta o icoană reprezentând doar aspectul din afară al trupului, ci în ea trebuie să se reflecte nevoinţele nevăzute şi trebuie să strălucească slava cerească. Aceasta se poate face

Scanned with OKEN Scanner

în mod desăvârşit doar de acela care trăieşte el însuşi o viaţă duhovnicească, care a înţeles bine şi se simte apropiat de vieţile sfinţilor. De aceea, meşterii iconari din vechime făceau întotdeauna aşa şi se pregăteau pentru aceasta prin post şi rugăciune ..." (Sfântul Ioan Maximovici)

Bibliografie

Dancu,Iuliana; Dancu,Dumitru, Pictura țărănească pe sticlă, Editura Meridiane, Bucureşti, 1975, p. 13.

Muşlea, Ion, Icoanele pe sticlă şi xilogravurile țăranilor români din Transilvania, Editura Grai şi suflet- cultura națională, Bucureşti, 1995.

Petrescu, Stoica, Dicționar de artă populară, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1997, p.46.

Popescu, Apostol, Ioan, Arta icoanelor pe sticlă de la Nicula, Editura Tineretului, Bucureşti, 1969, p.36.

Sabău, Nicolae, Biserici de lemn din podişul Transilvano- Someşan, în Monumente istorice şi de artă religioasă din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului, Editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului şi Clujului, Cluj-Napoca, 1982, p.199.

TRADIȚII ROMÂNEŞTI/ 30 NOIEMBRIE - "NOAPTEA SFÂNTULUI ANDREI"

Profesor Baciu Florina,

Profesor Rusu Cristina,

Școala Nicolae Iorga Iaşi

30 noiembrie este trecută în calendarele bisericeşti ortodoxe cu literă roşie, ca o adevarată sărbătoare a creştinismului românesc. Ea premerge zilei de 1 Decembrie, Ziua Națională sau a unității românilor de pretutindeni. Astfel, se uneşte spiritual sărbătoarea Bisericii române cu sărbătoarea României. Creştinismul nostru, al românilor, este de origine apostolică, iar aceasta i se datorează Sfântului Andrei. Aşa se explică şi faptul că el este unul dintre cei mai populari sfinți ai noştri şi că numele lui este viu nu numai în evlavia, ci şi în folclorul românesc.

Ziua Sfântului Andrei se cheamă şi Ziua lupului sau Gadinetul

şchiop. Se ştie ce a simbolizat lupul pentru daci, dacă însuşi steagul lor avea înfăţişarea unui balaur cu cap de lup. Se credea şi încă se mai crede şi acum că în ziua de 30 noiembrie, lupul devine mai sprinten, îşi poate îndoi gâtul ţeapăn şi nimic nu scapă dinaintea lui. De aici şi credinţa că "îşi vede lupul coada". Ziua se serbează prin nelucru în casă, ca să nu strice lupii vitele. Primejdia nu este numai pentru vite, ci şi pentru oamenii care îndrăznesc să plece la drum, în ziua când porneşte şi luparia.

În noaptea de 30 noiembrie lupii se adună, iar Sf. Andrei împarte prada, pentru iarna care începe, fiecărui lup. Ca să-şi apere gospodăria de lupi, se obişnuieşte şi astăzi la ţară să se ungă ţăruşii de la poartă, ferestrele şi pragul uşilor cu usturoi. În unele părţi se ung cu usturoi chiar şi fântânile. Alţi gospodari fac o cruce de ceară şi o lipesc la vite, însă numai la cele de parte bărbătească: boi, berbeci, armăsari, ţapi, şi anume pe cornul din dreapta.

Tot din cauza lupilor nu se mătură toata ziua, nu se dă gunoiul afară, nu se rănesc grajdurile, nu se piaptănă, nu se fac zgârieturi, nu se face pomană şi nu se dă nimic cu împrumut. Dacă stăpânii casei nu muncesc, lupul nu se poate apropia. Totuşi, când soarta scrie altfel, primejdia nu se poate îndepărta, căci peste cele hotărâte de Sf. Andrei, nimeni nu poate trece.

Românii îşi sărbătoresc patronul spiritual, pe Sfântul Andrei, la 30 noiembrie.

Întâmplarea a făcut ca ziua naţională, **1 decembrie** , momentul unirii provinciilor româneşti să se celebreze a doua zi. Iată cum, cele două componente, spiritualul şi istoria, se alătură pentru a fi comemorate în momentul în care postul Crăciunului este în toi, natura şi individul pregătindu-se deopotrivă pentru naşterea Mântuitorului.

Cine era Sfântul Andrei, "cel întâi chemat" la apostolie? Era frate al lui Simon Petru, care s-a numărat, de asemenea, printre cei 12 apostoli ai Domnului, fiind amândoi fiii pescarului Iona. Erau originari din Bersaida, localitate situată pe ţărmul Lacului Ghenizaret (Marea Galileii), din provincia Galileea, în nordul Ţării Sfinte. Amândoi au fost pescari, alături de tatăl lor. Amândoi s-au numărat printre "ucenicii" Sfântului Ioan Botezătorul, ascultând timp îndelungat predicile acestuia în pustiul Iordanului, cu îndemnuri la pocăinţă şi proorocia despre venirea lui Mesia. De la acesta a auzit Andrei cuvintele "Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (Ioan 1, 29). A fost şi el martor, alături de alţi ucenici, la botezul Domnului şi la cunoscuta convorbire dintre Iisus şi Ioan, întărindu-se în convingerea că Acesta era Mesia cel prezis de prooroci.

Noaptea din ajunul Sf.Andrei este destinată unor obiceiuri, poate antecreştine, care să asigure protecţie oamenilor, animalelor şi gospodăriilor. Ţăranii români le-au pus sub oblăduirea acestui sfânt, tocmai pentru că ele trebuie garantate de autoritatea şi puterea sa. Ajunul Sf.Andrei este considerat unul dintre acele momente în care bariera dintre văzut şi nevăzut se ridică.

Scanned with OKEN Scanner

Clipa cea mai prielnică pentru a obține informații cu caracter de prospectare pentru anul care vine. De asemenea, "Andreiu' cap de iarnă" cum îi spun bucovinenii, permite interferența planurilor malefice cu cele benefice, lucrurile importante din existența oamenilor putând fi întoarse de la matca lor firească. Se crede că în această noapte "umblă strigoii" să fure "mana vacilor", "mințile oamenilor" şi "rodul livezilor".

Împotriva acestor primejdii, țăranul român foloseşte ca principal element apotropaic (de apărare), usturoiul. În egală măsură, casa, grajdul, cotețele, uşile şi ferestrele acestora sunt unse cu usturoi pisat, menit să alunge pătrunderea duhurilor rele la oameni şi animale.

În general, acest usturoi cu rol de apărare, provine din cel menit cu un an înainte, în acelaşi moment al anului. Pentru cea mai importantă acțiune ce se desfăşoară în această noapte este "păzitul usturoiului". Împreună, fete şi flăcăi, veghează şi petrec, tocmai pentru a înzestra usturoiul cu calitățile necesare. Forța magică cu care el va fi investit în ajunul de Sf.Andrei îi va ajuta pe toți să depăşească momentele de cumpănă de peste an: va servi drept remediu terapeutic, va aduce peținori - purtat la brâu, va păzi sălaşurile de duhurile rele.

Deşi învăluite de muzică şi dans, fetele vor veghea cu străşnicie usturoiul, ce nu trebuie furat pe ascuns de flăcăi. Păzit astfel, usturoiul va putea mai apoi să asigure protecția ființei umane, reuşind uneori să-i schimbe chiar soarta.

Tot în această noapte, pentru a testa rodnicia livezilor şi câmpurilor se aduc crenguțe de vişin în casă (care vor înflori până la Crăciun) sau se seamănă boabe de grâu în diverse recipiente. În acea noapte vorbesc toate animalele, dar cine le ascultă ce spun, moare. La miezul nopții de Sf. Andrei se deschid cerurile.

Noaptea Sf. Andrei este una dintre cele mai importante din an, pentru vrăji şi farmece. Fetele măsoară nouă ceşcuțe cu apă pline, şi le toarnă într-o strachină, care se pune sub icoană. A doua zi, în zori, se măsoară din nou, cu aceeaşi ceşcuță, apa din strachină. Dacă va mai rămâne pe fundul strachinii apă, fie şi câteva picături, atunci vor avea noroc; dimpotrivă, dacă ultima ceşcuță va rămâne neumplută cum trebuie, atunci nu vor avea noroc şi nu se vor mărita. În noaptea de Sf. Andrei, ca să-şi viziteze ursitul, fata îşi pune sub cap 41 de boabe de grâu şi dacă visează că-i ia cineva grâul, se va mărita.

Unele fete îşi pregătesc turta, pentru ea aducând apă cu gura. Pentru acest colac aduc apă neîncepută, iar produsele din care se prepară turta (făină şi sare) sunt măsurate cu o coajă de nucă. După ce au fost coapte pe vatră, fetele îşi mănâncă turtitele preparate, convinse fiind că ursiții vor veni, în vis, cu apă să le potolească setea. Fetele mai fac un colac din pâine dospită, punând în mijlocul lui câte un cățel de usturoi. Dus acasă, colacul este aşezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămână. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, fata cunoaşte că va fi cu noroc. Dacă nu răsare, fata se

Scanned with OKEN Scanner

întristează şi spune că va fi lipsită de noroc. Unele fete merg în această noapte la fântână, aprind acolo o lumânare de la Paşti şi o afundă cu ajutorul găleții. Când fața apei este luminată bine, fata zice:

"Sfinte Andrei,
Scoate-i chipul în fața apei,
Ca în vis să-l visez,
C-aievea să-l văz!»

Atunci, apa din fântână se tulbură şi fata îşi vede, se spune, chipul ursitului. Unele îşi fac de ursita cu 9 potcoave, 9 fuse, 9 ace, 3 cuțite şi o coasă, toate înfierbântate în foc. După ce s-au înroşit, se scot afară, se sting în apă şi apoi se descântă.

Tot în această noapte se fac observații meteorologice: dacă luna va fi plină şi cerul senin, se zice că iarna va fi cu moină. Dacă luna va fi plină şi dacă cerul va fi întunecat, dacă va ninge sau va ploua, peste iarna vor fi zăpezi mari şi grele.

De la această zi şi până la Crăciun, gospodinele nu mai țes în război şi nu torc, de frică să nu se supere Maica Domnului pe dânsele.

Sfântul Andrei este socotit început de iarnă, numindu-se din această cauză "Andrei-de-iarnă".

Bibliografie

1. *NICULIȚĂ-VORONCA, Elena, Datinile şi credințele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică, Editura Polirom, Iaşi, 1998;*
2. *sitte-uri Internet.*

COLINDATUL – VECHI OBICEI SRĂBUN

Educatoare Ştefaniu Ileana,
Institutor Țiron Carmen,
Gradinita cu program prelungit nr. 9 Iaşi

Trăim într-o epocă în care adevăratele valori culturale, tradițiile şi obiceiurile populare se pierd treptat. Tradițiile sunt tezaurul sufletului românesc şi de aceea, avem obligația să le păstrăm şi să le ducem mai departe, fiindcă doar aşa vom fi demni să vieţuim pe plaiurile unde s-a zămislit neasemuita alcătuire de cuvinte românesti: „pe-un picior de plai, pe-o gură de

Scanned with OKEN Scanner

rai".

La români sărbătorile de iarnă sunt sărbători de suflet. Amintirea copilăriei ce ne revine puternic în suflet şi în minte, zăpezile bogate şi prevestitoare de rod îmbelşugat, colindele şi clinchetele de clopoței, mirosul proaspăt de brad, dar şi de cozonaci, nerăbdarea aşteptării darurilor sub pomul de iarnă, toate creează în sânul familiei o atmosferă de linişte si iubire. Decembrie este luna cadourilor şi a sărbătorilor de iarnă (Sfântul Nicolae, Crăciunul, Anul Nou).

Dintre toate aceste sărbători cea mai importantă şi iubită este Crăciunul, considerat ca sărbătoarea naşterii Domnului nostru Iisus Hristos. Este sărbatorit la 25 decembrie de prin secolul al IV-lea (până atunci se sărbătorea la 6 ianuarie, o dată cu Botezul Domnului, sub numele de Epifanie sau Teofanie). În calendarul actual al românilor, sărbătoarea are caracter creştin, fiind sărbătorită atât prin participarea la slujbele bisericeşti, cât şi prin practicarea unor obiceiuri populare. Cel mai practicat dintre acestea este colindatul. Obiceiul se practică în Ajunul Craciunului, seara, până în dimineața zilei de Crăciun. În alte locuri din Muntenia, Moldova şi Transilvania de Răsărit, se colindă (şi) la Anul Nou. Împărțite în colinde religioase (creştine) şi laice (sociale, păgâne), colindele româneşti creează o atmosferă legendară referitoare la lume şi stihii, oprindu-se mai mult asupra a trei aspecte din viața satului: cel gospodăresc, puterea şi frumusețea tinerilor, eroismul şi iubirea, în perspectiva căsătoriei.

Colindele (sau colindurile) sunt nişte cântece tradiționale româneşti, anume felicitări (urări) de tip epico-liric, având în general între 20 şi 60 de versuri. Unele dintre ele au o sumedenie de variante şi versiuni, potrivit diferitelor regiuni şi graiuri. Inițial, colindele aveau o funcțiune rituală, anume aceea de urare pentru fertilitate, rodire şi belşug. Acest obicei era legat fie de începutul anului agrar (adică de venirea primăverii), fie de sfârşitul său (toamna, la culegerea recoltei) . Pe de altă parte, un scop des întâlnit al colindelor era acela de alungare a spiritelor rele şi de reîntâlnire cu cei plecați pe tărâmul celălalt. În acest sens, ele moştenesc funcțiunea sărbătorilor păgâne ale Saturnaliilor, Calendelor lui Ianuarie şi a Dies natalia Solis Invicti. Peste timp, din semnificația inițială a colindelor s-a păstrat doar atmosfera sărbătorească, de ceremonie, petreceri şi urări. Adevăratul colindat se desfăşoară în seara şi noaptea de Crăciun. Colindătorii se adună în cete bine rânduite. Fiecare grup îşi alege un conducător numit de obicei "vătaf" sau "jude". Colindătorilor propriu-zişi li se alătură câțiva flăcăi cu sarcina să poarte, în saci şi traiste, darurile primite. Pe vremuri, fiecare ceată putea să ia la colindat numai o anumită parte a satului, având grijă să nu pătrundă în zona ce se cuvenea alteia. Repetițiile se fac de la începutul Postului până la Sfântul Nicolae, ori chiar cu câteva zile înainte de Crăciun. Tradiția era ca o ceată să-şi aleagă o gazdă, la care organiza şi petrecerea de Crăciun, un om mai bogat din sat.

Prima colindă, care se cântă la fiecare casă, este colinda de uşă sau de fereastră. Prin versuri de o rară măiestrie artistică, se invoca trezirea rituală

Scanned with OKEN Scanner

a gazdelor, pentru a-i întâmpina pe colindătorii ce le aduc vestea naşterii lui Hristos şi pentru a se pregăti să celebreze marea sărbătoare a Naşterii Domnului: "Sculați, sculați, boieri mari / Florile dalbe / Sculați, voi, români plugari / Că vă vin colindători / Noaptea pe la cântători / şi v-aduc un Dumnezeu / Să vă mântuie de rău / Un Dumnezeu nou născut". Refrenul „Florile dalbe", des întâlnit în poezia colindelor, are astăzi numai o valoare simbolică. Se presupune, însă, că, la origine, el era o formulă magică rostită concomitent cu atingerea persoanei colindate cu o ramura înflorită de măr. Citarea ramurii de măr în colinde, la fel ca şi folosirea ei rituală, avea rostul de a transmite omului calități atribuite plantei: energie şi vigoare.

După ce colindătorii terminau de cântat colinda la fereastră, gazda îi invita în casă. Prima colindă pe care o rosteau aici era colinda de masă. Ea se interpreta în fața mesei de Crăciun încărcată cu colaci, nuci, mere şi alte produse tradiționale. Sensul acestei colinde era de a trece belşugul, sugerat prin bogăția şi varietatea produselor alimentare aşezate pe masă, dintr-un an în altul. Urma colinda „cea mare", adresată gazdei. Ceata colinda apoi, pe rând, pe toți membrii familiei. Ca daruri, colindătorii primeau colaci (în care etnologii văd simboluri solare), mere, nuci (în care se vede apropierea de saturnalii), dulciuri, cârnați şi produse din carne de porc. La casele unde nu erau primiți sau găseau poarta încuiată, rosteau „descolindări", formule de urări negativ-umoristice adresate gazdei, ori luau poarta şi o mutau din loc.

Pentru noi, românii, colindele au şi o însemnătate legată de limbă şi neam, fiindcă prin colinde ne-am păstrat de-a lungul veacurilor limba. Nu avem alte documente de limbă românească mai vechi decât colindele şi folclorul. De aceea, să iubim în continuare colindele, să primim pe colindători, să încurajăm pe cei care cântă colindele noastre şi să le transmitem mai departe, având în minte şi în inimă caracterul lor sfânt şi conştiința păstrării unității de limbă, precum şi, fără îndoială, păstrarea unității de credință şi a identității noastre naționale.

Bibliografie:

Theodorescu, G. Dem. „Noțiuni despre colindele românilor, Bucureşti,1979;
Breazu , G. „ Colinde " , Ed. Fundației Culrurale Române , Bucureşti , 1993 ;

Scanned with OKEN Scanner

BOTEZUL - OBICEIURI SI TRADIȚII

Învățătoare Pălaghiu Lucica,
Învățătoare Carnariu Doina,
Școala „Ion Simionescu„ Iași

BOTEZUL

Venirea pe lume a unui copil este un moment de bucurie şi petrecere în cadrul familiei. Ca popor creştin, românii îşi botează copiii în primele luni de viață , dăruindu-le astfel prima taină sfântă.

Pentru preîntâmpinarea unor rele care se pot abate asupra copilului, mama trebuie să se conformeze unor rigori nescrise. După opt zile de la naştere este chemat preotul, care face o slujbă –**molitva**- pentru a fi dezlegată femeia să poată face mâncare familiei.

Înainte de naştere, prima grijă este de a găsi moaşa de familie şi naşul, in special cel de la cununie. De obicei la şase săptămâni după naştere are loc botezul copilului prin care noul născut este creştinat.

NAŞII DE BOTEZ trebuie să fie, de regulă, un cuplu cununat. După 40 de zile de la naştere tânăra mamă merge la biserică, unde preotul îi citeşte o slujbă religioasă care are menirea de a o purifica, purificare care se transmite şi pruncului.

Pentru botez naşa va pregăti lumânarea necesară, care trebuie împodobită cu flori cu o anumită simbolistică.

-**busuiocul**- pentru a avea noroc în viață;
-**crinul**- considerat simbolul Fecioarei Maria;
-**brăduțul**- pentru sănătatea celui mic;
-**floarea miresei**- pentru a nu avea cununiile legate;
-**feriga**- pentru spor în viață.

Panglica pentru lumânare trebuie să fie nici prea scurtă (se va căsători prea repede), nici prea lungă (se va căsători târziu). Tot naşii vor pregăti pentru înfăşatul copilului o bucată de pânză albă, **crijma**, lungă de 3 metri, necusută pe margini.

Preotul cufundă pruncul de 3 ori în apa din cristelniță. Pe masă sunt 3 lumânări aprinse. Pruncul este miruit de către preot. După botez, naşii trebuie să pună copilului o cruciuliță de argint la gât. După înfăşare, naşa îi dă mamei peste prag copilul, spunând de 3 ori :„Ți l-am luat păgân, ți-l dau creştin!"

SCĂLDATUL PRUNCULUI

La 3 zile după botezul de la biserică, urmează scoaterea din mir. Moaşa pregăteşte scăldătoarea sau **scălduşca,** punând în apă agheazmă, bosuioc,

mentă, romaniță, miere, care au darul de a transmite copilului toate calitățile lor. Moaşa vâră copilul în apă, iar naşul aprinde lumânarea de la botez şi picură cruci în scăldătoare,

după care naşa scaldă copilul, apoi îl înveleşte în crijmă.

O importanță deosebită se dă locului unde se aruncă apa din scăldătoare, deoarece aceasta nu numai că are agheazma care a sfințit-o, dar are şi sfântul mir cu care a fost uns copilul. Dacă nu este vreo apă curgătoare se varsă la rădăcina unui pom. Aşa cum va înflori şi va lega rod copacul, tot astfel se va dezvolta şi copilul. După scăldătoare urmează petrecerea.

CUMETRIA

La petrecere participă naşii şi invitații, care oferă cadouri şi bani pentru fericirea pruncului. Lumânarea de la botez va sta aprinsă până la sfârşitul petrecerii. După o săptămână urmează **tăiatul unghiilor.** După tradiție, mama nu are voie să taie unghiile copilului, lucru făcut de naşă. Aceasta vine cu un dar, după care urmează din nou o petrecere.

TUNDEREA-TĂIEREA MOȚULUI

La un an de la naşterea copilului, naşii sunt invitați pentru a participa la ceremonia numită şi **tăierea moțului** Aceasta se face într-o zi luminoasă, însorită, pentru ca şi viața celui ce este tuns să fie la fel. Naşa taie o şuviță din părul copilului şi o dă mamei, care o păstrează într-un loc anume, ca atunci când se va speria sau va căpăta vreun beteşug să- l poată „afuma" pentru a-l apăra. În fața copilului se aşează lucruri cu valoare de simbol, tradiția spunând că viitorul lui depinde de obiectul pe care l-a ales. Urmează o altă petrecere.

Respectarea obiceiurilor, a actelor rituale şi a practicilor magice la naşterea copilului garantează în conştiința părinților că trecerea sufletului din preexistență (celula-ou) în existență (făptura-om), de la leagăn la mormânt, se realizează fără pericole deosebite.

Bibliografie

Gorovei, Artur, Destinele noastre la naștere, Ed. Cronicar, Bucureşti,2002.

Marian, S. Fl. Naşterea la români-studiu etnografic, Ed. Grai şi suflet-Cultura Națională Bucureşti,1995.

IMPORTANȚA ARTEI ŞI A TRADIȚIILOR POPULARE ROMÂNEŞTI ÎN EDUCAȚIA PREŞCOLARILOR

Institutor Borcilă Cristina,

Institutor Popovici Carmen Luminița,

Grădinița P.P nr 9 Iaşi

Motto:

"Poți să cutreieri lumea toată şi să te minunezi de rezultatele civilizației, dar nimic nu-i mai fermecător decât colțul de pământ pe care te-ai născut" Vasile Alecsandri

Deviza Uniunii Europene fiind "Unitate prin diversitate", toți cetățenii acestui spațiu sunt uniți prin valori comune, eterne, precum libertatea, democrația, egalitatea, iar fiecare individ, naționalitate, națiune aduce cu sine, în "zestrea europeană" diferențe culturale, religioase, lingvistice, de tradiție, care îmbogățesc, completează acest patrimoniu. Educația interculturală este una din "noile educații",care pune accent pe afirmarea valorilor personale şi entice, urmărind în paralel cu păstrarea identității şi apartenența la comunitatea europeană.

Poporul român este obligat astfel să-şi valorifice "comoara de originalitate şi frumusețe"care este folclorul, tradiția, creația populară românească, caracterizată prin autenticitate, ingeniozitate şi creativitate. De la arhitectura populară, portul popular, meşteşuguri tradiționale precum olărit, țesut, prelucrarea lemnului, a metalelor, a pieilor de animale, pictură pe icoane, până la arta populară manifestată prin dansuri, literatură populară, teatru popular (IROZII, VIFLAIMUL) şi până la obiceiurile ancestrale care însoțesc marile ritualuri ale existenței umane: botezul (naşterea), nunta şi înmormântarea constituie comoara spirituală şi materială a românilor care ne conferă unicitate în comunitatea europeană, constituind o sursă de educație estetică, morală, intelectuală a noilor generații.

În cadrul complex de formare a personalității copilului, cunoaşterea obiceiurilor, a tradițiilor populare naționale şi locale au un impact deosebit

datorită conținutului de idei şi sentimente pe care acestea le transmit. Promovând identitatea culturală specific românească ne gândim şi la faptul că aceşti copii sunt viitorii cetățeni europeni, cei care vor trăi într-o societate"mozaic" sub aspect etnic, cultural, religios şi de aceea ei trebuie să-şi cunoască şi să- şi aprecieze rădăcinile pentru a nu se pierde ca individ şi ca națiune.

Grupa de copii preşcolari pe care o îndrumăm este înscrisă în programul "Step by Step" iar unul din crezurile acestui demers educațional este că diversitatea nu trebuie evitată ci mai degrabă recunoscută şi apreciată. Părinții şi noi, educatoarele, avem datoria de a-i ajuta pe copii să înțeleagă că vor trăi într-o societate multiculturală, respectând diferențele şi protejând ceea ce are fiecare diferit, unic, autentic. În acest context, în cadrul noului curriculum, am inițiat un proiect tematic intitulat "Lada de zestre a bunicii" în parteneriat cu părinții şi mai ales cu bunicii acestor copii, având ca scop dezvoltarea la preşcolari a dragostei față de locurile natale, față de obiceiurile şi tradițiile strămoşeşti. Am urmărit în acest proiect realizarea unor obiective pentru cele două grupuri țintă: copiii şi familiile lor. Pentru cei mici am urmărit următoarele :

-stimularea gustului pentru frumosul autentic;

-apropierea copiilor preşcolari de artă şi tradițiile strămoşeşti populare;

-stimularea creativității;

-formarea unei atitudini de respect pentru obiectele vechi, tradiționale;

-socializarea copiilor prin împărtăşirea experienței personale între ei şi față de părinți, copii;

-stabilirea unei legături între generații, mai ales între copii şi bunici, aceştia din urmă fiind considerați în familie păstrători ai obiceiurilor şi tradițiilor.

Pentru grupul de adulți implicat în proiect, respectiv familiile copiilor, am avut ca obiectiv implicarea activă şi emoțională în activitatea copiilor şi conştientizarea importanței artei populare şi a tradițiilor româneşti în educația copiilor.

Împreună cu copiii am redactat o "scrisoare de intenție" prin care părinții au fost rugați din timp să aducă în grădiniță obiecte vechi, autentice, tradiționale româneşti. Ştiind că la oraş puțini au în casă astfel de obiecte, au fost îndrumați şi sfătuiți să le caute în "lada de zestre" din casele bunicilor, în cufere vechi, în poduri, lucruri poate nu întotdeauna apreciate şi valorificate. Astfel, am primit o mulțime de obiecte de artă vechi, mai ales din zona etnografică a Moldovei şi ceea ce ne-a bucurat, aproape fiecare obiect era însoțit de o "poveste" spusă de copii cu emoție şi respect, de o "recomandare", de un "certificat de autenticitate":"lădița aceasta pictată e de la bunica mea, care o are de la bunica ei";"brâul de la acest costum popular este al bunicului meu, care l-a purtat când era de vârsta mea, are 90 de ani vechime";"acest prosop este țesut de mama bunicii mele, adică de străbunica mea, care este făcut

Scanned with OKEN Scanner

din cânepă cultivată în grădina ei"; "aceasta scoarță i-a fost dată bunicii mele când a fost mireasă". Acestea sunt doar câteva din poveştile care au însoțit majoritatea obiectelor aduse de către copii. Astfel ei s-au apropiat de lumea satului, au înțeles mai bine modul de viață al bunicilor lor.

Toate aceste obiecte s-au constituit într-o expoziție numită "Muzeul Satului", unde copiii s-au jucat "de-a muzeograful" şi "de-a vizitatorii", au observat cele expuse, le-au analizat forma, materialele din care au fost făcute, utilitatea lor şi decorațiunile specifice românești.

De asemenea, am cerut copiilor, înainte de derularea acestui proiect, să-i întrebe pe bunicii lor despre obiceiurile care au însoțit nunta lor (religioasă) şi botezul copiilor lor, toate acestea fiind povestite de copii într-o activitate tip şezătoare "A fost odată...". Astfel au aflat că pe vremea bunicilor lor la nuntă existau "vornicei", adică cei care duceau în sat vestea nunții şi invitau sătenii la nuntă,"druşte", care erau un fel de domnişoare de onoare în zilele noastre, care însoțeau mireasa şi zestrea ei până la casa mirelui şi că mirele cu familia lui "cumparau" mireasa pe bani de aur.

În ceea ce priveşte botezul, la această ceremonie participau doar femei, care aduceau în dar pruncului născut obiecte lucrate de mâna lor şi de asemenea din roadele pământului, în special grâu. Toate aceste lucruri pe care copiii le-au aflat de la bunicii lor, ei le-au transpus în jocuri de rol: "De-a nunta", "De-a botezul" .

Evaluarea proiectului derulat s-a realizat printr-un spectacol tradițional, unde copiii, îmbrăcați în costume populare ,au dansat, au cântat, au spus versuri, având ca invitați copiii de la grupele mai mici.

Prin aceste activități copiii au avut posibilitatea de a cunoaşte o parte din arta şi tradițiile populare româneşti prezentate într-o manieră accesibilă, făcându-i să aprecieze autenticul şi valoarea tezaurului moştenit de la generațiile anterioare.

Bibliografie:

- *Sorina Sav- coordonator "Tradițiile şi obiceiurile româneşti"- mijloace de formare şi educare a preşcolarilor, Editura NICO, Târgu- Mureş 2006;*
- **** "Tradiții şi obiceiuri în grădiniță", Editura Golia, Iaşi 2007;*
- **** "Curriculum pentru învățământul preşcolar", 2008*

Scanned with OKEN Scanner

SĂRBĂTOAREA SÂNZÂIENELOR MIT SAU REALITATE

Dănăilă Loredana Gianina,

Pătraşcu Iulia,

Şcoala Primară şi Grădiniţa Euroed, Iaşi, Romania

Denumirea de Sânzâiene are mai multe semnificații. În primul rând este floarea respectivă (Gallium verum sau Gallium mollugo – după culoarea galbenă sau albă), frumos mirositoare, care înfloreşte în preajma solstițiului de vară, în perioada pârguirii cerealelor, având numeroase întrebuințări în medicină şi cosmetică, drept pentru care mitologia populară i-a acordat anume proprietăți mistice, fiind folosită în practicile magice efectuate în noaptea premergătoarei zilei Sfântului Ioan Botezătorul.

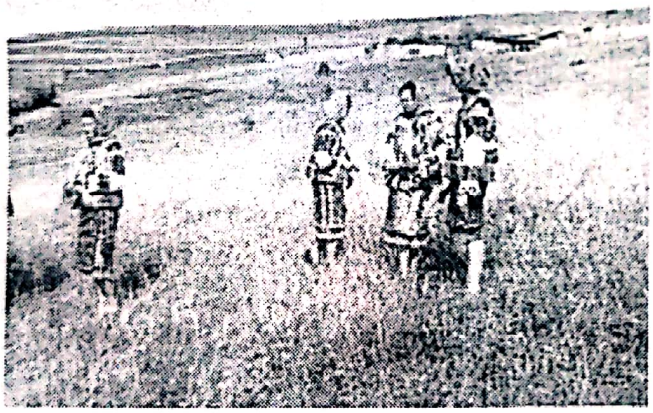

În mitologia folclorică română Sânzâienele sau Drăgaicele sunt personaje mitice nocturne, care apar în cete – deobicei în număr impar, cântă şi dansează pe câmpuri mai ales în noaptea premergătoare zilei Sfântului Ioan Botezătorul (23 spre 24 iunie). Legenda spune că ele ar fi zâne sau fecioare minunat de frumoase, răpite de zmei şi ținute ascunse în palate fermecate, aflate în păduri neumblate de picior omenesc.

În mitologia română sunt cunoscute şi sub denumiri precum Dânse, Drăgaice, Vâlve, Iezme, Irodiade, Rusalii, Nagode, Vântoase, Zâne, Domnițe, Măiastre, Împărătesele Văzduhului şi încă multe altele în funcție de regiune. Spre deosebire de alte personaje mitice ca Ielele şi Rusaliile, Sânzâienele (Drăgaicele) sunt binevoitoare omului, fac să rodească holdele, femeile căsătorite, păsările şi animalele, dau miros şi puteri tainice florilor, tămăduiesc bolile şi suferințele oamenilor şi apără lanurile de intemperiile naturii, dar dacă li se nesocoteşte ziua se răzbună stârnind furtuni distrugătoare, aduc grindină şi pedepsesc pe cei păcătoşi dându-le boala "luatul din Drăgaică". (Ion Ghinoiu –Obiceiuri populare de peste ani)

Scanned with OKEN Scanner

Sub un nume sau altul aceste făpturi mitice există în folclorul tuturor popoarelor, nu numai în Europa ci pe toate continentele. Folclorişii atestă că în basmele române se păstrează două nume derivate din Sânzâiana: Iana Sânzâiana şi Ileana Cosânzeana. Sânziana se crede că ar fi o moştenire latină în legătură cu numele zeiței Diana. (A. Densuşeanu).

Tot Sânziene sau Drăgaice este denumită sărbătoare populară închinată zeiței agrare cu aceste nume care ocroteşte recolta, una dintre cele mai populare şi îndrăgite serbări câmpeneşti prilejuite de solstițiul de vară, care marchează mijlocul verii agrare. La originea ei, serbarea avea loc exact la solstițiu de vară, dar biserica creştină – care inițial a combătut-o considerând păgâne ritualurile respective, precum şi actele magice efectuate cu acest prilej, neputând s-o desființeze, a mutat-o la ziua Sfântului Ioan Botezătorul adică 24 iunie. Numele de Sânzâiana este folosit în Oltenia, Banat, Transilvania, Bucovina, Maramureş şi nordul Moldovei.

Drăgaica – similară cu Sânzâiana, este numele unui personaj mitologic din acelaşi ritualul agrar practicat însă în Moldova de sud şi centrală, Muntenia şi Dobrogea tot la această dată. Numele este de origină slavă – Draga însemnând frumoasă, dragă. Prima descriere a credinței populare legate de acest personaj şi serbărilor dedicat acestuia i se datorează lui Dimitrie Cantemir (1673-1723) şi cărții sale Descriptio Moldaviae. El o compară cu Ceres - zeița grâului şi recoltei în mitologia romană, identificată cu Demeter în mitologia greacă.

Din spicele de grâu şi alte şapte plante diferite cum ar fi: pelin, verbină, busuioc, sunătoare, ferigă, soc, cicoare, salcie şi neapărat florile de Sânziană fetele tinere împletesc cunune (semnul cercului). Purtate pe cap de o fecioară, aceasta reprezenta zeița agrară în dansul denumit Jocul Drăgaicei, care se execută ritual de către fete tinere la această serbare florală, cu caracter câmpenesc. Până în anul următor cununele sunt agățate la uşa de intrare a casei, la fereastre, la stâlpii porților, la pietrele de hotar şi pe crucile mormintelor, cu semnificația de a apăra oamenii, animalele şi recolta de forțele nefaste, malefice, de stihiile naturii – grindină, inundație, furtună etc.

Credința că fereastra este locul prin care circulă spiritele sau

Scanned with OKEN Scanner

sufletele, este înpământânită în toată Europa. Astfel, atunci când moare un om se deschide fereastra pentru a-i lăsa sufletul să iasă. Prin fereastră pot intra duhurile rele, pentru aceasta în anumite zile ca de 11 noembrie - la Austrieci ziua Sf. Martin (care era considerată înainte ziua de încheiere şi de începere a unui nou an economic), precum şi în noaptea de Crăciun, se pun la ferestre lumânări aprinse pentru a împiedica duhurile rele să intre în casă.

Floarea de Sânzâiană pe lângă certele proprietăţi farmaceutice are şi nenumărate proprietăţi magice, cel puţin aceasta este credinţa populară.

Aceastei plante i s-a dat o importanţă şi onoare deosebită încă din antichitate:

Romanii îşi împodobeau cu ea templele. Se considera că este sub influenţa planetei Venus de aceea era folosită în ritualurile pentru dragoste. Dacă se punea pe câmp, atunci aducea prosperitate şi recoltă bogată. Dacă se punea în pantof, îţi lua oboseala pe loc. Se spunea că nu era voie să o scoţi din pământ cu un obiect din fier, ci doar de argint.Inainte de a o scoate însă se turna pe pământ ceară şi miere. După ce era scoasă (în noaptea sărbătorilor amintite) trebuia să fie pusă uşor pe pământ şi să fie vegheată pînă la răsăritul zorilor. Bărbatul care avea necazuri în dragoste trebuia să împletească şapte fire de verbină cu şapte fire scoase din cămaşa iubitei şi să i le pună sub pernă. In felul acesta dragostea îi era împărtăşită.

In medicina populară se mai spune că dacă culegi această plantă înainte de asfinţitul soarelui, tot anul următor nu vei avea dureri de cap.

Toate acestea sună ca o poveste, credinţe sau superstiţii bizare, depăşite de timpurile pe care le trăim, şi totuşi...rămase adânc înrădăcinate în tradiţia noastră populară, şi nu numai...

Nu numai în Europa ci pe toate continentele există datini, ritualuri, credinţe şi superstiţii deosebit de asemănătoare, legate de solstiţiul de vară, implicit de fertilitate.

Bibliografie:

Romulus Vulcănescu – Mitologie Română, ED ACADEMIEI 1987
Publius Cornelius Tacitus (55-120) - Istorii, Editura Enciclopedica, 1992
B.P. Haşdeu – Istoria critica a romanilor (1873-1875);

Scanned with OKEN Scanner

"E VREMEA COLINDELOR!..."

Educatoare Drăgan Elena

Educatoare Chiteală Viorica

Grădinița cu program prelungit Nr. 9 Iasi

Crăciunul, sărbătoarea naşterii Domnului, este cea mai mare sărbătoare creştină, prilej de bucurie, petrecere,tradiții, colinde, care încep din 6 decembrie- Sfântul Nicolae- şi durează până pe 6 ianuarie-Bobotează.

În rândurile noastre veți regăsi câteva din legendele ce reprezintă modul în care neamul românesc a păstrat tradiția acestui eveniment, precum şi obiceiuri, superstiții, datini şi originea colindelor. Sărbătorile încep de obicei cu Moş Nicolae (6 decembrie) şi se încheie cu Boboteaza (6 ianuarie). De Moş Nicolae există datina de a se împărți daruri copiilor. În această noapte, copiii din Europa şi America îşi pun ghetuțele lustruite la fereastră şi aşteaptă cu sufletul la gură dimineața ca să vadă ce le-a adus Moşul. Celor care nu au fost cuminți şi ascultători, Moşul le aduce uneori doar o nuieluşă de alun, dar, de obicei, Sfântul este plin de bunătate şi foarte îngăduitor.

Sfântul ierarh Nicolae este un personaj real, care s-a născut la Patara, Asia Mica din părinți creştini, foarte bogați şi ar fi murit în anul 342, era creştină. Este considerat patronul copiilor, ocrotitorul văduvelor şi al săracilor.

La noi în grădiniță această sărbătoare este la mare cinste; în fiecare an avem invitat un actor care, costumat ca sfântul Nicolae împarte daruri copiilor ce il aşteaptă atunci când se trezesc din somnul de prânz.

După cum spuneam, sărbătorile Craciunului sunt aşteptate cu bucurie în toata lumea. În postul Crăciunului, nu se fac nunți prin sate, nici hore, iar singurele prilejuri de adunări şi petreceri sunt şezătorile, furcăriile sau clăcile de noapte unde se lucrează şi se petrece până în zori.

Acum oamenii îşi îngrijesc gospodăriile, îşi primenesc casele, se pregătesc colacii pentru colindători, se fac, turte cu julfă sau scutecelele Domnului. Mâncărurile tradiționale pentru această sărbătoare sunt: sarmalele, piftia, cârnații, colacii şi cozonacii. În seara de 23 spre 24 decembrie se obisnuieşte prin unele zone să meargă cete de copii din casă în casă şi să colinde. Cântecele tradiționale intonate de obicei, în ajunul Crăciunului şi al Anului Nou,sunt cunoscute sub numele generic de *COLINDE.*

Colindătorii vin în case cântând numele Domnului, având menirea să risipească mâhnirile şi să aducă mierea nădejdii. De aceea este considerat un

mare păcat faptul că unii nu primesc colindătorii.

Pomul de Crăciun e o datină venită din Apus, încetățenită pe la oraşe, iar prin ajutorul şcolilor a intrat şi la sate prin casele slujbaşilor şi moşierilor.

Şi acest eveniment este sărbătorit întotdeauna în grădinița noastră şi reprezintă un moment plin de o mare încărcătură emoțională la care sunt invitați părinții, bunicii şi prietenii copiilor. Aceştia din urmă, în haine specifice de îngeraşi şi Moşi Crăciuni, dau un adevărat spectacol.

Începând cu întâia zi de Crăciun şi până la Bobotează, copiii umblă cu ***Steaua*** în satul lor şi în alte sate. Steaua se face dintr-o veşcă sau văcălie din coajă de tei, o sită veche sau altceva în care se pun nişte bețe, în mod obişnuit 6-8 sau 12 coarne triunghiulare, care se învelesc cu hârtie de diferite culori. Prin Vicleiem în Muntenia sau Irozii prin celelalte părți, se înțelege datina tineretului român de a reprezenta la Crăciun Naşterea lui Iisus Hristos, venirea Magilor după stea, poftirea lor de către Irod, precum şi viclenia acestuia de a afla pruncul prin mijlocirea celor trei crai şi adesea sfidarea credinței.

Capra se vesteşte prin cântarea lăutarilor, când aceştia se apropie de casele gospodarilor. Dacă gospodarul o primeşte, aceasta intră în casă, iar lăutarii încep să cânte. Prin preajma Hârlăului se face capră un flăcău ce ştie s-o joace în patru labe. Pe spate i se aşează corpul Caprei învelit cu lăicere frumoase, iar la capul împodobit are o oglindă cu mărgele şi flori. Botul Caprei este învelit pe dinăuntru cu postav roşu.

Alaiul ***Pluguşorului*** reprezintă ritualul de îndătinare a culturii grâului la daci. Este un fapt istoric mitizat despre împăratul Traian (Bădița Troian din colind), părintele agriculturii "intensive" a grâului, care a înlocuit cultura meiului, în Dacia cucerită de romani, făcând astfel din Dacia, grânarul imperiului roman. În Bucovina, în satele de prin Suceava, ca şi prin alte locuri din Moldova, această tradiție mai poartă numele de urare cu "Buhaiul".

În concluzie, am încercat să enumerăm în lucrarea noastră câteva şi poate cele mai importante tradiții şi obiceiuri populare, prin care poporul român se identifică din punct de vedere etnografic şi național

Bibliografie:

Alexandru I.,Bela Bartok –despre folclorul românesc, Bucureşti, 1958

Bârlea O., Metode de cercetare a folclorului, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1969;

Sorina Sav – Tradițiile şi obiceiurile românești- Editura NICO –Târgu-Mureş, 2006

Scanned with OKEN Scanner

EUROPA- LA CUMPANA DINTRE DINTRE ANI

Zaporojanu Evelina,
Zanet Alexandra Maria-
Scoala Primară şi Grădiniţa EuroEd Iaşi

Ciclul sarbatorilor de Anul Nou este un timp ritual, impartit simetric de Revelion in doua segmente: perioada dintre Craciun si miezul noptii de 31 decembrie si apoi pana la Boboteaza, in 6 ianuarie. Petrecerile din noaptea de 31 decembrie - 1 ianuarie sunt organizate din antichitate, din perioada precrestina, cand se credea ca anul vechi moare pentru a renaste celalalt. Ceremonialul pentru sarbatorirea schimbarii anului este diferit de la o tara la alta, fiecare popor avand o serie de supersititii legate de Anul Nou.

Polonia --Anul Nou este cunoscut ca "Noaptea Sfantului Vasile" ("Sylvester"). Acest nume provine din legendele despre Papa Sylvester. Se spune ca acesta a intemnitat un dragon pe nume Leviathan, despre care se presupunea ca va putea scapa numai in prima zi a anului 1000, va manca tot Pamantul si toti oamenii si va incendia cerurile. In prima zi a anului, faptul ca lumea nu s-a sfarsit, a fost considerat un motiv de bucurie si de atunci se numeste Noaptea Sfantului Vasile.

Austria --Localnicii se costumeaza pentru a sarbatori ajunul zilei de Sfantul Silvestru, amintind de intamplarea din anul 314, cand oamenii au crezut ca Papa, care se numea Silvestru, l-a capturat pe monstru Leviathan. Panica i-a cuprins pe oamenii care au crezut ca va veni sfarsitul lumii. In amintirea acelei spaime, oamenii se imbraca in costume neobisnuite.

Elvetia --Vechiul An Nou se sarbatoreste pe 13 ianuarie, dupa calendarul iulian. Si aici, oamenii ies pe strazi, costumati in spirite bune si rele.

Olanda --La trecerea in Noul An, pe strazi se ard brazii de Craciun si se lanseaza artificii, pentru a se alunga spiritele rele ale vechiului an. Ziua anului trecut (31 decembrie) este denumita "Oudejaarsdag", iar cu ocazia acesteia au loc uriase focuri de artificii. In Olanda, aceasta este singura zi in care artificiile sunt autorizate, fiind puse in vanzare cu numai trei zile inainte de Anul Nou.

Marea Britanie --De Anul Nou, la britanici prima persoana care intra in casa trebuie sa fie barbat, deoarece se spune ca aduce noroc. Primii-veniti aduc de obicei mici cadouri; daca iti intra in casa prima data o femeie, o persoana blonda sau roscata, acest lucru inseamna ghinion in anul care a inceput. De asemenea, prima persoana care trece pragul casei nu trebuie sa vina cu mana goala, ci cu mici daruri simbolice ca paine, carbune, sare, acestea fiind simboluri ale vietii.

Scanned with OKEN Scanner

Scotia--La scotieni, de Anul Nou ("Hogmanay") oamenii ard crengute de ienupar, ca sa alunge germenii oricaror boli. In unele sate sunt aprinse suluri de smoala, ce sunt apoi lasate sa se rostogoleasca pe strazi. Astfel, anul vechi este ars si celui nou ii este permis sa vina.

Meniul scotian traditional pentru

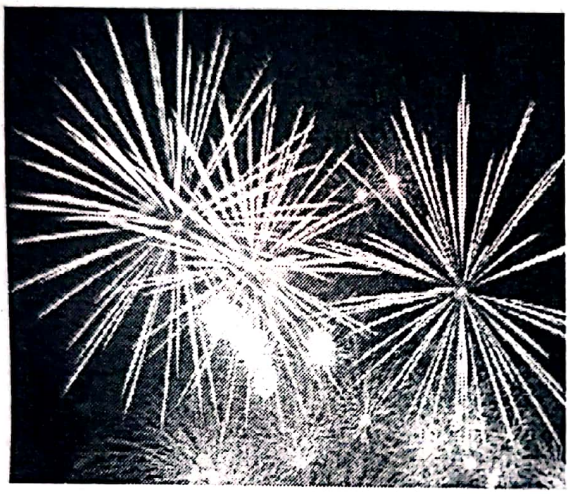

aceasta sarbatoare consta in prajituri din aluat fraged, faina de ovaz, branza, whisky si vin, si briose negre. In noaptea de Anul Nou, scotienii formeaza o hora si canta impreuna traditionalul "Auld Lang Syne", unul dintre cele mai raspandite cantece de Anul Nou in randul englezilor. Acesta a fost publicat pentru prima data de poetul Robert Burns, in 1796, in cartea "Scots Musical Museum". Prima persoana care se trezeste dimineata obisnuieste sa duca "Het Pint", un gen de bere slaba, celor care inca mai dorm. Ei aprind focuri ca sa se descotoroseasca de vechiul an si, uneori, arunca in foc o figurina de paie reprezentand vechiul an.

Spania --La miezul noptii, simbol al dorintelor pentru fiecare din cele 12 luni ale anului urmator, la fiecare bataie a ceasului, spaniolii baga in gura cate o boaba de strugure, astfel ca toata lumea incepe anul cu gura plina de struguri. De asemenea, noaptea de Anul Nou este ocazia, pentru mirese, sa-si strecoare verigheta in cupa de sampanie si sa ciocneasca.

Portugalia --La portughezi, obiceiul cu boabele s-a pastrat, doar ca strugurii au fost inlocuiti cu smochine, fiecare dintre cele 12 fructe mancate insemnand cate o dorinta.

Belgia --Pe 1 ianuarie, exista obiceiul de a manca "choucroute" (un fel de varza murata cu carnati) in familie, avand sub farfurie, in mana sau in buzunar, o moneda, pentru a avea bani tot anul.

Italia --In noaptea de Anul Nou, numita "Capodanno", italienii obisnuiesc sa puna pe masa mancaruri speciale, despre care se spune ca aduc bogatie si abundenta. La Napoli, Anul Nou este intampinat printr-un obicei special, care consta in a arunca pe fereastra obiecte vechi, simboluri ale anului care a trecut. Astfel, obiecte de mobilier, vase, haine etc. ajung in strada, spre nefericirea gunoierilor care trebuie sa treaca in timpul noptii pentru a face curatenie. Traditia, insa, tinde sa dispara, deoarece prezinta reale riscuri pentru trecatori.

Grecia --Ziua de Anul Nou este dedicata Sfantului Vasile, celebru pentru bunatatea sa. Copiii isi lasa incaltarile langa semineu in noaptea de Anul Nou, pentru a primi daruri de la sfantul cel bun. O mancare traditionala este "vassilopitta", o prajitura in care este pusa o moneda de argint sau de aur. Cine gaseste

Scanned with OKEN Scanner

moneda va avea noroc in anul respectiv.

Turcia Anul Nou este sarbatorit alaturi de prieteni si de familie. Mancarea speciala pentru acest eveniment este curcanul. Localurile sunt pline pana la refuz, iar rezervarile se fac cu mult timp inainte.

Bibliografie:

Carmen LAZĂR (Cluj-Napoca): European Communities

TRADIȚII ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN EUROPA

Profesor Valicu Liliana Violeta,

Profesor Floroscu Lidia

Grădinița cu program prelungit nr. 16 Iaşi România

Sărbătoarea Naşterii Domnului datează din secolul al II-lea, fiind instituită de Telephor, succesorul lui Sixte I-iul. Mai întâi a fost sărbătorită în luna mai, apoi pe 6 ianuarie, când Iisus a schimbat apa în vin, iar introducerea definitivă la 25 decembrie a zilei de naştere a lui Iisus, în biserica romană, a fost făcută de Papa Liberiu, în anul 354.

Această sărbătoare este denumită la români printr-un cuvânt specific numai poporului nostru: Crăciun. Cu privire la originea acestuia, există o adevărată dispută filologică, însă, majoritatea lingviştilor afirmă că termenul este de origine latină. Există numeroase credințe populare legate de acest eveniment cum ar fi : dacă prima persoană care intră în casă în acea zi e bărbat, acesta este un semn de bunăstare şi sănătate pentru anul următor. Un alt obicei întâlnit în majoritatea regiunilor este acela de a ține masa întinsă toată noaptea pentru a atrage binele asupra caselor. Cel mai bine se păstrează însă colindatul, împodobirea bradului, venirea Moşului. Pe lângă mesajul mistic, multe obiceiuri păstrate în această zi sunt legate de cultul fertilității şi de atragere a binelui.

Germanii numesc Crăciunul "Weihnachten"(noapte solemnă) sau "Heiligenachten"(noapte sfântă). Sunt preocupați de decorarea locuinței şi a pomului(Christbaum), un cult care s-a extins şi la alte popoare.

În Italia sărbătoarea ține 3 zile, din această țară venind şi scena naşterii

lui Iisus, care se instalează cu 9 zile înainte. Bradul se împodobeşte pe 8 decembrie. În ceea ce priveşte tradiţiile, diferă de la o regiune la alta: în nordul ţării cadourile sunt aduse de Moş Crăciun sau Micul Iisus pe 25 decembrie, în alte părţi sunt aduse de Sfânta Lucia pe 13 decembrie.

În Spania, sărbătorile Crăciunului încep de la jumătatea lunii decembrie şi se termină pe 6 ianuarie, de "Ziua regilor". Aici tradiţia spune că darurile sunt aduse de regii magi, pe 6 ianuarie. Ca şi în Italia, se construiesc scene ale Naşterii.

În Grecia, sărbătoarea este celebrată pe 25 decembrie, însă este mai puţin importantă decât Paştele. Postul ce durează 40 de zile se încheie în Ajun cu o masă frugală. A doua zi se împarte « pâinea lui Hristos », un fel de plăcintă cu nuci pe care stăpâna casei şi-a lăsat amprenta degetelor, simbol al degetelor lui Hristos. Cadourile se împart pe 1 ianuarie, de Sfântul Vasile. Grecii aleg ca simbol al Crăciunului o barcă din lemn, iluminată.

Pentru francezi, simbolul Crăciunului este "la Buche de Noel", o prăjitură în formă de buturugă. Potrivit tradiţiei, cadourile sunt aduse de Moş în noaptea de Ajun, iar copiii le descoperă la poalele bradului împodobit.

În Estonia, în fiecare an, pe 24 decembrie se declară "răgazul" de Crăciun, un obicei vechi de 350 de ani. În trecut, locuitorii de la sate citeau viitorul în gheaţă şi în stele, crezând că în această noapte spiritele bune şi cele rele se plimbă, motiv pentru care mesele se ţineau întinse, iar focul în vatră până dimineaţa.

Belgienii încep sărbătorile de iarnă pe 6 decembrie, odată cu apariţia lui Moş Nicolae, şi le încheie în noaptea de Anul Nou. Ajunul Crăciunului este o sărbătoare de familie, dar şi de petrecut în public. Merg la slujba de la miezul nopţii sau participă la aprinderea lumânărilor din pieţele oraşelor, la ora 12 noaptea.

"Nollaing"-zi de naştere, este o sărbătoare profund marcată de elementul religios în Irlanda. Se aprind lumânări la ferestre, un semn de bun venit adresat Mariei şi lui Iosif. Tradiţia cere ca lumânările să fie aprinse de persoana cea mai tânără din casă şi să fie stinse de cineva pe nume Mary.

Polonezii, pentru pregătirea mâncărurilor de Crăciun strecoară câteva paie sub faţa de masă pentru a aminti faptul că Iisus s-a născut într-o iesle.

Britanicii denumesc Crăciunul "Christmas", adică "slujba lui Hristos". Celebrele "Christmas carols" sunt cântecele de Crăciun pe care copiii le intonează pe străzi. Pe 24, înainte de a merge la culcare, lasă un mic platou cu mâncare pentru Moş, pentru a-şi reface forţele în timpul călătoriei. Masa de Crăciun este organizată de obicei la prânz, iar după aceia copiii merg şi deschid cadourile aflate sub brad. Ungurii agaţă mere şi nuci în pomul de Crăciun, pentru a avea o recoltă abundentă anul ce va urma. Mesele sunt decorate cu trandafiri de Crăciun şi cu ramuri de brad, iar roşul, verdele şi albul de pe steagul Ungariei se regăsesc în toate decorurile. În plus, ungurii

Scanned with OKEN Scanner

așează grâu încolțit și un leagăn sub bradul de Crăciun, apoi aprind lumânări și cânta colinde înainte de a face schimb de cadouri. La slujba de Crăciun, oamenii lasă o lumânare aprinsă și alungă cu mirosul de tămâie spiritele rele.

În Cehia, localnicii știu că dacă cineva reușește să vadă o stea într-un măr tăiat în două, atunci va fi protejat anul ce va urma. Iar dacă mai reușește să spargă patru nuci fără să le fărâmițeze miezul, atunci va avea o sănătate de fier următoarele 12 luni. În acest timp, slovenii își decorează casele cu ramuri de copaci și coroane din mărăcini, pentru a sărbători revigorarea naturii.

Să ne oprim câteva momente în Germania, unde nemții au fost dintotdeauna adoratori ai pădurilor și ai zeităților foreste. Fiecare geam este împodobit cu lumânari, beculețe colorate și tot felul de desene și decupaje din plastic sau hârtie. Deasemenea, pe ușa ei își agață o ghirlandă cu 4 lumânări, care înseamnă "vestirea" și reprezintă cele 4 săptămâni de dinaintea Crăciunului. În cele mai multe case, în colțuri este refăcută secvența nașterii Domnului. Cadourile sunt așezate sub brad. Unul dintre membrii familiei sună dintr-un clopoțel, anunțându-i pe toți membrii familiei că a venit Moșul. La masă, nemții mănâncă crap sau gâscă.

Împodobirea pomului de Crăciun se numără printre obiceiurile comune ale europenilor. Acest obicei a apărut pentru prima oară la popoarele germanice, Martin Luther fiind primul care a ornat bradul cu ajutorul lumânărilor. Ideea i-a venit de la reflectarea luminii stelelor printre ramurile unui brad.

Deoarece bradul de Crăciun este un simbol al Crăciunului, se impun câteva observații asupra semnificațiilor și ornamentelor de Crăciun. Beculețele colorate, beteala, instalațiile luminoase, bomboanele ne dau un sentiment de bucurie și împlinire. Pe lângă aceste decorațiuni, există unele care ne fac să acordăm o mai mare importanță decorării casei și a bradului cum ar fi coronița de Crăciun, vârful în formă de stea, vâscul.

Vestita coroniță de Crăciun, ornament originar din Europa, simbolizează sănătate și noroc. Vârfurile bradului de Crăciun în formă de stea simbolizează noroc și realizarea dorințelor. Steaua are o semnificație religioasă, amintind de cea care a apărut pe cer la nașterea lui Iisus.

Bibliografie:

CASELLI, D., "Crăciunul la diferite popoare", București, Institutul de Arte grafice și editură Minerva, 1995;

PAMFILE, T., "Sărbătorile la români. Crăciunul", București, 1984;

BITARD, A., "Sărbătoarea Crăciunului la diferite popoare –traducere de A.I. Theodor", Buzău, Librăria și Tipografia I. Călinescu, 1992;

Scanned with OKEN Scanner

CULOAREA CA LIMBAJ ŞI INFORMAŢIE SEMANTICO-AFECTIVĂ

Institutor Mocanu Mioara Dana,

Institutor Ciobanu Anca Daniela,

Şcoala Junior, Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi

Trăim într-o lume înconjurată de culori. Marea varietate de culori din natură fiecare om o simte, o vede şi o judecă în mod personal. Funcţia expresivă a culorilor rezultă din experienţa şi rolul activ al receptorului, funcţie fixată în încărcătura emoţională care formează mesajul comunicaţional al ei, vehiculat prin limbajul specific picturii, graficii şi nu numai. Conţinutul limbajului culorilor, elementele expresive determină funcţia de comunicare ideatică, estetică şi afectivă. Aspectul ideatic sau cognitiv-informaţional se realizează cu predilecţie prin semnificaţiile simbolice ale culorii sau compoziţiei cromatice.

Îndelungata tradiţie în acest domeniu variază în timp şi spaţiu, de la o epocă la alta, de la un popor la altul, de la o cultură la alta. Simbolica cromatică, prin marea ei forţă de comunicare, exprimă cele mai diverse aspecte începând cu ideea focului, a iubirii, a celor mai diverse sentimente şi terminând cu semnificaţiile emblemelor, drapelelor, uniformelor etc. Informaţia sau mesajul estetic este cuprins în expresia plăcută sau nu a culorilor, în proporţia şi armonia acestora, în varietatea şi originalitatea procedeelor artistice, în ceea ce trezeşte în sufletul fiecăruia. Conţinutul semantic este în general mai uşor de descifrat, în vreme ce expresia estetică este necodificată şi greu sesizabilă. Purtătoare a unor semnificaţii şi sensuri deosebite de ordin estetic, semantic şi afectiv, „culoarea" are un rol important în viaţa psihică a individului, fără de care atât latura comunicării interumane ar avea de suferit, cât şi întreaga existenţă spirituală a omului şi colectivităţii.

Semnificaţia simbolică a culorilor este de esenţă colectivă, aparţine unui anumit spaţiu socio-cultural ce impune un sens semantic culorii. Simbolica sa generalizează prin repetare şi tradiţie, prin învăţare şi nu prin intuiţie psihologică. Nenumărate sunt exemplele care confirmă acest lucru în contextul diferitelor culturi. Dacă pentru populaţiile africane, negrul reprezintă spiritul binelui (influenţa opticii de rasă negroidă), iar albul cel al răului, la europeni

Scanned with OKEN Scanner

lucrurile stau exact invers. De asemenea, dintre culori, galbenul simbolizează la europeni dezvoltarea, precum şi gelozia, iar la asiatici: puritatea, verdele – speranța sau stabilitatea la europeni, iar la asiatici – bucuria. Aceste diferențe sunt explicate de sensurile mitologice, etnologice, culturale şi de civilizație, înregistrate încă din antichitate.

Limbajul simbolurilor cromatice a fost utilizat din cele mai îndepărtate perioade ale civilizației şi culturii umane pentru reprezentarea punctelor cardinale, a elementelor materiale fundamentale, în arhitectură pentru indicarea ierarhiilor sociale sau religioase, toate acestea având sensuri precis codificate în anumite zone geografice şi intervale istorice.

Astfel, în Mesopotamia, templele babiloniene aveau decorat cromatic fiecare etaj prin una din culorile alb, purpuriu, azur, roşu etc., fiecare simbolizând câte un astru. Herodot consemnează în cazul templului lui Nabucodonosor simbolica celor şapte sfere cosmice: negrul pentru Saturn, oranjul pentru Jupiter, roşul pentru Marte, galbenul - Soarele, verdele pentru Venus, albastrul pentru Mercur şi albul- Luna.

Maiaşii şi grecii antici foloseau pentru simbolica coloristică a vârstelor: galben pentru copilărie, alb pentru adolescență, roşu pentru maturitate şi negru pentru bătrânețe.

Elementele de simbolism cromatic se întâlnesc în toate culturile şi religiile antice şi medievale (indo-europene, chineză, egipteană, babiloniană, aztecă, maiaşă etc.). Religia catolică a avut pentru prima oară un cod obligatoriu al culturii în Evul Mediu.

Semnificația cu caracter simbolic (laic, religios şi heraldic) s-a păstrat şi în timpul Renaşterii, fiind transpusă şi în pictură.

În epoca modernă şi contemporană, simbolurile cromatice au continuat să circule în funcție de tradiție, iar după imaginația colectivă s-au adăugat semnificații noi. Ele s-au păstrat în arta țesăturilor şi portului popular, în folclorul poetic, în limbajul obişnuit, chiar şi în arta plastică cultă (fiind răspândite cu ajutorul informației culturologice).

În țara noastră, simbolica cromatică semnifică pe lângă altele şi aspecte legate de vârstă şi sex. De pildă, în Hațeg, pe portul femeiesc apar clar delimitate prin dominația cromatică pentru fetițe- portocaliu deschis, fetele- portocaliu închis, femeile tinere- roşu deschis, iar cele mai în vârstă- roşu închis.

Multe din semnificațiile simbolice ale culorii au pătruns în exprimarea lingvistică:

„e galben de gras" sau „galben ca turta de ceară" (nesănătos);

„e negru de supărare" (necaz), „este negru în cerul gurii" (răutate);

„roşu de mânie" (mânios), „s-a înroşit până în vârful urechilor" (ruşine, pudoare), „e roşu ca mărul" (sănătate);

„este încă verde" (tânăr), „i-a spus-o verde în față"(sincer), „ochii verzi niciodată să nu-i crezi" (minciună);

„situația este albastră" (rea).

Scanned with OKEN Scanner

De-a lungul secolelor s-a statornicit simbolurile cromatice. În diferite domenii ale ştiinţei, botanică, zoologie, chimie etc. culoarea contribuie prin conţinutul informaţional la precizarea şi identificarea unor obiecte sau fenomene.

Ca limbaj plastic, culoarea este purtătoare a unor informaţii afective care le premerg celor semantice şi estetice. Dacă semnele cromatice comunică prin funcţia expresivă a culorilor, informaţiile afective sunt depozitate şi codificate, fiind îmbogăţite prin experienţa fiecărui individ de reacţiile declanşate în structura individului, de prezenţa culorilor.

Psihologii arată că emoţiile de plăcere şi neplăcere produse în perceperea culorilor sunt extrem de variabile ca rezultat, ele fiind influenţate de contextul psihic, de armonia sau conflictul afectiv al momentului respectiv. Astfel:

„roşul" exprimă nelinişte, excitabilitate, dinamism;

„galbenul" stimulează gândirea creatoare, este înviorant până la obositor;

„albastrul pur" este răcoritor, liniştitor;

„verdele" dă linişte, pasivitate, relaxare;

„violetul" este inhibitor şi întristează;

„albul" crează monotonie iar „negrul" dă senzaţia de frică, nefiinţă.

Cercul cromatic pare a fi împărţit în culori vesele şi triste, optimiste şi pesimiste, ele corespunzând tonurilor închise şi deschise, respectiv calde şi reci. Doar static privit cercul cromatic, putem repartiza cele două stări psihice afective ale culorilor. În realitate, combinarea tonurilor şi nuanţelor dă posibilitatea realizării unor nelimitate stări sufleteşti. Emoţiile puternice create de culoare dă omului posibilitatea găsirii de soluţii personale.

În acest domeniu vast al culorii se impune mai multă cercetare, precum şi elucidarea problemelor încă neclare. Toate acestea vin din considerentul că acest element plastic – culoarea- stă la baza artei şi a mediului înconjurător. Pentru a putea înţelege cultura unui popor, trebuie să cunoaştem semnificaţiile şi valenţele expresive ale culorilor pentru acea comunitate şi modul în care se reflectă acestea în vestimentaţie (ceea ce este sau nu considerat potrivit pentru un anume eveniment), în mediul ambiental, în viaţa de zi cu zi.

Variatele simboluri cromatice trebuiesc acceptate şi înţelese prin prisma diferenţelor de cultură, civilizaţie şi istorie.

Bibliografie:

Dan Mihăescu – Limbajul culorilor şi al formelor, Ed. Stiinţifică şi Enciclopedică Bucureşti, 1980;

Gudykunst, Ting -Communication in personal Relationships Across Cultures- Sage Publications 1996

Scanned with OKEN Scanner

CICLUL VIEȚII REFLECTAT ÎN TRADIȚIILE CULINARE ROMÂNEȘTI - COLACUL-

Profesor Arghiropol Virginia,
Profesor Prepeliță Nicoleta,
Școala Ion Simionescu, Iași

Colacul este o coptură rituală, cunoscută la multe popoare, ce reprezintă un simbol cultural cu multiple semnificații.

El mediază opozițiile copt-necopt, natură-cultură; stabilește legăturile dintre cei vii și cei morți, dintre cer și pământ, dintre zei și oameni.

În tradiția românească, nici un eveniment important din viața omului nu poate fi disociat de colaci, nişte pâini albe în formă de inel, împletite din două sau mai multe suluri de aluat.

Potrivit tradiției, colacul este şi un dar domnesc, are dimensiuni pe măsura celui care îl oferă sau primeşte şi este prezent în viața românului încă de la naştere.

La botezul unui copil, părinții duc colaci naşului consfințind noua legătură de rudenie ce s-a statornicit. Acești colaci au în concepția tradițională semnificația că, până nu-i duci naşilor, copilul e al lor iar părinții trebuie să-l răscumpere prin dăruirea acestora. De asemenea există și o semnificație festivă dar și magică, de influențare benefică a viitorului copilului.

Majoritatea etapelor nunții sunt însoțite de prezența unui colac. Miresei i se rupe un colac deasupra capului când pleacă la biserică, apoi tinerii însurăței duc naşilor colaci, pentru sporul casei. Dacă mireasa este dusă la nuntă cu car cu boi, animalele de la căruță sunt împodobite cu colaci.

În tradiția poporului român, colacul este și simbol al fertilității. În complexul riturilor de întemeiere din cadrul ceremonialului nupțial românesc, de bogate semnificații se bucură grâul, pâinea şi colacul. Grâul, ca simbol al nemuririi este legat de Demeter, zeița fecundității. Este unanim acceptat că aruncatul cu grâu asupra mirilor exprimă rituri de fertilitate, dorința ca mirii să procreeze, înfăptuind, astfel, bunaîntemeiere, iar când naşa rupe colacul deasupra capului miresei, aruncând bucățile înspre cele patru zări, pentru a le culege fetele ce-și aşteaptă măritişul, şi nu numai, operează un transfer de puritate şi fertilitate

Scanned with OKEN Scanner

asupra nuntaşilor. Fata care prinde o bucată din colac se va mărita curând.

În simbolistica românească, colacul reprezintă şi o ofrandă rituală, fiind strâns legat de cultul morţilor.

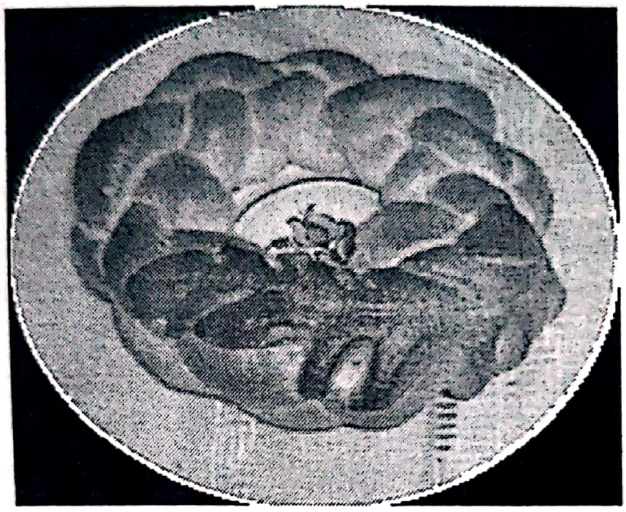

În ritualurile de înmormântare apar colacii şi sunt împletiţi sub mai multe forme. Ei sunt fie rotunzi, fie sub formă de cruce ori de scară (pe care, spune tradiţia, sufletul celui dispărut va urca spre cer).

Colacii de Măcinici şi de alte sărbători pentru pomenirea morţilor au o înfăţişare antropomorfă, lucru reflectat şi în denumirile lor: măcinici, mucenici, sfinţi etc.

La Crăciun, femeile fac o pâine specială, căreia îi spun Colacu' lu' Crăşun. Din casa tradiţională românească nu poate lipsi acest colac magic, pentru că asigură norocul şi sănătatea celor din familie, dar şi fertilitatea animalelor şi rodul pământului. Imagine a lumii, aşa cum este ea împărţită în trei straturi (lumea de jos, lumea aceasta şi lumea de sus), Colacu' lu' Crăşun reflectă şi divizarea pe orizontală, în doua părţi (aici şi dincolo). Când aici răsare Soarele, dincolo se întunecă şi morţii se pregătesc să doarmă. Cei de dincolo se trezesc când la noi ziua porneşte iar. Din această cauză, pomana nu se dă niciodată dimineaţa, pentru că morţii dorm şi nu pot fi prezenţi.

În popor, există credinţa că în fiecare bob de grâu se poate vedea chipul Mântuitorului, care prin naşterea, moartea şi învierea sa a eliberat lumea din păcat. Grâul reface anual ciclul izbăvirii christice: căzând în pământ, bobul se trezeşte la viaţă, încolţeşte, iar din el creşte spicul plin de boabe noi. În sărbătoarea Crăciunului şi în drumul ritual al bobului de grâu prin pâine, până la cer, se împletesc două credinţe: creştinismul şi cultul precreştin al Soarelui. Conştient că viaţa depinde de Soare, omul preistoric vedea apocalipsa în solstiţiul de iarnă, îngrozit fiind că Soarele va muri. După aceea, însă, ziua creştea, iar bucuria luminii învingea întunericul.

Colacul ritual (rotund) este simbolul Soarelui sau al Lunii, semnificaţie susţinută prin ornamentele sale care transfigurează o hierogamie cosmică (împreunare a unui zeu cu o zeiţă sau a două

Scanned with OKEN Scanner

principii de sex opus). Este obiect al sacrificiului ritual, înlocuind jertfele animale, după cum indică și etimologia lui în limbile slave.

"Aceste ritualuri ale pâinii", observa Profesor ul Milan Vukomanovic, de la Facultatea de Sociologie din Belgrad, "exprimă un simbolism antropomorf, făcând trimitere, în același timp, la cultul strămoșilor și la credințele similare referitoare la legătura dintre lumea de aici și cea de dincolo, ordinea naturală și supranaturală a lucrurilor, care influențează viața de zi cu zi, la ciclul anual și calendarul activităților agricole". Specialist în sociologia religiilor, Profesor ului Vukomanovic i se pare interesant că "deși vlahii sunt creștini, biserica a jucat un rol foarte mic în ceea ce privește tradiția lor referitoare la viața de după moarte. Vechiul strat precreștin al unui sistem magico-religios a acceptat doar parțial noua religie creștină și a transformat-o substanțial, privilegiind miturile și ritualurile arhaice".

În unele zone ale României colacii poartă simboluri creștine imprimate cu pecetarul.

Astfel Marija Gimbutas, celebru arheolog și Profesor la Universitatea Harvard din SUA, a fost primul apărător al ideii că cea mai veche scriere din lume este păstrată atât în semnele incizate pe tăblițele de lut descoperite în nordul Dunării, la Tărtăria, cât şi în pâinea vlahilor imprimată cu pecete. În lucrarea "Civilizație și cultură", cercetătoarea americană susține : "Romania este vatră a ceea ce am numit Vechea Europă, o entitate culturală cuprinsă între 6500-3500 i. Hr. A devenit evident că această străveche civilizație europeană o precede cu câteva milenii pe cea sumeriană".

În sprijinul acestei idei vine şi sârbul Paun Es. Durlic, etnolog și director al muzeului din Majdanpek, o localitate aflată în sudul Porților de Fier, care a lansat ipoteza îndrăzneață că o parte din semnele scrierii sistematizate de arheologul Marija Gimbutas se regăsesc pe colacii preparați la parastase și la sărbătorile morților.

Este incontestabil, afirmă Paun Es. Durlic, în lucrarea sa, "Limba sfântă a pâinii vlahilor", că spirala, crucea Sfântului Andrei, crucea, Luna Nouă şi Soarele se regăsesc atât pe tăblițe cât și în decorația pâinilor. Ele sunt prezente, de altfel, în tot spațiul carpato-danubian, semne similare existând, de pildă, și pe inscripția dacică prezentată de Vasile Lovinescu în lucrarea sa, "Dacia Hiperboreeana".

Se pare ca viziunea pe care o au vlahii despre viața de apoi își trage rădăcinile din concepția religioasă și practicile cultice daco-getice. Marele istoric grec Herodot confirma la tracii din sudul și nordul Dunării existența unor banchete rituale ale asociațiilor secrete ale inițiaților, (aleși ai marelui zeu Zamolxis), pe care acesta îi chema la ospețele rituale, asigurându-le nemurirea atât lor, cât și urmașilor lor. "Această credință într-o post-existență în forme materiale analoge vieții terestre - credință pe care o întâlnim și la egipteni, la perși, la celți sau la germani - dovedește nivelul superior al gândirii religioase

Scanned with OKEN Scanner

a daco-geților", observa Ovidiu Drîmba, în "Istoria culturii și civilizației".

Bibliografie:

Drîmba, Ovidiu, Istoria culturii şi civilizației, Editura Saeculum, Bucureşti, 2002;

Durlic, Paun Es., Limba sfântă a pâinii vlahilor

Evseev, Ivan, Dicționar de simboluri şi arhetipuri culturale, Editura Amarcord, Timişoara, 1994;

Gimbutas, Marija, Civilizație şi cultură, Editura Meridiane, colecția Biblioteca de artă, Bucureşti, 1989;

ARHITECTURA AUSTRIACĂ – UN VIZIONARISM PASIONAL

Profesor Panaite Rodica

Școala „Nicolae Iorga" Iaşi

Vechea capitală de imperiu a trecut prin multe schimbări politice de la dispariția monarhiei şi pană astăzi. Decorul acestor schimbări însă, arhitectura, a rămas aproape acelaşi, cel puțin în centrul cetății. Al doilea razboi mondial a trecut cu puține distrugeri peste ea, în comparație cu oraşele germane. Viena, o inimă a Europei, aşa cum este ea geografic şi aşa cum se vrea în pliantele turistice, păstrează şi azi, în mare, acelaşi decor ca cel pe care îl vedem în fotografiile de epocă reprezentandu-l pe Franz Josef în caleaşca regală, trecand pe Ring.

Despre spiritul vienez s-a scris şi povestit mult. După vremea marii înfloriri culturale de *fin de siecle* (*Jahrhundertwende*, cum îl numesc vienezii), a urmat perioada interbelică a Vienei Roşii, în care triumfalismul arhitecturii socialiste pare să ascundă bine complexul de țară mică, de imperiu redus la stadiu de mică republică, sau conflictele dramatice dintre conservatori şi socialişti. Iar după cel de-al doilea război mondial o a doua decepție istorică, o a doua derută - vremea reconstrucției şi a căutării unei reorientări şi a unei eliberări de stilul pseudo-gemanic din arhitectura, cultivat de naziști. Toate aceste momente se perindă pe fundalul neschimbat al siluetei clasiciste a oraşului, definită odată cu construcția Ringului şi cu intervențiile urbanistice

Scanned with OKEN Scanner

de atunci. Pornind de la Otto Wagner şi Adolf Loos incluzându-l pe Roland Rainer sau Şcoala de construcții din Vorarlberg până la extensiile arhitecturale vizionar-utopice ale lui Hans Hollein sau Coop Himmelblau - acesta este arcul identităților de vârf din arhitectura Austriei.

Elemente definitorii ale culturii austriece în construcții sunt:

-cucerirea arhitectonică a peisajului alpin

-o cultură regională în construcții pe baza meşteşugurilor din fiecare land federal în parte

Atât continuitatea cât şi discontinuitatea realizărilor istorice este reflectată în mod conştient şi în atitudini individuale, autonome.

Palatul Hofburg

Timp de mai bine de 600 de ani, Hofburg a fost reşedința suveranilor austrieci. De-a lungul timpului, a fost dezvoltat ajungand unul dintre cele mai importante centre din istoria europeană. De aici au condus Habsburgii începand cu secolul al XIII-lea, la început ca domnitori ai ținuturilor austriece, din anul 1452 ca împărați ai Sfantului Imperiu Roman, şi în final ca împărați ai Austriei din anul 1806 pană la sfarşitul monarhiei în anul 1918.

Inițial o fortăreață din secolul al XIII-lea, Hofburg a fost extins de fiecare împărat. Complexul asimetric se întinde pe o suprafață de 240.000 metri pătrați şi este împărțit în 18 aripi, 19 curți interioare şi 2.600 de camere în care aproape 5.000 de oameni încă mai lucrează sau locuiesc. În camerele de la Hofburg, de-a lungul secolelor, Împăratul Iosef al II-lea a pus la punct programul revoluționar al reformei, congresul Vienei s-a intrunit, au fost ținute recepții şi baluri impresionante iar Împăratul Franz Iosef a primit în audiență oameni de seamă. Palatul Hofburg trebuie vizitat de oricine doreşte să descopere lumea fascinantă a Habsburgilor. Astăzi, aici se află birourile preşedintelui federal, ale miniştrilor şi cel al secretarului de stat al Austriei. Hofburg găzduieşte şi o parte din Biblioteca Națională a Austriei.

Biserica Sf. Ştefan

Cea mai veche secțiune a Catedralei Sf. Ştefan, cunoscută sub denumirea Poarta gigantului, se află în partea de vest şi este flancată de două turnuri păgâne, datând din sec. XIII. Poarta principală de acces în catedrală a fost denumită astfel după un os de mamut, găsit acolo în timpul lucrărilor de construcție. Poarta este decorată cu sculpturi romane reprezentându-l pe Iisus în ziua judecății, între doi îngeri.

Aproape tot restul catedralei este construit în sec. XIV-XV, în stil gotic. Elementele baroce adăugate în sec. XVI se găsesc în special în zona

Scanned with OKEN Scanner

Turnului de nord. Catedrala are o lungime de 108 m, o lățime de 39 m şi o înălțime de 136,44 m, ceea ce o face să fie cea mai înaltă biserică din Austria.

Biserica, a cărei fundație, în stil roman, a fost turnată în 1147, a fost distrusă şi refăcută de câteva ori, apoi rasă de pe fața pământului, de-a dreptul, la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial. Vienezii, însă, au decis că monumentul sufletului lor trebuie ridicat încă o dată. Pentru că Viena n-ar mai fi la fel de fascinantă fără mirosul de tămâie, lumânările aprinse, bazinele cu apă sfințită şi oamenii îngenuncheați, într-o rugăciune comună, în Catedrala Sf. Ştefan. **Acoperişul mozaicat, Capistrano, Madona din Pocs, Mesterul Pilgram, Orga cu 125 de tuburi, sunt elemente esentiale si concureaza in imbogatirea si inobilarea acestei capitale , facand-o un competitor puternic, al marilor metropole imperiale europene.**

Bibliografie

Carpentier, J., Lebtrun F., Istoria Europei , Bucureşti, Ed. Humanitas, 1997.
Barber J.R., Istoria Europei moderne, Bucureşti, Lider, 1998..

CELEBRAREA IUBIRII : DRAGOBETELE ŞI SFÂNTUL VALENTIN

Profesor Togănel Andreea Augusta,
Grup Şcolar Industrial "Auram Iancu" Tg. Mureş

Ce poate fi mai frumos pe lume decât să iubeşti şi să fii iubit? Unii ar răspunde: Să iubeşti şi să fii iubit pe limba ta. Alții, împovărați de pragmatismul zilelor noastre ar relativiza conceptul de iubire, neoferind un răspuns acestei întrebări, voit retorice.

Pornind de la premisa că toți suntem de acord cu supremația acestui sentiment profund uman asupra altora, căci „fără de iubire/ se veştejeşte timpu-n noi ca floarea-n glastră", ne întrebăm dacă este nevoie de un prilej de manifestare al acestuia. Poate că nu, dar din dorința de a celebra sentimentul cum se cuvine unui suveran al trăirilor, acest prilej există. Şi... fiindcă toate trebuie să poarte un nume, noi l-am numit Dragobete, danezii şi suedezii-Valentinsdah, slovenii Ziua sfântului Gregor, galezii - Sf. Dwynwen, sfântul patron al îndrăgostiților, alții sfântul Valentin, asta pentru a oferi doar câteva exemple luate din spațiul european. Până şi, Franța, o țară tradiționalistă, ai cărei locuitori cu greu acceptă să se vorbească altă limbă pe teritoriul ei, cu atât

Scanned with OKEN Scanner

mai puțin să împrumute o sărbătoare, recunosc într-o oarecare măsură ziua Sfântului Valentin şi o sărbătoresc ca toți ceilalți.

Se pare că Sf. Valentin, sărbătorit pe 14 februarie a prins la public şi este sărbătorit în aproape toată lumea, deci şi la noi. Nimic rău în acest lucru, am spune noi, căci vorbim astăzi de europenizare, globalizare, cetățean european etc. Trist este faptul că se pare că nu înțelegem că"a deveni european" înseamnă în primul rând a-ți păstra specificul național. Şi unde se întrevede în cel mai natural şi sincer cu putință acest spirit dacă nu în tradițiile şi obiceiurile noastre, căci *"frumoasele noastre țări sunt destul de mari, obiceiurile noastre sunt destul de pitoreşti şi de poetice ..., fără să avem pentru aceasta trebuință să ne împrumutăm de la alte națiii'."*

Ziua Sfântului Valentin şi Dragobetele au intrat involuntar într-un soi de competiție pentru supremație, poate din cauza unui orgoliu autohton, poate respingerea comercializării unui sentiment atât de profund sau poate pur şi simplu din cauza ideii de "a respinge". Paradoxal, tocmai comercializarea a dus la cunoaşterea cu precădere a Sf. Valentin. Cert este că doar cunoscând istoria Dragobetelui, astfel explicându-l şi înțelegându-l, putem să ni-l însuşim ca fiind cu adevărat al nostru.

Aproape toate denumirile pentru aceasta sărbătoare a iubirii provin din slava veche a sărbătorii creştine „Aflarea Capului Sfântului Ioan Botezătorul". Această sărbătoare, numită în spațiul slav „Glavo-Obretenia", a fost preluată de romani ca şi în cazul altor sărbători din calendarul popular. Denumirea din slavă apare în veacurile evului de mijloc sub denumirile „Vobritenia", „Rogobete"," Bragobete", „Bragovete" (apropiate de Dragobete), până când s-a impus pe arii destul de extinse, mai ales în sudul şi sud-vestul României, denumirea „Dragobete". O altă explicație dată de unii filologi asupra proveniență numelui „Dragobete" proneşte tot de la două cuvinte vechi slave „dragu" şi „biti", care s-ar traduce prin expresia „a fi drag". Alți filologi, adepți ai autohtonismului total al sărbătorii, explică denumirea prin două cuvinte dacice, „trago" - tap ți „pede" - picioare, aceste două cuvinte transformându-se, în timp, în drago, respectiv bete.

Indiferent de etimologia acestui cuvânt, realitatea pe care *dragobetele* o acoperă este una singură: este vorba de o sărbătoare a iubirii, a îndrăgostiților. Dacă astăzi ea se rezumă la o cină în oraş, o surpriză cu conotații romantice sau mici atenții, lucrurile nu au stat întotdeauna astfel.

Legenda vorbeşte despre Dragobete ca fiind o entitate mitologică similară zeilor Eros sau Cupidon care a luat la un moment dat şi formă fizică pentru că se aminteşte despre el şi ca fiu al Dochiei. Totodată se spunea că, având o personalitate mult mai vulcanică decât a celor asemănători lui, devenise un fel de „naş ceresc" pentru că, înainte de începutul primăverii el oficia acolo, în spațiul cosmic, nunta tuturor animalelor. De aceea se şi crede că, pe 24 februarie, ziua când se sărbătoreşte Dragobetele, păsările nemigratoare se

Scanned with OKEN Scanner

adună în stoluri, ciripesc, îşi aleg perechea şi încep să-şi construiască cuiburile, păsările neîmperecheate acum rămânând fără pui peste vara.

Această tradiție s-a răspândit cu timpul şi la oameni. Fetele şi băieții se întâlneau, îşi alegeau perechea sau pur şi simplu îşi declarau dragostea pentru ca astfel erau protejați întreg anul de puterea şi binecuvântarea Dragobetelui. Această întâlnire se transformă, adesea, într-o adevărată petrecere. De multe ori băieții mergeau în satele vecine, chiuind şi cântând peste dealuri, pentru a participa acolo la sărbătoarea Dragobetelui. Uneori, fetele chiar se acuzau unele pe altele pentru farmecele de urâciune făcute împotriva adversarelor.

În unele zone se povesteşte despre „goana din ziua de Dragobete" sau „zburătoritul" când, fetele şi flăcăii, se adunau în preajma satului de unde, la ora prânzului, tinerele porneau în fugă către casele lor urmărite îndeaproape de băieți. Aceia care reuşeau să prindă din urmă persoana iubită le puteau fura acestora o sărutare pecetluindu-ți astfel legământul în fața tuturor. Din acest motiv, în universul rural încă mai circula zicala „Dragobetele sărută fetele!". Dacă, în schimb, fata sau flăcăul respectiv nu întâlneau în ziua de Dragobete nicio persoană de sex opus, se credea ca acelei persoane nu-i va merge bine tot anul: va suferi în dragoste sau nu va avea parte de iubire până la viitorul Dragobete. De Dragobete, fetele şi băieții se îmbrăcau în haine de sărbătoare şi, dacă timpul era frumos, porneau în grupuri prin lunci şi păduri, cântând şi căutând primele flori de primăvară. Fetele strângeau în această zi ghiocei, viorele şi tămâioase, pe care le puneau la icoane, pentru a le păstra până la Sânziene, când le aruncau în apele curgătoare. Dacă, întâmplător, se nimerea să găsească şi fragi înfloriți, florile acestora erau adunate în buchete în timp ce se rosteau cuvintele: „Floride fragă/Din luna lui Faur/La toata lumea sa fiu dragă / Urâciunile să le desparți".

Obiceiurile străvechi mai spun şi că pe 24 februarie toți cei din gospodărie căutau să nu-l întâmpine pe Dragobete fără o persoană alături fiindcă, în caz contrat, ei erau sortiți să mai aştepte încă un an până când aveau să îți găsească perechea. În dimineața zilei de Dragobete fetele şi femeile tinere strângeau zăpada proaspătă, o topeau şi se spălau cu apă astfel obținută pe cap, crezând că vor avea părul şi tenul plăcute admiratorilor. Se mai crede că, în această zi, femeile trebuie să atingă bărbați străini. Credința populară spune că apropierea, concretizată prin atingere, are foarte mare importanță în această zi. Ascultând de sfaturile din bătrâni, în această zi trebuie neapărat să nu stai acasă la tine, să te duci în pădure, în sânul naturii, să simți chemarea primăverii şi să petreci în voie bună. Se spune că în această zi nu trebuie să faci treabă pentru a nu avea probleme în căsnicie. Totuşi, a face curățenie în casă în această zi este considerat drept un semn de prosperitate şi armonie. Tradițiile românești de

Scanned with OKEN Scanner

Dragobete sunt respectate şi de sătenii mai vârstnici, dar într-un alt sens: ei nu taie păsările din ogradă în acea zi. Păsările sunt un simbol al Dragobetelui, întrucât se spune că, de această sărbătoare, păsările se "logodesc" şi se pregătesc de împerechere, sacrificarea acestora fiind, astfel, o adevărată ofensă adusă Logodnicului Păsărilor (Dragobetele în tradiția populară).

Obiceiurile de Dragobete, zi aşteptata cândva cu nerăbdare de toți tinerii, au fost în bună parte uitate, păstrându-se doar în amintirea bătrânilor. În ultimii ani, Dragobetele autohton riscă să fie dat cu desăvârşire uitării, el fiind înlocuit de Sfântul Valentin. În tradiția catolică, Sf. Valentin a fost un preot care a trăit în timpul domniei lui Claudius cel Crud. Se zice ca acest preot căsătorea în secret cuplurile îndrăgostite, încălcând astfel, decizia împăratului. Valentin era astfel, slujitorul familiei, şi al tinerilor îndrăgostiți care-ți doreau o familie. În momentul în care împăratul Claudius a aflat de secretul preotului, a poruncit să fie întemnițat. Pe lângă faptul că, apăra cu tot sufletul dragostea şi îndrăgostiții, preotul Valentin avea şi puteri tămăduitoare. În închisoare a vindecat-o pe fiica unui paznic (de orbire), şi de care, s-a îndrăgostit nebuneşte. Claudius a aflat de fapta sa, şi a dat ordin să fie omorât. Astfel, în dimineața zilei de 14 februarie, preotul Valentin a fost decapitat. Înainte de a muri, el i-a trimis o scrisoare de dragoste celei care era în inima sa (fiica paznicului), în care i-a scris: „Cu dragoste, de la al tău Valentin". Astfel, că de Sfântul Valentin îndrăgostiții îşi trimit unul altuia biletele cu mesaje de dragoste, însoțite deseori de dulciuri în formă de inimioare sau alte însemne ale iubirii.

Păstrători sau nu a tradițiilor autohtone, cu toții iubim şi ține de fiecare dintre noi dacă alegem să iubim româneşte sau nu. Important rămâne în cele din urmă mesajul pe care ni-l trimit cele două sărbători: Dragobetele şi sfântul Valentin: celebrarea iubirii, deci a vieții.

Bibliografie:

I. Ghinoiu, Obiceiuri populare de peste an, Ed. Fundației Culturale Române, Buc., 1997

I. Nicolau, Ghidul sărbătorilor româneşti, Ed. Humanitas, Buc., 1998,

M. Pop, Obiceiuri tradiționale româneşti, Ed. Excelleus Univers, Buc., 1999

Edna Barth and Ursula Arndt, Hearts, Cupids, and Red Roses: The Story of the Valentine Symbols, 2001

Scanned with OKEN Scanner

SÂNZIENELE - SĂRBĂTOAREA SOARELUI ŞI A DRAGOSTEI

Profesor Apetri Andrea,
Grup Şcolar Industrial „Auram Iancu" Tg. Mureş

La fiecare sfârşit de iunie, românii aşteaptă cu mare bucurie două sărbători: Sânzienele şi Sânpetru de vară. Ambele fac parte dintr-un scurt ciclu de renovare rituală a timpului, nu întâmplător aflându-se în preajma solstiţiului de vară, una dintre cumpenele prin care trece, personificat desigur, anul născut în noaptea Sfântului Vasile. Sânzienele marchează începutul verii, pentru că pe 21 iunie este solstiţiul de vară, sărbătoarea fiind una cu totul specială, ţinând o noapte şi o zi. Noaptea de Sânziene este noaptea focurilor de vară, vară în suflete şi trupuri, anotimpul dragostei şi a plăcerii de a trăi.

Sânzienele sunt flori de câmp, galbene-aurii, cu inflorescenţe mărunte, pline de polen cu o mireasmă de fân si miere. Imaginea lor suavă le-a atras denumirea de Doamnele Florilor, Sânt-zianele (Sfintele zeiţe sau zâne), poate şi pentru că parfumul lor nu seamănă cu al nici unei alte flori şi, totuşi, îl înglobează pe al tuturora. În tradiţia populară, Sânzienele sunt nişte făpturi ireale, fantastice, numite Sfintele, Frumoasele, făpturi luminoase de aer, albe, frumoase, binefăcătoare. Sunt adesea confundate cu Ielele, Măiastrele sau Vântoasele, considerate zâne rele. Părerile specialiştilor, dar si ale ţăranilor sunt extrem de amestecate când este vorba despre Sânziene, încât, până la urmă, totul rămâne cât se poate de neclar. Că sunt diferite de Iele este absolut sigur, pentru că au numai însuşiri bune: fuioare de vânt uşoare în timpul zilei, noaptea se transformă în zâne cu părul galben şi rochii albe de abur, ce dansează sub razele lunii (astrul celor născuţi în această zi) prin grădini, mutându-se de la un loc la altul, cântând pe sus, cu glasuri nemaiauzit de armonioase. Despre ele se ştie că iau glasul cucului, pentru că începând de pe 24 iunie, cucul amuţeşte, pleacă în munte şi se transformă în uliu păsăresc, răzbunându-se pe toate celelalte păsări cântătoare. În realitate, ziua exactă când, cu adevărat, cucul pleacă, pierzându-şi orice speranţă de recăpătare a glasului, nimeni din lumea oamenilor n-o ştie existând .

Se spune că din noaptea zilei de Sânziene, Fata Pădurii rupe vârfurile florilor, adică le ia puterea, luându-le mirosurile, ea fiind stăpâna absolută a florilor de leac, a florilor rare, a celor magice, a apelor minerale şi termale, a vânturilor, a munţilor, a codrilor, putând să apară fie singură, fie multiplicată. Sânzienele sau sfintele zâne ar putea fi ipostaza benefică a Fetii Pădurii, Marea

Zeiță a vegetației - fiindcă florile de Sânziene intră tot în patrimoniul ei. După cum se vede, acest cult precreştin a fost foarte puternic din moment ce supraviețuieşte chiar şi în zilele noastre.

Sărbătoarea se porneşte în ajun, după-amiaza, mai ales în satele din lunca Someşului. Fetele tinere pleacă în grupuri să culeagă florile galbene de pe câmpuri şi de pe brațele dintre lanurile de grâu date în pârg. În timp ce culeg, ele cântă împletindu-şi propria coroniță, pe care o închină soarelui şi şi-o aşează apoi pe cap. Pentru câteva ore, până când vor împleti câte o coroniță fiecărui membru al familiei, fecioarele sunt chiar Sfintele zâne ale florilor galbene, aşa cum sunt Drăgaicele în sudul țării. Ajunse acasă, fetele dau coronițele tuturor locuitorilor casei şi înainte de asfințit, adunați în curte, începe dialogul mut cu neştiutul ce va să vină. Fiecare îşi aruncă propria coroniță pe acoperişul casei. Fetele, pentru a şti cât de repede se vor căsători şi cu cine, după semnele pe care Sfintele le vor lăsa în timpul nopții pe flori, bătrânii, pentru a şti câți ani mai au de trăit sau de vor mai ajunge alte Sânziene. Dacă le cade coronița de pe casă, avertismentul este pentru anul in curs. Mai lipsiți de curaj, flăcăii preferă uneori o procedura pe cont propriu: pun un fir de Sânziană în fereastră, lăsând-o deschisă, şi se culcă. În timpul nopții, Sânzienele aduc pe floare un fir de păr sau un alt semn care spune ceva despre cea ursită, asta însemnând şi că se vor căsători în anul acela. Dacă trei ani la rând nu vine niciun semn, poate că flăcăul n-are ursită.

Noaptea de Sânziene este asemănătoare din acest punct de vedere cu noaptea Sfântului Andrei sau Andreluşa. Până nu demult, acum treizeci-patruzeci de ani, în Țara Codrului, la Asuaj, de Sânziene se ținea un târg de fete, o serbare cu muzică şi joc, la care nu aveau voie să participe copiii sub şaisprezece ani, fiindcă tinerilor li se permitea să se sărute şi să se îmbrățişeze în public, iar ochii copiilor nu trebuiau să vadă asemenea lucruri. Târgul şi-a schimbat înfățişarea, dar şi data, mutându-se la 14 septembrie, de Ziua Crucii.

După căderea întunericului, pe fiecare deal se adunau copii, flăcăi şi bărbați „înarmați" cu torțe speciale, numite făclii sau fetere, pe care le învârteau ca să ardă cât mai tare şi să sară scântei. Feterele cam de un metru şi jumătate lungime se învârteau până după miezul nopții, însoțite de strigăte şi chiuituri. Seara, când făcliile se aprind, lumina se ia de la unul la celălalt, păstrându-se o distanță de cel puțin un metru şi ceva între om şi om. Acest lucru se întâmpla în noaptea de 23 spre 24 iunie, ziua de Sânziene. Sânzienele reprezintă şi un prilej de întâlnire a tinerilor ce doresc să-şi unească destinele, o sărbătoare a iubirii, cinstită cum se cuvine, cu cântec şi joc. În zorii zilei flăcăii se adună în cete şi străbat satele, cu flori de sânziene la pălării. Se alege „Drăgaica". Este propusă una dintr-un grup de şapte fete. Ea trebuie să fie cea mai frumoasă, cea mai cuminte şi cea mai bună dintre fetele satului.

Scanned with OKEN Scanner

Va fi împodobită cu spice de grâu. Celelalte tinere se îmbracă în alb. Astfel format, alaiul Drăgaicei porneşte prin sat şi pe ogoare. La răscruci fetele fac o hora şi cântă voioase. Adesea „Drăgaicele" sunt confundate cu „Sânzienele". După unii specialişti, sărbătoarea Sânzienelor îşi are originea într-un cult geto-dacic străvechi al Soarelui. Aceste personaje au fost adesea reprezentate de traci înlănţuite într-o horă care se învârteşte ameţitor.

În dimineaţa zilei de 24 iunie multe fete obişnuiau să se scalde în rouă, această adevărată apă divină. Însă, pentru ca acest scăldat ritual să aibă efectul scontat, trebuiau respectate anumite condiţii: în zori, din locuri necălcate, babele strângeau roua sânzienelor într-o cârpă albă, de pânză nouă, apoi o storceau într-o oală nouă; în drum spre casă, babele nu vorbeau deloc şi mai ales nu trebuiau să întâlnească pe nimeni. Dacă toate acestea erau împlinite, despre cine se spăla cu roua se spunea că va fi sănătos şi drăgăstos peste an. Alte fete obişnuiau în timpul zilei, considerat extrem de benefic, să se supună descântecului de întors inima unuia către altul.

Sânzienele reprezintă una dintre cele mai frumoase tradiţii româneşti prin însuşi mesajul pe care îl transmite: celebraţi natura, soarele, lumina, iubirea, deci binele, adevărul, frumosul,deci ... OMUL.

Bibliografie:

1. I. Nicolau, Ghidul sărbătorilor româneşti, Ed. Humanitas, Buc., 1998,

2 M. Pop, Obiceiuri tradiţionale româneşti, Ed. Excelleus Univers, Buc., 1999

3. I. Ghinoiu, Obiceiuri populare de peste an, Ed. Fundaţiei Culturale Române, Buc., 1997

PE-UN PICIOR DE PLAI PĂTÂRLĂGEAN

Institutor Codescu Elena Nela

Liceul Teoretic Radu Vlădescu Pătârlagele , Jud. Buzău

Institutor Mustaţă Iuliana Relly

Grădiniţa cu Program Normal Pătârlagele , Jud. Buzău

Motto:„Fiecare loc de pe pământ are o poveste a lui, dar trebuie să tragi bine cu urechea ca s-o auzi şi trebuie şi un dram de iubire ca s-o înţelegi."(N.Iorga)

Aşezat la cotul Carpaţilor de Curbură, la o încrucişare de drumuri străvechi, Buzăul - permanentă punte de legătură între cele patru mari provincii româneşti, a luat fiinţă pe malul apei de la care şi-a

Scanned with OKEN Scanner

luat numele, într-un loc în care agricultura, meşteşugurile şi comerțul se practicau concomitent. Aflat într-o regiune cu vechi tradiții istorice, Buzăul este considerat şi un important centru cultural. Istoria scrisă a oraşului Buzău începe odată cu cea a Țării Româneşti, statutul său de târg şi punct de vamă fiind certificat de un document din timpul voievodului Dan al II-lea.

Descoperirile arheologice din culturile Gumelnița şi Monteoru arată prezența omului în regiune înaintea erei creştine. Un document din anul 376 menționează un râu cu numele Mousaios, aceasta fiind cea mai veche atestare a numelui oraşului, nume pe care l-a primit de la acest râu, pe al cărui mal se află. În perioada medievală a existat şi o cetate a Buzăului, despre care s-au păstrat doar câteva mențiuni în documente străine, iar târgul, menționat ca fiind deja existent la 1431, a devenit şi sediu episcopal ortodox în secolul al XVI-lea.

Ca şi în celelalte zone ale țării, locuitorii județului Buzău păstrează, cu drag, tradiții şi obiceiuri străvechi.

Cunoaşterea traiului,cunoaşterea rădăcinilor oamenilor din lumea străveche încolțeşte în sufletul tinerilor de azi cu ajutorul temelor în legătură cu viața strămunicilor. Pentru cei ce nu cunosc aceste adânci rădăcini, poate însemna o ruptură dintre prezent şi trecut. Căutăm prin diferite mijloace a atrage atenția asupra vieții din aceste timpuri vechi, care cuprind informații despre tradițiile, obiceiurile şi lucrurile care au aparținut acestor timpuri.

Odată cu trecerea timpului ne temem că vor fi uitate toate acestea dacă nu ne străduim să mai păstrăm şi să transmitem generațiilor următoare aceste tradiții. Păstrarea obiceiurilor vechi, a tradițiilor înseamnă respectul pentru aceşti oameni care au trecut prin perioade foarte grele, care au supraviețuit războaielor, care au ştiut să lase timpului comori neprețuite de înțelepciune şi bogăție culturală. Bucuria acestor bătrâni este interesul tinerilor de astăzi care încearcă să cunoască trecutul. Numai aşa putem spera că aceste amintiri nu vor muri niciodată.

Tradițiile, obiceiurile şi credința, toate acestea la un loc specifică modul de viață al locuitorilor din vremuri străvechi ale satului nostru. Ca majoritatea aşezărilor din zona de curbură a Carpaților , Pătârlagele se înscrie cu o bogată creație folclorică, purtând amprentele tradiției în cultura materială şi spirituală ce s-a născut şi s-a dezvoltat aici. Dragostea pentru frumos trebuie pusă în legătură cu frumusețea împrejurimilor localității, cu ocupațiile lor predominante: cultivarea pământului, păstoritul, meşteşugurile. Materiile prime naturale au favorizat dezvoltarea unor meşteşuguri tradiționale (torsul, țesutul, cusăturile, cojocăritul, prelucrarea lemnului) prin care locuitorii şi-au creat instrumente de muncă, dar, în acelaşi timp şi-au îmbogățit locuința şi gospodăria cu obiecte care exprimă spiritul creator şi dragostea lor pentru frumos, şi-au confecționat portul popular – copiii,

Scanned with OKEN Scanner

tinerii, bătrânii purtându-l cu mândrie la horele satului, la nunți, în zilele de sărbătoare la biserică.

Portul popular specific zonei de legătură dintre Moldova şi Muntenia se remarcă printr-o notă accentuată de sobrietate în croială şi cromatică, încadrându-se prin structura sa în aria mai largă a costumului popular tradițional românesc, foarte simplu pentru bătrâni şi bogat împodobit pentru tineri, pune în evidență adevărata măsură a bogăției lor sufleteşti şi a dragostei lor pentru frumos.

Buzoienii, oameni harnici şi gospodari, cu dragoste pentru frumos, manifestă tendințe puternice pentru a transmite mai departe costumul popular aşa cum l-au primit ei de la strămoşii lor. Din dragoste pentru trecutul nostru, pentru originea noastră daco – romană, dintr-un profund sentiment de îndatorire față de tradiția noastră, trebuie să păstrăm cu sfințenie portul şi vorba, datinile şi obiceiurile, pentru a dovedi că suntem buni români, ştiind faptul că aşa cum spunea Alecu Russo „portul, datinile, povestirile, muzica şi poezia sunt arhivele popoarelor, iar cu ele se poate reconstitui trecutul lor îndepărtat".

Nu poate fi datorie românească mai vrednică de a fi îndeplinită şi nu e osteneală mai de folos decât să atragem cât mai mulți tineri la cunoaşterea şi practicarea acestor creații spirituale de adâncă simțire românească, pentru a le duce mai departe ca pe ***o zestre de mare preț a neamului nostru.*** De aceea orice prilej de a aduce în fața tinerilor frumoasele noastre costume populare, vechile ştergare ale bunicilor, covoarele țesute la lumina lămpilor trebuie să devină ***un obicei pe care să-l transmitem generațiilor viitoare.***

DATINI DE SUFLET

Profesor Andonesei Lenuța, Liceul cu Program Sportiv Iași

Profesor Costache Viorica, Școala Larga Jijia Jud. Iași

În tradiția poporului român este puternic înrădăcinat spiritul omeniei, al prieteniei şi al ospitalității. În acelaşi spirit şi având drept punct de plecare o frumoasă relație de prietenie, am gândit un parteneriat educațional numit „Punțile prieteniei", coordonat de Profesor diriginți: Viorica Costache, Lenuța Andonesei, Constantin Panainte, având ca grup țintă elevii claselor a V-a din cele trei şcoli partenere. Aceste „punți ale prieteniei" străbat județul Iaşi, începând din Movileni, unde se află Şcoala Larga Jijia, poposesc în Copou,

Scanned with OKEN Scanner

la Liceul cu Program Sportiv, şi se îndreaptă spre sud-vest, la Şcoala Suhuleț – Tansa.

În cadrul parteneriatului, se vor organiza activități la care să participe cadre didactice şi elevi din cele trei şcoli, oferindu-le elevilor de la oraş posibilitatea de a cunoaşte tradițiile şi obiceiurile din viața satului, elemente de istorie şi geografie locală şi invers.

Data preconizată pentru începerea proiectului a fost stabilită pe 20 XII 2009. Nu întâmplător în preajma Crăciunului şi deloc întâmplător, a fost aleasă ca primă destinație Şcoala Suhuleț-Tansa.

Copiii aveau promisiunea frumuseții şi farmecului obiceiurilor unui străvechi sat răzăşesc, atestat documentar în anii 1399 prin „uric" de către Iuga Voievod împreună cu frații săi Alexandru şi Bogdan (conform Arhivelor Statului,Iaşi, Moldova, vol. I Colecția Documente,XCVII/2).

Situat pe cel mai înalt deal locuit din Podişul Bârladului (Dealul Pleşa – 466 m), parcă desprins din versurile „Mioriței", pe acest „picior de plai", străjuit de o pădure seculară, sunt aşteptate, ca de fiecare dată, cu emoție, sărbătorile de iarnă, cu obiceiurile moştenite din străbuni.

Conştienți că valoarea datinelor nu mai este cea de acum câțiva zeci de ani în urmă, purtând pecetea spiritului străbun, locuitorii din Suhuleț țin cu străşnicie la tradițiile care le-au făcut viața mai frumoasă şi mai bogată în timpurile de demult, când accesul la emisiunile televizate sau la „paradele" din Iaşul aflat la 80 de km depărtare era un vis.

E frumos ce se petrece în Maramureş, este minunat să-ți petreci vacanța în Bucovina, dar, pentru cei născuți sau crescuți în Suhuleț, satul acesta spre care urci, indiferent din ce parte a lumii te-ntorci la el, reprezintă vatra simțirii noastre, a suhulețenilor. Pentru noi nu numai ceea ce se vede la televizor reprezintă obiceiurile de iarnă, ci lucrurile trăite acolo, pe „hudițele" satului: steaua, colindele, pluguşorul, ursul, capra, mascații, sorcova, Jianul de la Suhuleț cu particularitățile existente(primele două sunt obiceiuri specifice Crăciunului, iar celelalte Anului Nou).

Bucuria de a trăi şi preaplinul spiritual i-a îndemnat pe locuitorii de pe aceste meleaguri să persiste în aceste cutume, protejându-şi astfel „moşia" întărită cu „ispicioc sîrbesc" de la Ştefan cel Mare la 1 martie 1488(cf. Arhivelor Statului Iaşi, Moldova, vol. I, Colecția Litere, K/369, pag.170), prin datini şi obiceiuri ce încă mai pun stavilă (din ce în ce mai firav însă!!) modernismului cosmopolit.

E dureros când simțim şi vedem că ard, abia mocnit, ultimele rămăşițe ale ruralului autentic. Încercăm, în cele câteva rânduri, să reînviem trecutul prin prezentarea unor obiceiuri şi datini de prin partea locului, unele încă prezențe vii în viața satului.

În Suhuleț, obiceiurile sunt aceleaşi, dar „datina" este parcă „altfel" față de satele vecine: Tansa, Văleni, Jigoreni, Țîbăneşti.

În timp ce gospodarii urmează firescul treburilor pe lângă casele gătite de sărbătoare, gospodinele

Scanned with OKEN Scanner

pregătsc turtele cu julfă şi nucă, copiii (băieţii cu vârsta până în 14 ani) pleacă, în grupuri mici, dis-de-dimineaţă cu Steaua. Se umblă cu Steaua toată ziua de ajun şi în prima

JIANUL - HAIDUCII (DEC. 1994)

zi de Crăciun, până la prânz.

Colindatul este o datină a cărei origine se pierde în negura vremurilor. Se practică în ajunul Crăciunului. Seara; în timp ce se împodobeşte bradul, la ferestre se cântă colinde. Cu ani în urmă, acest frumos obicei era practicat doar de copilele din sat. Astăzi, în cetele de colindători, se streacoară timid şi câte un băiat. Pe la miezul nopţii, continuau tinerii cu „steaua mare" şi mergeau doar la casele în care erau tinere fete nemăritate. Obiceiul colindatului se reia în ajunul Sfântului Vasile, când grupurilor de colindători li se adaugă cete de urători .

În vremurile mai îndepărtate, colindătorii primeau drept recompensă colăcei, mere şi nuci. Observăm, astfel că prin această răsplată, colindatul păstrează anumite reminiscenţe din sărbătoarea morţilor. Astăzi, atât fetele care colindă, cât şi băieţii care cântă steaua, primesc bani şi vorbe calde.

Notăm aici versurile care se aud în ajunul Crăciunului pe uliţele satului, la ferestrele caselor, sau în faţa icoanei (rar mai sunt poftiţi copiii să cânte steaua în casă, în faţa icoanei).

STEAUA:

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua străluceşte
Şi lumii vesteşte
Şi lumii vesteşte:
Că astăzi curata,
Preanevinovata
Fecioara Maria
Naşte pe Mesia,
Naşte pe Mesia.
Magii cum zăriră
Steaua şi porniră,
Mergând după rază
Pe Hristos să-l vază,
Pe Hristos să-l vază.
Şidacă porniră,
Îndată-l găsiră,
La Dânsul intrară
Şi se închinară,
Şi se închinară
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite,
Luând fiecare
Bucurie mare,
Bucurie mare.
Care bucurie
Şi aici să fie
De la tinereţe
Pân' la bătrâneţe,
Pân' la bătrâneţe!

Culeasă de la Stoica Ioan, 71 de ani
Data: 20 XII 1982

Scanned with OKEN Scanner

COLINDĂ:

Sus la poarta raiului
Stă măicuța Domnului
C-o năframă albă-n mână
Şi tot plânge şi suspină.
Îngerii vin şi-o întreabă:
De ce plângi, măicuță dragă?
Cum n-aş plânge şi-aş ofta
Dacă lumea-i foarte rea!
Dimineața când se scoală,
Nici pe față nu se spală.
Şi-ncep a face rău
Şi-njură de Dumnezeu
Şi încep a face bine
Şi mă-njură şi pe mine!
Busuioc verde-n grădină
Răsădit de-o gospodină,
Busuioc verde-n cărare,
Răsădit de-o fată mare,
Busuioc verde pe masă,
Rămâi, gazdă, sănătoasă!

Culeasă de la Stoica Elena, 62 ani
Data: 22 XII 1977

Funcția colindatului este nu numai de natură ritualică sau de urare, ci şi de destindere, el fiind un bun prilej în care satul întreg lasă la o parte alte ocupații, petrecând în mijlocul familiei, plini de emoție, cele mai frumoase zile din timpul anului.

Bibliografie:

1. *Petru Ursache, Poetica folclorică, Iaşi, 1976*
2. *Alexandru Obreja, Dicționarul geografic al județului Iaşi, Editura Junimea Iaşi, 1979*

Scanned with OKEN Scanner

TEZAUR DE FRUMUSEȚE

Profesor Popa Elena,
Prof.Panainte Constantin
Scoala Tansa , Jud.Iași

Un dascăl născut și crescut într-o localitate rurală,învățat într-o școală sătească și apoi la unele din „ Tîrgul Ieşilor" , revenit apoi în natala sa comună , trăit printre truditorii pământului(purtători în suflete ai comorilor ancestrale) , acel dascăl are sfânta menire de a descoperi tezaure de frumusețe și iubire in mijlocul celor care l-au ridicat la lumină si adevăr .

Considerând satul Tansa un „ ochi al lumii din Dacia Mare" , poetul Florin Grigoriu, născut pe aceste meleaguri mioritice, in minunatul său „Poem pentru țară", îndemna la îndeplinirea unei sacre misiuni – aceea de a aduce la lumină izvorul frumosului uitat , de a descoperi „ apa vie" a tradițiilor , meșteșugurilor si obiceiurilor de altădată : „ Cine-și are aici părinții/Neamului îi e dator /Să găsească apa vie /Și –al frumosului izvor."

Toți cei care ne-am născut aici , care aici ne avem părinții(vii sau morți) si fratii,avem datoria de a cunoaște mai mult , mai aprofundat , istoria si viața neamului nostru, sub toate aspectele sale: „ Un popor care nu-și cunoaște străbunii e ca un copil care nu-și cunoaște părinții" , afirma în deplină cunoștință marele poet al neamului , Mihai Eminescu . Marele istoric si om de cultură Nicolae Iorga în ale sale „ Orizonturi uitate" aprecia ca moșii și stramoșii noștri sunt niște zei , zeii noștri ocrotitori, de la care moștenim ceva mai scump decât toate comorile materiale.

De la aceștia moștenim și noi graiul dulce, bogat și înmiresmat, doina cea de dor și jale ,balada cu haiducul cel voinic și iubit de popor , sârba cu chiuituri. De la acești străbuni avem moștenire tradiția sărbătorilor creștine si laice, de la ei curge mereu către noi dorința de a nu le da uitării , de a le tezauriza si sacraliza.

Au pus acești buni si străbuni ai noștri minte, suflet și braț, în orice muncă, în orice meșteșug care a devenit de multe ori artă. La această artă populară, mai precis la arta olăritului în Tansa, aș dori să mă refer în modestele mele aprecieri, pentru că: „ Suntem olari de veche țară /Olari în cer și pe pământ/Căci lut suntem și lutu-i sfânt/Ninsoare,jar,iubire,primăvară" (Florin Grigoriu)

Despre milenara muncă a olarilor din Tansa s-a vorbit cîndva . Olăritul în Tansa, această artă a ceramicii , a dat întregi generații de meșteri olari de-a lungul timpurilor . Amintim că tehnica modelării lutului s-a practicat

Scanned with OKEN Scanner

din timpuri îndepărtate. Cercetările arheologice au dovedit existența vaselor și a uneltelor din ceramică pe teritoriul acestei localități încă din paleolitic. Numeroase familii de locuitori din Tansa au purtat și poartă numele de „Olaru". Tehnica olăritului s-a transmis din tată în fiu , din generație în generație, chiar si dincolo de granițele satului (până la Glodenii Gândului din comuna Țibănești) Cei mai vestiți meșteri olari pe care eu i-am cunoscut au fost:Moș Ion Olaru,Gheorghe Cristian, Ioan Cristian,Gheorghe Sbera, Ioan Diaconu, Vasile Cristian,Gheorghe si Mihai Sbiera(tată si fiu) Ioan si Marcel Maftei(tată și fiu) . Astăzi această meserie o mai practică în Tansa bătrânul Ioan Maftei si fiul acestuia, Marcel Maftei.

Ceramica de Tansa se caracterizează printr-o coloristică frumos si armonios combinată de motive populare locale,predominând însemnele florale si zoomorfe,simple reduse până la simbol. Arta pregătirii lutului, înaltul grad de însușire a tehnicii olăritului asigură obiectelor de ceramică realizate de meșterii olari din Tansa, pe lângă o largă diversitate, și o execuție de mare finețe. Dar,hotărâtoare pentru calitatea deosebită a ceramicii de Tansa, rămân lutul de excepție pe care îl oferă dealurile de unde se scoate și secretul,transmis din tată în fiu , al rețetelor de preparare a smalțului și culorilor. Amintim că un regretat meșter olar Ioan Diaconu,a fost deținătorul medaliei de aur și al premiului I la expoziția republicană de artă populară din 1974. Acesta,cât și alți meșteri (unii în viață astăzi), ne-au descris metamorfoza pământului în aceste minunate și frumoase obiecte de ceramică arsă. Un anume tip de pământ(știut numai de ei), de culoare galben-verzuie,nici prea argilos,nici prea nisipos, este adus din carierelede la poalele dealului Pleșa(466m). Pământul,adus acoperit (ca să nu se usuce), se descarcă în hambare ,peste care se toarnă apă și se lasă la macerat circa 12 ore, după care se scoate cu hârletul în brazde.

Fiecare brazdă este bătută cu „ maiul"de lemn și presata bine în forme rotunde. Se scot toate vițișoarele din lutul înmuiat,se introduce din nou în hambar și se calcă cu picioarele pentru omogenizare(1-2 ore), apoi se așază în brazde. Din brazdele tăiate cu o sârmă se vor confecționa obiectele. Înainte de a începe lucrul la roată, fiecare bucată de lut este frământată cu podul palmei pentru a se alege eventualele bucăți de pământ rămase.

„Lucrul la roată, spunea un meșter olar,nu se poate povesti,el se poate vedea și simți în strânsoarea mâinilor". Prin strânsoarea și mângâierea mâinilor meșterul , mâini care nu au finețea smalțului copt, lutul prinde viață; se înalță în învârtirea roții,crește,se umflă,descrește,curbe cu schimbări de sens se închid și se deschis amețitor sub degetele umede, răsfrângându-se cuminte în forme neașteptate. Totul nu durează decât câteva clipe, apoi obiectele de ceramică încremenesc într-o eternă stare viitoare. Dupa uscare, smălțuire

Scanned with OKEN Scanner

și colorare , obiectele se așază în cuptor, în așa fel ca focul să poată trece printre acestea.

Cuptorul are forma unei oale uriașe de pământ cu înalțimea de cca. 1m, baza de 1,2m iar gura de încărcare 0,7m. Coacerea durează circa 10 ore după care cuptorul se răcește lăsând obiectele în el. Amintesc în final uneltele de lucru ale meșterului olar: hambar(pentru înmuiatul pământului), mai din lemn pentru bătut și omogenizat lutul,cuțitoaie pentru strunjit și scos vițele, fichiuș pentru realizarea conturului vaselor,sârmă tăiat lutul,corn pentru înflorit,râșniță pentru vopsele,roata olarului, cuptor pentru ars vopsele.

La 24 august 1875,inspectând Școala Tansa, în calitate de revizor școlar, Mihai Eminescu avea să-și potolească setea cu apă dintr-o cană de lut sfânt, oferită de un copil pe o uliță. Astăzi obiectele de ceramică sunt expuse în unele clase din Școala și Gradinița Tansa,în casele unor descendenți din familii de olari, ale unor bătrâni sau cadre didactice. Invit pe această cale la reflecție și acțiune pe cei de buna credință, în așa fel încat să îndepărtăm amurgul acestui meșteșug.

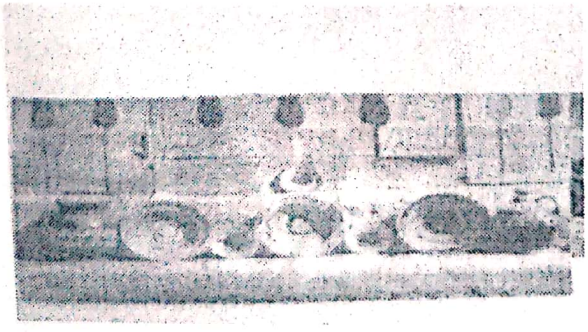

Bibliografie:

Grigoriu F.,Ed.Macarie, Târgoviște, 1996:,, Tansa-oameni și locuri''

Cărăușu N.: S.C.,, CADRAN. COM''S.R.L.

Brăila,1997-,,Istoria unui sat de răzeși''

IorgaN.:Orizonturiuitate,București

Eminescu M.: Proces verbal (copie):din arhiva Școlii Tansa

Eminescu M.: Cugetări, Ed. Albatros,București,1979

ARTA DE DRAGUL ARTEI

Inst. Oana-Paula Gorea,
Școala EuroEd, Iași, România

L'art pour l'art "(Artă de dragul artei) este un slogan francez apărut în secolul XIX, care demonstrează încă o dată cât de semnificativ este pentru francezi conceptul de artă. Înțelesul acestui slogan este că arta pură este separată de orice funcție didactică, utilitară sau morală, semnificând faptul că fiecare creație artistică este completă în sine însăşi. *L'art pour l'art* apare în lucrările lui Victor Cousin, Benjamin Constant şi Edgar Allan Poe. Sloganul a fost creat pentru a-i sfida pe aceia care, de la John Ruskin (gânditor şi critic de artă englez, ce a trăit între anii 1818-1900) şi până la mult mai târziii susținători comunişti ai realismului socialist, susțineau că valoarea artei era de a servi scopuri morale sau didactice. L'art pour l'art afirmă că arta este valoroasă ca artă pur şi simplu şi că un imbold artistic se justifică prin sine însuşi fără să aibă nevoie de o justificare morală.

James McNeill Whistler scria, debarasându-se astfel de rolul obişnuit al artei în serviciul statului sau religiei, următoarele rânduri :

"Arta ar trebui să fie independentă, de sine stătătoare [...] şi să facă apel la simțul artistic al ochiului sau urechii, fără să confunde acest simț cu emoții care-i sunt complet străine, cum ar fi devotamentul, mila, dragostea, patriotismul şi altele de acest fel".

Poporul francez este unul cu un simț artistic puternic dezvoltat. Arta şi cultura franceze sunt unele dintre cele mai complexe de pe glob. Francezul spune : « Je crèe, donc j'éxiste. » (Creez, deci exist). Arta reprezintă un element vital pentru francezi. Fiecare deschidere spre artă, fiecare încercare de a crea, sub orice formă, va fi apreciată. Plimbându-ne pe străzile Parisului, vom descoperi sute de galerii de artă, expoziții şi ateliere ale artiştilor, de obicei colective.

Printre evenimentele majore artistice ce au loc în Paris anual, putem enumera :

- *Les Portes Ouvertes* (Porțile Deschise),eveniment la care anul trecut au participat 250 de artişti, deschide porțile atelierelor, studiourilor sau caselor artiştilor oricui doreşte să intre în universul acestora, să le cunoască creațiile şi să vadă mediul în care acestea iau naştere.

- *Paris Photo* este unul dintre cele mai importante evenimente fotografice de pe mapamond, prezentând fotografia secolului XIX, modernă şi cea

contemporană. Creat în 1997 de către Rick Gadella, Paris Photo a devenit primul salon de fotografie de pe glob. În anul 2009, evenimentul, dedicat scenei arabe şi iraniene, a reunit 102 expozanţi (89 de galerii de artă şi 13 edituri) din 23 de ţări şi un număr record de 40 150 vizitatori.

- *Fête de la Musique* (Sărbătoarea Muzicii) ce are loc în fiecare 21 iunie, datorită solstiţiului de vară, reuneşte pe străzi şi în spaţii special amenajate, muzicieni profesionişti şi amatori, concertând gratuit, în mod organizat sau complet improvizat. Gratuitatea acestor concerte permite marelui public accesul la muzică de toate genurile. Sărbătoarea muzicii a fost înfiinţată în anul 1976 de către muzicianul american Joel Cohen, care lucra la vremea respectivă pentru Radio Franţa. *Fête de la Musique* a fost declarată sărbătoare oficială în anul 1982, de către Jack Lang, ministru al culturii în Franţa la acea vreme. Sărbătoarea a avut un succes atât de mare în Franţa, încât în mai puţin de 15 ani a fost adoptată de către 110 ţări din lumea întreagă.

- *Nuit Blanche* (Noaptea Albă) este o manifestare artistică ce durează toată noaptea, idee preluată de la ţările nordice. Cu această ocazie, porţile muzeelor, instituţiilor culturale şi anumitor spaţii publice sau private sunt deschise gratuit, marelui public. Aceste spaţii sunt utilizate pentru diverse manifestări artistice. Evenimentul are loc în prima noapte de sâmbătă spre duminică a lunii octombrie, în fiecare an. Prima ediţie a avut loc în anul 2002, când primarul Parisului, Bertrand Delanoë, sfătuit de către adjunctul său, Christophe Girard,

Scanned with OKEN Scanner

încredințează un nou eveniment cultural directorului artistic Jean Blaise. Ideea principală a fost ca artiștii contemporani să-și prezinte creațiile în locuri neaccesibile publicului în mod normal, în locuri a căror funcționalitate nu este una artistică.

Francezii respectă numeroase obiceiuri și tradiții marcând diferite sărbători de-a lungul anului, cum ar fi Crăciunul (*Noël*), ziua Bastiliei (*Le quatorze juillet*), Beaujolais Nouveau, Marțea grasă (*Mardi gras*), Peștele de aprilie (*Poisson d'avril*) și Paștele (*Pâques*). Aceste obiceiuri diferă de la o regiune la alta. Cea mai importantă sărbătoare creștină din Franța este fără îndoială Crăciunul, o perioadă dedicată familiei, generozității, darurilor pentru cei săraci, Mesei de la miezul nopții și Revelionului (*le Réveillon*).

« Peștele de aprilie» se referă de fapt la sărbătoarea de 1 aprilie și îmbină armonios tradiția și arta. În această zi, pe lângă faptul că oamenii își joacă farse unii altora, copiii obișnuiesc să lipească un pește din hârtie pe spatele celor ce urmează a fi păcăliți. Odată ce păcăleala a fost descoperită, se strigă : « *Poisson d'avril !* ».

La începutul secolului XX, de 1 aprilie obiceiul era de a se trimite cărți poștale deosebite celor dragi, ornate cu un pește de aprilie și bogat decorate. 1 Aprilie era sărbătoarea iubirii și a prieteniei. O colecție semnificativă de cărți poștale pe această temă poate fi regăsită și astăzi la castelul-muzeu din Dieppe, în regiunea Normandiei.

Având origini latine, poporul francez este unul romantic, pasional, lucru care se reflectă atât în manifestările artistice ale francezilor, cât și în modul în care își trăiesc viața de zi cu zi.

Bibliografie

http://www.helium.com/items/720435-bastille-day-celebrations-and-what-they-mean

http://french.about.com/library/weekly/aa071400.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Bastille_Day *http://fr.wikipedia.org/wiki/Fête_de_la_Musique*

http://en.wikipedia.org/wiki/Art_for_art's_sake

http://www.artline.ro/Craciunul_in_Franta-12868-1-n.html

http://french.about.com/cs/culture/a/christmas.htm

Scanned with OKEN Scanner

OBICEIURI DE SĂRBĂTOAREA FLORIILOR

Institutor Gabriela Berea,
Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iaşi

Duminica Floriilor, sau Floriile, este o sărbătoare cu dată mobilă, care deschide pentru toți creştinii ciclul sărbătorilor Pascale, ce se încheie a 40-a zi după Paşte, la Înălțarea Domnului.

Ca mai toate sărbătorile creştine, inițial a fost o sărbătoare păgâna, a vegetației si fertilității, dedicata Florei, zeița romană a florilor. Chiar dacă s-a schimbat denumirea şi semnificația sărbătorii, s-au păstrat majoritatea tradițiilor inițiale. În onoarea ei, odată cu venirea primăverii, avea loc Floralia, o sărbătoare care inițial dura numai o zi, pe 29 aprilie, data când a fost fondat templul ei, lângă Circus Maxim, în Roma.

După încheierea primului război punic, edilii publici au instituit Ludi Florales, care dura de la 18 aprilie până la 3 mai şi care era o sărbătoare care simboliza fertilitatea, deosebit de apreciată la romani, care au ales-o pe Flora protectoarea Romei.

Flora a fost venerată ca şi Flora Mater, mama primăverii şi a naşterii vegetației. În timpul Floraliei, oamenii purtau pe cap cununi de flori, îşi împodobeau porțile cu ramuri de dafin (laur – planta cu care erau încununați eroii), şi uşile cu flori, care, de asemenea erau răspândite pe masa unde se mânca.

Din punct de vedere creştin, Duminica Floriilor semnifică intrarea lui Iisus Christos în Ierusalim şi începutul Săptămânii Patimilor, şi este premergătoare duminicii Paştelui.

În scrierile religioase, Iisus a fost întâmpinat cu ramuri de palmier si măslin. Palmierul a fost considerat un simbol al soarelui şi al victoriei, iar pentru egipteni şi arabi era „pomul vieții".

Motivele frunzelor de palmier le găsim asociate la romani cu ceremoniile legate de cultul lui Apollo.

Tradiția folosirii frunzelor de palmier în diferite procesiuni precum şi la încununare victoriei gladiatorilor, a fost preluată de către adepții tinerei religii creştine, care au serbat în felul acesta intrarea victorioasă a lui Iisus în Ierusalim. Curând, frunzele de palmier au devenit un atribut firesc al unor sfinți sau martirii ai credinței, ca simbol al victoriei, faimei şi nemuririi.

În locul palmierului, în țările în care acesta nu creşte, salcia a fost şi este utilizată ca arbore ce simbolizează renaşterea, datorită faptului că este primul

copac care înverzește primăvara.

În țările germanice, Duminica Floriilor se numește Palmsonntag (Palm - mlădița de salcie cu mâțișori; Sonntag - duminica)

În unele țări din Occident, salcia plângătoare este legată de moarte. De exemplu, în Rusia există credința că „cine plantează o salcie își pregătește cazmaua cu care-și va săpa mormântul".

În Extremul Orient, era simbol al Nemuririi, asemănător cu salcâmul masonic, datorită faptului că o ramură de salcie, pusă în pământ și udată, prinde rădăcini și în scurt timp devine arbore.

La vechii indienii din preeriile Americii, salcia era un arbore sacru, reprezentând simbolul renașterilor ciclice.

Filozoful chinez Lao-Tse, întemeietorul Taoismului, medita sub o salcie.

În afara acestor considerații, salcia este o plantă medicinală a cărei proprietăți curative au fost descoperite încă din antichitate. Primele scrieri despre această plantă i se datorează lui Hipocrate, părintele medicinei, care a scris despre proprietățile antiinflamatoare ale pudrei de coajă de salcie.

În 1763, preotul englez Edmund Stone popularizează în Europa eficiența acestui medicament natural, iar farmacistul francez Henri Leroux și chimistul italian Raffaele Piria, în 1828 sintetizează extractul **salicilină**, numit astfel după numele latin al sălciei albe – Salix Alba.

Acesta este punctul de plecare al unui drum lung pentru descoperirea aspirinei, în forma cunoscută astăzi. Se pare că nu există european care să nu fi luat măcar odată în viață o aspirină.

Revenind la sărbătoarea Floriilor, se poate spune că este, ca mai toate sărbătorile creștine o sărbătoare a morții și învierii.

Există mai multe legende românești legate de ziua Floriilor și de Lazăr.

După unele, Lazăr a fost frate cu Cucul. Cucul s-a rătăcit de Lazăr și se strigau unul pe altul. În credința populară se spune că cine nu serbează ziua lui Lazăr, se umple de pistrui.

În Dobrogea, este o legendă care spune că Lazăr ar fi fost găsit mort de sora lui mai mare, nevasta lui Dragobete și nora babei Dochia, iar de atunci s-a format obiceiul jelitului la mort.

O altă legendă spune că Maica Domnului a vrut să ajungă la răstignirea lui Iisus, dar nu a putut trece un râu. S-a rugat de toate buruienile ca să o ajute, dar nici una n-a voit, numai salcia i-a întins o cracă și a trecut-o dincolo. Maica Domnului a binecuvântat-o, ca să o ducă la biserică, s-o slujească preoții și să se încingă oamenii cu ea.

Din punct de vedere creștin, după Evanghelia lui Matei, Lazăr era fratele Martei și al Mariei, un credincios care ar fi murit și care a fost reînviat din morți de către Iisus.

În sâmbăta dinaintea Floriilor, femeile curăță mormintele, împodobesc crucile cu ramuri înflorite de sălcii și dau de pomană plăcinte și colaci.

Scanned with OKEN Scanner

Tot acum are loc celebrarea Sâmbetei lui Lazăr, ale cărei tradiții diferă de la o regiune la alta, sub denumirea de Lăzărel sau Lăzăriță.

Lăzărelul are două aspecte: dansul ritual executat de copii în Sâmbăta Floriilor, precum şi ceremonialul executat de un grup feminin (ce cântă cântece asemănătoare colindelor), dedicat venirii primăverii. Se crede că rădăcinile acestei tradiții ar fi ritualurile dedicate zeilor vegetației: Dionysos, Adonis, Afrodita, Attis şi Osiris.

Lăzărița este o sărbătoare a femeilor şi fetelor.

În Moldova şi Bucovina ceremonialul Lăzăriței este sub forma unei nunți ritualice, în care Lăzărița, o fată îmbrăcată în mireasă, cu o cunună de flori pe cap, dansează în cadrul cercului de „surate" şi povestesc cântând legenda lui Lazăr.

În Banat şi Transilvania, fetele mari pun în seara Sâmbetei Floriilor o cămaşă albă curată şi o oglindă la rădăcina unui păr altoit. Acestea sunt luate abia a doua zi dimineața şi folosite pentru farmece de dragoste şi sănătate.

Din salcia de Florii se fac cercuri care se aruncă în pomii fructiferi şi în vie, ca să dea roade mai multe.

Tot de Florii se scot afară din casă la aerisit veşmintele, sau zestrea fetei de măritat, iar ramul de salcie adus din biserică la Florii este bun de dragoste. Bătrânii ating cu el copii mici pentru a creşte sănătoşi.

Se spune că pomii sădiți la Florii se prind mai uşor, iar dacă până de Florii cântă broaştele, are să fie o vară frumoasă.

Seria superstițiilor şi tradițiilor nu se încheie aici, fapt ce confirmă, încă odată, că sărbătoarea religioasă, a fost grefată pe cultul păgân al renaşterii naturii la viață şi al fertilității, cu speranța că, prin respectarea acestora soarta va fi mai blândă şi viitorul mai luminos.

Bibliografie:

1. Ghinoiu Ion, Mică enciclopedie de tradiții româneşti, Editura Agora, Bucureşti, 2008

2. Niculăiță Voronca Elena, Datinile şi credințele poporului român, Editura Polirom, Iaşi, 1998

Scanned with OKEN Scanner

Tot acum are loc celebrarea Sâmbetei lui Lazăr, ale cărei tradiții diferă de la o regiune la alta, sub denumirea de Lăzărel sau Lăzăriță.

Lăzărelul are două aspecte: dansul ritual executat de copii în Sâmbăta Floriilor, precum şi ceremonialul executat de un grup feminin (ce cântă cântece asemănătoare colindelor), dedicat venirii primăverii. Se crede că rădăcinile acestei tradiții ar fi ritualurile dedicate zeilor vegetației: Dionysos, Adonis, Afrodita, Attis şi Osiris.

Lăzărița este o sărbătoare a femeilor şi fetelor.

În Moldova şi Bucovina ceremonialul Lăzăriței este sub forma unei nunți ritualice, în care Lăzărița, o fată îmbrăcată în mireasă, cu o cunună de flori pe cap, dansează în cadrul cercului de „surate" şi povestesc cântând legenda lui Lazăr.

În Banat şi Transilvania, fetele mari pun în seara Sâmbetei Floriilor o cămaşă albă curată şi o oglindă la rădăcina unui păr altoit. Acestea sunt luate abia a doua zi dimineața şi folosite pentru farmece de dragoste şi sănătate.

Din salcia de Florii se fac cercuri care se aruncă în pomii fructiferi şi în vie, ca să dea roade mai multe.

Tot de Florii se scot afară din casă la aerisit veşmintele, sau zestrea fetei de măritat, iar ramul de salcie adus din biserică la Florii este bun de dragoste. Bătrânii ating cu el copii mici pentru a creşte sănătoşi.

Se spune că pomii sădiți la Florii se prind mai uşor, iar dacă până de Florii cântă broaştele, are să fie o vară frumoasă.

Seria superstițiilor şi tradițiilor nu se încheie aici, fapt ce confirmă, încă odată, că sărbătoarea religioasă, a fost grefată pe cultul păgân al renaşterii naturii la viață şi al fertilității, cu speranța că, prin respectarea acestora soarta va fi mai blândă şi viitorul mai luminos.

Bibliografie:

1. Ghinoiu Ion, Mică enciclopedie de tradiții româneşti, Editura Agora, Bucureşti, 2008

2. Niculăiță Voronca Elena, Datinile şi credințele poporului român, Editura Polirom, Iaşi, 1998

Scanned with OKEN Scanner

VIȚA DE VIE ÎN CULTURA POPORULUI ROMÂN ŞI EUROPEAN

Profesor Julieta Mariana Grigoraș
Institutor Viorica Simion,
Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iași

Vița de vie este simbolul imortalității, de aceea este un motiv des întâlnit în iconografia popoarelor. Prima cultură a viței de vie datează cu 3000 de ani î.e.n. şi îşi are locul în Asia Mică şi Egipt, unde era considerată reîncarnarea lui Osiris.

În tradiția paleo-orientală ea a fost identificată cu „Pomul vieții", iar la sumerieni semnul pentru „viață" era o frunză de viță.

Grecii şi romanii i-au investit ca zei ai viței de vie pe Dionysos şi Bachus, iar cultul lor a devenit un simbol a unirii cu Zeul Suprem. „In vino veritas" spunea poetul Alceu, cu mai bine de şase secole î.e.n.

Vița de vie apare şi în vechile scrieri ebraice. Astfel, prima plantă descoperită de evrei după fuga din Egipt şi trecerea Mării Roşii a fost vița de vie, considerată un semn divin ce atesta sosirea pe „Pământul Făgăduinței".

O legendă europeană spune că prima plantă sădită de către Noe după potop ar fi fost vița de vie. Dar pentru că primii struguri erau acri, el a jertfit patru animale: un miel, un leu, o maimuță şi un porc, care au îndulcit bobul de strugure dar au şi imprimat caracterul lor vinului.

Vița de vie apare şi în vechile poveşti dacice. Se spune că, datorită abuzurilor care se făceau, mai ales în timpul marilor sărbători, Burebista, prin intermediul preotului său Deceneu, a dorit să stârpească vița de vie.

În Noul Testament, în Evanghelia după Ioan, apar cuvintele lui Iisus care spunea: „eu sunt vița de vie cea adevărată şi Tatăl Meu este lucrătorul". Tot în Noul Testament, la cina cea de taină, Iisus îi îndeamnă pe apostoli să bea vin, căci este sânge din sângele lui şi de aici a apărut cultul vinului şi în credințele creştine. Este revelatoare Sfânta Taină a împărtăşaniei:"...beți dintr-acesta toți, acesta este sângele meu care pentru voi se scurge întru iertarea păcatelor".

Încă din moşi-strămoşi poporul român a considerat cultivarea viței de vie ca pe un act sacral.

Vechile documente atestă aspectele magico – mitico - religioase legate de săditul viei, ca adevărat ritual. Întâi se făcea o slujbă sau sfeştanie de către preot, se închina vin, se turna vin pe pământ, pentru ca, mai apoi, bărbații să sape gropile, iar femeile să pună răsadul şi să muşuroiască pământul, în timp

Scanned with OKEN Scanner

ce lăutarii cântau. La sfârşitul lucrului dansau cu toţii „hora viei".

Chiar şi acum, în satele româneşti viticultorii aduc preotul pentru a face sfeştanie viei în vederea rodirii şi apărării de vătămători şi vreme neprielnică.

S-au păstrat în continuare unele practici magico – mistice, cum ar fi agăţarea de amulete în vie, care să alunge duhurile rele (sperietori de păsări, fire de lână roşie, etc.), depunerea unor ofrande rituale lângă butucul viţei, interzicerea lucrului de Foca (1 iulie) zi de mare arşiţă, când se credea că cine lucra la vie, i se usca.

În calendarul popular românesc patronul viticulturii a fost investit Sânvasile. De sărbătoarea lui, în noaptea de Anul Nou, superstiţia sau credinţa este că se deschide cerul şi apa se transformă în vin.

Viţei de vie îi mai sunt închinate şi alte câteva sărbători: *Sfântul Trif* (1 februarie, considerat Anul Nou Viticol, când se taie butucii de vie); *Armindeanul* (1 mai, când sunt destupate butoaiele cu pelinul de mai); *Sânzienele* (24 iunie, când se merge cu băutură şi mâncare în dealul viilor) şi *Cristovul viilor* (14 septembrie, când începe culesul).

Sfântul Trif, sau Trif Nebunul, este un personaj al mitologiei române, născut din credinţa populară, unde, peste personajul mitic popular, creştinismul a suprapus figura unui sfânt. El este patronul tuturor dăunătorilor care distrug pomii fructiferi şi viile. În ziua Sfântului Trif există un ceremonial cu caracter bahic, care datează din vremea tracilor. Proprietarii de vii, cu pieptarele şi frunţile împodobite cu coarde de viţă de vie, strânse special încă de la culesul strugurilor, pleacă din sat cu căruţe sau sănii la o petrecere colectivă, pe dealurile cu vie. Acolo se dezgroapă o sticla cu vinul ultimei recolte, îngropată toamna. Se aprinde un foc în care se ard corzile de vie şi se toarnă vinul din sticlă, ca jertfă pentru ca via să fie în noul an rodnică. În cadrul acestui ritual se bea, mănâncă şi dansează .

Armindeanul este ziua dedicată zeului vegetaţiei, protector al vitelor, holdelor semănate, viilor şi livezilor. Obiceiurile specifice acestei zile sunt: împodobirea cu o ramură verde, substitut al zeului vegetaţiei, a stâlpilor porţilor şi caselor, a intrărilor în adăposturile vitelor, pentru protecţia oamenilor şi animalelor de forţele distrugătoare ale spiritelor malefice; implantarea în curte, în mijlocul satului, la stâna de oi, în vie, a unei prăjini înalte împodobită cu ramuri verzi şi flori. În această zi se organizează petreceri câmpeneşti unde se bea vin roşu amestecat cu pelin (pentru schimbarea sângelui şi se mănâncă miel.

Şi în iconografia românească, viţa de vie apare ca un motiv sacru, în patru ipostaze:

1. Ca arbore genealogic a lui Enisei, ilustrat de exemplu în iconostasul de deasupra uşilor împărăteşti de la mănăstirile Golia şi Horezu.

2. Ca o coardă de viţă de vie cu struguri pe ea, care iese din corpul lui Iisus, subiect abordat adeseori în

Scanned with OKEN Scanner

iconografia naivă pe sticlă de la Nicula şi Şcheii Braşovului.

3. Ca un strugure uriaş,dus de doi oameni pe umeri, subiect ce apare în pictura murală a unor biserici de lemn din Maramureş.

4. Ca un teasc de taină, zugrăvit tot într-o biserică de lemn din Maramureş.

Bibliografie

1. *Evseev Ivan, Dicționar de magie, demonologie şi mitologie românească , Editura Amancond, Timişoara, 1997*

2. *Gorovei Artur., Credinți şi superstiții ale poporului român, Editura Grai şi Suflet, Bucureşti, 1995*

3. *Niculăiță Voronca Elena, Datinile şi credințele poporului român, Editura Polirom, Iaşi, 1998*

ŞCOALA ŞI TRADIȚIILE ROMÂNEŞTI

Profesor Minodora Găină

Școala "Al. I. Cuza", Dorohoi, jud. Botoşani

SOS tradițiile românești !

Fiecare popor este obligat să-şi păstreze tradițiile şi să le transmită, aşa cum le-au primit, din neam în neam.

Dar viața se desfăşoară calendaristic! Vremea este înțeleasă după semne. În viața oamenilor din satele românești nimic nu iese din tradiție. Sunt mirați de „modernizarea" şcolilor. Odată la şcoală se învățau multe, deşi elevii nu aveau cărți şi caiete, ci doar o tăbliță. Formarea deprinderilor şi abilităților de muncă este total neglijată. Chiar şi la clasele de la Grupurile şcolare cu profil tehnologic activitatea practică se desfăşoară cu un număr de 20-25 elevi.

Mă întreb oare cei de la Inspectoratul Teritorial de Protecția Muncii cum acceptă această gravă neregulă. Sau se dau şi ei după legile haotice de modernizare a învățământului !

Acum sunt multe cărți, foarte multe caiete şi culegeri din care elevii se aleg doar cu multe informații, care se depreciază în timp.

Locuitorii satelor se miră de ce fac elevii în timpul liber. Țigările, băuturile, calculatoarele şi drogurile au luat locul activităților practice, prin care se realizau produse artizanale, lucrate manual la şcoală şi în şezători.

Nu înțeleg de ce conducerea M.E.C.T. nu este de acord cu activitatea

Scanned with OKEN Scanner

practică a elevilor şi studenţilor, pentru că este o vorbă: *„teoria ca teoria, dar practica mă omoară"* ! Şi se mai zice că *„munca îl înalţă pe om"!* Pot să afirm că cei din M,E,C,T, se bazează pe *„nici lenea nu omoară"*

Aşa se explică că un obiect cu o activitate frumoasă şi foarte utilă până în 1990, acum s-a transformat într-un obiect cu lecţii lungi, cu multe cunoştinţe, greu accesibile elevilor din gimnaziu.

Am organizat o şezătoare cu tema **„Şcoala de ieri, azi şi de mâine"**. Pe lângă proba artistică am organizat o mică expoziţie, care se vede în imaginile de mai jos.

Lucrările sunt lucrate de elevii claselor V-VIII , în anii 1983- 1988.

La întrebarea, dacă aţi putea lucra şi voi la fel, elevii au privit cu mirare lucrările şi au urmat întrebările: Câtă răbdare au avut aceşti elevi, mai aveau timp pentru joacă, sigur sunt lucrate de eleve , etc.

Particip la acest Simpozion cu speranţa că vor ajunge la forurile competente dorinţa mea, a părinţilor şi a elevilor – **învăţământul să se axeze şi pe lucrări practice, de la simplu la complex, ţinând cont de particularităţile de vârstă, activităţi care să pregătească elevul pentru viaţa de adult, în ateliere dotate şi cadre didactice competente, din punct de vedere tehnic dar şi psihopedagogic** (*calităţi dobândite după un număr de doi ani de practică pedagogică, sub îndrumarea formatorilor şcolari sau a mentorilor).*

Se doreşte artă tradiţională ! Dar unde să se înveţe şi cu cine ? Ne putem permite să mai dotăm spaţii, în şcoală, speciale şi pentru aceste activităţi manuale ?

La ora actuală există un conflict între şcoală şi tradiţiile populare locale. Se fac doar activităţi şcolare şi extraşcolare, unde sunt îmbrăcaţi elevii în costume populare improvizate sau din alte zone folclorice, fără a cunoaşte ridicolul faptei.

Simpla organizare a şezătorilor nu va face ca arta tradiţională să se păstreze şi să se conserve pentru viitor. Totul este acum transformat în „piese de muzeu". Totul este doar spectacol şi nu o activitate practică, unde elevii să înveţe cum se lucrează, cu ce ustensile sau ce materiale sunt potrivite.

Poate vă imaginaţi că sunt o persoană care doar acuză. Din 1986 sunt în conflict profesional cu Ministerul Educaţiei. Atunci o lege dată fără temei a contribuit la încadrarea mea şi salarizare ca muncitor necalificat, deşi activitatea de maistru instructor o desfăşuram în şcoală. Nici tribunalul nu mi-a dat

Scanned with OKEN Scanner

câştig de cauză. După doi ani de drumuri Botoşani-Bucureşti, am reuşit să obțin o precizare care se referă ca perioada de muncitor necalificat nu este considerată întrerupere de activitate în învățământ.

Revenirea la orele de Educație tehnologică în care elevii să „muncească" pentru ca arta tradițională locală să fie studiată şi învățată, în ateliere şcolare(cărțile să fie retrase de la gimnaziu, deoarece nu respectă particularitățile de vârstă şi cele psihopedagogice). Durata unei activități să fie de două ore. Numai aşa este posibil ca munca să fie făcută în conformitate cu Legea Securității şi Sănătății în Muncă, să-şi îndeplinească sarcina psihopedagogică de formarea deprinderilor de muncă şi a abilităților practice necesar lucrărilor artizanale, prin care elevii noştri să ducă cu mândrie frumoasa şi minunata noastră artă tradițională românească mai departe.

Portul nostru popular să fie păstrat respectând tradiția locală. Creația populară trebuie îmbunătățită de creațiile elevilor noştri. Numai aşa vom spune că am contribuit la păstrarea tezaurului folcloric românesc.

TRADIȚII DE PAŞTI ÎN EUROPA

Institutor Chirilă Laura

Instutor Dorofte Ecaterina,

Școala „B.Petriceicu Hasdeu" Iaşi

Ziua Europei se sărbătoreşte în fiecare an pe data de 9 Mai , în toate țările Europei. În acest moment, europenii îşi pot exprima visul de a exista, pe tot cuprinsul bătrânului continent, mai multă dreptate, solidaritate, libertate, o viață mai bună pentru toți locuitorii.

Uniunea Europeană are ca sens să construiască o Europă prosperă,în care să se respecte identitatea fiecărui popor,limba, cultură, credința, tradițiile proprii.

În fiecare an, de Ziua Europei am desfăşurat activități prin care am urmărit ca elevii să cunoască aspecte ale vieții celorlalte popoare europene, să observe că există similitudini între obiceiurile şi tradițiile românilor şi ale celorlalte națiuni,să conştientizeze că aparțin unui teritoriu cultural comun. Copiii s-au implicat în diverse activități: au realizat dansuri tradiționale specifice unor țări ale Europei, au confecționat felicitări cu ocazia marilor sărbători creştine, scriind urările în diverse limbi europene, au preparat împreună cu părinții

Scanned with OKEN Scanner

mâncăruri tradiționale,organizând o expoziție culinară vizitată de toți elevii școlii.

Activitățile s-au desfăşurat pe echipe,,fiecare dintre acestea încercând să prezinte cât mai multe elemente specifice țării pe care o reprezentau. Copiii au purtat diverse costume populare,,au învățat să salute în diferite limbi, au promovat o anumită cultură.

Având în vedere că Ziua Europei se sărbătoreşte primăvara, în apropierea Paştelui, le-am propus elevilor să se informeze cu privire la obiceiurile Pascale ale popoarelor europene. Elevii s-au organizat pe echipe, şi-au ales o anumită țară şi au fost interesați să afle cât mai multe despre modul în care petrec europenii, să descopere semnificația acestei importante sărbători creştine,au colecționat imagini, au desenat, au remarcat că există multiple asemănări în modul de sărbătorire dar şi diferențe.

Astfel au aflat că Franța catolică celebrează Paştele cu entuziasm. În ziua de Paşti, clopotele sună cu putere, vestind învierea iar oamenii se îmbrățişează şi se felicită. Magazinele franceze păstrează tradiția oăulor din ciocolată neagră, cu lapte sau albă, iepuraşi şi puişori cu surprize. Pe lângă dulciuri, meniul tradițional de Paşti include miel sau ied cu garnitură de legume de primăvară.

În Spania,începând cu duminica Floriilor şi până în ziua de Paşti au loc procesiuni pe străzile din majoritatea oraşelor spaniole, cele mai populare fiind cele din Andaluzia. Oamenii poartă, într-o atmosferă de doliu, ce poate părea apăsătoare pentru privitori, statuete ale sfinților înfățişând scene biblice, aşezate pe platforme de lemn (*tronos*).

În multe părți ale Angliei "dansatorii Morris" dansează în Duminica Paştelui dansuri foarte vechi, care au menirea să alunge spiritele rele ale iernii. Dansatorii poartă pantaloni albi, eşarfe roşii, pantaloni negri şi pălării de paie cu multe flori, panglici roşii şi verzi şi clopoței. Se pregătesc biscuiți ce se dăruiesc legați câte trei cu o panglică, pentru a simboliza Sfânta Treime.

În Portugalia , în noaptea de Înviere, oamenii cer în linişte iertare pentru păcatele lor, apoi se cântă o melodie tradițională, ce se aude în tot oraşul.

În Italia, Paştele este un eveniment special, celebrat cu multe tradiții. În Duminica Floriilor, multe familii vizitează cimitirele cu frunze de palmier în mână sau cu flori de primăvară. Felul tradițional de mâncare pentru masa de Pasti este *agnellino* - miel fript, cu piper. Pentru copii se pregăteşte un cozonac in formă de coroană, acoperit cu bomboane colorate, ovale.

În Germania se decorează copaci de Paşti, împodobiți cu ouă.

Este imposibil să îți imaginezi Paştele fără ouă colorate,,schimbate sau dăruite, tradiție care datează din sec. al XVI-lea.

Grecia - În trecut, oamenii obişnuiau să aşeze primul ou înroşit lângă icoană pentru a alunga spiritele rele.

Scanned with OKEN Scanner

Ungaria - La sate, ouăle fierte sunt vopsite în diverse culori şi pictate de mână cu diverse motive geometrice şi florale. În Duminica Paştelui copii găsesc sub pat cadourile de Paşte.

Copiii au putut observa că, indiferent de spațiul geografic şi de religie, Vinerea mare se sărbătoreşte prin post şi rugăciuni de către toți creştinii, că Paştele este o sărbotoare de împăcare sufletească şi că masa de Paşte cuprinde ouă roşii , mâncăruri pe bază de miel , cozonac şi alte prăjituri tradiționale.

Elevii şi-au îmbogățit orizontul cultural prin cunoaşterea miturilor, a legendelor şi a obiceiurilor țărilor europene, au remarcat că fiecare popor îşi prețuieşte tradițiile.

Bibliografie:

1. *Uniunea Europeană: locuri şi oameni, Ministerul Integrării Europene,2006*
2. *Cocchiara, Giuseppe, Istoria folcloristicii europene-Europa în căutare se sine, , Editura Saeculum, Bucureşti, 2004*
3. *Imaginea lumii noastre- Europa de la Capul Nord până îm Sicilia, Editura Aquila 2003*

TRADIȚII ŞI OBICEIURI DE SFÂNTUL NICOLAE LA ROMÂNI

Învățător Iacobuțe Neculai

Şcoala Bîrnova, jud. Iaşi

Sfântul Nicolae s-a născut în Orientul Mijlociu, în apropierea oraşului Bethleem. Se cunoaşte cu certitudine că a trăit în secolul al IV-lea, a fost cardinal de Myra (acum aflată pe teritoriul Turciei) şi a fost recunoscut şi onorat ca sfânt începând cu secolul al VI-lea. Nu mai puțin de 21 de „miracole" îi sunt atribuite, Sfântul Nicolae devenind cunoscut pentru credința, zelul şi dragostea sa pentru semeni şi în special pentru copii.

Nicolae provenea dintr-o familie înstărită, iar la moartea ambilor părinți (era încă copil) a moştenit întreaga avere, pe care s-a hotărât să o folosească în scopuri umanitare şi să-i ajute pe cât mai mulți oameni nevoiaşi.

Sfântul Nicolae este cunoscut, de asemenea, ca protector al călătorilor, al comercianților, al celor acuzați pe nedrept.

Moş Nicolae vine în noaptea de 5 spre 6 decembrie. Asemenea lui Moş Crăciun, din vechimi exista obiceiul ca în dimineața zilei de Sfântul Nicolae copiii să găsească în ghetuțe dulciuri, jucării şi o nuieluşă frumos colorată, ori o vărguță adevărată, în cazul în care nu au fost destul de cuminți. Conform

Scanned with OKEN Scanner

acestui obicei, în ajunul sărbătorii copiii îşi pregătesc cizmuliţele şi le aşează lângă uşă, pentru ca moşul să le găsească şi să le umple cu daruri. Moş Nicolae nu uită pe nimeni, toţi membrii familiei sunt răsplătiţi cu fructe, dulciuri sau jucării în funcţie de vârstă. Tradiţia vorbeşte despre **obiceiul Moşului Nicolae** de a lăsa o nuieluşă copiilor care nu sunt cuminţi. De asemenea, în unele zone există obiceiul să se pună în apă crenguţe de pomi fructiferi în casă, lângă icoane, care să înflorească de Anul Nou. În funcţie de ce crenguţă a înflorit, se preconizează recolta de fructe în noul an.

În tradiţia populară românească Moş Nicolae sau San-Nicoară este un moş cu barba albă, călare pe un cal alb, patron al marinarilor, al soldaţilor, al călătorilor, al văduvelor şi al orfanilor. Barba albă a lui Moş Nicolae este semn că în ziua de 6 decembrie trebuie să ningă, când moşul îşi scutură barba, iar calul alb simbolizează zăpada care cade la începutul iernii. În tradiţia populară românească, Sfântului Nicolae îi sunt atribuite calităţi sporite, fiind unul dintre sfinţii cei mai de vază alături de Dumnezeu, cel care se plimba cu acesta pe pământ în timpurile primordiale şi nu numai.

Rolul de ocrotitor al familiei cu care a fost investit de religia ortodoxă Sfântul Nicolae îi dă dreptul să intervină în acest fel în educaţia copiilor. Sfântul Nicolae anunţă, conform tradiţiei populare, prima zi de iarnă.

Bibliografie

***, *Vieţile sfinţilor (ed. a II-a), luna decembrie, Episcopia Romanului, 200*

MASCA ÎN CULTURA POPORULUI ROMÂN

Profesor Gabriela Pavel,

Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iaşi

Obiceiurile populare româneşti sunt pline de superstiţii şi ritualuri care îşi au rădăcinile în credinţele străvechi, ale tracilor şi geto-dacilor, care au apărut din rămăşiţele magiei şi animismului, pe admiterea forţelor spiritelor bune şi rele, miracolelor, farmecelor, vrăjilor, credinţelor mitico-magice străvechi. Cum gândeau acei oameni de demult ne vorbesc mulţimea

Scanned with OKEN Scanner

de obiceiuri de odinioară, păstrate în folclor.

Încercând o sistematizare a obiceiurilor populare, mai cu seama al acelora legate de muncile agricole, de schimbarea anotimpurilor, putem surprinde orizontul magic al acelor oameni care au trăit în paleolitic la poalele Carpaților.

Legat de aceste obiceiuri şi credințe străvechi, se credea că în noaptea de 31 decembrie timpul capătă o noua dimensiune, cosmică, iar vatra satului devine un perimetru sacru, în care urmează a se oficia, marile rituri de purificare. Este noaptea când nimeni nu are voie sa doarmă, deoarece este timpul împăcărilor şi a tuturor nebuniilor.

Aproape fără egal, prin intermediul datinilor şi obiceiurilor strămoşeşti practicate mai ales în Moldova, sunt reiterate străvechi simboluri ale umanității. Sub semnul unor forme plastice de o excepționala expresivitate artistică şi documentară, măştile ceremoniale împletesc firul vieții cu rădăcinile mitologiei româneşti.

Jocul cu „Capra" (Moldova), „Brezaia" (Muntenia), „Cerbul" (Bucovina) şi „Turca" (Transilvania) apar în obiceiurile de Anul Nou ca simboluri ale fertilității şi fecundității.

Capra este întruchiparea fantastică a unor zeități arhaice ale vegetației. Urmărind astăzi jocul măştii de Capră vom recunoaşte în pantomima purtătorului de mască, în vitalitatea mişcărilor sale, dar şi în moartea şi reînvierea Caprei, ipostazele semnificative ale străvechiului simbol al vegetației.

Fastul şi misterul Caprei este rezultatul unei ingenioase asocieri a celor mai diverse categorii de materiale, investite cu virtuți simbolice.

Capul Caprei, cioplit din lemn, cu maxilarul inferior mobil, pentru a "clămpăni" este acoperit cu blană, iar coarnele ce îl împodobesc pot fi ale unui animal adevărat (capră, berbec, cerb) sau din lemn. Între coarne se realizează fantastice compoziții decorative din mărgele, basmale, panglici, ciucuri policromi, oglinzi, beteală, iederă, busuioc, flori, etc. Totul este strălucitor pentru a reflect lumina şi alunga astfel întunericul şi frigul care a distrus vegetația. Trupul Caprei este realizat dintr-o țesătură (covoare sau pânză roşie) peste care se cos alte elemente de podoabă: ştergare şi batiste brodate (Suceava), brâie femeieşti cu mărgele (Bacău), spic de stuf (Botoşani, Iaşi), blăni de capră (Vrancea, Mehedinți), cordele din pânză sau hârtie colorată (Neamț, Giurgiu) etc.

Borița sau turca are numele dat de mască cu o înfățişare compozită: "barza cu coarne" sau "cerb cu cioc de barză", cum se spunea de obicei, dar care se putea asemăna tot aşa de bine cu alte păsări sau cornute. Masca îşi are originea dintr-un vechi ritual al sărbătoririi boului. Masca se trage pe cap, iar cel care o poartă dispare complet sub ea, în afara de glezne. Capul este format din două coarne mari, construite în semicerc, înfăşurate cu beţe şi extrem de împodobite cu basmale şi panglici

Scanned with OKEN Scanner

colorate, cu bete aşezate cruciş, cu iederă şi alte plante verzi, cu flori artificiale făcute din fire colorate de lână şi beteală aurie, precum şi o mulţime de clopoţei. În loc de bot, capul are un fel de cioc, iar sub el o mică deschizătură care serveşte ca "ferestruică" pentru cel care o poartă.

După nume, atât Borița cât şi turca par a însemna acelaşi lucru: diminutivul feminin de la bour sau taur. Masca aceasta este singulară, este singura care nu scoate niciun sunet şi însoţeşte ceata în toate împrejurările, fiind libera să facă tot ce vrea. Borița are doua sarcini precise: sa joace şi să sperie femeile, fetele şi mai ales copiii.

Jocul Boriţei şi al caprei este extrem de dificil, nu numai din pricina măştii (grea, înfundată, neaerisită suficient, călduroasă, sufocantă), ci şi a dansului însuşi: un dans special, cu mişcări scurte, sacadate, bătute pe loc, la care era folosit şi piciorul de lemn, precum şi din pricina poziţiei încovoiate, a numeroase salturi, aplecări, învârtituri şi a clămpănitului ritmic din ciocul de lemn, dans unic, pur ritualic, neobişnuit cu alte prilejuri.

Jocul ursului, întâlnit doar în Moldova, este un simbolul morţii şi al reînvierii naturii, avansându-se ipoteza că la origine s-ar afla un cult traco-getic, mai ales că însuşi numele lui Zamolxis este legat de blana acestui animal. În mitologia românească Ursul este investit cu multiple virtuţi protectoare, terapeutice şi meteorologice.

Măştile costumului sunt realizate fie din însăşi blana animalului, jupuită împreună cu capul ursului, fie din blană de oaie sau din paie (funii răsucite şi cusute pe un costum de haine mai vechi). Varietatea modalităţilor de realizare a măştii de urs este destul de mare, bucurându-se de o atenţie specială în Bucovina. Este înzorzonat cu podoabe: hurmuz, oglinzi, beteală şi ţinte, este legat cu lanţ şi se sprijină într-un ciomag. Flăcăii care execută acest dans se află sub conducerea unui "ursar" (fără masca, şi cu un coif pe cap) care îi îndeamnă să se mişte tot mai alert în ritmul tobelor. Ursul, mormăie şi imită paşii legănaţi şi sacadaţi ai animalului, izbind pământul cu tălpile.

Se bănuieşte că dansul invocă zeităţi pentru a purifica şi fertiliza solul pentru noul an.

Calul este expresia unui simbolism extrem de bogat, ale cărui ecouri se regăsesc în obiceiurile practicate de Anul Nou în Moldova, Muntenia şi nordul Dobrogei. Structura ceremonială aduce în atenţie prestigiul călăreţului ca mesager al vitalităţii, forţei şi tinereţii mereu învingătoare. Dansul flăcăilor care poartă măştile de Căiuţi este plin de dinamism, virtuozitate şi graţie, exprimând acea legătură indestructibilă care se stabileşte între om, capabil să conducă animalul, şi cal, care, intuind voinţa omului, îi anticipează gândurile.

Ţinuta feciorilor care "Joacă Căiuţii" este bazată, fie pe costumul tradiţional de sărbătoare al zonei respective (Suceava, Botoşani, Neamţ) fie pe o vestimentaţie care

Scanned with OKEN Scanner

sugerează uniforme militare de epocă. Remarcabile prin coeficientul de creativitate, prin originalitatea soluțiilor plastice, măștile de Căiuți sunt adevărate „cărți de vizită" ale celor care le lucrează (specifice zonei). Capul și gâtul căluțului sunt sculptate în lemn, fiind apoi acoperite cu pânză roșie sau neagră și cu nenumărate elemente de podoabă: mărgele, oglinzi, beteală, ciucuri din lână, panglici etc. Capul are un harnașament din curele de piele sau din brâie femeiești țesute, care se trece pe după capul purtătorului. Masca se asamblează pe purtător: capul se fixează într-o covată scobită la mijloc sau între două cercuri din lemn care se acoperă cu covoare sau o fustă din pânză albă sau neagră. Cele mai spectaculoase măști de Căiuți pot fi admirate în județele Botoșani, Suceava, Neamț, Bacău, Vaslui, Ialomița și Tulcea.

Urâții sunt grupuri de personaje mascate care însoțesc Capra, Ursul, Caiutii, Jienii, fără a avea o structură ceremonială proprie. Ei alcătuiesc un fel de cete independente, care merg înaintea alaiului, având rolul de a capta atenția și de a crea buna-dispoziție. La adăpostul măștilor și al costumațiilor rituale, Urâții fac tot felul de șotii și ghidușuii: fugăresc fetele și nevestele, intră în case și caută pe sub paturi și prin oalele cu mâncare, se cațără prin copaci etc. Prin intermediul măștilor ei întruchipează cele mai diverse ipostaze ale umanului: Moșii, Babele, Uncheșii, Negustorii, Jidanii, Țiganii, Turcii, Doctorii, Pădurarii, Dracii, etc. Fiecare dintre aceștia încânta, fascinează și contrariază prin insolitul soluțiilor plastice adoptate în rezolvarea ținutei ceremoniale.

Uneori nici cetele, nici colindele, nu se leagă neaparat de sărbătorile Anului Nou, ci apar și cu prilejul altor sărbători, cum ar fi junii din Brașov (la Paști), cucii (la lăsatul de sec), plugarul (tot la Paști), călușarii (mai ales la Rusalii), etc., înrudite sau neânrudite între ele.

Toate aceste obiceiuri sunt documente vii, grăitoare, privind istoria și cultura acestor locuri. Tezaurul folcloric al poporului român constituie o componentă valoroasă,o moștenire de preț pentru toți cei care trăiesc și viețuiesc în această țară.

Bibliografie:

Gorovei Artur, Credinți și superstiții ale poporului român, Editura Grai și Suflet, București, 1995

Niculăiță Voronca, Elena, Datinile și credințele poporului român, Editura Polirom, Iași, 1998

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII DE CRĂCIUN ÎN PROVENCE

Profesor Ramona-Petronela Bojoga,
Școala generală "Alecu Russo" Iași

Situată în sudul Franței, regiunea Provence este caracterizată adesea de multitudinea de culori şi de diversitatea peisajelor. De la lanurile roşii presărate cu maci la întinderile mov de levănțică sau la rocile gălbui, sculptate de mâna divină prin intermediul vântului, al ploilor şi al furtunilor, totul îți taie respirația prin frumusețe şi simplitate.

Într-un amalgam de clişee şi de simboluri, de tradiții şi de obiceiuri, cea mai reprezentativă şi în acelaşi timp încărcată perioadă a anului, care înglobează numeroase din aceste rituri este cea grupată în jurul Crăciunului. În această regiune, Sărbătoarea Crăciunului este strâns legată de familie şi se caracterizează print-o acumulare de cântece religioase şi profane, de poveşti şi de cadouri.

Totul începe în ziua de 4 decembrie când se sărbătoreşte Sfânta Barbe. Această zi marchează începerea perioadei numită *Calendale*, perioadă ce nu va lua sfârşit decât pe 2 februarie, de *Chandeleur* (Intrarea domnului în Biserică). Între aceste două date asistăm la o succesiune impresionantă de tradiții, sărbători, rituri şi obiceiuri care au în centrul lor Sărbătoarea Crăciunului.

În ziua de 4 decembrie, locuitorii regiunii Provence pun la încolțit boabe de grâu şi linte în trei farfurioare acoperite cu bumbac umezit pe care le lasă deasupra şemineului pentru a prezice, în ziua de Crăciun, roadele anului următor. Se spune că, dacă pe 25 decembrie firele de grâu vor creşte drepte şi verzi, anul va fi prosper, dacă, din contră, boabele vor fi putrezite, atunci recolta va fi săracă. Aceste "lanuri" în miniatură îşi vor găsi loc în "ieslea" care nu lipseşte din nici o casă.

Ieslea de Crăciun – *La Crèche de Noël* – simbolizează scena Naşterii Domnului transpusă în satele provensale. Originea ieslei de Crăciun nu a fost lămurită nici azi, existând numeroase piste şi explicații, însă un lucru este sigur: în dialectul provensal, "*santoun*" a fost preluat din limba italiană – "*santoni*" şi înseamnă mic sfânt de Crăciun.

Pentru a pregăti ieslea, în Provence se organizează adesea numeroase târguri numai cu figurine de ceramică, pe lângă târgurile care propun locuitorilor dulciurile tradiționale sau sugestii de cadouri şi decorațiuni. Cronicele şi unii autori susțin ideea conform căreia primul astfel de târg a

Scanned with OKEN Scanner

avut loc în 1803 la Marseille, 5 ani mai târziu fiind autorizat de conducătorii orașului. Adevăratul *"santon"* este din argilă și este lucrat manual de către artizani. Figurinele trebuie să aibe o figură umană, o alură, un caracter și chiar un rang social, căci reprezintă locuitorii satului îndreptându-se către iesle, fie ei jucători de petancă, vânzători de pește, doctori, brutari, păstori.

Ieslea autentică este de fapt reprezentarea ideală a satului provensal și a lumii sale, unde fiecare își are locul bine stabilit. Legenda spune că primul *"santon"* ar proveni din orașul Marseille, iar adevăratul interes pentru ieslea de Crăciun a apărut în urma Revoluției franceze care a interzis slujbele de la miezul nopții și ieslele din biserici. Locuitorii orașului Marseille, foarte atașați de acest obicei au avut atunci ideea de a crea ieslele publice, realizate de câteva persoane în casele lor și care puteau fi vizitate în schimbul unei taxe de intrare. Cu timpul, s-a creat obiceiul ca în fiecare casă să existe o iesle în miniatură.

Ajunul Crăciunului este, fără îndoială, ziua cea mai bogată în semnificații, în timpul căreia se îndeplinesc numeroase ritualuri sau se țin diferite tradiții, începând cu *"cacho-fio"*, înaintea mesei, apoi slujba de la miezul nopții în timpul căreia se celebrează Nașterea pruncului Iisus, cele 13 deserturi care se servesc înainte și după slujbă și terminând cu procesiunile – *le pastrage* – sau reprezentările teatrale – *les pastorales* – specifice Crăciunului.

Ritualul denumit *"le cacho-fio"* constă în aprinderea și arderea "buturugii de Crăciun". De obicei, se folosește lemnul unui pom fructifer și se arde înainte ca toată familia să se așeze la masă. Cel mai tânăr membru al familiei și cel mai în vârstă aprind buturuga care este stropită de trei ori cu vin fiert sau ulei de măsline în timp ce se pronunță diferite formule și invocații pentru atragerea prosperității, rodirea pământului și fertilitatea animalelor. Înaintea mesei are loc un moment de reculegere urmat de cântece. Colindele sunt la loc de cinste, cântate de mulți locuitori ai regiunii în dialectul provensal, adesea asemănătoare cu cântecele religioase.

Le Gros Souper – masa copioasă, care precedă Slujba de la miezul nopții este plină de semnificații, totul este așezat după un ritual bine cunoscut și, în ciuda denumirii, este formată din feluri de mâncare ușoare. Fiecare fel de mâncare are semnificația sa și se acordă o mare atenție cifrelor. Astfel, masa este acoperită de trei fețe de masă albe, numărul trei trimițând la cele trei entități ale Sfintei Treimi, pe masă sunt așezate trei lumânări albe aprinse și cele trei farfurioare cu grâul pus la încolțit în ziua Sfintei Barbe.

Așa cum am precizat deja, în ciuda denumirii de "cină copioasă", această cină este formată din șapte feluri de mâncare ușoare, cifra șapte fiind aleasă în amintirea celor șapte dureri ale Sfintei Fecioare Maria și diferă de la un colț la altul al regiunii. Însă de obicei se regăsesc legume tradiționale precum conopida, țelina, spanacul, servite cu ulei de măsline sau cu sos alb, omletă, melci, pește, supă cu usturoi, dar niciodată carne. Singura abundență a acestei cine este dată de cele 13 deserturi care se servesc acum, și care rămân pe masă

Scanned with OKEN Scanner

de-a lungul celor trei zile de Crăciun.

Numărul celor 13 deserturi trimite la Cina cea de Taină – cei 12 Apostoli şi Iisus – şi pot diferi de la un oraş la altul, fiind de asemenea bogate în semnificaţii. De exemplu, smochinele uscate reprezintă ordinul Franciscanilor, migdalele cel al Carmelitelor, stafidele cel al Dominicanilor iar nucile pe cel al Augustinilor. La acestea se adaugă curmalele, simbol al venirii lui Iisus din Orient, nuga albă cu alune, fistic şi migdale şi nuga neagră, simbol al purităţii şi al binelui, respectiv al impurităţii şi al forţelor răului.

După cina din Ajun urmează Slujba de la Miezul nopţii, şi peste tot în regiune răsună cântece de Crăciun în dialectul provensal sau în limba franceză, iar în unele oraşe vor fi folosite şi fluiere sau tamburine. În timpul slujbei, în biserică este creată o iesle cu personaje reale întruchipate de locuitori ai oraşului sau satului, costumaţi pentru a reprezenta Sfânta familie (Iisus, Maria, Iosif), cei Trei Magi şi păstorii. În alte locuri, are loc ritualul numit *le pastrage* – un miel abia născut este adus în ofrandă (fără a fi sacrificat), fie într-o şaretă decorată, fie în braţele păstorilor veniţi la biserică în procesiune după ce au traversat colinele. Unele slujbe în cadrul cărora are loc acest ritual sunt foarte recunoscute în regiune şi atrag numeroşi participanţi. Este cazul oraşelor Saint-Remy-de-Provence, Tarascon, Barbentane, Fontvieille, Rognonas. În alte oraşe, slujba poate fi însoţită de ceea ce locuitorii regiunii numesc *une pastorale*. Este o reprezentare a Naţivităţii teatralizată, cântată şi vorbită în provensală de personaje îmbrăcate în costume tradiţionale. Pastorala cea mai răspândită este cea numită *La Pastorale Maurel*, dar există alte 250 de versiuni diferite care povestesc istoria satului şi tradiţiile de Crăciun.

Toate aceste tradiţii şi multe altele sunt perpetuate din generaţie în generaţie şi cel mai adesea sunt celebrate în mijlocul comunităţii sau în sânul familiei, şi, în mijlocul unei epoci care privilegiază din ce în ce mai mult un concept al civilizaţiei concentrată într-un mic număr de centre care practic golesc totul în jurul lor, regiunea Provence păstrează, în continuare, un mod cu totul diferit, mult mai uman şi mai interesant de a trăi cultura, tradiţiile şi riturile moştenite de secole. Aici cultura se exprimă peste tot, prin tot ce înconjoară pe cel ce trăieşte sau traversează acest spaţiu construit ca un mozaic complex.

Bibliografie

Bouyala d'Arnaud, André, Santons et traditions de Noël en Provence, Editura Broché, 1991.

Magi, Giovanna, Provence, Editura Bonechi, 2007.

Mayle, Peter, Une année en Provence, Editura Livre de Poche, 1996.

Scanned with OKEN Scanner

SIMBOLURI ALE IDENTITĂȚII LOCALE - NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ- SIMBOLUL SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ ALE COMUNEI PRISĂCANI, JUDEȚUL IAȘI

Profesor Vasile Plop - Luis Gr. Șc. Nicolina Iași
Profesor Dolores Plop - Luis Liceul Miron Costin Iași

„Ce se întâmplă cu obiceiurile tradiționale românești, păstrate de sute și sute de ani, a căror vatră a fost și continuă să fie satul românesc? Ei bine ele nu au dispărut cu totul, chiar dacă schimbările suferite în ultimii ani par să fi marcat grupurile care altădată mergeau cu capra sau cu ursul. Chiar dacă de aceste tradiții mai au parte doar locuitorii din zonele rurale, aceste tradiții există și merg mai departe. La români sărbătorile de iarnă se desfășoară între 24 decembrie și 7 ianuarie și au ca puncte centrale zilele Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei (cu ajunurile respective), caracteristica lor cea mai importantă fiind repertoriul neasemuit de bogat în datini și credințe, în realizări artistice populare, muzicale ori coregrafice. Colindele, colindele de copii, urările de belșug și recoltă bogată cu Plugul, Plugușorul, Sorcova, Vasilca, Jocurile cu măști (Capra, Cerbul, Brezaia, Turca), Cântecele de stea sunt numai câteva dintre manifestările folclorice care fac din sărbătorile de iarnă, unele din cele mai spectaculoase manifestări spirituale ale poporului nostru. Comuna PRISĂCANI, județul Iași, nu face excepție, „NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ" fiind punctul de atracție al ultimei zile a fiecărui an."

(Gazeta de Prisăcani, anul I, nr. 10, noiembrie-decembrie 2009)

Așezarea geopolitică a comunei Prisăcani, județul Iași, pe malul drept al Prutului, la circa 30 km de capitala județului, la granița ce delimitează de secole occidentul de orient nu a dus la dispariția tradiției locale în nici un domeniu (social, artistic, meșteșugăresc, etc.) dimpotrivă, generațiile comunei au reușit împotriva vicisitudinilor vremii să demonstreze că indiferent de ceea ce timpul prezent le oferă, vor duce mai departe tradițiile, obiceiurile, îndeletnicirile înaintașilor, mutațiile în aceste domenii fiind aproape insesizabile. Ca fiu al acestei comune pot spune că indiferent de forma de organizare a societății, a culorii politice care a dominat locuitorii satului, dar mai ales a problemelor geo-politice care au lovit locuitorii comunei Prisăcani, (cele două războaie mondiale, secetele din anii 1947 și 2007, etc.) tradiția în plan social, dar mai ales artistic nu a dispărut și nu va dispare.

Scanned with OKEN Scanner

Aşa cum spuneam mai sus simbolul sărbătorilor de iarnă ale comunei Prisăcani este - nunta țărănească -. Această formație de colindători este alcătuită din nouă persoane, trecute de vârsta majoratului (în general sunt cei mai reprezentativi tineri din sat) care reprezintă:

-primarul, îmbrăcat în costum național;

-ajutorul de primar, îmbrăcat în costum multicolor cu coif şi fustă din cordele de hârtie creponată;

-vânătorul, îmbrăcat în costum de vânătoare, echipat cu armă , cartuşieră i o tolbă în care are un iepure;

-arnăutul, , îmbrăcat în costum galben cu coif şi fustă din cordele de hârtie creponată;

-arapul, îmbrăcat în costum roşu cu coif şi fustă din cordele de hârtie creponată;

-puiul de arap, îmbrăcat în costum roşu cu coif şi fustă din cordele de hârtie creponată;

-jianul, îmbrăcat în costum verde cu coif şi fustă din cordele de hârtie creponată;

-mireasa, îmbrăcată în costum de mireasă, este punctul principal de atracție, fiind vedeta echipei alături de cioban.

-ciobanul, îmbrăcat în blănuri de oaie, cu tălăncipeel, dotat cu bici şi ocață.

În fiecar an, în fiecare sat, din tinerii satului se alcatuiesc aceste formații de colindători, care păstrează vie tradiția sărbătorilor de iarnă, care după 1989 a început să piardă din teren, datorită situației socio-economice a localității, dar nunta țărănească, simbolul comunei a păstrat intact repertoriul şi obiceiul din strămoşi. Înainte de a pleca prin sat, toate formațiile din satele comunei se adună la primărie pe data de 31 decembrie la prânz, îşi prezintă repertoriul, primesc autorizație pentru a merge prin sat, după care are loc tradiționala trântă ciobănească pe terenul de sport situat în fața primăriei. Ciobanul care câştigă are dreptul să meargă şi prin satele celelalte, iar cei care sunt învinşi rămân numai în satul lor. Este un obicei foarte frumos şi foarte interesant. Spectacolul oferit de aceste formații este practic ultimul şi cel mai savurat de cetățenii comunei în fiecare an, dovadă numărul mare de spectatori.

Repertoriul este unul variat şi prezintă la început trecerea din lumea mistică în cea reală, realizările şi nerealizările mai marilor comunei, descrierea unor scene din basme în care un anumit grup (gen banda lui Coroi) se lupta cu boierii satului pentru a ajuta pe cei săraci care duceau greul muncii în comună, finalul fiind unul de împăcare şi de iertare a greşelilor reciproce, reprezentat prin dialogul dintre cioban şi iubita lui mireasă.

Chiar dacă în zonă există o

Scanned with OKEN Scanner

paletă bogată de obiceiuri de sărbători, nunta țărănească a rămas şi va rămâne simbolul comunei Prisăcani. Din motive de încadrare în condițiile impuse de organizatori, nu putem ataşa textul repertoriului.

Bibliografie:

Gayeta de Prisăcani, anul I, nr.10, noiembrie-decembrie 2010

FLAMENCO - FEREASTRĂ SPRE INIMA ANDALUZIEI

Profesor Anghel Mioara,

Colegiul Tehnic „Armand Călinescu" Piteşti Jud. Argeş

Flamenco, formă de artă atât de puternic identificată cu Spania, este cântec, muzică şi dans ce sensibilizează publicul din lumea întreagă. „Uneori, când ascult flamenco, cad în genunchi"- afirma un geniu al muzicii de jaz, Miles Davis.

Deşi adânc înrădăcinat în folclorul din sudul Spaniei, flamenco este acum o formă artistică de mare complexitate. Cântecul, muzica şi dansul său s-au dezvoltat separat şi au răspuns împreună schimbărilor din lumea întreagă. Valurile de emigranți dinspre oraşele sudice din ultimii 40 de ani, precum şi apriția masivă a şcolilor de dans în întreaga Spanie şi-au lăsat amprenta. Cu toate acestea, în toată compexitatea sa, flamenco rămâne profund popular.

Spectatorii, chiar şi atunci când nu înțeleg versurile, sunt încercați de puternice emoții atunci când ascultă şi văd flamenco. Zgârcite în cuvinte şi bogate în metafore, versurile vizează direct emoțiile. Aşa cum spunea antropologul William Washabaugh, ele împărtăşesc „un stil poetic rustic, care operează ca o cheie a psihicului pentru a deschide porțile unui şuvoi al pasiunii."

Rădăcinile dansului flamenco pătrund până în trecutul îndepărtat. Hedoniştii din Tartessos(sec. VI-IV î.Hr.), care se crede că ar fi venit din Africa, erau renumiți pentru muzica şi dansul lor, iar mai târziu, în timpul romanilor, dansatoarele din Cadiz au fost recunoscute pentru virtuozitatea ritmică şi senzualitate. Amestecul cultural datorat secolelor de dominație musulmană, a contribuit şi el la dezvoltarea fenomenului flamenco. Fragmente ale cântecului

religios evreiesc supraviețuiesc în *saetas* cântate în timpul procesiunilor, iar muzica *andalusi*, din secolul XI, a modelat dansurile populare din sud, care au conferit flamencoului cadrul său formal. *Ziriab*, o muzică originară din Damasc, poate fi sursa folosirii în flamenco a repetiției pentru crearea unei culmi emoționale. După ce Reconquista Spaniei a fost încheiată prin căderea Granadei, în 1492, melodiile triste orientale ale cântecelor simple gregoriene - provenite din cântecele religioase bizantine - au fost filtrate direct prin tradiția populară spaniolă.

Cântecul rămâne principala formă de expresie a flamencoului. Cântăreții trec de la șoapte grave la strigăte muzicale intense și alunecă în doar câteva secunde de la notele cele mai acute până la cele mai grave. În spatele acestei puteri emoționale necenzurate există o disciplină fundamentală extrem de strictă: un canon de peste 50 de stiluri muzicale, fiecare caracterizat printr-un tipar muzical diferit, depinzând totodată și de starea sufletească. Fiecare stil se subdivide în nu mai puțin de 30 de variante diferite. Stăpânirea acestora este fundamentul de care se folosesc toți artiștii flamenco pentru a cânta; o înțelegere minimă este indispensabilă din partea publicului, al cărui „*Olés*" conferă unui concert în direct acel flux de electricitate dinspre și înspre public.

Două stiluri muzicale timpurii au dăinuit până în zilele noastre, rămânând fundamentale. Unul dintre ele este *seguiriya*, cel mai tragic stil de muzică profundă, care exprimă neliniștea în fața disperării. Al doilea stil muzical ca vechime, larg practicat și astăzi, *soleá*, a generat mai multe variante decât oricare altul. El explorează teme de la cele obișnuite la cele dramatice, filtrându-le prin înțelepciunea și ironia experienței.

Un al treilea grup de stiluri mizicale, *tonás*, este un exemplu de supraviețuire al vechiului cântec flamenco.

Dansul flameno a apărut ca fuziune a unor forme mai timpurii, printre care dansurile populare și bolerourile de la curte. Întotdeauna el s-a evidențiat prin senzualitate. Până în 1800, el își găsise deja drumul spre academiile de dans, trecând prin taverne și teatrele de varietăți. Dansatorii nu urmează o coregrafie sau un fir de poveste; stimulați de tiparul ritmic al fiecărui stil muzical, ei își exprimă prin dans propriile trăiri sufleteşti. Frumusețea formei este mai puțin importantă decât exprimarea emoțiilor, care poate duce la trecerea fulgerătoare de la momente de trăire interioară reținută, la o energie dezlănțuită, realizată prin furioase bătăi din picior, numite *zapateo*.

Începând cu 1950, flamenco și-a croit drum către un public mai larg, prin intermediul *cafés cantantes* sau cafenele muzicale improvizate cu mici scene. Tocmai aici s-a produs transformarea evoluțiilor muzicii și dansului care a dus la forma actuală, în care fiecare artist iese în față în diferite momente, pentru a evolua solo. Tot în aceste cafenele, chitara și-a intrat în cele din urmă în drepturi. Un hibrid

Scanned with OKEN Scanner

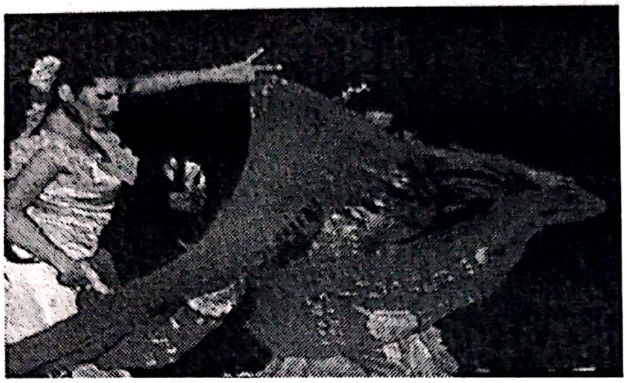

între două instrumente cu coarde mai vechi - unul arab, iar celălalt creştin – chitara a fost utilizată inițial ca acompaniament de bază pentru cântec şi dans. Tehnica simplistă de mai demult a făcut repede loc unor *termolos* şi *arpeggios* mai complicate, precum şi unor variate interpretări pesonale.

Datorită intersectărilor stilurilor diverselor grupuri etnice au luat naştere noi forme de cântec care au rămas baza repertoriului flamenco. Astfel, paleta s-a lărgit, incluzând *fandango*, cu toate variantele sale, *malagueñas*, *granainas* şi cântecele de minerit, care au ieşit la suprafață la sfârşitul secolului.

Succesul flamencoului a fluctuat de la declinul *cafés cantantes* de la începutul secolului, dar astăzi, publicul său este mai numeros ca niciodată. În ciuda faptului că a fost trecut cu vederea de industria muzicii moderne, de topurile radiofonice, flamenco a dat dovadă de o remarcabilă flexibilitate şi vitalitate.

Flamencoul prezentat pe viu în zilele noastre a fost modelat nu doar de artişti, ci şi de spațiul de desfăşurare al spectacolelor. În Andaluzia există festivaluri estivale în aer liber în piețe, arene şi stadioane, în timp ce bienalul de toamnă din Sevilla este privit ca o sărbătoare a flamencoului de cea mai bună calitate. Oricât de strălucit din punct de vedere artistic ar fi flamencoul prezentat în sălile de teatru sau concert, el pierde în acest caz esențialul său spirit de improvizație. Din acest punct de vedere, flamenco devine el însuşi atunci când este improvizat în spații mai intime. În Andaluzia, încă mai există câteva sute de cluburi cu proprii membri; aici există o adevărată legătură între artişti şi public.

Madridul, locul de naştere al *flamenco nuevo* – un zid mişcător de sunete, în care s-au amestecat salsa şi rumba - este considerat astăzi capitala flamenco. Chiar şi la Jerez, bastionul flamencoului autentic, tinerii artişti experimentează orice tip de fuziune, de la muziocă rap şi africană la cea orientală.

Esența flamencoului, ca vehicul al emoțiilor celor mai profunde, nu s-a schimbat; el rămâne o puternică exprimare artistică a tristeților şi a bucuriilor vieții, o fereastră spre sufletul Andaluziei.

Bibliografie

Radu Bogdan, „**Jurnal Spaniol**", *Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1990*
Marino Adrian , „**Olé! Espaňa**", *Editura AIUS, Craiova, 1995*
***, „**Ghid complet Spania**", *Editura Aquilla '93, Oradea, 2004*

Scanned with OKEN Scanner

URSUL DE LA MĂDÂRJAC

Profesor Iordache Silviu, Liceul Teoretic „G.Ibrăileanu"-Iaşi
Instulor Iordache Stratica, Liceul Teoretic „V.Alecsandri"-Iaşi

Având originea într-o frumoasă zonă a Podişului Central Moldovenesc (partea nordică a Podişului Bârladului pe valea superioară a văii Şacovăţului), sud-vestul judeţului Iaşi, sat Mădârjac, comuna Mădârjac şi având încă legături spirituale şi habitaţionale (petrecem o mare parte a timpului liber îndeosebi sărbătorile de Anul Nou) cu acest loc, cunoaştem şi iubim în mod deosebit un obicei tradiţional: jocul ursului- joc cu măşti. Acest joc a fost remarcat şi reţinut în gama aspectelor etnografice, atât de etnografi istorici şi scriitori de anvergură internaţională: Mircea Eliade, Nicolae Iorga, Romulus Vulcanescu dar şi de etnografi locali Emilia Pavel.

Jocurile cu măşti din Moldova sunt obiceiuri arhaice, agrare şi pastorale de tradiţie multimilenară, ce au loc cu prilejul Anului Nou. Referitor la aceste vechi obiceiuri, Mircea Eliade susţine:„Asemenea ceremonii sunt înca populare în Balcani, în România mai ales, în timpul celor 12 zile din Ajunul Crăciunului, până la Bobotează. La origine, acestea erau ceremonii în legatură cu întoarcerea periodică a morţilor şi comportau tot felul de măşti animale – cal, capră, urs (...)" Numărându-se între obiceiurile de iarna în întreg spaţiul românesc, dar mai ales în Bucovina, Jocul Ursului se mai practică şi astăzi în foarte multe sate.

Puternic, violent, imprevizibil şi uneori chiar crud, ursul este un animal venerat din cele mai vechi timpuri, cercetătorii confirmând existenţa unui cult al acestuia, înca din paleolitic. În mitologia românească ursul este investit cu multiple virtuţi apotropaice (protectoare), terapeutice şi meteorologice. Mai demult, exista chiar credinţa ca un nou născut, daca era dat cu grăsime de urs pe corp, la prima spălare, castigă forţa şi norocul ursului. Cei bolnavi sau speriaţi erau afumaţi cu părul jumulit din blana salbaticiunii, sau se mai obişnuia ca cei debili fizic sau bolnavicioşi să fie "botezaţi", căpătând numele de Urs sau Ursul, pentru alungarea bolilor şi morţii, ritualul fiind unul diferit de cel creştin.

Jocul Ursului este cel mai spectaculos dintre toate jocurile cu măşti întâlnite în satele bucovinene, căci se pare că ursul era venerat în Bucovina mai mult decât în orice altă parte a României. Paradoxal, jocul ursului este practicat mai mult în zonele colinare si de câmpie şi mai puţin în cele montane. Cei mai spectaculoşi urşi de Anul Nou îi întâlnim în Bosânci, Udeşti,

Chiliseni, Ştirbăţi, Poieni, Boroaia şi în zona Câmpulungului, în special la Sadova şi la Fundu Moldovei dar şi la Mădârjac zona colinară a judeţului Iaşi. Jocul cu măşti de urs simbolizează moartea şi reînvierea naturii. Mihai Coman, în Bestiarul mitologic românesc, afirmă: "În colindul cu Ursul, animalul moare şi învie, intr-o dramatizare simbolică a mitului renaşterii naturii/cosmos."Astfel, rostogolirea urşilor în cerc, batutul şi moartea ursului, apoi învierea miraculoasă ca şi urcarea acestuia pe bâtă (toiag,hadarag), redau în chip metaforic succesiunea anotimpurilor care, cândva, stăteau sub semnul acestui animal, capabil să invingă iarna şi să vestească primăvara.

Pregătirea maştii-costum de urs pentru carnavalul de Anul Nou se bucură de o mare atenţie. Urşii sunt jucaţi de persoane îmbracate în blană de urs împodobită cu ţinte, curele şi canafi mari roşii.Ursarii sunt cei care conduc urşii printr-un lanţ legat de capătul ciomegelor ce se prinde apoi de capul ursului. După executarea numerelor din timpul dansului, urşii se mişcă independent, simulând viaţa lor liberă în mijlocul naturii, se iau la trântă, fac tumbe, simuleaza chiar atacul asupra persoanelor din asistenţa. Totuşi la Mădârjac costumaţia are un oarecare specific pentru grupurile complexe de mascaţi, astfel ursarii sunt înveşmântaţi cu haine care să le ofere o cât mai mare suplețe şi agilitate (iţari bine mulaţi, opinci din piele de porc) pentru a executa cât mai spectaculos mişcările de învartire a tobei într-un ritm foarte rapid. De altfel specificul cât şi spectaculozitatea Ursului de la Mădârjac constă în măiestria cu care ursarii învărt şi bat tobele în timp ce dansează, acest lucru aducând numeroase invitaţii la festivalurie de folclor naţionale. De asemeni sceneta propriu-zisă are specific local fiind diferită de cele prezentate de acelaşi joc în alte zone ale ţării. Astfel în momentul infaţişării la gospodarul pe care vrea să-l viziteze,ursarii işi fac simţită prezenţa cu o anumita agresivitate numită „recomandare"pt a marca puterea şi importanţa ursului:„ La o parte la o parte/ Para mamii voastre/ Că de aseară le hăiţi /Şi nu le mai potriviţi/Că de aseară urlaţi ca ,câinii/ Şi nu va aude nimeni.

Ursarul îşi continuă recomandarea,din care reiese clar sfera de influenţă a acestui obicei (Balcani)cât şi implicarea în viaţa tuturor generaţiilor şi categoriilor sociale:„Domnule gospodar , mă cunoaşteţi de al cui fecior sunt eu?/ Poi nici nu aveţi de unde mă cunoaşte / Că eu nu- s de pe aici colea / De unde crezi dumneata/ Sunt tocmai din creasta munţilor Balcani/ Unde a fost tata primar şi bunicul secretar/ Si eu am rămas mai marele peste ursari/Şi daca nu va vine sa credeţi/ Poftiţi de uitaţi-vă la epoleţi/.

În sfârşit intră în scenă şi personajul principal la invitaţia ursarilor: Ce îi daţi lui Martinică al meu/ Un leu sau un ciucalau?/ Ia auzi mă ca-ţi dă un leu/ Prăpădite-ar Dumnezeu/ Că l-am crescut dintr –o jumară/ Şi acum e coşcogemetea matahală/ De ma dă pe uşă afară/.

După acest moment intra în scenă şi muzicanţii pentru a da o animozitate şi mai mare spectacolului: Măi muzicantule, ia pune muzica sub barbie/Şi zi

Scanned with OKEN Scanner

ursului şi mie/ Hora de pe şesul Balcanilor/Din Batalionul ţiganilor/.

Pentru acest joc aproape draconic datorită ritmului şi a abilităţii cu care ursarii dansează, învart toba şi o bat pe ritmul muzicii, necesită o pregătire încă din copilărie dar si cu repetiţii care incep cu mult timp înainte de sărbatori de la începutul postului.Din aceste motive la Mădârjac este tradiţia sa se prezinte două formaţii care înfaţişeaza ursul: Ursul Mic format din copii până la 16 ani format din ursari, urşi şi muzicanţi şi Ursul Mare formaţi din aceeasi mascaţi însoţiţi de:ţigani, jidani, babe, mirese, draci, jandarmi, ambele fiind aşteptate cu mare interes de toţi gospodarii satului fiind considerate momentele culminante ale nopţii de Anul Nou.

În ultima perioada amploarea obiceiului s-a diminuat datorită fie îmbatrânirii populaţiei satului fie alterarii tradiţiei.Totuşi cadrele didactice, oficialii încurajează tânăra generaţie să prectice aceste datini deoarece ele ţin vie legătura cu strămoşii, dau culoare şi originalitate tradiţiei, specificul şi unicităţii zonelor rurale, entităţilor, comunităţilor poporului român în general. Dacă dorim sa existăm în Europa ca naţiune, ca etnie cu un etos aparte poate că ar trebui sa păstrăm şi să revitalizăm aceste lucruri speciale , aceste lucruri arhaice şi pastorale de tradiţie multimilenară.

Bibliografie:

Coman Mihai, Bestiarul mitologic român, Editura Fundaţiei Culturale Române , 1996

Pavel Emilia, Memoria Ethnologică, 2007

Vlădutiu Ion, Turism cu manualul de etnografie, Editura Sport-Turism, 1976

OBICEIURI ŞI TRADIŢII ÎN COMUNA MOŢCA ,JUDEŢUL IAŞI

Profesor Elefteriu Crina Aurelia,

Colegiul Tehnic de Căi Ferate „Unirea "Paşcani Jud Iaşi

Coordonator programe europene, Elefteriu Eduard,

Primăria comunei Moţca

Aşezată in partea de nord-est a României ,in sudul Podişului Sucevei,la limita vestica a judetului Iasi ,comuna Moţca ,cu cele doua sate componente Boureni ,respectiv Moţca păstrează incă din vechile

Scanned with OKEN Scanner

obiceiuri si tradiții de Anul Nou.

Transmise pe cale orală din generație in generație, intr-o permanentă schimbare și innoire, atât ca funcție cât și ca mod de realizare artistică, obiceiurile tradiționale legate de **Anul Nou** au ajuns până in zilele noastre ca niște adevărate spectacole care concentrează, ca și in trecut, atenția intregii colectivități.

La cumpăna dintre ani, in cele două sate, te intampină o atmosfera unică, de intensă trăire emoțională care, de cele mai multe ori, reflectă o realitate cotidiana, legând punți nevăzute intre om și cosmos, intre om și mediul inconjurător, intre om și semenii săi.În acest mirific colț de țara, Anul Nou este sărbatorit pe mai multe planuri, datinile și obiceiurile specifice momentului derulându-se atât in intimitatea casei, cât și in spații deschise, pe ulițele pline de viața ale localității.

În fiecare casă , gospodina se pregătește intens cu coptul colacilor pe care trebuie să-i ofere copiilor care vin cu uratul . Deasemenea in fiecare gospodărie se pregătește o masă imbelșugată ,la care de regulă vor participa toți membrii familiei, sărbătorile anului nou oferind posibilitatea întâlnirilor dintre aceștia. Este interesant de văzut cum și in acești ani , o mare parte din românii aflați la muncă in străinătate fac tot posibilul pentru a veni in țară cu prilejul sărbătorilor de anul nou și a celor de paște.

La orele amiezii din ziua ajunului anului nou ,incepe să se facă auzită muzica fanfarei , semnalul care dă startul petrecerii de anul nou.

Încet ,încet majoritatea locuitorilor comunei se indreaptă spre Căminul Cultural ,locul de plecare a alaiului format din flăcăii satului ,grupați in diverse grupuri ,cete sau ,,benzi"

Ritmuri diferite de tobă ,se fac auzite ,indicând locul in care ,,Ursul " , ,,Capra" sau ,, Cerbul " se află .Dansatorii mai fac incă o reprezentație înainte de a se incolona in șirul lung al ,,Mădănilor " care va colinda ulițele satului. ,, Mădănile " este denumirea pe care o poartă acest alai de urători ,si a cărei proveniență nu este cunoscută ,ea nemaifiind folosită in comunele din jurul comunei Moțca .

Probabil că derivă din cuvântul franțuzesc .,,madame " care are sensul de,, doamnă" ,ținând cont de faptul că in fruntea alaiului se află ,,Irozii" ,o ceată de ,, frumoși" care ,pe muzica fanfarei, invită la dans femeile și fetele din gospodăria in care sunt invitați si primiți.

Irozii sunt doi –trei flăcăi ai satului din familiile mai instărite care își pot permite sa angajeze o formație de fanfară ,care să cânte a doua zi de Crăciun și in zilele Anului Nou. A doua zi de Craciun are loc ,de regula ,la Caminul Cultural , ,,Casa de joc" la care sunt invitati toti locuitorii comunei ,dar o regula nescrisa spune ca ,, cei care vin la Casa de Joc ,sunt obligati sa primeasca Madanile" .Irozii imbrăcați deosebit de frumos in vestoane roșii ,imbodobite cu baticuri albe inflorate ,pantaloni albi ,cizme lungi de piele neagră ,având pe

Scanned with OKEN Scanner

cap un chipiu roșu impodobit cu un ciucure alb,conduc de fapt intregul alai pe ulițele satului. Ei conduc pe un traseu bine stabilit ,toate formațiile din sat ,făcându-și auzită prezența cu niște goarne scurte ,ce scot un sunet ascuțit .

Gospodarii lasă porțile larg deschise ,lansând astfel invitația „ Irozilor "de a pofti in curte și de a le onora familia. Irozii pe acordurile fanfarei vin la ușa casei gospodarului ,invitând la dans nevasta și fetele din familie ,intre timp bărbatul pregăteste vinul și banii cu care vor fi răsplătiți urătorii.

După Irozi urmează „Cerbul " care simboliza, in mitologia populară românească, puritatea și dreptatea iar la vechii traci era simbolul soarelui . Capul din lemn impodobit cu coarne veritabile , te impresionează ,. in sat existând unii oameni specializați in impodobirea cerbului, si alții in jocul acestui animal. Cerbul este insoțit de un grup de 10-12 ursari (țigani) imbrăcați in cojoace cu blana intoarsă având pe cap comanace de blană impodobite cu flori. Textele sunt acompaniate de bătăi de tobă pe un ritm nemaiintâlnit in satele din jur.

Un alt grup care urmează este „ Capra ". Acest animal a intruchipat in societățile ancestrale personificarea prolificității zoologice si fertilității telurice. Capra, ca personaj mito-zoomorf, cunoscută in toate asezările Moldovei, își subordonează de cele mai multe ori, in timpul desfasurării jocului, toate celelalte personaje. In satele comunei Moțca, jocul acestui animal apare atât sub forma unor cete de mai multe capre , precum și altele in care animalul este singur, insoțit doar de cioban, moș și baba.

La loc de cinste in alaiul „Mădănilor sunt „ Căiuții"a căror dansatori impresionează prin fast și eleganță. În credințele arhaice, calul avea o funcție apotropaică, de protejare a gospodăriilor și a bisericilor de spiritele rele. În cadrul obiceiurilor tradiționale de Anul Nou, jocul calului (căiuților) este practicat și astăzi nu pentru semnificațiile simbolice, uitate astăzi, ci mai ales pentru spectaculozitatea dansului interpretat de purtătorii mascoidelor de aceea tinerii aleși pentru grupurile de căiuti trebuie să fie excelenți dansatori, exprimând prin joc vitalitatea si forța exuberanta a tinereții.

În alai vine și „ Ursul " cu ursarii lui imbrăcați in haine urâte ,cât mai zdrențăroase. Cultul ursului este moștenit de la geto-daci, care il considerau un animal sacru. Pregătirea măștii-costum de urs pentru carnavalul de Anul Nou se bucură de o mare atenție. În unele parți, forma capului de urs se obține întinzând o piele de vițel sau de miel peste un suport metalic, in așa fel incât redă fizionomia animalului. De la gât in jos, corpul celui care se mascheaza este acoperit cu o blană de oaie sau cu un cojoc lung, intors pe dos. Ursul se află intr-o permanentă mișcare ,el „fiind cu greu stăpânit" de către ursari, chiar dacă in jocul lui se sprijină de un „hadarag" cu care sperie oamenii.

Jocurilor cu măști din Moțca ,li se asociaza și trupele de teatru popular, organizate in cete ce poartă numele unor eroi regionali (Coroi) sau chiar ale unor eroi cunoscuți in alte zone mai indepărtate (Gruia, , Jianu, Bujor,). Într-

Scanned with OKEN Scanner

un spectacol conceput simplu, cu un text adecvat momentului prezentat și o vestimentație specifică epocii, „actorii" rememorează aspecte din trecutul istoric al țării . Teatrul popular de Anul Nou este o apariie destul de recentă, el fiind o replică la spectacolul păpușarilor ce colindau, in trecut , satele Moldovei.

Plugusorul, urare traditională la români in preajma Anului Nou, a păstrat scenariul ritualic al unei invocări magice cu substrat agrar. El e intotdeauna insoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței. Nelipsite sunt plugușoarele copiilor, fiind si cele care dau tonul petrecerilor intr-un cor de clopoței. Există un sentiment de primenire, de sperantă, de visare, dar mai ales de petrecere, poate singura perioada cind ne este permis sa uităm de rele. Toată lumea se bucură, dă friu liber fanteziei, incercând sa treacă peste necazuri. În Moțca, obiceiurile de intâmpinare a noului an ,continuă seria celor prilejuite de Nașterea Domnului, având insă un caracter cu totul laic.

Nu există popor care să nu aibă tradiții de intimpinare a noului an, asteptat cu nerabdare de fiecare persoană, dar ele diferă de la sat la sat ,de la zonă la zonă. De aceea, cel mai bine i se potrivește acestei perioade de sărbătoare zicala căreia „Câte bordeie, atâtea obiceie".

SIMBOLURI STRĂVECHI ÎN ARTA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ

Profesor Grigoras Tatiana
Profesor Munteanu Doina
Școala „Alecu Russo" Iași

Primele manifestări artistice sunt legate de ocupațiile oamenilor şi au, în primul rând, un rol magico-religios.Ele sunt răspândite pe intreaga suprafață a globului şi au ca subiect principal animalele.Reprezentările îl ajutau pe om să vâneze mai uşor, în jurul lor săvârşindu-se ritualuri. Exista concepția că vânatul poate fi stăpânit şi înmulțit.Interdependența dintre artă şi religie este pregnantă. Cu timpul, oamenii devin sedentari, îşi construiesc locuințe, cultivă pământul, cresc animale şi dezvoltă meşteşuguri: tors, țesut, olărit. Existența lor depindea de fertilitatea solului, de bogăția recoltelor, iar acestea, la rândul lor, de fenomenele naturale, de evoluția astrelor. Era firesc să apară culte religioase noi: cultele fecundității, ale fertilității, cultele astrale. Toate popoarele agrare au dezvoltat aceste culte. Ele se vor reflecta şi în

Scanned with OKEN Scanner

creaţiile artistice care se diversifică: arhitectura, sculptura, ceramica. Din perioada neoliticului datează şi primele statuiete antropomorfe şi zoomorfe descoperite pe teritoril ţării noastre.Amintim divinitatea feminimă, „Mama creatoare" şi cea masculină reprezentată prin capul unui taur, aparţinând culturii Vinca, vasul antropomorf „Zeiţa de la Vidra „ din aria culturii Boian, „Gânditorul şi perechea sa din cultura Hamangia.[1] *Fertilitatea pământului* este solidară cu *fecunditatea feminină*-spune Mircea Eliade - femeile devin responsabile de belşugul recoltelor, deoarece cunosc „misterul creaţiei"[2] Numeroase figurine din lut, os, piatră, marmură redau Zeiţa mamă-Pământul. Figurine antropomorfe stilizate se regăsesc şi în arta populară românească.

Emilia Pavel, pasionată etnografă şi unul dintre principalii ctitori aj Muzeului de etnografie din Iaşi, a evidenţiat în opera sa,autohtonia, continuitatea şi unitatea stilistică a artei populare din spaţiul carpato - danubiano-pontic.

Figurinele antropomorfe stilizate se regăsesc pe scoarţele descoperite la Zgura- Olteneşti, Vaslui,[3] Bălăşeşti-Galaţi[4], pe feţele de pernă şi de masă, pe ştergare[5].Frecvent, aceste figurine se asociază cu motive zoomorfe; calul, câinele, cerbul sau pasărea. Pe lăicerele vechi, apare păpuşa însoţită de un alt motiv decorativ, cunoscut sub denumirea de *pomul vieţii.*

Pomul este legat de unul dintre miturile străvechi ale omenirii care întruchipează visul tinereţii fără bătrâneţe şi al vieţii fără de moarte. În legende, acest mit se înfăţişează sub forma unui copac ale cărui fructe sunt elixirul vieţii.Mircea Eliade susţine că pentru agricultor spaţiul în care trăieşte:casa, satul, ogorul, constituie „Centrul lumii". Arborele cosmic este socotit a fi centrul lumii[6]. În ornamentica populară, pomul vieţii se identifică cu bradul[7]. Este un simbol al fertilităţii, al vieţii şi al morţii şi a fost folosit în obiceiurile , legate de ciclul vieţii, ca şi în obiceiurile calendaristice de către traci şi daco-geţi.Aceste obiceiuri s-au transmis până astăzi şi se practică la nuntă şi înmormântare.În arta noastră, pomul vieţii poate fi întâlnit pe ţesături,pe scoarte, pe cusături, în portul popular, pe obiectele de lemn crestate şi pe ceramică.Emilia Pavel consideră că pomul vieţii e un motiv clasic moldovenesc, întâlnit pe scoarţe şi pe lăicere[8].

Viţa-de-vie e un simbol prezent în picturile bisericeşti, pe uşile împărăteşti, pe scoarţe, cusături sau pe ceramica pictată. Cele mai vechi reprezentări ale viţei -de -vie în ţara noastră s-au găsit pe ceramica pictată de la Răcătău – Bacău. Acest simbol ne aminteşte de cultul lui Dyonissos-Bacchus răspândit în lumea elenistică şi romană.

Dacă pomul este considerat simbolul vieţii, simbolul sufletului este *pasărea*. Credinţa că sufletul omului ia formă de pasăre în momentul când zboară în cer sau când colindă locurile umblate în viaţă este frecventă în tara noastră şi se întâlneşte şi la alte popoare. Pe stâlpii de mormânt din S-E Transilvaniei

Scanned with OKEN Scanner

există câte o pasăre care stă de veghe[9], iar pe monumentele din Europa şi Asia, arborele cosmic este reprezentat cu două păsări aşezate pe ramurile lui[10]. Pasărea joacă rolul de intermediar între Pământ şi Cer La obiceiurile noastre din ciclul vieții pasărea este nelipsită. La inmormântare, de exemplu, se dă de pomană groparilor, peste groapă, o găină pentru sufletul celui decedat. Cel mai cunoscut simbol este *porumbelul*. În religia creştină porumbelul este simbol al sufletului şi al Duhului Sfânt. Păsările stilizate pot fi: struți, papagali, vrăbiuțe,cocoşi. În arta populară românească sunt prezente şi alte păsări: vulturul, şoimul, păunul.Motivul *vulturului* apare şi în arta traco-geților. Ilustrativ în acest sens este vasul de la Agighiol. Opiniile legate de semnificația vulturului diferă: pasăre a luminării şi reîntineririi sau semn al puterii şi stăpânirii.

Cocoşul este prezent pe scoarțele tărăneşti sau în pictura ceramicii din județul Vâlcea. Cântecul cocoşului anunță începutul zilei, iar acest simbol este in legătură cu cel al *Soarelui*. Cultul Soarelui s-a răspândit în toate zonele lumii. Soarele era considerat un zeu. La unele popoare, Soarele reprezenta divinitatea primordială, cosmică. Este inima lumii,ochiul care le vede pe toate, simbolul primăverii, luminii şi bucuriei de viață.Cultul Soarelui era practicat şi de daco-geți. De acest cult se leagă sanctuarul de la Sarmisegetusa. Figurile care se asociază cu acest simbol sau alte simboluri astrale sunt: cercul, cercul cu raze, cercurile concentrice, spirala, rombul, zigzagurile,steaua in şase sau opt colțuri .El are are corespondențe şi în lumea florală: floarea soarelui , frunza de vie, floarea de măr, margareta, garofița . Este motivul cel mai frecvent reprezentat în arta populară românească şi îşi are rădăcinile în culturile neolitice şi culturile epocii bronzului. Ceramica acestor culturi abundă în figuri geometrice, la fel şi decorațiile de pe obiectele de vestimentație, de uz casnic sau cele care impodobeau locuința. Spre exemplu, romburile derivate din zigzaguri se întâlnesc pe ceramica din cultura Cucuteni, pe ceramica dacică, pe ceramica din secolele VIII-XIX,dar şi pe lăicerele, covoarele şi ceramica neagră din Moldova.Aceste motive sunt moştenite din fondul arhaic autohton şi s-au transmis până în contemporaneitate[11]. Ele sunt numite motive naționale şi individualizează arta noastră, şituând-o în primul plan al culturii şi artei populare mondiale.

Istoricul şi criticul de artă francez Henri Focillon, care a cunoscut bine țara noastră afirma referitor la arta populară românească: „Această artă , ale cărei origini merg, fără îndoială, atât de departe încât credem că găsim în ea primul sistem de semne pe care l-a creat omul, nu are nimic dintr-o supraviețuire arheologică sau, mai bine zis, ea nu supraviețuieşte, ci ea trăieşte."

Bibliografie

Chevalier Jean, Gheerbrant Alain, Dicționar de simboluri, Editura Artemis,

Scanned with OKEN Scanner

Bucureşti 1995.

Eliade Mircea,Istoria credinţelor şi ideilor religioase, Editura Ştiinţifică, Bucureşt, 1991.

Manea Mihai,Pascu Adrian, Teodorescu Bogdan,Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până

la revoluţia din 1821.Manual pentru clasa aXIa, Ed. Didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1991.

Pavel Emilia, Studii de etnologie românească, Editura Princeps Edit, Iaşi, 2006 .

Pavelescu Gheorghe, Pasărea suflet. Contribuţii pentru cunoaşterea cultului morţilor la românii din

Transilvania, în A.A.F., Vol VI, Bucureşti, 1942.

Suter Constantin , Istoria artelor plastice, Edtura didactică şi pedagogică , Bucureşti 1963.

POMUL FUNERAR

Profesor dr. Oana Simona Zaharia,

Şcoala "Alecu Russo", Iaşi

Ca semn al morţii cuiva, în anumite regiuni ale ţării noastre, se împodobeşte un brad şi se aşază înaintea casei. Acest obicei de a indica locul în care a murit cineva prin ramuri de copaci se întâlneşte şi la greci. La aceştia ramurile de chiparos îi atenţionează pe cei de afară că înăuntru se află un mort. O practică asemănătoare întâlnim şi la romani. Aceştia postau înaintea casei celui mort un chiparos (*cupressus*) sau un pin sălbatic. Chiparosul era consacrat lui Pluton, respectiv Ditis, zeul Infernului şi era simbolul morţii şi al durerii deoarece acesta, dacă se taie, nu mai are viaţă şi nu mai odrăsleşte. La fel şi omul care moare sau căruia i se „taie" firul vieţii, nu se mai întoarce în această lume. Vergiliu, autorul *Eneidei*, aminteşte şi el de această practică: „Însă-ntr-aceea la mal teucrii boceau pe Misenus,/ Nemulţămitei cenuşe plătindu-i prinosul din urmă./ Rugul, dintâi, îl clădesc bogat în răşină, din multe/ Despicături de molid şi-i pun împletite pe margini/ Veştede frunze, şi-n jur răsădesc chiparoşii cei jalnici." Despre ducerea chiparosului la mormânt şi îngroparea acestuia la capul mortului ne relatează Horatius (65 – 8 î. H.), unul din cei mai importanţi poeţi romani: „Pământul şi căminul vom părăsi/ şi soaţa dragă; dintre copacii toţi/ ce i-ai sădit, doar chiparosul/ Trist te urmează, stăpân vremelnic." De multe ori, în loc de chiparos, romanii aveau obiceiul să aşeze la poarta celui mort şi un brad sau un molid. Despre acest obicei la romani găsim următoarea referinţă: „Molidul este iubitor de zone muntoase şi de temperaturi scăzute, este consacrat ca arbore al morţilor şi este pus la

Scanned with OKEN Scanner

intrare ca însemn funebru." (Plinius) Coloniştii romani aduşi de Traian în Dacia, deoarece nu au găsit chiparoşi aici, au folosit la înmormântări numai bradul. Astăzi românii împodobesc bradul care este aşezat la poarta celui mort, îl duc înaintea acestuia în procesiunea funerară şi-l îngroapă la mormânt.

După răspândirea creştinismului în Dacia, s-a încercat să se dea bradului păgân o simbolistică creştină sau să se metamorfozeze „bradul păgân" într-un „pom creştin". În felul acesta bradul a fost asociat cu pomul cunoştinţei binelui şi răului sau pomul raiului. De acum, pe lângă florile, cununile, panglicile şi strămăturile (lână toarsă şi vopsită în diferite culori, folosită la țară la țesut, la cusut şi la brodat) cu care se împodobea bradul, a început să se adauge şi fructe şi alte dulciuri. Treptat, în unele locuri s-a înlocuit bradul cu o ramură de măr sau prun, ştiindu-se că, prin tradiție, pomul din rai era un măr, pentru a corespunde astfel mai bine concepției creştine. Credințele despre acest pom sunt însă mai numeroase. Uneori el este simbolul unei scări pe care se urcă sufletul la Dumnezeu, alteori aminteşte de acea întindere mare de apă numită „sorbul pământului", unde se află un brad care îşi întinde crengile pentru ca sufletul să treacă peste ea. De asemenea, el este identificat cu pomul plin de fructe lângă care se află o fântână, sub care este dus sufletul după ce trece vămile văzduhului. Pomul este acelaşi care a fost dat de pomană, iar fântâna este echivalentul cofei cu apă care, la fel, s-a oferit pentru sufletul celui mort. În unele „cântece de zori" românești, pomul pe care îl întâlneşte sufletul celui mort este Însuşi Hristos, adevăratul pom al vieții, pe care omul L-a pierdut oarecând în rai: „Şi năintea ta/ Un pom ai viedia,/ Un pom înfluritî/ Iel îi Duomnu sfântî." (Cf. Simion Florea Marian, *Înmormântarea la români*) Despre credința conform căreia sufletul trebuie să treacă în peregrinările lui peste o întindere mare de apă, unde se află un arbore colosal, în care se găsesc trei feluri de animale: un şoim, o vidră sau un şarpe, se crede că este foarte veche. Despre aceasta se vorbeşte în cartea populară *Varlaam şi Ioasaf*, care a circulat şi la noi, atribuită Sfântului Ioan Damaschin, care a trăit în secolul al VIII-lea. În lucrarea *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* găsim inserate câteva pagini din romanul popular amintit referitoare la acest arbore şi la viețuitoarele din preajma lui. Cu un fond asemănător, această credință apare şi la arabi în colecția *Kalilah va Dimnah*, cunoscută mai mult sub numele de *Tabulele lui Bidpai*, în Persia şi India. Modificată puțin o găsim şi la bogomili într-un manuscris din secolul al XVI-lea. Pomul simbolizează şi podul, puntea peste apa întâlnită de sufletul celui mort în lumea de dincolo.

Credința că bradul, sau alt arbore, este un dublu al persoanei, este însuflețit, sau reprezintă locul în care se poate aşeza sufletul după moarte se găseşte la mai multe popoare. Şi la români, bradul este

Scanned with OKEN Scanner

uneori un substitut al persoanei. Când un tânăr moare înainte de a se căsători i se aduce ca partener alegoric un brad care se îngroapă împreună cu el sau se pune la mormânt la capul mortului. Dacă tăietorul de lemne îşi cere iertare înainte de a tăia un copac, socotind că el este plin de viaţă, alte credinţe afirmă că sufletele morţilor se află în arbori. Tribul *dieri* din Australia centrală „consideră deosebit de sacri anumiţi arbori în care cred că s-au transformat strămoşii lor; ei vorbesc deci despre aceşti arbori cu respect şi au grijă să nu fie tăiaţi sau arşi. Dacă colonistii le cer să doboare arborii, ei protestează în modul cel mai serios, spunând că procedând în acest fel ar fi urmăriţi de nenoroc şi ar fi pedepsiţi pentru vina de a nu-şi proteja străbunii." (James George Frazer) Aceeaşi credinţă o întâlnim şi la unii locuitori ai insulelor Filipine care, dacă sunt obligaţi să taie vreun arbore, se scuză faţă de acesta, lăsând răspunderea pe seama clasei sacerdotale. Alte credinţe legate de arbori spun că spiritele îşi aleg de preferinţă arborii înalţi, cu ramurile larg deschise ca loc de reşedinţă. Şoaptele spiritelor sunt asociate cu frunzele care foşnesc fiind bătute de vânt. Prin faţa acestor copaci nu trece nimeni fără să se aplece în semn de respect şi fără să ceară iertare spiritului arborelui că îi tulbură liniştea.

Datina de a planta copaci pe mormintele din cimitir este răspândită la români în întreaga ţară. Se pare că acest obicei poate avea legătură cu renaşterea spiritului şi chiar cu pomul raiului. El este întâlnit de timpuriu şi în China, având scopul de „a da o nouă vigoare sufletelor celor decedaţi, ferind astfel trupurile lor de descompunere; şi deoarece se crede că chiparoşii şi pinii veşnic verzi sunt mai plini de vitalitate decât alţi copaci, ei au fost aleşi cu preferinţă în acest scop. Aşadar, copacii care cresc pe morminte sunt identificaţi câteodată cu sufletele celor răposaţi." (J. G. Frazer) Sufletele celor morţi se pot găsi, după unele credinţe populare ale românilor, în toate obiectele din cimitir. Astfel, în anumite regiuni ale ţării, se aşază o bucată de pânză sau o năframă albă în vârful crucii pentru ca sufletul să stea acolo. La fel şi la populaţia *marave* din sudul Africii, „terenul de înmormântare este socotit întotdeauna loc sfânt unde nu se îngăduie tăierea nici unui copac şi nici uciderea vreunui animal, deoarece se crede că în orice lucru aflat în aceste locuri trăiesc sufletele celor morţi." (J. G. Frazer) Este evident faptul că toate aceste credinţe au la bază concepţii animiste.

Bibliografie

Basarab, Neagoe, Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie, Editura Litera Internaţional, Bucureşti – Chişinău, 2001.

Bernea, Ernest, Moartea şi înmormântarea în Gorjul de nord, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1998.

Burada, Teodor T., Datinile poporului român la înmormântări, Ediţie îngrijită şi prefaţată I. Oprişan, Editura

Scanned with OKEN Scanner

Saeculum I. O., Bucureşti, 2006.

Cristev, Diana, Idei şi rituri funerare în lumea greco-romană, Editura „Jurnalul Literar", Bucureşti, 2002.

Dorondel, Ştefan, Moartea şi apa – ritualuri funerare, simbolism acvatic şi structura lumii de dincolo în imaginarul țărănesc, Prefață de Marianne Mesnil, Editura Paideia, Bucureşti, 2004.

Frazer, James George, Creanga de aur, vol. I, traducere, prefață şi tabel cronologic de Octavian Nistor, note de Gabriela Duda, Editura Minerva, Bucureşti, 1980.

Horațiu, Ode. Epode. Satire. Epistole, traduceri de Const. I. Niculescu, D. C. Ollanescu şi Ion Acsan, selecție, prefață şi note de Ion Acsan, Editura Mondero, Bucureşti, 2007.

Kernbach, Victor, Dicționar de mitologie generală, Editura Albatros, Bucureşti, 1995.

Marian, Simion Florea, Înmormântarea la români. Studiu etnografic, Ediție critică de Teofil Teahna, Ioan Şerb, Ioan Iluşiu, Text stabilit de Teofil Teahna, Editura „Grai şi Suflet – Cultura Națională", Bucureşti, 1995.

Nicolescu, Costion, Elemente de teologie țărănească. Chipul creştin țărănesc al lui Dumnezeu, Editura Vremea XXI, Bucureşti, 2005.

Plinivs, Natvralis Historia, Enciclopedia cunoştințelor din Antichitate, vol. al III-lea.

Publius Vergilius Maro, Eneida, Traducere în forme originale de George Coşbuc, Prefață şi note de Ion Acsan, Editura Mondero, Bucureşti, 2006.

ROLUL ŞI FUNCȚIA MĂŞTII ÎN CREAȚIILE SINCRETICE ALE OBICEIURILOR DE IARNĂ. "JOCUL MOŞILOR"- STUDIU DE CAZ

Profesor Antoaneta-Ioana Luchian,

Profesor Silvia Sofron,

Colegiul Național, Iaşi

În concepția lui George Enescu *„folclorul şi-a atins perfecțiunea prin sine".* Fenomenul studierii folclorului a debutat în România odată cu zorii secolului XX cunoscând contribuții definitorii pentru stabilirea conceptelor de culegere şi sistematizare a acestuia, prin intermediul unor personalități de marcă a etnomuzicologiei şi etnografiei europene şi mondiale precum Constantin Brăiloiu, Dimitrie Gusti, Ovid Densuşianu sau Ernest Bernea. De aceea aplecarea către tradiție privită din perspectiva integrării acesteia în

contextul european actual nu poate fi decât benefică şi binevenită. Raportat la cultura universală, tradiţia românească – şi prin această sintagmă ne vom referi, în cazul de faţă la folclor – poate oferi surse şi, de ce nu, resurse importante de regenerare a creaţiei universale contemporane.

Prezentul studiu vizează un element important al obiceiurilor de Crăciun şi Anul Nou: masca ca element primordial al obiceiului *Jocul Moşilor*.

Masca este prezentă în ipostaze variate în numeroasele creaţii ale sfârşitului de an, numite generic *Jocuri cu măşti*, sau al priveghiului de înmormântare îmbrăcând forme variate de la reprezentările zoomorfe ale caprei, cerbului, ursului sau cailor, pană la reprezentări ce vizează vechiul cult al moşilor (moşi, babe), al diferitelor categorii profesionale (doctorului, felcer, negustor, vrăjitor) sau etnice (turc, jidan, ţigan etc.).

Categoria măştilor antopomorfe cuprinde creaţii ce scot în evidenţă aspectele dizgraţioase ale firii umane. Prin intermediul măştii şi al costumaţiei sunt evidenţiate prin mijloace specifice, într-o manieră originală şi expresiv-caricaturală, cele mai respingătoare aspecte ale caracterului uman. Elementele fizionomiei – păr, ochi, nas, gură – sunt metamorfozate ingenios pentru a ilustra identitatea etnică, specificul profesiunii etc. Astfel, sub protecţia măştii, participantul se poate exprima liber.

Jocul Moşilor este un obicei arhaic de tradiţie multimilenară ce are loc cu prilejul Anului Nou şi vizează în special fetele de măritat. Obiceiul constă într-un dans arhaic – ca structură şi formă – realizat de mascaţi pe un singur şir având ca accesoriu specific bâte groase de lemn. Mascaţii sunt tineri (flăcăi) cu vârste cuprinse între 16 şi 20 de ani.

Din punct de vedere coregrafic *Jocul Moşilor* este asemănător dansului Căluşarilor alternarnând mişcările liniare cu cele circulare. Pe parcursul dansului mascaţii poartă un dialog cu gazdele prin intermediul versurilor scandate, ce vizează în special fetele din casele unde sunt primiţi. Obiceiul se încheie cu invitarea fetelor la dans şi cu urări legate de o căsătorie apropiată.

În general rolul măştii, în *jocurile cu măşti* face legătura între două lumi antagonice şi complementare totodată: ea uneşte lumea de aici cu cea de dincolo, pe cei vii cu cei plecaţi. Timp de 12 zile, între Crăciun şi Anul Nou, jocurile de măşti *reorodoneze* şi *reînoieşte* lumea, căci în noaptea de Crăciun spune Petre Caraman *"se deschid mormintele şi ies strigoii şi duhurile morţilor în lume"*.

Apelarea la *moşi* – cu sensul de strămoşi, defuncţi ai familiei – implică activarea acestora în plan simbolic, prin scandări ce îndeamnă spiritele protectoare ale familie la asigurarea protecţiei acesteia: *„Voi, moşi, strămoşi, / Să-mi fiţi tot voioşi, / Să-mi daţi spor în casă / Şi pâine pe masă!"*.

Ca orice ritual masculin arhaic, *Jocul Moşilor* implică respectarea anumitor reguli/cerinţe ca dansul să-şi manifeste puterile lui augurale:

Scanned with OKEN Scanner

dansatorii nu trebuie să fie recunoscuți. Aşadar se încearcă prin toate mijloacele păstrarea identității participanților. În acest scop se folosesc măşti faciale din lemn, vopsite şi acoperite parțial cu piei de oaie, fără coarne de animale.

Căci aşa cum subliniază Mircea Eliade în lucrarea *Aspecte ale mitului*: *"prin aspectul, simbolul şi semnificația ei, masca este un obiect-ființă, desprins de lumea realului. Masca trăieşte tumultuos, în lumea ei legea nu mai are canoane, sublimul devine grotesc, imposibilul devine posibil. Purtătorul măştii îşi pierde identitatea şi intră într-un rol care îi eliberează de tensiuni, devine liber, eliberat de reguli şi legi, iar acțiunile lui răstoarnă lumea, creînd, pentru scurt timp, o altă lume"*.

Costumul participanților este confecționat din blană de oaie, neprelucrată, împodobit cu clopote mari de metal. Pe cap sunt purtate căciuli bătrâneşti din blană de miel. Mijloacele de expresie, îngeniozitatea soluțiilor plastice folosite în crearea măştilor ceremoniale au cunoscut evoluții spectaculoase de-a lungul timpului păstrându-şi caracterul ideatic sub raport plastic.

Bibliografie

Enescu, George Interviuri, Editura Muzicală, Bucureşti, 1988

Caraman, Petre Colindatul la români, slavi şi la alte popoare, în vol.I Studiu de folclor comparat, prefața de Ovidiu Bârlea, Editura Minerva, 1983

Geoge Nițu, Elemente de mitologie în creația populară românească, Editura Albratos, Bucureşti, 1988

Eliade, Mircea Aspecte ale mitului, Editura Univers, Bucureşti, 1978

Pavel, Emilia Studii de etnologie românească, Editura Junimea, Iaşi, 1990

TRADIȚII ÎN DOBROGEA - LĂZĂRELUL

Profesor Cârstea Elena-Luminița,

Școala „Gala Galaction" Mangalia, jud. Constanța

În ziua numită „Sâmbata lui Lazăr", în săptămâna dinaintea Floriilor care este numită „a Floriilor", ziua când florile, plantele de orice fel încep să-şi dezvăluie virtuțile magice, se practică Datina Lăzărelului. Practica aminteşte de un străvechi zeu al vegetației ce murea şi renăştea la începutul fiecărei primăveri. Răspândită cândva în toată Peninsula Balcanică, sărbatoarea

Scanned with OKEN Scanner

.*Lăzărelul* este cunoscut astăzi doar în câteva zone ale Munteniei şi la românii din Sud-ul Dunării şi are la bază un obicei ancestral, simbolizând reînvierea naturii.

Lăzărelul a devenit o colindă de Florii, pierzându-şi caracterul dramatic iniţial. Drama religioasă spune povestea morţii lui Lazăr şi plângerea lui de către Lăzăriţe, aminteşte ritualurile orientale, evocând figurile lui Osiris, Atys sau Adonis. Legenda relateaza moartea lui Lazăr, găsirea lui, ducerea acasă, spălarea cu lapte, aruncarea laptelui sub nuci şi renaşterea lui sub formă de flori şi vegetaţie – moment consemnat cu bucuria „suratelor" care transformă tânguirea într-o horă veselă. Se crede că Lazăr a fost găsit de către sora lui mai mare, care era nevasta lui Dragobete şi nora Babei Dochia, şi de atunci s-a format obiceiul jelitului la mort. (Dobrogea, sudul Munteniei) (I. Ghinoiu).

Treptat, în Moldova şi Bucovina, acelaşi ceremonial, executat tot de un grup de femei, se desfăşoară sub forma unei nunţi, în care Lăzăriţa – personajul principal, este îmbrăcată în mireasă, cu cunună de flori pe cap şi se mişca în interiorul cercului de „Surate", care povestesc cântand – ca o colinda, legenda lui Lazăr.

Ritualul frecvent practicat odinioară în sudul Munteniei şi Dobrogea, de către cetele de fete în Sâmbăta Floriilor, se desfăşura în satele din sudul Romaniei în Sâmbata Floriilor. Era un ceremonial complex, structurat dupa modelul colindelor dedicat unei zeităţi a vegetaţiei. Sub influenţa creştinismului, aceasta a fost numită Lazăr, Lăzărelul sau Lăzărica. În ciuda faptului că numele sărbătorii are origini creştine - fiind vorba de sâmbăta învierii lui Lazăr în calendarul ortodox , în lumea satului românesc acesta perpetuează obiceiuri mult mai vechi. Potrivit legendei, Lăzărică a fost un tânăr care i-a cerut mamei sale să îi facă plăcinte şi apoi s-a dus cu oile la păscut. Urcat într-un copac, ca să scuture nişte muguri pentru oiţe, şi-a amintit de plăcinte şi s-a grăbit să coboare să ajungă la ele cât mai repede. Dar din cauza grabei a căzut din copac şi a murit. Sora lui, când l-a găsit, l-a plâns până a murit şi ea şi, de atunci, a rămas obiceiul jelirii morţilor. O altă legendă spune că logodnica lui a murit bocindu-l, iar surorile lui i-au luat trupul, l-au spălat în lapte dulce de oaie şi l-au îngropat. Dar Lăzărică renaşte sub formă de flori şi iarbă, iar jelirea surorilor sale se transformă într-o horă veselă. Etnologi precum I. Ghinoiu consideră că Lăzărică din mitologia românească se înrudeşte cu zeii vegetaţiei din alte culturi, care mor şi renasc anual, simbolizând ciclul vegetal.

Două reprezentări mitice, Lazăr şi Flora, prima de origine tracică, a doua romană, sunt celebrate în Calendarul Popular una dupa alta: în Sâmbata lui Lazăr şi în Duminica Floriilor.

Lăzărelul, cu varianta sa regională Lăzăriţa, este un moment de înnoire a timpului calendaristic de tipul obiceiului popular "Focul lu Sâmedru".

Scanned with OKEN Scanner

Etnologul Ion Ghinoiu descrie desfăşurarea ritualului: "personajul central, Lăzărița, îmbrăcată în rochie de mireasă sau ie albă, cu coroniță de flori pe cap, se plimbă cu paşi dansanți, înainte şi înapoi, în interiorul cercului format din suratele sale, pe o melodie simpla, duioasă, care povesteşte drama eroului vegetației: plecarea de acasă a tânărului cu oile sau cu caprele, cățărarea în copac pentru a doborî frunză animalelor, moartea lui năprasnică prin căderea din arbore, căutarea îndelungată şi găsirea trupului neînsuflețit de surioare, aducerea acasă şi jelirea, scăldarea în lapte dulce şi îmbrăcarea în frunze de nuc, aruncarea scaldei mortului pe sub nuci şi în final învierea lui Lazăr şi metamorfozarea sa în flori şi vegetație luxuriantă". Momentul final are în prim plan o horă veselă a suratelor.

Profesor ul Ion Zamfirescu din localitatea Carvăn a studiat acest obicei, studiu continuat de în perioada 2004 -2007 de către conservatorul Popescu Crina şi Magiru ALexandru de la Centrul Județean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Traditionale Constanța.

Acum câteva decenii, în localitățile Dobrogei existau tradiții locale, datini, obiceiuri şi creații folclorice în preajma apropierii Sfintelor Sărbători de Paşti.

Întrecerea „cosia" a doi sau mai mulți participanți la încondeiatul ouălor de Paşti în roşu;

De Sfintele Paşti , după Slujba Învierii, vecinii se adunau la „tală" , la taifas în fața porții, să ciocnească ouă roşii;

Colindele, obiceiurile prilejuite de apropierea Sfintelor Sărbători de Paşti, care au supraviețuit până acum treizeci de ani, au fost „Lăzărelul", colind-obicei practicat în sâmbăta lui Lazăr şi „De Florii", care avea loc, în ziua de Florii, ziua intrării lui Iisus Hristos în Ierusalim.

Particularitatile ceremoniilor

Cele două obiceiuri, „Lăzărelu" şi „De Florii" sunt două obiceiuri de primăvară. Lăzărelu se desfăşoară în Sâmbăta lui Lazăr care precede Duminica Floriilor. Lazărul, aşa cum era numit la început, era un premergător al sărbătorii următoare, Floriile: „Lazăr mare, de Florii / Pe la noi când o să mai vii ?"

Obiceiurile erau practicate numai de fetele mari aflate în pragul căsătoriei. Numărul colindătoarelor era la ambele obiceiuri de *şapte* sau *douăsprezece*, după cum reuşeau să se adune pentru a colinda. Cercetătorii precizează semnificația celor două numere de colindătoare :

Şapte este numărul zilelor săptămânii, iar *douăsprezece* n-ar „reprezenta altceva decât numărul celor douăsprezece luni ale anului".

După răsăritul soarelui, fetele se adună în număr de şapte sau douăsprezece la una dintre ele, cea care era conducatorul de joc sau cea mai în vârstă. Aici se îmbrăcau în rochii de mirese, iar pe cap îşi puneau coroniță. Fetele erau îmbrăcate mirese. Personajul „mireasa" cu simboluri precise şi deosebit de sugestive apare şi-n alte obiceiuri locale, cu aceleaşi implicații biblice. O

Scanned with OKEN Scanner

altă tradiție spune ca în fruntea lor se afla Lăzărica, cea mai frumoasă dintre ele. Desigur, tradiția nu ne spune cum reuşeau fetele să se pună de acord între ele, care este cea mai frumoasă, şi nici cercetătorii etnografi încă nu au reuşit să afle, dar acest aspect este mai puțin important.

Erau colindate îndeosebi gospodăriile cu fete mai mari sau mici.

Una din fetele colindătoare cerea permisiunea gazdei să fie primite cu colindatul. Fetele se aşezau sub formă de cerc, ca un fel de horă mare în ritmul unei melodii, se prindeau de mână şi cântau versurile colindului. Ritmul melodiei este monoton, fetele cântand astfel la unison. Acum câteva decenii, refrenul-vocativ "Lăzărelule" se repeta după fiecare vers şi era o implorare a numitului personaj care era un simbol al primăverii.

Acest Lazăr a fost pierdut de mama sa la naştere. "Pân nucile, pân surcele,/ Pântre flori mai mărunțele". Lazăr era un prevestitor al primăverii, atâta timp, cât acest copil era căutat printre "flori mai mărunțele". Colindul, prin versurile sale indică căutarea acestui copil, Lazăr timp de şase săptămâni: „Şase sătăptămâni că am cătatu/ Şi de Lazăr tot n-am datu". Perioada de căutare coincide cu perioada de şase săptămâni care a trecut de la ziua de început a Postului Mare pâna la „Sâmbăta lui Lazăr" . Copilul fugar Lazăr a fost găsit în Ziua Floriilor, în Sfintele Liturghii. "L-am găsitu de florii/În Sfintele Liturghii". După ce „Lazăr a fost găsit, în lapte dulce el a fost „scăldatu" şi înfăşurat în foi de nuc. Nucul reprezintă simbolul măreției , un arbore maiestos aşa cum trebuie să arate flăcăul Lazăr. „Spălăturile" de la scăldatul lui Lazăr au fost aruncate :"La umbra nucului / În calea voinicului". Copilul „neastâmpărat, Lazăr a ajuns un flăcău, un voinic asemeni celor din poveştile noastre .

Către finalul colindului fetele-mirese ne spun de cele trei surori ale lui Lazăr. Fiecare dintre surori are trăsături fizice şi sufleteşti distincte. Numai una dintre surori îi seamănă la caracter: „Cea mai mare-i mai domoală /Cea mai mică-i mai voinică, iar „Cea mijloacă-i potrivită / Ca şi Lazăr potrivită". La sfârşit primeau ouă şi plăcinte.

Cele două sărbători, Lăzărelul şi De Florii au continuitate în timp, sunt sărbători creştin-ortodoxe cu profunde implicații religioase şi sărbători ale naturii, ale renaşterii.

Bibliografie

1. Ghinoiu Ion
–Comoara Satelor. Calendar popular, Ed. Academiei Române, Bucureşti 2005
- Zile şi Mituri - Ed. Fundatiei PRO
2. Popescu Crina, - Din Arhiva CJCPCT Constanța , Studii de cercetare 2004 – 2007 Magiru Alexandru
3. Zamfirescu Ion
- Cercetare de teren în localitatea Carvăm, județul Constanța

Scanned with OKEN Scanner

ARTĂ ŞI TRADIȚIE ROMÂNEASCĂ

Profesor pictor drd. Carp Monica,
Clubul Copiilor Roman Jud Neamț

Vestigiile culturale existente pe teritoriul României, din cele mai vechi timpuri şi până astăzi, atestă firea statornică şi fermă a strămbunilor noştrii, care au creat o bogată cultură populară, au păstrat-o nealterată şi au transmis-o, prin tradiție, din generație în generație până la noi. Cultura populară a preluat din fiecare epocă istorică ceea ce a creeat mai valoros mintea şi talentul oamenilor. Cultura populară românească, prin originalitatea, frumusețea şi bogăția sa are un profund caracter unitar, ceea ce însă nu exclude prezența unei diversități de forme şi variante, determinate de factorii istorici, economici şi geografici din diferite regiuni ale țării.

Din neolitic şi până azi oamenii s-au încojurat de frumos, împodobind obiectele din jur în tehnici diferite: țesut, cusut, olărit, pictură, incizie, încrustare, folosind aceleaşi motive fundamentale transpuse doar în alte forme şi compoziții ornamentale.

Țesutul a fost unul dintre cele mai răspândite meşteşuguri deoarece trebuia împodobită casa şi trebuiau confecționate piesele de port pentru întreaga familie. Valoarea deosebită a lăicerilor, scoarțelor şi covoarelor era conferită de ornamentica tradițională (vrâste, pomul, rombul, flori şi animale) de cromatica potolită şi rafinată a culorilor vegetale, dar şi de măiestria execuției. La români se poate vorbi chiar de o preferință cromatică multimilenară pentru culorile alb (curățenie, nevinovăție), roşu (viață, bucurie) şi negru (culoarea întunericului). Îmbrăcămintea (cămeşoi, catrințe, pieptare, brânețe, brâuri, traiste) oamenilor era încărcată cu ornamente bogate şi culori vii într-o pefectă armonie şi echilibru.

Sistemul geometric de ornamentare ilustrează, prin combinarea liniilor drepte, frânte sau curbe şi repetarea ritmică a motivelor, elemente şi fenomene legate de viață: mişcare, muncă, hrană, adăpost, dar şi sentimente redate în forme stilizate, printr-o impresionantă forță de prelucrare. Cele mai răspândite motive sunt: linia care conturază decorul, rombul-motiv dominant, zig-zagul, pătratul, triunghiul si rotundul care simbolizează Soarele dătător de lumină şi de viață. Dintre motivele zoomorfe, cele mai des se întâlnesc musculițele, şarpalacul, penițele, iar dintre motivele fitomorfe: ruja, bobocul, panseaua, laleaua, frunza, strugurelul.

Particularitățile locale şi zonale introduc mici diferențieri care au îmbogățit

atât de plăcut portul nostru popular. Ele s-au format din dorința creatorilor populari de a-şi imprima gusturile şi preferințele, personalitatea şi originalitatea lor.

Formarea şi păstrarea peste milenii a unui fond etnic, specific poporului român, demonstrează nu numai ingeniozitatea şi talentul oamenilor, dar şi anumite condiții istorice de stabilitate şi continuitate de locuire pe acest pământ.

Ceramica populară datorită existenței milenare, reprezintă dovada continuității şi unității poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic. Ceramica este folosită în primul rând în alimentație, pentru a păstra, a prepara şi pentru a servi alimentele, dar şi în scop decorativ, în construcții sau pentru anumite ritualuri. Locuința țărănească cuprinde o mare diversitate de vase de ceramică - oale, ulcioare, străchini, căni, chiupuri, blide, laptare (oale pentru ținut laptele), marile oale în care se pregatea mâncarea pentru nunți sau pentru sărbătorile religioase, vase pentru flori, statuete, fluiere, jucării etc. Deosebite sunt marile ulcioare de nuntă întâlnite în Oltenia. Acestea se remarcă prin culorile vii puse peste fondul negru al vasului.

Faptul că țara noastră a fost ținutul mirific al codrilor de fag, stejar, brad sau paltin, arta populară s-a dezvoltat pe acest fond material aflat la dispoziția fiecărui creator mai mult sau mai puțin dotat cu simțuri artistice. Inițial creația populară a apărut din stricta necesitate a utilului necesar fiecărui individ. Prin fantezia de care a dat dovadă românul din toate timpurile, prin gust şi rafinament şi din dorința de a se înconjura de frumos, creația populară a devenit artă, o artă care ne reprezintă şi care s-a dezvoltat treptat şi care o vom regăsi atât în construirea locuințelor, dar şi în construcțiile religioase. La armonizarea şi aprecierea proporțiilor se adaugă plasticitatea decorului care în marea majoritate a cazurilor are un rol constructiv; remarcabile în acest sens sunt ramele ferestrelor şi uşilor din Oaş şi Maramureş, dar şi stâlpii de stejar din ținutul Gorjului. Elementul ornamental este concis, sintetic dar mai ales cursiv. Părțile care alcătuiesc motivul sunt strâns legate între ele împreună alcătuind un tot unitar. Gama motivelor decorative este foarte diversă şi se înscrie în ornamentica stilizată şi geometrică a artei populare. Motivele mitice ale rozetei solare, şarpelui sau balaurului se îngemănează cu micile dreptunghiuri, triunghiuri şi romburi. Impresionantele şi renumitele porți țărăneşti, în timp au devenit adevărate monumente de artă populară, şi reale surse de inspirație pentru arta romanească si pentru arta universală. Marele Brâncuşi, a purtat „lada cu zestre", a tradiției noastre populare şi a redeschis-o pentru creația sa, care a devenit creație universală.

Astăzi, mai mult ca oricând, arta tradițională românească are nevoie de revigorare. Trebuie să căutăm soluții prin care arta noastră tradițională să-şi regăsească valențele. Ca artist plastic am abordat arta tradițională

Scanned with OKEN Scanner

românească în lucrările personale, iar ca dascăl, îndrumător în creație, am organizat trei ediții ale Concursul National „Mărțișorul Românesc", aprobate de M.E.C.I. „Mărțișorul românesc" este o sărbătoare specific românească care pune în valoare talentul şi ingeniozitatea creatorilor de frumos. De tradiționalul fir împletit în roşu şi alb, simbol al dragostei şi purității, se pot atârna simboluri miniaturale ale artei tradiționale româneşti: ceramică pictată, fragmente de țesături şi cusături, lemn pictat sau sculptat, etc. Dacă pentru generația prezentă am organizat acest concurs, pentru generațiile viitoare am realizat Albumul de Artă „Mărțișorul Românesc", album ce se regăseşte şi în Biblioteca „Gh. Asachi" a Palatului Culturii din Iaşi. Critica de specialitate a considerat acest album unic în domeniu.

Coperțile Albumului de Artă **„Mărțișorul Românesc"**

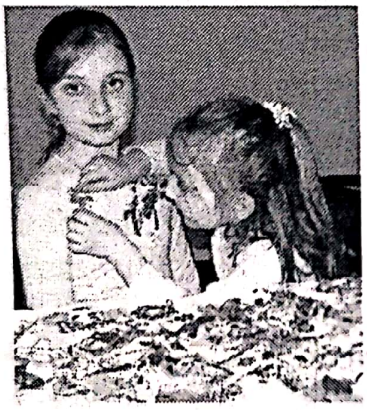

MĂRȚIȘORUL ROMÂNESC

TRADIȚII DE CRĂCIUN ÎN EUROPA

Profesor Culică Codruța Dana ,
Colegiul Comercial "Carol I" Constanța

Crăciunul sau **Naşterea Domnului** (naşterea lui Iisus Hristos) este o sărbătoare creştină celebrată la 25 decembrie (în calendarul gregorian) sau 6 ianuarie (în calendarul iulian) în fiecare an. Ea face parte din cele 12 sărbători domneşti (praznice împărăteşti) ale Bisericilor bizantine, a treia mare sărbătoare după cea de Paşti şi de Rusalii. În secolul al XX-lea, Crăciunul devine şi o sărbătoare laică, celebrată atât de către creştini cât şi de către cei necreştini, centrul de greutate al celebrării deplasându-se de la participarea în biserică la rit spre aspectul familial al schimbului de cadouri sau, pentru copii, „darurilor de la Moş Crăciun".

Mulți cercetători, consideră că termenul provine din latinescul *calatio* cu forma sa de acuzativ *calationem*. La romani prin *calatio* se înțelegea

convocarea poporului de către preoții păgâni în fiecare zi de întâi a lunii pentru anunțarea sărbătorilor din luna respectivă, şi, prin extindere, *sărbătoarea* în general, căci cea mai importantă calatio era aceea de la 1 ianuarie. Până către sfârşitul secolului al IV-lea, naşterea lui Hristos se sărbătorea odată cu Boboteaza la 6 ianuarie, când se obişnuia să se facă anunțarea sărbătorilor de peste an (Paşti etc.). Şi cum celor de curând creştinați din Dacia şi din sudul Dunării această anunțare li se părea apropiată de sărbătoarea păgână *calatio*, au denumit cu acest termen sărbătoarea creştină a naşterii lui Hristos. Datele la care se sărbătoreşte Crăciunul sunt orientative, pentru că nu se ştie data exactă a naşterii lui Iisus.

Crăciunul a început să fie serbat de către creştini pe 25 decembrie, după cel puțin trei secole de la începerea misiunii de evanghelizare a apostolilor, anume începând cu secolul al IV-lea în Vest şi începând cu cel de-al V-lea secol în Est. Inițial, sărbătoarea naşterii lui Hristos era ținută pe 6 ianuarie, istoricii ştiind azi că ea se celebra deja în 336 d. Chr., la Roma

Obiceiul împodobirii bradului de Crăciun își trage originile de la popoarele Germanice. Tradiția s-a răspândit în restul Europei şi apoi în toata lumea după Primul Război Mondial. În bisericile din Finlanda în prima duminică înaintea naşterii lui Iisus, în fața catedralelor, din an în an, se ridică un pom de Crăciun de 30-40 metri, împodobit cu mai toate podoabele posibile.

În Portugalia bradul se face la începutul lui decembrie ca să se adune cât mai multe cadouri până în noaptea de Crăciun. Moş Crăciun este versiunea mai nouă a Sfântului Nicolae (în engleză: *Santa Claus*) care şi-a făcut apariția în secolul I. El împarte cadouri tuturor copiilor în noaptea de **Crăciun.** De fapt tradiția cadourilor în noaptea de 24 decembrie spre 25 decembrie provine de la Martin Luther care a propagat din anul 1535 această datină numită Christkind ca o alternativă a obiceiului catolic Nikolaustag de pe 6 decembrie. Multă vreme în familile catolice a fost menținută mai departe tradiția cadourilor de Nikolaus. Scopul lui Martin Luther a fost să trezească interesul copiilor pentru Christos şi să-i îndeparteze astfel de datina catolică a cadourilor de Nikolaus, ea fiind un mod de venerație a catolicilor pentru sfinți.

Finlandezii îl au pe Joulupukki, cel care vine din ținutul Korvatunturi, tărâm în forma unei urechi, despre care se spune că ar fi unealta cu care Moşul ascultă dacă micuții sunt cuminți.

În Anglia, scrisorile pentru Moş Crăciun, care are numele de Santa Claus, în ajunul Crăciunului sunt puse în hornul şemineului, pe șemineu sau în geam, introduse în şosetuțe speciale, în aşa fel încât să fie umplute cu surprize a doua zi dimineată.

Copiii olandezi îl aşteaptă pe Sinterklaas, care vine din Spania pe un cal alb şi lasă daruri în saboții de

Scanned with OKEN Scanner

convocarea poporului de către preoții păgâni în fiecare zi de întâi a lunii pentru anunțarea sărbătorilor din luna respectivă, şi, prin extindere, *sărbătoarea* în general, căci cea mai importantă calatio era aceea de la 1 ianuarie. Până către sfârşitul secolului al IV-lea, naşterea lui Hristos se sărbătorea odată cu Boboteaza la 6 ianuarie, când se obişnuia să se facă anunțarea sărbătorilor de peste an (Paşti etc.). Şi cum celor de curând creştinați din Dacia şi din sudul Dunării această anunțare li se părea apropiată de sărbătoarea păgână *calatio*, au denumit cu acest termen sărbătoarea creştină a naşterii lui Hristos. Datele la care se sărbătoreşte Crăciunul sunt orientative, pentru că nu se ştie data exactă a naşterii lui Iisus.

Crăciunul a început să fie serbat de către creştini pe 25 decembrie, după cel puțin trei secole de la începerea misiunii de evanghelizare a apostolilor, anume începând cu secolul al IV-lea în Vest şi începând cu cel de-al V-lea secol în Est. Inițial, sărbătoarea naşterii lui Hristos era ținută pe 6 ianuarie, istoricii ştiind azi că ea se celebra deja în 336 d. Chr., la Roma

Obiceiul împodobirii bradului de Crăciun îsi trage originile de la popoarele Germanice. Tradiția s-a răspândit în restul Europei şi apoi în toata lumea după Primul Război Mondial. În bisericile din Finlanda în prima duminică înaintea naşterii lui Iisus, în fața catedralelor, din an în an, se ridică un pom de Crăciun de 30-40 metri, împodobit cu mai toate podoabele posibile.

În Portugalia bradul se face la începutul lui decembrie ca să se adune cât mai multe cadouri pană în noaptea de Crăciun. Moş Crăciun este versiunea mai nouă a Sfântului Nicolae (în engleză: *Santa Claus*) care şi-a făcut apariția în secolul I. El împarte cadouri tuturor copiilor în noaptea de **Crăciun.** De fapt tradiția cadourilor în noaptea de 24 decembrie spre 25 decembrie provine de la Martin Luther care a propagat din anul 1535 această datină numită Christkind ca o alternativă a obiceiului catolic Nikolaustag de pe 6 decembrie. Multă vreme în familile catolice a fost menținută mai departe tradiția cadourilor de Nikolaus. Scopul lui Martin Luther a fost să trezească interesul copiilor pentru Christos şi să-i îndeparteze astfel de datina catolică a cadourilor de Nikolaus, ea fiind un mod de veneraţie a catolicilor pentru sfinți.

Finlandezii îl au pe Joulupukki, cel care vine din ținutul Korvatunturi, tărâm în forma unei urechi, despre care se spune că ar fi unealta cu care Moşul ascultă dacă micuții sunt cuminți.

În Anglia, scrisorile pentru Moş Crăciun, care are numele de Santa Claus, în ajunul Crăciunului sunt puse în hornul şemineului, pe şemineu sau în geam, introduse în şosetuțe speciale, în aşa fel încât să fie umplute cu surprize a doua zi dimineată.

Copiii olandezi îl aşteaptă pe Sinterklaas, care vine din Spania pe un cal alb şi lasă daruri în saboții de

Scanned with OKEN Scanner

lemn. În ajunul sosirii Moşului, ghetuţele sunt umplute cu fân şi zahăr pentru calul moşului. Dimineaţa când se trezesc, micuţii le găsesc pline cu daruri, cu nuci şi bomboane.

În Suedia, Jultomte are o înfăţişare diferită: el este reprezentat ca un pitic îmbrăcat în roşu, cu barbă albă, mare amator de orez cu lapte, tradiţionala mâncare suedeză de Crăciun.

În Spania Moş Crăciun nu înseamnă mare lucru pentru copii, cadourile fiind împărţite de cei trei magi, de două ori pe an, pe 26 decembrie şi pe 6 ianuarie.

În Italia, Babbo Natale are nevoie de ajutoare: o bătrână vrăjitoare, numită Befana, foarte bună cu copiii, care se strecoară pe hornuri şi lasă cadourile lângă bradul împodobit.

În Elveţia, Samichlaus are întotdeauna o sarcină grea de a aduce şi pomul de Crăciun în casele oamenilor, obicei care se păstrează alături de o altă tradiţie elveţiană, "Parada ridichilor luminate". Copiii, ajutaţi de părinţi, se înarmează cu ustensile specializate şi scobesc cu mare grijă câte o ridiche mare de lună, alb-violet, pe care apoi o împodobesc cu diferite crestături şi forme. Micuţii introduc apoi o lumânare lungă în ridichea pe care o poartă ca pe o faclă ori o agaţă cu trei sfori, ca pe un lampion. Conform tradiţiei, părinţii şi copiii se întâlnesc în diverse locuri din sat şi pleacă, la ora 18.00, cu ridichile luminate, spre curtea şcolii, unde se cânta în cor colinde.

Danezii au o modalitate mai puţin întâlnită de a împărţi cadourile: se adună toţi ai casei în jurul bradului, şi cel mai vârstnic ia un cadou pe care-l dă celui destinat care ia, la rândul său, un altul şi-l dă persoanei pentru care a fost pregătit şi aşa mai departe.

Pe vremea când Lituania făcea parte încă din URSS, oamenii de aici îşi făceau daruri în noaptea de Anul Nou. După obţinerea independenţei, în 1990, au început să fie respectate din nou tradiţiile Crăciunului, dar copiii, au încercat să-i convingă pe parinţi să le ofere cadouri şi pe 24, şi pe 31 decembrie. În Portugalia cine merge în vizită la cineva trebuie să aibă un cadou ca să-l pună sub brad.

Sărbătoarea Crăciunului este anunţată prin obiceiul copiilor de a merge cu colindul şi cu Steaua, pentru a vesti Naşterea Mântuitorului. De asemenea, o veche tradiţie este „mersul cu icoana", un fel de colindat care se face de către preoţii comunităţii locale cu icoana Naşterii Domnului, binecuvântându-se casele şi creştinii. Colindele de iarnă sunt texte rituale cântate, închinate Crăciunului şi Anului Nou. Originea lor se pierde în vechimile istoriei poporului român. Evocând momentul când, la naşterea lui Iisus, s-a ivit pe cer steaua care i-a călăuzit pe cei trei regi magi la locul naşterii, copiii - câte trei, ca cei trei magi - merg din casă în casă cântând colindul *„Steaua sus răsare..."*, purtând cu ei o stea. Ajunul Crăciunului începe cu colindul *„Bună dimineaţa la Moş Ajun!"*, casele frumos împodobite îşi primesc colindătorii. Aceştia sunt

răsplătiți de gazde cu fructe, covrigi, dulciuri şi chiar bani.

În Austria, cete de copii străbat străzile colindând pe la ferestre, Piața de Craciun din Viena fiind atracția principală a sărbătorilor iar în Ungaria în multe locuri copii umblă cu steaua de Bobotează. În Finlanda în 25 decembrie se serveşte un fel de peşte care inițial s-a preparat printr-un proces îndelungat iar familia engleză se adună la masa festivă şi consumă tradiționala masă de sărbatori: curcanul cu castane, rață coaptă la cuptor şi binecunoscuta budincă de prune. Tot la budincă se împarte şi pachețelul surpriză numit cracker. Tradiția greacă impune însă ca masa de Crăciun să nu fie strânsă după ospaț pentru ca Iisus, care va trece pe acolo noaptea, să nu ramână flamând.

În Cehia, o lege din bătrâni spune că numărul celor care stau la masă trebuie să fie în mod obligatoriu par, iar superstiția mai avertizează că acela care se va ridica înainte de sfârşitul ospățului va muri în anul care urmeaza. Din acest motiv, toate farfuriile cu bucate sunt aduse la masă înainte de venirea oaspeților, astfel încât gospodina sa nu fie nevoită să mai facă drumuri inutile la bucătarie. Ospățul este format din salate, ciorbă de peşte şi o delicioasă prajitură cu migdale.

Bibliografie:

Octavian Chețan, Paul Bălă, Mitul Creştin, p. 155;

Preot Profesor dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe, Editura Institutului Biblic şi de Misiune a B.O.R., Bucureşti, 1993;

Alexandru Ciorănescu, Dicționarul Etimologic al limbii române, Saeculum I.O., Bucureşti, 2002;

Ligia Cristina Oprea şi colaboratorii, Uniunea Europeană: locuri şi oameni, Ministerul Integrării Europene, 2006;

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DOBROGENE

Profesor Prahoveanu Ioana,

Colegiul Comercial „ Carol I„ Constanța

Dobrogea, pământ legendar, tărâm scăldat de apele Mării Negre, reuneşte de secole diverse minorități etnice şi religioase care au găsit în acest spațiu cultural înțelegerea şi sprijinul de care aveau nevoie. Obiceiurile şi sărbătorile minorităților din Dobrogea, pe lângă cele practicate

Scanned with OKEN Scanner

de români , ocupă un loc important în viața de toate zilele a poporului român. Contribuția culturală a diferitelor minorități naționale la profilul cultural românesc, practic la structurarea identității culturale a acestui spațiu este importantă . Aceste contribuții culturale crează identități regionale, ale provinciilor istorice. Ceea ce dă identitate și un specific anume Dobrogei este tocmai profilul etnic special, combinația unică de elemente culturale. Pe lângă populația românească care își sărbătorește propriile tradiții și obiceiuri, minoritățile etnice de aici își respectă obiceiurile şi sărbătorile aşa cum le este tradiția, reușind să armonizeze relațiile cu românii respectându-și reciproc cele mai frumoase valori culturale, propriile tradiții care le dă sentimentul apartenenței la rădăcinile spirituale și fizice ale strămoșilor. Ca urmare pe lângă sărbătorile românești întâlnim și sărbători cum ar fi: ziua națională a rromilor (sărbătorită de ei din anul 1971) pe data de 8 aprilie; credința ruşilor lipoveni creştin-ortodocşi de rit vechi, care sărbătoresc Crăciunul pe 7 ianuarie, Boboteaza pe 19 ianuarie, Sfantul Gheorghe pe 6 mai. Musulmani au ca sărbători religioase importante : Ramadanul şi Bairamul, iar aromânii își sărbătoresc ziua națională pe 23 Mai. În Dobrogea, întâlnim obiceiuri care s-au păstrat din vremuri de demult și încă mai sunt practicate. Astfel în Sâmbăta Floriilor în localitatea Izvoarele, unde populația este preponderent grecească se sărbătorește ***"Lazarelul"*** și ***"Olaria"***, obicei ce constă în aprinderea pe dealuri a unor focuri din resturi vegetale sau din furajele consumate de animale în timpul iernii, simbolizând purificarea naturii și reîntoarcerea la viață a întregii lumi. Rostogolirea pe dealuri a roților de căruță înfășurate în paie, simbolizează cursul soarelui pe cer și purificarea a tot ce a fost rău pentru comuniune. După Paște dobrogenii sărbătoresc ***"Caloianul"*** –obicei ce simbolizează fertilitatea, belșugul culturilor și regenerarea vegetației. În a treia zi de Paști în localitățile Niculițel, Luncavița, Văcăreni, Jijila se practică obiceiul ***"Paparuda"*** și constă în stropirea cu apă a unui grup de tinere fete sau de femei bătrâne, împodobite cu flori sau cu ramuri verzi, ce intra din curte în curte. Tinerele sau bătrânele, dansează și cântă pentru a aduce ploaia, în zilele secetoase de vară, apoi sunt udate de gazdă sau se udă între ele. În seara de Ajun sunt practicate obiceiuri precum : ***"Colindatul"*** , ***"Ursul"***, ***"Brezaia"***,***"Capra"***– obiceiuri ale colindatului cu măști, ce se mai întâlnesc în localitățile Niculițel, Valea Teilor, Greci, Enisala, Fântânele, Cogealac, Mihai Viteazul. Un alt obicei al colindatului cu măști este și ***"Mosoiul"*** , care se practică și azi, numai la Luncavița, obicei ce a devenit o emblemă nu numai a Luncaviței, dar și a Dobrogei. În ziua de Anul Nou este practicat ***"Semănatul"***, obicei practicat de copiii ce intră din casă în casă și aruncă cu boabe de grâu, spunând vorbe de bun augur pentru rodul pământului în anul nou ce va veni. În ziua de 6 ianuarie obiceiul ,, Bobotezei,, constă în recuperarea de către flăcăi a crucii aruncate în apa Mării Negre sau a Dunării, dovedind astfel trecerea lor în rândul bărbaților. Aromânii (numiți de istoriografia românească

Scanned with OKEN Scanner

macedoromânii, exonim: vlahi, în aromâna ei îşi spun armâni sau rămăni, albanezii îi numesc uneori remerii) sunt un popor romanic din nordul şi centrul Greciei, Macedonia, Albania, România şi Bulgaria. Numărul lor este estimat la aproximativ un milion. Limba lor maternă e o limbă romanică numită aromână considerată de lingvişti ca fiind unul din cele patru dialecte ale limbii române. Dintre obiceiurile specifice lor sunt: sărbătoarea Mărţişorului - simbolicul calendar alb-roş care împleteşte zilele anului - este reprezentat sub diferite forme tradiţionale: nelipsitul hornar sau trifoi cu patru foi, aducătoare de noroc şi sănătate celor ce le poartă. Perioada premergătoare postului Paştelui este numită „Alasat' preasini", iar românii respectă anumite obiceiuri. Cu o săptămână înainte de Lăsata Secului, oamenii mănâncă de dulce atât miercuri cât si vineri şi nu pot intra în post certaţi. Duminica de lăsata secului oamenii se duc la Biserică, iar la întoarcere, „ taifa" soacrei mici merge în vizită la soacra mare ducându-i smochine şi stafide. Femeile îşi cer iertare una alteia şi se sărută pe gură . Pentru regiunea Dobrogei, prezența staroverilor este asociată cu migrarea cazacilor conduși de atmanul Ivan Nekrasov, ca urmare a incursiunilor declanșate împotriva acestora de autoritățile țariste. Din 1740-1741, localitatea Sarichioi din județul Tulcea devine un centru important al cazacilor nekrasovi, cu o organizare remarcabilă a vieții sociale după regulile „Legământului lui Ignat". Principalele localități din Dobrogea cu o populație mai însemnată de ruși lipoveni sunt: Tulcea, Sarichioi, Carcaliu, Jurilovca, Slava Cercheză, Slava Rusă din județul Tulcea şi Ghindărești, Constanța, Năvodari din județul Constanța. Obiceiurile rușilor-lipoveni sunt strâns legate de sărbătorile religioase. Calendarul pe care îl respectă a rămas neschimbat, fiind cel iulian, decalat cu 13 zile. Până în zilele noastre la rușii-lipoveni s-a păstrat obiceiul efectuării semnului crucii în aproape orice acțiune pe care o întreprind. Cel mai bine s-au păstrat obiceiurile legate de Maslenița (Săptămâna Brânzei sau Lăsata Secului) – săptămâna de dinaintea intrării în postul Paştelui. Este o săptămână de voie bună, sărbătorită cu cântece vesele pe străzile localităților şi cu preparate lactate specifice: vareniki, blini, piroghi. În timpul slujbei de Florii, podelele bisericilor sunt acoperite cu un covor de iarbă, în timp ce credincioşii ţin în mâini lumânări şi crenguţe de salcie sfinţite cu această ocazie. Paştele, se sărbătoreşte în familie, cu oua vopsite şi cozonac, ce se sfinţesc în dimineaţa Învierii, după liturghie. În toată perioada Paştelui, există la ruşii-lipoveni obiceiul de a se pupa de trei ori când se întâlnesc, pronunţând „Hristos a înviat!" („Hristos voskrese!") şi respectiv „Adevărat a înviat!" („Voistinu voskrese!"). De Crăciun, există şi la ruşii-lipoveni obiceiul de a colinda, vestind Naşterea Domnului, însă nu înainte de sărbătoare, ci după liturghie, şi cu un singur colind în repertoriu, preluat din cântarea bisericească („Hristos se naşte" – „Hristos rajdaetsja"). Comunitatea turco-tătară numără peste 75.000 de persoane, stabilite mai ales în Dobrogea, dintre care conform datelor oficiale ale ultimului recensământ, 24,469 de tătari.

Scanned with OKEN Scanner

Cea mai importantă sărbătoare a turcilor, din punct de vedere al unității lor etnice, sărbătorită anual şi de turcii dobrogeni este Nevruzul - echivalentul Sărbătorilor Pascale româneşti. Este cea mai veche sărbătoare a lor, datând de peste 5.000 de ani. Cuvântul „Nevruz", în traducere din limba persană, înseamnă „zi nouă", de la „Nev", adică nou şi de la „ruz", adică zi. Este vorba de venirea primăverii, revenirea la viață, sărbătoare care este celebrată de cei peste 66 de mii de turci şi tătari primăvara pe 21 martie. Şapte feluri de mâncare sunt gătite, pentru că şapte este un număr cu noroc. Sunt coapte prăjituri, iar mâncărurile sunt în special din carne de oaie. Se vopsesc şi ouă roşii care semnifică speranța, bucuria, lumina. Tinerii iau o creangă pe care o împodobesc cu ghiocei, cu batiste brodate, cu flori de primăvară, şi colindă din casă în casă să aducă Nevruzul, adică vestea primăverii. Sunt răsplătiți cu dulciuri, prăjituri, şi bănuți, iar aceste mici daruri se numesc „nevruzie". Alte sărbători religioase ale turcilor sunt Ramadam Bairam şi Kurban Bairmam. În Dobrogea, sărbătoarea se mai numeşte Seker Bairam (bairamul dulce), deoarece pe masa fiecărui musulman se găsesc baclavale însiropate cu miere şi umplute cu nucă, sarailii, halva şi cozonaci, suc și limonadă, fistic, rahat, halviță. Conform tradiției, credincioşii îşi urează „Bairam Kairl Bolsun!". O altă sărbătoare este Kurban Bairamul (Ziua Sacrificiului, Crăciunul islamic), iar în ultima săptămână dinaintea Ramadam Bairamului copiii merg şi colindă casele membrilor comunității, iar textele sacre (Luna Ramadamului Sfânt, Slujba de Seară, Rămas Bun) se încheie cu urarea „Să ne dea Allah sănătate, ca la anul să vă urăm Ramadam Sfânt". Pe lângă minoritățile prezentate mai sus, în Dobrogea mai trăiesc și comunități de tătari, greci, rromi, albanezi, bulgari, italieni, germani, ucraineni etc.

Bibliografie:

Chirilă, Feodor, Minoritatea ruşilor lipoveni, în Minoritățile naționale din România. Dovezi istorice privind așezarea și evoluția, Editura Kham, București, 2001;

Doru Dumitrescu, Carol Căpiță, Mihai Manea, Istoria minorităților naționale din România, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2008;

Ibram Nuredin, Tradiții şi obiceiuri ale Turcilor din România , Editura Ex. Ponto, Constanța, 1998;

Rodica Simionescu, Obiceiuri şi tradiții din satele dobrogene, În Revista „Lumea satului„ , NR.6, 16-31 MARTIE 2009;

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII

Profesor Hreniuc Daniela,
Profesor Pânzaru Rodica Tatiana,
Colegiul Tehnic Tomis Constanța

Pe versantul sudic al dealului Barcu, deal ce domină Valea Siretului, se găseşte satul Oboroceni. Aici, pe locul unui vechi schit, a fost construită în anul 1804 biserica satului. Ctitori au fost Ionuță Sandu Sturdza, Domn al Moldovei împreună cu Doamna sa Ecaterina. Şi casa parohială are acelaşi iz de poveste, fiind vechiul conac al unui la fel de vechi boier, proprietar al moşiei Heleşteni. Casa are alcătuirea şi parfumul asemănătoare casei de la Mirceşti a lui Vasile Alecsandri, cu odăi înalte şi sobă după modelul celor de la Viena. Aici, tradițiile s-au păstrat ! Şi nici nu se putea altfel când Siretul este atât de aproape şi suntem în inima Moldovei....

În dimineața zilei de 31 Decembrie, vechea curte a casei parohiale era neîncăpătoare. A venit tot satul ! Au venit copii, tinerii, au venit toți gospodarii locului spre a primi binecuvântarea preotului pentru începerea sărbătorii. Copii au urat şi au căpătat cele de cuviință. Preotul, împreună cu oamenii locului, au „cinstit" un pahar de vin, au mâncat cozonac şi apoi, toți organizați în „cete", s-au îndreptat către Primăria din Heleşteni (comuna din care face parte satul), spre a primi „atestarea".

La casa parohială

Aici a avut loc o adevărată paradă a costumațiilor şi măştilor tematice dar, la loc de cinste a fost costumul popular specific zonei: căciulă de miel, cămaşă

lungă, albă, vesel înflorată, cusută în casă de-a lungul câtorva ierni, pantaloni albi strânşi pe picior, bocanci precum şi nelipsita şi biruitoarea bundiță. Şi s-au perindat: „cerbul", „căluțul", „capra", „ursul", cetele de „irozi" şi de „harapi", cetele de „haiduci" şi, deşi nu aparțin de această comună şi prin urmare nu capătă de aici „atestatul" ci doar de dragul spectacolului, „Cetele de la Ruginoasa".

După această prezentare a tuturor colindătorilor şi trupelor a urmat adevăratul spectacol care s-a ținut într-un loc special amenajat, de unde să poată fi văzut de toată suflarea. Acum, a putut fi admirat pe îndelete „căluțul" confecționat din lemn şi împodobit cu panglici viu colorate, călărit de copii îmbrăcați în costume populare, dansând în zgomot de fluiere şi tobe. Au mai putut fi văzuți evoluând atât „cerbul" şi „capra" cât şi cetele de „irozi" şi „harapi". „Irozii" purtau pe cap coifuri înalte, cusute cu migală din mii de mărgele multicolore iar „harapii" aveau măşti, de cele mai multe ori înfricoşătoare. A apărut de asemeni „ursul" îmblănit tăvălindu-se şi mormăind, ținut bine însă în frâu spre hazul asistenței. Au urcat apoi pe scenă cetele de „haiduci" hăituite de poteră (un „arnăut" având o uniformă oarecum actualizată.....) şi, în final, „Cetele de la Ruginoasa" cu bâte şi furci, care au dat o probă de reală (şi chiar periculoasă,,,,) încăierare. Trebuie să fii bine antrenat şi rezistent fizic pentru a putea participa la o astfel de întrecere bâtele fiind mari , grele, groase şi adevărate !...

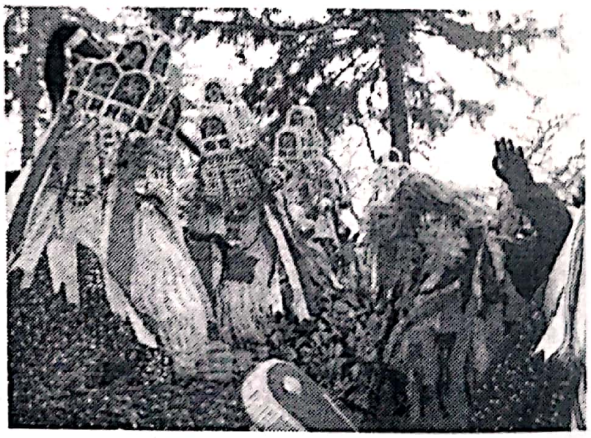

Prezentare în fața Primăriei

Ce contrast ! Copii cu obrajii înroşiți de ger, cu ochii sclipind de bucuria sărbătorii, ce călăresc „căluțul" şi „Cetele de la Ruginoasa" ! Dar acestea sunt obiceiuri al căror început se pierde undeva demult.... După spectacol, copii şi tinerii au plecat la urat prin sate, până seara târziu.

Specifică satului Oboroceni (nu ştiu să se mai practice şi în altă parte) a fost şi slujba religioasă oficiată la miezul nopții în biserica satului, pentru întâmpinarea noului an. Sătenii au venit, au ascultat pioşi ca de obicei cuvintele preotului, dar, de astă dată, s-a petrecut ceva inedit. Un călător pe

Scanned with OKEN Scanner

mări şi musafir al satului a aprins în curtea bisericii un mare foc de artificii ce a luminat toată valea, servind oamenii de față cu câte un pahar de şampanie. A doua zi, spre a nu rămâne datori, după slujba Sfântului Vasile, sătenii au venit cu vin la casa parohială şi au „închinat un pahar" cu cel care i-a bucurat în noaptea Anului Nou. Au fost „moldoveneşte" ospitalieri şi recunoscători....

Bibliografie

MITROPOLIA MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI, Biserica Adormirea Maicii Domnului – Oboroceni ; 200 de ani de slujire.

Alex HRENIUC – fotografii originale.

CUNOAŞTEREA ŞI PĂSTRAREA TRADIȚIILOR, O DATORIE A GENERAȚIILOR

Educ. Sfrijan Ştefania,

Educ. Safronia Voica,

Grădinița P.N. Nr. 6 Paşcani Jud. Iaşi

MOTTO: „A păstra obiceiul din părinți şi strămoşi şi a nu pierde nimic din ce-ai moştenit, ca să laşi întreaga ta avere sufletească nepoților, asta o face tradiția" - „Opere", George Coşbuc.

Obiceiurile şi tradițiile la români, mai ales, cele care se desfăşoară la sărbătorile de iarnă, sunt cele mai spectaculoase manifestări spirituale ale poporului nostru. Satul a fost, va fi un purtător şi dezvoltator al tradițiilor. Aici tradiția are o conotație mai mare decât la oraş.

Datoria noastră este aceea de a implica copiii în cunoaşterea folclorului, în a deschide poarta spre cunoaşterea interioară a neamului din care se trage.

Manifestările artistice desfăşurate cu ocazia sărbatorilor de Crăciun, de Paşte, ne fac să nu fim indiferenți la aceste comori neprețuite cuprinse în obiceiurile şi tradițiile moldoveneşti, fără să le valorificăm într-o manieră

Scanned with OKEN Scanner

accesibilă în sufletul copiilor. Începând cu Sf. Nicolae, Crăciunul, Anul Nou şi încheind cu Boboteaza sunt cele mai îndrăgite sărbători ale anului ce aduc în sufletul românului de pretutindeni bucurie, bucuria de a se întâlni cu cei dragi, de a povesti „la gura sobei", cum este obiceiul românului, de a transmite şi de a primi cele mai calde urări de sănătate şi belşug. Aceste obiceiuri stăvechi, cu rădăcini adânci în cultura românilor nu au voie sa dispară, ele trebuie să renască, să existe în inima fiecăruia dintre noi.

De sărbătorile Crăciunului cel mai frumos obicei este *colinda* - cântec cu care copiii, tinerii, maturii întâmpină pe Hristos pe pământ.

Pluguşorul (huitură, urătură) – este o creaţie populară în versuri care se recită de urători în ajunul Anului Nou.

Un alt obicei folcloric de Anul Nou este *sorcova*, care constă în a ura noroc atingând oamenii cu sorcova – o rămurică împodobită cu flori de hârtie.

Semănatul – constă în a arunca înspre oameni grâu sau orez, urându-le sănătate, fericire şi un An Nou mai bogat gazdelor.

Capra, Leul, Căiuţii – sunt obiceiuri spectaculoase atât prin costumaţie, cât şi prin dansul şi figurile comice pe care le execută persoana care interpretează rolul principal, alături de ceilalţi membri ai formaţiei.

Pornind de la constatarea că în mediul urban, tradiţiile şi obiceiurile de sărbători sunt mai puţin cunoscute şi practicate, că la vârsta preşcolară pe fond emoţional se poate realiza o mai uşoară cunoaştere şi interiorizare, mi-am propus să desfăşor un amplu proiect dedicat sărbătorilor de iarnă.

Direcţiile de acţiune au vizat cu prioritate:

Cunoşterea semnificaţiei fiecărei sărbători (Sf. Nicolae, Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza) prin intermediul poveştilor, legendelor, poeziilor, colindelor. În acest scop am prezentat copiilor „Legenda Sf. Nicolae", „De Sf. Nicolae", „Legenda lui Moş Crăciun", „Moş Crăciun", „Scrisoare către Moş Crăciun", „Astăzi s-a născut Hristos", „Deschide uşa creştine", „Trei păstori se întâlniră", „La Bethleem colo-n jos", „Ninsă ramură de brad", ş.a. Pentru a înţelege copiii că aceste obiceiuri sunt foarte vechi şi se transmit din generaţie în generaţie, am organizat o întâlnire cu bătrâni din Lunca Paşcaniului, care le-au povestit copiilor despre obiceiurile de sărbători din satul de azi şi satul de altădată, precum şi de peripeţiile acestora din vremea copilăriei lor. Preotul paroh le-a vorbit copiilor despre semnificaţia religioasă a sărbătorilor de Sf. Nicolae, Crăciunul, Anul Nou, Bobotează – despre frumuseţea şi mesajele transmise prin colinde. Ne-am deplasat cu grupa de copii la biserica din cartier pentru a vedea icoanele Sf. Nicolae, Macii Domnului, Iisus, Îngerul Gavril, Steaua călăuzitoare, etc. şi a asculta colinde interpretate de corul bisericesc.

Cunoaşterea preocupărilor, activităţilor desfăşurate de oameni în perioada sărbătorilor a vizat atât aspectul religios de curăţenie sufletească prin: post, rugăciune, spovedanie, împărtăşanie şi mai ales milostenie, cât şi prin activităţi casnice ce ţin de curăţenia şi pregătirea casei de sărbători: împodobirea bradului,

Scanned with OKEN Scanner

pregătirea mesei cu tăierea porcului şi prepararea acestuia, a colăceilor, cozonacilor, sarmalelor, prajiturilor, precum şi a activitatilor artistice specifice: colindul, uratul, sorcova, semănatul, capra, leul, căiuţii, steaua, etc. Pentru aceasta am prezentat copiilor imagini, albume, reţete, discuţii cu bătrânii, cu gospodinele, povestiri şi lecturi ale educatoarei (fragment cu uratul din „Amintiri din copilărie" de Ion Creanga). Am organizat acţiuni cu copiii şi părinţii de împodobire a clasei, a bradului prin jocuri de rol: „De-a gospodinele", „Pregătim mâncaruri pentru sărbători", „Aşezăm masa de sărbătoare", „Primim colindători".

O atenţie deosebită am acordat cunoaşterii obiectelor de artă populară specifice acestor evenimente prin vizită la muzeul etnografic din Paşcani unde copii au făcut cunoştinţă cu costume, măşti, instrumente (fluier, sorcove, clopoţei, salbă de clopoţei, ciomege), etc. În urma acestei vizite am antrenat şi încurajat copiii să-şi creeze propriile măşti, tobiţe, sorcove, creând un mini-muzeu, ce a fost vizitat de copiii celorlalte grupe. În paralel am învăţat copiii să interpreteze colinde, urături, scenete populare şi religioase precum: „Capra", „Leul", „Naşterea lui Iisus".

Finalizarea şi evaluarea proiectului s-a realizat cu ocazia sărbătorilor de Crăciun, a activităţilor comune cu şcoala - „Primiti cu uratul", cu ocazia vizitelor la Primarie, la Casa de copii, la bătrâni din cartier – în cadrul acţiunii „Şi tu poti fi un Moş Crăciun".

Cu acest prilej, pe lângă faptul că au colindat, urat, dansat şi interpretat roluri, au îmbracat costume adecvate („Capra", „Leul", „Maica Domnului", „Iisus", „Magii"), copiii au făcut şi mici daruri, învăţând să dăruiască, să facă o bucurie şi nu doar numai să primească.

Acest proiect şi-a dovedit din plin eficienţa, deoarece copiii au acumulat cunoştinţe, au învăţat şi s-au jucat într-un mediu educational deosebit şi-au pus în valoare abilităţile de interpretare a rolurilor, a colindelor, dar lucrul cel mai important este că au trăit şi simţit la cote maxime spiritul sărbătorilor de iarnă, şi-au manifestat din plin bucuria şi dorinţa de a fi mai buni, mai darnici, mai înţelegători cu cei apropiaţi.

Bibliografie:

Datine de Crăciun și Anul Nou, ed. Casa editorială Regina Iași, 1996.
Portul popular din zona Iași, ed. Meridiana, 1975.
Curriculumul pentru învățământul preșcolar, M.E.C.T. revizuit.

MISTICA NUCLEARĂ - SALVADOR DALI

Profesor Cătălina Rusu

Colegiul Național Mihai Eminescu Iași

Motto: "Prevăd că în pictură noul stil va fi realismul cuantic și că va ține cont de ceea ce fizicienii numesc cuanta energiei, matematicienii, caz, iar, noi, artiștii, frumusețe imponderabilă." (Salvador Dalí)

Salvador Dali (11 mai 1904, Figueras, Spania – 23 ianuarie 1989, Figueras), numele la naștere – Salvador Domingo Felipe Jacinto Dali Domenech -, a fost un pictor originar din provincia Catalonia, reprezentant de seamă al curentului suprarealist în artă.

Suprarealismul îi oferă deplină libertate să se miște cu îndrăzneală și absolută dezinvoltură într-o zonă care se află la granița dintre lumea interioară și cea exterioară care, deși nu este foarte precisă, posedă o deplină realitate fizică și psihică. El vede posibilitatea manifestării imaginației sale unită cu tehnica desenului și a culorii. Activitatea artistică ce face referire la fenomenele delirante specifice paranoiei este unul dintre fundamentele pe care se bazează poetica suprarealismului. Lumea misterioasă și obscură a inconștientului stă la originea cognitivă și estetică a suprarealismului. Imaginea multiplă sau paranoică se concretizează prin mai multe niveluri ale lecturii sau prin percepția unui singur obiect în mai multe forme. Dar, în 1934 este exclus din grupul suprarealiștilor, din cauza comportamentului său: se considera singurul artist capabil să capteze "formele suprareale".

Astfel, Salvador Dali își va crea propriul său stil, numit metoda paranoico-critică. Pe aceasta o definește ca "o metodă spontană a cunoșterii irațională care constă în interpretarea critică a reveriilor delirante", iar imaginile pe care pictorul încearcă să le fixeze pe pânză derivă din agitația tulbure a

inconştientului (paranoia) şi reuşesc a căpăta formă numai datorită raţionalizării delirului (momentul critic). Dali foloseşte procesul paranoic al succesiunii imaginilor într-un sens critic, ca instrument al cunoşterii.

Schimbarea concepţiei artistului este descrisă în Manifestul mistic din 1951, publicat de către Robert J. Godet, la Paris. Acesta spune că "în 1951, unui fost suprarealist nu i poate întampla nimic mai tulburător decât să devină mistic şi să ştie să deseneze. [...] Criza misticismului lui Dali este cauzată de progresul ştiinţelor, de spiritualitatea metafizică a substanţialităţii în fizica cuantică şi de forţa de coeziune a iluziilor mai puţin substanţiale."

Ideile noii concepţii, Dali le prezintă în picturile sale folosind subiecte clasice şi religioase interpretate prin intermediul conceptelor ştiinţifice. Primul experiment de acest gen este Ispitirea Sfântului Anton, tablou realizat la New York şi care marchează interesul artistului pentru pictura clasică, epoca atomică şi misticism. Conform spuselor lui Dali, această sinteză ideologică se naşte în urma exploziei atomice din 1945, care "a provocat în interiorul meu un adevărat şoc seismic. Atomul devine obiectul principal al gândurilor mele. În tablourile pictate de mine în acea perioadă se regăseşte teama care m-a cuprins când am aflat despre bomba atomică. Am hotărât să cercetez acea lume prin metoda paranoico-critică. Vreau să cunosc şi să înţeleg forţele şi legile secrete ale lucrurilor, înainte de a le stăpâni pe deplin. Posed o armă excepţională, care îmi permite să pătrund în miezul realităţii: misticismul, adică intuirea profundă a comunicării directe cu întregul, viziunea absolută în favoarea adevărului, în favoarea lui Dumnezeu [...]. În aceste condiţii am înţeles că mijlocul expresiv figurat a fost creat în timpul Renaşterii, iar decadenţa picturii moderne se datorează scepticismului şi lipsei credinţei, rezultat al materialismului mecanicist. Datorită renaşterii misticismului spaniol, eu, Dali, voi arăta spiritualitatea tuturor substanţelor şi voi demonstra prin opera mea unitatea Universului."

Prima capodoperă care sintetizează aşa-numita teorie a misticii nucleare este Leda atomica, din 1949. Fiecare element al al tabloului este suspendat în spaţiu, asemenea unui fragment desprins dintr-o formă completă, făcând aluzie la echilibrul forţelor de atracţie şi de respingere din interiorul atomului şi la particulele care compun materia.

Un alt exemplu elocvent al acestui stil este tabloul Fecioara din Port Lligat în care apare în fundal o absidă cu o cochilie, simbol al nemuririi, de care atârnă un ou, simbol al maternităţii şi purităţii - prin forma sa ovală. În tabloul lui Dali, Fecioara - care seamănă cu Gala, este suspendată în aer în absida dezintegrată în mai multe fragmente şi este înconjurată de obiecte simbolice care plutesc. Punând în practică ideea descompunerii atomului şi conceptul secţionării, Dali reuşeşte să sintetizeze

Scanned with OKEN Scanner

știința și religia într-o fuziune fascinantă a formelor și ideilor.

În 1951 pictează Cap rafaelit sfârmat, în care apare o Fecioară rafaelită care în loc de cap are cupola Panteonului roman, din interiorul căruia iese lumina. Efectul descompunerii corpului seamănă cu o explozie de energie în urmă căreia sunt eliberate fragmente ale feței de forma unor cornuri de rinoceri - element specific al metodei paranoico-critice.

Între 1968-1970, Dali revine la duplicitatea imaginii paranoice, cu un grad de conștientizare diferit și tridimensional în opera sa testament Toreador halucinogenic. Într-o piață de tauri metafizică, copilul Dali vede o multiplicare a lui Venus din Milo printre stâncile mării din Catalonia. Printre numeroși corpusculi multicolori și muște, este trasată silueta unui toreador, ale cărui veșminte sunt definite de două Venus din prim-plan. Trăsăturile toreadorului sunt reprezentate pe corpul celor două statui, iar între stâncile din partea stângă se întrezărește capul taurului.

Această teorie mistică cuantică, împreună cu ideile sale despre artă, îl transformă pe Dali într-un geniu neînțeles. Dali va renunța la inspirația sa de natură religioasă în favoarea autonomiei ideologice și creatoare. Artistul va recupera acea dimensiune pe care o va considera de acum înainte artă pură. Este vorba despre dimensiunea spirituală circumscrisă domeniului științei.

Acesta este noutatea absolută a teoriei lui Dali. Tradiția triumfă în fața modernismului datorită științei și religiei, două domenii care au contribuit la dezvoltarea culturală și intelectuală a întregii umanități.

Bibliografie:

Nicosia, Fiorella – Viața și opera lui Dali, Editura Adevărul Holding, București, 2010

Dali, Salvador – Jurnalul unui geniu, Editura Humanitas, București, 2004

Dali, Salvador – The paintings, Editura Taschen, 2007

Scanned with OKEN Scanner

DATINI ŞI OBICEIURI STRĂBUNE

Profesor Maria Apostol,
Educatoare Maria Chiforeanu,
Gr. P.P. Nr. 28, Iaşi

Suntem o țară europeană, intrăm în universalitate, înțelegem şi îi acceptam pe alții, le apreciem cultura, obiceiurile, tradițiile. În aceste sens, consideram că este de datoria noastră să cultivăm obiceiurile, tradițiile ce țin de credința străveche, generațiilor prezente şi viitoare, pentru ca şi ei să le prezinte altora, să se definească prin ele. De Sărbătoarea Naşterii Mântuitorului cât şi a întâmpinării Anului Nou se leagă o serie de obiceiuri şi credințe specifice românilor.

Naşterea Domnului este denumită la români printr-un cuvânt specific numai poporului nostru – *CRĂCIUN*. Referitor la originea cuvântului, majoritatea filologilor afirmă că termenul provine din limba latină, cei mai mulți considerând că îşi are originea în latinescul *creatione, creationis*, ceea ce se traduce născut la începutul erei creştine.

Din câte sărbători există în calendarul creştin, nici una nu are strălucirea şi bucuria Crăciunului. Tradiția românească a făcut din Naşterea Pruncului Sfânt un basm plin de îngeri şi lumină, de colinde şi stele purtate din casă în casă spre lauda lui Hristos. Bucuria Crăciunului este dată de credința noastră în această sărbătoare sfântă. Credincioşii se pregătesc din vreme, conform calendarului creştin. Astfel ei țin post în perioada 15 noiembrie – 24 decembrie, denumită semnificativ *postul Crăciunului*, merg la biserică, la spovedanie, iau sfânta împărtăşanie.

Pentru cei mai mulți dintre noi, Crăciunul, pe lângă bucuria Naşterii Mântuitorului, reprezintă o întoarcere, conştientă sau nu, la bradul, zăpezile şi poveştile copilăriei, la atmosfera magică creată în jurul acestei sărbători, motivându-ne în a ne aminti un lucru: *Crăciunul aparține familiei*.

Obiceiurile şi tradițiile legate de sărbătorile de iarnă (6 decembrie – 6 ianuarie) s-au păstrat la români din generație în generație fiind transmise de la bătrâni la tineri, de la adulți la copii. Obiceiul împodobirii bradului de Crăciun a apărut în Europa, mai întâi în Germania, iar la noi în țara a început în Transilvania.

De sărbătoarea Crăciunului se leagă obiceiuri ce pot fi practicate de vârstnici, tineri, copii, dar şi *credințe*. Astfel, gospodarii, oamenii de la sate, atunci când taie porcul şi îl pregătesc, se uită atent la splina acestuia: dacă este mai lată la bază, se crede că iarna va fi mai friguroasă la început, iar

Scanned with OKEN Scanner

dacă este mai lată spre vârf, va fi mai frig spre sfârșitul anotimpului. În ziua de Ajun, gospodinele, mai ales în partea Moldovei, pregătesc masa de post de la care nu lipsesc turte din aluat nedospit, însiropate cu miere, iar deasupra se pun nuci pisate. Aceste turte sunt numite „pelincile Domnului" sau „scutecele Domnului". Pe masă se mai așează bucate de post și o sticlă de vin roșu, pentru că toți ai casei să fie „rumeni la față" peste an. Masa este sfințită de preot care umblă din casă în casă cu ICOANA, pe care este zugrăvită Nașterea lui Iisus Hristos, în mijlocul staulului. Preotul intră în casa intonând Troparul Nașterii Mântuitorului, iar cei din familie fac semnul Crucii și rând pe rând sărută icoana. Sunt sfințite bucatele, iar după ce gusta din ele, preotul urează la plecare „Sărbători fericite!" familiei.

Copiii, în ziua de Ajun repetă colinde și cântece de stea și împodobesc bradul. În seara de Ajun se spune că se deschid cerurile, iar îngerii împreună cu oamenii prin colinde, aceste cântece divine, vestesc Nașterea lui Iisus. Primii colindători au fost păstorii care au venit la locașul luminat unde s-a născut Pruncul Iisus. Colindele au răsunat în satele românești din vremuri străvechi fiind învățate și repetate de copii și tineri. În seara de Ajun răsuna glasurile lor cristaline anunță miracolul Nașterii lui Iisus și urează sănătate gazdelor. Copiii colindători sunt aducători de noroc și fericire. Ei primesc de la gazde mere, colăcei, nuci, bani, numite colindețe. Tot în seara de Ajun cei mici merg cu steaua, ea simbolizând semnul care i-a călăuzit pe magii de la Răsărit spre Betleem, locul Nașterii Mântuitorului. Steaua este confecționată de copii împreună cu adulții. Când se întorc acasă, prichindeii ascultă în jurul bradului povești, legende, texte religioase povestite de bunici și părinți, care se referă la Nașterea lui Iisus și Legenda Maicii Domnului. Tradiția ne învață că în seara de Ajun este interzisă intrarea în grajdul animalelor, în special acolo unde sunt boi, pe motiv că aceștia vorbesc la miezul nopții despre Nașterea Mântuitorului, iar oamenilor nu le este îngăduit să asculte.

În dimineața de Crăciun se spune că este bine sa ne spălam pe față cu apă curgătoare, luată dintr-un izvor. Se poate pune în vasul cu apă și o monedă de argint ce simbolizează curățenia. Dis de dimineață gospodinele așează bucatele la fiert sarmale și chișcă umplută. Legenda spune că la începutul zilei este îngăduit să se facă puțina treabă – cusut, călcat, spălat, deoarece, când s-a născut Pruncul Iisus, nu toată lumea auzise vestea și unii dintre ei munceau. De obicei, bărbații merg la biserică, copiii se scoală mai târziu în miros de bunătăți și merg la brad să vadă ce le-a adus Moș Crăciun. Masa este servită după terminarea slujbei de la biserică. De pe ea nu lipsesc sarmale, cârnați, chișca umplută, caltaboși sau piftie (răcitură). S-a păstrat obiceiul ca de la masa de Crăciun să nu lipsească vânatul – pasăre sau iepure – dacă dorești să fii

Scanned with OKEN Scanner

„sprinten la treabă" tot anul ce va urma.

Pentru a nu se pierde, toate aceste obiceiuri, tradiții, trebuie transmise copiilor încă din grădiniță. Astfel, prin activități de tip integrat cum ar fi „Din bătrâni se povesteşte", „Să nu uităm pe Iisus Mântuitorul", „Să întâmpinăm Crăciunul", educatoarele organizează, în parteneriat cu părinții şi comunitatea, acțiuni prin care copiii să practice multe dintre aceste obiceiuri. Preşcolarii sunt impresionați atunci când se povesteşte despre Naşterea lui Iisus şi entuziasmați atunci când sunt antrenați în activități care întâmpină aceasta sărbătoare. Ei participă cu plăcere atunci când interpretează roluri ce evidențiază obiceiuri, credințe legate de acest eveniment. De fiecare dată toate au culminat cu serbarea de Crăciun, începând cu împodobirea bradului, pregătirea ieslei copilului Iisus, înfăşatul Pruncului, confecționarea stelei, repetarea colindelor, pregătirea locului lângă brad pentru Moş Crăciun, apoi derularea programului specific şi finalizând cu primirea darurilor. Jocurile de rol contribuie la păstrarea acestor frumoase obiceiuri, prezența preotului la grădiniță, înainte de Crăciun, când copiii primesc Sfânta Împărtăşanie şi ascultă „cu folos, ce se spune de Hristos", implicarea părinților în organizarea acțiunilor, activităților extracurriculare, cât şi practicarea în familie a obiceiurilor mai sus menționate contribuie la păstrarea specificului românesc al acestei sărbători creştine.

Bibliografie:

1.Crăciun, Boris, (fără an), Vine iarăşi Moş Crăciun, Ed. Porțile Orientului, Iaşi, Casa Şcolilor

2.Fochi, Adrian,. 1976, Datini şi eresuri populare de la sfârşitul secolului al XIX-lea: Răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densusianu, Editura Minerva, Bucureşti

3.Manea, Ion, Anastasia Popa, 2007, Vraja sărbătorilor de iarnă, Ed. Erc Press, Bucureşti

4.Vidu, Alexandru, 2005, Sărbătorile iernii, Ed. Erc Press, Bucureşti

5. xxx, (fără an), Colinde şi rugăciuni pentru copii, Ed. Junior, Bucureşti

Scanned with OKEN Scanner

PICTURA ICOANELOR PE STICLĂ

Profesor Apostol Maria-Dorina
Școala Miron Barnovschi, Uricani, județul Iași

Pictura pe sticlă este o practică foarte veche, aceasta fiind cultivată şi de români. Pictura pe sticlă s-a aplicat în iconografie în Bizanț, până la căderea acestuia sub turci în anul 1453, moment în care, toți reprezentanții culturii: literați, filosofi şi artişti s-au refugiat în apus, ducând cu ei şi artele respective - deci şi arta picturii pe sticlă.

S-a pictat în Italia, Franța, Germania, Austria şi în toate țările din Europa Centrală, îndeosebi în jurul glajariilor, a manufacturilor de sticlă - Glasshuten. E interesant, în ce ne priveşte pe noi, că românii din Transilvania erau căutati ca suflători de sticlă chiar şi în glajariile din Boemia şi Moravia. Din aceste țari au patruns la noi, începând cu secolul al XVIII-lea, icoanele pe sticlă, aduse de cele mai multe ori de însişi creatorii lor.

Icoana (din grecescul *eikon*, care înseamnă imagine) este esențial legată de liturghie şi rugăciune şi îndeamnă credinciosul către adorarea lui Dumnezeu în formă sensibilă. Contemplând imaginea, credinciosul se află în prezența Celui reprezentat în aceasta şi I se roagă. În centrul icoanei ortodoxe se găseşte întotdeauna o reprezentare a Domnului Iisus Hristos, înfățişat mai ales prin Naşterea, Botezul, Cina cea de Taină, Răstignirea şi Învierea Sa. Subiectul cel mai des întâlnit în icoane este însă Maica Domnului, mai ales Maica Domnului cu Pruncul şi Maica Îndurerată, împreună cu icoanele Bunei-Vestiri, a Încoronării şi a Adormirii Maicii Domnului. Sunt frecvente şi icoanele Sfinților, fiecare dintre aceştia fiind chemat în ajutor în funcție de anumite necesități.

Astfel, de exemplu, este invocat Sfântul Ilie când este nevoie de ploaie în perioadele de secetă sau de apărarea recoltelor în timpul furtunilor, în timp ce, pentru a fi ocrotit de ciumă, țăranul se închină Sfântului Haralambie. Omniprezenți sunt Sfântul Gheorghe şi Sfântul Nicolae. Fiecare anotimp îşi are protectorul său, aşa cum diversele categorii de meşteşuguri îşi au propriul Patron.

Necostisitoarele icoane pe sticlă au înlocuit repede icoanele pe lemn realizate în Moldova şi Muntenia, pictate după traditii izvorand de la Muntele Athos. Ca urmare, chiar şi cei mai săraci țărani români îşi puteau permite să agațe pe perete, într-o nepretențioasă ramă de brad, o sclipire din lumile cereşti şi o divină promisiune de mai bine, în bezna conditiilor socio-economice din epocă. Pană şi tematica icoanelor a devenit tributară "nevoilor" diverselor

Scanned with OKEN Scanner

bresle meşteşugăreşti. Tăbăcarii îşi cumpărau icoane cu Sfântul Ilie, brutarii cu Sfântul Haralambie, apicultorii le căutau prin targuri pe cele cu Sfântul Iov iar militarii, bineînțeles, pe Sfântul Gheorghe, cel care a învins balaurul.

Crearea de **icoane pe sticlă** este

o tehnică milenară. Fara proporții anatomice, dar echilibrate chromatic modelele în circulație după care se lucrează au o vechime de 200-300 ani. Pe icoanele de sticlă nu se semnează pentru că nu sunt originale. Scrisul este chirilic, dar fiind de oamenii de analfabeți (nu toți ucenicii meşterilor ştiau să scrie) s-a denaturant în timp şi nu întotdeauna se înțelege numele sfântului sau al scenei reprezentate.

Icoanele pe sticlă au apărut pentru prima dată în Ardeal (regiuni mai înstarite, cu păduri- ca sursă de combustibil pentru fabricile de sticlă). Primele icoane au fost găsite la Nicula langă Cluj, apoi la Sibiel, Făgăraş. Există cateva elemente tipice unei icoane pe sticlă: se desenează un personaj sau mai multe, restul spațiului se umple cu chenare de flori, chenare de sfoară răsucită (Nicula), steluța de Făgăraş (Tara Oltului), Brasov (Scheii Brasovului). în Moldova icoanele sunt impodobite cu flori mai mari decat oamenii. în icoanele lucrate se folosesc pensule foarte subțiri sau penița. Astfel liniile ieşite din pensula ies de diferite grosimi. Inainte pensulele se făceau din păr de coadă de pisică neagră culese la ora 12 noaptea. S-a încercat şi cu păr din coadă de cal sau de veverită. Pentru luminarea anumitor porțiuni se foloseşte o dungă albă ce dublează dunga neagră. Culorile se folosesc aproape necombinate, poate doar mai stinse sau mai luminate. Se cumparau pulberi (oxizi, cristale) ce se sfăramau în mojar şi apoi se amestecau cu ulei, gălbenuş de ou şi altele.

Prima fază tehnică a pictării de icoane pe sticlă era desenarea contururilor cu o pensulă fină. Pe urmă, se continua colorând părțile figurilor şi fondul; în anumite cazuri şi pentru anumite regiuni se utiliza şi un strat subțire de foiță de aur sau argint. La sfârşit, după dispunerea unui strat de lac pe spatele icoanei pentru a fi apărată de umiditate, pictura era înrămată şi protejată posterior de o placă, de obicei din brad.

Icoana este aşezată, mai ales în casele țărăneşti, între cele două

Scanned with OKEN Scanner

bresle meşteşugăreşti. Tăbăcarii îşi cumpărau icoane cu Sfântul Ilie, brutarii cu Sfântul Haralambie, apicultorii le căutau prin targuri pe cele cu Sfântul Iov iar militarii, bineînțeles, pe Sfântul Gheorghe, cel care a învins balaurul.

Crearea de **icoane pe sticlă** este

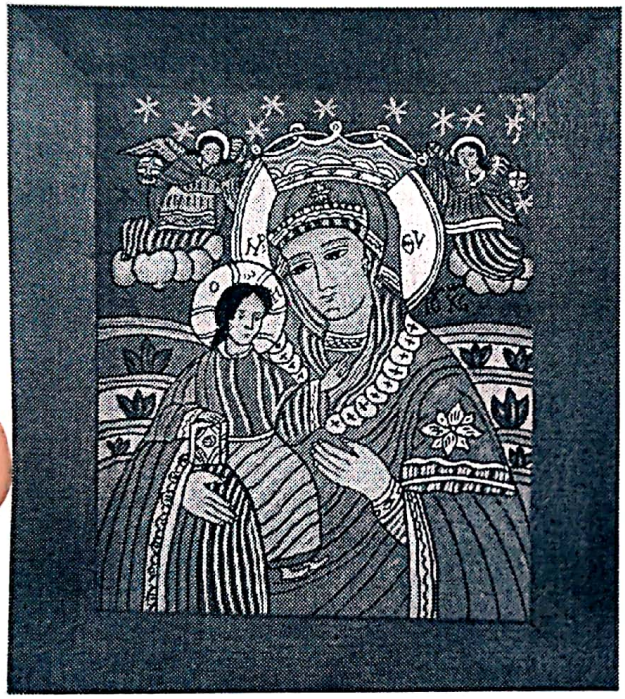

o tehnică milenară. Fara proporții anatomice, dar echilibrate chromatic modelele în circulație după care se lucrează au o vechime de 200-300 ani. Pe icoanele de sticlă nu se semnează pentru că nu sunt originale. Scrisul este chirilic, dar fiind de oamenii de analfabeți (nu toți ucenicii meşterilor ştiau să scrie) s-a denaturant în timp şi nu întotdeauna se înțelege numele sfântului sau al scenei reprezentate.

Icoanele pe sticlă au apărut pentru prima dată în Ardeal (regiuni mai înstarite, cu păduri- ca sursă de combustibil pentru fabricile de sticlă). Primele icoane au fost găsite la Nicula langă Cluj, apoi la Sibiel, Făgăraş. Există cateva elemente tipice unei icoane pe sticlă: se desenează un personaj sau mai multe, restul spațiului se umple cu chenare de flori, chenare de sfoară răsucită (Nicula), steluța de Făgăraş (Tara Oltului), Brasov (Scheii Brasovului). în Moldova icoanele sunt impodobite cu flori mai mari decat oamenii. în icoanele lucrate se folosesc pensule foarte subțiri sau penița. Astfel liniile ieşite din pensula ies de diferite grosimi. Inainte pensulele se făceau din păr de coadă de pisică neagră culese la ora 12 noaptea. S-a încercat şi cu păr din coadă de cal sau de veverită. Pentru luminarea anumitor porțiuni se foloseşte o dungă albă ce dublează dunga neagră. Culorile se folosesc aproape necombinate, poate doar mai stinse sau mai luminate. Se cumparau pulberi (oxizi, cristale) ce se sfăramau în mojar şi apoi se amestecau cu ulei, gălbenuş de ou şi altele.

Prima fază tehnică a pictării de icoane pe sticlă era desenarea contururilor cu o pensulă fină. Pe urmă, se continua colorând părțile figurilor şi fondul; în anumite cazuri şi pentru anumite regiuni se utiliza şi un strat subțire de foiță de aur sau argint. La sfârşit, după dispunerea unui strat de lac pe spatele icoanei pentru a fi apărată de umiditate, pictura era înrămată şi protejată posterior de o placă, de obicei din brad.

Icoana este aşezată, mai ales în casele țărăneşti, între cele două

Scanned with OKEN Scanner

ferestre ale "casei mari", împodobită cu ştergarul ales în război. Aflată obligatoriu pe peretele de răsărit, icoana a avut menirea de a-l aduce pe Dumnezeu şi întregul sobor de sfinți în viața cotidiana a țăranului român.

Bibliografie:

http://www.artspace.ro, Icoane pe sticlă
http://www.traditii.ro, Pictura icoanelor pe sticlă
http://www.crestinortodox.ro Icoane ortodoxe pe sticlă
http://www.sibiel.net, Icoanele pe sticlă
http://www.icoane-taranesti-pe-sticlă.ro, Povestea Icoanelor

Imagine: Liviu Gavrilescu, Madona cu pruncul

COOPERAREA ȘCOALĂ –MUZEU ÎN FORMAREA PRIMELOR CONCEPTE MORALE ȘI ARTISTICE ALE COPIILOR

Educatoare Asăndoae Elena Lăcrămioara,
Grădinița P.N. 26 Iași
Educatoare Pavel Maria, Grădinița Ruginoasa, Iași

Școala românească, prin curriculum-ul național de care a beneficiat în ultimii ani, a fost orientată pe promovarea valorilor paradigmei centrate pe elev. *"Prin inițierea unui demers al conturării unui profil al copilului la finalizarea fiecărui ciclu școlar, se încearcă orientarea clară asupra unei viziuni integratoare privind evoluția copilului, în perioada parcurgerii învățământului obligatoriu."(1).*

Copiii preșcolari din mediul urban au puține posibilități să cunoască direct valorile culturale și artistice ale poporului român. Nici la bunici nu mai găsesc în lada de zestre nestematele folclorului de odinioară, costumele populare și obiectele de artizanat confecționate în casă cu atâta pricepere. Doar la muzeu au ocazia să le mai vadă (fără să le atingă) și vizitele aici devin o necesitate. Cine să le mai cânte o doină, cine să le mai prezinte vechile instrumente populare, care nici în unele muzee etnografice nu mai sunt expuse, cum să-i explici unui copil de 6/7 ani că se poate cânta din frunză dacă

nu ai altceva la îndemână și vrei să ai cântecul prieten? Românul a cântat cu mult timp înainte de a putea scrie, dar folclorul specific fiecărei zone s-a păstrat din generații . Acum doar atelierele interactive din muzee mai pot antrena copiii în activități specifice profilului ales pentru perfecționarea predării și învățării.

Școlile sunt privite ca o categorie de public muzeal deosebit de importantă pentru că sunt puternic motivate, convinse de utilitatea imediată a muzeului ca resursă extracurriculară care ajută la facilitatea învățării. Educația în cadrul muzeelor devine pentru Profesor un instrument important de îmbogățire a proiectelor educaționale. Vizita la muzeu poate oferi soluții legate de înțelegerea de concepte, de învățarea prin descoperire, sau de probleme de amplasament.

"O metodologie eficientă, în ceea ce privește transmiterea de cunoștințe, ar trebui să se bazeze deopotrivă pe dimensiunea istorică și pe învățarea interactivă.

O astfel de metodologie ar trebui garantată printr-o continuitate de oferte educaționale și de personal specializat."(2).

Proiectele educaționale pe care le-am derulat în parteneriat cu Muzeul Etnografic al Moldovei , Biblioteca Județeană Iași, Școala cu clasele I-VIII Ruginoasa și Grădinița Ruginoasa Iași, precum și cu Școala cu clasele I-VIII Baineț Suceava au oferit copiilor prilejul să cunoască la fața locului persoane și lucruri noi pentru ei, dar atât de vechi moștenite din străbuni. Dacă la muzeu intrarea este oficială și comportamentul impune o anumită ținută etică și morală, în vizitele la sate preșcolarii au avut ocazia să experimenteze ce înseamnă ospitalitatea poporului român. Primiți cu pâine și cu sare unii dintre ei nici n-au știut ce urmau să facă, dar s-au simțit mândri când au gustat din colacul rumen. A fost prima lor experiență de viață spirituală, iar pentru mine un semn

că astfel de lucruri ar trebui să devină ceva firesc, urmând să repet când este posibil această tradiție uitată de unii părinți și ignorată de alții.

Scanned with OKEN Scanner

"Parteneriatul școală-muzeu, aflat la granița dintre tradiție și inovație, se dezvoltă ca o interrelație necesară și cu rezultate benefice de ambele părți.Orientarea tot mai evidentă a grădinițelor, școlilor și liceelor către muzee accentuează rolul muzeului de resursă importantă în procesul de predare/învățare"(3).

Calendarul sărbătorilor populare specifice zonei folclorice prezentat copiilor i-a educat în spiritul cunoașterii, însușirii și păstrării valorilor tradiționale populare ca pe o zestre de mare preț, pentru a dovedi că suntem buni români. La sărbătorile de iarnă li s-au prezentat și părinților la Muzeul de Etnografie diapozitive cu măștile tradiționale, iar la serbare inspirați de cele văzute i-au costumat adecvat pentru Hora mascaților, Dansul căiuților și Jocul ursului. (Mai multe poze și acțiuni le găsiți în referatul postat la adresa http://www.didactic.ro/files/45/valorialetradi_iilorrom_ne_ti.doc).

"Copiii și tinerii trebuie să înțeleagă și să accepte faptul că dobândirea cetățeniei europene înseamnă aderarea la valorile promovate și respectatrea lor, că a fi europeni înseamnă și a merge în Europa și a aduce Europa acasă prin performanțele proprii, a se comporta ca reprezentanți ai naționalităților sau etniilor cărora le aparțin, dar în spirit european, a gândi european, păstrându-și identitatea națională. Ei trebuiesc pregătiți pentru a-și cunoaște drepturile dar și obligațiile, pentru a face față concurenței profesionale, pentru a se afirma în condiții de competitivitate"(4).

Bibliografie

Mircea Vlad, "Profilul copilului de 5/6 ani la finalizarea grădiniței", în CAIETUL PROFESIONAL AL EDUCATOAREI, Editura Omfal Esential, Buc. 2006 ;

Xanthoudaki, Maria (coord.), Locuri ale descoperirii: Muzeele în slujba predării ştiinţei şi tehnologiei, Milano, Italia, 2003.

Tudose Mihaela, "Dimensiunea educativă a muzeului", în UNIVERS EDUCATIV, Culegere de studii de pedagogie muzeală, Vol I, Editura PIM, Iaşi, 2007.

Elena Macavei, "Educația în spiritul valorilor europene", în Revista Învățământul preşcolar, Nr. 2/2007.

Scanned with OKEN Scanner

VOCAȚIA EUROPEANĂ A FOLCLORULUI ROMÂNESC

Profesor Ciobotariu Elena
Profesor Măcieș Lămîița -
Școala „Alecu Russo" – Iași

Fenomen complex, unitate în diversitate pe pământ românesc, folclorul este comnicare a ethos-ului național în context european. În folclor descoperim vitalitatea extraordinară a poporului român, capacitatea acestuia de a iubi și prețui tradiția, ca și aceea de a asimila influențe străine și de a le sintetiza originar, de a se îmbogăți creator păstrând esențialul, arhaicul, specificul.

Sinteză a sufletului românesc, folclorul este povestea, uneori fără cuvinte a tradiției naționale ca și a potențialităților evoluției viitoare a neamului. Este document pentru originea și dăinuirea în timpul istoric, pentru cristalizarea, evoluția și afirmarea *caracterului* poporului, pentru generalul uman în expresie specific națională.

Uluitor tezaur ce grăiește despre chipul de a fi românesc, cântecul și jocul popular au atras atenția compozitorilor străini, devenind sursă de inspirație pentru creațiile lor.

Astfel, încă din secolul al XIV-lea, în numeroasele culegeri și antologii de muzică populară întocmite de anonimii creatori ai curților din Polonia, Germania, Slovacia, Ungaria, Franța, Italia etc., apar deseori cântece haiduceşti și jocuri țărănești, balade și cântece de dragoste, melodii lirice, cântece rituale și dansuri populare, sub genericul titlu de „valah" („olah tancz", „walachsche ballet" etc). După anul 1650 începe să dispară anonimatul creatorilor. Compozitorii de diferite pregătiri profesionale, de la instrumentiști de curte până la creatori de faimă europeană au valorificat folclorul românesc în operele lor.

De la tipărirea primelor „balade valahe" de Daniel Speer (1688) până astăzi, muzica universală a înregistrat peste 100 lucrări în cele mai diverse și ample forme și genuri inspirate din cântecul nostru popular. Toți aceşti creatori străini au reușit să atragă atenția iubitorilor de frumos asupra bogăției spirituale a poporului român.

Compozitori de faimă universală precum G. P. Teleman, W. A. Mozart, Franz Liszt, Charles Gounod, Eric Satie, Johannes Brahms, Saverio Mercadante,

Scanned with OKEN Scanner

cu o impresionantă originalitate, au valorificat în creațiile lor tezaurul spiritual al folclorului românesc.

Cea mai elocventă mărturie a prețuirii folclorului românesc în această perioadă ne-o oferă *Gazeta Transilvaniei* din 1879 care ne relatează în paginile sale interesul lui Johannes Brahms pentru melosul românesc, turneul său artistic în Transilvania, precum și strânsele legături cu muzicieni români precum Eusebie Mandicevschi și Octavian Beu. La data turneului pe meleagurile noastre catalogul creației compozitorului austriac număra deja o serie de piese instrumentale inspirate din folclorul maghiar și unguresc.

Folclorul românesc i-a atras constant și pe compozitorii străini din secolul al XIX-lea, unii valorificându-l în propria creație, alții manifestând interes pentru cunoașterea științifică. Pentru creatorii occidentali caracterul „oriental" al melodiilor lăutărești reprezenta un element de „exotism", fapt care i-a determinat chiar pe marii compozitori să se intereseze de folclorul românesc. Unii creatori au cunoscut cântecul popular românesc la el acasă, în turneele artistice întreprinse pe meleagurile noastre.

Din noianul de piese scrise în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, aproape jumătate aparțin compozitorilor unguri și austrieci. Este fără îndoială, un semn al recunoașterii valorilor spirituale ale poporului român, dar în același timp o încercare deschisă de a stabili o punte de legătură cu națiunea ce nu mai putea fi ignorată. Nu puține lucrări reprezintă un omagiu de sinceră prietenie, exprimat prin limbajul universal al sunetelor menit de a vorbi de la inimă la inimă.

Remarcăm influența determinantă a publicațiilor de folclor românesc semnate de Fr. Ruszitski, J. A. Wachmann, dar mai ales de Carol Miculi și Heinrich Ehrlich. Dincolo de aceste exemple, luate absolut la întâmplare, se impune să menționăm că participarea lăutarilor români la tradiționalele „Expoziții universale" de la Paris, au oferit lumii occidentale o sursă inedită de inspirație. Aproape toți compozitorii francezi, belgieni, italieni, prezenți în anii 1867, 1878, 1889 și 1900 la întâlnirile cu tarafurile românești, și-au notat melodii populare lansate de virtuozii noștri, valorificându-le apoi în propriile lor creații. Interesul crescând pentru muzica populară după marele succes al lăutarilor români la Expoziția din 1889 la Paris s-a concretizat prin numeroase partituri, unele purtând semnăturile ilustre ale lui Charles Gounod și Eric Satie. Se pare că salonul artistic din Rue de Courcelle al pianistei române Elena Bibescu a constituit nu numai locul de întâlnire al muzicienilor, scriitorilor și artiștilor plastici ai timpului, ci și leagănul multor lucrări în stil românesc. Aici s-a născut *Danse roumaine* pentru pian și orchestră de Charles Gounod, cunoscător profund al melosului românesc.

Se poate afirma că în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, folclorul românesc depășise faza „exotică" de odinioară, servind ca sursă de inspirație multor creatori de prestigiu mondial. Interesul artistic va spori simțitor în

Scanned with OKEN Scanner

secolul XX, când majoritatea compozitorilor străini vor descifra ineditul modalismului şi ritmicii melosului ţărănesc de pe meleagurile româneşti. Este etapa de majore împliniri creatoare în contextul artei contemporane. Interesul pentru folclorul românesc al unor muzicieni de prestigiul lui Maurice Ravel, Max Reger, Béla Bartók, Olivier Messiaen, Pancio Vladigherov, Zoltan Kodály, Leoš Janáček demonstrează un adevăr indubitabil: muzica populară românească îşi cucerise întâietatea în cadrul artei populare, prin originalitatea şi ineditul ritmicii, melodicii, dar mai ales caracteristicile modale şi timbrale de o particulară expresivitate artistică.

De asemenea, nu trebuie să trecem peste un amănunt semnificativ: o parte din compozitorii amintiţi mai sus au rămas *şefi de şcoală naţională modernă în epoca noastră.*

Investigarea atentă a tezaurului nostru popular i-a condus pe profesionişti de înaltă calificare, la descoperiri nebănuite de comori artistice: balade străvechi şi colinde excepţionale. Se impune a reţine *Mioriţele* austriacului Karl Heinz Füssl şi ungurului Kósa György, opera *Meşterul Manole* de Raoul Gunsbourg, dar mai ales *Cantata protana* de Béla Bartók , clădită pe textul colindei laice româneşti *Fii de vânători metomorfozaţi în cerbi.* Chiar şi Maurice Ravel a trăit la Bucureşti, în 1932, revelaţia „întâlnirii" de neuitat cu *Mioriţa* românească.

Cel mai renumit ambasador al creaţiei populare româneşti a fost şi rămâne geniul şcolii de compoziţie George Enescu care, prin lucrările sale a răspândit în tot mapamondul melodia populară, modurile şi formele melodice specifice satului din Moldova. Lucrările sale ca *Rapsodiile, Poema Română,* dar şi întreaga sa creaţie transpiră permanent frumuseţea folclorului muzical românesc.

Tabloul destul de succint al creaţiei universale inspirate din folclorul nostru se dovedeşte convingător spre a susţine ideea majoră pe care secole de muzică o impun fără echivoc: muzica populară românească a exprimat glasul original al unui neam ce a ştiut să ofere lumii întregi din bogatul tezaur spiritual, o fărâmă de frumos atistic nepieritor.

Putem afirma în concluzie, că noi am „intrat" în Europa prin cultură, artă şi tradiţie, prin valorile noastre cu mult înainte de constituirea Uniunii Europene, că dezvoltarea tradiţiilor componistice ale şcolilor de renume din Europa ultimilor veacuri a avut un pilon de susţinere în folclorul muzical românesc, care a contribuit la cunoaşterea românilor în lume de-a lungul anilor.

Bibliografie:

Golea, Antoine şi Vignal, Marc, Larousse - Dicţionar de mari muzicieni, traducere Oltea Şerban Pârâu, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000.

Cosma, Viorel, Studii de muzicologie, vol. XV, Editura muzicală, Bucureşti, 1980.

Cozma, Carmen, Meloeticul, eseu semiotic asupra valorilor morale ale creaţiei artistice muzicale, Editura Junimea, Iaşi, 1996.

Scanned with OKEN Scanner

MODALITĂȚI DE EDUCARE A ELEVILOR ÎN SPIRITUL RESPECTULUI PENTRU TRADIȚIE

Profesor Baciu Eugenia,
Profesor Costin Cătălina
"Grup Școlar de Transporturi Căi Ferate", Iași

MOTO: *„În cultură nimic nu trebuie pierdut , totul trebuie transmis și reânoit* **" – Constantin Noica**

Educația ca proces complex se desfășoară pe baza valorilor fundamentale ale omenirii: Viață, Adevăr, Bine, Frumos, Sacru, Dreptate, Libertate.

Valorile general-umane se produc prin activitatea desfășurată în sferele vieții și existenței umane: Terra, Patria, Familia, Munca, Cunoașterea, Cultura, Pacea, Omul. Valorile naționale reprezintă proiecții ale conștiinței asupra valorilor general-umane și se manifestă în cultura națională înțeleasă în sensul cel mai larg, ele cuprinzînd nu numai datini, obiceiuri, tradiții, dar și, întîi de toate, forțele autogeneratoare, apoi și viziunile, sursele de comunicare culturală și interculturală, codul genetic imanent limbajelor specifice, teologia implicată, spiritualitatea poporului etc. Valorile naționale sînt imanente vieții fiecărui individ, familiei, comunității naționale și imanente vieții însușite și dezvoltate prin educația socială, care se desfășoară în noțiuni-cheie ale existenței umane și vor deveni cu adevărat orientări valorice. Manifestarea valorilor general-umane/nationale are loc prin calitățile individului: bunătate, dragoste de muncă, onestitate, cumsecădenie, umanism, patriotism, responsabilitate socială, toleranța diferențelor culturale și religioase etc. Atitudinile valorice față de CULTURĂ sunt reprezentate de: cunoașterea istoriei naționale și universale; promovarea tezaurului cultural național și universal;respectarea tradițiilor,datinilor, obiceiurilor propriului popor și ale etniilor conlocuitoare; respectarea normelor de comportament etic.Educația urmărește familiarizarea cu valorile naționale materiale și moral-spirituale; renașterea, valorizarea și perpetuarea tradițiilor; utilizarea potențialului educativ al datinilor și obiceiurilor calendaristice populare; formarea conștiinței naționale; educarea civismului, democratismului, umanismului.

Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanțe, ce vor îmbogăți substanța viitoarei activități individuale și sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în

Scanned with OKEN Scanner

aceste împrejurări şi terminând cu cântecele, dansurile şi strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască şi să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou.

Chiar în condiţiile integrării in Uniunea Europeană, educarea in spiritul cunoaşterii şi păstrării identităţii naţionale este o necesitate. Acest fapt se realizează în cadrul lecţiilor de istorie dar şi prin activitatea cercurilor pe discipline sau interdisciplinare. Un cerc interdisciplinar de cultură şi civilizaţie românească răspunde acestei necesităţi.

Considerăm o activitate de succes un târg al tradiţiilor româneşti pe care l-am iniţiat, coordonat şi organizat cu prilejul Zilei Naţionale a României. Activitatea era inedită pentru că: ieşea din seria celor cunoscute (prelegeri,concursuri,sesiuni ştiinţifice, expoziţii); solicită implicarea directă a unui număr mare de elevi şi Profesor i; făcea apel la cunoştinţele elevilor; valorifica disponibilitatea de a-şi asuma roluri pentru a descrie spiritual unei epoci; permitea indirect implicarea părinţilor,familiei comunităţii; presupunea testarea capacităţii de selecţie a spiritului critic, a decelării intre frumos şi kitsch; trimetea la rădăcini şi pleda indirect la menţinerea lor in actualitate, favoriza formarea sentimentului de mindrie, de demnitate naţională, de recunoaştere şi respect faţă de tradiţii şi faţă de cei care le-au creat; făcea apel la responsabilitate şi angajare.

Grupul –ţintă l-au reprezentat elevii claselor IX-XII.

Factorii implicaţi direct au fost Profesor i, elevi, conducerea şcolii şi indirect părinţii familia comunitatea.

Modul de desfaşurare:

Holul şcolii a fost amenajat ca o piaţă in care erau amplasate tarabele cu produse ale ţăranilor şi meşteşugarilor reprezentînd : oierii care-şi vindeau pielcelile, ţărăncile care vindeau lîna şi impletiturile, cei care prezentau şi vindeau produse din lemn, olarii ,care venisera cu vase din ceramică, cei care veniseră cu ţesături, ştergare, feţe de masă, carpete, cei care vindeau cusături şi broderii, cei care vindeau turtă dulce, alviţă, bragă.

Personajele reprezentau lumea pestriţă a târgului: -ţărani in costume naţionale, târgoveţi, ţigani, coşar, geamgiu, florărese, evrei, Cadir şi cadina lui, Ildiko, domni şi doamne din inalta societate, filfizoni şi slujnicuţe.

Toate pe vorbele lui Anton Pann despre muncă, dragoste, noroc, lene , hărnicie, bogăţie, sărăcie, fapte, vorbe: "Omul trebuie să cinstească/Legea lui, cea părintească/Munca, când ţi-o cunoşti bine/Şi Dumnezeu e cu tine", "Munca e blagoslovită / Când te ţii de ea, ai pită ","Nu vorbi peste măsură/Ci pune-ţi lacăt la gură "

Florăresele împart flori dar şi steguleţe şi şnur cu tricolor. Este sărbătoare şi lumea se bucură! Tîrgul se încheie cu o horă. românească, o horă care exprimă preţuirea pentru cîntecul şi jocul românesc bucuria de a trăi a românului.

Bibliografie:

http://www.proeducation.md

Ion Apostol Popescu – „Studiu de folclor şi artă populară", Revista "Invatamantul prescolar", 1-2 2000.

Anton Pann- "Povestea vorbei", Editura Gramar, 2004

OBICEIURI ȚIGĂNEŞTI
NUNTA

Profesor Anton Carmen – Daniela,

Școala Nr. 8 "Carmen Sylva" Iași

Probabil ca sunt multi dintre dumneavoastra care au nelamuriri in ceea ce priveste tiganii. Probabil ca multi dintre dumneavoastra ati auzit de termenul „tigan ursar" sau „judecata tiganeasca". In cele ce urmeaza vom incerca sa va explicam acesti termeni.

Tiganii se deosebesc dupa dialectul limbii tiganesti (rromai) pe care il vorbesc. In functie de dialect tiganii se impart in:

- **Nomazi**
- **laietii** - sunt tiganii cu plete; femeile sunt cunoscute dupa banii prinsi in par. Mai sunt de remarcat prin prin varsta frageda a casatoriei copiilor. Principala lor preocupare este prelucrarea aramei in diferite forme (vase de gospodarie).
- **costorarii** - au alt principiu de hoinarit, ei deplasandu-se la cateva zeci de kilometrii de locul de bastina
- **ursarii** - sunt tiganii care umblau cu ursul prin comunele invecinate de locul unde stateau temporar.
- **Caramizari** sunt cei care se ocupa cu producerea de caramida, cei care s-au statornicit mai repede.
- **Moricaschii** sunt tigani asemanatori laietilor numai ca femeile nu poarta bani in par, nu poarta plete, dar au mustatile foarte mari, si palarie (obligatoriu),

Scanned with OKEN Scanner

mai temperamentali

- **Balacioestii** sunt tigani putin deosebiti de moricaschii cu port

asemanator, mai temperamentali,

- **Chainari** sunt tigani asemanatori cu moricaschii, care abuzeaza de teritoriu, adica daca intalneau tigani in zonele in care ei locuiesc, sechestrau bunurile(banii) acestora daca erau datori in neam.

- **Cocalarea** tigani care in trecut locuiau pe langa gropile oraselor dar la ora actuala sunt unii ditre tiganii românizati. Un temperament asemanatori cu chainarii.

- **Bilaitorea** sunt tiganii care prelucreaza materialele pretioase (argint,aur) in diferite podoabe au un temperament asemanator moricaschii

- **Tiganii** de vatra sunt tiganii care nu mai sunt cunoscatori de limba tiganeasca (fierarii) au firea simpla fara un temperament deosebit.

- **Rudarii** sunt tiganii care s-au format printr-o casatorie mixta asemanatori tiganilor de vatra, nemaicunoscand limba tiganeasca, (se ocupa cu prelucrarea lemnului).

- **Tismanarii** formati dupa casatoriile mixte, nu cunosc bine limba tiganeasca atat rudarii, tiganii de vatra si tismanarii nu se incadreaza decat foarte rar in judecata tiganeasca) sunt: muzicanti, comercianti, bisnitari.

Dupa aceasta scurta prezentare a tiganilor va prezentam cateva dintre obiceiurile si traditiile tiganesti.

Nunta

La tigani se practica furatul fetelor in special la tiganii nomazi. Daca unui baiat ii place de o fata si simte ca familia fetei nu il accepta, el isi asuma unele riscuri fara sa isi dea seama de ele, fugind cu fata. Consecintele acestui gest se rasfrang asupra familiei baiatului. Daca fata accepta sa se casatoreasca cu cel care a furat-o, atunci familia baiatului trebuie sa plateasca familiei fetei o taxa.(numita gloaba). Daca fata nu este de acord cu aceasta casatorie, dar nu s-a ajuns la punctul de a profita de ea, parintii fetei cer o suma cu ajutorul careia se "spala" rusinea familiei. In cazul in care s-a profitat de fata, si

Scanned with OKEN Scanner

fata nu vrea sa se casatoreasca se cere o suma foarte mare, sau daca nu, se apeleaza la formele de justitie ale tarii.

Casatoriile ese fac de regula intre varstele de 13 - 17 ani dupa categoria de dialect din care mirii fac parte.

Laietii: sunt tiganii care isi marita fetele si le arvunesc de la varstele de 9 - 13 ani ba chiar le marita la varsta de 13 ani. Fetele nu aleg mirele, acesta fiind ales de catre parinti. Laietii cand arvunesc fetele, cer si cota de vanzare in schimbul galbenilor mari (de aur).

Costorarii au acelasi principiu ca si laietii sa-si vanda fetele, dar la o varsta putin mai mare

Ursarii, la logodirea fetelor cer ca familia baiatului sa plateasca consumatia care se face, vin pasari, tuica si pe langa acestea, fiecare din rudele apropiate fetei, frati, nepoti, veri, sa primeasca cate o pereche de cizme (bilgheri), sau pantofi cu scartaitoare.

Caramizarii, Spoitorii, Tiganii nomazi, etc practica o casatorie fara sa ceara bani.

Nunta se desfasora la fel ca la romani, cu nasi, cumnat de mana. Ceremonia religioasa are loc in parohia de unde face parte mirele. Fata trebuie sa stea la o masa cateva ore cu un borcan cu dulceata, o lingurita, si la cei apropiati sa le dea cate o lingura de dulceata contra-cost. In seara nuntii baiatul trebuie sa profite de fata, in cazul in care aceasta nu este fecioara, dezvaluie secretul, iar parintii fetei ii vor plati familiei baiatului toate cheltuielile de nunta plus o suma aleasa, pentru spalarea rusinii familiei baiatului. Mireasa in patul nuptial trebuie sa aiba o pereche de poale albe. Virginitatea ei se va dovedi prin acele cateva pete de sange care a doua zi vor fi aratate pe strazile unde s-a facut nunta, de catre soacra mare, cu lautari si alai. Dupa nunta mireasa nu va mai sta cu capul descoperit, purtand obligatoriu basma. Prin aceasta se dovedeste ca este femeie

Cununia civila se face dupa ani de zile daca este neaparat necesara pentru unele interese ale familiei, nicidecum nu este un miloc de convietuire a celor doi soti. Despartirea nu se face prin divort ci se apeleaza la judecata tiganeasca.

Scanned with OKEN Scanner

VÂSCUL, SIMBOL AL IUBIRII

Profesor Andrici Liliana,
Liceul de Informatică „Gr. Moisil", Iaşi

Regn: *Plantae*
Încrengătură: *Magnoliophyta*
Clasă: *Magnoliopsida*
Ordin: *Santalales*
Familie: *Santalaceae*
Gen: *Viscum*
Specie: *album*
Nume binomial: *Viscum album*

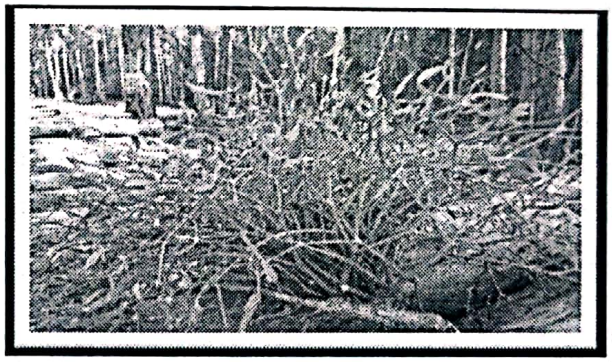

Viscum album L.(vâsc alb). Specie care înfloreşte primăvara, se recoltează frunzele toamna în scop terapeutic, iar iarna vâscul este considerat o sursă de noroc, un simbol al păcii, al fericirii, al bunăstării, a nemuririi şi regenerării fizice şi psihice, dacă se pune deasupra tocurilor uşilor de sărbători. Este un arbust semiparazit care creşte pe stejar şi alți pomi fructiferi. Are tulpini de 30 până la 100 cm lungime cu ramuri dicotomice, formează tufe orizontale sau pendente. Are frunze întregi, glabre, sesile până la 4 cm lungime şi lățime de 0,8 – 2,5 cm, ovat-oblonge, pieloase, verzi-gălbui, persistente. Florile sunt sesile, gălbui, dispuse terminal în inflorescență, cu câteva glomerule, perigon cu 4 foliole, 3-6 stamine, stigmat sesil. Au un diametru de 2 – 3 mm. Fructele, bace albe sau galbene, sferice, au o singură sămânță.

Vâscul este o specie esențială dezvoltării ecologice, având o influență mare asupra zonei în care se găseşte. Foarte multe animale depind de vâsc consumând frunzele, transportând polenul între plante şi dispersând semințele. Zonele unde este prezent mai mult vâsc sunt de asemenea zonele ce suportă o diversitate mai mare de animale. Astfel, vâscul are un efect pozitiv asupra biodiversității, furnizând hrană de calitate superioară şi habitat pentru diferite specii de animale în întreaga lume. Majoritatea semințelor de vâsc sunt împrăştiate de către păsări. Ele sunt acoperite cu un material lipicios ce întăreşte şi lipeşte sămânța ferm de viitoarea gazdă.

Contrar epifitelor, plantele semiparazite absorb apa şi sărurile minerale prin intermediul haustorilor din corpul plantei gazdă. Vâscul este o

Scanned with OKEN Scanner

plantă fotosintetizatoare.

Vâscul **„ilex"** sau „ilice", este des folosit ca o decorație de Crăciun. El poate rămâne atârnând pe parcursul întregului an, pentru a proteja casa de fulgere sau foc, până când va fi înlocuit la următorul Ajun de Crăciun.

Vâscul era planta sacră a zeiței Frigga. Aceasta era zeița dragostei și frumuseții, și mama lui Balder, zeul soarelui de vară.Vikingii credeau că vâscul are puterea de a învia morții. Ei credeau că Balder a fost omorât de zeul răului, Loki, cu o săgeată din vâsc otrăvită. Frigga l-a plâns atât de mult pe fiul ei, încât lacrimile sale au transformat fructele roșii ale vâscului în bobițe albe, și Balder a înviat. În ziua în care fiul său a reînviat, Frigga i-a îmbrățișat și i-a sărutat pe toți cei care treceau pe sub vâscul care făcuse bobițele albe. De atunci a rămas scris ca cei care se aflau sub vâsc să nu își facă niciun rău și să se sărute. Frigga a fost apoi atât de recunoscătoare încât a binecuvântat planta și a lăsat ca moștenire omenirii obiceiul sărutului sub vâsc, ca semn al resuscitării, al bucuriei și al armoniei.

Sărutul sub vâsc este asociat pentru prima oară cu festivitățile organizate de greci cu ocazia Saturnaliilor iar mai târziu cu tradițiile primitive legate de căsătorie. Acest obicei își avea originile în mai multe credințe. Una dintre acestea era aceea că vâscul era un leac pentru fertilitate. De Crăciun, fiecare fată care stătea sub coronița de vâsc nu putea refuza sărutul. Acesta putea însemna iubire, prietenie sau noroc. Dacă fata rămânea nesărutată avea ghinion în dragoste în anul următor și nu se căsătorea.

Obiceiul mai spunea că de fiecare dată când un bărbat săruta o fată, trebuia să rupă și una dintre bobițele albe ale vâscului. După ce toate bobițele au fost rupte nimeni nu se mai săruta sub coronița de vâsc.

Chiar dacă semnificația strămoșilor a fost uitată, obiceiul sărutului sub vâsc este un obicei păstrat în multe țări. Dacă un cuplu îndrăgostit se sărută sub vâsc înseamnă că vor avea o relație lungă și fericită. În Franța, acest obicei se practică în ziua de Anul Nou.

Vâscul (vâsc de stejar sau mărgăritar) este sacru pentru vechii druizi, pentru norvegieni și pentru indienii nord-americani, fiind ca și pomul de Crăciun, un simbol al vieții eterne. Plinius scrie în *Naturalis historia* că vâscul de stejar este denumit de gali cu un termen care semnifică planta cu proprietăți miraculoase care „vindecă totul". Ei dau vâscului un nume care înseamnă „atotvindecător". Atunci când mergeau în pădure pentru a asista la ritualul tăierii de către preoți a vâscului, druizii purtau în păr împletituri de vâsc. Înveșmântat într-un strai alb, preotul se urcă în copac, retează cu o seceră de aur vâscul, strângându-l într-o pânză albă. Ramurile trebuie să fie prinse înainte de a atinge pământul pentru a avea efecte magice.

În spațiul englezesc, se vorbește despre existența a două tipuri de ilice: „ilice-el" cu frunze punctate și „ilice-ea" cu frunze netede. În funcție de ce

Scanned with OKEN Scanner

tip de ilice erau aduse în casă, de genul masculin sau genul feminin, se va decide dacă bărbatul sau femeia va conduce în anul ce vine gospodăria.

Bibliografie:

Hucai Alina, Carte de Crăciun, Editura Sedcom Libris, 2002

Mohan Gheorghe, Atlasul Plantelor Medicinale din România, Editura Corint, 2006

Preda Milea, Dicționar Dendrofloricol, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1989

BISERICA ROTUNDĂ DIN LEȚCANI

Profesor Dorin Lucia-

Școala "Nicolae Iorga", Iaşi

Biserica rotundă din Leţcani, din judeţul Iaşi, este socotită a fi unică în ţara noastră şi printre puţinele din lume. Biserica se află la doar 10 kilometri de Iaşi, pe un traseu de intensă circulaţie. Planul circular după care a fost construită, socotit a fi singular în ţara noastră şi printre puţinele din lume, i-a adus o oarece faimă, însă nefiind suficient cunoscută, ea nu este căutată de pelerini. Deşi din punct de vedere arhitectonic este un monument atât de interesant, biserica rotundă sau Rotonda Leţcani nu este trecută în traseele turistice. Planurile după care a fost construită biserica sunt puţin confuze. Dispoziţiile acestei biserici s-ar părea aduse direct din Italia, deşi biserici cu forme circulare şi portice de intrare cu coloane au fost la modă în Rusia spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, începutul secolului XIX-lea. Probabil au fost aduse din Italia, întrucât aceste forme au fost introduse în special de arhitecţii italieni.

Dimensiunile la care a fost construită nu sunt mari, însă biserica este monumentală. Se înalţă zveltă în mijlocul satului, vorbindu-le credincioşilor ei de istoria acestor meleaguri. „În ceea ce priveşte anul ctitoririi, acesta se plasează undeva în secolul al XVIII -lea, an care este apreciat şi de domnul academician Răzvan Teodorescu, undeva în deceniul al 9-lea, 1790. Ctitorul acestei biserici este cunoscut a fi Constantantin Lupi de Balş, împreună cu soţia sa Ana, care era din neamul Catargi", ne povesteşte preotul paroh Cristinel Leonte.

Din punct de vedere arhitectonic, biserica de la Leţcani, se încadrează

Scanned with OKEN Scanner

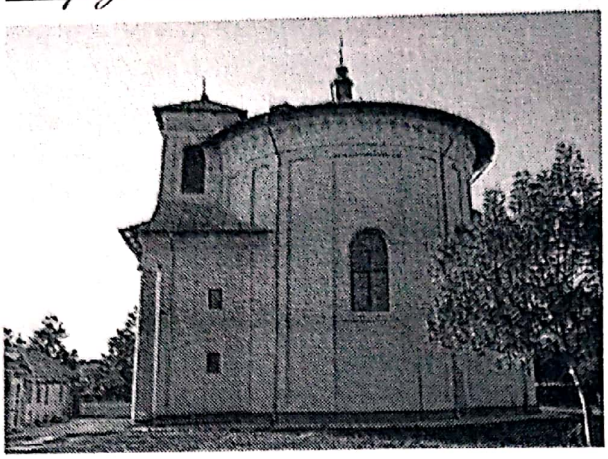

în stilul neoclasic, apărut la sfârşitul veacului al XVIII-lea. Rotonda Leţcani are planul circular, intrarea prin vest, cu un portic alcătuit din patru coloane cu capitele ionice, deasupra acesteia ridicându-se o mică clopotniță. Spre răsărit, altarul apare ca un semicerc alipit de cercul mare al bisericii, dar de înălțime mai redusă. „Cornişa e susținută de console oarecum asemănătoare cu acelea ale caselor din Iaşi, unde e acum Institutul «Notre Dame de Sion», care datează cam din aceeaşi epocă şi care sunt foarte probabil făcute de ctitorul Leţcanilor", explică părintele paroh.

În jurul anului 1830, un incendiu a distrus o mare parte din biserică, inclusiv pisania originală în limba greacă, odată cu aceasta pierzându-se şi întreg mobilierul şi icoanele.

Cutremurul din 4 martie 1977 a avariat biserica, ea fiind reparată în anii următori.

În anul 1994 a avut loc o furtună puternică ce a lăsat biserica fără acoperiş. În anul 2002, Prea Fericitul Patriarh Daniel, în calitate de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, a resfinţit biserica, acesta fiind un moment extraordinar pentru comunitate şi o încununare a întregii activități pe care a desfăşurat-o părintele Mihai.

Hramul inițial al bisericii a fost «Sf. Împărați Constantin şi Elena», împărăteasa Elena a Bizanțului fiind cea care a construit pentru prima dată o biserică de plan rotund, deasupra mormântului lui Iisus Hristos de la Ierusalim. Acest stil arhitectonic s-a răspândit de la Ierusalim în Occident, ajungând şi în România.

În jurul anului 1830, un incendiu a distrus o mare parte din biserică, inclusiv pisania originală în limba greacă, odată cu aceasta pierzându-se şi întreg mobilierul şi icoanele. În anii următori, noul hram al bisericii a devenit cel al «Sfântul Ierarh Spiridon al Trimitundinei» (sărbătorit la 12 decembrie). În perioada anilor 1940-1950, la cererea credincioşilor şi cu acordul oficialităților bisericeşti, noul hram al bisericii a devenit «Sf. Mare Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir».

Biserica rotundă din Leţcani este o biserică considerată unicat în România prin planul ei perfect rotund asemănător Bisericii Sfântului Mormânt de la Ierusalim.

Bibliografie

Monumente istorice bisericeşti din Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Editura Mitropoliei Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974

Iftimi Sorin, Cercetări privitoare la istoria bisericilor ieşene, ,Editura Trinitas, Iasi, 2008

Scanned with OKEN Scanner

ÎNTEMEIEREA VEACULUI DE OM PRIN TRADIȚIA PRECREŞTINĂ A URSITOARELOR

Director Profesor Munteanu Eugenia,
Profesor Tulea Corina,
Liceul Teoretic „Axente Sever" Mediaş Jud Sibiu

Rânduiala Cosmosului ca proces dinamic continuu este încredințată unei divinități primogenice, „soarta", şi respectată de aceasta fără compromisuri. Soarta îşi exercită puterea asupra preexistenței, a existenței implicit umane (comunități etnice sau familiale şi a individului luat în parte) şi postexistenței cosmice (cer, pământ, subpământ).

În interpretarea străveche românească ordinea cosmică şi umană este supravegheată de Soartă. Ea are puteri discreditoare pentru menținerea echilibrului prestabilit în Cosmos cât şi capacitatea de a interveni direct în rosturile acestui echilibru sau indirect prin interpreții ei. Soarta este denumită şi Menire, Noroc, Scris, Dat termeni care exprimă un alter-ego indo-european al destinului interpretat ca Moira la greci şi Factum la latini. Ea ține cumpăna rânduielilor divine prezidând viața materială a Cosmosului şi întreaga viață spirituală a omului; urmăreşte drumul integrării omului pe pământ şi a omului în Cosmos pe căi previzibile în imprevizibilitate.

În tradiția românilor naşterea se realiza sub semnul dependenței de credințele care exprimau ideea de destin. Obiceiurile legate de naştere pot fi şi explicația la nedumerirea grecilor despre vârcolaci care „stau în jurul nou-născutului şi plâng nenorocirile ce va trebui să le îndure odată ce a venit pe lume. Sunt pomenite ... toate suferințele omeneşti." Naşterea era însoțită de acte rituale şi practici magice care garantează trecerea noului venit din preexistență în existență, de la celula Ou la făptura Om, de la leagăn la mormânt. La hotarul dintre lumea geomorfă, în care adăposturile locuite de sufletul pribeag înscrise în ovoide sau geoide şi lumea antropomorfă cu adăposturi dezvoltate pe verticală veghează moaşa şi Ursitoarele. Moaşa este reprezentantă a moşilor şi strămoşilor iar ursitoarele sunt năprasnice zeițe ale Destinului. Ursitoarele numite şi „Ursite" sunt trei zâne care vin ca să croiască ursita copilului nou-născut, totdeauna în săptămâna în care s-a născut în nopțile fără soț, adică, a treia, a cincea şi a şaptea noapte. Ele se mai numesc şi „Mire", „Albe", „Hărăsite" şi „Caşmete" având roluri bine stabilite. Apar în grup şi au nume de femei (Ioana, Bălaşa), de zeițe (Diana, Sânzâiana) de ciudate reprezentări

Scanned with OKEN Scanner

Ursitoarele calendarului uman: toarcerea, ursirea și tăierea firului vieții.

mitice (Prița, Moina, Prișca, Vârja, Tișca) îmbrăcate în alb, care sălășluiesc în pădurile apropiate sau foarte depărtate, în locuri necălcate de picior de om „cu flori semănate și de păsări cântate" în văzduh, în slava cerului, la Dumnezeu.

Se deosebesc după vârstă și înfățișare, cea mai mică ar fi șchioapă și, asemănător oamenilor și divinităților însemnate ca „Filipul cel Șchiop", „Sântoaderul cel Șchiop", este rea și are ultimul cuvânt. Sosirea lor este așteptată între primul și al doilea cântat al cocoșilor și era pregătită cu grijă de moașă, reprezentantă a strămoșilor printre cei vii. „Moașa lăia copilul și făcea curățenie prin cameră și pune pe masă ... un cot de pânză nouă; fină și curată, iar pe pânză un blid plin cu făină cernută de grâu; apoi sare, pâne, un caier de lână și un zecer. Toate obiectele acestea trebuie să rămână trei zile și trei nopți pe masă. Când se împlinesc trei zile de la naștere se vede pe fărină urma ursitoarelor. Dacă în răstimpul acestor trei zile, cât umblă ursitoarele, nu se află acest dar, se supără și ursesc ca nou născutul să nu aibă nimic în viața sa." Se pun de asemenea pe masă și „trei talgere cu grâu fiert, trei pahare cu apă și trei cu untdelemn iar într-o scăfiță o sumă anumită de bani, anume ca prin aceasta să le dispună bine. Apa, după credința poporului înseamnă viață, iar untul de lemn, avuție ... Pe când membrii familiei murmură anumite rugăciuni, pe atunci moașa, cum se apropie miezul nopții, prinde a lăuda bunătatea și puterea ursitoarelor printr-un cântec, care se numește

„Cântecul ursitoarelor"
„Doamne, Dumnezeule
Trimite ursitorile
Să vină toate voioase
Voioase și bucuroase"

Ursitoarele înainte de a porni și a croi soarta noului născut se sfătuiesc asupra ursitei. În timpurile vechi, pe când oamenii erau mai buni și mai drepți le vedeau când vin și le auzeau cum ursesc: în timpul de față „nici nu se vede și nici nu se știe". Ursitele sosesc când „se îngână ziua cu noaptea", intră foarte încet pe fereastră sau pe ușa casei, se duc până la leagănul copilului se pun la capătul lui și îi țes viitorul". De la această credință este și datina românilor de a ține ușile și ferestrele casei deschise

Scanned with OKEN Scanner

ca să aibă pe unde intra ursitoarele. Binedispuse, voioase, sau dimpotrivă supărate şi întunecate, ursitoarele încep prin a toarce firul vieţii şi anume „cea mai mare, adică ursitoarea ţinând o furcă în mână pune firul şi învârte fusul; cea mijlocie adică Soarta îl toarce din caierul prins la furcă, ce o ţine ursitoarea la brâu, şi-l învârteşte pe fus; iar cea mai mică, adică „moartea" ţinând în mână un foarfece printre tăişurile căruia trebuie să treacă firul, când voieşte, atunci stânge foarfecele laolaltă şi taie firul".

După ce i-au tors firul vieţii, dacă copilul s-a născut într-un ceas bun, prind a cânta cu un vers foarte frumos, voios şi plăcut şi a-i sorti de bine; iar dacă s-a născut într-un ceas rău, nu numai că prind a dăuli şi a cânta cu un vers foarte duios şi trist, ci totodată a-l sorti de rău; apoi încep pe rând: una a-i da minte şi noroc, alta frumuseţe sau urâciune, a treia bogăţie sau sărăcie, glorie sau robie, spunând din fir de păr toate celea ce au să i se întâmple ..." de la această credinţă vine şi datina moaşelor de a nu privi la fereastră când se naşte vreun copil, temându-se ca nu cumva să fie ursitoarele şi prin aceasta, fiindcă nu le este iertat să le vadă, să le supere. Cele ursite, fie-n bine, fie-n rău după ce au fost scrise în „Cartea Sorţii" nu numai că trebuie să se împlinească, ci ea rămâne veşnică, neschimbată, afară de unicul Dumnezeu care e mai mare şi mai puternic.

Credinţa în ursitoare, în nemărginita lor putere de a croi soarta fiecărui om şi nestrămutabila lor hotărâre nu numai că e foarte răspândită şi adânc înrădăcinată în sânul poporului român este totodată şi foarte veche regăsindu-se în „aşa mi-a fost ursita", „aşa ne este soarta", „aşa ni-i dat".

Bibliografie:

Cândrea. F.T., Românii din munţii Apuseni (Moţii), Bucureşti, 1888

Crişan, Ion Horaţiu, Civilizaţia geco-dacilor, Editura Meridiane, Bucureşti, 1993

Ghinoiu, Ion, Vârstele timpului, Editura Ştiinţa, Chişinău, 1994

Kernbach, Victor, Dicţionar de mitologie generală, Editura Albatros Bucureşti 1995

Marian, Simion, Florea, Naşterea la români, editura Grai şi suflet – cultura naţională, Bucureşti, 1995

Niculiţă, V. Elena, Datinile şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică, Cernăuţi 1903

„Revista Familia" anul XIX

Slavici, Ion, Die Rumanen in Ungarn, Siebenburgen und der Bukovina, Wien, 1881

Vulcănescu, Mitologie romană, Editura Academiei R.S.R. 1987

Scanned with OKEN Scanner

„MOȘII" ÎN TRADIȚIILE ROMÂNILOR

Profesor Țulea Corina, Profesor Kis Anca,
Liceul Teoretic „Axente Sever" Mediaș Jud Sibiu

Viața nu e altceva decât desprinderea din măruntaiele pământului, moartea se reduce la o întoarcere acasă. Ea se află sub semnul destinului și marchează revenirea peregrinului terestru în Cosmos.

Viața este considerată a fi un rit de trecere din preexistență în postexistență, din Cosmos pe pământ și de pe pământ în Cosmos. Nu e un simplu rit de trecere, ci un complex de rituri – de integrare în comunitatea viilor, de despărțire de familie și de comunitatea viilor și de integrare în comunitatea morților.

Oamenii și-au pus nenumărate întrebări privind destinul și moartea, unele rămase fără răspunsuri, altele cu răspunsuri ocazionale, însă fără înțelesuri pentru că moartea rămâne singurul eveniment spiritual fără replică antologică indiferent de dezvoltarea istorică, de cultură, vârstă.

„Moartea e primul mister" care tulbură conștiința umană. Cum arată? Spiritele celor care au fost vii au o reprezentare realist fantastică? Există o lume a spiritelor? Sunt întrebări ale căror răspuns le găsim în tezaure populare. Poporul român consideră că moartea și postexistența sunt rezultatul verdictului de neschimbat al uneia dintre urse; integrarea sufletului omului în lumea spiritelor trebuie să fie respectată cu strictețe. Astfel apare în calendarul popular și sărbătoarea „Moșilor", ca amintire a celor plecați.

„Moș", strămoșul cel mai îndepărtat, întemeietorul neamului, este sărbătorit în ziua de sâmbătă care precede Rusaliile, Paștele, dar și de alte 18 ori.

Moșii de vară și Moșii de iarnă au o semnificație mai puțin cunoscută și anume „pomana din mână, adică acele daruri pe care le duce gospodina la alte case, spre a le da de pomană pentru sufletul morților din casa ei" … „la români poporul în adevăr are la Crăciun sărbătoarea morților, pe care o numesc cu același nume pe care-l dau aceleași sărbători fixate la alte date: „Moși": Moșii de Crăciun, Moșii de iarnă, Moșii de Păresimi, Moșii de Florii, Moșii de Joi-Mari, Moșii de Paști, Moșii de de Sân-George, Moșii de Ispas, Moșii de Rusalii, Moșii de Rusitori, Moșii de Sânzâiene, Moșii de Sân-Petru, Moșii de Sân-Ilie, Moșii de Schimbarea la față, Moșii de Sânta Marie Mare, Moșii de Ziua Crucii, Moșii de Sâ-Medru, Moșii de Flori de Mărțișori, Moșii de Curastră.

Scanned with OKEN Scanner

Moşii de iarnă sau „cârnelegi" ori „câşlegele de iarnă", împreună cu cei de toamnă, care cad sâmbăta înainte de Sâ-Medru se numesc şi „moşii cei mari". Atât de moşii de iarnă cât şi de Sâ-Medru (Sfântul Dumitru) se dă pomană „grâu fiert dar şi colacul cu lumina încă nu este iertat să lipsească la moşii cei numiţi mari şi se face următoarea invocaţie:

Voi moşi, strămoşi,
Să-mi fiţi tot voioşi.
Să-mi daţi spor în casă
Cu mult dar pe masă.
Cu mult ajutor
În câmpul cu flori."

În Banat, la moşii cei mari, mâncarea ce se dă spre amintirea celor plecaţi se numeşte „moşi" iar zilele lor fiind de ospătare în popor se zice că „Moşii sunt buni şi Babele rele", făcându-se aluzie la ziua de 1 Martie şi la Baba Dochia.

Mai puţin întâlniţi sunt „Moşii de Flori de Mărţişor". Se confundă de către popor cu Moşii de Florii, din sâmbăta înaintea Floriilor. Moşii de Flori de Mărţişor se ţin odată cu primele flori – ghioceii, agricele, iglicele, micşinile, cocoşeii, care înfloresc primăvara. Aceste flori de primăvară sunt „pârgele" sau „primiţele" florilor şi totdeauna vestitoare de primăvară, deci trebuie să se pomenească cu ele morţii familiei. Se consemnează că din purcelul de Crăciun, din mielul de Paşti, apoi din celelalte poame sau fructe ce vin de peste an şi a căror pârge se sacrifică moşilor ori morţilor nimeni nu gustă nicidecum căci a gusta mai înainte de a sacrifica din ele se socoteşte cel mai mare păcat şi de vătămare pentru sufletele proto-părinţilor.

Moşii de Păresimi, cad întotdeauna la 9 martie în ziua de 40 de martiri sau sfinţi. În unele zone se mai numesc şi „bufani", „brenduşi", „mucenici", iar în Bucovina „sfinţişori". Aceşti moşi urmează la 9 zile după Baba Dochia când, de regulă, ies babele şi dânşii cu numele de moşi, bat cu botele pământul ca să intre frigul şi să iasă căldura. Şi la aceşti moşi românii dau de pomană; femeile din comuna Zăneaga pe lângă „bradoşii" ce-i fac pentru această zi, alcătuiesc un bradoş mai mare, în formă de om, cu gură, cu urechi şi-l numesc „uitata". Aceasta se face întru pomenirea tuturor morţilor, care în timpul anului ar fi fost uitaţi nepomeniţi. Această „uitată" este jucată de către copii în jurul unui foc, apoi este unsă cu miere şi mîncată. Alături de „sfinţişori" şi „mucenici"se iese în vii şi livezi şi se varsă 40/44 de pahare de vin, la buciumii din vie spre a rodi şi înconjurând agrul îl afumă spre a fi ferit de rele.

Sărbătorile „moşilor se contopesc cu zilele cele mai importante din calendarul creştin. Avem şi Moşii de Joi Mare sau Joimarele sau Joia Mare înainte de Paşti. Ritualul sărbătorii stă sub semnul focului. Joimăriţa poate apărea sub aspectul de flacără sau roţi de foc, îşi poartă cu ea numeroasele atribute cum ar fi: ciobul sau găleata cu jăratic, ciocanul de fier, vătraiul şi este

Scanned with OKEN Scanner

aspră, pedepsind. În noaptea – spre Joi Mari „în vărsatul zorilor" se aprind morților focuri numite „focurile" ori „luminiciche", ori „luminuşe" şi se dau „sâmbicioare", adică colacii de sâmbătă. Aceştia sunt daţi doar cu lumini şi o olcuţă de apă sau vin în amintirea moşilor casei ...

„Moşii", cultul moşilor şi al strămoşilor, cel al morților este foarte bine dezvoltat la Rusalii. Rusaliile, ca sărbătoare a trandafirilor constă în depunerea de trandafiri pe morminte. Rosalia de la sfârşitul primăverii este ținută de poporul român, în relație directă cu pomenirile din cultul morților; fiind o sărbătoare funerară, se presupune că românii s-au împrumutat pe filiera slavă. Moşii de Rusalii sunt bine conturați în zona Bucovinei unde sâmbăta înainte de Rusalii, sau Duminica Mare se numeşte Sâmbăta Moşilor. În sâmbăta morților românii cred că nu e bine ca cineva să mănânce până nu se dă ceva de pomană, pentru că în această zi se cumenică toți morții neamului. Morții aşteaptă pomană şi pomenire fiindcă este ziua lor, iar tot ceea ce se dă în amintirea lor se numesc moşi. Moşii sunt: ulcele, cănițe, cofițe, străchini şi străchinuțe pline cu plăcinte cu o lumină de ceară galbenă, iar datul moşilor durează de sâmbăta dimineață înainte de Duminica Mare şi până luni. Moşii se împodobesc cu diferite flori, cea mai mai întâlnită fiind „Crucea Paşcei".

Moşii de Schimbare la Față, de Sânta Maria Mare sunt moşii recoltei noi. Se sfințesc prin rugăciune strugurii şi alte fructe la Biserică şi se dau spre gustare tuturor celor prezenți.

Aceştia sunt doar o parte din moşii pe care am dorit să-i amintim şi pe care îi sărbătorim anual în zilele de pomenire a morților din calendarul creştin.

Bibliografie

Durant, Gilbert, Structurile antropologice ale imaginarului, Editura Univers, Bucureşti 1997

Eliade, Mircea, Istoria credințelor şi ideilor religioase, vol. I, Bucureşti 1980

„Familia" anul X, Budapesta, 1874

Kernbach, Victor, Dicționar de mitologie generală, Editura Albatros, Bucureşti, 1998, Călindariu iulian, gregorian şi poporul roman, Oravița-Braşov, 1881

Caraman, Petru, Colindatul la români, slavi şi alte popoare, Bucureşti, 1983

S. Fl. Marian, Înmormântarea la români, Ed. „Grai şi suflet – Cultura națională", Bucureşti, 1995

Pamfile, Tudor, Crăciunul, Bucureşti, 1914

Ghinoiu, Ion, Vârstele timpului, Editura Ştiința, Chişinău, 1994

Scanned with OKEN Scanner

EDUCATIA PRIN ARTA SI TRADITIA DIN EUROPA SUGESTII METODOLOGICE PENTRU UN ALT TIP DE INVATARE

Profesor Barbu Georgeta,
Institutor Dohotariu Liliana,
Şcoala "B. P. Hasdeu", Iaşi

„La richesse de l'Europe tient à la diversité de ses cultures, de ses langues" (1)

În 1936 deja, Paul Valéry vorbea despre „emprunter" şi nu de „acquérir des connaissances", despre „împrumutarea" de cunoştinţe pentru promovarea de teste şi/sau de examene În condiţiile în care adevărata învăţare ar trebui să devină FORMARE, adică însuşire durabilă a capacităţilor/competenţelor de *utilizare*/integrare a teoriei, *însuşire* a tehnicilor de învăţare, instrumentalizare a lui „savoir" şi translatare a sa în „savoir-faire" şi "savoir-être". Şi toate acestea într-un climat favorizând „apropierea" conţinuturilor, adică prin *acţiune* ca participare directă, (auto)implicare liter consimţită, din convingere şi cu plăcere, iar nu din *obligaţie* ori cu motivaţii grav inutile, finalmente: note, examene.

În acest sens al „marii treceri" de la actualul „inutile difficile/desagreabile" la super eficientul „utile dulci", tradus de noi prin a învăţa cu maximă convingere a utilităţii celor învăţate, într-un climat plăcut, „sănătos", motivant pe termen lung şi pentru finalităţi concrete, asumate din convingere proprie, necesare de-a lungul întregii vieţi indiferent de tipul de profesionalizare ales, ne propunem să împărtăşim celor eventual interesaţi una dintre experienţele noastre didactice care a reuşit această „performanţă".

Mai buna cunoaştere a propriei identităţi în contextul şi prin raportarea la realităţile interculturale ale Europei a fost tema şi finalitatea Proiectului Şcolar European Comenius 1.1. „Sărbători şi tradiţii din patru colţuri ale Europei", derulat în Şcoala „Bogdan Petriceicu Hasdeu", Iaşi, între anii 2002-2005, proiect pe care l-am şi coordonat.

Motto-ul întregului demers a fost celebra frază a lui Antoine de Saint-Exupéry în „La Citadelle": „Si je diffère de toi, loin de te léser, je t'enrichis."

Sărbătorile şi tradiţiile alese au fost Crăciunul, Paştele şi o alta specifică vârstei copilului mic în cele patru ţări participante: România, Franţa, Spania şi Anglia.

Scanned with OKEN Scanner

Dată fiind vârsta publicului țintă, produsele finale au îmbrăcat forme adecvate; subordonate ludicului (cum s-ar putea altfel, de vreme ce „Copilul râde. Iubirea şi înţelepciunea mea e jocul.", cum spunea L. Blaga, „Trei feţe". Am realizat aşadar, jocuri educative circumscrise temei: joc de cuburi, puzzle, joc de cărţi, jocul gâştei („jeu de l'oie") şi suporturi audio-video (casetă video/audio / DVD) conţinând cântece şi dansuri populare din regiunile de proveniență ale participanților la proiect.Materializarea acestora (jocuri şi suporturi video) a fost însă precedată de etapele preliminare, pregătitoare: lansarea temei, diagnosticarea nivelului de cunoaştere „inițială"(„testul inițial" – brainstorming = remue-meninge de tipul „eu spun Crăciun/Paști etc., tu spui...) a problematicii alese, după care s-a trecut la pasul următor: cercetarea.

Individuală (prin lecturarea bibliografiei, căutarea de informații pe Internet) sau în echipă/grup (cu alți colegi şi/sau cu rude, prieteni), cercetarea a favorizat – dincolo de cunoaşterea propriu-zisă – „socializarea", schimbul de idei, exersarea prin activități de asociere/comparare/"ajustare"/completare şi chiar argumentarea ideilor.

Informațiile astfel dobândite au fost „prelucrate"în sensul selecției, sintezei, prezentării în „public"(în fața clasei şi/sau Profesor ilor/părinților cu diverse ocazii: cercuri pedagogice, Săptămâna Comenius, Zilele şcolii, etc.).

Ulterior, în parteneriat cu învățătorii şi/sau Profesor ii implicați în proiect, elevii au contribuit la redactarea materialelor de prezentare a tradițiilor de Crăciun şi Paşti, a dansurilor şi a cântecelor populare: broşuri, mini-culegeri de texte însoțite de partituri.

Prin schimbul de „produse finale"între cele patru țări participante s-a putut trece la etapa comparării între realitățile culturale ale acestora (țărilor), moment în care elevii au conştientizat cu bucurie apartenența la spațiul european, identificând analogii şi diferențe evidente („Este exact la ca noi... seamănă mult dar la noi este...") pe baza cărora s-a „exploatat"sloganul Francofoniei „Ensemble, différents"(Împreună, diferiți). Adică s-a realizat ceea ce – prin metalimbaj- se exprimă în mod curent prin educație interculturală, multiculturalitate /interculturalitate, educație pentru Europa, spirit european, etc.

Folosind jocurile primite de la partenerii francezi, spanioli şi englezi cunoaşterea a fost nu doar facilitată ci şi foarte plăcută şi „rezistentă" în timp.

În plus, realizarea produselor finale a impus prezentarea, analiza, selectarea variantelor celor mai apreciate (dintre cele propuse individual sau pe grupuri mici de 2-4 elevi) pentru adoptarea variantelor colective „definitive".

Competiția corectă, spiritul critic şi autocritic, acceptarea „celui mai bun decât sine"şi mobilizarea pentru autoperfecționare, autodepăşire – deci pentru progres -, s-au impus în mod natural şi argumentat.

Jocul „de l'oie" care a finalizat demersurile de pe parcursul celor trei

Scanned with OKEN Scanner

ani de activităţi a permis nu doar consolidarea noilor achiziţii la nivel „informaţional"ci şi concluzia indubitabilă că progresele înregistrate au fost foarte „consistente"şi foarte temeinice, jocul acesta înlocuind testul de tip sumativ (stresant poate pentru majoritatea dintre elevi) la fel cum simpla „joacă"(asamblarea cuburilor, a puzzle-urilor, memory-ul, jocul celor 7 familii, etc.), cântecul sau dansul au fost substitute la fel de eficiente dar infinit mai îndrăgite pentru eventualele fişe de lucru sau evaluări formative „clasice".

Concluzia a fost una clară – educaţia prin şi pentru arta şi tradiţia din Europa nu a rămas un simplu „slogan", iar „Ţara mea, Europa"a fost descoperită cu simplitate şi plăcere, prin evidenţe palpabile şi nu prin teorii „reci şi seci"prin abstractul discursului didactic clasic şi încă frecvent în cadrul orelor de clasă, clasicul „enseigner" – a preda a fost înlocuit cu „apprendre (autrement)" – a învăţa altfel. Simpla adaptare a tematicii, tehnicilor şi tipurilor de „produse finale"la vârsta şi/sau nivelul „învăţăceilor" fiecărui cadru didactic, sugestiile noastre pot fi (fără emfază dar nici falsă modestie din partea autorilor) surse de inspiraţie pentru bune practici didactice/metodologice astfel încât şcoala să devină cu adevărat un „spaţiu circumscris" definitiv lui „utile dulci".

Atu şi provocare deopotrivă, educaţia prin arta şi tradiţia din Europa trebuie valorificată mult mai mult în şcoală întru formarea tinerilor ca membri autentici ai mai marii familii europene, fără frontiere şi prejudecăţi ori complexe de orice fel. În acest fel, „Exploratori ai spaţiilor interculturale, învăţăm să privim – cu ochi diferiţi – propria cultură, propria matrice culturală"(Michel Petit în „L'Europe interculturelle. Mythe ou réalité?"

Ceea ce trebuie schimbat în mentalitatea oamenilor se referă la „deschiderea către celălalt"şi eliminarea atitudinilor intolerante şi/sau chiar agresive.Cunoaşterea celuilalt înseamnă eliminarea insecurităţii resimţite în faţa necunoscutului.

A cunoaşte, a respecta pot fi câteva din verbele cheie ale unei convieţuiri armonioase într-o lume a multiculturalităţii şi diferenţelor şi diferendelor. A forma/a educa pentru o astfel de convieţuire este primordial, iar şcoala – prin slujitorii săi – trebuie să fie „actorul" principal, trebuie să educe/să formeze nu pentru „Noi şi Europa" ci pentru „Noi în Europa".

Bibliografie:

Conseil de l'Europe, L'Interculturalisme: de l'idée à la pratique didactique et de la pratique à la théorie, Strasbourg, 1986, p. 40

Michel Petit, L'Europe interculturelle – Mythe ou réalité?, Editions de l'organisation, 1991,p.272;

S. Benadava, La civilisation dans le communication, în FDM, 184/1984, p. 86

Maddalena De Carlo, L'interculturel, Didactique des langues étrangères, collection dirigée par R. Galisson, Clé International, 1998

Scanned with OKEN Scanner

SĂRBĂTORI ÎN EUROPA CRĂCIUNUL ECOLOGIC

Profesor Schell Ioana Dana
Liceul Teoretic „Eugen Pora", Cluj-Napoca

În Uniunea Europeană, România ocupă o poziție de mijloc în clasamentul privind lista sărbătorilor legale în statele membre, având 11 sărbători legale: 1 şi 2 ianuarie, prima şi a doua zi de Paşti, 1 mai, prima şi a doua zi de Rusalii, Adormirea Maicii Domnului, 1 decembrie, prima şi a doua zi de Crăciun.

Țările cu cele mai multe sărbători legale sunt Cipru (17) şi Belgia (16), iar țările cu cele mai puține sărbători legale sunt Marea Britanie şi Polonia (8).

Anul nou este, în Rusia (nu este membră UE), principala sărbătoare de familie, conform datelor Centrului de studiere a opiniei publice, citate de Itar-tass: 85% din ruşi vor întâmpina anul nou acasă, cu prietenii şi familia.

Chiar dacă mai sunt şi alte sărbători importante în țările europene, Crăciunul este o sărbătoare pe care nimeni nu o ignoră.

Toți oamenii se bucură când se apropie Crăciunul, copiii scriu scrisori pentru Moş Crăciun, marile magazine îşi împodobesc vitrinele, se aud colinde, se cumpără cadouri.

Crăciunul sau Naşterea Domnului este o sărbătoare creştină celebrată la 25 decembrie (calendarul gregorian) sau 6 ianuarie (calendarul iulian) în fiecare an.

Face parte din cele 12 sărbători domneşti (praznice împărăteşti) ale Bisericilor bizantine.

Este a treia mare sărbătoare după cea de Paşti şi de Rusalii.

La începutul sec. XX, Crăciunul devine şi o sărbătoare laică, celebrată atât de către creştini cât şi de cei necreştini.

Datele la care se sărbătoreşte Crăciunul (25 decembrie, respectiv 6 ianuarie) sunt orientative, pentru că nu se ştie data exactă a naşterii lui Iisus.

La noi, în România, Crăciunul este una din cele mai importante sărbători creştine.

Pentru noi toți, Crăciunul este prilej de bucurie. Suntem prinşi de frenezia cadourilor, de momentele petrecute cu cei dragi (Crăciunul este o sărbătoare petrecută cu cei dragi, prietenii şi familia), de bucatele alese, de datinile

Scanned with OKEN Scanner

tradiționale.

Există o categorie de oameni aparte, ecologiștii, pentru care Crăciunul înseamnă bucurie, bineînțeles, dar şi creşterea consumului, ce atrage după sine tone de deşeuri, brazi tăiați, mare risipă de energie.

Ei ne propun, în fiecare an, să petrecem un Crăciun cât mai ecologic cu putință.

Încet, încet, oamenii au început să agreeze această idee a lor. Vedem astfel brazi eologici de vânzare în aproape toate marile magazine. De asemenea, se iau şi alte măsuri ce vin în sprijinul naturii, implicit al nostru.

În condițiile unui consum din ce în ce mai ridicat, corelat cu reducerea dramatică a resurselor naturale, este important ca fiecare dintre noi să conştientizeze că activitatea cotidiană, stilul de viață şi chiar modul în care alegem aă ne petrecem sărbătorile de iarnă conturează viitorul planetei noastre.

Iată câteva idei pentru sărbători de iarnă ecologice.

Brazi naturali la ghiveci (cei tăiați pentru Crăciun sunt aruncați, după numai două săptămâni la gunoi).

Obiceiul împodobirii bradului de Crăciun îşi are originile de la popoarele germanice.

Bradul veşnic verde era considerat simbol al vieții. Tradiția s-a răspândit apoi în toată Europa şi în toată lumea, mai ales după Primul Război Mondial.

Această tradiție a devenit o afacere pentru unii, ce nu respectă natura şi taie brazi ilegal cu scopul de a-i vinde. Vezi asemenea oameni pe marginea drumului cu câteva zile înaintea Crăciunului. Brazii nevânduți sunt abandoniți. Reportajele TV arată cruda realitate an de an. Din fericire amenzile sunt foarte mari, rar se mai întâlnesc asemenea cazuri.

La germani, bradul are o semnificație specială. După ce îl împodobesc şi aprind lumânările, membri familiei se adună în jurul bradului şi cântă faimosul colind „O, brad frumos!".

La început, bradul era împodobit cu mere, dulciuri şi nuci îmbrăcate în hârtie poleită. Globurile au apărut ceva mai târziu, şi fabricarea lor a luat o amploare tot mai mare.

Astăzi se produc globuri de diferite culori, forme şi mărimi. Dacă vrem să fim ecologici, ne putem confecționa noi propriile globuri din mere şi nuci îmbrăcate în staniolul de la ciocolată.

Podoabele de brad deja clasise: globuri şi ghirlande se pot păstra de la un an la altul, să renunțăm la modă şi să nu le aruncăm pe cele pe care deja le avem doar pentru că nu respectă culoarea sau forma anului respectiv. Benzile vechilor casete video sau audio pot deveni ghirlande.

Cadourile ecologice (cadouri cât mai rezistente în timp, ambalate în materiale biodegradabile; de altfel, ambalajele ar putea fi cât mai puține) sunt la fel de bine apreciate.

Cadourile ar putea fi sub formă inedită: un bilet la teatru sau la film, o cartelă de telefon. De altfel, deja sunt astfel de reclame la televizor şi radio ce ne îndeamnă să facem aceste

Scanned with OKEN Scanner

lucruri.

De asemenea, putem practica mersul la cumpărături cu propria sacoşă. Astfel economisim bani din propriul buzunar, neplătind alte sacoşe. În acelaşi timp suntem ecologici, căci reciclăm vechile sacoşe.

Moş Crăciun (Santa Claus) împarte cadouri tuturor copiilor în noaptea de Crăciun.

O idee excelentă de Crăciun ecologic este cumpărarea jucăriilor rezistente în timp, pe care copiii să le poată folosi mai mulți ani: de exemplu din lemn sau tip lego.

Cadourile ar putea fi sub formă inedită: un bilet la teatru sau la film, o cartelă de telefon. De altfel, deja sunt astfel de reclame la televizor şi radio ce ne îndeamnă să facem aceste lucruri.

De asemenea, putem utiliza ornamente de Crăciun cât mai naturale şi cât mai simple: nuci, mere, conuri de brad, flori uscate. Acestea sunt cât se poate de ecologice şi la îndemâna oricui.

Bibliografie:

EuroActiv.ro – ştiri, politici europene online, „Sugestii pentru sărbători ecologice", dec. 2007

Lumea copiilor – revista celor mici, „Crăciunul", dec. 2008

Provita, filiala Bucureşti, „Prima sărbătoare europeană a familiei"

Wikipedia, Enciclopedia liberă, Crăciunul

AROMÂNII ÎN SPAȚIUL CARPATO-DUNĂREAN

Profesor Domnica Mândescu

Profesor Stere Grasu

Colegiul Tehnic Tomis Constanța

Aromânii (numiți şi **macedoromâni, macedo-vlahi** rar **macedoneni**) sunt o ramură a poporului român (valah/latin-răsăritean), alături de dacoromâni, meglenoromâni şi istroromâni. Numărul lor este estimat la aproximativ 2,5 milioane.

Matilda Caragiu Marioțeanu a formulat următoarea definiție: *Aromânii*

Scanned with OKEN Scanner

sunt dintotdeauna sud-dunăreni. Ei sunt continuatorii populațiilor sud-est-europene romanizate (macedoneni, greci, traci, iliri) sau colonizate de romani.

T. J. Winnifrith a formulat urmatoarea definiție: "...dacă vrem să vorbim despre aromâni (vlahi), trebuie să începem cu Olimpia şi Filip Makedon".

Limba maternă a aromânilor este limba aromână. După unii lingvişti, limba aromână este o limbă aparte din grupul limbilor romanice, subgrupul limbilor romanice de est, alături de limbile română, meglenoromână şi istroromână. Alți lingvişti o consideră ca fiind un dialect al limbii române, împreună cu dialectele dacoromân, meglenoromân şi istroromân. Matilda Caragiu Marioțeanu, academician de origine aromână, crede că aromâna este un dialect al protoromânei, adica al moştenirii comune latine răsăritene şi nu al limbii daco-române şi de asemenea ca cele doua limbi romanice din nord şi din sud, sunt limbi funcționale şi trebuie tratate ca atare.

Împrejurări istorice complexe a căror particularități mai rămân a fi desluşite, au făcut ca odată cu etnogeneza românească din spațiul circumcarpatic, să apară şi să supraviețuiască grupuri compacte şi numeroase de români în întreaga Peninsulă Balcanică. Arealul de locuire al acestora se întinde de la Dunăre până în Grecia continentală, Marea Egee, Marea Adriatică şi Istria. Secole de-a rândul românii din Peninsula Balcanică şi-au păstrat trăsăturile fundamentale, limba, tradițiile, ideea originii şi a unității entice. La începutul secolului al XX-lea, aromânii reprezentau ultima mare populație de latinofoni nesedentari din sud-estul european, una din societățile premecaniste care, locuind într-o regiune de profunde tulburări politice şi bulversări etnice, au suportat influențe culturale şi etnice ireversibile.

Modul de viață tradițional al aromânilor a făcut ca aceştia să supraviețuiască constituirii statelor medievale şi moderne balcanice, politicilor de asimilare impuse în special în ultimul secol, fără a avea posibilitatea să se sustragă influențelor de adaptare la o situație nouă din epoca „de industrializare" cvasitotală pe care le-au suportat societățile occidentale. Locuitorii de origine romanică din sudul Dunării, cunoscuți în timp drept aromâni, macedo-români, vlahi transbalcanici, fărşeroți, români epiroți, români sudici, au constituit un element deosebit de important din punct de vedere etno-social, dar mai ales din punct de vedere cultural, în peisajul multiaspectual al Balcanilor. În dependeță de arealul de locuire aceştia poartă nume foarte diferite : gramustenii şi pindenii (locuitori din munții Pind, Grecia) sunt porecliți kutsoblaxoi (cuțovlahi). Fărşeroții sunt adesea denumiți arvanitoblaxoi sau vlahi albanezi. Grămustenii sunt concentrați mai ales în nordul şi centrul Macedoniei greceşti, în timp ce pindenii locuiesc în sate din Munții Pindului din In Grecia pot fi recunoscuți drept băştinaşi doar cei

Scanned with OKEN Scanner

ce descind din vechii eleni. In acest context, aromânii au un statut particular: ei sunt consideraţi drept "greci vorbitori de limbă neolatină". Pe de altă parte ei nu sunt recunoscuţi drept minoritate naţională ci, drept o parte din aşa-numiţii Elleniki ethniki koinonia (comunitatea neamului elenic).

Cea mai mare parte a aromânilor din Albania, în jur de 80.000 de persoane, potrivit datelor din 1917, deci vechi de aproape o sută de ani, aparţin ramurii fărşeroţilor şi sunt concentraţi în zona muntoasă din sud-vestul Albaniei. Astăzi numărul lor este consemnat între 300.000 şi 500.000. Din aceşti aromâni, mulţi practicau încă în anii 1950-60 transhumanţa, fără să aibă domiciliu stabil, aşa cum i-a surprins etnologul clujean Petru Neiescu într-una din vizitele sale pe teren. Se pare că aceştia nu sunt fărşeroţi propriu-zişi, ci saracaciani care au reuşit să evite procesul de grecizare refugiindu-se şi stabilindu-se, în diferite perioade istorice, în spaţiul albanez . Politica de sprijinire de la sfârşitul secolului XIX – începutul secolului XX, acordată de guvernul de la Bucureşti instituţiilor de învăţământ şi stabilimentelor bisericeşti pentru aromâni pare să fie revigorată în ultimii ani. Mai recent Atena a început să confrunte concurenţă din partea României.

In Albania, pe lângă susţinerea şcolii şi grădiniţei de la Divjaka, unde învaţă româna şi aromâna peste 60 de copii, s-au alocat peste 2 miliarde de lei pentru Biserica ortodoxă aromână "Schimbarea la Faţă" din Korcea, patronată de Patriarhia română unde activează preotul-paroh aromân fărşerot Dumitrache Veriga . In Republica Macedonia, aromânii aparţin mai ales ramurii grămustenilor şi sunt concentraţi în regiunea Stip-Kocani respectiv Ovce Polje. La mică distanţă de Bitola, la o altitudine de 950 de metri, se află două aşezări tradiţionale aromâne, unde au existat şcoli româneşti şi puternice nuclee filoromâne încă din anii 1880. Un caz aparte îl reprezintă satele Beala de Sus şi Beala de Jos, situate tot la mare altitudine, lângă graniţa cu Albania şi care sunt locuite de fărşeroţi, parţial în comun cu albanezi ghegi. Deşi nu sunt foarte numeroşi (în jur de 20.000) în Republica Macedonia, guvernul încearcă să diminueze şi mai mult acest număr, aşa că cifra oficială este de numai 8.467. Totuşi aici aromanii par să aibă o situaţie mai bună decât în alte ţări, fiind reprezentaţi şi în parlamentul macedonean; având dreptul să-şi păstreze identitatea etnică, lingvistică, religioasă şi culturală, precum şi dreptul la învăţământ în limba maternă. Probabil aceasta se datorează faptului că aromânii sunt printre puţinele naţionalităţi conlocuitoare care susţin Republica Macedoneană.

Pentru Serbia, statistica din perioada interbelică înregistra un număr de 231.068 de români în 1925. în 1981 erau atestaţi 86.742. Actualmente numărul aromânilor din Serbia este estimat la aproximativ 15.000.

Realizând un scurt istoric al evoluţiei comunităţilor aromâneşti din Peninsula Balcanică vom putea distinge trei etape distincte în procesul complex

Scanned with OKEN Scanner

de aculturație la care au fost supuși:

1. căderea Imperiului Otoman – al doilea război mondial2. al doilea război mondial – anii 80 ai secolului XX. Anii 80 ai secolului XX – prezent.

2. Perioada anterioară celui de-al doilea război mondial a cunoscut evenimente importante. Mai întâi o sedentarizare progresivă, determinată de apariția statelor balcanice de după căderea Imperiului Otoman. Apariția de frontiere politice a împiedicat, sau cel puțin a restrâns, prin impunerea de vămi de trecere şi taxe vamale de frontieră, posibilitatea unor deplasări impuse de transhumanță. Macedonia de exemplu s-a transformat într-un spațiu restrâns pentru păstori, care scădea pe măsură ce viteza transporturilor creştea prin introducerea mijloacelor de comunicare mai rapide.
3. După anul 1945, când această parte a Europei a fost încadrată în spațiul socialist şi în perioada comunistă, peste soarta comunității românești din peninsulă s-a aşternut o tăcere adâncă însoțită de un dezinteres total. La acestea s-a adăugat şi poziția statului grec, care a negat în totalitate existența pe teritoriului ei a altor etnii în afara celei greceşti. Această politică continuă să fie promovată şi la momentul actual. În rezultatul politicii de asimilare promovată de autoritățile greceşti în anul 1946 s-au desființat şcolile şi liceele româneşti din Elbasan, Bitolia, Salonic. În concluzia ținem să menționăm că situația aromânilor reprezintă, după cum s-a exprimat Adina Berciu-Drăghicescu, „o mare tragedie a secolului XX", ei fiind condamnați la o asimilare continuă şi la începutul secolului XXI.După destrămarea Iugoslaviei şi consolidării statelor balcanice independente, a apărut o mică speranță că situația aromânilor se va îmbunătățit, chiar dacă problemele lor în calitate de minoritate nerecunoscută mai persistă. Au apărut noi partide şi asociații culturale care se fac cunoscute prin promovarea imaginii comunităților aromânilor balcanici. Acestea sunt cunoscute în România, la Atena, Scopje şi Tirana.

Bibliografie:

AROMÂNII DIN BALCANI ÎN SECOLUL AL XX-LEA: ÎNTRE ASIMILARE SI CONSERVARE A IDENTITATII Ana CIOFU

http://ro.wikipedia.org

Scanned with OKEN Scanner

ROLUL IMAGINII VIZUALE, MARTURIE A UNEI ALEGERI SI A UNUI REFUZ

Profesor drd. Ed. plastica Hutul Ofelia,
Liceul Teoretic "Dimitrie Cantemir"

Toți purtăm în noi înşine imagini. Într-o perspectivă directă, la o primă vedere, s-ar spune că imaginile care trăiesc în noi nu sunt decît ecoul luminii exterioare, sesizate direct sau păstrate în memorie. Dar în acelaşi timp sunt şi o mărturire a mediului în care au luat naştere şi care le alimentează: lumea interioară. Tabloul, mai mult decît oricine, findcă angajează participarea totală, spontană şi lucidă, a autorului. Acesta nu a putut să îl creeze decît cu ajutorul unor amintiri vizuale înmagazinate în memorie, dar care dispune de bunul său plac, fie că le rămîne fidel (sau crede că le rămîne), fie că le transformă şi le combină din nou, potrivit unor alte intenții.

Astfel se iveşte acea plantă ciudată ale cărei rădăcini se împlîntă în universul vizibil mai mult sau mai puțin ca o reproducere a lui dar, în acelaşi timp, şi într-o fință a cărei emanații este. Pentru spectator, ea este deci, într-o măsură, evocare a ceea ce este cunosccut, dar în aceeaşi măsură, prezentare a ceea ce e necunoscut şi care prin ea capătă formă şi aparență. Plantă ciudată, într-adevăr, care-şi extrage hrana necesară din două domenii distincte, separate, s-ar zice, de un zid de netrecut; totuşi prin rădăcini, ea amestecă sucurile într-o combinație impercetibilă, din care ia naşte ceva nou: o floare care este parfum şi culoare.

Astfel imaginea pictată este *reprezentare* şi *simbol* în acelaşi timp. În ea se poate citi asemănarea cu un model, dar şi analogia cu o ființă cu care e solidară; ea a suferit acțiunea sa, dar odată încheiată, va exercita, la rîndu-i, o acțiune asupra ființei. În primul rînd, asupra ființei care o creează. Imaginea, de fapt tabloul, pînă e gata, depinde de omul care-o pictează. Într-o zi, ea va exista căpătîndu-şi autonomia şi, odată cu ea, forța. Atunci autorul, dar şi privitorul vor intra într-un raport de dependență față de ea. Solidară de la bun început cu lumea exterioară, e de două ori solidară cu lumea interioară; plămădită fiind de ea, o va plămădi la rîndu-i.

Plămădită mai întîi de artist, pentru a exista. Imaginea a luat naştere dintr-o obscură şi exemplară nevoie a pictorului. În cazul cel mai simplu, am văzut imaginea răspunzînd direct dorinței sale, lucidă sau inconştientă. El înfățişează ceea ce simte că îl satisface în cea mai mare măsură, pentru că mai întîi să se bucure; dar şi pentru a împiedica să se spulbure, pentru a

Scanned with OKEN Scanner

păstra această sursă de plăcere sau de emoție: un peisaj, un buchet de flori, un chip ... Vorbim în cazul acesta despre realism. Dar nu de anecdotă sau de naturalismul fotografic, de pildă, care au marcat peste măsură artele plastice spre sfîrşitul secolului al XIX-lea. Probabil sub influența fotografiei, pictura anecdotică a perioadei tindea din ce în ce mai mult spre un realism banal şi inert, în sensul că urmărea reproducerea foarte exactă a realității. Din fericire, însă, s-a remarcat, la începutul secolului al XX-lea, o mişcare orientată spre ***reîntoarcerea la forma pură***: "pictorii caută deci, renunțînd la anecdotă şi la naturalismul fotografic, un mod de exprimare care să-i dea formei o autonomie şi care să permită, în acelaşi timp, artistului să proiecteze în această formă tot universul său interior.

BLAGOVEŞTENIA SAU ZIUA CUCULUI

Profesor Nistor Gheorghita,
Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri" Iaşi

„....Foaie verde de pelin,
Ce-mi eşti cucule hain,
Ce cânți vara jumătate
Şi-apoi zbori în altă parte,
Cântă-mi mie înc-o dată,
Că mi-e mintea tulburată,
Cântă-n dreapta mea cu foc,
Să am parte de noroc..."

În Calendarul popular, ziua de Buna Vestire poartă denumirea de *Blagoveştenie* sau *Ziua Cucului* şi este considerată apogeul trezirii naturii la viață, al primăverii.

Cucul este foarte iubit, dar şi temut datorită superstițiilor legate de el.

Deoarece începe să cânte la Buna Vestire, se spune că el „dezleagă" limba tuturor păsărilor, şi, prin analogie, mai este numit şi *Blagoveştnicul*.

Primul cântat al cucului este legat de echinocțiul de primăvară, iar ultimul cântat, de solstițiul de vară, ce mai poartă printre altele şi denumirea de Amuțitul cucului.

Cucul este o pasăre cu un comportament ciudat, care niciodată nu-şi cloceşte singură ouăle, ci le depune în cuibul altor păsări. Până acum nici un ornitolog nu a reuşit să descopere de ce procedează astfel femelele de cuc, dar

Scanned with OKEN Scanner

s-a observat că depun un singur ou în cuiburile cu ouă asemănătoare.

Puiul străin, de cum iese din ou şi prinde putere, aruncă celelalte ouă sau pui din cuib, pentru a primi singur hrana adusă de pasărea ce l-a adoptat fără să ştie, şi care, de regulă este mult mai mică.

Cu toate aceste ciudățenii, cucul este considerat o pasăre magică, atât în cultura poporului român, cât şi în toată zona geografică unde trăieşte: în întreaga Europă (în afară de Islanda), Africa, Tibet şi China.

În majoritatea culturilor europene există poveşti despre cuc.

Să fie oare datorită faptului că el este vestitorul primăverii? Să fie oare cântecul său cel care vrăjeşte auzul oamenilor, cântec în care se aude parcă ecoul pădurii, al pământului?

Oricare ar fi răspunsul, cucul ocupă în folclor cel mai important loc, fiind omniprezent în viața şi lumea multor popoare.

În mitologia greacă ocupă un loc important în ierarhia zeilor Olimpului. Zeus însuşi a luat înfățişarea unui cuc pentru a o seduce pe Hera, iar legenda spune că muntele unde s-a petrecut asta a fost numit în vechime Cochix (cuc).

La unele popoare siberiene soarele şi luna sunt reprezentate de doi cuci. Conceput în strânsă legătură cu venirea primăverii şi trezirea întregii naturi la viață, invocarea cucului îl ajută pe şaman la învierea morților şi îndepărtarea răului din bolnavi.

În Japonia, faptul că apare în zori, îl face să pară mesager al nopții, iar zborul său matinal alungă spiritele întunericului.

În Africa, există credința că datorită cucului vacile sunt scoase din minți şi intră în călduri. Există şi o logică în această legendă: odată cu primăvara (deci cu cântecul cucului, când natura se trezeşte la viață), creşte afluxul hormonal care determină trezirea instinctului în vederea perpetuării speciei.

În India, în tradiția vedică, cucul este simbolul sufletului omenesc, înainte şi după încarnare, iar trupul ar fi cuibul străin în care sufletul vine să se aşeze.

În „Cartea tibetană a păsărilor", cucul este o formă a lui Bodhisattwa (zeul izbăvii şi mântuirii) care se întruchipează în Dalai-Lama.

În credința românilor, cucul este o pasăre care are mari legături cu lumea de dincolo, deci şi cu soarta omului. Este pasărea cea mai prezentă în lirica populară de dragoste, el este confidentul îndrăgostiților – fericiți sau nefericiți, este cel căruia i se încredințează mesajul ce trebuie trimis iubitei, este cel de la care se aşteaptă un sfat.

„Nici una dintre păsări nu e atât de des pomenită, măcar pe departe – nu numai în cântece, în legende, proverbe, credințe – precum cucul, nu numai la noi, ci şi la toate popoarele zonei septentrionale a pământului"[1].

Sosirea cucului trebuie serbată în colectiv de tot satul.

„Cucului i se ofereau chiar ofrande rituale, ceea ce indică apartenența acestei păsări la cultul

Scanned with OKEN Scanner

strămoşilor şi străvechilor divinităţi ale naturii. Acest aspect explică şi prezenţa cucului în jocurile cu măşti, unde personajele alaiului cavaleresc se numesc Cuci" [2]

Datorită faptului că doar trei luni pe an cântă, s-au născut diferite legende. În unele dintre acestea, după solstiţiul de vară, când încetează să mai cânte, se transformă în uliu, mergând pe tărâmul morţii.

În altele, cea care cântă ar fi soţia sa, Sava, pe care ar fi părăsit-o deoarece l-a înşelat cu privighetoarea, o pasăre cenuşie şi neînsemnată. Cucul s-a supărat nu atât datorită faptului că a fost înşelat, cât datorită mândriei: cucul are pene de aur, iar soţia sa a preferat o pasăre umilă. Rămasă singură, părăsită şi de privighetoare, Sava îl tot strigă şi-l tot cheamă în răstimpul celor trei luni, când el se află pe pământ, cu speranţa că-l va găsi.

Într-o altă serie de legende, ar fi frate cu ursul (altă vietate a pădurii asociată cu renaşterea naturii). Cei doi se rătăcesc unul de altul, iar cucul îşi pierde minţile şi îşi strigă singur numele, în speranţa că fratele său îl va găsi. Este extrem de interesant faptul că, numeroase superstiţii din folclorul european legate de cuc, sunt identice atât în România, cât şi în Germania, Franţa, parţial în Suedia:

De câte ori auzi cucul cântând primăvara, atâţia ani mai ai de trăit.

Dacă ai bani în buzunar la primul cântat al cucului, vei avea un an îmbelşugat şi bogat.

Cum te surprinde primul cântat al cucului (flămând sau sătul), aşa vei fi tot anul. La fel, dacă eşti murdar, te paşte necazul ca un an întreg să fii tot aşa. Mai există şi alte credinţe populare, specific româneşti, cum ar fi:

Dacă la Bunavestire sunt apărute frunze verzi, va fi un an cu belşug.

Dacă cucul încetează să cânte înainte de Sânziene, este semn că vara va fi călduroasă şi secetoasă.

Rămurelele pe care a stat cucul sunt bune pentru farmece de dragoste, pentru purtat în sân ca purtătoare de noroc sau de pus în scăldătoarea fetelor, pentru a fi iubite şi să aibă glas frumos.

Se poate spune în concluzie că vechile credinţe populare sunt încă adânc înrădăcinate în cultura poporului român.

Aşa cum relatează I. Evseev: „Poporul a privit cu multe rezerve şi ostilitate introducerea calendarului nou în ţara noastră după primul război mondial. Printre argumentele invocate era şi acesta: „ Toate şelea sânt mai cu dreptate pe stilul vechi. Uite, noi avem o sărbătoare, Blagoveşte, şi pe stilul nou nu cântă cucul, da pe stilul vechi cucul cântă"[2].

Bibliografie:

1. *Bernea Ernest, Sociologie şi etnografie românească, Editura Vremea, Bucureşti, 2009*

2. *Evseev Ivan, Dicţionar de magie şi mitologie românească , Editura Amancond, Timişoara, 1997*

3. *Niculăiţă Voronca Elena, Datinile şi credinţele poporului român, Editura Polirom, Iaşi, 1998*

Scanned with OKEN Scanner

PORTUL POPULAR DIN MOLDOVA – PATRIMONIU EUROPEAN

Profesor Andrioaie Ana-Maria
Colegiul „Mihai Eminescu" Bacău

În luna decembrie 2006 au fost publicare comentariile guvernului României despre concluziile Comitetului Consultativ al Consiliului Europei în vederea implementării unui cadru comun pentru protecția minorităților naționale din România. Astfel, se consideră că este prioritar pe termen scurt şi mediu un management mai eficient al resurselor în comunitățile multietnice. Multietnice sunt şi comunitățile de ceangăi se regăsesc în județele Iaşi, Bacău, Neamț şi Botoşani. În urma recensământului din 2002, numai1769 de persoane s-au declarat ceangăi, marea majoritate locuind în județul Bacău şi aparținând bisericii Romano-Catolice. În ultimii ani, toți catolicii din județul Bacău au fost identificați drept ceangăi. Cele aproape 120.000 de persoane în chestiune s-au declarat români, nu aparținând unei minorități.

Dincolo de cifre şi statistici, rămâne valoarea inestimabilă a portului popular din această zonă. Datinile şi obiceiurile străbune păstrate în satele cu populație catolică din Moldova s-au conservat şi transmis din generație în generație cu o grijă deosebită, subliniindu-le identitatea românească, tradițiile strămoşeşti bucurându-se şi astăzi de o prețuire deosebită. Unele familii cultivă gustul pentru tradițiile strămoşeşti încă din copilărie. Astfel, evenimentele majore din cadrul familiei sunt marcate prin purtarea costumului popular de la cel mai mic membru până la cel mai vârstnic. Acest cod vestimentar comun este de natură să întărească sentimentul de apartenență la o familie dar şi să acorde evenimentului respectiv o notă festivă şi de importanță majoră în fața comunității locale. Tradițiile catolicilor moldoveni nu țin neaparat de cultul religios de care aparțin. Dimpotrivă, ele se aseamănă, unele până la identificare cu tradițiile românilor ortodocşi din regiunea Moldova sau cu tradițiile românilor

Scanned with OKEN Scanner

din alte regiuni istorice româneşti, în special cu cele ale românilor ardeleni.

Costum popular femeiesc cu catrință

Cămaşă cu năsâchit şi cu altiță

Cămaşă cu model floral

Sat Barați, Comuna Mărgineni

Județul Bacău

În cartea sa menționată la bibliografie, Ion H. Ciubotaru menționează specialişti etnografi unguri care au ajuns la concluzia că vestimentația ceangăilor este ilustrativă pentru îmbrăcămintea veche din Europa de sud-est, ei susținând că „portul ceangăilor din Moldova trimite la acea ancestrală cultură comună care a unit timp de secole popoarele din sud-estul Europei". Portul popular tradițional al catolicilor moldoveni îi individualizează pe aceştia în spațiul cultural românesc. Portul femeiesc este păstrat mai bine decât cel bărbătesc, fiind compus dintr-o complexitate de obiecte vestimentare care pot fi purtate, în funcție de specific, în zile de sărbătoare sau în zilele „de lucru".

Portul popular femeiesc este poate avea mai multe caracteristici. Cămaşa este unul din elementele de bază. Ea poate fi cu platcă sau cu bezărău (purată mai ales la sărbători), cu năsâchit sau cu altiță. Broderia se poate aplica direct pe poalele cămăşii sau separat. În ambele cazuri, dacă poalele cămăşii sunt brodate, catrința trebuie să fie mai scurtă, pentru a o pune în valoare.

Catrința este dintr-o singură bucată de formă dreptunghilară care se înfăşoară în jurul corpului. Catrința se fixează cu ajutorul brâului şi a bârnețelor. Brâul femeiesc are lungimea de de aproximativ 3 metri şi lățimea de aproximatic 15-20 centimetri şi este țesut din lână colorată. Bârneața are ornamente care de obicei se potrivesc cu cele de catrință. Fetele nemăritate poartă echivalentul catrinței, numit fotă, obiect vestimentar din mătase. Îmbrăcatul costumului popular este, cel puțin în partea Bacăului, o misiune migăloasă, care este relizată de către o femeie cu experiență din cadrul familiei. Îmbrăcămintea trebuie să se pună în valoare pe sine însăşi dar şi pe cea care o poartă, fiind în acelaşi timp comodă.

Portul popular din Moldova, contribuie atât la patrimoniul național cât şi la cel european, prin bogăția şi valoarea sa inestimabilă.

Costum popular femeiesc purtat pe ulițele satului la înmormântarea unui membru al familiei în anul 2010

Costul popular cu catrință şi bundiță

În spate: Costum popular cu bundiță şi fotă

Bibliografie :

Ion H. Ciubotaru : Catolicii din Moldova – Universul Culturii Populare, Editura Presa Bună, Iaşi, 1998

Scanned with OKEN Scanner

SĂRBĂTORI PASCALE PRIN OCHI DE COPIL
STUDIUL TEMATIC

Învățător Șorodoc Silvia,

Învățător Iftime Valerica,

S. A. M. "Nicolae Iorga" Pașcani Jud Iași

Studiul tematic asigură în mod natural formarea tuturor deprinderilor pe care copilul trebuie sa le însuşească. O temă unică le permite elevilor să vadă legăturile dintre diverse materii şi dă posibilitatea învățătoarelor să organizeze programa în jurul unor subiecte pe care elevii le găsesc stimulative.

Abordarea tematică este interdisciplinară. Programa poate fi predată şi planificată pe teme alese de învățătoare sau de elevi pe baza unor interese comune:

Ajută la o planificare pe termen lung a predării;

Ajută la identificarea intereselor comune ale elevilor;

Corelează toate materiile;

Dă relevanță programei;

Unele abordări pot fi mai scurte dacă se constată că au fost satisfăcute interesele copiilor,altele pot fi prelungite dacă interesul elevilor creşte.

* Programa în rețea este soluția pentru înregistrarea şi organizarea informațiilor într-o manieră clară şi concisă.

* Oferă elevilor ocazia de a găsi un echilibru între propriile lor interese şi nevoi şi acumularea de noi cunoştințe.

* Pot fi folosite pentru a relata părinților şi celorlalte cadre didactice ce se întâmplă în sala de clasă;

* Oferă posibilitatea învățătoarelor şi elevilor de a face anumite conexiuni;

* Copiii îşi pot corela nevoile cu interesele şi experiențele dobândite cu cele viitoare;

* Învățătoarele se vor gândi la subiectele care vor fi abordate şi la activitățile pe care le vor include acestea;

* Învățătoarele vor stabili relații între subiectele abordate la diferite materii care altfel nu ar fi fost analizate.

* Alegerea unui subiect este primul pas în planificarea unei unități tematice. Selectarea subiectului trebuie să se bazeze pe scopurile generale ale programei, pe interesele, nevoile şi experiențele copiilor şi pe resurse care vor sprijini procesul de învățare.

* Învățătoarele şi elevii vor crea o rețea printr-o sesiune de brainstorming

Scanned with OKEN Scanner

prin care se vor împărtăşi diverse idei legate de subiectul respectiv şi vor completa tabelul" Ştiu/ Vreau să ştiu/ Am învățat".

* Pornind de la aşezarea temei în centrul reţelei, se vor amplasa răspunsurile elevilor pentru a completa reţeaua, în funcţie de trăsăturile lor comune.

* Obiectivele sunt cele care orientează unitatea tematică. Ele se concentrează asupra a ceea ce se doreşte să se realizeze prin temele abordate, asupra deprinderilor pe care elevii trebuie să le dobândească, asupra modului în care se va face evaluarea.

* Alegerea unei liste de obiective specifice este mult mai eficientă decât o listă de scopuri generale.

* Este foarte important ca obiectivele să fie în concordanţă cu şi să armonizeze subiectele abordate

Implicarea părinților

Am implicat părinții în studiul tematic trimițându-le o scrisoare acasă.Activitățile vor facilita procesul de învățare şi comunicarea dintre şcoală şi familie.

Domnule,doamnă.....
Suntem sigure că şi în acest an şcolar va exista un parteneriat real între dumneavoastră şi şcoală. Cu speranța unei colaborări eficiente, vă anunțăm că în lunile martie şi aprilie ne-am ales la clasă ca studiu tematic "SĂRBĂTORI PASCALE PRIN OCHI DE COPIL ".

Pe această temă, copiii vor avea de cules materiale (cărți cu poveşti, poezii, ghicitori, reviste pentru copii, felicitări sau orice alte materiale legate de tema mai sus amintită), vom invita specialişti şi vom învăța cât mai multe despre sărbătoarea primăverii, a Învierii, a Luminii, bucuria creştinilor.

De asemenea, vor avea nevoie de un dosar separat unde vor strânge lucrările efectuate în clasă sau acasă.

Vă rugăm să ne sprijiniți în acest demers!

Activitățile de învățare

Sunt nucleul unei unități armonizate,

Ținând cont de obiectivele propuse, ne-am planificat acele activități care ne-au ajutat să le atingem.

Învățarea nu trebuie să se desfăşoare ca un proces izolat. Scopul unei unități de învățare este de a ajuta la dezvoltarea unei relații puternice între activități şi conținutul materiilor.

Exemple de activități de învățare pe grupe:

CITIRE

Citiți poezia" La Paşti" de George Topârceanu şi rezolvați cerințele de pe fişă.

SCRIERE

Citiți scrisoarea model, apoi alcătuiți şi voi o scrisoare adresată iepuraşului.

MATEMATICA

Rezolvați sarcinile de pe fişa de lucru " Exerciții şi probleme pentru un isteț ca tine".

Joc didactic:" Câți iepuraşi lipsesc?"

ŞTIINȚE

Experiment: " Ce conțin ouăle crude, dar cele fierte?".

Arte

Scanned with OKEN Scanner

Realizați o felicitare de Paște"

EVALUAREA

Obiectivele specifice propuse la început servesc ca instrument de evaluare prin comparație. Atingerea acestor obiective va determina progresul elevilor.

Evaluarea elevilor furnizează informații importante și reflecții asupra succesului lecțiilor. Atitudinea elevilor va fi de ajutor învățătoarelor în planificarea activităților viitoare.

CUM AM FĂCUT NOI EVALUAREA...

Părinții au participat alături de copiii lor la o activitate comună. Au încondeiat ouă și au confecționat lumânări pentru seara sfântă a Învierii.

Micii stepiști au interpretat cântece religioase și au demonstrat că acum ei cunosc semnificația sărbătorilor de Paște.

Expoziția de cărți confecționate de copii ne-a surprins în mod plăcut, la fel și icoanele pe sticlă care s-au putut admira în cadrul vernisajului « Icoana din sufletul meu ».

Nici noi nu ne-am lăsat mai prejos și i-am întâmpinat cu un mesaj pe cinste.

Vineri, 5 mai 2009
Bună dimineața, nostalgicilor!
Lunile de iarnă au plecat
Și studiul tematic l-am terminat.
Unele lucruri noi le-am știut,
Dar și mai multe, lucrând împreună,
Am descoperit:

CERINȚE:

Dă viață ciorchinelui. (Paștele)

2.Unește întrebarea cu răspunsul corespunzător:

Ce sărbătoresc creștinii de Paști?	* Prin Învierea Sa, Domnul Iisus a biruit moartea, arătând că el este Fiul lui Dumnezeu.
Ce a arătat Mântuitorul prin Învierea Sa?	* De Paști creștinii sărbătoresc Învierea Domnului Iisus Hristos.
Cum sărbătoresc creștinii această sărbătoare?	* Domnului Iisus Hristos îi sunt dragi copiii buni la suflet, generoși.
Ce fel de copii iubește Domnul Iisus Hristos?	* De Paști, copiii se îmbracă frumos, ciocnesc ouă, dăruiesc celor nevoiași cozonac, pască și ouă roșii, cântă despre

Învierea Domnului.

3. Compuneți unei mâncăruri tradiționale de Paşte un cvintet:
Cvintetul

_____

_____ _____ _____

_____ _____ _____ _____

_____

4. Iepuraşul a adus ouăle în coş. Pe drum a pierdut 28, acum mai are doar 96.

Câte ouă avea Iepuraşul?

NOUTĂȚI:

Bibliografie:

Kate Burke Walsh – Predarea orientată după necesitățile copilului, editat prin grija Programului Step by Step – România, Bucureşti.

VALORIFICAREA OBICEIURILOR DE IARNĂ ÎN CADRUL ACTIVITĂȚILOR CU ŞCOLARII MICI

Institutor Caras Creola,

Institutor Apetroaie Gabriela,

S. A. M. "Nicolae Iorga" Paşcani Jud Iaşi

Printre multele sarcini ale şcolii se regăseşte şi cea privind transmiterea fondului de valori al creației populare, ştiut fiind faptul că, „un popor care nu păstrează şi cultivă tradițiile şi va pierde identitatea."

Parte a spiritualității românești, tradițiile şi obiceiurile populare sunt o moştenire de preț care ne individualizează ca neam, în peisajul cultural universal.

Anotimpul alb, cu datinile şi obiceiurile lui, bucură cerul, pământul, întreaga suflare şi exprimă credința poporului român. Ele sunt faima satului românesc şi oglindesc gândurile gospodarilor, hărnicia şi dorința ca anul următor să le aducă sănătate, noroc şi spor la toate.

Scanned with OKEN Scanner

Educarea elevilor în spiritul dragostei şi respectului faţă de valorile tradiţionale se realizează începând cu vârsta preşcolară, când părinţii, bunicii, educatoarele fac front comun în preajma sărbătorilor de iarnă în a-i învăța pe copii cântece, colinde, poezii şi le povestesc că Moş Nicolae şi Moş Crăciun vor veni numai la copiii cuminți şi ascultători şi le vor aduce cadouri pe care le vor aşeza în ghetuțe sau sub bradul de Crăciun.

Crăciunul şi Anul Nou prilejuiesc manifestări de o deosebită bogăție folclorică, adesea cu realizări artistice remarcabile: mersul cu colinda, mersul la urat, cu pluguşorul, capra, ursul. În cursul vremurilor au intervenit anumite modificări în conținutul creațiilor populare, iar cele netipărite s-au pierdut.

Cele mai multe şi mai adânc înrădăcinate, cu conținut laic şi religios, s-au păstrat şi dezvoltat, fiind deosebit de valoroase, oglindind preocupările şi credința oamenilor. Este o datorie de suflet să ne aplecăm asupra acestor comori.

În luna decembrie, în cadrul comisiei metodice a învățătorilor, am prezentat activitatea

„Datini, obiceiuri şi tradiții de Crăciun şi Anul Nou" în cadrul opționalului „ Literatură pentru copii", activitate desfăşurată sub forma unei şezători literar-religoasă. Am pregătit sala de clasă, creând o atmosferă specifică anotimpului de iarnă. Am adus un brad ce urma a fi împodobit cu ornamente create de elevi în cadrul orei ca urmare a lucrului pe grupe.

Itinerarul didactic a vizat:

- recapitularea şi sistematizarea cunoştințelor despre sărbătorile creştine, tradițiile şi obiceiurile românilor din anotimpul de iarnă;
- capacitățile şi subcapacitățile elevilor de a observa, reda, interpreta, argumenta, de a completa respectând tema dată;
- implicarea unor elemente interdisciplinare şi croscurriculare;
- sensibilizarea elevilor în vederea îndrăgirii şi perpetuării datinilor româneşti.

După anunțarea obiectivelor acestei activități, s-a explicat termenul de *şezătoare* - adunare la țară, mai ales în serile de iarnă, în timpul căreia se lucrează, se povesteşte, se glumeşte, se cântă. Apoi, s-a explicat elevilor că vor lucra în echipe, dar şi pe grupe, s-au împărțit sarcinile de lucru celor patru echipe şi s-au dat lămuriri asupra modalității de lucru pentru ce vor avea de realizat - podoabe pentru Pomul de Crăciun: ghirlande, steluțe, globuri din hârtie, clopoței din pahare de plastic.

S-au purtat discuții despre anotimpul de iarnă, despre bucuriile pe care le aduce anotimpul alb oamenilor şi în special copiilor, despre importanța sărbătorilor creştine de iarnă, despre modul cum se pregătesc românii în aşteptarea acestor sărbători, despre Naşterea lui Iisus, despre tradițiile şi obiceiurile sărbătorilor religioase din țara noastră, dar şi din alte țări, de unde le moştenim şi ce trebuie să facem noi pentru ca acestea să nu dispară.

Scanned with OKEN Scanner

S-a prezentat un fragment din dramatizarea „ Naşterea Domnului", apoi s-a interpretat colindul „ O ce veste minunată". S-a explicat cum îşi manifestă românii bucuria sărbătoririi Naşterii lui Iisus, ce înseamnă *a colinda*, cine colindă, ce vestesc colindele (Naşterea Domnului a venit să mântuiască oamenii de păcate), când se colindă.

Apoi s-a trecut la ritualul împodobirii bradului, menţionându-se când se desfăşoară acest obicei, de unde vine el, de ce a fost ales acest copac pentru a fi împodobit şi nu altul (simbol al veşniciei, al tinereţii, al bucuriei, al luminii din suflet, al prospeţimii, sănătăţii, forţei). Cu podoabele realizate, elevii au împodobit bradul din clasă, în timp ce interpretau colindul „ O brad frumos".

Bineînţeles că după acest moment, toţi copiii îl aşteptau pe Moş Crăciun, moşul încărcat cu daruri. Elevii au explicat de ce îl aşteaptă pe Moş Crăciun, de unde vine el, cu ce se deplasează şi si-au imaginat ce s-ar întâmpla dacă n-ar exista Moş Crăciun.

Copiii au avut parte şi de un moment surpriză - apariţia lui Moş Crăciun, aceştia prezentându-i câteva dintre creaţiile lor proprii: poezii, compuneri, ghicitori, desene.

S-a menţionat apoi colindul care se cântă cel mai des între Crăciun şi Bobotează (*Steaua*), de unde vine numele lui, ce transmit colindătorii prin intermediul acestuia (secvenţe din viaţa lui Iisus Hristos), apoi un grup de copii i-a colindat pe invitaţi, interpretând colindul „ Steaua sus răsare"

Un moment mult aşteptat a fost cel al amintirii obiceiurilor care se mai practică la români din Ajunul Anului Nou şi până la Bobotează (Uratul, Jocul Caprei, Umblatul cu Ursul, Jocul căiuţilor, Sorcova, Semănatul etc). S-a menţionat ce transmit oamenii în aceste tradiţii (sănătate, belşug, un an mai bun), apoi elevii şi-au reamintit despre un iubit povestitor care i-a încântat cu poveştile şi amintirile sale în care le-a înfăţişat şi un moment din copilăria sa, atunci când umbla cu uratul. De asemenea, s-au amintit şi alţi scriitori care au scris despre frumuseţea acestor sărbători, apoi un grup de băieţi a interpretat *Jocul Căprița*, apoi s-a vizionat pe DVD jocul altor formaţii din zona Paşcaniului, menţionându-se despre ce ritual este vorba şi ce obiecte sunt utilizate în dansul acestora (clopot, buhai, tobă, costume specifice etc).

Un grup de urători i-a urat pe invitaţi, interpretând una dintre cele mai cunoscute urături ale românilor, „ Pluguşorul", apoi un alt grup de copii i-a sorcovit, menţionându-se cu ce umblă copiii în prima zi a Anului Nou? (cu *Sorcova)*, ce semnifică (un obicei moştenit de la daci care se felicitau la începutul anului cu o ramură de dafin verde; astăzi se împodobeşte un băţ cu flori confecţionate din hârtie colorată), care e mesajul Sorcovei.

De asemenea, a fost amintit şi un alt obicei ce se mai practică în prima zi a anului (Semănatul), precizându-se cu ce seamănă copiii, ce simbolizează acest obicei (belşug, an rodnic), apoi elevii i-au semănat pe invitaţi şi le-au adresat „ O urare strămoşească".

Scanned with OKEN Scanner

În finalul activității, copiii au fost răsplătiți de către Moș Crăciun, pentru efortul depus în cadrul orei, cu frumoase cadouri, fiind sfătuiți să nu uite aceste obiceiuri și tradiții și să caute și altele de prin alte zone.

Obiceiurile de iarnă specifice Anului Nou sunt creații ale oamenilor din satele noastre, mărturii care confirmă cuvintele lui Lucian Blaga: „ Eu cred că veșnicia s-a născut la sat, vrednicia și statornicia poporului pe aceste plaiuri, binecuvântate."

Bibliografie:

- *M.E.C. , C.N.C. – Ghid metodologic de aplicare a programei școlare de Limba română la clasele III-IV, București, 2001;*
- *Dornescu, Maria - Vacanța de Crăciun, Ed. Optima, Iași, 2004*
- **** - Obiceiuri și colinde de Crăciun, Casa Editorială Regina, Iași, 1995*

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI

DRAGOBETELE

Profesor Claudia Lupu
Școala „Titu Maiorescu", Iași

Dragobetele, fiul Dochiei, numit și *Cap de primăvară, Ziua îndrăgostiților,* sau *Logodnicul păsărilor,* se sărbătorește pe 24 februarie, zi considerată începutul primăverii, ce aduce renașterea naturii. I se mai spune și *Dragomiru-Florea* sau *Granguru* pentru că acum are loc nunta păsărelelor din pădure. Pentru a-și atrage perechea, Graurul auriu pune câteodată în cuib un bănuț strălucitor. Dragobetele se serbează pe 24 Februarie. Dacă în această zi ai norocul să auzi pupăza, vei fi harnic tot anul. Dragobetele este perceput de-a lungul tradiției ca un bărbat chipeș, plin de viață și năvalnic. Povestea lui e veche de pe vremea dacilor, când el reprezenta divinitatea mitologică similară cu *Eros* sau *Cupidon* și oficia în cer nunta tuturor animalelor. El este identificat și cu o altă reprezentare mitică, *Năvalnicul,* fecior frumos care ia mințile fetelor și nevestelor tinere, motiv pentru care a fost metamorfozat de Maica Domnului în planta de dragoste care îi poartă numele (o specie de ferigă). Dragobetele este, pentru români, o făptură mitică (asimilată cu Eros), care personifică logodna animalelor și, prin extensie, a fetelor și băieților.

Scanned with OKEN Scanner

Această sărbătoare patronată de Dragobete este asociată cu momentul în care animalele devin fertile. Motivația preluării obiceiului păsărilor era profundă, din moment ce păsările erau privite ca mesagere ale zeilor, cuvântul grecesc „pasăre" însemnând chiar „mesaj al cerului".

Dragobetele, personificare magică a iubirii, era însoțit de zâne numite *Dragostele*. Soli ai destinului și ai evenimentelor implacabile, acestea îl pândeau pe om pe cele mai neașteptate cărări ale vieții. Ele cunoșteau anume cuvinte de dragoste pe care le șopteau tinerilor îndrăgostiți pentru a-și atrage iubirea dorită. Pentru a avea efect, nimeni în afară de urechea ființei iubite nu trebuia să audă aceste șoapte de dragoste. În aceste șoapte se regăseau cuvinte ca: dragoste, dor, drag, inimă și numele persoanei iubite. Toate aceste gesturi și vorbe de dragoste constituiau, în același timp, practici benefice pentru sănătatea și echilibrul energetic al organismului.

Altă cerință a Dragobetelui era jurământul de a nu se minți unul pe altul, jurământ pe care și-l făceau pentru tot anul îndrăgostiții sau prietenii deveniți frați de cruce cu ocazia ritualurilor de înfrățire practicate în această zi. De-a lungul anilor, românii au transformat Dragobetele în protectorul iubirii, tradiția s-a extins și la oameni, astfel se spune că băieții și fetele se întâlneau în această zi pentru ca iubirea lor să țină tot anul. Odinioară, satele răsunau de zicala: Dragobetele sărută fetele. Etimologic, prin supoziție, Dragobete ar putea proveni din slava veche: *dragu biti* - a fi drag. Însă zeul iubirii la nord și sud de Dunăre este cunoscut cu mult înaintea sosirii slavilor în acest spațiu geografic. O altă ipoteză spune că numele provine din cuvintele dacice *trago* - țap și *bete* - picioare (pedes, în latina). Pierzându-se limba dacă, *trago* a devenit *drago*, iar *pede* - *bete* (cum se numesc cingătorile înguste, fâșiile țesute). Țapul simbolizează puterea de procreare, forța vitală, fecunditatea. De la romanii care își celebrau la jumătatea lui Februarie *Lupercaliile*, marea lor sărbătoare a dragostei, în jurul peșterii unde lupoaica ii alăptase pe Romulus și Remus, unde preoții veneau goi, sacrificau țapi cu ale căror piei se-nfășurau și apoi, urmați de tineretul Romei, loveau cu "nuielele" făcute din țapii jertfiți, femeile întâlnite în cale, favorizându-le maternitatea, se poate spune că-și trage și arhaicul Dragobete trăsăturile de țap, dănțuind prin păduri și pândind nimfele sau țărăncile rătăcite.

Zeii primitivi erau sărbătoriți o dată cu dezlănțuirea de energie a primăverii, a naturii pure, a bucuriei de a trăi. După creștinarea daco-romanilor, eroul nostru și-a pierdut atributele primitive, devenind un zeu al dragostei caste.

Obiceiul era ca tinerii satelor, îmbrăcați de sărbătoare, să se întâlnească dimineața, în fața bisericii și să plece cântând către pădure sau lunci în căutarea florilor de primăvară. Fetele strângeau în această zi ghiocei, viorele și tămâioase, pe care le puneau la icoane, pentru a le păstra până la Sânziene, când le aruncau în apele curgătoare. Dacă, întâmplător, se nimerea să găsească și fragi înfloriți, florile acestora erau adunate în buchete ce se puneau, mai

Scanned with OKEN Scanner

apoi, în lăutoarea fetelor, în timp ce se rosteau cuvintele: „Flori de fragă / Din luna lui Faur / La toată lumea să fiu dragă / Urâciunile să le desparți". Uneori, fetele se acuzau unele pe altele pentru farmecele de urâciune făcute împotriva adversarelor, dar de cele mai multe ori tinerii se întâlneau pentru a-şi face jurăminte de prietenie. În dimineața zilei de Dragobete fetele şi femeile tinere strângeau zăpada proaspătă, o topeau şi se spălau cu apa astfel obținută pe cap, crezând că vor avea părul şi tenul plăcute admiratorilor. La prânz, fetele plecau spre sat în fugă, urmărite îndeaproape de băieți. Când băiatul era acceptat de fată, aceasta se lăsa prinsă şi sărutată în văzul tuturor. Gestul avea semnificația unei logodne, care mai târziu se putea transforma în logodnă adevărată. Obiceiul se numea zburătorit. De obicei, tinerii, fete şi băieți, se adunau mai mulți la o casă, pentru a-şi „face de Dragobete", fiind convinşi că, în felul acesta, vor fi îndrăgostiți întregul an, până la viitorul Dragobete. După-amiaza avea loc petrecerea, cu mâncare şi băutură. De multe ori băieții mergeau în satele vecine, chiuind şi cântând peste dealuri, pentru a participa acolo la sărbătoarea Dragobetelui. Se spunea că tinerii care nu petrec de Dragobete nu-şi vor găsi perechea tot restul anului. Femeile îşi doreau să atingă un bărbat din alt sat pentru a fi drăgăstoase tot anul. Flăcăii strânşi în cete sau mulțimile de fete obişnuiau ca, în ziua de Dragobete, să îşi cresteze brațul în formă de cruce, după care îşi suprapuneau tăieturile, devenind astfel frați, respectiv surori de cruce.

Tradiția mai spune că, în această zi, când biserica creştină sărbătoreşte Aflarea Capului Sfântului Ioan, oamenii îşi întrerupeau toate muncile, curățându-şi şi aranjându-şi însă casa, pentru a-l întâmpina cum se cuvine pe zeul iubirii. Fără a fi o sărbătoare religioasă, în această zi oamenii nu munceau pentru a nu fi pedepsiți de zeu şi pentru a avea un an îmbelşugat, dar aveau mare grija de animalele şi păsările din ogradă; nu aveai voie să sacrifici nicio vietate în ziua de Dragobete. Se mai credea că în ziua de Dragobete păsările nemigratoare se adună în stoluri, ciripesc, îşi aleg perechea şi încep sa-şi construiască cuiburile, pasările neîmperecheate acum rămânând fără pui peste vară. În această zi, nu se coase, nu se spală, nu se merge la câmp, în schimb se face curățenie în toată casa pentru ca zilele ce vor urma să fie pline de spor şi prospețime. Cele care lucrau erau fetele îndrăznețe care chiar îşi doreau sa fie „pedepsite" de Dragobete. Chiar dacă mai „pedepsea" femeile, se considera că Dragobetele ocrotea şi purta noroc îndrăgostiților. Credința zilei de Dragobete, ziua dragostei şi a bunăvoinței, este că cel care nesocoteşte ziua, lucrând ce nu trebuie, îşi uită limba şi cântă ca pasările toată viața!

Obiceiurile de Dragobete, zi aşteptată cândva cu nerăbdare de toți tinerii, au fost în bună parte uitate, păstrându-se doar în amintirea bătrânilor.

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie:

Evseev, Ivan, Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale, Timişoara, Ed. Amarcord 2001;

Ghinoiu, Ion, Mică enciclopedie de tradiţii româneşti, Ed. Agora, Bucureşti 2008;

Niculiţă-Voronca, Elena, Datinile şi credinţele poporului român, Ed. Polirom, Iaşi, 1998;

Nicolau, Irina, Ghidul sărbătorilor româneşti, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2001.

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

PREFAȚĂ....3
PREFACE....8
PROIECTUL „MICII MEȘTERI DIN COPOU" MODALITATE VIE DE EDUCARE A TINERILOR ÎN SPIRITUL ARTEI ȘI TRADIȚIEI....12
THE "LITTLE CRAFTSMEN FROM COPOU" PROJECT – A GREAT MEANS TO EDUCATE YOUNG PEOPLE IN THE SPIRIT OF ART AND TRADITION....22

Capitolul I

FOLCLORUL ROMÂNESC, UN TEZAUR INESTIMABIL....29
SĂRBĂTORI DE PRIMĂVARĂ ÎN CREDINȚA POPULARĂ ROMÂNESCĂ....31
SĂRBĂTOAREA PAȘTELUI ÎNTRE CREȘTINISM ȘI MITOLOGIE....34
ZÂNELE, FĂPTURI SUPRANATURALE PREZENTE ÎN ÎNTREAGA EUROPĂ....38
OBICEIURI DE MĂRȚIȘOR....41
OBICEIURI DE CRĂCIUN DE IERI ȘI DE AZI ÎN EUROPA....43
URSITOARELE ÎN CREDINȚA TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ....48
BIJUTERII DIN CUVINTE - ARTĂ, TRADIȚIE ȘI ÎNȚELEPCIUNE ÎN PROVERBELE EUROPENE....50
MAGIA CIFRELOR ÎN MITOLOGIE ȘI BASME....53
URSUL ÎN MITOLOGIA ROMÂNEASCĂ....56
EDUCATIA INTERCULTURALA - O PROVOCARE PENTRU DASCALI....58
TEHNOLOGII TRADIȚIONALE EUROPENE DIN EVUL MEDIU ȘI RE NAȘTERE....60
EDUCAȚIE CREȘTINĂ ȘI ARTISTICĂ PRIN PROGRAMELE ICONOGRAFICE ALE ZUGRAVILOR DE SFINȚI DIN MOLDOVA....63
RUSALIILE ȘI IELELE ÎN CREDINȚA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ....68
THE NIGHT BEFORE SAINT NICHOLAS....71

Capitolul II

ARTĂ ȘI IDENTITATE ÎN SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ....74
TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN ARTELE TEXTILE ROMÂNEȘTI....76
SIMBOL ANCESTRAL – ARBORELE....80
SURSE DE INSPIRAȚIE: MOTIVELE ARHETIPALE....84
CARACTERISTICI ALE URBANISMULUI ANTIC CRETAN....89
ARTA CONTEMPORANĂ ȘI TRADIȚIA....95
SFÂNTUL SALVATORILOR ,SFÂNTUL IOSIF DE LA PARTOȘ PROTECTORUL POMPIERILOR....98

Scanned with OKEN Scanner

CULTURĂ ŞI ARTĂ ÎN MUNICIPIUL ROMAN.....100
TURISM CULTURAL ÎN ORAŞUL ROMAN.....104
DETERMINĂRI RECIPROCE ÎN RELAŢIA DINTRE ARTĂ ŞI TRADIŢIE.....106
DEZVOLTAREA APTIUDINII CREATIVE.....109
L'ART EN QUETE DE LA PERFECTION – P. MONDRIAN.....113
UNIVERSAL ŞI NAŢIONAL ÎN AVANGARDA ARTELOR PLASTICE.....116

Capitolul III

SPAIN: FIESTAS AND TRADITIONS.....121
KURBAN BAYRAM: THE SACRIFICE HOLIDAY
KURBAN BAYRAM, THE FEAST OF SACRIFICE.....124
Ô PAYS BASQUE!.....126
THE PAPERFOLDING TRADITIONS IN EUROPE.....130
FAIRIES, ELFS, LEPRECHAUNS AND GNOMES IN FOLK BELIEFS.....132
FAIRIES IN SLAVIC MYTHOLOGY.....135
TRADIŢII POLONEZE.....138
ARTA, TRADIŢIILE ŞI OBICEIURILE – COMPONENTE ALE PEDAGOGIEI POPULARE.....140
KILTS - BOTH ART AND TRADITION.....144
LE POISSON D'AVRIL.....147
LA FÊTE DES ROIS.....148
ART AS THE IDENTITY OF A COUNTRY AND AS A UNIVERSAL PATTERN WHICH ALL THE EUROPEAN COUNTRIES CAN SHARE.....151
THE BEGINNINGS OF ARTISTIC EXPRESSION IN EUROPE.....153
USING THE INTERNET TO TEACH ART.....155
MYTH CONSCIOUSNESS REFLECTED IN ART NOUVEAU AND SURREALIST PAINTINGS.....158
CELTIC JEWELLERY: MYSTERY, TRADITION AND WONDER (BIJUTERII CELTICE: MISTER, TRADITIE SI VRAJA).....161
THE SO CALLED "VALENTINE'S DAY" AROUND THE WORLD(SIMILAR DAYS HONORING LOVE).....164
INTERVENTIONS OF RESTORATION ON THE FRAGMENTS OF THE ICONOSTASIS FROM "ADORMIREA MAICII DOMNULUI" CHURCH – THE HOLLY MONASTERY OF PUTNA SUCEAVA COUNTY- ROMANIA.....166
WAKE IN ROMANIAN FUNERAL RITES AND ITS PREMODERN ROOTS.....168
SÂNZIENELE – THE CELEBRATION OF SUN AND LOVE.....170
WEDDING TRADITIONS IN IRELAND.....173

Scanned with OKEN Scanner

UN ARTIST MAI PUȚIN CUNOSCUT, MIHAI TEIȘANU ȘI ILUSTRAȚII LA LUCEAFĂRUL LUI EMINESCU ÎN STILUL ART NOUVEAU (1923).....175
ARHITECTURĂ ȘI TRADIȚIE.....178
ARTA – SI, 3DIȘĂN – IOOOIi.....181
OBICEIURI SI TRADIȚII LA ROMÂN.....184
PLEDOARIE PENTRU O EDUCAȚIE ARTISTICĂ.....189
TRAISTA, ACCESORIU VESTIMENTAR CU TRADIȚIE.....192
ARTĂ ȘI TRADIȚIE ÎN SATUL MOLDOVENESC CONTEMPORAN.....194
MUZEUL - UNIVERS EDUCATIV.....197
VALENTINE'S DAY – SĂRBĂTOAREA IUBIRII.....198
SĂRBATOAREASÂNZÂIENELOR.....200
PAȘTELE ÎN EUROPA.....202
SĂRBĂTOAREA BUJORULUI DE MUNTE.....205
PALATUL VERSAILLES – CAPODOPERĂ A CLASICISMULUI FRANCEZ.....208
TRADIȚII DE PAȘTE MUREȘENE.....210
TRADIȚII ȘI OBICEIURI - MĂRȚIȘOR, BABE, MĂCINICI.....212
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE ANUL NOU.....215
NUNTA LA ROMÂNI. TRADIȚII ȘI OBICEIURI.....217
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PAȘTI.....220
1 MARTIE-ZIUA MĂRȚIȘORULUI.....223
ARMINDENIUL SAU ZIUA PELINULUI.....226
DRAGOBETELE.....227
CREAȚIA ȘI TRADIȚIA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII.....230
CORRIDA.....233
OLOIU' DE PĂMÂNT SAU RĂMĂȘIȚE ALE TAUMATURGIEI ROMÂNEȘTI.....236
SFINTELE ICOANE ÎN CREDINȚA ȘI EVLAVIA ORTODOXĂ.....238
TRADIȚIE ȘI MAGIE PE MELEAGURI SUCEVENE.....242
METAMORFOZA ARTEI.....244
COSTUMUL POPULAR ROMÂNESC.....245
PICASSO SIMBOLUL SPANIEI.....248
ARTA ÎNCONDEIERII OUĂLOR LA ROMÂNI.....254
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ.....257
OBICEIURI ȘI TRADIȚII DE IARNĂ.....259
TRADIȚIE ȘI ARTĂ ÎN SĂRBĂTORILE DE IARNĂ LA ROMÂNI.....262
OBICEIURI DE NUNTĂ ȘI TRADIȚII ROMÂNEȘTI.....264
LADA DE ZESTRE A ROMÂNILOR.....266
SĂRBĂTORILE DE IARNĂ PE CÎMPIE.....269
SĂRBĂTOAREA PAȘTELUI.....271
OBICEIURI DE SĂRBĂTOAREA SÂNZIENELOR.....273

Scanned with OKEN Scanner

MODELUL INTERETNIC DOBROGEAN....276
PRIMĂVARA ÎN EUROPA....278
TRADIŢII CE ŢIN DE ÎNCEPUTUL VIEŢII LA AROMÂNI....281
PAŞI CĂTRE ŞCOALA INTERCULTURALĂ....284
OBICEIURI ŞI TRADIŢII PASCALE....288
OBICEIURILE PRACTICATE DE CRĂCIUN, ANUL NOU ŞI BOBOTEAZĂ ÎN MOLDOVA....290
TRADIŢII ŞI OBICEIURI SPECIFICE ZONEI JUDEŢULUI GALAŢI....294
AJUTORUL TRADIŢIILOR ŞI OBICEIURILOR DE IARNĂ....297
OBICEIURI SI TRADITII ALE SARBATORILOR DE IARNA....299
CONTRIBUŢIA ROMÂNEASCĂ ÎN DEZVOLTAREA ARTEI EUROPENE -CONSTANTIN BRÂNCUŞI-....303
TRADIŢII ŞI OBICEIURI MOLDOVENE DESFĂŞURATE ÎN GRĂDINIŢĂ....306
PROMOVAREA VALORILOR CULTURII ŞI TRADIŢIEI ROMÂNEŞTI ÎN PERSPECTIVA INTEGRĂRII ÎN UE....309
VALOARE ŞI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ....312
POPAS DE SUFLET- ICOANA PE STICLĂ....315
TRADIŢII ROMÂNEŞTI/ 30 NOIEMBRIE - "NOAPTEA SFÂNTULUI ANDREI"....318
COLINDATUL – VECHI OBICEI SRĂBUN....321
BOTEZUL - OBICEIURI SI TRADIŢII 324
IMPORTANŢA ARTEI ŞI A TRADIŢIILOR POPULARE ROMÂNEŞTI ÎN EDUCAŢIA PREŞCOLARILOR....326
SĂRBĂTOAREA SÂNZÂIENELOR MIT SAU REALITATE....329
"E VREMEA COLINDELOR!..."....332
EUROPA- LA CUMPANA DINTRE DINTRE ANI....334
TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN EUROPA....336
CULOAREA CA LIMBAJ ŞI INFORMAŢIE SEMANTICO-AFECTIVĂ....339
CICLUL VIEŢII REFLECTAT ÎN TRADIŢIILE CULINARE ROMÂNEŞTI -COLACUL-....342
ARHITECTURA AUSTRIACĂ – UN VIZIONARISM PASIONAL....345
CELEBRAREA IUBIRII : DRAGOBETELE ŞI SFÂNTUL VALENTIN....347
SÂNZIENELE - SĂRBĂTOAREA SOARELUI ŞI A DRAGOSTEI....351
PE-UN PICIOR DE PLAI PĂTÂRLĂGEAN 353
DATINI DE SUFLET....355
TEZAUR DE FRUMUSEŢE....359
ARTA DE DRAGUL ARTEI....362
OBICEIURI DE SĂRBĂTOAREA FLORIILOR....365
VIŢA DE VIE ÎN CULTURA POPORULUI ROMÂN ŞI EUROPEAN....368
ŞCOALA ŞI TRADIŢIILE ROMÂNEŞTI....370
TRADIŢII DE PAŞTI ÎN EUROPA....372
TRADIŢII ŞI OBICEIURI DE SFÂNTUL NICOLAE LA ROMÂNI....374
MASCA ÎN CULTURA POPORULUI ROMÂN....375

Scanned with OKEN Scanner

TRADIȚII DE CRĂCIUN ÎN PROVENCE.....379
SIMBOLURI ALE IDENTITĂȚII LOCALE- NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ- SIMBOLUL SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ ALE COMUNEI PRISĂCANI, JUDEȚUL IAȘI 382
FLAMENCO - FEREASTRĂ SPRE INIMA ANDALUZIEI.....384
URSUL DE LA MĂDÂRJAC.....387
OBICEIURI ȘI TRADIȚII ÎN COMUNA MOȚCA ,JUDEȚUL IAȘI.....389
SIMBOLURI STRĂVECHI ÎN ARTA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ.....392
POMULFUNERAR.....395
ROLUL ȘI FUNCȚIA MĂȘTII ÎN CREAȚIILE SINCRETICE ALE OBICEIURILOR DE IARNĂ. "JOCUL MOȘILOR"- STUDIU DE CAZ.....398
TRADIȚII ÎN DOBROGEA - LĂZĂRELUL.....400
ARTĂ ȘI TRADIȚIE ROMÂNEASCĂ.....404
TRADIȚII DE CRĂCIUN ÎN EUROPA 406
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DOBROGENE.....409
TRADIȚII.....413
CUNOAȘTEREA ȘI PĂSTRAREA TRADIȚIILOR,
O DATORIE A GENERAȚIILOR 415
MISTICA NUCLEARĂ - SALVADOR DALI.....418
DATINI ȘI OBICEIURI STRĂBUNE.....421
PICTURA ICOANELOR PE STICLĂ.....424
COOPERAREA ȘCOALĂ –MUZEU ÎN FORMAREA PRIMELOR CONCEPTE MORALE ȘI ARTISTICE ALE COPIILOR.....426
VOCAȚIA EUROPEANĂ A FOLCLORULUI ROMÂNESC.....429
MODALITĂȚI DE EDUCARE A ELEVILOR ÎN SPIRITUL RESPECTULUI PENTRU TRADIȚIE.....432
OBICEIURI ȚIGĂNEȘTI NUNTA.....434
VÂSCUL, SIMBOL AL IUBIRII.....437
BISERICA ROTUNDĂ DIN LEȚCANI.....439
ÎNTEMEIEREA VEACULUI DE OM PRIN
TRADIȚIA PRECREȘTINĂ A URSITOARELOR.....441
„MOȘII" ÎN TRADIȚIILE ROMÂNILOR.....444
EDUCATIA PRIN ARTA SI TRADITIA DIN EUROPA SUGESTII METODOLOGICE PENTRU UN ALT TIP DE INVATARE.....447
SĂRBĂTORI ÎN EUROPA CRĂCIUNUL ECOLOGIC.....450
AROMÂNII ÎN SPAȚIUL CARPATO-DUNĂREAN.....452
ROLUL IMAGINII VIZUALE, MARTURIE A UNEI
ALEGERI SI A UNUI REFUZ 456
BLAGOVEȘTENIA SAU ZIUA CUCULUI.....457
PORTUL POPULAR DIN MOLDOVA – PATRIMONIU EUROPEAN.....460
SĂRBĂTORI PASCALE PRIN OCHI DE COPIL STUDIUL TEMATIC.....462
VALORIFICAREA OBICEIURILOR DE IARNĂ ÎN CADRUL ACTIVITĂȚILOR CU ȘCOLARII MICI.....465
TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI DRAGOBETELE.....468

Scanned with OKEN Scanner

INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEŢEAN IAŞI
Str. Nicolae Bălcescu nr. 26, Iaşi
Tel: 0232-268014 / 0232-268015 / 0232 – 268019
Fax: 0232 - 267705, E- mail: office@isjiasi.ro
www.isjiasi.ro

UNIUNEA ARTISTILOR PLASTICI - FILIALA IASI
Str. Lăpuşneanu nr.7-9 Iaşi, tel./fax: 0232210066
E-mail : uapiasi@gmail.com
w w w.uapiasi.ro

THE CENTER FOR EUROPEAN STUDIES
UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" IAŞI
Aleea Veronica Micle nr.1, tel.:0232232201318
E-mail :studeuruaic.ro;w w w.cse.uaic.ro

ŞCOALA "NICOLAE IORGA " IAŞI
Str. Hlincea Nr.7, Tel. 0232/ 266667
Fax: 0232 240472
w w w.sniorga.com

ŞCOALA "TITU MAIORESCU" IAŞI
Aleea Decebal nr. 10, Tel/Fax: 0232/436598/239447
E-mail: scoala_titu_maiorescu@yahoo.com

CASA CORPULUI DIDACTIC IAŞI
Str. Octav Botez nr. 2 A
Tel.:0232 210 424:FAX: 0232 210 424
E-mail: ccdiasi@gmail.com

COMPLEXUL NAŢIONAL MUZEAL "MOLDOVA"
Piaţa Ştefan cel Mare şi Sfânt nr. 1, IAŞI
Tel.: 0232/218.383, 0232/213.324
Fax: 0232/218.383 E-mail: contact@muzeul-moldova.r

ASOCIAŢIA MEŞTERILOR POPULARI IAŞI
Str. Ion Creangă nr. 23
Tel: 0740/274.303 E-mail: ampmiasi@gmail.com
www.mesteri-populari.ro

LICEUL TEORETIC "VASILE ALECSANDRI" IAŞI
Str. Costache Negri nr. 50
Tel/fax: 0232 21.82.40 , www.lvas.ro
E-mail: vasile_alecsandri_iasi@yahoo.com

EUROED FOUNDATION IAŞI
Str.1C Florilor Street, Tel.: ++40-232-252850 / 252870
Fax: ++40-232-252902, E-mail: guest@euroed.ro

ARTA ŞI TRADIŢIA ÎN EUROPA IAŞI ART AND TRADITION IN EUROPE
EDIŢIA I 20 FEBRUARIE 2020 FIRST EDITION

Scanned with OKEN Scanner